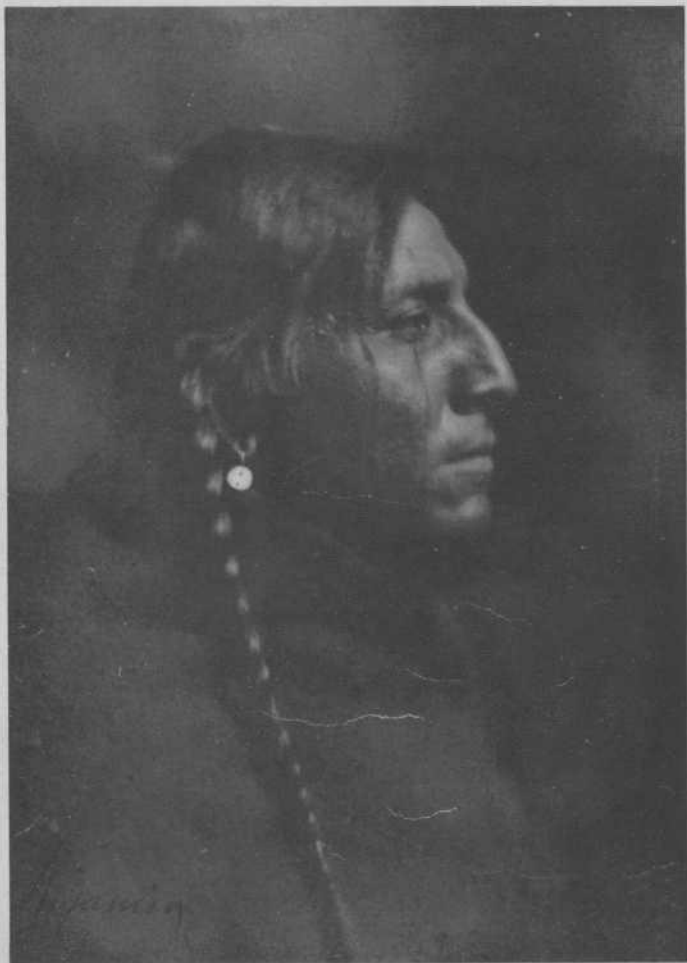

KONINKLIJK INSTITUUT VD TROPEN-BIBLIOTHEEK
14 0000 0133 4741

DE RASSEN DER MENSCHHEID

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ „ELSEVIER", AMSTERDAM
EERSTE DRUK 1938

Silvide ras

DE RASSEN DER MENSCHHEID

WORDING, STRIJD EN TOEKOMST

DOOR

Prof. Dr. S. R. STEINMETZ
Prof. Dr. J. A. J. BARGE
Dr. A. L. HAGEDOORN EN
Dr. R. STEINMETZ

GEÏLLUSTREERD MET 124
AFBEELDINGEN IN EN BUITEN
DEN TEKST EN 6 KAARTEN

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ „ELSEVIER"
AMSTERDAM

INHOUD

EEN WOORD VOORAF

Wij kennen in het algemeen de menschheid *niet*, al nemen wij wel vaak dat groote woord in den mond. Ook de zeer beschaafden niet. De grenzen, waarbinnen zich de Algemeene Geschiedenis zelfs op het Gymnasium bewoog, en nog beweegt, zijn eng: Voor-Azië en Egypte heel even, een deel van Zuid-Europa (Griekenland en Rome), verder West-Europa. Heel Oost-, Zuid-Oost en Noord-Oost Europa, en de heele rest van de wereld blijft onaangeroerd. De groote gebeurtenissen, die onze vaderen met nog andere deelen in aanraking brachten, zooals de groote ontdekkingen, de verovering van Amerika, de toenemende aanraking met Rusland, de handel op de kusten van Afrika en de verovering van Voor-Indië leidden nog zeer lang niet tot de diepere kennis van de bevolkingen dier gewesten, en nog slechts weinigen namen hieraan deel. Handel en vooral slavenhandel waren het doel, weldra ook de bekeering tot het Christendom. Het uitgestrekte binnenland bleef langen tijd onbekend, al trokken ook de rijkdommen van Azië en Amerika, de lage beschaving van de Negers en de Australiërs de aandacht. Met de landen leerden we de menschen die ze bewoonden eerst zeer langzaam kennen. De ondernemende 19e eeuw en de technische 20e hebben langzamerhand de geweldige taak in handen genomen, principieel en in vollen omvang en diepte, alle deelen der menschheid te onderzoeken. Hoe weinig wisten wij Nederlanders van ons Oost-Indië vóór RAFFLES en JUNGHUHN, en de Engelschen waren ons niet veel voor in hun uitgestrekte bezittingen in Azië. De groote Afrika-reizen hadden na het midden der 19e eeuw plaats. De Australiërs werden eerst geheel bekend, evenals al de eilanden van de Stille Zuidzee, eveneens pas in de 19e eeuw.

Tot we ons ook maar ten doel stellen konden om de heele menschheid naar lichaam en ziel te leeren kennen, moest er ook wetenschappelijk heel wat gebeuren, en wel de geestelijke voorwaarden daarvan vervuld worden. Moreele en intellectueele eischen van gevoel en moraal, van inzicht en wereldbeschouwing. Meerdere wetenschappen moesten een zekere hoogte bereikt hebben, eer de wetenschap der menschheid in vollen omvang benaderd kon worden: biologie en psychologie in de eerste plaats. Iedere wetenschap rust op andere en werkt met andere mee. De wegruiming van hinderpalen tot kennis en sympathie is even zoo noodig als het verkrijgen van werktuigen en gelegenheid tot onderzoek.

In de laatste tientallen van jaren is een groote verandering in Europa's houding tegenover het andere deel der menschheid gekomen. Wij zijn ruimer en wel wat bescheidener geworden.

Om een betere markt voor onze industrieele producten te verkrijgen en tevens de ons ontbrekende grondstoffen en levensmiddelen, hebben wij de bevolking der tropische landen in zeker opzicht opgevoed; wij hebben de slavernij en het slavenhalen in hoofdzaak afgeschaft, soms slechts in naam, maar ook dat is een begin: wij hebben haar nieuwe behoeften gegeven. Op allerlei manieren leert zij zich aanpassen aan den Europeeschen handel en aan onze landbouwmethoden.

Aan de talrijke volken der halfkultuur in Azië brachten wij onze verkeersmiddelen en meer: stoomboot, spoorweg, telegraaf, bankwezen, onze industrie. De methoden der christelijke zending werden minder formeel en vruchtbaarder voor hun beschaving. In grooten getale ontvingen Indiërs, Chineezen en Japanezen Europeesch onderwijs, hetzij in eigen land, hetzij in Europa of de Vereenigde Staten.

Om tegen de Blanken bestand te zijn, nam Japan de Europeesche techniek, wetenschap, ja een deel van hun kultuur over. De overwinning van Japan op het zooveel grootere Rusland, vond een geweldigen weerklank tot in W.-Afrika toe. De wereldoorlog versnelde de europeïseering van meerdere gekleurde volken. Frankrijk liet verscheiden negerregimenten voor zich vechten en tracht nu nog met ditzelfde motief van de Negers van

W.-Afrika Franschen te maken; ook Engeland telde Indiërs in zijn legers, en tegelijkertijd moest de nog jonge Japansche industrie de aan den oorlog gewijde Engelsche en Fransche industrie aanvullen, wat haar in veel sneller tempo vooruit deed gaan. Ook Voor-Indië heeft hiervan vooral op textiel gebied gebruik gemaakt.

In zeer verschillende mate schudden de volken van Azië het Europeesche juk van zich af en namen zij allengs de middelen over, die Europa en vooral W.-Europa en N.-Amerika rijk hadden gemaakt. Zij troffen hun baatzuchtige leermeesters het meeste, doordat zij deze en hun producten niet meer behoefden, ja zelfs hun mededingers werden.

De bevrijding van Azië, politiek en oekonomisch, is met reuzenschreden voortgegaan, Voor-Indië nadert steeds meer de zelfstandigheid, Achter-Indië zal onvermijdelijk volgen, als in het reusachtige China door Rusland en Japan de militaire geest ingedrild zal zijn.

Onze aanraking met de niet-Europeesche volken over de heele wereld werd steeds intensiever door de besproken oorzaken, gesteund door de snelle verbetering onzer verkeersmiddelen, gepaard met allerlei gebeurtenissen van geheel anderen aard, zooals militaire en wetenschappelijke behoeften.

Verschillende wetenschappen zochten en vonden hun materiaal en hun vraagstukken buiten Europa en kwamen daardoor in steeds intensiever aanraking met andere menschheidsdeelen. Ik denk aan de groote doorkruisingen van Afrika in de tweede helft van de 19e eeuw; zij waren niet alle en niet alleen met een koloniaal doel ondernomen; Afrika bleef niet langer het donkere werelddeel, ook niet wat de bewoners betrof. De brutale oorlogen tegen de Herero's, de Massai, de Kaffers hadden toch niet zoo'n verderfelijk gevolg als het vroegere slavenhalen. Wijzer en humaner inzicht in de eischen der voordeeligste kolonisatie verlangden en bevorderden de grondige studie der inboorlingen en van hun maatschappijen. De vergelijkende studie van alle primitieve volken door de Volkenkunde (de Ethnologie) kwam natuurlijk hun direkte beschrijving (de Ethnographie) ten goede.

De Indianen van Noord- en Zuid-Amerika, de Eskimo's en de

Aziatische Boreaal-volken, de Australiërs en de Oceaniërs (Melanesiërs, Micronësiers en Polynesiërs) behoorden langzamerhand alle tot het koloniaal — of tot het grondgebied van beschaafde volken, en werden daardoor beter of voor het eerst aan ons bekend. De gevolgen van die aanraking zullen wij later bespreken. Het is een geluk, dat zij, vóórdat zij ondergaan of wel hun oorspronkelijke trekken verliezen, d.i. kultureel ondergaan, in onzen blik op het menschdom en zijn primitiviteit geleefd hebben. Een onherroepelijk verlies is daardoor tenminste voor zooverre vermeden. Wij mogen ook hopen, dat sommige hoogere, maar eeuwenlang door ons onderdrukte volken in M. en Z.-Amerika hun herleving tegemoet gaan. Aan sommige volken van M. en N.-Azië schijnt het Sowjet-bewind een dergelijke weldaad bewezen te hebben. De in aard en beschaving zoo verschillende bevolking van Nederlandsch-Indië is misschien al vroeg meer bekend geworden. Zij is in menig opzicht al zoo lang aan de Nederlanders in grooten getale familiaar geworden. Talrijke boeken en tallooze tijdschriftartikelen werden aan haar beschrijving en aan die van haar talen gewijd. De belangstelling en de sympathie voor haar wezen is zeker *niet* daaraan evenredig. Javanen, om van de anderen niet te spreken, en Nederlanders leven toch eigenlijk meer naast dan met elkaar. Hun innerlijk is ons nog altijd weinig bekend. Dit bleek mij indertijd zeer duidelijk. Natuurlijk zijn er aan weerszijden voortreffelijke uitzonderingen.

Geen plekje van de aarde is ons haast meer geheel onbekend, en geen menschengroepje is, waarschijnlijk, niet door ethnograaf, ambtenaar, zendeling, koopman, of anderen Europeaan beschouwd.

Kennen wij dan nu de menschheid? Leeft zij voor ons? Om die vraag niet met een fraze te beantwoorden, moeten wij onderscheiden: hen die wij voor een deel, misschien een klein deel en in slechts weinig opzichten vrij goed en ook wel grondig kennen, en den beschaafden Blanke, die toch in moreele, oekonomische, religieuze, politieke opzichten mee invloed uitoefent, al is het ook maar als een deeltje der openbare meening. En dit is lang niet zonder groote beteekenis.

De eerste voorwaarde van belangstelling is kennis, dus aanraking. Zij is derhalve ten opzichte van de gekleurde wereld vervuld, tenminste zoo heel in het algemeen. Maar daarbij mag het niet blijven. Die aanraking is voor vele Europeanen ook reeds van anderen aard geworden, zoodat het veel meer dan vroeger gewenscht mag heeten de samenstelling der geheele menschheid te leeren kennen, d.w.z. te weten in welke opzichten haar deelen zich van elkaar onderscheiden en niet minder hoe dit zoo geworden is, want het spreekt gelukkig vanzelf, dat de onderzoekingen van onze eeuw tot nieuwe opvattingen hebben geleid, nieuwe opvattingen van welke het soms hoogst gewenscht is, dat zij ook invloed uitoefenen op de praktijk van het sociale leven, die hier en daar anders door verouderde theorieën tot radikale, tevens verkeerde en nuttelooze maatregelen verleid dreigt te worden.

Het is zonder twijfel uiterst moeilijk om een blik in de toekomst der menschheid te slaan, een blik die meer omvat en meer zekerheid geeft dan de fantastische voorspellingen van vroeger tijd, en die onmisbaar is om niet geheel passief tegenover de werkende oorzaken van die toekomst te staan. Zij, zelfs die van Europa's blanke bevolking van 500 millioen, hangt niet slechts van haar zelve alleen en van haar organisatie en haar kultuurbezit en geestelijke vermogens maar evenzeer van die der haar omgevende menschheid af, misschien zelfs wel meer, daar die zooveel talrijker is (Azië zeker 1000): in Europa is men nog niet tot dit inzicht doorgedrongen en nog lang niet met de vereischte helderheid.

Wij moeten voorloopig als haast zeker aannemen, dat de groote afdeelingen der menschheid niet slechts uiterlijk, naar lichaamsbouw en kleur van elkaar verschillen, maar ook geestelijk, in hun aanleg en karakter, wat zooveel belangrijker moet geacht worden. Van hen hangt immers het kunnen op elk gebied en daarmee de toekomst, het doen van de menschen en volken af. Herder had zeer waarschijnlijk gelijk, toen hij zeide, dat, wanneer Hellas bevolkt ware door Chineezen, het niet ons Hellas geweest zou zijn, de Helleensche beschaving niet gebloeid zou hebben en de Europeesche kultuurkring een geheel ander beeld zou aangeboden hebben.

Onze nog zeer beperkte historische ervaring, want eigenlijk duurt die nog maar zeer kort, een 5000 jaar, schijnt aan te wijzen, dat tweeërlei gebeuren zal: deelen van de huidige menschheid zullen verzwakken, een mindere rol spelen en een kleiner gebied innemen, en andere deelen, nu nog afhankelijk in zekeren schemer levend, zullen naar voren dringen, op hun beurt de groote kracht en het kultuurvermogen bezitten. Het geheele beeld der menschheid zal zich op die wijze veranderen, zooals dat reeds zoo vaak geschiedde. Niets blijft zooals het is!

Het is onze jonge sociale wetenschap nog niet gelukt een tipje van het gordijn, dat de toekomst bedekt, op te lichten. Wij hebben ook niet de minste voorstelling van de duurproportie der verschillende historische perioden.

Toch zijn wij allen meebouwers van de toekomstige menschenwereld, de een door zijn groote gaven, de ander door het gemis daarvan: de zwakke balken bepalen evengoed als de sterke de kracht van de brug. Maar hoe die toekomst wezen zal, weten wij niet. Eén ding schijnt wel uit te komen: de maatregel die wij nemen met een zekere bedoeling en het vaste vertrouwen dat doel te bereiken, loopt uit op iets geheel anders: getuigt iedere oorlog hier niet van?

In zake ons onderwerp kunnen wij nog niet zeggen, of er nieuwe rassen zullen ontstaan. Zij zijn eens geworden, er is dus geen reden om de mogelijkheid van het ontstaan van nieuwe te ontkennen; ook is het mogelijk, zelfs waarschijnlijk, dat een of meer bestaande rassen hun hoofdtrekken van lichaam en geest veranderen zullen. De twintigste eeuw is wel zeker de laatste niet, en er zijn gronden, waarom wij haar gelijke voortzetting in lengte van dagen ook niet zouden wenschen.

De Duitsche keizer waarschuwde eens voor het „gele gevaar": er is geen reden om aan te nemen, dat dit verdwenen is.

Wie een blik werpt op de inhoudsopgave van dit boek, zal zien hoeveel en hoevele problemen van hoogst belangrijken aard met het ras samenhangen, en de laatste ook voor niet-rasfanatici, eigenlijk meer, want de fanatici hebben hun afgod gevonden.

Het is in onzen tijd bij uitstek gewenscht, dat dit alles door mannen van het vak voor het beschaafd publiek behandeld wordt, en wel in samenhang en betrekkelijk volledig. Dien

samenhang vonden wij hierin, dat na het overzicht van *de kenmerken en de verspreiding* der tegenwoordige rassen over de aarde, ook van die welke verdwenen zijn maar hun sporen hebben achtergelaten, na dit alles de *wordingsgeschiedenis* der menschenrassen wordt besproken. Hierna komt de belangrijke vraag van de raskarakters aan de orde, dus waardoor de rassen zich in hun *geestelijke vermogens* van elkaar onderscheiden, de rassen en ook de mestiezen, d.w.z. zij die uit een vader en moeder van verschillend ras geboren worden.

Met al deze kennis gewapend zullen wij de *sociologische vraagstukken* van groote praktische waarde onder de oogen zien. Wie belang stelt en belang heeft bij vele onderdeelen der huidige maatschappij, moet zich rekenschap geven van de toestanden op dit gebied en van hun ontstaan. Ik noem slechts de rassenhaat, het anti-semitisme, de rassenwaan enz.

De eerste voorwaarde, die deze bespreking vruchtbaar moet maken, is, het spreekt vanzelf, ruime en niet-eenzijdige vakkennis, maar de vervulling van dezen eisch is stellig niet voldoende. Zooals bij alle wetenschappelijk werk, bij het onderzoek zoowel als bij de meedeeling van resultaten, is het karakter van de onderzoekers niet minder van beteekenis. Moed om mee te deelen wat lezer en publiek misschien niet behaagt; eerlijkheid om de waarheid, de heele waarheid en niets dan de waarheid van die men overtuigd is, neer te schrijven. De derde, onmisbare deugd is de voorzichtigheid. De onderzoekers in allerlei wetenschappen behooren die groote deugd niet te missen, vooral niet wanneer zij zich tot het groote publiek wenden. In het bijzonder geldt dit voor den anthropoloog, den geneticus en den socioloog. Hun lichtvaardige fantasieën, hun nog lang niet stevig gevestigde theorieën behooren zij niet als vaste en daardoor eerbiedwaardige resultaten hunner wetenschappen uit te geven. Het kan immers verderfelijk zijn in allerhoogste mate, om het even of de schrijver te goeder trouw, oprecht overtuigd is of niet.

Het omgekeerde, de neiging van de wetenschap een esoterische geheime leer, dus alleen voor ingewijden bestemd te maken is af te keuren. Trouwens, deze bedoeling zal in onzen tijd wel nauwelijks meer voorkomen ! Daartoe is de wetenschap en haar arbeid in alle trappen van voltooiïng te zeer verspreid. Delikate

feiten alleen in het Latijn mee te deelen, gelijk nog kort geleden mode was, onderstelde dat de Latinist, de gymnasiast al, bestand zou zijn tegen dat gevaarlijke gif, meer dan zijn vader, die het ver bracht als medicus. Wij zijn realistischer geworden, ook in zulke kleinigheden.

Wat de vorscher weet, mag ieder, die het vatten kan, ook weten, maar niet wat hij slechts vermoedt te weten, wat hij fantaseert of hoopt. Hij zij kritisch in alle opzichten, en, waar het noodig is theorieën van belang, maar nog niet geheel boven twijfel verheven te bespreken, waarschuwe hij den lezer, trachte hij hem tot zijn kritisch oordeel op te wekken.

Wij hebben gemeend, dat onze lezers niet begeeren zullen, bezwaard te worden met de wetenschappelijke uitrusting in vollen omvang, maar wel dachten wij, dat enkele namen, die met zeer belangrijke onderzoekingen of theorieën eng verbonden zijn, in den tekst genoemd mogen worden. Ten bate van hen, die in een of andere richting of omtrent eenig onderwerp meer voorlichting wenschen dan wij bieden, geven wij tenslotte een korte, uitgelezen lijst van geschriften bij voorkeur, maar niet alleen in de Nederlandsche taal.

S. R. STEINMETZ.

ANTHROPOLOGIE

Hoofdstuk I

ALGEMEENE INLEIDING

Wie zich oriënteeren wil in hetgeen men heden ten dage als „het rassenvraagstuk" aanduidt, zal goed doen zich allereerst te bezinnen op de grondbegrippen, waarin de wetenschap, die zich de beantwoording van dit vraagstuk tot taak stelt, het probleem formuleert. Is dit een eisch voor ieder vraagstuk, hij geldt te meer, wanneer zich de openbare meening van het probleem heeft meester gemaakt. De vraagstukken der openbare meening immers zijn vooral hierdoor gekenmerkt, dat er een goed stuk „leuze" in schuilt. De leuze nu wordt niet geboren in de rustige bezinning van den objectief ingestelden geest. Zij wordt gedragen door hartstocht en verlangen. De geest, waaruit zij ontspruit, is niet vrij. Hij is bevangen van sentiment.

Waar het zoo staat, is het altijd zaak zich terug te trekken op het terrein der fundamenteele begrippen en te trachten van daaruit het vraagstuk, zooal niet op te lossen, dan toch scherp te stellen.

Voor een juist inzicht in den aard dezer begrippen is een kort en summier overzicht van de ontwikkeling der wetenschap, die de bestudeering der menschenrassen tot haar object heeft, zonder twijfel van nut.

De wetenschap nu, die het als hare bijzondere taak opvat de menschenrassen te onderscheiden, te classificeeren en te bestudeeren, is de *Anthropologie*.

Opgevat in den letterlijken zin des woords als „wetenschap aangaande den mensch" is de Anthropologie al zeer oud. Dit wordt onmiddellijk duidelijk, wanneer men overweegt, dat aldus verstaan, de Anthropologie een reeks van wetenschappen omvat, zóó groot, dat het nauwelijks zin meer heeft de Anthropologie een tak van wetenschap te noemen. Anatomie, physiologie, embryologie, ziekteleer, zielkunde behooren dan tot haar domein, zoo goed als geschiedenis, rechtswetenschap, godsdienstwetenschap, linguistiek, enz. en al deze wetenschappen hebben elk voor zich reeds een eerbiedwaardige geschiedenis. In de XVIIIe

eeuw echter beperkte zich de Anthropologie onder leiding van mannen als LINNAEUS (1707—'78), DAUBENTON (1716—'99) BUFFON (1707—'88), BLUMENBACH (1752—1840) en PETRUS CAMPER (1722—'89) tot de bestudeering der lichamelijke eigenschappen en tot een indeeling van het menschelijk geslacht in groepen of rassen met de verscheidenheid der *lichamelijke* kenmerken als basis en hiermede was de zoogenaamde *„somatische"* of physische Anthropologie ontstaan.

De ontdekking van de eenheid en uitgebreidheid der Indo-Germaansche talen in het begin der negentiende eeuw deed evenwel, vooral in Frankrijk en Engeland, een beweging opkomen, die zich ten doel stelde ras, taal en kultuur in hun onderlingen samenhang te bestudeeren en als gevolg hiervan ontwikkelde zich een nieuwe wetenschap, waaraan door MILNE EDWARDS de naam *Ethnologie* werd gegeven. Deze beweging schonk het aanzijn aan verschillende geleerde genootschappen, waaronder de Société d'Ethnologie te Parijs (1839) en de Ethnological Society in Londen (1842) de eerste waren.

De beperking, die men zich in de XVIIIe eeuw had opgelegd, werd hierdoor in zekeren zin weer ongedaan gemaakt, in zooverre men zich thans niet meer bepaalde tot de vergelijkende bestudeering der lichamelijke eigenschappen van den mensch, doch daarnaast tal van geestesuitingen mede in het arbeidsveld der nieuwe wetenschap opnam. Ten duidelijkste getuigt hiervan het program van de Société d'Ethnologie, die zich de bestudeering van „l'organisation physique, le caractère intellectuel et moral, les langues et les traditions historiques" ten doel stelde. Dat de uitgebreidheid van dit program tot verwarring en misverstand leiden moest, is van onzen tijd uit gemakkelijk te begrijpen. De wetenschappen, die tezamen de Ethnologie moesten vormen, stonden elk voor zich nog in de kinderschoenen en hadden nauwelijks een voor elk der onderdeelen geëigende methode van onderzoek ontwikkeld. Het kan dan ook geen verwondering wekken, dat gebrek aan deugdelijk gefundeerde detailkennis, verwisseling der onderzoekingsmethoden en voortijdige synthese van onvoldoende gegevens, in de sfeer van hyperidealisme en romantiek dier dagen ondernomen, ons uit de belangrijkste werken van deze periode tegemoetkomen.

Als reactie tegen dit, ook op andere terreinen der wetenschap toen heerschende hyperidealisme, brak zich in de tweede helft der XIXe eeuw het materialisme baan. Een van de gelukkige

verschijnselen, uit dit andere exces voortgekomen, is zonder twijfel het feit, dat er op het terrein der Anthropologie opnieuw een scheiding intrad tusschen de bestudeering der somatische en der cultureele verschijnselen. Sindsdien verstaat men onder „Anthropologie zonder meer" de physische Anthropologie, die zich alleen en uitsluitend met de lichamelijke eigenschappen van den mensch en de daarop gebaseerde rasindeeling bezig houdt. Het behoeft geen betoog, dat deze methodische scheiding tusschen de bestudeering der somatische verschijnselen eenerzijds en de intellectueele anderzijds een voorloopig karakter heeft. Ieder moet hopen, dat eens de beide richtingen over voldoende betrouwbare gegevens zullen beschikken om een uiteindelijke synthese ervan te kunnen beproeven. Zoolang dit niet het geval is, blijft iedere voortijdige synthese gevaarlijk, vooral indien men poogt in deze voortijdige synthese aanknoopingspunten en grondslagen te vinden voor redelijk-zedelijk handelen van mensch tot mensch.

RASBEGRIP.

Uit het bovenstaande volgt, dat het rasbegrip, zooals dit sinds de ontwikkeling der Anthropologie tot „physische" Anthropologie is verstaan, een *natuurwetenschappelijk* begrip is en wel een *vergelijkend anatomisch*.

De vergelijkende Anatomie toch, die, in haar vollen omvang beoefend, de lichamelijke vormeigenschappen der levende wezens bestudeert, stelt daarbij vormovereenkomst en vormverschil vast. Op den grondslag van deze vormovereenkomst en van dit vormverschil trekt zij het zoogenaamde „natuurlijk systeem" der organismen op, een natuurlijk systeem, dat des te natuurlijker zijn zal, naarmate het inzicht in de beteekenis, die vormovereenkomst en vormverschil voor de organismen hebben, beter en dieper is.

In dit natuurlijk systeem behoort de mensch tot den stam der gewervelde dieren, tot de klasse der zoogdieren, tot de orde der primaten en tot het geslacht der „hominidae". Op grond van een nadere bestudeering der hominidae door onderlinge vergelijking der individueele vertegenwoordigers van dit geslacht is het mogelijk te geraken tot een verdere onderverdeeling in kleinere groepen, die men dan *rassen* noemt. Dienovereenkomstig luidt de omschrijving van het begrip „ras": „een groep van menschelijke individuen, die zich op grond van het

gemeenschappelijk bezit van een aantal erfelijke, lichamelijke kenmerken van andere dergelijke groepen onderscheidt."

Klaarblijkelijk is in deze begripsbepaling de term „geest" niet opgenomen. In de door GROSSER en door vele anderen gegeven omschrijving van het rasbegrip is dit wel het geval. De omschrijving van GROSSER luidt aldus: „eine gewisse Gruppe von Menschen, welche durch den hereditären Gemeinbesitz eines bestimmten körperlichen und *geistigen* Habitus unter einander verbunden und von anderen derartigen Gruppen getrennt sind."

Principieel is deze opname van den term „geest" in de omschrijving van het rasbegrip ongeoorloofd. Niet omdat a priori zou vaststaan, dat verschillende rassen in geestelijk opzicht niet van elkander verschillen. Volstrekt niet. Wie den mensch aanvaardt als een twee-eenheid van lichaam en geest en daarbij erkent, dat lichaam en geest beide elkander wederkeerig beïnvloeden, zal het allerminst vreemd vinden, indien blijkt, dat bepaalde geestelijke eigenschappen aan zekere lichamelijke kenmerken parallel loopen en dat menschenrassen, behalve door zekere lichamelijke, ook door bepaalde geestelijke qualiteiten gekarakteriseerd zijn. De vaststelling hiervan als feit vraagt echter een opzettelijk hiernaar ingesteld onderzoek en dit onderzoek heeft tot heden niet, althans niet in voldoende mate, plaats gehad. De rasindeeling, zooals ons de physische Anthropologie deze doet kennen, is gebaseerd op de lichamelijke kenmerken en op deze alleen. De geestelijke eigenschappen zijn niet tezamen met de lichamelijke onderzocht en het is zelfs de vraag, of de beoefenaar der physische Anthropologie voor een dergelijk onderzoek van de geestelijke eigenschappen is berekend, wijl een detail-onderzoek op dit gebied geheel eigen methoden vraagt. Daarbij komt nog, dat indien werkelijk het physisch-anthropologische ras gekenmerkt blijkt door bepaalde, aan het ras eigen geestelijke eigenschappen, het toch nog zeer de vraag is, of het altijd mogelijk zal zijn deze geestelijke eigenschappen als zoodanig te herkennen. De geestelijke eigenschappen van een menschengroep zijn niet alleen van de lichamelijke raskenmerken afhankelijk. Er zijn nog tal van andere factoren, die deze geesteseigenschappen beïnvloeden. Men behoeft slechts te denken aan het natuurlijk geographische milieu, aan de economische verhoudingen, den beschavingsvorm, de traditie, enz.

Zoolang derhalve de rasconstructie, de rasindeeling feitelijk uitsluitend berust op de lichamelijke kenmerken alleen, behoort

de term geest in het rasbegrip niet thuis en kan slechts met groote omzichtigheid en zeer in het algemeen aangaande de geestelijke eigenschappen der rassen worden gewaagd. Dat men zich dit ook van physisch-anthropologische zijde bewust is moge o.a. blijken uit de volgende, onlangs geuite woorden van VON EICKSTEDT. „Das starke Interesse, das heute der Rassenpsychologie von vielen Seiten entgegengebracht wird, kann diese selbst weder in Material noch Methode hinreichend befriedigen. So ist der jetztige Zustand auf die Dauer nicht haltbar. Man kann ihn kurz dahin kennzeichnen, dass wir einerseits die offenkundige Tatsache des rassenpsychologischen Faktors auf einer ganzen Reihe von Gebieten sehen, andererseits aber über zu wenige und auch zu wenig ausgebaute Methoden verfügen, um ihn in seinen Ursachen und in seiner Auswirkung exakt zu erfassen".

RAS EN VOLK.

Uit het bovenstaande volgt met genoegzame duidelijkheid, dat het begrip *ras* geheel verschillend is van het begrip *volk*. Een ras immers is een eenheid op grond van het gemeenschappelijk bezit van een aantal erfelijke, lichamelijke kenmerken. Een volk echter vormt een eenheid op geheel andere gronden. Deze kunnen zijn: gemeenschappelijke taal, gemeenschappelijke beschavingsvorm, gemeenschappelijke geschiedenis, gemeenschappelijke staatsinstellingen, economische belangen, bijzondere geographische verhoudingen, enz. Deze scherpe onderscheiding van de begrippen ras en volk wordt dan ook ten duidelijkste bevestigd door het feit, dat een ras vaak over vele volkeren verdeeld is, terwijl omgekeerd een volk niet zelden uit verschillende rassen is opgebouwd. Zoo is bijv. het Noordsche ras (Homo nordicus) verbreid over Scandinavië, Duitschland, Nederland, België, Noord-Frankrijk en het Oosten van Engeland. Toch bestaan het Duitsche, Nederlandsche, Belgische, Fransche en Engelsche volk allerminst uitsluitend uit vertegenwoordigers van dit ras. In Duitschland vindt men naast het Noordsche ook het Alpine, het Balto-Slavische en het Dinarische ras; in Nederland het Alpine; in België eveneens; in Frankrijk behalve het Alpine ook het Mediterrane, terwijl op de Britsche eilanden de tegenstelling tusschen het noordoostelijk en het zuidwestelijk gedeelte ten aanzien van haarkleur en lichaamslengte te duidelijk

spreekt, dan dat men hier van een in anthropologisch opzicht onvermengde bevolking zou kunnen gewagen.

RASKENMERKEN.

Na de scherpe omlijning van het begrip „ras" doet zich nu allereerst de vraag voor, aan welke lichamelijke eigenschappen of hoedanigheden de beteekenis toekomt van een raskenmerk.

Het antwoord hierop moet luiden, dat hierover niets a priori te zeggen valt, behalve enkele theoretische algemeenheden. Zoo lijkt het b.v. te verwachten, dat in het algemeen een kenmerk, dat een belangrijk orgaan op aanzienlijke wijze beïnvloedt, eventueel een belangrijk raskenmerk zal zijn, belangrijker dan eenig onaanzienlijk verschil, waarvan ons de diepere beteekenis ontgaat. Dat deze verwachting ook feitelijke bevestiging vindt is echter nauwelijks aantoonbaar.

Verder moet de eisch gesteld worden, dat de kenmerken gemakkelijk waarneembaar en voor onderzoek toegankelijk zijn, daar zij anders geen bruikbaarheid bezitten. Dit wordt vooral duidelijk, wanneer men overweegt, dat het physisch-anthropologisch onderzoek zich steeds over zeer groote bevolkingsgroepen moet uitstrekken, willen de verkregen gegevens waarde hebben. De sterke individueele variabiliteit, die ook bij vrij homogene bevolkingsgroepen toch altijd bestaat, geeft, bij onderzoek aan een te beperkt aantal individuen verricht, licht een verkeerd beeld. De waarde van een anthropologisch onderzoek hangt daarom, behalve van de nauwkeurigheid, vooral af van de uitgebreidheid van het onderzoek, d.i. van het aantal onderzochte individuen. Al te tijdroovend mag dus het individueele onderzoek niet wezen en hieruit volgt dan de eisch, dat de kenmerken, die men onderzoeken wil, gemakkelijk waarneembaar moeten zijn. Geheel van zelf spreekt, dat inwendige organen, hoe belangrijk zij in anthropologisch opzicht wellicht zijn, geheel buiten het onderzoek vallen. De weinige malen, dat men na den dood tot een dergelijk inwendig onderzoek gelegenheid heeft, zullen maar zelden in staat zijn een voldoend aantal gegevens op te leveren.

Ten derde moet men eischen — en dit is van groot gewicht — dat rasconstructie steeds gebaseerd zij, niet op één enkel kenmerk, maar op een zoo groot mogelijke combinatie van kenmerken. Houdt men hieraan niet vast, zoo ontstaan uiterst willekeurige groepeeringen zonder den minsten zin.

Het aantal raskenmerken, voor anthropologisch onderzoek op eenigszins uitgebreide schaal, d.w.z. bij groote bevolkingsgroepen bruikbaar, is gering. Praktisch komen hiervoor, naar de ervaring leert, alleen in aanmerking:

1. De vorm van het hoofd
2. De lichaamslengte
3. De pigmentatie van haar, huid en oogen
4. De vorm van het haar.

Het behoeft wel geen betoog, dat zich voor het vaststellen van bovengenoemde en andere raskenmerken een uitgebreide anthropologische onderzoekingstechniek heeft ontwikkeld. Het is niet doenlijk en ook niet noodig deze binnen het bestek van dit werk hier alle te bespreken. Een volledig overzicht ervan vindt men in het groote standaardwerk van R. MARTIN, een meer beknopt in het kleinere werk van K. SALLER.

1. *De vorm van het hoofd*. Geen menschelijk onderdeel is in anthropologisch opzicht uitvoeriger onderzocht dan het hoofd en in het bijzonder de van de weeke deelen ontdane schedel. In ieder werk over anthropologische onderzoekingsmethoden is dan ook de „cephalo-" resp. „craniometrie" het meest uitgebreide hoofdstuk.

Voor het onderzoek van groote bevolkingsgroepen komen in hoofdzaak de navolgende maten en verhoudingsgetallen in aanmerking:

a. De *Index cephalicus* d.i. het getal, dat de verhouding tusschen de grootste lengte en de grootste breedte van het hoofd uitdrukt en op de volgende wijze wordt verkregen:

$$\text{I(ndex) C(ephalicus)} = 100 \times \frac{\text{grootste breedte van den schedel}}{\text{grootste lengte van den schedel}}$$

De index cephalicus geeft dus de waarde aan van de grootste breedte, uitgedrukt in procenten van de grootste lengte.

Onder de grootste lengte van het hoofd verstaat men den grootsten afstand van de *glabella* (het meest naar

voren springend deel van het voorhoofd tusschen de wenkbrauwbogen) tot aan het achterhoofd, gemeten in het mediaanvlak (zie fig. 1 en 2). Wijl de grootste breedte van den schedel, gemeten loodrecht op het mediaanvlak (zie fig. 3), onverschillig waar deze grootste breedte gelegen is, nagenoeg altijd kleiner is dan de grootste lengte, is de waarde van den in-

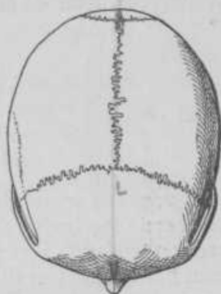

Fig. 1 Menschelijke schedel van boven gezien

dex cephalicus wel steeds kleiner dan 100. Hoe hooger de waarde is van den index cephalicus, des te

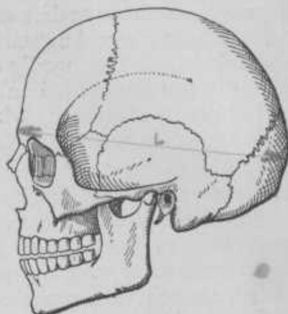

Fig. 2. Menschelijke schedel van terzijde gezien

grooter is de relatieve breedte, hoe lager de index cephalicus, des te geringer de relatieve breedte.

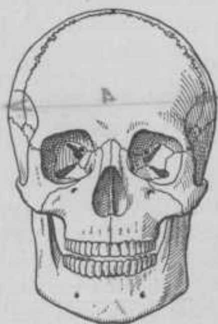

Fig. 3. Menschelijke schedel van voren gezien

Naar gelang van de waarde van den index cephalicus kan men de hoofden indeelen in verschillende groepen. De oudste indeeling is die in langhoofden (*dolichocephalen*) (zie fig. 4) met een I.C. kleiner dan 80 en korthoofden (*brachycephalen*) (zie fig. 5) met een I.C. grooter dan 80. In later tijd heeft men het aantal groepen uitgebreid en onderscheidt men:

Fig. 4
Dolichocephalie

Fig. 5
Brachycephalie

[illegible]

ultradolichocephalie	I.C.	...—65,9
hyperdolichocephalie	I.C.	66—70,9
dolichocephalie	I.C.	71—75,9
mesocephalie	I.C.	76—80,9
brachycephalie	I.C.	81—85,9
hyperbrachycephalie	I.C.	86—90,9
ultrabrachycephalie	I.C.	91—......

Bepaalt men den index niet aan het hoofd, maar aan den geskeleteerden schedel (zgn. index cranialis) dan zijn al deze cijfers één eenheid lager. De laagste gemiddelde waarde van den index cranialis vindt men bij sommige Indianenstammen van Zuid-Amerika (66,1) en in Australië, waar de bewoners van de Torresstraateilanden een gemiddelden index van 68,3 hebben. In Europa wordt deze uiterste dolichocephalie niet gevonden. De laagste gemiddelde waarde vindt men in Spanje (Cuenca), waar deze 73,2 bedraagt. In Nederland is de laagste gemiddelde indexwaarde bij den levende 77,8, bij de bewoners der Hollandsche Noordzeekust (BOLK). De hoogste brachycephalie vindt men bij de Californische Indianen (89,7). In Europa bij de Lappen (87.6) en in Zuid-Frankrijk (87,4). Voor Nederland vond BOLK in Limburg 82,6.

b. *Gelaatsindex*. Behalve den lengte-breedte-index (I.C.) zijn aan den geskeleteerden schedel nog tal van andere indices en hoekwaarden te bepalen, die voor sommige uitvoerige onderzoekingen van belang kunnen zijn. Zoo b.v. de lengte-hoogte-index; de breedte-hoogte-index; de orbitaalindex, de neusindex; de calotte-hoogte-index, de bregmahoek, de gelaatshoek enz.[1]). Van belang, omdat hij ook bij den levenden mensch gemakkelijk kan worden bepaald, is de gelaatsindex. Onder gelaat wordt hier niet verstaan het physionomisch aangezicht, dat van de haargrens reikt tot aan de punt van de kin, doch het zoogenaamde aangezichtsgedeelte van het hoofd. Dit reikt van den neuswortel tot de punt van de kin (zie fig. 3). De gelaatsindex drukt de

[1]) Het is binnen den opzet van dit werk geheel ondoenlijk ten aanzien van de anthropologische onderzoekingsmethoden naar voltalligheid te streven. Wie zich op dit gebied wil oriënteeren wordt andermaal verwezen naar de werken van R. MARTIN en van K. SALLER.

verhouding uit tusschen de grootste hoogte van het gelaat (neuswortel — kin) en de grootste breedte (zie fig. 3), index facialis $= \frac{100 \times \text{gelaatshoogte}}{\text{gelaatsbreedte}}$ Deze gelaatsindex wordt naast den hoofdindex veelvuldig als raskenmerk gebezigd. Aangezien de gelaatsbreedte als regel de gelaatshoogte overtreft, is de waarde van den gelaatsindex meestal kleiner dan 100. Hoe grooter de gelaatsindex is, des te sterker ovaal is het gelaat, hoe kleiner de gelaatsindex is, des te ronder.

Evenals men naar de waarde van den hoofdindex de hoofden onderscheidt in *dolichocephale* en *brachycephale*, spreekt men naar gelang van de waarde van den gelaatsindex van *chamaeprosopen* en *leptoprosopen*. Men onderscheidt gewoonlijk als volgt:

hyperchamaeprosopie bij een gelaatsindex tot	79,9
chamaeprosopie	van 80—84,9
mesoprosopie	„ 85—89,9
leptoprosopie	„ 90—94,9
hyperleptoprosopie	„ 95—

2. *De lichaamslengte*. De waarde van de lichaamslengte als raskenmerk wordt ongunstig beïnvloed door het feit, dat de lichaamslengte van verschillende factoren afhankelijk is. Leeftijd, geslacht, voeding en sociaal milieu, bodem, arbeidsgewoonten, enz. doen alle op de lichaamslengte hun invloed gelden. Toch heeft van al deze factoren het ras voor de lichaamslengte de meest standvastige beteekenis. Hoezeer de bovengenoemde factoren van invloed mogen zijn en, wanneer zij gunstig werken, de gemiddelde lichaamslengte kunnen doen toenemen en, wanneer zij ongunstig zijn, de gemiddelde lichaamslengte doen verminderen, er zijn toch verschijnselen, die erop wijzen, dat het ras zekere grenzen stelt. De invloed, die de uitwendige factoren kunnen uitoefenen, leidt er alleen toe, dat een grooter of kleiner percentage der bevolking de voor het ras maximale lengte bereikt. De maximale raslengte verhoogen kunnen zij niet [1]).

De individueele menschelijke lichaamslengte schommelt

[1]) Het behoeft geen betoog, dat de op ziekelijke afwijkingen berustende „reuzengroei" en „dwerggroei" hier buiten beschouwing blijven.

aanzienlijk. Bij normale gezonde menschen gelden als grens een minimale lengte van 121 cM. en een maximale lengte van 199 cM. De gemiddelde *ras*lengte heeft een veel geringere variatiebreedte. Zij ligt tusschen 140 en 181 cM. De gemiddelde lichaamslengte van het geheele menschelijke geslacht bedraagt 165 cM. Van dit gemiddelde uitgaande onderscheidt men naar de lichaamslengte een aantal groepen, waarbij met het feit, dat de vrouwen gemiddeld 7% kleiner zijn dan de mannen, moet worden rekening gehouden.

	mannen	vrouwen
dwerggroei	129,9 cM.	120,9 cM.
zeer klein	130—149,9 cM.	121—139,9 cM.
klein	150—159,9 cM.	140—148,9 cM.
even onder de middelmaat	160—163,9 cM.	149—152,9 cM.
middelmatig groot . .	164—166,9 cM.	153—155,9 cM.
even boven de middelmaat	167—169,9 cM.	156—158,9 cM.
groot	170—179,9 cM.	159—167,9 cM.
zeer groot	180—199,9 cM.	168—186,9 cM.
reuzengroei	200 cM.	187 cM.

Tot de allerkleinste rassen behooren de Afrikaansche Pygmaeën en de Boschjesmannen met een gemiddelde lengte der mannen van resp. 140,8 en 144 cM. In Europa vormen de Lappen in Noorwegen het kleinste ras. De mannen meten er gemiddeld 152,3 cM. Voor Nederland vindt men de gemiddelde lengte der mannen het laagst in Noord-Brabant (167,1 cM.). De grootste gemiddelde lichaamslengte ter wereld hebben de Sara- en Dinkanegers (voor de mannen resp. 181,7 en 180 cM.). In Europa zijn de Schotten het langst, de mannen gemiddeld 174,6 cM. en in Nederland de mannen op Texel (173,3 cM.).

3. *De pigmentatie.* Hieronder verstaat men de kleur van huid, haar en oogen. Tusschen de pigmentatie van deze drie organen bestaat klaarblijkelijk een innige correlatie, met dien ver-

stande, dat althans bij raszuivere individuen, de pigmentatie bijna steeds in alle drie gelijken tred houdt. Het vaststellen der pigmentatie van huid, haren en oogen kan slechts geschieden door kleurschatting. Ten einde de nauwkeurigheid dezer schatting te bevorderen en de subjectieve terminologie uit te schakelen, bedient men zich bij het onderzoek van een kleurentabel, waarin de tinten waarop het onderzoek betrekking heeft, genummerd voorkomen. Voor de huidkleur kent men verschillende kleurtabellen, o.a. die van LUSCHAN, BROCA, FRITSCH en HINTZE. Voor de bepaling der oogkleur bedient men zich meestal van de tabel van MARTIN, terwijl voor de haarkleur de scala van FISCHER de meest bekende is.

a. de *huidkleur* is het raskenmerk, dat het eerst als zoodanig waardeering vond. De rasindeelingen volgens LINNAEUS, BLUMENBACH en CUVIER waren in hoofdzaak hierop gebaseerd en ook thans nog speelt zij een belangrijke rol. De rijke schakeering der tinten, de zeer sterke erfelijkheid en het vrij gemakkelijk onderzoek maken haar bijzonder bruikbaar. De blankste huidkleur wordt gevonden bij de bewoners van de noordelijke helft van Europa, met uitzondering van de Lappen. Naar het Zuiden neemt de pigmentatie toe en hierbij sluiten zich de nog weinig gepigmenteerde bewoners van Klein-Azië, Perzië en Noord-Afrika aan. Een geelachtige huidkleur vertoonen de Mongolen in Centraal-, Noord-, Oost- en Zuid-Oostelijk-Azië. Deze gele, min of meer met bruin gemengde tint breidt zich door het Poolgebied over het Noorden van Noord-Amerika, over het Oosten en Zuiden van Zuid-Amerika en over nagenoeg de geheele Zuidzee uit. De echt donkerbruine huidkleur karakteriseert de Australiërs, de bewoners van Melanesië en de Afrikaansche negers, van welke laatste de Dinka- en Toearegstammen het allerdonkerst zijn.

b. *De haarkleur* verdeelt men in twee groepen, die ieder voor zich zeer lichte en zeer donkere nuancen met vele overgangen daartusschen vertoonen. De eene groep is de grauw-zwarte kleurenreeks, die meer vaal van tint is; de andere, de geelbruine, is warmer en omvat alle schakeeringen van geel-wit tot bruin-zwart. Als zelf-

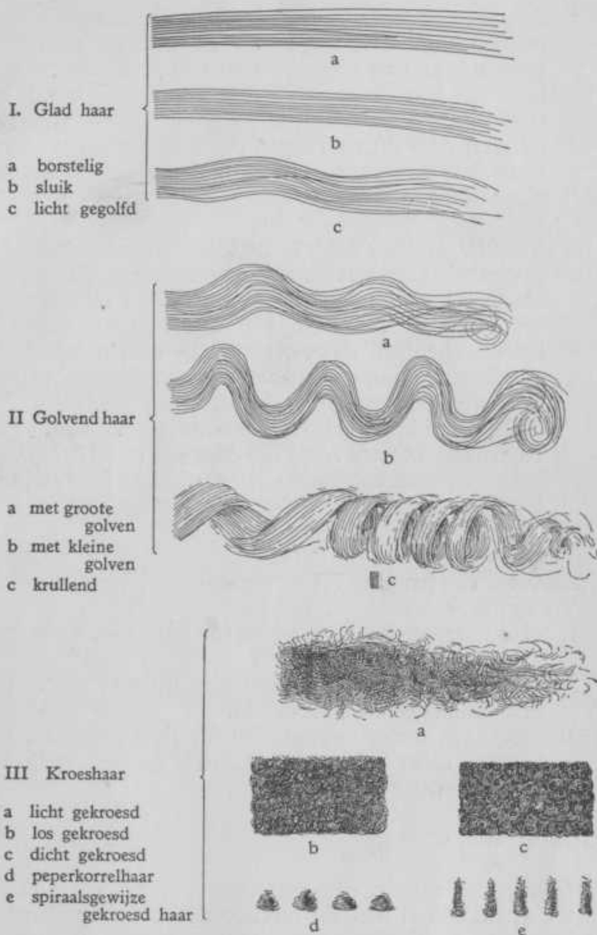

Fig. 6 Verschillende haarvormen *(naar R. Martin)*

standige groep moet hiernaast de roode genoemd worden.
De verbreiding van de haarkleur is zoodanig, dat de

donkere en allerdonkerste schakeeringen van beide kleurenreeksen verre overwegen en de lichtere, zoogenaamde blonde haarkleur eigenlijk alleen maar in de noordelijke helft van Europa in belangrijke verbreiding wordt aangetroffen. De beteekenis der haarkleur als raskenmerk vermindert door dit overwegen der donkere haren zeer; men moet daarom naast de kleur ook den vorm van het haar in aanmerking nemen.

c. Voor *de oogkleur* geldt hetzelfde. De donkere oogen overwegen zoo zeer, dat de oogkleur als algemeen raskenmerk niet zoo heel groote waarde heeft. Waar echter, zooals in het Noorden van Europa de lichtkleurige oogen voorkomen, hebben de verschillende daarin voorkomende schakeeringen en de tegenstelling tot de sterk gepigmenteerde oogen groote beteekenis.

De gemiddeld lichtst gekleurde oogen vindt men in Noorwegen, waar 97,2% lichtkleurige tegen 2,7% donkerkleurige oogen voorkomen. In Nederland heeft de provincie Friesland het hoogste percentage (81,5%) lichtoogigen.

4. De vorm van het haar is zeer verschillend. Men onderscheidt: (zie fig. 6).
   1. glad haar, onder te verdeelen in: borstelig, sluik en licht gegolfd.
   2. golvend haar, onder te verdeelen in: met groote golven, met kleine golven en krullend.
   3. kroeshaar, onder te verdeelen in: licht gekroesd, los gekroesd, dicht gekroesd, „fil-fil" (peperkorrelhaar) en spiraalsgewijze gekroesd haar.

RASINDEELING.

Het spreekt vanzelf, dat een Anthropologie, die niet anders doet dan op grond van de hierbovengenoemde raskenmerken de menschheid indeelen in een aantal rassen, een zuiver beschrijvend karakter heeft. Zij beschrijft n.l. een bepaalden toestand: de schakeering, waarin zich het menschdom voordoet op een bepaald oogenblik. Op grond hiervan zou men een dergelijke Anthropologie „statische Anthropologie" kunnen noemen. Er

laten zich echter nog andere vragen stellen dan alleen deze eene: In welke rassen kan men op grond van de lichamelijke raskenmerken de menschen indeelen?

Men kan ook vragen: Hoe zijn deze rassen ontstaan? Hoe kunnen in het algemeen rassen ontstaan? Wat gebeurt bij raskruising? enz. In tegenstelling tot de statische Anthropologie kan men de wetenschap, die zich op de beantwoording van deze vragen toelegt, dan een dynamisch-causale Anthropologie noemen.

Waar al deze vragen ten nauwste samenhangen met de erfelijkheidswetenschap hebben zij een sterk uitgesproken algemeen biologisch karakter. Het zijn dan ook niet in de eerste plaats de beoefenaren der statische Anthropologie, die zich met de bestudeering van deze vraagstukken bezighouden en wij zullen derhalve in dit hoofdstuk op deze vragen niet ingaan.

Nog andere voor de hand liggende vragen rijzen: Welke beteekenis heeft het al of niet voorkomen van een bepaald raskenmerk voor het individu? Op welke wijze moeten wij ons voorstellen, dat het beteekenis kan hebben? Wat beteekent b.v. het hebben van een dolichocephalen schedel voor de structuur der menschelijke persoonlijkheid? Wij kunnen hierop alleen antwoorden, dat wij er hoegenaamd niets van weten. Bepalen wij ons tot de laatste vraag: Welke beteekenis heeft de dolichocephalie voor de structuur der menschelijke persoonlijkheid? Wie het antwoord op deze vraag wil benaderen, door na te gaan, wat bij de dolichocephale rassen in de persoonlijkheidsstructuur gemeenschappelijk kan zijn, ziet zich aanstonds geplaatst tegenover een uitermate heterogene menschengroep. Hij vindt er den homo-nordicus naast den Papoea van Nieuw-Guinea; het middellandsche ras naast den Afrika-neger. Is er iets gemeenschappelijks in de persoonlijkheidsstructuur van deze menschen, dat aan het gemeenschappelijk kenmerk der dolichocephalie beantwoordt? Misschien zal de toekomst in staat zijn ons hierop het antwoord te geven. Voorhands zien wij niet veel anders, dan dat hier representanten van de beide uitersten eener cultuurscala broederlijk naast elkander staan en dat het gemeenschappelijk bezit van een dolichocephalen schedel alleen ons ten aanzien van het gemeenschappelijk bezit van innerlijke eigenschappen al zeer weinig openbaart.

De rasindeeling der menschheid, zooals wij die in het volgende hoofdstuk bespreken zullen, houdt zich dan ook met al dit soort

vragen niet op. Zij geeft niet anders dan hetgeen men zou kunnen noemen een momentopname van de verscheidenheid der erfelijke uitwendige verschijningsvormen, waaronder zich het menschelijk geslacht in onzen tijd voordoet, zonder te vragen, hoe deze verscheidenheid is ontstaan en wat het lot van deze verscheidenheid in de toekomst mogelijk zal zijn. Wel zullen wij een korte bespreking laten volgen van hetgeen wij weten aangaande den praehistorischen mensch en diens mogelijke verwantschap met de tegenwoordige levende rassen.

Verdeeling der menschenrassen in Europa. *(naar Von Eickstedt)* Fig. 7

Hoofdstuk II

DE RASSEN DER MENSCHHEID.

Onder de oude rasindeelingen van beteekenis zijn vooral die van Linnaeus en Blumenbach te noemen. Linnaeus (1735) onderscheidde 4 rassen:

1. den *homo americanus* met roodachtige huidkleur, cholerisch temperament, slanken lichaamsbouw, zwarte, borstelige, dikke haren en weinig baardgroei.
2. den *homo europaeus* met blanke huidkleur, sanguinisch temperament, gevulden lichaamsbouw, blond golvend haar, blauwe of grijze oogen.
3. den *homo asiaticus* met gele huidkleur, melancholisch temperament, „taaien" lichaamsbouw, zwart haar en bruine oogen.
4. den *homo africanus* met zwarte huidkleur, phlegmatisch temperament, slappe lichaamsontwikkeling, diep-zwart kroeshaar, gladde fluweelige huid, platten neus, dikke lippen, enz. Hij is sluw, lui, onverschillig, zalft zich met vet en wordt door willekeur geregeerd. !!!

De indeeling van Blumenbach (1806) verschilt hiervan niet veel, doch is iets meer gedetailleerd in de geographische begrenzing der hoofdgroepen. Bovendien voegde hij, wegens de ontdekking van Australië er een nieuwe hoofdgroep aan toe. Hij onderscheidde:

1. het Kaukasische ras.
2. het Mongoolsche ras.
3. het Aethiopische ras.
4. het Amerikaansche ras.
5. het Maleische ras.

Belangrijk vooral in verband met de moderne hoofdindeeling der rassen is de rasindeeling van Cuvier (1812), die slechts

drie hoofdrassen onderscheidde: het *blanke*, het *gele* en het *zwarte* ras.

Tot een algemeen aanvaarde rasindeeling is men, vooral voor wat de details betreft, nog niet kunnen komen. Wij zullen daarom hier de rasindeeling volgens Von Eickstedt (1933) volgen en verwijzen voor de afwijkingen hiervan naar de vakliteratuur, voor de rasindeeling van Europa in het bijzonder naar Deniker en Ripley.

Volgens Von Eickstedt onderscheidt men 3 hoofdrassen: het *Europide*, het *Negride* en het *Mongolide*, of anders uitgedrukt: het *blanke*, het *zwarte* en het *gele* hoofdras.

1. Het *blanke hoofdras* laat zich in 9 zoogenaamde onderrassen of secundaire rassen indeelen, die weer in 3 groepen zijn samen te vatten.
   - *a.* *De blonde rassen in het Noorden* (homo nordicus of homo teutonicus) met als onderverdeeling den homo nordicus in engeren zin en het oost-baltische ras.
   - *b.* *De centrale gordel van rondhoofden*, omvattend het alpine, het dinarische, het armenide en het toeranide ras.
   - *c.* *De zuidelijke langhoofden*, waarin te onderscheiden zijn het mediterrane, het oriëntalide en het indide ras.

2. *Het zwarte hoofdras* omvat 8 onderrassen in 4 groepen samengevat.
   - *a.* *Het aethiopische ras* of de europoïde contactzone.
   - *b.* *De gordel van het grasland*, omvattend het soedanide, het nilotide en het bantoeide ras.
   - *c.* *Het palaenegride ras* met als afzonderlijke vorm het pygmide ras.
   - *d.* *De zwarte rassen buiten Afrika*: het indo-melanide, het neo-melaneside en het palae-melaneside.

3. *Het gele hoofdras* heeft 4 onderrassen in 3 groepen samengevat:
   - *a.* *Het siberide ras*, de zoogenaamde Europeesche contactrest.
   - *b.* *De noordelijke rassen*: het tungide en het sinide ras.
   - *c.* *De zuidelijke groep*: Het palae-mongolide ras.

Als nevenras van het gele hoofdras onderscheidt men

weder de groep der Indianen, waarin weder 8 rassen te onderscheiden zijn, samengevat in 4 groepen.

a. *De noordelijke rondhoofden*: het pacifide en het centralide ras.
b. *De noordelijke langhoofden*: het silvide en het margide ras.
c. *De zuidelijke rondhoofden*: het andide en het patagonide ras.
d. *De zuidelijke langhoofden*: het brasilide en het lagide ras. Als afzonderlijke vorm of tusschenvorm worden dan nog de eskimide en de khoisanide rassen onderscheiden.

Na dit summiere overzicht van het geheel moge hier dan een meer gedetailleerde beschrijving van de afzonderlijke rassen en hunne verbreiding volgen.

I. Het Europide Hoofdras.
(zie de kaart fig. 7).

Een van de eerste indrukken, die men bij het nagaan van de verbreiding der rassen krijgt, is wel, dat deze verbreiding allerminst aan landgrenzen en zelfs niet aan de grenzen der wereld-deelen gebonden is.

Terecht begint dan ook Von Eickstedt zijn bespreking van het Europide ras met de opmerking, dat wij ons werelddeel Europa te klein zien. De grens, die Europa aardrijkskundig van Afrika scheidt is de Middellandsche zee. Het is echter zeer de vraag, of als zoodanig niet veel eer de Sahara in aanmerking komt. De Middellandsche zee is in haar tegenwoordigen vorm een betrekkelijk jonge formatie en er hebben tot kort voor onze geologische periode zeker nog talrijke verbindingsbruggen tusschen het huidige Europa en Afrika bestaan en ook na den ijstijd zijn de straat van Gibraltar en de Bosporus allerminst een belangrijke verhindering voor het verkeer tusschen Europa en Afrika geweest. Ook de talrijke eilanden in de Middellandsche zee en de sterk gekartelde kustlijn hebben het contact tusschen beide werelddeelen bevorderd. Bovendien bieden flora, fauna en klimaat voor de opvatting, dat de Sahara als de eigenlijke grens tusschen Europa en Afrika beschouwd kan worden, talrijke steunpunten: het eigenlijke verbreidingsgebied van hetgeen

typisch is voor de Afrikaansche dierenwereld en den Afrikaanschen plantengroei ligt aan gene zijde der Sahara, zoodat de saamhoorigheid van de Afrikaansche kust der Middellandsche zee met Europa duidelijk spreekt. In de geschiedenis komt dit eveneens tot uitdrukking. De klassieke beschaving immers breidde zich langs de geheele noordkust van Afrika uit en eerst in de zevende eeuw werd het „transmediterrane" Europa door de naar het Westen oprukkende Arabieren van het eigenlijke of „cismediterrane" Europa gescheiden en ging de christelijk-klassieke cultuur van Noord-Afrika in den strijd tegen den Islam ten onder.

Dat de geographische en klimatologische verhoudingen van Noord-Afrika een bevolking met aan de Europeesche verwante rassen mogelijk heeft gemaakt, is ook heden nog duidelijk aantoonbaar en zoodoende is het blanke of Europide hoofdras geenszins tot het aardrijkskundig Europa beperkt, maar breidt het zich ook langs de Noordkust van Afrika, zij het niet onvermengd, uit.

Dat binnen dit Europide hoofdras de uiterlijke verschijningsvorm groepsgewijze sterk varieert, is van algemeene bekendheid. Vooral in onzen tijd, nu het reizen binnen Europa niet meer beperkt is gebleven tot betrekkelijk weinige bevoorrechten, die hetzij ambtshalve, hetzij uit belangstelling of luxe vreemde landen bezochten, doch jaarlijks van ieder land uit groote zwermen vacantiegangers zich over Europa verbreiden, hebben talloozen gelegenheid gehad zich ervan te overtuigen, hoe groote verscheidenheid van voorkomen de bevolking van ons werelddeel vertoont.

Den goeden waarnemer is daarbij echter tevens opgevallen, hoe vaak in een beperkt gebied — ook ons eigen kleine land biedt hiertoe goede gelegenheid — menschen van geheel verschillend uiterlijk dooreenwonen en dus, gesteld al, dat ooit een scherpe scheiding van zoogenaamd „raszuivere" groepen bestaan heeft, een belangrijke vermenging van deze groepen heeft plaats gehad. Toch is het mogelijk ook thans nog kernen van meer of minder raszuivere groepen aan te wijzen, die wij in ons boven gegeven overzicht op het voetspoor van Von Eickstedt als de blonde rassen in het Noorden, de centrale gordel van rondhoofden en de zuidelijke langhoofden hebben aangeduid.

Fig. 8. Noordsche ras. Nederlander

Fig. 9. Homo teuto-nordicus.
Noor uit Valle
(naar Von Eickstedt)

Fig. 10. Homo dalo-nordicus.
President VON HINDENBURG
(naar een ets van K. Hänsel)

Fig. 11
Homo fenno-nordicus
van voren gezien
(naar Von Eickstedt)

Fig. 12
Homo fenno-nordicus
van terzijde gezien
(naar Von Eickstedt)

a. De blonde rassen in het Noorden.

Zooals de benaming aanduidt, ligt het voornaamste kenmerk van deze groep in de armoede aan pigment. Deze armoede uit zich vooreerst in de bij uitstek blanke huid. In de zon wordt deze wel rood, verbrandt zij zelfs vrij gemakkelijk onder vorming van blaren, maar zij wordt niet of maar zeer weinig bruin. De gelaatskleur is daardoor meestal blozend en frisch en de kleur der lippen bijzonder rood. De kleur der vrij groote oogen is licht blauw of licht grijs. Het haar is blond tot lichtblond.

In onze voorafgaande indeeling onderscheidden wij deze blonde rassen nog in twee groepen: het noordsche ras (homo nordicus) in engeren zin en het oost-baltische ras.

1. *Het Noordsche ras* is behalve door de genoemde pigmentarmoede nog door een groep andere kenmerken onderscheiden, maar de eenvormigheid is toch niet zóó groot, of ook binnen het noordsche ras bestaat nog duidelijk verschil tusschen een aantal typen, die als de *homo teuto-nordicus*, de *homo dalo-nordicus* en de *homo fenno-nordicus* bekend zijn.

Het duidelijkst te karakteriseeren en als zoodanig ook het langst herkend, is de *homo teuto-nordicus* (zie fig. 8 en 9) met golvend haar in verschillende schakeeringen van blond, en lichtblauwe tot grijze, tamelijk groote oogen. De hoofdvorm is lang (de gemiddelde hoofdindex is meestal onder de 80), het aangezicht smal ovaal, met weinig uitstaande jukbeenderen; de neus is lang, spits en smal, meestal recht, soms licht gebogen. De mond is recht met vaak dunne, meestal zeer roode lippen; de kin is goed gevormd, soms wat hoekig vooruitspringend. De gestalte is lang (gemiddeld meestal boven de 170 cM.), slank en vertoont in den regel breede schouders en smalle heupen, zooals onze tijd in het zoogenaamd „sportieve type" gaarne bewondert. Karakteristiek voor den homo nordicus, in het bijzonder voor den homo teuto-nordicus is verder ook het biologisch levenstempo. De puberteit treedt n.l., vergeleken met andere rassen zeer laat in; het jeugdig voorkomen blijft tijdens de volwassen levensperiode lang bestaan, zoodat uitwendig de seniliteitsperiode bij overigens gelijken levensduur later intreedt.

Naast den *homo teuto-nordicus* is de *homo dalo-nordicus* (zie fig. 10) vooral hierdoor gekenmerkt, dat het geheel plomper en hoekiger is en ook iets grooter. Het hoofd is iets minder lang, het gelaat

vooral breeder en meer vierkant van omtrek. Ook de oogkassen zijn lager, zoodat de oogen zelf een kleineren indruk maken. De kleur der oogen is dikwijls grijs, het haar soms licht rossig. De kin is breed en zeer krachtig gevormd, de schedel gewoonlijk ronder dan bij den homo teuto-nordicus. In ons land beantwoordt aan dit type een deel der bevolking van de provinciën Groningen en Drente. Merkwaardig is verder, dat deze homo dalo-nordicus duidelijke vormverwantschap vertoont met het later te noemen praehistorische Cro-Magnonras, waarvan het naar de meening van vele Anthropologen zou afstammen.

De *homo fenno-nordicus* (zie fig. 11 en 12) is van de binnen het noordsche ras bestaande schakeeringen nog het minst nauwkeurig bestudeerd, mede ten gevolge van het feit, dat hij betrekkelijk pas laat als zelfstandige groep is erkend. Dit laatste hangt weder hiermede samen, dat de homo fenno-nordicus geographisch weliswaar zeer verbreid is, maar toch slechts zelden zich in grootere groepen tegen de omgeving afteekent.

Ook bij deze schakeering van den homo nordicus is de gestalte lang en slank, en zijn haar en oogen licht van kleur. Het geheel is echter niet zoo elegant als bij den homo teuto-nordicus, noch zoo grof en breed als bij den homo dalo-nordicus. Veeleer is de gestalte wat hoekig en schraal. Het haar is niet gewoon blond, resp. geelachtig, maar roodblond, in het bijzonder de baard, terwijl de oogen zeer licht blauw zijn. Duidelijker nog dan bij den homo dalo-nordicus is het hoofd minder lang.

Verbreiding. (zie fig. 7). Scherp begrensd is het verbreidingsgebied van het noordsche ras vrijwel nergens. Geheel zuiver komt het nauwelijks ergens voor, overal is rasvermenging en variatie aantoonbaar.

Von Eickstedt geeft aan en deze eenvoudige voorstelling is ook ten naastenbij juist, dat de homo nordicus overwegend te vinden is in een gebied, dat begrensd wordt door een halven cirkel, die met Trondhjem als middelpunt wordt beschreven door het midden der Britsche eilanden, Midden-Europa en den Oostelijken rand der Baltische Staten. Buiten dit gebied neemt de homo nordicus als bestanddeel der bevolking in centrifugale richting steeds meer af. Nagenoeg onvermengd vindt men het noordsche ras in Zweden, Denemarken en IJsland, N.W.-Duitschland, Noord-Nederland, in een gedeelte van Engeland, Noorwegen, Z.W.-Finland en een deel der Baltische Staten. Min of meer overwegend in kleinere groepen treft men verder

het noordsche ras in Noord-Frankrijk, het N.W. deel van België, alsmede in de dalen van Zuid-Duitschland en Oostenrijk aan.

In Noord-Italië, vooral in de Po-vlakte, in N.W.-Spanje, in sommige deelen van Tchecho-Slowakije en ook in Polen is de bevolking tamelijk sterk met noordsche elementen vermengd, terwijl van Noord-Polen en het Baltische gebied uit zich uitloopers tot in Noord- en Zuid-Rusland uitbreiden.

Het behoeft geen betoog, dat bij de intensieve koloniseering en de, vooral in de negentiende eeuw zeer uitgebreide landverhuizing het noordsche ras ook buiten Europa, in het bijzonder in Noord-Amerika, Australië, Zuid-Afrika en Indonesië zich heeft verbreid.

Zeer merkwaardig is het, dat ook aan gene zijde van de Middellandsche zee nog centra van een noordsche, althans blanke bevolking te vinden zijn. Een deel van deze bevolking is wellicht als overblijfsel van praehistorische bewoners te beschouwen. Een aanknoopingspunt hiervoor ligt in de zeer duidelijke overeenkomst van de bewoners der Canarische eilanden met het praehistorische ras van Cro-magnon, op welk ras wij boven reeds, in verband met de typeerende eigenschappen van den homo dalo-nordicus, de aandacht vestigden. In het bijzonder de pigmentarme bevolking in een deel van het Atlasgebied zou hiermede verwant kunnen zijn. Ook het gebied van Tripolis is tamelijk rijk aan blonden. Het is dus allerminst zeker, dat de blonde elementen in het transmediterrane gebied zonder meer als rechtstreeks verwant aan het noordsche ras mogen worden aangemerkt. In ieder geval moet met de mogelijkheid, dat althans een deel der Afrikaansche blonden van een ander centrum stamt, dan dat, van waaruit zich de homo nordicus over Europa verbreid heeft, rekening worden gehouden.

Deze quaestie raakt ten nauwste aan een vraag van meer algemeenen aard, de vraag n.l., hoe men zich het ontstaan van het noordsche ras te denken heeft. Met zekerheid is deze vraag niet te beantwoorden.

Meestal neemt men aan, dat het noordsche ras zou zijn ontstaan door geleidelijke depigmentatie van een oorspronkelijk donkerder gekleurd ras. Was dit donkere ras homogeen of bestond het uit min of meer ten opzichte van elkander lichamelijk verschillende groepen? Beide gevallen zijn mogelijk. In het eerste geval moet men aannemen, dat er na de depigmentatie in het oorspronkelijk homogene ras een differentieering is tot stand gekomen, die geleid heeft tot de bovengenoemde groepen,

de homo teuto-nordicus, de homo dalo-nordicus en de homo fenno-nordicus. In het tweede geval zou er reeds lichamelijke verscheidenheid hebben bestaan vóór het proces der depigmentatie intrad. Voor de mogelijkheid van dit laatste pleit dan zeker het feit, dat naast het noordsche ras nog een ander blank ras bestaat, dat van het noordsche ras in veel sterkere mate lichamelijk verschilt dan de genoemde drie varieteiten onderling verschillen. Dit ras is het in het algemeen overzicht genoemde Oost-Baltische ras, dat wij zoo aanstonds nader zullen bespreken. Het verschilt van het noordsche ras zeer sterk in hoofdvorm, zoowel als in lichaamslengte. Dit maakt het inderdaad aannemelijk, dat de depigmentatie zich niet slechts heeft voorgedaan bij een enkel ras, maar dat de factoren, die in Europa de depigmentatie veroorzaakt hebben, op alle rassen, die hiervoor gevoelig waren, hebben ingewerkt. Zooals gezegd is dit alles onzeker en deze kleine uitweiding is wel in staat ons te doen zien, hoe men, het scherp begrensde terrein der statische rasbeschrijving verlatend, aanstonds het wijde veld betreedt, waar slechts mogelijkheden, waarschijnlijkheden en veronderstellingen gevonden worden.

2. *Het Oost-Baltische ras* (zie fig. 13, 14, 15 en 16) verschilt in hooge mate van het noordsche. Het heeft de zeer geringe pigmentatie ermede gemeen, doch ook hierin doen zich reeds verschillen voor.

Zoo is het haar bij het Oost-Baltische ras wel blond, maar het vertoont daarin toch een typische eigen nuance. Het haar is n.l. aschblond of grauwblond. De roodachtige component en de goudglans, dien men bij de verschillende varieteiten van den homo nordicus vaak aantreft, ontbreken hier ten eenemale. Bovendien is het haar sluik en meestal zacht.

Het hoofd is kort en gewoonlijk wat hoekig. De gemiddelde indexwaarde van uitgebreide bevolkingsgroepen varieert van 80,9 tot 83,2. De groote groepen met een index cephalicus varieerend van 77,7—78,1, zoo vaak onder het noordsche ras aangetroffen, ontbreken hier ten eenemale. Het hoofd als geheel is in vergelijking met de gestalte vrij groot; vooral het aangezicht echter vertoont een aantal kenmerken, die men bij het noordsche ras als regel niet aantreft. Uitermate karakteristiek is vooreerst de typische wipneus met diep ingezonken neusrug (zie fig. 16), van terzijde gezien scherpe punt en aan de vleugels

vrij breed. De jukbeenderen zijn hoog en vlak, zoodat het gelaat plomp, breed en hoekig is, waartegenover dan de neus relatief klein aandoet. De oogen lijken, tengevolge van de enge lidspleet, klein. De mond is breed, de lippen zijn niet zelden vrij dik, althans gevuld.

De algemeene lichaamsbouw is zeer krachtig. De proporties echter zijn geheel anders dan bij het noordsche ras. Even slank en gracieus als ons vooral de homo teuto-nordicus voorkomt, even plomp, grof en hoekig lijkt ons de Oost-Balt. De romp is lang, het hoofd is groot, armen en beenen beide zijn kort, terwijl de lichaamslengte belangrijk geringer is en in uitgebreide bevolkingsgroepen het gemiddelde van 165 zelden te boven gaat. Behalve de geringe pigmentatie bij beiden bestaat er derhalve tusschen het noordsche en het Oost-Baltische ras nauwelijks overeenkomst.

Verbreiding (zie fig. 7). Het is niet zoo heel gemakkelijk het verbreidingsgebied van het Oost-Baltische ras scherp te begrenzen, deels tengevolge van de betrekkelijk onregelmatige vermenging met aangrenzende rassen, deels ook wijl het onderzoek nog niet geheel volledig is. Als centrum laten zich Wit-Rusland, de aangrenzende deelen van Polen en Groot-Rusland aanwijzen, in het bijzonder het Waldaïgebied en de bovenloop der Wolga. Van hier breidt het zich Oostwaarts tot in West-Siberië uit. Zuidelijk hiervan ligt het gebied der gepigmenteerde rondhoofden, noordelijk grenst het aan het noordsche ras. Geleidelijk en langzaam is het Oost-Baltische ras aldus in nagenoeg geheel Rusland doorgedrongen, in den laatsten tijd zelfs oostwaarts dwars door Siberië tot aan den grooten Oceaan.

Begrijpelijkerwijze is het op tal van plaatsen sterk vermengd en met aangrenzende rassen gekruist. Zoo in Noord-Finland, in Estland, Lijfland en Letland met het noordsche ras, dat zich hier te midden der Oost-Balten heeft verbreid, terwijl omgekeerd het Oost-Baltische ras in sommige deelen van Duitschland (Oost-Pruisen, Silezië, Brandenburg, enz.) zeer duidelijk aantoonbaar is binnengedrongen en met de aldaar bestaande cultuurgemeenschap is geassimileerd.

In Zuid-Rusland heeft het Oost-Baltische ras contact met uit Azië in Europa binnengedrongen Toeranide elementen, en meer westwaarts met het Dinarische ras van den Balkan, terwijl zich Oost-Baltische uitloopers tot in Roemenië en Tchecho-Slowakije soms zelfs vrij raszuiver voordoen. In totaal houdt

dus het Oost-Baltische ras een zeer aanzienlijke oppervlakte, zij het volstrekt niet onvermengd, bezet.

b. De centrale gordel der rondhoofden.

Aanzienlijk kleiner is het gebied, door de beide rassen van deze groep bewoond. Zooals de algemeene benaming aanduidt, ligt dit gebied centraal, d.w.z. midden tusschen het gebied der noordelijke en dat der zuidelijke langhoofden in. Het strekt zich van Oost naar West dwars door Europa uit.

Hadden de beide groepen, die wij onder de blonde rassen in het Noorden onderscheiden hebben, eigenlijk alleen de zeer geringe pigmentatie met elkander gemeen, de centrale gordel der rondhoofden bevat twee componenten, die bij groote en sprekende verschillen toch beide gekenmerkt zijn, èn door brachycephalie èn door belangrijke pigmentatie. Langen tijd zijn beide juist op grond hiervan voor een enkel ras gehouden en pas betrekkelijk laat is de onderscheiding in twee afzonderlijke rassen, zooals die reeds in 1898 door Deniker werd voorgesteld, algemeen aanvaard.

1. *Het Alpine ras* (zie fig. 17) ontleent zijn door Lapouge het eerst gebruikte en later door Ripley tot gemeen goed gemaakte benaming, aan het feit, dat het vooral in vele Alpendalen in zijn zuiversten vorm wordt aangetroffen.

Lichamelijk kan men het misschien het best karakteriseeren door te zeggen, dat het vrijwel in ieder opzicht het tegenovergestelde is van den homo nordicus.

Haar en oogen zijn bruin, de laatste een enkele maal grijs en ook de huid is duidelijk gepigmenteerd, matbruin van kleur. Het hoofd is kort (de gemiddelde waarde van den index cephalicus bedraagt ± 85), maar regelmatig gewelfd, in het bijzonder ook het achterhoofd. Het gelaat is breed en kort. De neus eveneens. Vooral bij vrouwen komt de wipneus veelvuldig voor. Opvallend echter is daarbij het verschil met de boven beschreven neus bij het Oost-Baltische ras. Deze was steeds diep concaaf, zeer breed bij de vleugels en naar onze waardeering leelijk. Bij de alpine vrouw daarentegen heeft vaak het overigens goed en fijn gevormde, coquet uitdagende wipneusje een bijzondere charme. De mond is meestal klein en gekarakteriseerd door tamelijk volle, maar in den regel bijzonder gracieus gecontoureerde lippen.

De gestalte is klein (gemiddeld ongeveer 163 cM.), de hals is kort, de romp groot en forsch met breede schouders en krachtig gespierd; de ledematen zijn kort, eveneens vaak zeer musculeus.

Verbreiding (zie fig. 7). De het dichtst met Alpinen bevolkte gebieden zijn Centraal-Frankrijk, de westelijke Alpen en Z.W.-Duitschland. Ook hierbuiten echter is de verbreiding aanzienlijk. Talrijk, hoewel met de omgevende bevolking vaak vermengd, zijn de Alpinen in Tchecho-Slowakije en Silesië. Verder worden er velen in Zuid-Polen, in Engeland, Zuid-Nederland, het Waalsche gedeelte van België, in Noord-Spanje, Noord-Italië en het westelijk deel van de Ukraine aangetroffen. Het feit, dat de Alpinen vooral bergachtige en boschachtige streken bewonen, heeft er toe geleid, dat in het bijzonder in de dalen vaak groote groepen van door isolatie volkomen raszuiver gebleven Alpinen gevonden worden. Daarnaast echter heeft zich zoodoende ook de gelegenheid voorgedaan, dat gemengde bevolkingsgroepen sterk geïsoleerd zijn gebleven en zich aldus uit deze oorspronkelijk gemengde groepen een min of meer harmonisch geworden mengtype heeft gevormd. Zoo heeft vermenging van den homo nordicus met den Alpien geleid tot een pseudo-Dinarisch type, terwijl vermenging van den Alpien met het Dinarische ras een algemeene vermindering van de markante kenmerken van dit laatste ras heeft ten gevolge gehad, zoodat in het bijzonder in Midden-Europa deze mengvormen tot het doorsneetype van groote bevolkingsgroepen geworden is.

Een afzonderlijke bespreking vragen de in Noorwegen en Finland voorkomende *Lappen* of *Laplanders* (zie fig. 18 en 19). Langen tijd heeft men deze merkwaardige bevolking voor Mongoolsch gehouden. Zonder twijfel komt hier en daar vermenging met Mongolen voor, maar het staat tegenwoordig toch wel vast, dat zij tot de Alpinen moeten worden gerekend; Von Eickstedt wil ze zelfs Proto-Alpinen noemen. De vraag ligt natuurlijk voor de hand, vanwaar deze zoo ver verwijderde en van de groote alpine centra geheel geisoleerde Alpinen gekomen zijn en in welke verhouding zij tot de overige Alpinen staan. Voorloopig moeten wij ons beperken tot de mededeeling, dat naar veler meening, het Alpine ras zich oorspronkelijk tot boven in Noord-Europa uitstrekte en dat het in later tijd Europa uit het Oosten binnengedrongen noordsche ras een gedeelte van het Alpine ras

heeft verdrongen en zoodoende een splijting in het noordelijke en zuidelijke gebied der Alpinen veroorzaakte.

De tegenwoordige Lappen zouden dan de rest der bevolking van het noordelijke alpine gebied vormen. In een klimatologisch ruig en weinig gunstig gebied, op armen bodem geïsoleerd, hebben zij zich in gebrekkige omstandigheden weten te handhaven. Tegenover de in Midden-Europa levende Alpinen, die in zachter klimaat en op goeden grond in voortdurend contact met andere rassen leefden en aan de beschavingsgeschiedenis van Europa een levendig aandeel hadden, zouden de Lappen een meer primitief alpien karakter hebben bewaard en zoodoende de door Von Eickstedt gebruikte benaming „Proto-Alpinen" wettigen. Het voorkomen der Lappen bevestigt deze opvatting zonder twijfel. Zij bezitten n.l. alle raskenmerken der Alpinen als het ware in versterkte mate. Het haar is zeer donker en steil; de oogen zijn meestal ook donker, doch niet zelden evenals bij de zuidelijke Alpinen grauw getint. De huid steekt duidelijk donker tegen de huid der omringende blanke rassen af. Het aangezicht is zeer kort; bij de vrouwen nagenoeg rond, bij de mannen hoekiger; de neusrug bijna steeds licht concaaf, aan de vleugels wat breeder dan bij de andere Alpinen. De lichaamslengte is aanzienlijk kleiner (bij de mannen gemiddeld 157, bij de vrouwen 147 cM.), terwijl de verhouding van romp en ledematen geheel met de verhouding bij de zuidelijke Alpinen overeenstemt.

2. *Het Dinarische ras* (zie fig. 20, 21, 22 en 23). Heeft het dinarische ras met het alpine de rondhoofdigheid en de pigmentatie gemeen, het onderscheidt er zich van op markante wijze door drie kenmerken: door de aanzienlijke lichaamslengte, het merkwaardig korte, meestal afgeplatte achterhoofd, het lange smalle aangezicht met den grooten, dikwijls haakvormig gekromden neus.

Over het algemeen maakt de Dinariër den indruk van een harmonisch type. Met de hooge lange gestalte, zijn het langovale aangezicht, de smalle groote neus, de smalle romp en de lange beenen in volkomen overeenstemming. De maten en indices grenzen zelfs vaak aan het extreme. Zoo bedraagt b.v. de gemiddelde lichaamslengte bij 100 Montenegrijnen 178,3 cM., terwijl bij deze zelfde mannen de hoofdindex gemiddeld niet minder is dan 88,6. Meer nog dan door dezen hoogen graad van brachycephalie, is het hoofd gekarakteriseerd door het buiten-

Fig. 13 Fig. 14

Oost-Baltische ras; inwoner van Wolhynië

(naar Hella Pöch)

Fig. 15 Fig. 16

Oost-Baltische ras

(naar Von Eichstedt)

Fig. 17
Alpine ras.
Inwoonster van
Zuid-Beveland

Fig. 18 Alpine ras. Laplander
(Photo H. Lundborg)

Fig. 19 Alpine ras. Laplandsche vrouw
(Photo H. Lundborg)

gemeen korte, sterk afgeplatte achterhoofd, hetgeen bij de brachycephale alpinen gewoonlijk niet voorkomt. De buitengewone kortheid van den dinarischen schedel wordt door de breedte niet geheel gecompenseerd, zoodat voor vele Dinariërs ook een aanzienlijke hoogte van het hersengedeelte van den schedel typisch is.

Verbreiding (zie fig. 7). Het eigenlijke gebied van het dinarische ras wordt gevormd door de boschrijke bergen van Z.O.-Europa: de dinarische Alpen, de oostelijke Alpen, Balkan, Karpaten en den Ukrainschen drempel. In deze hooge gebieden is het dinarische ras slechts weinig gekruist. Waar het daarentegen in de vlakte is afgedaald, heeft het zich in verschillende richtingen met noordsche, alpine en oost-baltische elementen vermengd. Een belangrijke uitstraling van het dinarische ras is naar Z.-Polen gericht en naar Silezië. Minder talrijk zijn de vertegenwoordigers in Saksen en Brandenburg. Een merkwaardige tot een constant type geworden kruising van het dinarische met het later te bespreken mediterrane ras vormen de Basken in Noord-Spanje. Zij zijn, behalve door de pigmentatie, vooral gekenmerkt door een ronden, met name in de slaapstreek zeer breeden schedel. Het aangezicht daaronder loopt vrij snel spits toe in een meestal iets vooruitspringende kin, terwijl de neus krachtig ontwikkeld en gewoonlijk gekromd is.

3. *Het Armenide ras* (zie fig. 24, 25 en 26). Hoewel zeker behoorend tot het europide hoofdras, wordt het armenide ras op geographisch europeesch gebied niet of nauwelijks gevonden. Het heeft dit met het toeranide, het orientalide en indide ras gemeen. Daar wij bij onze beschrijving ons niet door de geographische begrenzing der werelddeelen laten leiden, maar door de rassen en hunne verbreiding, zijn wij thans gedwongen het europeesche gebied tijdelijk te verlaten.

Het armenide ras, in zekeren zin een tusschenvorm tusschen het toeranide en het dinarische ras, is toch geenszins als een soort constant geworden mengvorm van beiden op te vatten. Daarvoor heeft het een te specifiek eigen lichamelijk karakter. Het meest opvallende kenmerk van het armenide ras bieden de neus en het achterhoofd. De neus is groot, dikwijls haakvormig gebogen en aan het einde kolfvormig verdikt. Het achterhoofd is uiterst kort en lijkt als het ware te zijn afgekapt, zóó plat is het.

Het hoofd is dan ook bijzonder kort (I.C. gem. 85), daarbij zeer breed en hoog, niet ongelijk aan het hoofd bij het dinarische ras. Het voorhoofd is breed, niet zeer hoog en tamelijk steil, terwijl het aangezicht vrij smal moet heeten en eenigszins spits toeloopt. De zoo juist reeds genoemde neus is vooral in het gebied van den neuspunt en de neusvleugels dik en vleezig. Hij hangt niet zelden een weinig naar beneden af. Ook het gebied rondom den grooten mond is vleezig, vooral de onderlip, die soms wat uitstekend afhangt. Vergeleken met den grooten neus lijkt het oog klein; de ooren zijn groot en vleezig, terwijl de kin vaak wat terugspringt. Is dit laatste bij bijzonder krachtige ontwikkeling van den neus het geval, dan vertoont het profiel iets vogelachtigs. De lichaamslengte is middelmatig (± 165 cM.); de gestalte doet met den zwaren langen romp en de korte ledematen aan het alpine en oost-baltische type denken. Handen en voeten zijn meestal kort en dik en vrij plomp van vorm. De neiging tot vetvorming is groot en wordt bovendien niet zelden met eenige voorliefde gecultiveerd. De kleur van het golvende haar is donkerbruin.

Verbreiding (zie fig. 7 en 34). Het voornaamste door het armenide ras bewoonde gebied zijn de hoogvlakten en bergen van Klein-Azië (Anatolië), in het bijzonder van het oostelijke deel daarvan; verder de geheele Kaukasus, deelen van N.W.-Perzië en zuidelijk Transkaukasië. In Syrië, in het gebied der Libaneesche republiek en in het Oost-Perzische randgebergte treft men belangrijke, meestal oriëntaloide overgangstypen. Ook langs de randen van Arabië tot in het Zuiden bij Yemen toe vindt men de duidelijke sporen van het ras, evenals in het geheele gebied der Middellandsche Zee, vooral in de noord-afrikaansche kuststreek, waar zij zich innig met de mediterranen en oriëntaliden hebben vermengd. Sporadisch vindt men nog resten in Spanje en Italië, terwijl in het Balkangebied en in de zuid-russische kuststreken van de Zwarte Zee uitloopers der armeniden van het Kaukasusgebied uit voorkomen.

4. *Het Toeranide ras* (zie fig. 27 en 28). Men heeft langen tijd de toeraniden voor Mongoolsch gehouden. Nauwkeuriger onderzoek heeft echter geleerd, dat het contact met het mongolide hoofdras weliswaar soms niet geheel zonder invloed op den uitwendigen verschijningsvorm is gebleven, maar dat toch zonder twijfel de Toeraniden tot het europide hoofdras behooren.

De pigmentatie der huid is lichtbruin als bij de armeniden, en ook de vorm en de kleur van het haar zijn dezelfde. Het hersengedeelte van het hoofd is kort, breed en hoog (index ceph. ± 84,5), doch regelmatig gewelfd, niet afgekapt lijkend als bij de armeniden. Het voorhoofd is hoog en steil. Het aangezicht tamelijk lang, naar onder toe wordt het smaller, de jukbreedte echter is vrij aanzienlijk. De neusrug is recht of licht gebogen, niet haakvormig of kolfvormig aan het einde verdikt. De mond is niet zeer groot met dunne lippen, de kin klein doch goed gevormd. De mongolenplooi bij het oog ontbreekt, de oogspleet is klein. Ook het oor is klein en ligt vlak tegen het hoofd. De lichaamslengte is matig (± 167 cM.); in sommige dalen nadert zij de 170. Het lichaam der Toeranen is steeds zeer beweeglijk en graciel, in volkomen tegenstelling tot de Armeniden en Dinariërs.

Verbreiding (zie fig. 34). De Toeranen zijn steppenbewoners. Men vindt ze in de steppen van Z.W.-Siberië en Kasakië, in de dalen van Turkestan, alsook in het Altaigebergte en het hoogland van Pamir. In de ketens van het Altaigebergte hebben zij contact met de mongolide elementen, noordwaarts met de Siberiden, zoodat vanzelf in deze menggebieden het rastype minder zuiver is en talrijke variaties vertoont. In het groote steppengebied echter is het ras zeer eenvormig en het is van hier uit, dat dit nomadisch ruitervolk zich zoo zeer heeft verbreid. Zij drongen vermoedelijk het noordsche ras weg van zijn oorsprongsgebied, deden de Siberiden noordwaarts uitwijken en hebben zelfs met de Jakoeten een uitlooper tot in het bekken van de Lena in Oost-Siberië gevormd. Zuidwaarts hebben zij Perzië bereikt en het gebied der Parthen en van daaruit wisten zij oostwaarts tot dicht bij den Indus door te dringen.

Ook westwaarts bezetten zij, deels met de bestaande bevolking gemengd, groote gebieden. Over Anatolië bereikten zij den Balkan en kregen contact met het dinarische en meer noordelijk met het oost-baltische ras, om tenslotte samen met Hunnen en Avaren tot in Hongarije door te dringen. Binnen dit enorme van Centraal-Europa tot Indië en Oost-Siberië reikende, uiterst grillig begrensde gebied wonen natuurlijk talrijke verschillende volksstammen, die op historische, politieke, linguistische en andere gronden kleinere eenheden vormen en onder andere namen bekend zijn. Tartaren, Turken, Perzen, Kirghizen, Turkomanen

enz. behooren allen, de een meer, de andere minder gemengd, tot de groote groep van het Toeranide ras.

c. De zuidelijke langhoofden.

Bij het begin van dit hoofdstuk herinnerden wij aan de opmerking van VON EICKSTEDT, dat in biologischen zin de grens van Europa eigenlijk niet ligt aan deze zijde van de Middellandsche Zee, maar aan gene zijde, bij den rand der Sahara. Bij de bespreking van het uitbreidingsgebied der zuidelijke langhoofden zullen wij hieraan worden herinnerd, wijl de drie rassen, welke deze groep omvat, zich buiten Europa tot in Noord-Afrika uitbreiden. Bovendien brengt ons de behandeling van het orientalide en het indide ras tot diep in Azië.

1. *Het Mediterrane ras* (zie fig. 29, 30 en 31). Binnen het geographisch gebied van Europa is het mediterrane ras het donkerste en bovendien het fijnst gebouwde en lenigste van alle rassen. Met het noordsche ras heeft het gemeen, dat er een niet onaanzienlijke verscheidenheid van vormen bestaat. Deze geeft aanleiding een aantal groepen van mediterranen te onderscheiden, die wel als de gracile mediterranen, de eurafrikanen en de transmediterranen worden aangeduid.

De graciele mediterranen zijn evenals de beide andere genoemde groepen sterk gepigmenteerd. Het haar, meestal golvend, is diep donkerbruin, vaak zwartbruin en zeer fijn. De oogen zijn donkerbruin en sterk glanzend fluweelachtig. In de zon kan de kleur zeer donker worden. Het hoofd is lang en smal (gemiddelde hoofdindex ± 78) en ook het aangezicht is smal ovaal met vlakke aansluitende jukbeenderen. Ook de neus is smal met hoogen neusrug, dikwijls licht gebogen, maar lang niet zoo sterk als bij het dinarische ras. De mond is goed gevormd met gevulde lippen, de kin meestal krachtig ontwikkeld.

De lichaamslengte is, vergeleken met het noordsche en het dinarische ras, klein (gemiddeld ± 164 cM.). Het verschil met het eveneens kleine alpine ras springt echter duidelijk in het oog door de geheel andere proporties, die bij den mediterraan volkomen met die van den homo teuto-nordicus overeenstemmen. De hals is lang en slank, de schouders zijn breed; de romp is kort en slank, de ledematen zijn lang, handen en voeten zeer elegant van vorm. Vergeleken met den homo nordicus, ook met

Fig. 20

Fig. 21

Dinarische ras. Inwoner van Silezië

(naar H. Rosenow)

Fig. 22

Fig. 23

Dinarische ras. Serviër

(naar Von Eickstedt)

Fig. 24
Armenide ras. Kaukasiër.
(naar Von Eickstedt)

Fig. 25 Fig. 26

Armenide ras. Turk uit Anatolië
(naar M. W. Hauschild en F. Wagenseil)

Fig. 27. Toeranide ras
(naar Le Coq)

Fig. 28. Toeranide ras.
Jonge vrouw uit Karachodsja
(naar Le Coq)

Fig. 29
Mediterrane ras; Corsicaan
(naar Von Eickstedt)

Fig. 30 Fig. 31

Mediterrane ras; Algerijn
(naar Von Eickstedt)

den homo teuto-nordicus, is de mediterraan vooral graciler en fijner, zonder zwakker te zijn. Het geheel is levendig, beweeglijk en gracieus. Typeerend voor de mediterrane vrouw is de bijzondere accentueering van de vrouwelijke bekkenbreedte, die zich uitwendig als heupbreedte manifesteert. In dit opzicht vooral verschilt de mediterrane vrouwenfiguur niet onaanzienlijk van de teuto-nordische.

Verbreiding (zie fig. 7). De gracile mediterranen worden vooral gevonden in het Zuiden van Italië, in sommige gebieden van Spanje en op de eilanden in de westelijke helft der Middellandsche Zee.

De eurafrikanen verschillen van de gracile mediterranen vooral hierdoor, dat zij wat ruiger lijken en minder elegant. Zij zijn grooter, het skelet is grover gebouwd, de wenkbrauwbogen van den schedel springen meer naar voren, de jukbogen zijn breeder, en ook de neus. Men brengt ze in verband met de later te bespreken praehistorische vondsten van Combe Capelle, Galley Hill en Brünn I, ook wel met het reeds meer genoemde ras van Cro-Magnon.

Verbreiding (zie fig. 7). Hoewel dit type ook elders, zelfs buiten het mediterrane gebied, wordt aangetroffen, vindt men het vooral in grootere dichtheid van bevolking in Noord-Spanje en in Ligurië.

De transmediterranen zijn vooral gekenmerkt door de donkerder huidkleur, waarin een gele tint doorschemert en door vaak zachtere, weekere gelaatstrekken. Zooals de naam aanduidt treft men ze hoofdzakelijk langs de Noordkust van Afrika, van Marokko tot Egypte.

Het totale verbreidingsgebied (zie fig. 7 en 42) der mediterranen is aanzienlijk grooter dan hier voor de verschillende afzonderlijke typen is aangegeven. Wat hierboven als zoodanig genoemd werd betreft alleen gebieden, waar zich de afzonderlijke typen bijzonder duidelijk tegenover de overige bevolking afteekenen. Men vindt echter mediterranen in alle schiereilanden van de Middellandsche Zee; niet slechts in Italië en Spanje, maar ook in Griekenland. Praktisch zijn geheel Spanje en Portugal, met uitzondering van het Baskische gebied, dat overwegend alpine bevolking heeft, door mediterranen bewoond, hier en daar vermengd met andere europide elementen.

Het Apennijnsche schiereiland is minder homogeen bevolkt dan het Iberische. Men vindt er de mediterranen hoofdzakelijk in de zuidelijke helft. Verder ook in Etrurië en westelijk van Venetië. In Griekenland bestaat niet onaanzienlijke vermenging van de mediterranen met oost-baltische elementen. In Roemenië is een belangrijke mediterrane bevolking langs het kustgebied van de Zwarte Zee. Frankrijk is van de Pyreneeën tot aan de Loire, met uitzondering van Auvergne en den Elzas, nagenoeg geheel mediterraan. Ook boven het westelijke deel van de Loire ligt nog een mediterraan gebied. Niet oninteressant is het sterk mediterrane karakter van de bevolking in de oude Romeinsche keizerstad Trier, terwijl ook langs den Rijn, tusschen de alpine en noordsche inwoners, nog mediterranen voorkomen. Ook het Britsche rijk heeft zijn vertegenwoordigers van het middellandsche ras. In het Noorden, Westen en Zuiden van Engeland zijn zij talrijk en ook de Westkust van Ierland, ja zelfs van Schotland is er in niet onaanzienlijke mate door bevolkt. In al deze gebieden zijn de mediterranen natuurlijk sterk gemengd. In Frankrijk met het alpine en het noordsche ras, in Engeland en Ierland hoofdzakelijk met noordsche elementen. Niet zonder belang is het feit, dat zich in het mediterrane ras ook duidelijke sporen van kruising met het oude ras van Cro-Magnon vertoonen. In het bijzonder het Dordogne-gebied van Midden-Frankrijk is hieraan rijk, terwijl zij verder ook op Corsica, de Canarische eilanden en Algiers gevonden worden.

Het sterkst met anderen gemengd zijn de transmediterranen. In het Noord-Afrikaansche kustgebied treft men zoowel negriden als oriëntaliden in grooten getale. Wij komen hierop bij de bespreking van deze groepen nog nader terug.

Tenslotte moet erop worden gewezen, dat de aanzienlijke koloniale expansie van Spanje en Portugal in vroeger eeuwen een groot getal mediterranen naar Midden- en Zuid-Amerika heeft gebracht, waar talrijke kruisingen met inboorlingen hebben plaats gehad.

2. *Het Orientalide ras* zie (fig. 32 en 33). Eerst in later tijd heeft men het orientalide ras van de Zuid-Europeesche langhoofden leeren onderscheiden. Verwonderlijk is dit niet, als men weet, dat de verschillen betrekkelijk gering zijn en hoofdzakelijk betrekking hebben op de weeke deelen van het aangezicht.

De huidkleur is vooral in de meer zuidelijke verbreidings-

gebieden zoals Arabië wat donkerder dan bij de mediterranen. Ook de haarkleur is iets donkerder; de aard van het haar echter is dezelfde. De vorm van het hoofd (index cephalicus ± 77) en van het gelaat verschilt niet of nauwelijks; de lichaamslengte is iets grooter (± 167 cM.), maar de proporties zijn weer volkomen dezelfde, zoodat het uiterst moeilijk is een mediterraan van een orientalide skelet te onderscheiden.

Des te merkwaardiger zijn de verschillen in de weeke deelen van het gelaat. Het meest valt de amandelvormige contour van de lidspleet op. De binnenste ooghoek is n.l. afgerond, de buitenste ooghoek spits.

Het middelste deel van het gelaat is meestal goed gevuld, hetgeen eveneens van de lippen, in het bijzonder van het lippenrood, moet gezegd. De neusrug is hoog en smal, de neus zelf tamelijk lang, recht of licht gebogen, aan het einde soms licht kolfvormig gezwollen. Dit laatste is vermoedelijk terug te brengen tot vermenging met het armenide ras, waarbij wij de sterk haakvormig gebogen, aan het einde verdikte neus als typisch kenmerk leerden kennen. Van oudsher had het oriëntalide ras een breed contact met het armenide.

Voor de mannen is verder de zeer pezige en slanke lichaamsbouw typisch. Bij de vrouwen wordt deze ook aangetroffen, althans bij raszuivere typen en bij de woestijnbewoonsters. In de steden, in het bijzonder ook in het contactgebied met de armeniden, komt bij de vrouwen aanzienlijke vetafzetting voor, die vaak met zorg wordt gecultiveerd.

Verbreiding (zie fig. 34.) De droge streken van Z.W.-Azië zijn het voornaamste verbreidingsgebied van het Oriëntalide ras. Het bewoont Arabië, Perzië, Mesopotamië, bovendien Noord-Afrika, Syrië en gedeeltelijk ook Indië. Natuurlijk komen in sommige streken kruisingen met aangrenzende rassen vrij regelmatig voor. Zoo vindt men in Syrië, Mesopotamië, vooral in Noord-Afrika, en zelfs in Arabië kruising met mediterranen, die ook hier en daar nog kleine raszuivere groepen binnen de hen omringende Orientaliden hebben weten te bewaren.

Contact met de armenide en toeranide rassen geeft soms eigenaardige kruisingen, die door isolatie tot vrij standvastige streektypen worden. Bekend onder dit opzicht zijn de Darden in de bergen van Noord-Kaschmir.

Ook in Zuid-Kaukasië zijn duidelijk orientalide componenten

onder de bevolking aanwezig. Bekend zijn de schoone vrouwen van Georgië, waarbij de blanke huidkleur der noordsche rassen met de fijne zachte en melancholieke trekken van het oriëntalide ras op zeer gelukkige wijze is verbonden.

Perzië wordt bewoond door een duidelijk oriëntalo-armenide type. Van hier uit breiden zich de oriëntale componenten in de bevolking zelfs tot Chineesch Turkestan uit.

De Oriëntaliden in Noord-Afrika, met de oudere mediterrane bewoners vermengd, vindt men vooral in de steden en zeer bijzonder in het steppengebied. Van hieruit zijn zij tot in Spanje (Andalusië) doorgedrongen. Duidelijk vindt men ook sporen van het Oriëntalide ras onder de mohammedaansche bevolkingsgroepen van Indië.

Von Eickstedt geeft aan, dat hij het oriëntalide ras van Marokko tot Ceylon duidelijk heeft kunnen vervolgen.

3. *Het Indide ras* (zie fig. 35 en 36). De anthropologie van de indische (Voor-Indische) bevolking heeft langen tijd de nadeelen ondervonden van een onmethodische aanwending van linguistische gegevens. Zoo onderscheidde men langen tijd op grond van de verbreiding der talen het *arische* tegenover het *drawida* ras. Recentere onderzoekingen hebben echter aan het licht gebracht, dat ook hier de vermenging van linguistiek en physische anthropologie noodlottig is en tot geheel verkeerde resultaten leidt. Zoo bleek o.a., dat onder de benaming drawida ras, wel een groote groep menschen zich liet samenvatten, die eenzelfde taal spraken, maar dat lichamelijk tusschen al deze menschen zeer aanzienlijke verschillen bestonden. Op grond vooral van de Duitsche Indië-expeditie (1926—1929) is de anthropologie op den grondslag der somatische gegevens geheel herzien, en de omlijning van het indide ras en de indeeling daarvan bij de zuidelijke langhoofden, is hiervan een der resultaten.

Het meest typeerend voor het indide ras te midden van de groote groep der zuidelijke langhoofden is de groote harmonie, zoowel in de gelaatstrekken als in den algemeenen lichaamsvorm, een kenmerk, dat zich zelfs tot in de onderste lagen der bevolking weet te handhaven.

De huid heeft een lichte, soms iets donkerder warmbruine tint, de oogen zijn donkerbruin, het haar is zwart-bruin en licht gegolfd. Het hoofd is lang, zooals binnen de groep der zuidelijke langhoofden natuurlijk van zelf spreekt, (index cephalicus $\pm$ 75).

Fig. 32
Orientalide ras: stam der Oeled-Naïl. Algiers

Fig. 33
Orientalide ras. Noord-Indische Mohamedaan
(naar Von Eickstedt)

Fig. 35. Indide ras. Indische slangenbezweerders met hun brilslangen

Het gelaat is langovaal, het voorhoofd is smal en gewelfd en steekt vrij ver boven de oogkassen en den overigens vrij hoogen neuswortel uit. De neus is recht en neemt in de richting van de punt geleidelijk in breedte toe. Bij de mannen liggen de neusvleugels dicht tegen het tusschenschot aangesloten. De lippen zijn niet zeer dik, maar toch belangrijk voller dan bij de mediterranen en orientaliden. De kin is niet zeer krachtig gevormd. De oogen zijn klein. Het bovenste ooglid vertoont bij de vrouwen niet zelden een eigenaardigen eenigszins s-vormig gekromden rand, waardoor de vorm van het bovenste ooglid zich met den vorm van een lotosblad vergelijken laat.

De lichaamslengte is gering (± 160 cM.), de bouw zeer graciel. In het bijzonder zijn de onderarmen en de kuiten dun.

Binnen het raam van deze algemeene karakteristiek kan men nu nog duidelijk twee vormgroepen onderscheiden, die men als de noord-indiden en de graciele-indiden aanduidt. De noord-indiden bewonen het noordwestelijke gebied. Tot deze groep behooren o.a. de uit den wereldoorlog bekende krijgszuchtige Sikhs in den Pundschab. De graciele-indiden treft men vooral in Hindoestan en de Dekkan aan. Het verschil tusschen beide groepen ligt vooral in de lichaamslengte. De noord-indiden zijn n.l. langer. Bovendien is de huid wat lichter van kleur, de baardgroei sterker en zijn de lippen iets dikker.

Verbreiding (zie fig. 34). Het Indide ras is door geheel Voor-Indië heen verbreid. Waarschijnlijk is het van het noorden uit het Voor-Indische schiereiland binnengedrongen en heeft het een aldaar wonende, tevoren reeds aanwezige bevolking voor een groot deel verdrongen. Vooral twee gebieden hebben thans een vrijwel uitsluitend indide bevolking. In het noorden Doab (Afghanistan en Beloedsjistan) en de Dekkan in het zuidelijk centrum. Ook buiten deze gebieden echter is het Indide ras rijkelijk vertegenwoordigd en te midden van de groote kern van het eveneens in Voor-Indië aanwezige en hieronder nader te bespreken weddide ras bevinden zich talrijke kleinere gebieden met overwegend indide bevolking, zoals op de kaart (fig. 34) duidelijk zichtbaar is.

Zooals vanzelf spreekt heeft kruising met andere rassen en isolatie geleid tot verschillende soorten van streektypen. In het noordwesten, in Afghanistan, zijn talrijke kruisingen met het toeranide en oriëntalide ras aantoonbaar. Het eiland Ceylon

heeft in het zuidwesten een bijna uitsluitend indide bevolking (de Singaleezen), langs de kust nog al gemengd met Arabieren, Noord- en Zuid-Europeanen en ten deele ook met Maleiers.

Verbreiding van het indide ras buiten Voor-Indië heeft geen al te diepe sporen nagelaten. Zij zijn aantoonbaar in het palaemongolide gebied, in Indonesië en Polynesië (zie aldaar).

Als men de groep der zuidelijke langhoofden overziet, heeft men wel gelegenheid zich ervan bewust te worden, dat de benaming van het hoofdras, waartoe zij behooren, het europide, waarlijk niet al te letterlijk in geographischen zin mag worden verstaan. Zonder twijfel is het algemeen kenmerk van dit hoofdras, de blanke huid, binnen de grenzen van het europeesche gebied het duidelijkst uitgesproken, in het bijzonder in de noordelijke helft, De verbreiding van de zuidelijke langhoofden in een zoo uitgestrekt gebied van Azië is echter wel in staat ons voor misvatting van den term „europide" te bewaren. De term „blanke hoofdras" verdient dan ook als minder misleidend suggestief de voorkeur.

In verband met het europide hoofdras vragen nog een drietal rassen een bijzondere bespreking, n.l. de Polynesiden, de Weddiden en de Aino's. De betrekking, waarin men zich deze rassen tot het europide hoofdras denken kan, kunnen wij beter tot de algemeene samenvatting uitstellen. Dat deze betrekking niet zonder meer voor de hand ligt is met het oog op de geographische verbreiding, althans van Polynesiden en Aino's wel zonder meer duidelijk. Wijl het geographisch onmiddellijk bij het indide ras aansluit, beginnen wij eerst met het weddide ras.

Het Weddide ras (zie fig. 37, 38 en 39). Reeds lang bekend zijn de Wedda's van Ceylon en het weddide ras in Voor-Indië als de eigenlijke oorspronkelijke bewoners, die door het indide ras deels zijn verdrongen, deels worden overheerscht.

Het meest karakteristieke aan het weddide ras is gelegen in de kinderlijkheid der vormen. Het gelaat is glad en rond met een lang voorhoofd, een kinderlijken wipneus met breed gezwollen neusvleugels en volle, wat naar onder omgebogen lippen. Het onderste deel van het gezicht wijkt een weinig terug. Het haar is vrij sterk gegolfd, de oogen zijn groot en de oogopslag is kinderlijk. De lichaamslengte is gering (gemiddeld 157,5 cM.),

de ledematen zijn relatief kort en de algemeene bouw buitengewoon lenig. Bij dit alles is het weddide ras langhoofdig (index cephalicus ± 75). Dit kinderlijk karakter van den uitwendigen lichaamsvorm heeft het weddide ras met andere, eveneens waarschijnlijk zeer oude of primitieve rassen gemeen, o.a. met de later te bespreken palaemongolide en palaenegride rassen. Op grond hiervan spreekt men dan ook wel van de weddiden als van het palaeeuropide ras.

Ook bij het weddide ras laten zich nog verschillende typen onderscheiden, waarvan het *gondide* en het *malide* de belangrijkste zijn. Van deze twee is het *gondide* type het talrijkst. Het is hierdoor gekenmerkt, dat de algemeene weddidsche karakteristiek wat minder duidelijk is uitgesproken. Vooral bij de mannen is de lichaamsbouw wat grooter, het gelaat iets langer, de neus smaller en de neusrug hooger. De huidkleur is maar weinig donkerder dan van de Indiden. Bovendien is de beharing rijker. Het geheel is dus iets minder primitief.

Het malide type vertoont, juist het primitieve type in belangrijk sterkere mate, hetgeen zich vooral in het zeer breede gelaat met de sterk ontwikkelde jukbogen, vooruitstekend voorhoofd en lichte prognathie [1]) uit. Daar de huid bijzonder donker is, heeft men ze wel tot de Negrito's gerekend. Voorzichtiger is het echter, daar de Negrito's (zie later) geen primitieve kenmerken vertoonen, verwantschap met oudere protonegriden aan te nemen.

Verbreiding (zie fig. 34). Men vindt het weddide ras in Indië overal, waar de later binnengedrongen Indiden zich nog niet genesteld hebben. Het gondide type woont hoofdzakelijk in Centraal-Indië (zie de kaart), het malide type in geringer getal in het Zuiden en ook op Ceylon, waar het oorspronkelijke type door kruising met de Singaleezen veel van zijn karakteristiek heeft verloren. Buiten Voor-Indië vindt men de weddiden in Achter-Indië en in Indonesië. In Malakka, Siam en Indo-China zijn zij duidelijk aantoonbaar. In Indonesië meestal alleen sterk met palaemongoliden gekruist.

Het Polyneside ras (zie fig. 40 en 41). De herkomst en de verwantschap der Polynesiden is een oud probleem, dat ook in de volks-

[1]) Onder prognathie verstaat men het vooruitsteken van de bovenkaak.

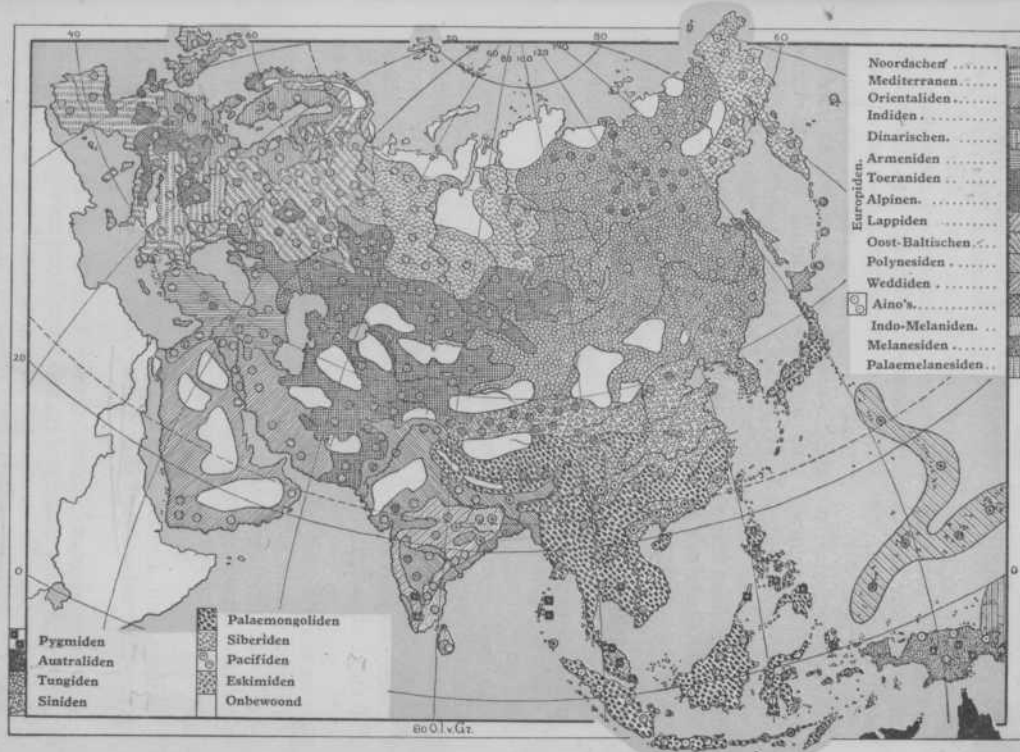
traditie en dichterlijke sagen van deze menschengroep als zoodanig tot uiting komt. De somatische anthropologie geeft hier, zonder het probleem op te lossen, toch wel een aanwijzing in een bepaalde richting.

De kern der Polynesiden, tevens de fraaiste vertegenwoordigers uitmakend van dit ras, vormen de bewoners van de Samoa-eilanden.

De kleur van de buitengewoon zachte en fluweelige huid is een warmgetint lichtbruin, met alle overgangen tusschen olijfkleurig en zeer lichtbruin. Een roodachtige ondertoon ontbreekt niet zelden. Het tamelijk dikke gegolfde of krullende haar is meestal donkerbruin; merkwaardigerwijze komt ook, hoewel niet vaak, blondheid voor, die waarschijnlijk niet op later contact met Europeanen berust, want de eerste ontdekkingsreizigers maken hiervan reeds melding. Ook rood haar wordt aangetroffen, terwijl de oogen, die als regel donkerbruin zijn, in een klein percentage bruingroene tot lichtgroene tinten vertoonen. Het hoofd is middelmatig van lengte, ook wel kort (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 77,7 tot 84,7). Het gezicht is bij de mannen tamelijk lang. Het voorhoofd is breed en hoog, slechts weinig hellend. De oogspleet heeft den typisch europeeschen spoelvorm, hetgeen niet wegneemt, dat toch af en toe duidelijke scheefstand der oogen of een Mongolenplooi kan voorkomen. Een lichte aanduiding van deze laatste is zelfs niet zeldzaam, vooral bij kinderen niet. De vrij lange neus is niet zeer breed, hoog en recht met goed aansluitende, maar wel tamelijk vleezige neusvleugels. De neuspunt is wat afgerond. De jukbeenderen zijn tamelijk vlak, soms een weinig uitstekend. De lippen zijn meestal duidelijk europoïd, van het gevulde type der mediterranen. Toch komt ook niet zelden de negride liplijst voor. De mond zelf is meestal vrij breed. Bij de vrouwen is het gezicht meestal meer afgerond met zachtere hoeken.

De lichaamslengte schommelt bij mannen groepsgewijze tusschen 169,5 en 171 cM. De gestalte is bij de mannen slank, gespierd en van een europeesch karakter. Sterke vetafzetting komt maar zelden voor. Handen en voeten zijn minder slank dan bij vele Zuid-Aziaten, maar toch veel minder grof dan bij Noord-Europiden pleegt voor te komen.

De vrouwen, die tot de schoonste der wereld behooren, zijn belangrijk kleiner en hebben soms wat gedrongen gestalte. Bijzonder opvallend is bij dit alles het elegante en gracieuse

Verdeeling der menschenrassen in Azië *(naar Von Eickstedt)* Fig. 34

in de geheele verschijning, terwijl bovendien de bevolking als geheel een zeldzaam evenwichtig, vriendelijk, beschaafd en „welopgevoed" karakter heeft.

Lichamelijk laten zich dus in het polyneside ras een aantal componenten onderscheiden, waarvan de europide overweegt. Daarnaast een zeldzamer, vooral bij vrouwen voorkomende palaemongolide component en tenslotte een nog minder verbreide melaneside.

Met de bewoners der Samoa-eilanden en hun overwegend europide type komt de bevolking van Marquesas, Tahiti en Paumohoe vrijwel overeen. Ook het noorden van Nieuw-Zeeland heeft een soortgelijke bevolking, ofschoon hier de sporen der pas kortgeleden uitgestorven palaemelaneside oerbevolking talrijk zijn. Hetzelfde geldt voor de bewoners der Paascheilanden en in het algemeen voor de het dichtst aan Melanesië grenzende eilanden, in het bijzonder de Fidji-eilanden, waar de Polynesiden eerst sinds ongeveer 400 jaren zich met de melaneside oerbevolking hebben vermengd.

De palaemongolide inslag is vooral in Mikronesië duidelijk en wel des te sterker naarmate men Indonesië nadert.

Verbreiding. Polynesië en Mikronesië vormen het uitbreidingsgebied der Polynesiden. Dit reikt van de Paascheilanden in het Oosten tot de Carolinen in het Westen. Noordwaarts wordt het begrensd door Hawai, in het Zuiden door de zuidelijke eilanden van Nieuw-Zeeland. Over dit enorme gebied is echter het aantal inboorlingen zeer gering. Het gaat de 115000 niet te boven.

Sporen van polynesiden invloed buiten dit gebied vindt men in Indonesië bij de Batakkers en Alfoeren, in sommige streken van Java en op Manilla. Verder ook op het oostelijk deel der Fidji-eilanden en van Nieuw-Caledonië, eenige deelen van de Nieuwe Hebriden, alsmede hier en daar op de oost- en zuidkust van Nieuw-Guinea.

Overigens is het geenszins uitgesloten, dat ook de europide inslag in Zuid-China en Achter-Indië op de Polynesiden teruggaat.

De Aino's (zie fig. 42 en 43) vormen een merkwaardig onderdeel van den europiden hoofdstam. Geheel losgeraakt van dezen stam, leven zij als een kleine groep in het uiterste Oosten van Azië op Yesso en Sachalin. Het meest opvallende kenmerk der Aino's

N. Japan

bestaat in den buitengewoon weligen haargroei. Hoofdhaar en baardgroei zijn uiterst dicht en lang en ook de beharing van romp en onderste ledematen is zeer overvloedig. Dit valt te meer op, daar de hen omringende mongolide volken juist door uiterst geringe beharing van romp en aangezicht gekenmerkt zijn. Overigens heeft de Aino een breed, krachtig gemodelleerd gelaat met sterk vooruitspringend voorhoofd, diepliggende oogen, breeden, niet zeer hoogen neus en forsche onderkaak met vaak iets terugwijkende kin. Natuurlijk heeft een zoo kleine geïsoleerde groep den invloed der omliggende bevolking ondergaan en zijn sporen van contact met Mongoliden niet zeldzaam. Ook de mongolenplooi (zie bladz. 63) komt af en toe voor, hoewel niet vaak. De huid is matbleek, soms zelfs licht rose, de oogen zijn lichtbruin; de lichaamslengte is gering (158 cM.), de ledematen zijn relatief kort. De Aino's zijn langhoofdig (index cephalicus 76). Hoewel eenigszins gemongoliseerd, moet men toch op grond van al deze kenmerken de Aino's tot het europide hoofdras rekenen. Het primitieve karakter van hun uitwendig voorkomen doet veronderstellen, dat zij niet een afsplitsing zijn van een der bestaande, meer recente europide rassen, doch waarschijnlijk rechtstreeks verwant zijn aan den wortel van het europide hoofdras. Er komen onder het bestaande Oost-Baltische ras af en toe typen met Ainoïd karakter voor. Men denke b.v. aan Tolstoï.

Verbreiding (zie fig. 34). Op het vasteland komen de Aino's niet voor. Zij zijn beperkt tot Yesso, het meest noordelijk gelegen groote eiland van Japan, op Sachalin en op de in de richting van Kamschatka verloopende eilandenreeks der Kurilen.

De Joden (zie fig. 44, 45 en 46).

Waar de hedendaagsche belangstelling voor het ras bij velen culmineert in het Jodenvraagstuk ligt na dit exposé van het europide hoofdras de vraag voor de hand, of, en zoo ja, waar te midden van de tallooze differentieeringen van dit hoofdras de Joden een plaats vinden. De beantwoording van deze vraag moet beginnen met vast te stellen, dat de Joden als geheel genomen geen ras kunnen heeten in den zin, waarin wij de boven besproken onderdeelen van het europide hoofdras een ras hebben genoemd. Het is daarom ook niet mogelijk te zeggen, dat de Joden tot een van deze rassen behooren. Wat de Joden

tot een eenheid bindt is n.l. niet zoozeer het gemeenschappelijk bezit van een aantal erfelijke lichamelijke kenmerken. Veel meer moet als zoodanig gelden de enorme kracht, die schuilt in de rijke, eeuwenoude traditie van hun geestelijk leven, dat wortelt in de religieuse overtuiging het uitverkoren volk te zijn. De grondslag, waarop hun gevoel van saamhoorigheid rust, een saamhoorigheid, die bij alle verregaande verstrooiing over de wereld, zich de eeuwen door ongebroken heeft gehandhaafd, is de Mozaïsche wet en hare naleving, vaak in een maatschappelijk verband, dat deze naleving allesbehalve gemakkelijk maakt. Het is daarom veel juister te spreken van den joodschen stam, dan van het joodsche ras, al zijn ook, mede onder den invloed van een bepaalde eigen cultuur, sommige uiterlijke kenmerken, zij het lang niet altijd in dezelfde combinaties, gefixeerd. Dit neemt natuurlijk niet weg, dat de Joden tot eenige van de europide rassen uiterlijk meer verwantschap toonen dan tot andere. De grondslag van het joodsche type wordt gevormd door een kruising van het oriëntalide en het armenide ras, al of niet met een bijmenging van toeraniden. Minstens twee van de europide rassen worden er derhalve in teruggevonden: de centrale gordel der rondhoofden en de zuidelijke langhoofden. Reeds hieruit is het verklaarbaar, dat in het joodsche type een aanzienlijke verscheidenheid bestaat, een verscheidenheid, die nog veel begrijpelijker is, als men bovendien weet, dat de Joden bij hunne verbreiding binnen het geographische Europa verschillende wegen hebben gevolgd en zoodoende binnen dit gebied verschillend contact gevonden hebben. Een gedeelte toch heeft van het Oosten uit een zuidelijken weg gevolgd. Het is het type onder de Joden, dat gewoonlijk als *Sephardim* wordt aangeduid. Hierin overweegt de oriëntalide component met zeer talrijke mediterrane bijmenging, en de Sephardim zijn dientengevolge gekenmerkt door belangrijk fijneren algemeenen verschijningsvorm. Het andere deel, de *Aschkenasim*, dat den meer noordelijken weg koos, heeft van huis uit een overwegend armeniden inslag en vermengde zich later met noord-europeesche rassen, in het bijzonder met het oost-baltische. Het is belangrijk grover van voorkomen en bevat talrijke blonde en roodharige elementen. Hiernaast bestaan onder de Joden, zij het vrij zeldzaam, ook sporen van vermenging met negride elementen, waarschijnlijk ontstaan door contact met negerslaven en negerbastaarden in Egypte. De Falascha of abessijnsche

Joden zijn eerst in veel later tijd gemosaïseerde Aethiopiden.

In anthropologisch opzicht verschilt dus het verstrooide en tot het nog zeer recente herstel van den palestijnschen staat geheel buiten eigen politiek verband levende joodsche volk, geenszins van de andere volkeren van Europa, die binnen omschreven geographische grenzen een zelfstandig staatkundig bestaan leiden. Immers geen van deze volkeren kan zich raszuiver noemen, in dien zin, dat het geheel tot een van de beschrevene Europide rassen gerekend kan worden. In Midden-Europa bestaat zelfs een gedrang van noordsche, alpine, dinarische en oost-baltische raselementen, die zóó intensief met elkander gemengd zijn, dat het voor het groote meerendeel dier menschen niet mogelijk is ze ieder individueel bij een bepaald ras onder te brengen.

II. Het zwarte hoofdras (zie fig. 47).

Pas in de XIXe eeuw heeft Europa zoodanig contact gekregen met het hart van Afrika, dat het gelegenheid vond te erkennen, dat dit werelddeel niet zoo maar zonder meer door „zwarten" bewoond werd. Het heeft nochtans tot in de XXe eeuw geduurd, voordat een meer systematisch overzicht werd verkregen van de rasverscheidenheid der afrikaansche bevolking en den vermoedelijken onderlingen samenhang dezer rassen.

Langzamerhand is men thans tot de erkenning gekomen, dat er een groote centrale kern is van oerwoudnegers, die men ook wel als het palaenegride ras aanduidt. Rond deze kern groepeert zich dan de gordel van het grasland, waarop zich eenige groepen tot vrij duidelijk te herkennen zelfstandige rassen hebben gedifferentieerd: het *nilotide*, het *soedanide* en het *bantoeïde* ras. In het Noorden en Oosten sluit zich daarbij de europide contactzone aan, waarvan het oostelijk deel als het *aethiopische* ras onderscheiden wordt. Tenslotte kent men nog de groep der dwergrassen: *Boschjesmannen* en *Pygmaeën*.

Als algemeene karakteristiek van het zwarte hoofdras geldt het volgende. Het meest opvallend is de buitengemeen sterke pigmentatie van huid, haar en oogen. De huid is zacht en zijdeachtig, het haar is sterk gekroesd. De haargroei zelf is niet sterk, zeker de baardgroei niet. Het gelaat vertoont een aantal primitieve kenmerken, die bij de overige menschen, althans in dezen graad en combinatie, niet voorkomen. Vooreerst de zeer breede

Fig. 36
Indide ras. Jonge vrouw uit Bengalen

Fig. 37
Weddide ras. Malide type
(naar Von Eickstedt)

Fig. 38
Weddide ras. Gondide type
(naar Von Eickstedt)

Fig. 39. Weddide ras
(naar Von Eickstedt)

platte neus met de gezwollen neusvleugels en den vaak sterk concaven neusrug. Dan de zeer dikke, vaak omgekrulde lippen, een meestal terugwijkende kin en sterk vooruitstekende tanden en tandkassen. Het hoofd is lang, terwijl de diepe breede neusrug meestal de oogen tamelijk ver uiteendringt. De romp is gewoonlijk kort en gedrongen, in het gebied van het bekken echter smal. De ledematen zijn lang en slank, de kuitspieren zijn vaak zwak ontwikkeld. De handen zijn zeer slank, de voeten groot.

a. De Europide contactzone.

Vooral het noordelijke deel van de europide contactzone, het gebied zuidelijk van de Middellandsche Zee, is gekenmerkt door groote verscheidenheid van typen, hetgeen natuurlijk samenhangt met de verschillende rassen van de zuidelijke groep der langhoofden, die wij in dit gebied beschreven hebben. In het westelijk gedeelte der contactzone vertoont Marokko wel eenige sporen van kruising met negers, Algiers daarentegen nauwelijks. Eerst zuidelijker in Mauretanië wordt het negerelement in de bevolking duidelijker, om tenslotte in Senegambië overheerschend te worden.

Meer naar het Oosten, in het westelijk Saharagebied, komen eilandsgewijze vermengingen voor van Negers met de aldaar wonende beruchte Toearegstammen, die door sommigen voor een zelfstandig zuideuropide, misschien oriëntalide volkstype worden gehouden. Nog verder oostwaarts overwegen de negriden, hoewel met mediterranen en oriëntaliden gemengd, weder sterk in de bewoners van het hooggebergte van Tibesti. Gecompliceerder is de bevolking in het gebied van den Midden-Nijl, waar herhaaldelijk verplaatsing en verdringing van volksstammen heeft plaats gevonden. Westelijk van den Midden-Nijl is de toestand thans zoo, dat meer noordelijk een hoofdzakelijk oriëntalide, zuidelijker een in hoofdzaak negride bevolking woont. Verder zuid-westelijk is er dan, ter hoogte van El Obeid, nog een vrij sterke uitlooper van europiden invloed waarneembaar.

Oostelijk van den Midden-Nijl begint een lichamelijk zeer homogene bevolking, de Aethiopiërs, die als het best begrensde en het best te karakteriseeren deel van de europeesche contactzone gelden moet.

De Aethiopiden (zie fig. 48 en 49) vormen een na kruising vermoedelijk reeds lang gefixeerden overgangsvorm tusschen europiden en negriden. Vergeleken met de negriden der onmiddellijke omgeving, die gekenmerkt zijn door primitieve grofheid steekt de Aethiopiër als buitengewoon fijn en aristocratisch af. Hiertoe werken vooral de hooge veerkrachtige gestalte met breede borstkas en schouders en smalle heupen mede, bovendien niet weinig het fijne beenderenstelsel, dat zich in lenige, graciel gevormde gewrichten uit. De huid is eenigszins roodachtig bruin, zacht en fluweelig, in donkerheid van tint tamelijk sterk wisselend. Het haar is zwart en overvloedig, met kleine golven en soms krullend; de baardgroei is in den regel slechts gering. Het hoofd is lang, smal en hoog (index cephalicus gemiddeld 74). Ook het voorhoofd is smal en hoog, recht oploopend met fraaie welving. De oogen zijn groot, donker en levendig. De neus is tamelijk hoog en smal, van het europeesche type, meestal recht, doch ook wel licht gebogen, naar onder toe vaak wat breeder met scherp omlijnde neusvleugels. De ooren zijn klein, de lippen sterk gevuld, de kaken steken niet vooruit. De aethiopische bevolking is ook weer niet zóó homogeen of er zijn plaatselijke verschillen goed aantoonbaar. Zoo kan men van het Noorden naar het Zuiden drie groepen onderscheiden: de Noord-Aethiopiërs met sterk uitgesproken arabischen resp. oriëntaliden inslag, fijner van bouw en kleiner (± 165 cM.); de Centraal-Aethiopiërs, forscher van bouw en langer (± 171 cM.) en de Zuid-Aethiopiërs, veel sterker negroïd, zeer lang (± 180 cM.) en dikwijls uiterst mager.

Verbreiding (zie fig. 47). Het kerngebied van de Aethiopiërs is Abessynië en Somaliland. Van hieruit breiden zij zich noordwaarts nog een eindweegs uit tusschen den Nijl en de Roode Zee, zuidwaarts tot in Kenia en Oeganda.

b. De gordel van het grasland.

Hetgeen men onder dezen naam aanduidt is niet anders dan een groote driekwart cirkelboog, die zich om het uitgebreide centrale oerwoudgebied als middelpunt van West-Afrika over Wadaï en Darfur tot het gebied van den boven-Nijl en van daar tot in het Zuiden en Zuid-Westen bij de kust uitbreidt. In dit gordelgebied leeft van Guinea tot bij den Boven-Nijl en zuidelijk

van de Sahara een groote groep van vormverwante typen, die als de *Soedaniden* onderscheiden wordt. In het Nijlgebied verandert het bevolkingstype belangrijk. Dit nieuwe type, het *nilotide*, breidt zich binnen het grasgordelgebied in de papyrusmoerassen langs de Gazellenrivier en den Nijl zuidwaarts tot in het gebied der groote meren uit. Het verder in zuidelijke richting hierbij aansluitende savannagebied van enorme uitbreiding is het rijk der Bantoe's. In aansluiting bij de bespreking der Aethiopiërs volgt thans het best de behandeling van de groep der Nilotiden.

1. *De Nilotiden* (zie fig. 50 en 51) vormen een duidelijk uitgesproken afzonderlijk type, dat evenwel klaarblijkelijk uit twee componenten is opgebouwd en dus naar alle waarschijnlijkheid het resultaat is van door selectie constant geworden kruising. Een deel van de lichamelijke kenmerken is terug te brengen tot de europide, een ander deel tot de negride eigenschappen.
De huidkleur is buitengewoon donker, donkerder dan bij alle andere menschenrassen. Ook het wit der oogen en het hoornvlies zijn duidelijk gepigmenteerd. Hetzelfde geldt van het slijmvlies der lippen en zelfs van de tong. Het haar is zeer fijn gekroesd, niet zelden zelfs van het fil-fil type. De glanzende donkere oogen zijn dichter bijeen geplaatst dan bij de overige negers en zijn groot. Meestal echter zijn de oogleden half gesloten. Het hoofd is zeer lang en smal, het achterhoofd steekt ver uit (index cephalicus varieert groepsgewijze van gemiddeld 72,8 bij de Dinkastammen tot 79,7 bij de Sara's). Het aangezicht is lang-ovaal, de neus is recht met iets verhoogden neuswortel en vrij smal. De neusvleugels zijn wel gezwollen en scherp tegenover den smallen neus en de wangen afgegrensd, maar het geheel behoudt toch een duidelijk europid karakter. De mond is klein, de lippen zijn veel minder dik dan bij de overige negers.
De gestalte is bovenal gekenmerkt door de groote lengte (zij bedraagt gemiddeld 182 bij de Dinka's). De Nilotiden zijn dan ook het langste ras ter wereld. Hetgeen bovenal treft in de gestalte is het harmonieuse geheel, d.w.z. de gestalte is harmonieus in het slanke. Vooral de mannen zijn daarbij nog zeer mager. Van buitengewone lengte zijn vooral de ledematen, in het bijzonder de onderarmen, zoodat, zelfs bij de op zich zelf reeds buitengewone lengte der bovenbeenen, de handen niet zelden tot dicht boven de knie reiken. De vrouwen zijn vaak, ondanks de aan-

zienlijke lengte, zeer elegant. De borsten zijn fraai gevormd (de voor de overige negerinnen zoo typische hangborst komt zelden voor) en het bekken is zeer smal. De handen zijn fijn, de vingers lang.

Zonder moeite laten zich in deze korte beschrijving de europide en negride kenmerken onderscheiden. Het merkwaardige van het geheel ligt echter in de bijzondere harmonie der deelen, hetgeen nog opvallender is als men ziet, dat het bovendien volkomen in overeenstemming is met de eveneens overmatige slankheid der ibissen, kroonreigers en maraboe's, die met de Nilotiden de papyrusmoerassen bevolken.

Verbreiding (zie fig. 47). De moerasstreek in den bovenloop van den Witten Nijl is het voornaamste verbreidingsgebied der Nilotiden. De zich meer noordwaarts bevindende stammen vertoonen meer sporen van aanraking met de Aethiopiërs; de zich zuidwaarts uitbreidende uitloopers, die oostelijk van het Victoria-Nyanzameer zich tot in het Bantoegebied uitstrekken, handhaven het eigen nilotide type. Enkele eilandsgewijze optredende groepen vindt men nog oostelijk, in het hoogland van Abessynië. Westwaarts ligt het contactgebied met de Soedaniden. Over kruisingen in dit gebied is echter thans nog niet veel bekend. Dit geldt eveneens ten aanzien van het contact in het Zuidwesten met de Palaenegriden en Pygmaeën.

2. *De Bantoeiden* (zie fig. 52) zijn minder goed bekend. Zonder eenigen twijfel zijn het Negriden. Het type vormt echter veel minder een duidelijke eenheid, zooals dit b.v. bij de Nilotiden het geval was. Deels is het waarschijnlijk het gevolg van uitgebreide raskruising in aangrenzende gebieden, deels ook van de belangrijke verhuizingen, die tot in den laatsten tijd hebben plaats gehad en niet onaanzienlijke veranderingen van omgeving met zich brachten. Bovendien is de groote groep van Bantoenegers, aldus genoemd naar de taal [1]), in anthropologisch opzicht nog zeer onvoldoende onderzocht. De voornaamste indruk, dien men krijgt is wel deze, dat in de groote groep der Bantoeïden ook weer twee elementen te onderscheiden zijn. Het eene type, grover en kleiner heeft meer verband met de palaenegriden, het andere is fijner en vermoedelijk van contact met europiden

[1]) De benaming is eenigszins misleidend en daarom wellicht voorloopig, wijl lang niet alle Bantoetalen sprekenden, ook in anthropologisch opzicht Bantoeïden mogen heeten.

Fig. 40
Polyneside ras; hoofdman van Samoa
(naar P. Hambruch)

Fig. 41. Polyneside ras; danseres van Tahiti.

Fig. 42. Aino's

Fig. 43. Aino's (zie de geschminkte snorren der vrouwen)

Fig. 44
Joden. Sephardimtype uit Marokko
(naar Von Eickstedt)

Fig. 45
Joden. Armenide type uit Koerdistan
(naar Clausz)

Fig. 46
Joden. Aschkenasim uit Siberië
(naar Von Eickstedt)

afkomstig. Typisch voor de Bantoeïden is echter vooral, dat de harmoniseering tot een eigen karakteristieken vorm hier veel minder duidelijk is dan bij talrijke andere uit kruising gevormde groepen, zooals b.v. de Nilotiden, waar de variabiliteit veel geringer is. In vele belangrijke kenmerken staan de Bantoeïden als het ware tusschen de Nilotiden en de Palaenegriden. Zij zijn niet zoo lang als de Nilotiden, hebben niet zoo lange ledematen, minder zwarte huid, korteren en dikkeren neus en ronder gezicht, anderszijds echter zijn zij niet zoo grof, plomp en gedrongen als de Palaenegriden, noch hebben zij een zóó breeden neus als deze. De huidkleur is zeer variabel, gemiddeld tamelijk diep donkerbruin. De oogen zijn bruin, niet zóó donker als bij de Nilotiden. Het haar is zwart, fijn gekroesd, soms fil-fil, de baardgroei en lichaamsbeharing zijn meestal gering. Het hoofd is lang, het achterhoofd steekt niet bijzonder ver uit (index cephalicus ± 76). Het gelaat is bij de vrouwen vrijwel rond tot rond-ovaal, bij de mannen hoekiger; de jukbeenderen steken eenigszins uit. Het relief van het aangezicht is tamelijk vlak. De neusrug is breed en concaaf, de neuswortel bovendien ingezonken, de neusvleugels zijn gezwollen. De lippen zijn matig dik en staan eenigszins vooruit. Het vooruitsteken van het kaakskelet komt zelden voor.

Aan de gestalte zijn vooral bij vrouwen de groote romplengte opvallend en de korte beenen. Verder is ook bij beide geslachten de „holle rug" typeerend. Het verschil in dit opzicht met de Nilotiden springt duidelijk in het oog. Het bekken is zeer smal; dientengevolge is de romp nagenoeg zonder „taille". De borsten zijn dicht bijeen geplaatst en vertoonen een grooten kegelvormigen tepelhof. De lichaamsbouw der mannen is krachtig gespierd, niet zelden herculisch. De vrouwengestalte is tamelijk gevuld; op hoogeren leeftijd bestaat neiging tot zwaarlijvigheid.

Verbreiding (zie fig. 47). Oost-Afrika en Zuid-Afrika, met uitzondering van het woestijnachtige Zuidwesten, vormen het voornaamste verbreidingsgebied der Bantoeïden. Met enkele kleine uitzonderingen wonen zij dus buiten het centrale oerwoudgebied. Het aantal stammen is groot. Bekend wegens hun contact en strijd met de europeesche kolonisten zijn in het Zuiden onder de Kaffers vooral de Zoeloe's en Matabelen, de Herero's en de Betschuanen.

Ook de bevolking van Madagascar is in hoofdzaak bantoeïd,

ofschoon vooral in het oostelijke gebied van het eiland tengevolge van indonesische immigratie sterke vermenging en kruising met Mongoliden voorkomt.

3. *De Soedaniden* (zie fig. 53, 54 en 55). Tusschen de kust van Senegal en Guinea in het Westen en de eindvertakkingen van den Boven-Nijl in het Oosten ligt het uitgestrekte woongebied der Soedaniden. Hoewel zich in dit groote gebied ook aanzienlijke verscheidenheid van typen voordoet, is toch zonder moeite een sterk gespecialiseerd, domineerend type herkenbaar aan de zeer sterk uitgesproken ontwikkeling van een aantal voor het zwarte hoofdras bijzonder karakteristieke eigenschappen. Het westelijke deel van den Soedan verschilt in zooverre van het oostelijke, dat in dit laatste de bevolking een veel minder gelijkmatig type heeft. Natuurlijk is ook het Westen allerminst homogeen. Hier echter zijn de graduaties gemakkelijk terug te brengen tot de aangrenzende contactgebieden: in het Noorden het europide van Mauretanië en de Sahara, in het Zuiden het palaenegride van het centrale oerwoud.

De huidkleur der Soedaniden is donker bruin-zwart. De huid zelf is droog en zijdeachtig. De kleur der lippen is blauwachtig paars tot blauwgrijs; het mondslijmvlies daarentegen is lichtrood, zonder de boven bij de Nilotiden beschreven pigmenteering. De lipzoom is als een duidelijke lichte streep op de lippen waarneembaar. De hoofdhuid is grijsachtig blauw en in tint aanzienlijk lichter dan de overige huid.

Het haar is kort, sterk gekroesd en dofzwart. Het glanzende blauwzwart der Mongoliden komt niet voor. Fil-fil wordt in den Soedan in niet meer dan 10% gevonden.

Het hoofd is lang, smal en hooggewelfd met sterk uitstekend achterhoofd (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 73 tot 77). Het voorhoofd is steil oploopend en smal. Het gelaat is groot van oppervlak en tamelijk lang. De jukbogen zijn breed. Ten opzichte hiervan zijn het hoofd en de onderste helft van het gezicht smal. De oogen zijn groot, vochtig en zeer donker. De neusrug is massief, maar laag en concaaf, de neuspunt stomp en rond, de neusvleugels zeer groot, breed en gezwollen. De neusgaten zijn typisch dwars-ovaal. Typeerend is de als regel sterke prognathie, het naar voren steken van boven- en onderkaak. Het physionomisch effect hiervan wordt nog verhoogd door de dikte van de weeke deelen rondom den mond, en het naar buiten

als het ware omgekrulde lipslijmvlies, zoo typisch voor den echten „negermond". De mond zelf is zeer groot, het gebit sterk en blank. De kin wijkt dikwijls aanzienlijk achterwaarts, de ooren zijn klein.

De lichaamslengte is zeer belangrijk. Zij varieert groepsgewijze van 169 tot 175 cM. Individueel kan de lengte soms ver boven deze groepsgemiddelden uitgaan. De gestalte is goed, dikwijls zelfs fraai gevormd, met slanken hals, breede schouders en forsche borstkas, met sterk ontwikkelde doch goed geproportioneerde spieren. De vrouwelijke borsten zijn reeds op vrij jeugdigen leeftijd tot „hangborsten" geworden. Het bekken is, ook bij de vrouwen, meestal smal. De ledematen zijn goed gevormd. Opvallend zijn alleen de grootere lengte van onderarm en onderbeen.

Over het algemeen is de Soedanneger het negertype, dat het langst en het best bij de Europeanen bekend is. Typisch voor de Soedaniden is, dat zij, zooals VON EICKSTEDT het ongeveer uitdrukt, het meest „negersch" onder de negers zijn, evenals de homo nordicus ons het meest europeesch onder de Europeanen lijkt.

Aanzienlijk grovere typen dan het hierboven beschrevene vindt men vooral in de zuidelijke contactzone met de palaenegriden van het oerwoudgebied. De afstootende werking, die het negervoorkomen heeft op den Europeaan, die er zelden mee in aanraking komt en ze niet anders kent dan in een lachwekkend aandoende europeesche vermomming, is daarbij tot de grootste hoogte opgevoerd.

Verbreiding (zie fig. 47). Het hart van het gebied der Soedaniden is Senegambië en het Nigergebied. Over het algemeen is hier bij de talrijke stammen (o.a. de bekende Ashanti's) de vermenging zeer gering, hier en daar zijn sporen van kruising met Arabieren. Langs den noordelijken rand van het gebied, bij de groote bocht in den Niger, is een uitgebreid contact met Europiden uit het Saharagebied, in het bijzonder met de Toearegs, meer westelijk met Berberstammen uit Marokko. Ook de zoogenaamde Fulbe, wier herkomst onzeker is, komt in West-Soedan talrijk onder de bevolking voor. Zuidelijk langs de kust, waar zich het oerwoudgebied nog ver westwaarts uitbreidt, is natuurlijk de contactzone der Palaenegriden. In de oostelijke helft van den Soedan is het rasbeeld veel minder gaaf. De duidelijke rang-

schikking, die in het westelijke gebied in noord-zuidelijke richting het europide contact, de zuivere Soedanide en het palaenegride contact liet onderscheiden, ontbreekt hier geheel. Hoogstwaarschijnlijk is dit, behalve aan vermenging en kruising met Arabisch-Oriëntaliden, Nilotiden en Palaenegriden uit het aangrenzende gebied, toe te schrijven aan het feit, dat de streek westelijk van den Nijl van oudsher den doortocht naar Midden-Afrika vormde.

c. Tegenover de drie groepen, die wij in den gordel van het grasland beschreven hebben en die hoogstwaarschijnlijk als differentieeringsproducten van het oorspronkelijke negride hoofdras uit betrekkelijk recente perioden moeten worden opgevat, zullen wij thans aandacht wijden aan eenige groepen, die vermoedelijk deels het oorspronkelijke negride karakter geheel hebben bewaard, deels zich reeds in veel vroegere perioden gedifferentieerd hebben.

Het zijn de Palaenegriden, de Pygmiden en de Khoisaniden of Boschjesmannen en Hottentotten.

1. *De Palaenegriden* (zie fig. 56). In tegenstelling tot de negers van het graslandgebied, die wij als lang van gestalte en langhoofdig beschreven, zijn de Palaenegriden slechts middelmatig groot (de lichaamslengte varieert groepsgewijze van 157 tot 166 cM.) en mesocephaal, soms zelfs brachycephaal (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 73,9 tot 78). De huid is dik, iets wisselend van tint, de slijmvliezen grijsachtig rood. Het haar is fijn gekroesd, dikwijls fil-fil, zwart en kort. De gestalte is gekenmerkt door een langen romp en korte ledematen, het geheel is zwaar en gedrongen, meer een beeld van plompheid en logheid, dan van kracht en staat in zeer sterke tegenstelling tot de Nilotiden. Ook van de Soedaniden verschillen zij in belangrijke mate, doordat zij veel minder gespecialiseerd zijn. De lippen zijn niet zoo dik, de neus is niet zoo breed, de huidkleur is iets lichter. Juist dit ontbreken van specialisatie in een bepaalde richting doet de meening post vatten, dat deze ongespecialiseerde groep in zekeren zin als oud en oorspronkelijk moet worden opgevat.

In de groote groep der Palaenegriden zijn duidelijk twee typen te onderkennen: het *Congoleesche* en het *Guineesche*. Het eerste type is talrijker en is ook karakteristieker. Het hoofd is bijna

rond en groot. Het voorhoofd smal, hoog en gebombeerd, het gezicht kort met sterk terugwijkende kin, de mond zeer groot, de lippen dik, maar niet zoo dik als bij de Soedaniden. De neus is gewoonlijk sterk concaaf, de neuspunt min of meer knopvormig.

Het guineesche type is vooral gekenmerkt doordat het wat fijner is. De grove primitieve kenmerken van het congoleesche type zijn hier veel minder uitgesproken, terwijl vooral het hoofd veel langer en slanker is.

Verbreiding (zie fig. 47). De overgroote massa der Palaenegriden leeft in het centrale oerwoud. Hier en daar zijn graslandnegers van buiten af het oerwoud ingedreven, waar zij zich met de palaenegriden hebben vermengd. Hun aantal is echter relatief klein. Buiten het oerwoud vindt men hier en daar verstrooide groepen Palaenegriden. Zoo zijn er hier en daar in het gebied der Bantoeïden en zelfs tot onder de Khoisaniden aangetroffen. Ook oostwaarts onder de Nilotiden en noordwaarts onder de Soedaniden kan men kleinere groepen, vaak sterk gekruisd, aantreffen.

2. *De Pygmaeën* (zie fig. 57). Samen met de Palaenegriden leven in het oerwoud de Pygmaeën, ook wel aangeduid als het *Bambuti*-ras. Met de elders voorkomende dwergrassen hebben zij voor alles de zeer geringe lichaamslengte gemeen (de lichaamslengte varieert groepsgewijze van 135 tot 143 cM.).

De huid is variabel van kleur; door het bruin schemert dikwijls een roodachtige tot gele tint heen en in ieder geval is de kleur niet onaanzienlijk lichter dan bij de negers. Opvallend is het voorkomen van diepe plooien in de huid, terwijl ook het geheele lichaam, in tegenstelling met de negers, met fijn, donzig haar is bekleed.

Het hoofdhaar is donker bruinzwart van kleur en heeft het fil-filtype. De baardgroei is veel sterker dan bij de overige negriden. Het hoofd is relatief zeer groot en niet zeer lang (de index cephalicus schommelt groepsgewijze tusschen 74,6 en 79,4). Het voorhoofd is steil en laag, het gelaat is kort en breed; de neus zeer groot, grof en breed. De vorm van den neus is geheel verschillend van die der overige negride rassen. De neus is n.l. niet concaaf met verbreede afgeronde punt, maar heeft een diepen neuswortel, een hoogen neusrug, en een bij uitstek breede

basis. De contour van den neus vormt zoodoende nagenoeg een gelijkbeenigen driehoek. Ook de lippen zijn anders dan bij de overige negers. Zij zijn opvallend smal en steken ook niet naar voren. De mond is zeer breed. En profil bezien is het huidgedeelte van den bovenlip convex. Typeerend is ook, dat de groote oogen dicht bijeen zijn geplaatst. De gestalte is zeer merkwaardig. De hals is kort. De romp is relatief zeer groot en krachtig gespierd. De beenen zijn kort, de armen relatief lang. Handen en voeten zijn kort, breed en grof. Het lendengebied is sterk concaaf, zooals bij de Palaenegriden.

Verbreiding (zie fig. 47). Binnen het congoleesche oerwoud leven de Bambuti's in kleine groepen bijeen. Vermenging met de Palaenegriden blijft niet geheel uit. Men kan een oostelijke, een westelijke en een centrale groep onderscheiden. De laatsten zijn het sterkst gekruisd, de westelijke het minst.

3. *Het Khoisanide ras*, gespecialiseerd in de *Boschjesmannen* en de *Hottentotten*, vormt te midden der Afrikaansche negerbevolking een merkwaardige groep. Tot op vandaag is men er nog niet zeker van of dit ras verwantschap heeft met de Palaenegriden, dan wel met de Mongoliden, hoe onwaarschijnlijk dit laatste ook moge klinken.

a. De *Boschjesmannen* of Saniden (zie fig. 58) zijn zeer klein van gestalte, geel en dor van huid met meso- soms brachycephaal hoofd, buitengemeen plat gezicht en spleetvormige oogen.

De huid is vaalgeel, niet donkerder dan b.v. bij de Zuid-Europeanen het geval is en zeker niet negrid. Zeer typeerend is, dat het onderhuidsche vet overal ontbreekt, behalve in het bovenste ooglid en in de bilstreek. Dienovereenkomstig is de huid sterk geneigd tot plooivorming, ook bij nog zeer jonge personen. Bij ouderen is de rimpeling ongelooflijk sterk, in een mate, die bij geen enkel ander ras voorkomt. Het haar is zwart, dun en spiraalvormig gekruld. Het fil-filtype is nergens zoo sterk uitgesproken als hier. De geheele huidoppervlakte is overigens met donzige haren bedekt.

Het voorhoofd is breed en zeer laag met duidelijke voorhoofdknobbels; de onderkaak is breed, de kin wijkt terug. De wenkbrauwbogen zijn krachtig ontwikkeld. Het daaronder gelegen bovenste ooglid is zeer vetrijk. De oogspleet is breed en lang.

Niet zelden komt in den binnenooghoek de mongolenplooi voor. De jukbeenderen steken ver uit en de neuswortel is zeer vlak, zoodat vaak tusschen de beide jukbeenderen elk relief ontbreekt. In het breede, platte gelaat steekt de korte stompe neus een weinig bovenwaarts uit. De mond is middelmatig groot en vol, vaak eenigszins tuitvormig toegespitst. De lippen zijn niet omgekruld, zooals bij de negers. Het huidgedeelte van de bovenlip is min of meer convex zooals bij de Pygmaeën. Ook het oor heeft eigenaardigheden. Het is klein, kort en breed en zonder lelletje. De buitenrand van het oor is zeer sterk naar binnen gekruld en vertoont niet zelden een lichte indeuking.

De lichaamslengte is zeer gering (gemiddeld niet boven 144 cM.). De gestalte vertoont kinderlijke proporties: de romp is zeer lang, de beenen zijn kort, het hoofd is relatief groot. Typisch is ook de eigenaardigheid aan de geslachtsorganen der vrouw, die als longinymphie of „Hottentottenschort" bekend is.

Zeer in het oog vallend is verder de buitengemeen sterke kromming van het lendengebied, waardoor bij hollen rug de bilstreek sterk naar achteren uitsteekt. In vele gevallen (vooral bij de Hottentottenvrouwen) ontwikkelt zich in dit gebied bovendien een sterke vetafzetting (steatopygie), waardoor de geheele gestalte tot een karikatuur wordt.

b. De *Hottentotten* (zie fig. 59 en 60) (Khoiniden) verschillen van de Boschjesmannen vooreerst in grootte (gemiddelde lengte ± 154 cM.). Verder zijn hoofd (index cephalicus ± 73) en aangezicht langer. De bovenlip is niet convex en profil, het typische Boschjesmannenoor ontbreekt. Omgekeerd zijn sommige bij de Boschjesmannen beschreven kenmerken bij de Hottentotten in nog sterkere mate aanwezig, b.v. de tuitvormige vooruitstekende lippen, de steatopygie en het Hottentottenschort.

Overziet men de gemeenschappelijke kenmerken van het khoisanide ras, dan blijkt dat eigenlijk alleen de vorm van het haar, de langhoofdigheid en de steatopygie tot de negride karakteristiek gerekend kunnen worden. Mongolide zijn de vorm van de oogspleet, van den neuswortel en van de jukbeenderen. Verder de platheid van het gezicht, de Mongolenplooi en de gele tint in de huidkleur. Het is dus op grond van deze kenmerken inderdaad niet gemakkelijk het khoisanide ras zijn plaats in het algemeen rassensysteem aan te wijzen. Von Eickstedt spreekt van een „sterk gespecialiseerden, ouden mongoliformen

overgang naar de proto-negriden en negrid-pygmide rassen."

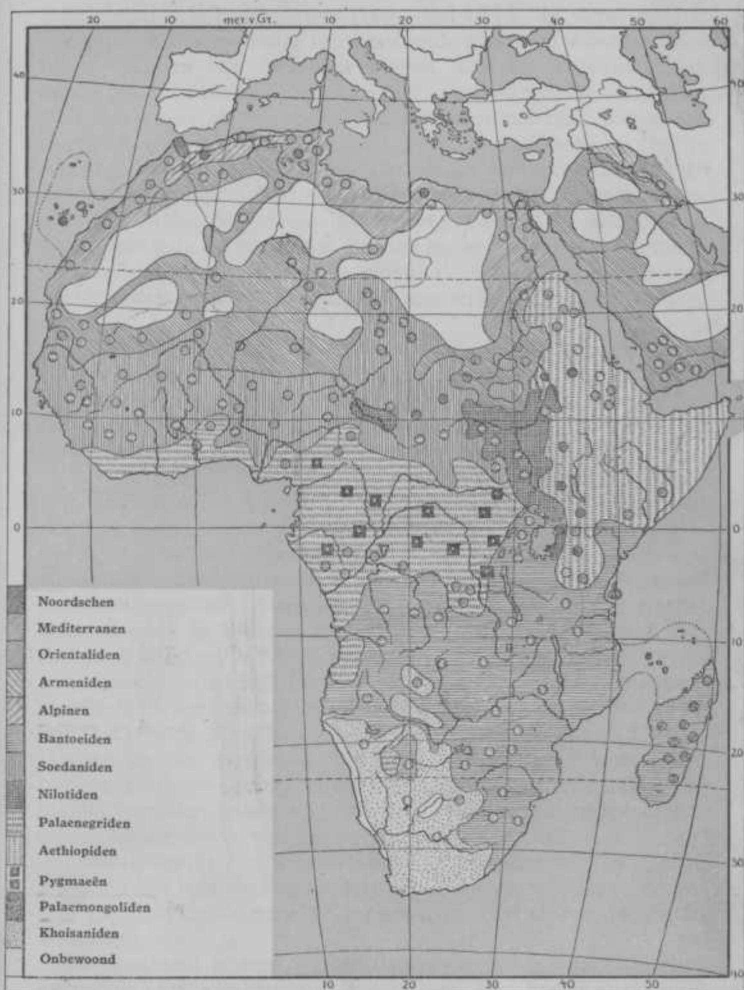
Verbreiding (zie fig. 47). Voor de komst der europeesche kolonisten bewoonde het khoisanide ras de droge streken van Zuid-Afrika. De Hottentotten bezetten het grootste deel van de Kaapkolonie en belangrijke deelen van het vroegere Duitsch-Zuid-West-Afrika. De Boschjesmannen vond men van ouds vooral in het meer noordelijk en noordwestelijk gelegen steppengebied. Na de kolonisatie is vooral in het zuidelijke deel veel kruising opgetreden, zoowel tusschen Boschjesmannen en Hottentotten als tusschen deze en de Bantoeïde Zoeloe's. Ook bastaardeering tusschen Europeesche kolonisten en Hottentotten zijn bekend.

d. Het zwarte ras buiten Afrika.

Behalve de hier beschreven vertegenwoordigers van het negride of zwarte hoofdras, die allen in Afrika gevonden worden, zijn er nog een aantal groepen, die buiten Afrika, deels in Azië, deels in Australië wonen.

1. *Het Indo-melanide ras* (zie fig. 61 en 62). Vergeleken met de geweldige menschenmassa's, de Europiden en Mongoliden in Azië, vormen de Indo-melaniden een zeer bescheiden groep. Het heeft dan ook lang geduurd, voor men de beteekenis hiervan als zelfstandig ras in dit gebied heeft ingezien en het als een onderdeel van het groote negride hoofdras heeft herkend.

Het melanide ras teekent zich tegenover de europide Indiërs hoofdzakelijk af door de veel donkerder huidkleur, die diep donkerbruin tot bruinzwart is. Bovendien is het haar meer gegolfd dan bij de Europiden gewoonlijk gevonden wordt, soms zelfs is het gekruld, zooals het ook wel bij de Aethiopiden voorkomt. Bij deze laatsten komt hierin echter wegens de nog recente bastaardeering met negers aanzienlijke verscheidenheid voor, die bij de Indo-melaniden ontbreekt. Het gelaat is nagenoeg rechthoekig met breeden onderkaak. Het voorhoofd is steil en steekt boven den neuswortel vooruit. De rechte neusrug is hooger dan de lage neuswortel. Het onderste deel van den neus is vrij breed. De kin is zwak gevormd, maar niet terugwijkend. De mond is recht, de lippen zijn gevuld, niet méér echter dan ook bij de europide bevolking van Voor-Indië voorkomt. Alle overige

Verdeeling der menschenrassen in Arika *(naar Von Eichstedt)* Fig. 47

kenmerken, het mesocephale hoofd (index cephalicus ± 76), de middelmatige lichaamslengte (160—162 cM.), de vorm van de oogspleet, kunnen zonder meer europide genoemd worden. Alles bijeengenomen kan men dus zeggen, dat de Indo-melaniden europiden zouden zijn, indien zij niet zwart waren. De vraag doet zich dus voor: als wij ze tot de negriden rekenen, aan welke negriden zijn zij dan het naast verwant? Westelijk zijn de Aethiopiden het meest nabij. Op eenige overeenstemming in den haarvorm bij beiden hebben wij reeds gewezen. Het algemeene type der Melaniden verschilt echter te zeer van de Aethiopiden om ze met deze op één lijn te kunnen stellen. Meer overeenkomst bestaat met de oostelijke Negriden, de nog nader te noemen Melanesiden, waarbij ook europide kenmerken gevonden worden.

Verbreiding (zie fig. 34). Topographisch kan men de Indo-melaniden verdeelen in een noordelijke en een zuidelijke groep. De noordelijke groep bewoont den oostelijken hoek van het hoogland in den Dekkan (zie de kaart), de zuidelijke het Zuidoosten (het gebied van Madras) en Noord-Ceylon.

2. *De Negrito's of Aziatische Pygmaeën* (zie fig. 63 en 64). De groep der Pygmaeën vormt geen eenheid als zelfstandig ras. Het is een zeer opvallende specialisatie van het negride hoofdras, een specialisatie, die zich voordoet, zoowel in het thans voornaamste verbreidingsgebied, Afrika, als ook in de gebieden, die hoogst waarschijnlijk in vroeger tijd eveneens tot het territorium der negriden behoord hebben, het zuidelijke deel van Azië en de melanesische eilanden. De Pygmaeën in het afrikaansche oerwoudgebied hebben wij reeds leeren kennen. De beide andere vormen zijn de Negrito's in Azië en de Pygmaeën van Noord-Guinea en de melanesische eilanden. Een aantal kenmerken hebben zij gemeenschappelijk: buitengewoon geringe lichaamslengte, negriden haarvorm, negride huidkleur en eenige eigenschappen van de weeke deelen van het aangezicht.

Als uitgangspunt voor de beschrijving der aziatische Pygmaëen kan men het best de Pygmaeën van de Andamanen in de groote golf van Bengalen kiezen, wijl zij het minst met andere elementen vermengd zijn.

De huidkleur is zeer donkerbruin, het haar is zwart en sterk gekroesd. Ook het fil-filtype komt voor. Het hoofd is tamelijk rond (index cephalicus van 81,5 tot 83,5 groepsgewijze), ronder

dan bij de eigenlijke negriden pleegt voor te komen. Het gelaat is middelmatig lang; de neus tamelijk breed, matig hoog, recht en met stompen neuspunt. Het overigens breede gelaat loopt in de richting van de kin spits toe. Typisch negride zijn de concave bovenlip, de terugwijkende kin en de gezwollen neusvleugels. Oogen, ooren en mond zijn betrekkelijk groot. De lichaamslengte is gering. Zij varieert groepsgewijze van 138,5 bij de vrouwen tot 148 bij de mannen. Opvallend bij deze geringe lichaamslengte is de zeer harmonische bouw der gestalte, waarin zij niet of nauwelijks van die der groote rassen verschilt. De kinderlijke proporties, het groote hoofd, de groote romp en de korte ledematen, die wij voor de afrikaansche pygmaeën beschreven, komen bij de aziatische niet voor.

Verbreiding (zie fig. 34). Behalve op de Andamanen komen de aziatische pygmaeën ook voor op Malakka en de Philippijnen, aan den rand derhalve van Zuid-Oost-Azië. Ook in Cambodsja en Siam zijn zij waargenomen, evenals trouwens kruising van Negrito's, althans van Negriden, met het Malide ras in Voor-Indië waarschijnlijk is.

Het totale aantal Negrito's is zeer beperkt. Op de Philippijnen zijn zij op de kleine eilanden (ongeveer 2500 in getal) geheel door de maleische bevolking verdrongen. Op de 400 grootere eilanden leven hoogstens nog 36000 Negrito's, waarvan slechts 5000 nog raszuiver kunnen heeten. Op Malakka, waar de Negrito's Semang heeten, is het aantal nog geringer en nog sterker met Maleiers en weddide elementen vermengd. Het aantal wordt op ongeveer 1450 geschat.

Veel minder of nagenoeg niet vermengd zijn de Andamaneezen, die op hun kleine eilandengroep vrijwel geheel geïsoleerd zijn. Hun aantal is vooral op Groot Andaman sterk achteruitgegaan. Op Groot en Klein Andaman samen wonen nog hoogstens 450 Pygmaeën.

3. *Het Melaneside ras* (zie fig. 65 en 66). De benaming Melaneside wordt gebruikt voor de bevolking van Nieuw-Guinea en van de zich in oostelijke richting daarbij aansluitende eilanden. De eveneens hiervoor gebruikelijke benaming „Papoea's" berust op linguistische verhoudingen en aangezien de anthropologische en de linguistische hier niet parallel blijken te loopen, is het beter zich in de Anthropologie van een anderen naam te bedienen. De

bevolking van bovengenoemd gebied vertoont echter twee in lichamelijke eigenschappen zeer duidelijk van elkander verschillende groepen, zoodat er aanleiding bestaat de beide groepen als *Neomelanesiden en Palaemelanesiden* te onderscheiden.

De *Neomelanesiden* zijn zeer donker van huid, tamelijk groot, middel-langhoofdig, hebben vrij kort, spiraalsgewijze gekruld en daardoor vaak uitstaand haar, een lang gelaat en een zeer hoogen, vaak gebogen en bovendien zeer breeden neus en soms vrij dikke lippen. Desniettegenstaande zijn het geen negers, in den gewonen zin van het woord. Weliswaar is de huidkleur typisch negride, maar de haarvorm heeft reeds een ander karakter, wat nog in sterkere mate geldt van de gelaatstrekken. Onder de graslandnegers vonden wij bij de Nilotiden iets soortgelijks. Met behoud van de algemeene negride kenmerken van huidkleur en haarvorm, waren zij in ander opzicht zeer sterk gespecialiseerd, zoodat zij hier belangrijk van de overige Negriden, vooral van de Palaenegriden, afweken. Naar alle waarschijnlijkheid berustte dit verschil op kruising van soedanide (resp. protosoedanide) elementen met Aethiopiden en opvolgende langdurige isolatie. Iets dergelijks lijkt waarschijnlijk voor de Neomelanesiden. Ook hier vermoedt men een kruising van negride en europide elementen.

Bijzonder typeerend voor de Neomelanesiden is de merkwaardig groote neus. Deze vertoont dikwijls de zeldzame combinatie van een hoogen neusrug, sterke kromming en zeer breede neusvleugels, zoodat het geheel aan een sterk overdreven jodenneus herinnert. De algemeene lichaamsbouw is krachtig en slank, soms zelfs mager. De ledematen zijn meestal zeer lang, handen en voeten groot. De lichaamsbeharing is gering, de baardgroei daarentegen vrij sterk. Hier en daar komen blonde en roodachtige varianten in de huidkleur voor.

Verbreiding (zie fig. 34). De Neo-Melanesiden zijn vrijwel tot Nieuw-Guinea beperkt. Hier en daar komen ze tusschen de overige bewoners op Ceram, de Aroe-eilanden, de Tenimbargroep en de eilanden in de Torresstraat voor en ook in het Noorden en Oosten van Mikronesië. Op Guinea zelf is de neo-melaneside bevolking hier en daar gemengd, vooral in het westen rondom de Geelvinkbaai, waar men palaemongolide componenten vindt en in het zuidoosten, waar zich een duidelijke polyneside inslag vertoont.

De Palae-melanesiden (fig. 65 en 66) zijn bekend om hun buitengewone leelijkheid. De huid is zeer donker, vaak met een roodachtigen ondertoon. De kleur der lippen is donkerpaars. Het haar donker zwartbruin, een enkele maal roodachtig, en spiraalsgewijze gekruld met neiging tot het vormen van bundels. De lichaamsbeharing en de baardgroei is krachtig.

Het hoofd is lang (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 72,5 tot 76,5). Het voorhoofd steekt met zeer krachtig ontwikkelde wenkbrauwbogen ver boven de oogkassen naar voren, wijkt echter niet terug, maar is hoog en steil. De oogen lijken, met hun smalle oogspleet tusschen de vooruitspringende wenkbrauwbogen en de hooge breede jukbeenderen, zeer klein. Het gelaat is massief, breed en kort met sterk ontwikkelde onderkaak. De neus is uitermate grof en breed, met concaven neusrug. De mond is zeer breed, de lippen zijn dik, maar niet omgekruld, de kin is groot, massief en terugwijkend. Merkwaardig is, dat de grofheid van het gezicht bij de vrouwen nauwelijks minder is dan bij de mannen. Daar de neus meestal nog korter is en een dieper gelegen neuswortel heeft, lijkt hij relatief nog grooter. De mond bereikt bij de vrouwen zelfs een extreme breedte.

De algemeene lichaamsbouw is ook plomp, ofschoon de beenen niet bijzonder kort en de armen zelfs lang zijn.

Verbreiding. Het verbreidingsgebied der Palae-melanesiden is Melanesië. Het boven beschreven grove type komt vooral op Nieuw-Caledonië voor. De bevolking van de nabije Loyalty-eilanden is al iets minder grof, hetgeen in nog sterkere mate geldt van de Nieuwe Hebriden. Op de noord-westelijk gelegen Salomonseilanden is het grove type zeer aanzienlijk verzacht, doordat de zware wenkbrauwbogen en de buitengemeen breede neus veel minder uitgesproken zijn. De trekken zijn daardoor veel regelmatiger en een gelijkenis met het west-negride type komt soms duidelijk naar voren. Vermoedelijk heeft zich deze vorm der Palae-melanesiden in de laatste eeuwen sterk in de richting van Nieuw-Guinea baan gebroken. Het palae-melaneside type op de Bismarckeilanden dateert waarschijnlijk uit een vroegere periode. Naar het Zuiden vindt men als afzonderlijke groep der Melanesiden nog de oudere bewoners van Nieuw-Zeeland en de Tasmaniërs, die echter in de vorige eeuw reeds zijn uitgestorven.

Wij hebben er boven reeds van gesproken, dat in Melanesië ook Pygmaeën gevonden worden. Het is echter hoogst onwaarschijnlijk, dat aan deze zeer kleine personen (de lichaamslengte is gemiddeld beneden de 150 cM.) dezelfde beteekenis toekomt, die wij aan de afrikaansche Pygmaeën en de Negrito's toekennen. Beiden toch vertoonden te midden van de hen omringende bevolking een geheel eigen type, dat niet alleen een verschil in lichaamslengte te zien gaf. Bij de zgn. Pygmaeën in Melanesië kan van een eigen type geen sprake zijn. Het voornaamste verschil is het verschil in lichaamslengte. Daarbij komt dan nog een verschil in proportie in zooverre bij de Pygmaeën de romp en het hoofd relatief grooter zijn, maar dit is een eigenschap, die zij met alle kleine individuen van een over het algemeen groote menschengroep deelen.

Voor het overige vertoonen de kleine Palae-Melanesiërs geen verschillen met de omringende inboorlingen. Het merkwaardige echter is, dat zij niet gemengd met de overigen leven, maar altijd als afzonderlijke bevolkingsgroepen voorkomen.

Hun voornaamste verbreidingsgebied is Nieuw-Guinea, waar zij zoowel langs de kust als in het gebergte gevonden worden. Men vindt ze echter ook nagenoeg overal elders in het palaemelanesische verbreidingsgebied tot op de Nieuwe Hebriden toe.

4. *De Australiden* (fig. 67 en 68) zijn vooral bekend wegens het voorkomen van een aantal zeer primitieve, zoogenaamd „aapachtige" kenmerken. Op grond hiervan zijn zij herhaaldelijk in verband gebracht met een aantal uitgestorven, praehistorische menschvormen, vooral met het bekende Neanderthalras. Op grond echter van overwegingen, die buiten het bestek van dit boek vallen, is men echter, zij het wellicht niet eenstemmig, tot de slotsom gekomen, dat van een rechtstreeksche afstamming der Australiden van den Neanderthalmensch niet mag worden gesproken, maar dat zij hoogstwaarschijnlijk zich uit een prae-Neanderthaloïden menschvorm hebben ontwikkeld. Hoe dit moge zijn, zeker is dat onder alle menschengroepen, de Australiden ons het meest „wild" en primitief voorkomen.

De huidkleur is diep donkerbruin. Het haar is zwart tot bruinzwart, gegolfd en zeer overvloedig. Naast het gegolfde komen echter zoowel kroeshaar als meer sluikachtig haar voor. Ook de baardgroei en de lichaamsbeharing is vooral op hoogeren leeftijd uitermate sterk.

De vorm van het hoofd is lang, smal en hoog (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 71,7 tot 74,7). De schedelwand is buitengewoon dik, de schedelholte klein. Het aangezicht is gekenmerkt door een aantal eigenaardigheden, die bij den eersten aanblik de qualificatie „wild" en „primitief" inderdaad wettigen. Het voorhoofd is laag en wijkt sterk achteruit. De wenkbrauwbogen zijn buitengewoon krachtig gevormd en steken als een afdak ver boven de diep in de oogkassen gelegen groote, donkere oogen uit. Het gebied van de jukbogen is, eenigszins in tegenstelling hiermede, betrekkelijk smal. De neus is, zooals bij de Europiden, hoog van rug; de neuspunt soms buitengewoon stomp en breed, maar ook niet zelden veel minder. De neusvleugels zijn breed en gezwollen, geflankeerd door zeer diepe naar den mondhoek loopende plooien, die zich soms naar boven tot bij den neusrug uitbreiden. Tezamen met de zeer dikke en plompe lippen en de terugwijkende kin ontstaat zoodoende een eenigszins snuitvormig aangezicht, dat een bijzonder dierlijk type heeft. Ook bij de vrouwen is dit, zelfs bij de nog jeugdige, niet zelden het geval, vooral hierdoor, dat bij de mannen niet zelden de sterke baardgroei de eigenaardigheden van mond en kaak maskeert.

De lichaamslengte is middelmatig en varieert bij de mannen groepsgewijze van 167 tot 171,5 cM. De gestalte is slank en dikwijls mager met lange beenen. De musculatuur meestal zeer matig, het skelet graciel van bouw. De schouders zijn smal, hoekig en vrij hoog; het bekken is eveneens smal. De handen en voeten zijn lang, smal en uiterst lenig. De voet is soms een zoogenaamde grijpvoet met eenigszins „opponeerbaren" grooten teen. In tegenstelling tot dit primitief karakter staat echter de hooge welving van den voet als geheel.

Verbreiding. Het verbreidingsgebied der Australiden is het vaste land van Australië. In het begin der negentiende eeuw kwamen de inboorlingen nog over de geheele oppervlakte van dit gebied voor. Sinsdien echter zijn zij door de europeesche kolonisten hoe langer hoe meer centraalwaarts gedrongen. In Victoria en het westelijke deel van Nieuw-Zuid-Wales worden zij nauwelijks meer gevonden.

Zoomin als andere rassen vormen de Australiden in lichamelijk opzicht een gave eenheid. Voor een klein gedeelte slechts berust dit op aantoonbare vermenging en kruising. Hier en daar doet

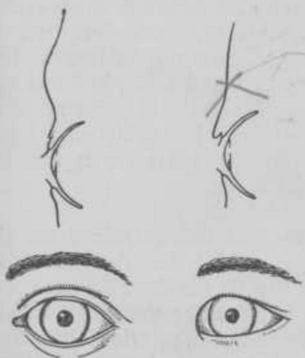
zich een melaneside inslag gevoelen (in het noorden rond de Carpentariagolf) of een maleische (in Arnhemland).

III. Het mongolide hoofdras (zie fig. 34).

Ook de groote groep der Mongoliden vertoont belangrijke differentieeringsverschijnselen en zoomin als men van *het* europide of *het* negride type zonder meer spreken kan, even weinig is het mogelijk een algemeen geldende karakteristiek voor het mongolide hoofdras te omschrijven. Alleen reeds binnen het gebied van Azië, waar overigens al europide en negride componenten van verschillende geaardheid hierboven beschreven werden, zijn minstens 4 verschillende groepen aan te wijzen: de Siberiden, de Tungiden, de Siniden en de Palaemongoliden. Onder deze zijn de Tungiden het sterkst in mongoolschen zin gespecialiseerd, zoodat wij het best met het bespreken van deze groep kunnen beginnen.

a. De Tungiden (zie fig. 69 en 70).

De huid vertoont de vale matgele tint, die voor alle Mongolen typisch is. Het haar is zwart van kleur, de haarvorm is sluik, steil en dik. De beharing van aangezicht en lichaam is uiterst gering. Het hoofd is zeer kort (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 83,5 tot 88,8; individueel kan de brachycephalie nog veel sterker zijn). Het aangezicht is breed en plat, met laag, eenigszins terugwijkend voorhoofd. Typisch is steeds de zoogenaamde „Mongolenplooi" (zie fig. hiernevens) van het bovenste ooglid. Hieronder verstaat men het volgende. Bij het niet-mongoolsche oog is in den regel bij geopende oogen het bovenste ooglid in engeren zin goed zichtbaar. Boven het bovenste ooglid waarin de oogharen zijn geïmplanteerd, ziet men dan meestal een meer of minder dikke huidplooi (de „dekplooi"), die een

deel van het bovenste ooglid aan het gezicht onttrekt. Deze dekplooi laat echter de geheele oogspleet, met name ook den binnenooghoek met de traanzee vrij. Bij het Mongolenoog daarentegen is de dekplooi van het oog zoo sterk ontwikkeld, dat het eigenlijke ooglid zelf volkomen onzichtbaar is en alleen de oogharen ten deele onder de dekplooi uitsteken. Daarbij komt, dan, dat de dekplooi aan den binnenooghoek een halvemaanvormigen boog vormt, waardoor de binnenooghoek en de traanzee geheel onzichtbaar zijn. Het oog zelf krijgt daardoor een eigenaardigen, van het niet-mongoolsche oog in belangrijke mate afwijkenden vorm. Deze Mongolenplooi komt bij nagenoeg alle Mongoliden voor. Zij moet echter niet worden verward, zooals vaak geschiedt, met een scheefstand van de oogen, die een verschijnsel op zich zelf is en niet bij alle Mongoliden, ook niet bij de Tungiden, gevonden wordt. De oogkleur is altijd donker. De wenkbrauwen liggen hoog boven de oogen, hetgeen de ietwat verbaasde, vragende en overigens ledige uitdrukking van het gezicht veroorzaakt. De platheid van het gelaat wordt hierdoor veroorzaakt, dat het aangezichtsskelet tusschen de jukbeenderen zeer breed is, waardoor deze laatste zijwaarts worden verplaatst. De overgang van het voorvlak van het aangezicht in het zijvlak is zoodoende niet geleidelijk, maar eenigszins abrupt en rechthoekig. Sterkere vetafzetting in dit gebied, zooals bij de vrouwen vooral vaak voorkomt, verhoogt hiervan nog het eigenaardige effect. Een andere factor, die tot hetzelfde effect medewerkt, ligt in den relatief grooten afstand der oogen en de daartusschen gelegen diepe breede neuswortel. De neus zelf is betrekkelijk klein, de neusrug middelmatig hoog en recht. De lippen zijn iets voller dan bij de meeste europiden. De krachtig gevormde kin steekt licht vooruit. De lichaamslengte is middelmatig. Zij varieert groepsgewijze van 162—164 cM. De romp is meestal groot en massief, de ledematen zijn kort.

Verbreiding (zie fig. 34). Het noordelijke randgebied van de Gobi-woestijn is het eigenlijke woongebied der Tungiden. De woestijn zelf scheidt de Tungiden van de Siniden. Zij bewonen dus hoofdzakelijk Mongolië. Zij zijn verder verwant met de Buryaten in het Transbaikalgebied en Irkutsk, met de Kalmukken in het zuidwesten. In het noorden zijn zij sterk met Siberiden vermengd. Toch reikt vandaaruit een oostelijke uitlooper tot in Mandsjoerije en zelfs in Korea. Het sterk uitgesproken

Fig. 48. Aethiopiden

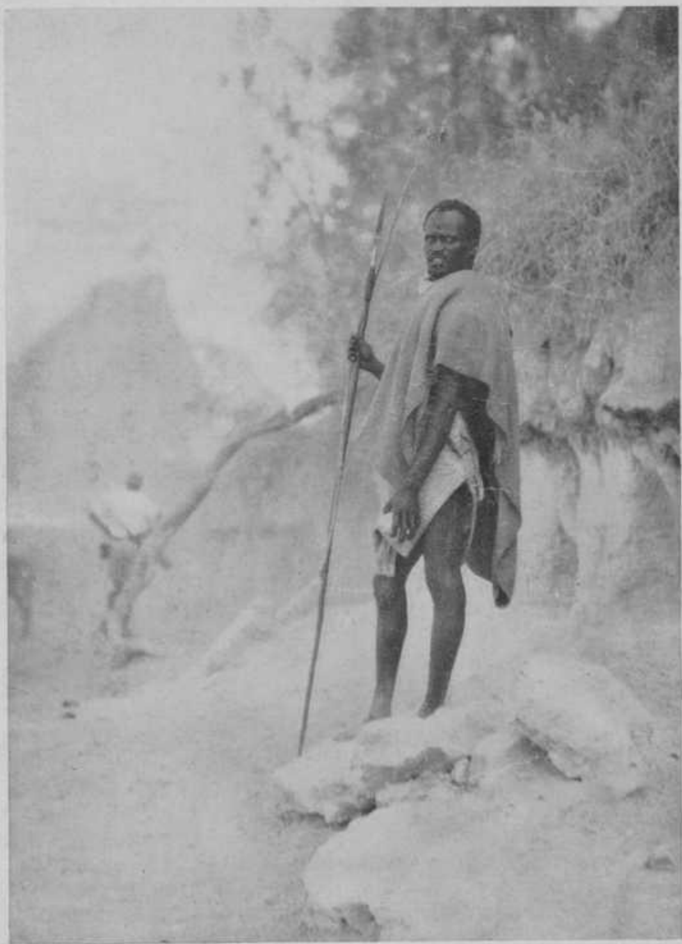

Fig. 49. Aethiopiden

mongolide type is daar echter reeds belangrijk verzwakt. Merkwaardig is, dat de ver verwijderde eilandbewoners onder de Mongoliden, o.a. de bewoners der Aleoeten, juist bijzonder het echt mongolide karakter in hooge mate gespecialiseerd vertoonen.

Hoewel over een groot gebied verbreid, wordt toch de tungide groep in het geheel slechts op ongeveer 3 millioen zielen geschat.

b. De Siniden (zie fig. 72, 73 en 74) die de kern vormen der bevolking van het Chineesche rijk, zijn in cultureel opzicht de meest representatieve groep van het mongolide hoofdras.

Lichamelijk zijn zij, zooals reeds gezegd, minder typisch mongolide dan de Tungiden.

De huidkleur is licht bruingeel, soms bleek bruin. Het haar is zwart en sluik, op doorsnede rond, zooals bij de Tungiden. Baardgroei en lichaamsbeharing zijn zeer zwak.

Het hoofd is minder kort (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 72,2 tot 79,2) dan bij de Tungiden. Ook het gelaat is smaller, wijl de jukbeenderen minder duidelijk uitsteken. Ook de Mongolenplooi is niet zoo sterk ontwikkeld en de wenkbrauwen staan niet zóó hoog. De neusrug is hooger en vrij smal. Hoewel minder sterk dan bij de Tungiden maakt bij de Siniden het aangezicht toch een vlakken platten indruk, hoofdzakelijk door den grooten afstand der oogen. De neuspunt is eenigszins stomp, de vleugels zijn licht gezwollen. De kin is niet zoo krachtig gevormd als bij de Tungiden en wijkt soms, de tandkassen der kaken steken eenigszins vooruit.

De lichaamslengte is aanzienlijk grooter. Zij varieert groepsgewijze van 163,4 tot 167,9 cM. Ook de proportiën zijn anders. De Siniden zijn slank met lange ledematen. In het algemeen kan men zeggen, dat de Siniden in vergelijking met de Tungiden een meer europide type vertoonen. Dat hiervoor het nog in Thibet bestaande contact met toeranide europiden aansprakelijk zou zijn, wil hiermede allerminst gezegd zijn.

Verbreiding (zie fig. 34). Het vruchtbare alluvium der groote rivieren in Noord-China, in het bijzonder van de Hoang-Ho, is het voornaamste en oudste verbreidingsgebied der Siniden. Van hieruit heeft het zich hoofdzakelijk naar het zuiden toe uitgebreid en zich aldaar met de minder talrijke, doch

machtige Zuid-Siniden vermengd. Deze Zuid-Siniden bewoonden oorspronkelijk de beboschte bergen van Zuid-Oost-Azië. Door de Noord-Siniden is dit gebied gekoloniseerd na veel strijd, die eerst in de 19e eeuw werd beëindigd. Behalve naar het Zuiden, hebben zich de Siniden ook westwaarts uitgebreid, waarbij zij in Mongolië zich met Tungiden in Oost-Thibet met Palaemongoliden vermengden tot in Zuid-Thibet en Burma toe. De oorspronkelijke bewoners van het boschrijke Zuid-Oost-China, de Palaemongoliden, zijn geheel naar het randgebied en vandaar naar Achter-Indië en Indonesië gedreven.

c. *De Palaemongoliden* (zie fig. 75 en 76).

Zooals de naam aanduidt, hebben wij hier te doen met een waarschijnlijk oudere bevolking. Vergeleken met de Siniden, die reeds minder sterk mongolide gespecialiseerd waren, dan de Tungiden, toonen de Palaemongoliden een nog meer verzwakte mongoolsche karakteristiek. In plaats daarvan zijn eenige „primitieve" kenmerken aanwezig. Juist als bij de Wedda's staan wij hier vermoedelijk voor een oerbevolking, die geleidelijk door meer begaafde rassen in ongunstige en voor verdere differentieering niet geschikte omstandigheden gedrongen werd. Daar onze kennis omtrent de Palaemongoliden nog gebrekkig is en de vormverscheidenheid van deze bevolkingsgroep zeer aanzienlijk moet heeten, is het voorzichtig voorloopig van de Palaemongoliden nog niet te spreken als van een ras. Hoogstwaarschijnlijk heeft men te doen met een zeer geschakeerden mengvorm, waaruit zich nog geen bepaalde en vaste lichamelijke karakteristiek heeft ontwikkeld.

Het primitief karakter der Palaemongoliden uit zich vooral in het optreden van zoogenaamd rasinfantilisme, d.w.z. het bij volwassenen bestaan blijven van kinderlijke vormen en daarnaast het ontbreken van gespecialiseerde raskenmerken.

Het haar is bruinzwart tot zwart, wel sluik, maar niet straf en borstelig, als bij de Siniden en Tungiden. De huidkleur is lichtbruin, soms met een neiging tot geel. Het hoofd is vrij kort en rond (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 79—83,4). Bij de mannen is het gelaat breed en kort met vrij breede kaken. De contour van het geheel is min of meer afgerond rechthoekig. De neus is vrij breed, de neusrug laag en meestal recht, de neusvleugels breed en licht gezwollen, terwijl de afgeronde neuspunt

vaak een weinig naar boven wijst. Het oog heeft slechts bij uitzondering een Mongolenplooi, ofschoon in het algemeen de dekplooi tamelijk zwaar is. Ook de voor de Tungiden zoo typische en bij de Siniden al minder duidelijk uitgesproken vlakheid van het gezicht ontbreekt. Alleen bij personen met grooten onderlingen oogafstand is een aanduiding van deze vlakheid voorhanden. De mond met de volle lippen steekt iets vooruit, niet zelden ook de tandkassen, terwijl de kin een weinig terugwijkt. Bij de vrouwen is het kinderlijk type meestal sterker uitgesproken, daar de vormen gewoonlijk meer afgerond zijn. Dit uit zich vooreerst in de contour van het gezicht. Verder in het vaak sterk ingezonken zijn van den neusrug. De mond is kinderlijk, vooral door de naar onder toe omgebogen onderlip. Al is het aldus beschreven type zelden fraai te noemen, de kinderlijkheid ervan alsmede het vriendelijke en vroolijke der palaemongolide persoonlijkheid ontnemen er ieder terugstootend karakter aan.

De lichaamslengte is gering. Zij varieert groepsgewijze van 158—162 cM. De gestalte is vaak gedrongen, soms zelfs plomp.

Van deze algemeene karakteristiek bestaan talrijke afwijkingen. Vooreerst komen er plaatselijk groepen voor met sterker aanduiding van primitiviteit en platheid van gezicht, dan hier boven beschreven. Voorbeelden hiervan vindt men in de dalen van Boven-Birma en Thibet, alsook in biologisch ongunstige en weinig toegankelijke gebieden van Indonesië (de Koeboe op Sumatra en de Poenan op Borneo behooren hiertoe). Hiertegenover kan men een andere groep onderscheiden, gekenmerkt door grootere lichaamslengte en groveren bouw, die zich ook in de gelaatstrekken en in de gelaatsuitdrukking openbaart. Breede kaken en scheefstaande oogen zijn hierbij typisch. Ook deze komen voor in Birma; verder op de Mergin Archipel en ook onder de Bataks en Dajaks.

Verbreiding (zie fig. 34). Het eigenlijke centrum der Palaemongoliden ligt in de tropische bergwouden van Zuid-Oost-Azië: Noord-Birma en Zuid-China. Verder zuidwaarts wordt dan de vermenging met talrijke Weddiden duidelijk. Beginnend in Birma neemt deze vermenging in Siam en Indo-China aanzienlijk toe, terwijl ook voor geheel Indonesië, deze vermenging van Palaemongoliden en Weddiden typisch is. De uitgebreide mogelijkheid tot isolatie in dezen Archipel leidt daarbij vanzelf

tot het ontstaan van plaatselijke typen, waartoe in sommige gebieden (de Molukken en Timor) vermenging, deels met europide deels met melaneside elementen, bijdraagt. In de richting van Nieuw-Guinea neemt het Palaemongolide element geleidelijk af. Noordwaarts echter breidt het zich over de Philippijnen en Formosa heen tot in Japan uit. In Japan is het, vooral in de bovenste lagen der bevolking sterk vermengd met Aino's en Siniden, hetgeen niet wegneemt, dat toch de Palaemongoliden den grondslag vormen van het japansche volkstype, waarin het grovere Satsoema- van het fijnere Okayamatype gemakkelijk te onderscheiden is. Ook in Korea worden nog talrijke Palaemongoliden, gemengd met Siniden, gevonden. De uiterste verspreiding naar het Westen ligt in Thibet, naar het Zuidwesten in Indië tot zelfs op Ceylon, naar het Oosten tot in Polynesië.

d. De Siberiden (zie fig. 77 en 78).

Het heeft iets willekeurigs de als Siberiden aangeduide menschengroep onder het mongolide hoofdras te rangschikken, daar de europide componenten zeker even duidelijk zijn als de mongolide, en het uiterst moeilijk uit maken is, welk van beide den oorspronkelijken grondslag vormde. Modern geographisch bezien is het contactgebied van de Siberiden met de Mongoliden zoo groot, dat het om deze reden de voorkeur verdient ze hierbij te bespreken. Dat zij een menggroep vormen, is uit de lichamelijke kenmerken duidelijk af te lezen.

De huid is, hoewel niet zonder meer blank, toch duidelijk minder gepigmenteerd dan bij de overige Mongoliden, hetgeen vooral blijkt uit het feit, dat niet zelden, vooral bij jonge vrouwen, de huid een lichtrosen ondertoon heeft. Het haar is bruin en licht gegolfd, niet straf en zwart als bij de Mongoliden, soms ook roodachtig, hetgeen vooral bij de baardharen voorkomt. De oogen zijn meestal bruin, echter veel lichter van tint dan bij de Mongoliden, terwijl ook blauwe en grijze oogen in de westelijke gebieden allerminst zeldzaam zijn. In sommige streken stijgt het percentage aan blauwe en grijze oogen zelfs tot 36%.

Het hoofd is mesocephaal (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 78,5 tot 79,3). Het gelaat is vrij groot en tamelijk langovaal. De jukbeenderen zelf springen maar weinig uit, de jukbogen echter zijn nog al breed. Dit laatste heeft samen met den vrij aanzienlijken oogafstand tot effect, dat het gelaat als

Fig. 50. Nilotiden

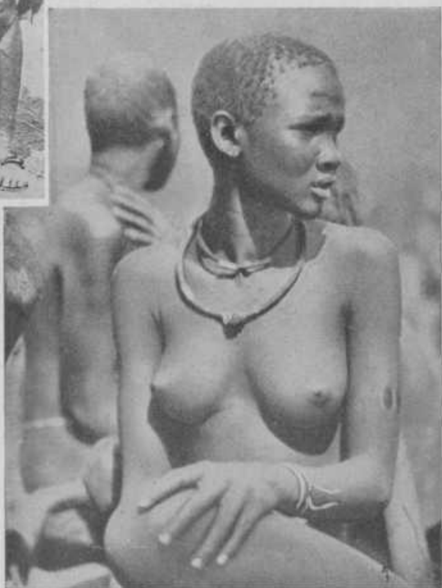

Fig. 51. Nilotiden.
Nuïsche vrouw
(naar Von Eickstedt)

Fig. 52. Bantoeide type uit het Zambesigebied

geheel toch een eenigszins platten indruk maakt. De Mongolenplooi ontbreekt geheel, ook scheefstand der oogen. Wel is de dekplooi van het bovenooglid vrij zwaar, vooral in het gebied van den buitenooghoek. De neus is, vooral bij de mannen, tamelijk hoog, soms concaaf met oploopenden neuspunt, zooals bij de Aino's. Daarnaast echter is de hooge, sterk gebogen zoogenaamde „indianenneus" verre van zeldzaam. Bij de vrouwen komt de lage concave neusrug veelvuldiger voor; ook de overige mongolide trekken zijn meestal duidelijker uitgesproken.

De lichaamslengte is klein (zij varieert, voor zoover bekend, groepsgewijze van 156,3 tot 160,1 cM.). De gestalte is gedrongen en plomp. De romp is lang met breede, sterke schouders; de ledematen zijn relatief kort.

Merkwaardig zijn de in het oog loopende verschillen in deze algemeene karakteristiek, bij de Oost- en West-Siberiden, hetgeen overigens bij het enorme verbreidingsgebied nauwelijks verwonderen kan. Globaal genomen kan men zeggen, dat meer naar het Westen het europide karakter overweegt. Lichtere haren en oogen komen vooral voor in het Westen. Het groote, vlakke gezicht is daarentegen veelvuldiger in het Oosten, waar ook de groote haakvormige indianenneus talrijker is. In het middengebied treedt het tungide type meer op den voorgrond. Deze verschijnselen wijzen natuurlijk op meer intensieve vermenging met andere rassen in de oostelijke en westelijke randgebieden. De westelijke vleugel gaat geleidelijk in de Oostbalten over en vertoont bovendien een fenno-nordischen inslag; de oostelijke vleugel voert tot de Aino's en heeft zoowel sporen van eskimide als indianide vermenging.

Verbreiding (zie fig. 34). Het verbreidingsgebied der Siberiden ligt langs den noordrand van het bewoonde Azië. Alleen door den bergketen van Midden-Siberië is het onderbroken. De afstand van Noord-West-Rusland, waar men de laatste sporen der West-Siberiden vindt, tot aan de Beringzee, bedraagt 7000 K.M. Toch is de groep der Siberiden niet zeer talrijk. Klimaat noch bodem laten een bevolkingsdichtheid van eenige beteekenis toe. Typische West-Siberiden zijn de Wogoelen in het gebied tusschen den Oeral en de Ob. De Oostelijk van de Ob wonende Ostjaken zijn iets meer met Oost-europiden gemengd, terwijl de bewoners van het Jenisseigebied weer zuiverder zijn. Nog verder oostwaarts wordt dan de kruising met toeranide

elementen zichtbaar, terwijl de Samojeden langs de kust van de IJszee kennelijk met de Lappen verwant zijn. In Oost- en Midden-Siberië is de vermenging met de Tungiden overwegend; in het uiterste Oosten komen Aino's en Indianiden meer naar den voorgrond.

IV. De Indianiden (zie fig. 79 en 90).

Zooals wij in het algemeen overzicht op blz. 18 aanduidden, kan men het Indianide ras als een nevenvorm van het mongolide of gele hoofdras beschouwen. Dit doende moet men zich echter bewust zijn, dat de autochthone bevolking van Noord- en Zuid-Amerika tot de in anthropologisch opzicht het minst bestudeerde menschengroepen behoort en deze indeeling derhalve slechts een voorloopig karakter heeft. Of het gelukken zal zich ooit een goed beeld van de oorspronkelijke bevolking van Amerika te vormen, is twijfelachtig, sinds de buitengewoon sterke koloniseering van dit uitgestrekte gebied de oorspronkelijke bewoners in zeer aanzienlijke mate heeft verdrongen, zoodat tal van bevolkingsgroepen dreigen te verdwijnen en er bovendien vele kruisingen met de talrijke immigranten hebben plaats gevonden.

De samenvatting van deze over een zoo ontzaglijk groot gebied verspreide bevolking in één groote rasgroep, de Indianiden, berust natuurlijk op het feit, dat bij alle differentiatie, specialiseering, kruising en isolatie, toch een aantal lichamelijke kenmerken aan de bevolking als geheel gemeenschappelijk is gebleven.

De huidkleur is over het algemeen geelbruin, met talrijke variaties, ook in donkerheid van tint. Het haar is zwart, dik, sluik en straf, de baardgroei en de lichaamsbeharing zijn gering. Het hoofd is relatief kleiner dan bij de Europiden, doch beeniger en wisselend van vorm. De oogen zijn bruin; de lidspleet is eng met neiging tot scheefstand en somtijds aanduiding van een Mongolenplooi. Het gelaat is vrij groot; de jukbeenderen steken vrij sterk uit, de kaken zijn over het algemeen groot, zoo ook de meestal breede, hoekige, maar niet ver naar voren uitstekende kin. De neuswortel en de neusrug zijn hoog, de neus als geheel is krachtig gebouwd, niet zoo smal als bij vele Europiden en heeft dikwijls den karakteristieken adelaarsvorm. De mond is groot, met sterke tanden; de lippen zijn vrij dik. Het lichaam, vooral

de romp, is sterk van bouw; de borstkas is breed. Ook de bovenste ledematen zijn meestal krachtig ontwikkeld. In tegenstelling hiermede zijn de onderste ledematen graciel te noemen, de kuiten zelfs zwak gevormd.

Deze gemeenschappelijke kenmerken voor de groote groep der Indianiden zijn natuurlijk in de verschillende gebieden zeer verschillend verdeeld. Hier treedt de eene combinatie van kenmerken sterk naar voren, elders weer een andere, zoodat vrij duidelijk een aantal rassen te onderscheiden valt.

Alvorens tot de beschrijving dezer afzonderlijke rassen over te gaan, willen wij echter eerst even stil staan bij een afzonderlijke wel omschreven groep, die niet zonder meer tot de Indianiden kan worden gerekend, maar toch eenerzijds geographisch ermede in nauwe betrekking staat en anderzijds ook lichamelijk voldoende verwantschap toont, de *Eskimiden,* die als tusschenvorm tusschen de Indianiden en de Mongoliden kunnen gelden.

De Eskimiden (zie fig. 80 en 81). Karakteristiek voor de Eskimo's is hun groote eenvormigheid. Zonder twijfel kan deze worden teruggebracht tot hun isolatie in een door de gesteldheid van bodem en klimaat zeer weinig gastvrij gebied. Zij zijn er in geslaagd zich hieraan aan te passen en zich staande te houden, zonder ook maar in eenig opzicht den naijver der aangrenzende bevolking op te wekken.

De huid is belangrijk lichter dan bij de meer zuidelijk wonende Indianenstammen, hoewel voor een zóó noordelijk wonend volk toch nog opvallend donker. Merkwaardig is vooral, dat roode wangen voorkomen en dat ook de lippen duidelijk rood doorschemeren, hetgeen bij Mongoliden niet, bij Indianiden zelden pleegt voor te komen. Het steile, soms licht golvende, dikke haar is glanzend zwart en kort. De lichaamsbeharing is gering; de baardgroei sterker dan bij de Indianiden.

Het hoofd is relatief zeer groot, met aanzienlijke schedelcapaciteit, hoog en betrekkelijk smal (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 77,6 tot 80,7), terwijl het schedeldak niet gewelfd is maar eenigszins dakvormig met in het midden een naar boven uitstekende lijst. Het gelaat is buitengewoon breed en vrij lang. De jukbeenderen zijn groot en vooruitspringend, de oogen spleetvormig, niet zelden met aanduiding van Mongolenplooi en scheefstand der oogen. Vergeleken met de extreme breedte van het gelaat is het voorhoofd zeer smal,

niet bijzonder hoog en eenigszins terugwijkend. De wenkbrauwbogen zijn matig ontwikkeld. Het kauwapparaat, de kaken en de daarbij behoorende musculatuur zijn uiterst sterk ontwikkeld.

De neus is tamelijk klein, de neusrug middelmatig hoog en vrij smal; de neusvleugels zijn niet gezwollen. De mond is groot, de lippen zijn dik, de onderlip is vaak hangend; de tandkassen steken meestal iets naar voren.

De lichaamslengte is niet groot. Zij varieert bij de mannen groepsgewijze van 157,4 tot 165,4 cM. De gestalte is gedrongen: groote romp met sterke breede schouders, korte ledematen, vooral de dijen zijn kort. Handen en voeten zijn klein. Het spierstelsel is krachtig ontwikkeld, de kuiten zijn echter evenals bij de Indianiden zwak ontwikkeld.

Verbreiding (zie fig. 79). De Eskimo's bewonen het Noorden van Noord-Amerika in zijn geheele breedte. Het gebied strekt zich van het schiereiland Alaska tot Oost-Groenland uit, en omvat bovendien de talrijke eilanden in de Noordelijke IJszee.

Op het vasteland vindt men ze aan de kusten van Alaska, aan de delta van de Mackenzie en op den westelijken en oostelijken oever van de Hudsonbaai. Aan de zuidelijke oevers van de Hudsonbaai worden ze niet gevonden. Onder de talrijke eilanden zijn vooral Baffinland, Melville-Island en North-Devon door hen bewoond en tenslotte de Westkust en de Oostkust van Groenland.

In tegenstelling tot de buitengemeene uitgebreidheid van het hierboven beschreven gebied staat het geringe aantal der Eskimo's, dat men op niet meer dan ± 40.000 schat. Van Alaska strekt zich over de Aleoeten een verbinding met het vasteland van Azië uit. De bevolking der Aleoeten bestaat uit geëskimoiseerde Tungiden en Pacifiden. Bij Kaap Deschneff aan de andere zijde der Beringstraat bevindt zich op het vaste land van Azië een groep zuivere Eskimo's. Men beschouwt ze als een achtergebleven rest van de uit Azië naar Noord-Amerika overgestoken oorspronkelijke Eskimiden.

In Alaska zijn de Eskimo's met eenige pacifide elementen vermengd, hetgeen zich o.a. in grootere lichaamslengte en geringere langhoofdigheid uit. Ook in het Oosten, in Groenland is contact met andere rassen, met name met Europiden tot stand gekomen.

De meest raszuivere Eskimo's vindt men in Boothia, Noord-Westelijk van de Hudsonbaai.

Na deze korte bespreking der Eskimiden gaan wij thans over

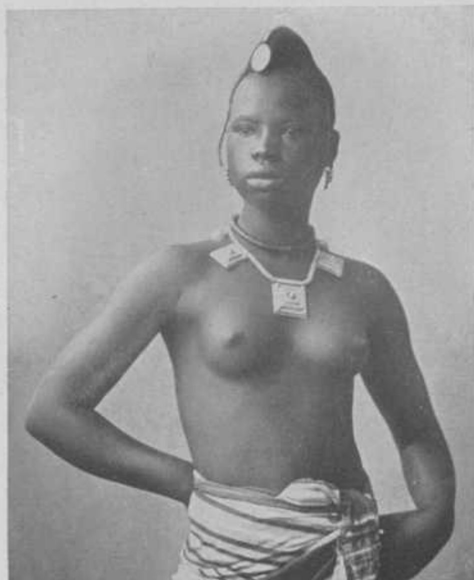

Fig. 53
Soedanide type uit Senegal

Fig. 54. Soedanide type uit Maroua
(naar Gide)

Fig. 55
Soedanide type uit Noord-Kameroen
(naar Gide)

Fig. 56. Palaenegride vrouw

Fig. 57
Pygmaëentype uit Centraal Afrika

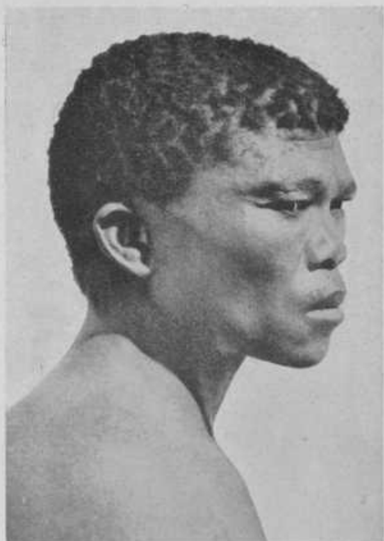

Fig. 58. Boschjesman

Fig. 59. Jonge Hottentotsche vrouw

Fig. 60. Oude Hottentotsche vrouw

Fig. 61
Jonge man van het Noord-Melanide type
(naar Von Eickstedt)

Fig. 62. Jonge man van het Zuid-Melanide type
(naar Von Eickstedt)

tot de behandeling der eigenlijke Indianiden, die verdeeld worden in de noordelijke en de zuidelijke.

a. De noordelijke rondhoofden.

1. *Het Pacifide ras* (zie fig. 82 en 83). Tusschen het van Alaska zuidwaarts zich uitbreidende kustgebergte en de meer oostwaarts daaraan evenwijdig loopende Rocky Mountains ligt het gebied der Pacifiden. Het eerste, dat bij hen opvalt, is de betrekkelijk lichte huidkleur en de vaak licht blozende wangen, die bij Indianiden maar weinig gevonden worden. Het haar is donkerbruin, soms ook wat lichter. Het is fijn en vaak licht gegolfd. De baardgroei is zwak, de lichaamsbeharing wat sterker. Het hoofd is groot en rond (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 84.2 tot 88,8). Het gelaat is zeer breed, vooral de onderste helft is krachtig ontwikkeld. Het voorhoofd, hoog en eveneens breed, wijkt maar weinig terug en heeft soms sterk gevormde wenkbrauwbogen. De oogspleet is klein, maar heeft geen Mongolenplooi. Lichte scheefstand is niet zeldzaam. De neusrug is hoog, het gebied van den neuswortel is daarbij echter vrij breed, terwijl de neuspunt vaak afgerond is. Hoewel breed en groot is het gezicht toch niet plat te noemen. De mond is groot, de lippen zijn dun en de kin is forsch, zonder bijzonder naar voren uit te steken; de neus-lipplooien meestal krachtig ontwikkeld. Het geheel doet licht europide aan en lijkt veel op het zoogenaamde Amerikaansche kolonistentype. De lichaamslengte schommelt groepsgewijze tusschen 161,3 en 169,7 cM. De gestalte is gedrongen en forsch, de romp massief en betrekkelijk kort, de armen zijn lang, de handen en voeten zijn groot en vooral breed, waartegen de smalle nagels afsteken.

Binnen deze groep van algemeene kenmerken komen talrijke variëteiten voor. Zoo toonen de noordelijke Pacifiden een duidelijk mongoliden inslag, die zich in een korter en breeder gezicht, vlakkeren, soms concaven neus, geelachtige huid en neiging tot Mongolenplooi openbaart. Zij vormen dus in zekeren zin een overgangsvorm tot de Noordwest-Amerikaansche en de Oostelijk-Aziatische groepen. Bij de meer centrale groepen ontbreekt dit. Meer naar het Zuiden is over het algemeen de neus hooger, smaller en meer convex, terwijl het overigens ook hier breede gelaat bovendien lang en dus zeer groot is. In het uiterste Zuiden, in Californië, heeft vermenging met de hier aansluitende

Margiden grootere weekheid van trekken en donkerder huid tengevolge.

Behalve dezen geleidelijken overgang in Noord-Zuidwaartsche richting komen ook plaatselijk in kleiner gebied tal van afzonderlijke typen voor.

Verbreiding (zie fig. 79). De kuststrook van Noordwest-Canada en Alaska tusschen het kustgebergte en de Rocky Mountains is zonder twijfel het kerngebied der Pacifiden. Bovendien echter breiden zij zich ook oostwaarts uit; hoever, is niet met voldoende zekerheid te zeggen, wellicht echter tot het gebied der Canadeesche meren (Beren-, Slaven- en Athabaskameer). Noordwaarts en noordwestwaarts gaan de Pacifiden in de Eskimiden over. Zuidelijk ligt de grens ongeveer bij den 40en breedtegraad, hetgeen niet wegneemt, dat in West-Californië nog tal van meer of minder geïsoleerde groepen van Pacifiden gevonden worden, terwijl zuidoostelijk rond den Rio grande del Norte bij de Mexicaansche grens, zelfs niet ver van de Golf van Mexico, een groote compacte groep Pacifiden leeft.

2. *Het Centralide ras* (zie fig. 84 en 85). Rond de golf van Mexico bij den benedenloop van de Mississippi en in het versmalde gebied van Midden-Amerika is de woonplaats van het, om zijn belangrijke kultuur bekende, centralide ras. Het veelzijdig contact van dit ras, noordwaarts met het silvide, westwaarts met het margide en zuidwaarts met het andide en brasilide ras, heeft de raszuiverheid van het type op vele plaatsen belangrijk beïnvloed. Toch laat zich het oorspronkelijke beeld van het ras na uitschakeling van dezen vreemden invloed vrij goed vaststellen. De huidkleur is zeer wisselend, over het algemeen in de laagvlakte lichter van tint. Merkwaardig is het veelvuldig voorkomen van albino's. Het haar is zwartbruin, sluik of met groote golven. De oogen zijn donkerbruin en glanzend.

Het hoofd is uitermate rond (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 80,1 tot 89,5). Het gezicht is niet bijzonder groot en heeft een minder scherp geteekenden omtrek dan bij de meer noordelijke rassen. Spleetvormige oogen komen zelden voor. De Mongolenplooi vrijwel geheel niet. De jukbeenderen zijn tamelijk sterk ontwikkeld. De neus is goed gevormd, de neusrug matig breed, meestal recht of een weinig gebogen. De adelaarsneus komt niet voor. De neuspunt is tamelijk spits, de neus-

vleugels zijn licht gezwollen. De mond is zeer groot, de kin dikwijls terugwijkend, vooral bij vrouwen. De kaken zijn breed, zoodat bij smalle jukbogen en hoog voorhoofd het gezicht soms naar boven spits lijkt toe te loopen. De lichaamslengte is meestal gering. Zij varieert groepsgewijze bij mannen van 155,2 tot 171,4 cM. De gestalte is eenigszins gedrongen. De schouder- en bekkenbreedte zijn van nagenoeg gelijke grootte. Bijzonder lang is de romp echter niet.

Verbreiding (zie fig. 79). In de Vereenigde Staten vindt men de Centraliden alleen in het Zuiden. In de staten Georgië, Alabama Mississippi, Louisiana en Texas komen ze, deels met Margiden, deels met Silviden gemengd, voor. Langs de beide oevers van den Rio Grande vindt men ze hier en daar verstrooid tusschen het groote zuidoostelijke massief der Pacifiden, terwijl langs de monding van den Rio Grande in de Golf van Mexico de Centraliden zich tot in Mexico uitbreiden. Hier zijn zij op sommige plaatsen oostelijk en westelijk door Margiden geflankeerd, terwijl in het smalle verbindingsgebied, dat via de kleine Midden-Amerikaansche staten naar Zuid-Amerika leidt, langzamerhand vermenging met brasilide elementen optreedt. In Zuid-Amerika lossen zich de Centraliden dan oostwaarts geleidelijk in de Brasiliden, zuidwaarts in de Andiden op.

b. De noordelijke langhoofden.

1. *Het Silvide ras* (zie fig. 86 en 87). Als de helden van zoovele Indianenromans in de herinnering van ontelbaar velen voortlevend, zijn de Silviden merkwaardigerwijze in anthropologisch opzicht zeer weinig bekend. Alleen de bekende Sioux-stam is vrij goed onderzocht.

De silvide Indianen, aldus genoemd, omdat zij oorspronkelijk het groote boschgebied van Noord-Amerika bewoonden, zijn gekenmerkt door een licht bruinachtige huid, die in de wangen van jeugdige personen een blozend karakter kan hebben. De benaming „Roodhuid" heeft echter met dit blozende niets van doen, maar gaat terug op het feit, dat de eerste in Europa ter bezichtiging gestelde Indianen de bij de oorlogstoerusting behoorende roode beschildering der huid vertoonden.

Het zwarte haar is fijn en sluik tot straf, de oogen zijn zeer donkerbruin. Het hoofd is lang, vrij smal en groot (de index

cephalicus schommelt groepsgewijze tusschen 78,9 en 81). De schedelwelving is niet hoog. In overeenstemming hiermede is ook het breede voorhoofd laag. Het wijkt sterk achterwaarts. De wenkbrauwbogen zijn niet bijzonder sterk ontwikkeld. Aan den wortel is de neus niet bijzonder hoog, maar overigens is juist de hoogte, de lengte en de kromming van den neus één van de hoofdkenmerken der Silviden. De neus is dan ook indrukwekkend, zoowel door de afmetingen als vooral ook door den nobelen vorm, die aan het gelaat de uitdrukking van zelfbewuste en rustige waardigheid geeft. De neusvleugels zijn volkomen europide en niet gezwollen. De neuslipgroeve, die van den rand der neusvleugels naar de mondhoeken loopt is gewoonlijk diep. Het oog lijkt in het groote gezicht slechts klein. De lidspleet is eng. De Mongolenplooi komt echter niet voor, althans niet bij volwassenen. Wel is meestal de dekplooi van het oog krachtig ontwikkeld, vooral in het gebied van de buitenhoeken. De mond is groot en recht met dunne lippen, de kin uitermate krachtig en vierkant van vorm, de ooren zijn groot en lang. Hetgeen aan de Silviden niettegenstaande den grooten haakvormigen neus toch iets mongoloïds geeft is het vlakke aangezicht, zooals dit door den vorm en den stand der jukbogen wordt veroorzaakt.

De lichaamslengte is aanzienlijk en varieert groepsgewijze bij de mannen van 171,5 tot 175,6 cM. De vrouwen zijn aanzienlijk kleiner.

De gestalte der Silviden is indrukwekkend door de proporties, die van de europide eenigszins afwijken. Zoo is de romp wel breed, vooral in het schoudergebied, maar geenszins lang, eerder kort. De ledematen zijn lang, de borstkas is sterk gewelfd, de musculatuur krachtig ontwikkeld. Het skelet is grof en zwaar.

Verbreiding (zie fig. 79). Het groote canadeesche woudgebied is de voornaamste woonplaats der Silviden. Men moet hierbij echter wel bedenken, dat de Pacifiden in het Westen tot dicht bij de canadeesche meren zijn doorgedrongen en er in die streek dus niet onaanzienlijke vermenging met de Pacifiden bestaat. Afzonderlijke anthropologische bestudeering der talrijke verschillende stammen heeft evenwel nog niet plaats gevonden. Ook in het oostelijke gebied der Vereenigde Staten vindt men verschillende silvide stammen. Numeriek zijn deze langzamerhand te midden van de sterke kolonistenkultuur natuurlijk zeer sterk achteruitgegaan of uitgestorven. De bekendste zijn de

Fig. 63
Negrito, vrouw van de Andamanen

Fig. 64
Negrito van de Philippijnen
(naar A. B. Meyer)

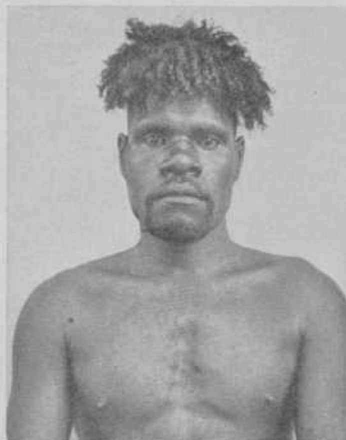

Fig. 65.
Palaemelanesiden.
Man van Nieuw-Caledonië
(naar F. Sarasin)

Fig. 66. Palaemelaneside

Mohikanen, de Delawaren en vooral de in den staat New-York nog ongeveer 5000 man sterke Irokezen. Ook verder zuidwaarts in het stroomgebied van de Ohio worden enkele stammen aangetroffen, waaronder de Shawnees. Hoe verder zuidelijk men komt des te sterker wordt evenwel de vermenging en kruising met de korthoofdige Centraliden, die groepsgewijze, o.a. de Pawnees, naar het Noorden vooruit zijn gedrongen. Het prairiegebied wordt hoofdzakelijk door de silvide Sioux bewoond, ofschoon ook hier een duidelijke opdringing van Centraliden uit het Zuiden aantoonbaar is en van het Westen gekomen Margiden evenmin ontbreken.

2. *Het Margide ras* (zie fig. 88 en 89). De benaming „margide" duidt aan, dat wij hier te doen hebben met bewoners van een randgebied. Niet zelden blijken de randgebieden — ook in Azië is ons dit duidelijk geworden — wijkplaatsen te zijn voor van elders door andere, in eenigerlei opzicht sterkere rassen, verdrongen groepen. Bij de Margiden is dit hoogstwaarschijnlijk ook het geval. De lichamelijke kenmerken wijzen althans mede in deze richting. De kracht en de hardheid, die wij in den algemeenen verschijningsvorm der Pacifiden en Silviden konden vaststellen, ontbreekt bij de Margiden geheel.

De huidkleur is zeer donkerbruin en met een roodachtigen bijtint. Op sommige reizigers hebben zij op dezen grond een negriden indruk gemaakt. Het zwarte haar echter is volkomen sluik en lang. De lichaamsbeharing is gering. De oogkleur is steeds donkerbruin. De Margiden zijn tamelijk langhoofdig (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 78,5 tot 79,9). Het hoofd is klein, het voorhoofd zeer laag en wijkend. Het schedeldak echter niet laag, doch met een neiging tot den bij de Eskimiden beschreven dakvorm. De wenkbrauwbogen zijn krachtig ontwikkeld. De oogen zijn klein. Iedere aanduiding van Mongolenplooi ontbreekt. De jukbeenderen steken veel minder uit dan bij de overige Noord-Amerikaansche Indianen. Daarentegen zijn de jukbogen zeer breed. De oogafstand is groot. De neuswortel ligt diep en is tamelijk vlak. De neusrug is matig hoog, meestal recht, soms concaaf. De neuspunt is stomp, de vleugels zijn vaak gezwollen. De mond is niet zoo scherp en strak geteekend als bij de Silviden en ook de diepe neuslipplooien ontbreken. De mond is groot, de lippen zijn dik, de kin vooral bij vrouwen dikwijls wijkend. Vergeleken met de

overige beschreven Noord-Amerikaansche rassen zijn de vorm van voorhoofd, neus en kin min of meer primitief te noemen, hetgeen dan met een vermindering van mongolide kenmerken gepaard gaat. De lichaamslengte is over het algemeen gering. Er komen echter groepen voor, waarbij de lichaamslengte tot boven het gemiddelde stijgt.

Verbreiding (zie fig. 79). Het kerngebied der Margiden wordt door de Mexicaansche provincie Sonova, Zuid-Californië en het Californische schiereiland gevormd. Van daaruit gaat zuidwaarts een uitlooper over de landengte van Midden-Amerika, waar zij in grootere groepen tusschen de Centraliden voorkomen, deels aan de kust van den Grooten Oceaan, deels langs de golf van Mexico. Een afzonderlijke groep vindt men in Florida, terwijl ook in de noordelijk van Florida voorkomende Centraliden hier en daar nog Margiden gevonden worden.

c. *De zuidelijke rondhoofden.*

1. *Het Andide ras* (zie fig. 91). De in Californië en Midden-Amerika door de langhoofdige Silviden en Margiden doorkruiste reeks van pacifide en centralide rondhoofden wordt in Zuid-Amerika door het andide ras, dat zich bij het centralide onmiddellijk aansluit, voortgezet door het geheele gebied der Andes heen.

De huidkleur is op zonnige hoogvlakten tamelijk donkerbruin olijfkleurig, in de dalen daarentegen belangrijk lichter van tint en meer geelachtig. De oogkleur is steeds donkerbruin, het wit der oogen geelachtig. Het haar is zwart, zwaar, dik en lang. De baardgroei is zeer gering.

Het hoofd is rond (de index cephalicus bedraagt ± 82), maar is van nature eigenaardig gevormd. Het voorhoofd is n.l. zeer breed en laag, hetgeen door een uiterst lage haargrens nog geaccentueerd wordt, en wijkt eenigszins achterwaarts. In tegenstelling hiermede is de kruin (het hoogste punt van den schedel) zeer hoog en ver naar achter gelegen, zoodat en profil gezien het hoofd geleidelijk naar achter sterk oploopt. De lage haargrens en het ver naar achter gelegen hoogste punt van den schedel heeft zoodoende ten gevolge, dat men en face veel meer haar ziet, dan bij alle andere rassen. Bekend is de neiging van het andide ras tot belangrijke schedelmisvorming. Merkwaardigerwijze is deze blijkbaar gericht op een versterking der boven

beschreven van nature reeds bestaande eigenaardigheid, die dus als schoonheidsideaal schijnt te gelden.

Het oog ligt, eensdeels door geringe ontwikkeling der wenkbrauwbogen, anderdeels door de sterke ontwikkeling der platte jukbeenderen, tamelijk oppervlakkig, zoodat het bovenste gedeelte van het aangezicht een vrij platten indruk maakt. De Mongolenplooi, als voortzetting van de dekplooi, komt niet voor. De vrije rand van het bovenooglid zelf breidt zich echter verder dan gewoonlijk over den binnenooghoek uit en bedekt zoodoende een deel van de traanzee, hetgeen een licht mongoloid effect teweeg brengt. In het vlakke bovendeel van het gezicht springt de neus, reeds aan den wortel smal en hoog, vrij sterk naar voren. De neusrug is smal, vaak elegant, soms echter knikvormig gebogen en bovendien lang. De neusvleugels zijn niet gezwollen. De neuslipplooi is gewoonlijk scherp. De mondspleet is groot, de lippen zijn matig dik, de kin is kort, maar krachtig gevormd. De omtrek van het groote gezicht is meestal, althans bij de mannen, langovaal. De ooren zijn lang en smal.

De lichaamslengte is gering; zij varieert, voor zoover bekend, van 157 tot 158,5 cM. De gestalte is gedrongen. De hals is kort; de borstkas tonvormig gewelfd; de schouders en de heupen zijn bij beide geslachten zeer breed. De romp is groot en lang, de armen zijn eveneens lang, doch de beenen, vooral de onderbeenen zeer kort.

Binnen het raam van deze algemeene classificatie laten zich drie belangrijke typen onderscheiden, die in hare verbreiding ten naasten bij met de bevolking van Peru, Bolivia en Chili overeenkomen. Bij de Peruanen is de lange, vaak haakvormig gebogen neus karakteristiek, terwijl de kin soms vooruitsteekt. De bewoners van Bolivia zijn vooral gekenmerkt door een meestal nog robuster en plomper lichaamsbouw, vlakker gezicht, lichtere huidkleur en veelvuldige kunstmatige misvorming van den schedel. De Chilenen zijn vooral grooter (164 cM.), ook zeer massief van bouw met minder lang gezicht, korteren neus en zachtere gelaatstrekken. Aan alle Andiden is een ernstige en koele gemoedsstemming gemeen.

Verbreiding (zie fig. 90). Niet het geheele Andesgebied is door de Andiden bewoond. Vooral in het noorden zijn de Centraliden langs het bekken van de Magdalenarivier tot in het hoogland doorgedrongen, waar zij in Columbia in het gebied

van Bogota het voornaamste deel der bevolking uitmaken. Via Equador begint dan het eigenlijke gebied der Andiden. Van het Oosten uit drongen hier en daar Brasilide elementen in het gebergte door, terwijl de oostelijke Andeshellingen ook in het algemeen door Brasiliden bevolkt zijn. Het eigenlijke kerngebied vormt Bolivia, van waaruit zich de Andiden in Chili voortzetten. In dit zuidelijker gelegen gebied, waar de Andesketen een niet meer zoo onoverkomelijke barrière vormt, breiden de Andiden zich dan ook oostwaarts in Argentinië tot het gebied der zoutmeren en de Sierra de Cordoba uit. Nog verder zuidelijk reiken de Andiden van het chileensche type zelfs tot in het gebied der pampa's.

2. *Het Pampide ras* (zie fig. 92 en 93). Onder deze benaming wordt de bevolkingsgroep aangeduid, die zwervend en jagend de onafzienbare grassteppen van de zuidpunt van Zuid-Amerika bewoont en oorspronkelijk door Magelhaes Patagoniërs genoemd werd. Lichamelijk vormen zij een duidelijke herkenbare groep.

De huidkleur stemt ongeveer overeen met de huidkleur der Andiden, alleen ontbreekt de bij deze laatsten voorkomende roodachtige ondertoon. In de warmere noordelijke streken van het Pampagebied is de kleur meestal iets donkerder. Het haar is zwart, dicht, steil en lang. De baardgroei en de lichaamsbeharing zijn zeer gering. Het haar wordt niet of zeer laat grijs. Kaalhoofdigheid komt niet voor. Het hoofd is vrij kort, maar niet overwegend brachycephaal (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 77,6 tot 79,8). Het voorhoofd is goed gewelfd, zeer breed en laag. De wenkbrauwbogen zijn krachtig ontwikkeld, de oogspleet is klein en lang, terwijl, zonder dat een echte Mongolenplooi voorkomt, de lidrand van het bovenooglid door zijn vorm denzelfden licht mongoloiden indruk wekt, dien wij voor het Andide ras hebben beschreven. De jukbogen en de kin zijn breed en hoekig. De omtrek van het gelaat is zoodoende breed, weinig afgerond en loopt naar onder maar weinig spits toe. Ook de mond is breed, de lippen zijn gevuld, maar niet dik. Over het algemeen zijn dus de breedtematen in den totaalindruk overwegend. Alleen de neus is vrij slank met het vrije einde wat breeder dan bij de meeste Europiden. De neusrug is vrij hoog en gewoonlijk recht, vooral de onderste helft van het gezicht is krachtiger gevormd dan bij de Andiden. Bij de vrouwen is meestal het gezicht wat ronder en vlakker, hetgeen

Fig. 67. Australide uit het district Marble Bar.

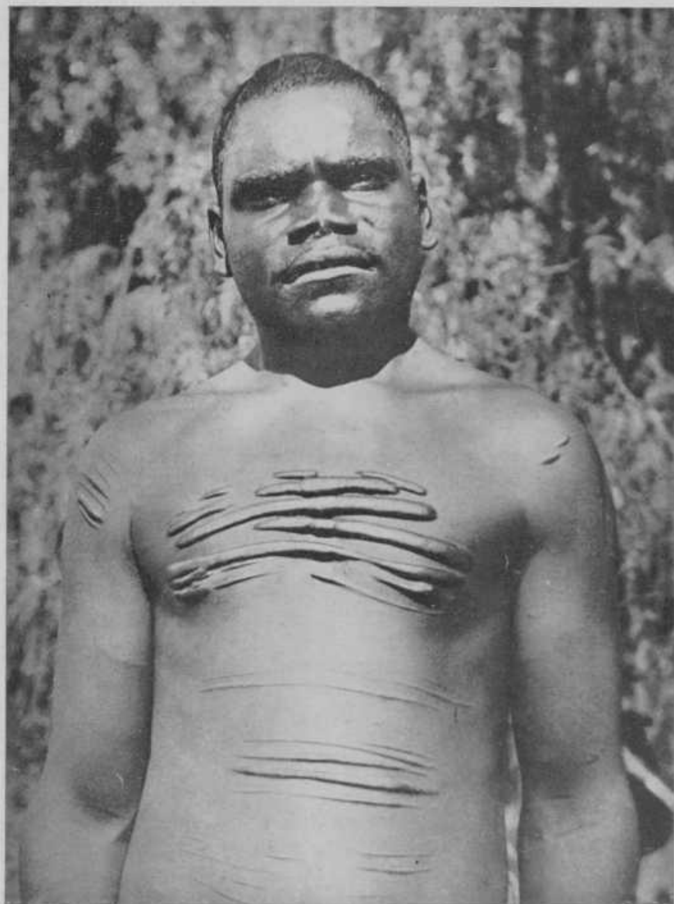

Fig. 68. Australide

voornamelijk wordt veroorzaakt, doordat het relief van den neus minder sprekend is.

De lichaamslengte is zeer aanzienlijk en de Pampiden behooren tot de grootste rassen ter wereld. De lengte varieert groepsgewijze van 161,6 tot 172,9 cM., terwijl individuen met een lengte boven 180 cM. in het geheel niet zeldzaam zijn. De gestalte is daarbij buitengemeen forsch. De hals is dik en gespierd. De schouders zijn breed en hoekig, de borstkas is sterk gewelfd. De romp met breede heupen is vrij lang, maar het geheel is toch niet gedrongen. Armen en beenen zijn krachtig gespierd, terwijl vooral de onderarmen en onderbeenen door groote lengte opvallen.

Verbreiding (zie fig. 90). De Pampiden bewonen oostelijk en zuidelijk van de Andiden een geheel ander soort gebied dan deze. Van het Noorden naar het Zuiden volgen elkander de droge steppen en de graslanden van den Chaco, de Pampas en Patagonië op. In het meest zuidelijke gebied, in Patagonië, wonen in het bijzonder de stammen met de groote lichaamslengte (gemiddeld 173 tot 175 cM.). Meer noordwaarts neemt de lichaamslengte tot gemiddeld 164 cM. af. Binnen dit groote gebied is de bevolking zeer dun gezaaid en talrijke stammen zijn reeds onder den druk der koloniseering bezweken. Met de bewoners van Patagonië nauw verwant zijn de Vuurlanders aan den overkant van de Straat Magelhaes. De jacht maakt bij hen plaats voor de vischvangst.

In het noorden van den Chaco gaat het typisch pampide karakter hoe langer hoe meer verloren. Een verre uitlooper reikt nog tot aan de Rio das Mortes en het brasiliaansche hoogland, doch vanzelf doen zich daarbij onder de Pampiden duidelijk de gevolgen van vermenging, deels met Brasiliden, deels met Lagiden, kennen.

d. De zuidelijke langhoofden.

1. *Het Brasilide ras* (zie fig. 94 en 95). In het ontzaglijke stroomgebied van de Amazone en de daaromheen gelegen oerwouden is hetgeen voor korten tijd van de oorspronkelijke autochthone bevolking nog restte, met ongelooflijke snelheid ingekrompen, verjaagd, verstrooid, ten deele zelfs uitgestorven. Langs de oostkust zijn dicht gekoloniseerde streken (Minaes Geraes, Sao Paulo, Santa Catarina), waar nog maar nauwelijks kleurlingen

worden gevonden. Het is daarom niet gemakkelijk zich van den oorspronkelijken toestand een betrouwbare voorstelling te vormen.

De huid der Brasiliden heeft een warm geelbruine kleur; de lichter gekleurde plaatsen hebben een matroode bijtint. Er is dus een belangrijke overeenkomst met de huidkleur der Polynesiden, zij is alleen iets geler. Over het algemeen is onder de Indianiden bij de Brasiliden en Lagiden de huidkleur het geelst en het lichtst. De Andiden en de Pampiden zijn niet onbelangrijk donkerder.

Overigens is bij de Brasiliden de huidkleur sterk wisselend. Leeftijd, geslacht en woonplaats blijken daarop een niet onbelangrijken invloed te hebben. De huid zelf is fijn van structuur, zacht en matglanzend.

Het diepdonkere, zwartbruine haar is over het algemeen steil. Hier en daar, vooral in het Noorden komt ook golvend haar voor. Grijs worden van het haar is hooge zeldzaamheid. Kaalhoofdigheid is onbekend. De baardgroei en de lichaamsbeharing is uiterst gering. De oogkleur is donkerbruin, het bindvlies is licht geelachtig.

De hoofdvorm is middelmatig lang (de index cephalicus beweegt zich groepsgewijze tusschen 79,1 en 83,5). De gelaatsvorm is ovaal, eveneens van middelmatige lengte. Het voorhoofd is tamelijk hoog, recht opgaand en breed. De wenkbrauwbogen zijn niet bijzonder ontwikkeld, zoomin als de jukbeenderen, die wellicht een weinig uitsteken, doch niet genoeg om den indruk van een plat, vlak gezicht teweeg te brengen. De oogspleet is vrij klein en bij velen volkomen europoid. Toch komen ook het bij de Pampiden en Andiden beschreven mongoloide type en af en toe de werkelijke Mongolenplooi voor.

Ook scheefstand der oogen treft men een enkele maal aan. De neus is middelmatig lang; de neuswortel is tamelijk hoog en wat breed; de neusrug is hoog en recht, de neusvleugels zijn wat gezwollen en de neuspunt is een weinig afgerond. De lippen zijn iets, maar niet veel, gevulder dan bij vele Europiden, de ronde kin wijkt vrij sterk terug. Over het algemeen toonen de Brasiliden een neiging tot europoide kenmerken, hetgeen niet wegneemt, dat zij niet zelden door mongoloide verdoezeld worden. Men zou van een europid-mongoliden tusschenvorm kunnen spreken met opvallend europide gelijkenis.

De lichaamslengte is niet groot. Zij varieert bij mannen

groepsgewijze van 157,3 tot 160,6 cM. De bouw is zeer stevig, massief en gedrongen. De schouders zijn breed, de borstkas ook, de romp als geheel is breed en lang, de musculatuur is krachtig ontwikkeld. Een enkele maal komt ook een fijner gebouwd type voor, maar anderzijds bestaat ook de neiging tot nog sterker gedrongenheid, door kortheid van hals en hooge schouders. De armen zijn vrij lang, de beenen tamelijk dun.

Merkwaardig is de concaviteit van de wervelkolom in het lendengebied. Deze veroorzaakt een vooruitsteken van den buik en een achteruitsteken van het zitvlak, dat overigens klein is. Steatopygie komt in het geheel niet voor. Taille komt niet voor, althans in zeer geringe mate.

Over het algemeen zijn de vrouwen dik en rond, waardoor ook bij jongere personen de romp eenigszins plomp is. De beenen zijn meestal zeer kort.

Met behoud van deze algemeene karakteristiek bestaan er toch in de groep der Brasiliden talrijke afzonderlijke typen, waartoe de gemakkelijke isoleering in het ontzaglijke oerwoudgebied licht aanleiding geeft. Merkwaardig is daarbij, dat zich deze typenvorming niet slechts in lichamelijk, maar ook in geestelijk opzicht uit. Naast vriendelijke en vroolijke stammen bestaan wreede en krijgszuchtige, naast stille en ingetogene komen menscheneters voor.

Verbreiding (zie fig. 90). Het brasilide ras is niet alleen tot het oerwoudgebied beperkt. Alleen de noordelijke, deels nog met Centraliden en de westelijke, deels nog met Lagiden vermengde Brasiliden bewonen het oerwoud. Groote groepen echter bewonen het open landschap en de lichter beboschte streken. Zoo vooreerst het hoogland van Guyana. Vermoedelijk is dit laatste het oorspronkelijke kerngebied en zijn de Brasiliden van hieruit stroomopwaarts langs de vertakkingen van de Amazone het oerwoud binnengedrongen, om tenslotte aan de andere zijde der rivieren het gebied van den noordelijken Chaco te bereiken, waar zij zich met de Pampiden vermengden. Ook het meer oostelijk gelegen brasiliaansche hoogland hebben zij bevolkt, deels in contact met de hier woonachtige Lagiden, die ten slotte door de het oerwoud volgende Brasiliden geheel van de oostkust zijn weggedrongen.

Van Guyana uit hebben de Brasiliden verder de Antillen geheel bevolkt, de kleine zoowel als de groote, terwijl een kleine

groep zelfs tot Florida is doorgedrongen. Het verbreidingsgebied der Brasiliden reikt dus van Florida tot de monding van de Rio de la Plata en van Pernambuco tot in Ecuador. Natuurlijk hebben zij binnen dit enorme gebied den invloed van vreemden ondergaan. Centralide elementen reiken tot in Columbia en Venezuela, pampide tot in den Chaco en Goyaz. De nagenoeg geheel door de Brasiliden omsloten Lagiden, hebben natuurlijk den langen contactrand op talrijke plaatsen doorbroken. Men vindt ze groepsgewijze niet slechts in het bovenstroomgebied van de Amazone, maar ook in Centraal- en zelfs in Noord-Brazilië. Vermenging met Negriden heeft vooral van Guyana uit plaats gevonden; talrijke negerslaven zijn van het kustgebied naar het binnenland gevlucht en hebben zich daar met de Brasiliden vermengd. Een voorbeeld van deze raskruising zijn de boschnegers in ons Suriname.

2. *Het Lagide ras* (zie fig. 96 en 97). Van het lagide ras kan iets soortgelijks worden vermoed, als aangaande de Australiden boven opgemerkt werd: nauwe verwantschap met praehistorische elementen. Men kent n.l. in Brazilië menschenresten, hoofdzakelijk afkomstig uit het district Lagoa Santa. Indien men in dit verband van een praehistorisch ras Lagoa Santa spreken wil, moet men echter bedenken, dat de bekende overblijfselen twee duidelijk verschillende typen onderscheiden laten en wel een duidelijk primitief type afkomstig uit de kuststreek en een belangrijk minder primitief type, waarvan de overblijfselen gevonden zijn in de kalksteenholen van Lagoa Santa. De schedels van dit laatste type zijn gekenmerkt door hun betrekkelijk geringe grootte en aanzienlijke lengte en hoogte. Van achteren bezien vertoonen zij een eigenaardige vijfhoekige contour, daar de welving van den schedel puntdakvormig is. Van de voorzijde gezien is het aangezicht min of meer pyramidevormig. Het voorhoofd is n.l. vrij smal, de jukbogen daarentegen zijn zeer breed, zoodat het gelaat zich naar boven toe in de richting van de kruin aanzienlijk versmalt. Het aangezichtsgedeelte van den schedel is eveneens nog al laag. De oogkassen zijn tamelijk groot en nagenoeg rechthoekig. De neus is vrij hoog en breed. Het opstijgende deel van de onderkaak is zeer breed, de kin is weinig scherp afgeteekend. Opvallend is de overeenkomst met vele melaneside schedels.

De primitievere schedel uit de kuststreek heeft, van de achter-

Fig. 69. Tungide ras; Mongoolsche generaal.
(naar Von Eickstedt)

Fig. 70. Tungide ras

Fig. 72. Sinide ras.
Vrouw uit Z. W. China
(naar Von Eickstedt)

Fig. 73 Fig. 74
Sinide ras; Noord-Chinees
(naar Montandon)

zijde bezien, dezelfde eigenaardige contour en een laag gelaat. Daarbij komen echter een belangrijk naar voren uitsteken van de kaken, zeer sterke wenkbrauwbogen en een wijkend, soms zeer sterk wijkend voorhoofd. Het aangezichtsgedeelte is grover, de neus nog breeder en de gelijkenis met de schedels der Australiërs is frappant. Rasverwantschap met Melanesiden en Australiërs lijkt uit geographische overwegingen uitgesloten. Waarschijnlijker echter is, dat men hier te doen heeft met soortgelijke vormeigenaardigheden, die zich in de opgaande differentieeringslijn in verschillende gebieden van de aarde op gelijke wijze voordoen.

Nu vertoonen zich onder de tegenwoordig levende Lagiden geen typen, die duidelijke overeenkomst met de fossielen uit de kuststreek vertoonen. Wel komt daarentegen het type der kalksteenholen nog voor, zij het in wat verzwakten vorm. De veronderstelling, dat men in het lagide ras op dien grond afstammelingen van zeer vroegtijdige bewoners van Zuid-Amerika moet zien, is daarom niet verwerpelijk. De huid der tegenwoordig levende Lagiden heeft over het algemeen dezelfde kleur als bij de Brasiliden n.l. licht geelbruin. Het licht bruinachtig zwarte haar is sluik, soms licht golvend tot krullend. Baardgroei en lichaamsbeharing zijn gering.

Het hoofd is vrij lang (de index cephalicus varieert groepsgewijze van 76,8 tot 80,2). Het gezicht is grof. De wenkbrauwbogen zijn krachtig ontwikkeld. Het voorhoofd is meestal steil, doch soms hellend. De oogspleet is zeer nauw. De jukbeenderen steken uit en ook de jukbogen zijn breed. De neusrug is vrij laag, de neus als geheel echter groot en breed, meestal recht, met gezwollen neusvleugels. De mond is groot, de lippen zijn vol. De kin is laag en wijkend.

De lichaamslengte is iets grooter dan bij de Brasiliden en varieert groepsgewijze bij de mannen van 154,7 tot 158,6 cM. De gestalte is gedrongen. De romp is lang en massief, de hals meestal kort, maar zeer krachtig gespierd, Ook de borstspieren zijn gewoonlijk bijzonder sterk ontwikkeld. In tegenstelling tot de Brasiliden zijn de beenen, hoewel niet lang, zeer krachtig gespierd, in het bijzonder ook de kuiten.

Bij de vrouwen zijn de schouders smal, de heupen vrij breed. Er is geen taille, doch juist als bij de Brasiliden is de wervelkolom in het lendengebied aan de rugzijde nogal concaaf, waardoor de buik vrij sterk uitpuilt. Bovendien bestaat in de

bilstreek groote neiging tot vetvorming; het komt echter niet tot werkelijke steatopygie.

Verbreiding (zie fig. 90). Het oost-braziliaansche bergland is het kerngebied der Lagiden, ofschoon ze hier volstrekt niet onvermengd worden aangetroffen. Zooals boven reeds gezegd werd, is het geheele kustgebied door de Brasiliden bezet, terwijl zij ook in het bergland doordrongen. Buiten het bergland treft men de Lagiden ook dieper in Centraal-Brazilïe tot in het Amazonegebied.

Merkwaardigerwijze vindt men, terwijl in de bovengenoemde verbreidingsgebieden alleen de aan het kalksteenholentype verwante Lagiden worden aangetroffen, in het Amazonegebied bij den voet der Andes nog resten van het oude primitieve kustentype. Zij komen, zij het in geringeren getale, voor in Equador, in Oost-Peru en in het oerwoudgebied van Bolivia. De afgrenzing der Lagiden is zeer moeilijk en onzeker. Bij de bespreking der Pampiden hebben wij reeds opgemerkt, dat ook onder dezen zelfs tot in Vuurland resten van Lagiden te vinden zijn.

Hoofdstuk III

DE PRAEHISTORISCHE MENSCH

Alvorens over te gaan tot een beknopte samenvatting van het besprokene, zullen wij eerst nog eenige aandacht wijden aan den praehistorischen mensch [1]), teneinde te kunnen nagaan in hoeverre aangaande de betrekking tusschen den praehistorischen mensch en de thans bestaande rassen iets met eenige waarschijnlijkheid is op te merken.

Historisch en praehistorisch.

Men kan de Anthropologie als wetenschap verdeelen in historische Anthropologie en praehistorische Anthropologie. De historische Anthropologie is dan de wetenschap, die zich bezig houdt met de vergelijkende studie der lichamelijke eigenschappen van den mensch, levend in den historischen tijd; de praehistorische Anthropologie is de wetenschap, de lichamelijke eigenschappen bestudeerend van den mensch, die leefde vóór den historischen tijd.

Van belang is het dus allereerst zich rekenschap te geven van de begrippen „historisch" en „praehistorisch", want de beteekenis der beide woorden is, zooals wij zullen zien, zeer relatief.

Historisch noemt men den tijd, waarvan een geschreven geschiedenis of betrouwbare mondelinge overlevering bestaat. Voor het tot stand komen van een geschreven geschiedenis of van een goed geordende, overzichtelijke mondelinge overlevering is natuurlijk een zekere mate van beschaving noodig. In den modernen tijd wordt hetgeen zich dagelijks op staatkundig en algemeen cultureel gebied afspeelt oogenblikkelijk vastgelegd. Belangrijke en vaak ook onbelangrijke gebeurtenissen worden

[1]) Binnen het bestek van dit werk ontbreekt de plaats voor een meer gedetailleerde beschrijving van hetgeen ons thans over den praehistorischen mensch bekend is. Wij beperken ons dus tot eenige begrippen van algemeenen aard en tot de belangrijkste vondsten. Voor het overige moeten wij naar uitgebreider literatuur verwijzen.

OVERZICHT VAN HET QUATERNAIRE TIJDVAK

GEOLOGISCHE INDEELING			GEOLOGISCHE KENMERKEN EN FORMATIE'S	PALEONTOLOGISCHE KENMERKEN	ARCHEOLOGISCHE INDEELING	FOSSIELE MENSCHEN
HET QUATERNAIR	HET HOLOCAENE OF ACTUEELE TIJDVAK alluvium		recente aanslibbingen veenvormingen klimaat ongeveer als tegenwoordig	tegenwoordige soorten in de verschillende landen huisdieren	metalen { ijzer, brons, koper NEOLITHICUM	HOMO SAPIENS
	HET PLEISTOCAENE TIJDVAK diluvium	JONG	bovenste grotten vullingen bovenste lagen van het leuss klimaat koud en droog tijd van de steppen en de toendra's **na-ijstijd**	dierenwereld van de steppen TIJDVAK VAN DE RENDIEREN dierenwereld van de toendra's	overgangstijd AZILIEN PALAEOLITHICUM – JONG: MAGDALÉNIEN SOLUTRÉEN	HOMO SAPIENS FOSSILIS: RAS VAN CHANCELADE RAS VAN CRO-MAGNON
		MIDDEL	groote vullingen van de grotten, leuss, aanslibbingen van de lage niveaux. moraine's van den laatsten **grooten ijstijd** klimaat koud en vochtig	TIJDVAK VAN DEN MAMMOETH *elephas primigenius* *rhinoceros tichorrhinus*	AURIGNACIEN PALAEOLITHICUM – OUD: MOUSTIÉRIEN	RAS VAN GRIMALDI HOMO NEANDERTHALENSIS
		OUD	oudste aanslibbingen van de grotten, aanslibbingen van de middelste en lage terrassen kalktufsteen **groote tusschen-ijstijd** klimaat zacht moraine's van den voorlaatsten **grooten ijstijd** (Riss)	TIJDVAK VAN DEN HIPPOPOTAMUS *hippopotamus amphibius* *elephas antiquus* *rhinoceros Merckii*	ACHEULÉEN CHELLÉEN	HOMO DAWSONII HOMO HEIDELBERGENSIS
HET TERTIAIR	HET PLIOCAENE TIJDVAK	JONG	aanslibbingen van de vlakten **groote tusschen-ijstijd** **groote ijstijd** (Gunz-Mindel)	TIJDVAK VAN DEN ZUIDELIJKEN OLIFANT *elephas meridionalis* *rhinoceros etruscus* *equus Stenonis*	?	?

pliocene
miocene
oligocene
eocene
paleocene

zonder commentaar in den vorm van documenten genoteerd en in archieven opgeborgen, zoodat voor de reconstructie der historie, althans in groote lijnen, steeds de noodige documenten voorhanden zijn. Het komt er slechts op aan de gegevens op de juiste wijze te rangschikken. Zóó nauwkeurig is dit alles in vroeger tijd natuurlijk niet verzorgd. Hoe verder men in den tijd teruggaat, hoe onregelmatiger en gebrekkiger de documenten worden en hoe meer er is verloren gegaan of vernietigd. De beschaving, die wij thans kennen, heeft zich dan ook geleidelijk ontwikkeld. Niet alle volkeren echter zijn tegelijkertijd de beschaving deelachtig geworden. Sommige vroeger, andere later en er leven nog altijd talrijke, zoogenaamd „wilde" volkstammen, die in het geheel geen geschreven geschiedenis en nauwelijks een betrouwbare mondelinge overlevering hebben. De oudste documenten zijn ons bekend van de Babyloniërs en Egyptenaren en op grond van deze documenten loopt de geschreven historie tot ± 6000 jaren voor Christus. Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat vóór dezen tijd geen beschaafde volkeren hebben geleefd. De mogelijkheid bestaat immers, dat de documenten ervan zijn verloren gegaan. Dit is zelfs hoogstwaarschijnlijk, want de oudste documenten, die wij kennen, getuigen van reeds vrij hooge beschaving.

Absoluut en relatief praehistorisch.

Uit het bovenstaande volgt, dat praehistorisch vaak een zeer relatief begrip is. Absoluut praehistorisch is natuurlijk al hetgeen dateert uit een tijd, die ligt vóór de alleroudste documenten van eenig volk, welk ook. Voor het eene volk kan echter de praehistorische tijd samenvallen met den historischen tijd van een ander volk. Van hetgeen zich omtrent 2000 jaren voor Christus in ons land afspeelde, weten wij nagenoeg niets, terwijl op dat tijdstip in Azië en Egypte een hooge cultuur bloeide. Voor vele der bovengenoemde „wilde" volkstammen moet zoodoende zelfs deze, onze eigen tijd tot den praehistorischen tijd gerekend worden.

Absolute en relatieve tijdrekening.

De historische tijd verschilt verder hierin van den praehistorischen tijd, dat in den eersten het tijdsverloop vrij nauwkeurig met een absolute maat (maanden, jaren en eeuwen) te meten is.

Er bestaat zoodoende voor den historischen tijd een absolute chronologie. De eenheid daarvan is het jaar. Wij weten zoodoende niet slechts of een bepaald feit vroeger of later heeft plaats gevonden dan een ander, maar ook *hoevéél* vroeger of *hoevéél* later. Men kent niet alleen de volgorde der perioden, maar ook den duur van iedere periode.

Hiertegenover staat de relatieve tijdrekening, waarin de absolute waarde van de tijdseenheid ontbreekt. Men kent dan vaak wel de volgorde der perioden en weet ook wel, of de eene periode langer heeft geduurd dan de andere, maar men kent niet de absolute waarden van dien duur. Deze relatieve chronologie is noodzakelijkerwijze de tijdrekening der praehistorische Anthropologie en op zich zelf geeft haar deze vorm van tijdrekening reeds hoofdbrekens genoeg.

De praehistorie immers beschikt niet over geschreven documenten, rekening houdend met onze jaartelling, Zij kan slechts rekening houden met documenten, die de natuur heeft geschreven op hare wijze en waaruit haar geschiedenis kan worden afgelezen, als wij in staat zijn de teekens op de juiste wijze te verstaan.

Praehistorische tijdrekening.

De basis der praehistorische tijdrekening wordt ons gegeven door twee wetenschappen, de geologie en de palaeontologie, die beide in dit verband hulpwetenschappen der praehistorische Anthropologie genoemd kunnen worden.

Het is wel van algemeene bekendheid, hoe de geologie ons leert, dat de aardkorst, afgezien van secundaire veranderingen, is opgebouwd uit een aantal lagen, die in elkander opvolgende perioden gevormd werden, met dien verstande, dat de buitenste lagen jonger, de meer binnenwaarts liggende lagen ouder zijn. Deze lagen verschillen ten opzichte van elkander, zoowel naar den aard der gesteenten, waaruit zij gevormd zijn, als naar den aard en de mate van ontwikkeling en differentiatie der planten, en dieren, waarvan de resten in die lagen zijn bewaard gebleven. Beide soorten van gegevens vullen elkander aan en op grond van deze gegevens is men ertoe gekomen in de aardkorst een vijftal lagen te onderscheiden, die elk als het ware een bepaalde periode in de geschiedenis der aarde vertegenwoordigen. Volledigheidshalve willen wij deze perioden hier even in het kort noemen.

1. *De oudste periode* is de *Archaische*. Vermoedelijk was zij het langst van duur. Overblijfselen van levende wezens zijn ons uit deze periode niet bekend. Hierop volgen
2. *De primaire periode* of het *„Palaeozoïcum"*. Het dierenrijk is in deze periode hoofdzakelijk vertegenwoordigd door de ongewervelde dieren. Alleen in het laatste deel dezer periode komen reeds enkele visschen voor en eenige nog primitieve amphibieën en reptielen.
3. *De secundaire periode* of het *Mesozoïcum*. Naast visschen en amphibieën doen zich in dit tijdperk vooral de reusachtige thans uitgestorven reptielen voor, terwijl ook vogels en primitieve zoogdieren gevonden worden.
4. *De tertiaire periode* of het *Cainozoïcum* is gekenmerkt door het verdwijnen der groote reptielen. De vogels komen reeds geheel met de hedendaagsche overeen, terwijl de zoogdieren de plaats der uitgestorven reptielen innemen en in hun sterke differentieering en verbreiding de tertiaire periode op bijzondere wijze typeeren. Men vermoedt, dat in het tertiair ook de mensch reeds heeft geleefd, de feitelijke bewijzen echter ontbreken.
5. *De quartaire periode*, waarvan het hedendaagsche tijdperk een onderdeel is.

Bij de talrijke onderverdeelingen, die men op grond der geologische en palaeontologische gegevens in de primaire, secundaire en tertiaire periode nog kan maken, zullen wij niet stilstaan, daar zij in het onderhavig verband van geen beteekenis zijn. Wel vraagt daarentegen de quartaire periode, wijl hetgeen ons aan overblijfselen van den praehistorischen mensch bekend is in de lagen van dit tijdperk is gevonden, een nadere bespreking.

Berust de chronologie van de oudere perioden op de gegevens der Geologie (stratigraphie) en der Palaeontologie, in het quartair beschikt men ook nog over andere aanwijzingen voor de tijdrekening. Met het optreden van den mensch toch doen ook de verschijnselen der van den menschelijken geest afhankelijke kultureele ontwikkeling hun intrede. Zoodoende beschikken wij ten behoeve van de praehistorische tijdrekening in het quartair over een derde hulpwetenschap: de praehistorische Archaeologie. De overblijfselen nu der praehistorische menschelijke beschaving zijn van tweeërlei aard. Het zijn of wel bewaard gebleven werktuigen, waarvan zich de praehistorische mensch heeft bediend,

Fig. 75
Palaemongolide ras.
Man uit het Sjangebied
(naar Von Eickstedt)

Fig. 76 Palaemongolideras. Vrouw uit het Sjangebied (naar Von Eickstedt)

Fig. 77 en 78

Siberide ras. Oost Siberide type

(naar Jochelson)

of wel uitingen van beeldende kunst, die dank zij toevallig gunstige omstandigheden aan de vernietiging zijn ontkomen.

Men spreekt daarom van *praehistorische techniek* of *industrie* en van *praehistorische kunst*. Wijl vooral de praehistorische industrie een zeer duidelijke geleidelijke ontwikkeling der gebruiksvoorwerpen vertoont, is deze als basis voor de chronologie van veel grooter beteekenis dan hetgeen ons de praehistorische kunst in dit opzicht biedt. Daartegenover heeft de praehistorische kunst weer haar eigen bijzondere waarde voor de praehistorische psychologie.

De waarde van de praehistorische techniek, of algemeen gezegd van de praehistorische Archaeologie voor de praehistorische tijdrekening, is natuurlijk ook weer relatief. Zij heeft eigenlijk alleen waarde binnen een beperkt geographisch gebied, omdat — onze hedendaagsche beschaving is daar om het te bewijzen — de vorderingen der kultuur plaatselijk zeer sterk kunnen verschillen. Zoodoende kan een kultuurvorm in een bepaald gebied wijzen op zeer hoogen ouderdom, terwijl diezelfde kultuurvorm elders zeer recent moet heeten.

Zoo bieden Geologie, Palaeontologie en Archaeologie ons de gegevens voor de quartaire tijdrekening. Elk der methoden afzonderlijk heeft naast hare voordeelen, talrijke gebreken en alleen de wederzijdsche aanvulling der gegevens leidt tot een bruikbaar, zij het allerminst volkomen, resultaat.

De *Geologie* leert ons in haar terreinstudie, dat het quartair is gekenmerkt door een aanzienlijk aantal bodemformaties van zeer uiteenloopend karakter. Zoo onderscheidt men:

1. Zeeformaties
2. Vastelandformaties
   - *a*. Gletscherformaties
   - *b*. Alluviale formaties
   - *c*. Vulsels in holen.
3. Vulcanische formaties.

De *zeeformaties* zijn in het onderhavige verband niet zeer belangrijk, daar aan het einde der tertiaire periode de zeeën aan het aardoppervlak nagenoeg hare hedendaagsche begrenzingen hadden. Alleen zijn aan sommige kusten sporen waargenomen, die wijzen op de aanwezigheid van strand op plaatsen, waart thans geen strand meer wordt gevonden. Het hoogteverschil bedraagt echter zelden meer dan eenige meters. De

schelpen te dier plaatse verschillen echter niet van de tegenwoordig bekende. Hoogstens is er eenig verschil in geographische verbreiding, in verband met het verschil in klimaat. De zeeformaties alleen kunnen ons zeker geen grondslag voor de indeeling der quartaire periode leveren.

Onder de *vastelandformaties* zijn de *gletscherformaties* van bijzondere beteekenis. Bij de bestudeering der fossiele schelpen wordt men gewaar, dat tegen het einde der tertiaire periode de zee voortdurend kouder wordt. Dit blijkt o.a. hieruit, dat de schelpen, die tevoren alleen in het poolgebied voorkwamen, dan zelfs het gebied van de Middellandsche zee hebben bereikt. Het behoeft ons dus niet te verwonderen, dat in dien tijd, toen de Pyrenaeën en de Alpen nog zeér jong waren en de vulcanen in Midden-Frankrijk juist waren ontstaan tengevolge van de heerschende koude op deze bergen gletschers voorkwamen. Gletschers nu hebben een zeer bepaalde en veelzijdige werking op den bodem, iets waarvan men zich bij de heden ten dage bestaande gletschers kan overtuigen. De na het verdwijnen van gletschers overblijvende sporen van deze werking, die wij in dit bestek onmogelijk zelfs maar beknopt kunnen beschrijven, zijn altijd vrij gemakkelijk aantoonbaar en zoo heeft men op grond van terreinstudie kunnen vaststellen, dat de gletschers in de eindperiode van het tertiair en in het begin van het quartair, toen een aanzienlijk sterkere koude heerschte dan thans, een ontzaglijke uitgebreidheid bezeten hebben. In het huidige Europa bestaan gletschers alleen in het hooggebergte. De Alpen, het Scandinavische hooggebergte, de Kaukasus en in mindere mate de Pyrenaeën en de Sierra Nevada zijn bekende gletschergebieden. De gletschers uit de periode van het late tertiair en het vroege quartair overdekten een veel grooter gebied. Door de sterkere koude lag de sneeuwgrens aanzienlijk lager en men heeft, op grond van de talrijke sporen, die zijn achtergebleven, zich een nauwkeurige voorstelling kunnen vormen van de uitgebreidheid van het gletschergebied in den zoogenaamden ijstijd.

Zoo hing de thans nog bestaande Rhônegletscher in het vroegere quartair via Lyon nog samen met de gletschers van de Isère en de Durance, zoodat de meest zuidelijke gletschers tot 30 KM van de Riviera reikten. De gletschers van den Rijn de Iller, de Lech, de Isar en de Inn hingen samen en vormden één ononderbroken voorlandvergletschering. Verder waren geheel Scandinavië, bijna geheel Engeland, het grootste deel van

Duitschland en twee derde van Rusland door één samenhangende ijsmassa bedekt. Het niet verijsde gebied tusschen deze noordelijke gletschermassa en de Alpengletschers was maar klein. De dikte van deze ijsmassa's was enorm. Er zijn duidelijke aanwijzingen voor, dat het ijs in Scandinavië tot 2000 M dik was en in Denemarken nog 1000 M, terwijl in het afsmeltingsgebied de dikte nog verscheidene honderden meters bedroeg.

Nauwkeurige studie heeft bewezen, dat er niet maar één enkele ijstijd is geweest, maar dat de vergletschering van Europa verschillende malen moet hebben plaatsgehad en er zoodoende verschillende ijstijden moeten worden onderscheiden. Behalve uit de geologische gegevens, in het gebied der Alpengletschers, is dit ook uit de Palaeontologie af te leiden, in het bijzonder uit de verspreiding van flora en fauna.

De alluviale formaties in het quartair hangen voor een goed deel ook met gletscherformaties samen. Het zijn aanslibbingen in de beken en stroomen van de voorterreinen der gletschers. Het smeltwater transporteert langs steile hellingen gemakkelijk puin en gruis naar beneden. Als de stroomsnelheid in de vlakkere gebieden geringer wordt, zakt dit inmiddels fijner geworden gruis uit en slibt aan. Parallel aan de verschillende getijden zijn er zoodoende ook alluviale formaties van verschillenden ouderdom. Naast deze bezinksels en aanslibbingen rekent men ook het loess en de tufsteen tot de alluviale formaties. Het loess is de eigenaardige geelachtige klei, die bij ons in Limburg voorkomt en in oorsprong gletscherstof mag heeten. Dit gletscherstof wordt door den wind vaak ver van de plek van oorsprong verplaatst en blijft zoodoende op niet te steile berghellingen en in ondiepten achter en kan zich ook door middel van het regenwater naar vlakkere terreinen verplaatsen. De tufsteen ontstaat hoofdzakelijk als afzetting uit het water van zouthoudende bronnen.

De derde groep van vastelandsformaties, de *holen* en *grotten*, zijn ontstaan door instorting van onderliggende aardlagen, voornamelijk onder den invloed van stroomend water. De tijd van ontstaan is meestal onbekend, maar in ieder geval zijn zij jonger dan de formatie, waarin zij voorkomen. Van bijzonder belang evenwel is hetgeen men op den bodem der grotten vindt. De inhoud kan zeer verschillend zijn. Dikwijls is het leem, niet anders dan het onoplosbaar residu, dat na het ontstaan der grot door uitspoeling met water achterbleef. Ook is het niet zelden kiezel en zand, daar gekomen van elders door het stroomende water

medegevoerd. Het allerbelangrijkste echter zijn de dierlijke en menschelijke overblijfselen. Klaarblijkelijk hebben de grotten en holen ook als menschelijke woonplaats dienst gedaan en talrijk is reeds het aantal skeletdeelen en gebruiksvoorwerpen van den praehistorischen mensch, dat in de grotten gevonden is.

De vulcanische formaties van het quartair danken hun ontstaan aan de talrijke erupties, die ook in Europa tijdens deze periode zijn voorgekomen. De vulcanische streken zijn dikwijls rijk aan fossielen. Natuurlijk vindt men deze fossielen niet in de massieve lava, die gloeiend is naar buiten gekomen; deze lava bedekte echter dikwijls alluviale lagen in de dalen, waardoor deze als het ware verzegeld werden en luchtdicht afgesloten.

Voor een betrouwbare classificatie, zoodat daarop een chronologische indeeling van het quartair gevormd zou kunnen worden, zijn de geologische gegevens dezer periode niet voldoende. Daarvoor liggen de quartaire gronden te zeer in hun verscheidenheid naast elkaar in plaats van, zooals bij de andere groote perioden, boven elkaar. De laagvorming is over het algemeen zeer beperkt, zoodat van de aanvullende gegevens der andere hulpwetenschappen dankbaar gebruik wordt gemaakt. De waarde der *palaeontologische* gegevens in het quartair voor de chronologie is van anderen aard dan bij de andere perioden, hetgeen vooral hieruit voorkomt, dat met enkele uitzonderingen de quartaire flora en fauna maar weinig van de hedendaagsche verschillen. Dat de Palaeontologie desniettemin van beteekenis is, ligt hieraan, dat zij ons gegevens van climatologischen aard verschaft. Het komt n.l. veelvuldig voor, dat men op een bepaalde plaats in de eene grondlaag resten van planten en dieren vindt, die thuishooren in een warm klimaat, in de andere laag planten en dierenresten uit een koud klimaat. Op grond van deze gegevens vooral heeft men ingezien, dat er tijdens de quartaire periode niet maar een enkele ijstijd is geweest, maar dat het tijdperk van groote koude herhaaldelijk is onderbroken geweest door perioden van vaak aanzienlijke warmte. Men heeft zoodoende tijdens het quartair een aantal ijstijden, afgewisseld door een aantal tusschenijstijden leeren onderscheiden, elk aan den aard van hun fossiele flora en fauna herkenbaar.

De praehistorische Archaeologie geeft nu binnen een beperkt plaatselijk gebied nog een zeer belangrijke aanvulling van de chronologie. Zooals boven reeds werd opgemerkt bestudeert de praehistorische Archaeologie in dit verband vooral de ontwikkeling

Verbreiding der menschenrassen in N. Amerika *(naar Von Eickstedt)* Fig. 79

der industrie of techniek. Deze heeft zich zeer geleidelijk vervolmaakt. De steenen producten van deze industrie, die het moeilijkst worden vernietigd, zijn het langst en het best bewaard gebleven. Men is erin geslaagd vast te stellen, dat een zoogenaamd „steenen" tijdperk aan het tijdperk der metalen is voorafgegaan en bovendien, dat in dit steenen tijdperk twee duidelijk van elkander te onderscheiden phasen te herkennen zijn, die men als het *Palaeolithicum* en het *Neolithicum* aanduidt. Gedurende het palaeolitisch tijdperk vermocht de mensch den steen slechts te bewerken en voor het gebruik geschikt te maken door er successievelijk kleine stukjes af te slaan of af te hakken. De voorwerpen uit die periode hebben zoodoende slechts een vrij ruw behouwen contour. In het Neolithicum is dan de cultuur zoover voortgeschreden, dat het steenen voorwerp door een ander procédé aanzienlijk vervolmaakt werd. Het is de periode der geslepen of gepolijste steenen. De beide, aldus vrij scherp van elkander te onderscheiden perioden, het palaeolithicum en het neolithicum, worden nu elk weer onderverdeeld in kleinere perioden, die gekarakteriseerd zijn door den verschillenden aard en den verschillenden vorm der gebruiksvoorwerpen. Ook doen zich in deze periode gebruiksvoorwerpen voor, die uit ander materiaal dan steen zijn vervaardigd. Bekend zijn vooral ivoor, rendiergewei en been. De nomenclatuur van elk dezer perioden is meestal ontleend aan de benaming der plaatsen, waar de gebruiksvoorwerpen het eerst of het meest zijn gevonden.

Tot de gegevens, waarop de gebruikelijke indeeling van het quartair berust, hebben de geologische, de palaeontologische en de archaeologische methode niet elk op dezelfde wijze en in dezelfde mate bijgedragen. De groote verdeeling van het quartair in het oudere *diluvium* en het jongere *alluvium* (het jongste gedeelte hiervan behoort tot den historischen tijd) berust vrijwel uitsluitend op geologische gegevens. De onderverdeeling van het diluvium in oud-, midden- en jong pleistocaen op gegevens zoowel van geologischen als van palaeontologischen aard, terwijl de onderverdeeling van elk van deze vrijwel uitsluitend op archaeologische vondsten steunt. Een goed overzicht van de chronologische indeeling van het quartair geeft de op blz. 88 en 89 afgebeelde tabel, die aan Boule is ontleend.

Absolute praehistorische chronologie.

Wij zagen boven reeds, dat de praehistorie van nature slechts over een relatieve chronologie beschikt. Het behoeft echter niet te verwonderen, dat men er naar streeft de praehistorische perioden, in het bijzonder die van het quartair, naar den maatstaf van de tijdrekening der historische perioden te schatten. Op de vernuftige berekeningen, die aan deze schattingen ten grondslag liggen, kunnen wij hier niet ingaan; wij volstaan daarom met te zeggen, dat de schattingen der verschillende onderzoekers nog te zeer uiteenloopen, om hun waarschijnlijkheid overtuigend te doen zijn.

De lichamelijke overblijfselen van den praehistorischen mensch.

Wij komen thans tot een beknopte bespreking van hetgeen ons in lichamelijk opzicht aangaande den praehistorischen mensch bekend is. Men kan bij deze bespreking verschillende methoden volgen. Waar de praehistorische anthropologie een nog tamelijk jonge wetenschap heeten moet, is een historisch overzicht, d.w.z. een afzonderlijke beschrijving van de verschillende skeletresten in de chronologische volgorde, waarin zij gevonden werden, nog altijd zeer instructief, vooral, omdat zoodoende het voorhands nog zeer speculatieve karakter der praehistorische anthropologie duidelijk aan den dag komt en men daarbij ervaart, hoezeer welhaast iedere nieuwe vondst het inzicht in het tot dan toe bekende wijzigt.

Langzamerhand echter is het aantal vondsten in versneld tempo zóó belangrijk toegenomen, dat een poging tot voorloopige systematiseering der gegevens gewettigd lijkt, natuurlijk met het voorbehoud, dat men de zeer relatieve waarde en het voorloopig karakter dezer systematiek indachtig blijft.

Een praealabele vraag voor iederen vorm van systematiek ten aanzien van den praehistorischen mensch is natuurlijk deze: Waaraan herkent men den praehistorischen mensch als mensch? of met andere woorden, hoe zal men, in een concreet geval uitmaken, of een bepaalde vondst, een schedel b.v., heeft toebehoord aan een nog onbekenden uitgestorven vertegenwoordiger der Anthropoïden of zoogenaamde menschapen, dan wel aan een mensch? Het is van algemeene bekendheid, dat tusschenvormen tusschen de hoogst ontwikkelde menschapen en de meest primitief lijkende menschen voorkomen. Is het mogelijk, op grond

van de vormeigenschappen alleen, uit te maken of een dergelijke tusschenvorm zeker heeft toebehoord aan een mensch of niet? Men zal moeten toegeven, dat het in zekere gevallen hoogst moeilijk, zoo niet onmogelijk, moet heeten op grond der vormeigenschappen alleen te zeggen: dit is zeker nog geen mensch en dit is zeker àl een mensch. Een maatstaf, in den zin van een bepaalde vormeigenschap, ontbreekt ons daartoe ten eenemale. Iets anders wordt het, indien men behalve de vormeigenschappen ook de kultuuruitingen in de beschouwing betrekt. Nog altijd immers geldt de kultuur, als uiting van de bijzondere geestelijke vermogens van den mensch als iets specifieks menschelijks. In al die gevallen derhalve, waarin een skeletvondst vergezeld is van gebruiksvoorwerpen of waar klaarblijkelijk sporen van een opzettelijke begrafenis worden aangetroffen, heeft men op grond van deze of ook van andere kultuuruitingen het recht de overblijfselen toe te schrijven aan een menschelijk wezen. Het behoeft intusschen wel geen nader betoog, dat dergelijke sporen van kultuur alleen een aanwijzing kunnen bezitten in positieven zin. Hun aanwezigheid bewijst, dat de overblijfselen inderdaad van menschelijke herkomst zijn. Hun afwezigheid echter bewijst niets.

Bij een indeeling of groepeering der als zeker of nagenoeg zeker als zoodanig herkende overblijfselen van den praehistorischen mensch is het verstandig zich voorloopig tot de in Europa gevonden overblijfselen te beperken. Niet omdat de buiten Europa gedane vondsten niet eveneens een onaanvechtbaar praehistorisch karakter zouden dragen. Van een groot aantal dezer vondsten staat de herkomst uit den praehistorischen tijd zeker vast. Het is echter gevaarlijk, de voor Europa ontworpen praehistorische tijdrekening zonder meer op het gebied buiten Europa over te brengen. Vooreerst zijn de geologische formaties niet geheel vergelijkbaar, maar bovendien bestaan er zeker groote verschillen ten aanzien van de onderverdeeling in kleinere perioden voor zoover deze op de gegevens der praehistorische Archeologie berust.

Binnen het Europeesche gebied nu laten zich gemakkelijk twee duidelijk van elkander verschillende praehistorische rasgroepen onderscheiden. De eene groep, gewoonlijk als de *Homo Neanderthalensis* aangeduid, is vooral hierdoor gekenmerkt, dat haar vertegenwoordigers in velerlei opzicht zeer belangrijk van alle thans levende rassen verschillen. De tweede groep, die

men meestal *Homo recens fossilis* noemt, stemt daarentegen in lichaamsbouw met den tegenwoordig levenden mensch vrijwel geheel overeen. In elk der beide groepen komt een aantal meer of minder duidelijk van elkander verschillende, nog nader te beschrijven typen voor.

Tot de nadere bespreking van deze beide groepen willen wij echter niet overgaan zonder eerst een oogenblik onze aandacht te hebben geschonken aan eenige vondsten, ten aanzien waarvan men, wat hun verhouding tot de hoogste menschapen en den mensch betreft, nog niet tot een eenstemmig oordeel is gekomen, de vondsten n.l., bekend als Pithecanthropus erectus en Sinanthropus Pekinensis.

De *Pithecanthropus erectus* (zie fig. 98 en 99), door VON EICKSTEDT aangeduid als *Praehomo javanensis*, behoort tot de vondsten, waarvan het uiterst moeilijk is de systematische plaats in de groote groep der Primaten te bepalen. In 1891 en 1892 werden door EUG. DUBOIS, destijds Officier van Gezondheid bij het N.O.I. leger, later hoogleeraar in de Geologie te Amsterdam, bij stelselmatig hiertoe ingesteld onderzoek in de omgeving van Trinil aan de Solo eenige skeletresten gevonden, waarvan de groote beteekenis aanstonds door hem werd begrepen en die groote beroering wekten in de wetenschappelijke wereld en daarbuiten.

In totaal werden aan het licht gebracht: een fragment van een onderkaak, twee kiezen, op 3 M. afstand hiervan een schedelkap en 15 M. verder een linker dijbeen. Over den ouderdom der geologische formatiën, waarin deze vondst werd gedaan, is men van meening blijven verschillen, met dien verstande, dat DUBOIS van oordeel is, dat zij tot het jong tertiaire tijdperk behooren (bovenste pliocaen), terwijl tal van andere onderzoekers spreken van oud pleistocaen. BOULE acht deze meeningsverschillen niet van principieele beteekenis, omdat hij ze afhankelijk acht van de wijze, waarop men de grens tusschen het jongste tertiair en het oudste quartair bepaalt. In ieder geval mag men niet uit het oog verliezen, dat in absoluten zin het diluvium van den O.I. Archipel niet zonder meer met het diluvium van Europa vergelijkbaar is.

Van buitengewoon belang is de vorm van de schedelkap. Op het eerste gezicht maakt zij den indruk afkomstig te zijn van een zeer grooten aap. Het is echter ten eenenmale onmogelijk ze zonder meer toe te schrijven aan een van de thans levende menschapen, wijl naar schatting de inhoud van de schedelholte

Fig. 80. Eskimo-man

Fig. 81. Eskimo-vrouw

Fig. 82. Pacifide ras. Vrouw van Thompson River
(naar H. J. Smith en R. B. Dixon)

Fig. 83. Pacifide ras. Man van Thompson River
(naar H. J. Smith en R. B. Dixon)

minstens 850 à 900 cM^3 moet bedragen, terwijl de schedelholte van den grootsten der bekende menschapen de 600 cM^3 niet te boven gaat. De algemeene vorm echter komt vrij nauwkeurig met den vorm van den gibbonschedel overeen, met dien verstande evenwel, dat zij veel en veel grooter is. Het oppervlak van de schedelkap is nagenoeg glad. De wenkbrauwlijsten zijn zeer krachtig gevormd en steken ver naar voren uit. Het voorhoofd wijkt sterk achterwaarts, sterker dan bij den chimpansé, terwijl de bij de grootste menschapen (orang-oetan en gorilla) voorkomende beenkammen op den schedel geheel ontbreken. De index cephalicus bedraagt 71,2.

Belangrijk is ook het dijbeen. Of schedelkap en dijbeen, op 15 M afstand van elkaar gevonden, bijeenhooren is onzeker. Voor DUBOIS staat de saamhoorigheid vast. Als men dit aanvaardt, komt men tot de gevolgtrekking, dat de Pithecanthropus een opgerichten stand heeft gehad, al moet men zich naar de meening van DUBOIS niet voorstellen, dat de onderste ledematen zóó uitsluitend op de voortbeweging over den grond waren gespecialiseerd als bij den mensch het geval is.

Zooals gezegd, is men het over de systematische plaats van den Pithecanthropus nog allesbehalve eens. Naar vorm en grootte van het schedeldak overbrugt hij de kloof, die in dit opzicht gaapt tusschen de menschapen en den mensch. Door de meeste onderzoekers wordt hij geacht te zijn een praehistorische nevengroep van de menschapen en geplaatst buiten den geslachtsboom van den mensch.

De *Sinanthropus Pekinensis* (zie fig. 100), door VON EICKSTEDT *Praehomo sinensis* genoemd, is een belangrijke vondst van later tijd. De eerste sporen ervan dateeren van 1927, doch beperkten zich tot een enkele kies. Het volgende jaar 1928 breidde zich de vondst tot een aantal skeletresten, waaronder een schedelkap, uit en sindsdien is het aantal gevonden overblijfselen belangrijk vermeerderd, zoodat men over verschillende resten van 24 individuen beschikt. Hieronder zijn twee schedelfragmenten van volwassenen en een van een kind. De vindplaats ligt ± 60 K.M. westelijk van Peking, waar zich bij Chou-Kou-Tien een aantal grotten bevindt. De formaties binnen de grotten, waaruit de fragmenten zijn uitgegraven, worden geacht te behooren tot het onderste pleistocaen.

Merkwaardig is, dat de schedels, waarvan juist als bij den Pithecanthropus alleen de kap bewaard is, zeer sterk op dezen gelijken.

De schedelcapaciteit wordt op 900 à 1000 cM.³ geschat en is dus niet veel grooter dan bij den Pithecanthropus. DAVIDSON BLACK, de leider der expeditie naar Chou-Kou-Tien, die de eerste beschrijving van den Sinanthropus Pekinensis gaf, acht dezen een tusschenvorm tusschen den Pithecanthropus en den later te beschrijven homo Neanderthalensis. Eenstemmig hierover is het oordeel der anthropologen ook weer niet. Sommigen houden hem voor zeer na verwant aan, zoo niet identiek met den Pithecanthropus. Anderen achten de verschillen aanzienlijk en oordeelen hem belangrijk meer menschelijk. Nog anderen gaan zoover er de overblijfselen van een mensch in te zien en doen daartoe een beroep op kultuurresten (bewerkte steenen), die in de omgeving gevonden zijn. Deze laatste zijn echter geenszins overtuigend. Zij zijn alleen gevonden in een soortgelijke formatie, als die, welke de grotten van Chou-Kou-Tien opvullen; in de grotten zelf echter zijn ze niet gevonden. Het is dus voorzichtig het uitspreken van een oordeel te verschuiven tot nieuwe vondsten wellicht duidelijker bewijzen aanbrengen.

Kan ten aanzien van den Pithecanthropus erectus en den Sinanthropus Pekinensis dus niet anders getuigd worden, dan dat zij naar hunne vormeigenaardigheden een plaats innemen tusschen de hoogst ontwikkelde menschapen en den mensch, ten aanzien van een groot aantal andere praehistorische vondsten kan het oordeel stelliger zijn, zooals weldra zal blijken. Wij zullen er thans n.l. toe overgaan een beschrijving te geven van de beide praehistorische rasgroepen, die men in Europa onderscheiden kan: de *homo Neanderthalensis* en de *homo recens fossilis*.

I. *Homo Neanderthalensis* (zie fig. 101, 102 en 103).

De benaming van deze groep gaat terug op het plaatsje Neanderthal tusschen Düsseldorf en Elberfeld, waar in 1856 door FUHLROTT het eerste overblijfsel van dit ras gevonden werd. Het groote aantal exemplaren, dat later gevonden is, vertoont zoo groote overeenkomst hiermede, dat ten aanzien van de anthropologische saamhoorigheid geen twijfel bestaat.

Geologisch behooren al deze vondsten tot het midden-pleistocaen, archaeologisch tot de zoogenaamde periode van LE MOUSTIER (zie de tabel naar BOULE, blz. 88 en 89). Daar het onmogelijk is de talrijke vondsten hier afzonderlijk te beschrijven, zullen wij een algemeene karakteristiek geven, die gebaseerd

is op de meest volledige en best geconserveerde overblijfselen, die van de vondst der gebroeders Bouyssonie en Bardon in 1908 bij La Chapelle-aux-Saints, beschreven door Boule. Zooals uit de beschrijving zal blijken, verschilt de Homo Neanderthalensis van alle thans levende menschen, ook van de meest primitieve rassen. De lichaamslengte, die uit de talrijke overblijfselen gemakkelijk kon worden opgemaakt, is gering. De bouw echter is forsch en gedrongen. Het hoofd is zeer groot; het aangezichtsgedeelte van den schedel is, vergeleken met het hersengedeelte, eveneens zeer groot. De index cephalicus is gemiddeld mesocephaal. De schedel is van boven sterk afgeplat, de wenkbrauwbogen zijn enorm en springen ver vooruit; het voorhoofd wijkt sterk terug, het achterhoofd puilt eenigszins puntig uit en is zijdelings samengedrukt. Het aangezicht is lang en steekt min of meer snuitvormig vooruit. De oogkassen zijn zeer groot en rond. De neus is sterk van relief en zeer breed. De onderkaak is groot, de kin ontbreekt. Het opstijgende deel van de onderkaak is breed. De tanden zijn groot. De wervelkolom en het skelet der ledematen vertoonen talrijke kenmerken, die wijzen op een opgerichten stand, die minder volkomen was dan bij de thans levende menschen. De beenen zijn zeer kort. De groote teen wijkt eenigszins af. De inhoud van den schedel bedraagt gemiddeld 1450 cM.^{3} (bij den schedel van La Chapelle-aux-Saints 1600 cM.^{3}), iets meer derhalve dan gemiddeld bij den recenten mensch. De hersenen vertoonen, voor zoover dit aan het gipsafgietsel van het schedeldak te beoordeelen is, een primitief karakter, in het bijzonder door de betrekkelijk geringe ontwikkeling der voorhoofdskwabben.

De Neanderthalmensch leefde gedurende den ijstijd en was tijdgenoot van den mammouth in Europa. Naar de gegevens der Archaeologie te beoordeelen, stond hij op een nog lagen trap van ontwikkeling. De werktuigen in dit gedeelte van het palaeolithicum zijn nog zeer primitief en toonen weinig verscheidenheid.

Talrijk is het aantal overblijfselen, dat tot de groote groep van het Neanderthalras gerekend moet worden en opvallend is de sterke onderlinge overeenkomst.

Na het schedelfragment van Neanderthal (1856) zijn nog o.a. te vermelden de schedel van Gibraltar (1864), de onderkaak van la Naulette (1866) en de schedels van Spy (1886), beide in België, de schedelfragmenten en skeletresten van Krapina in Kroatië (1899) en de vrijwel volledige skeletten van La Chapelle-

aux-Saints (1908), le Moustier (1909), la Ferrasie (1909-1912) en la Quina (1911) en tenslotte de schedels van Rome (1929) en Palestina (1925 en 1934).

In aansluiting bij de groote groep, die zonder twijfel tot het Neanderthalras moet worden gerekend, vragen hier nog een tweetal vondsten de aandacht, omdat het twijfelachtig moet heeten, of en in hoeverre zij bij deze groep mogen worden ondergebracht. Dit zijn de bekende onderkaak van HEIDELBERG (zie fig. 104) en de *Eoanthropus Dawsonii*.

De onderkaak van HEIDELBERG, die aan het individu, resp. aan het ras, waaraan zij heeft toebehoord den naam *Homo Heidelbergensis* gegeven heeft, werd in 1907 door SCHOETENSACK gevonden in een zandgroeve te Mauer bij Heidelberg. De geologische formatie, waaruit zij tevoorschijn kwam, was palaeontologisch duidelijk gekenmerkt als behoorend tot het oudste pleistocaen, een periode van een voor Europa te dier plaatse zeer zacht klimaat, zooals uit de mede aanwezige overblijfselen van olifant, nijlpaard en neushoorn blijkt. Het merkwaardigste van deze onderkaak, die waarschijnlijk het tot heden oudst bekende overblijfsel is van den mensch, ligt hierin, dat er een zeer scherpe tegenstelling bestaat tusschen den algemeenen vorm van de kaak en den aard van het gebit. Uitsluitend lettend op den vorm van de kaak zou waarschijnlijk geen onderzoeker geneigd zijn aan een menschelijke kaak te denken, zoozeer stemt zij in dit opzicht met de onderkaak der menschapen overeen. De kin ontbreekt geheel en al; het horizontale deel van de kaak is lang gerekt, zoodat de kaak waarschijnlijk ver vooruitstak, terwijl het verticale deel der kaak buitensporig breed en zwaar is, hetgeen wijst op een waarschijnlijk uitermate krachtige kauwmusculatuur. Bepaalt men daarentegen zijn aandacht uitsluitend bij het gebit, zoo is iedere twijfel of men met een menschelijk overblijfsel te doen heeft, uitgesloten. Hoewel de tanden en kiezen groot zijn, vallen zij toch in dit opzicht binnen de variatiebreedte van den tegenwoordig levenden mensch. De tanden en kiezen staan verder in een aaneengesloten rij en geen van de afzonderlijke elementen, ook de hoektand niet, steekt boven de andere uit. Het is op grond van het menschelijk karakter der tanden en van het gebit als geheel, dat men gewoonlijk den homo Heidelbergensis niet tot de uitgestorven menschapen, maar tot de menschen rekent. Vraagt men naar de vermoedelijke betrekking, waarin hij tot den Neanderthalmensch

Fig. 84. Centralide ras
(naar F. Starr)

Fig. 85. Centralide ras
(naar F. Starr)

Fig. 86. Silvide ras

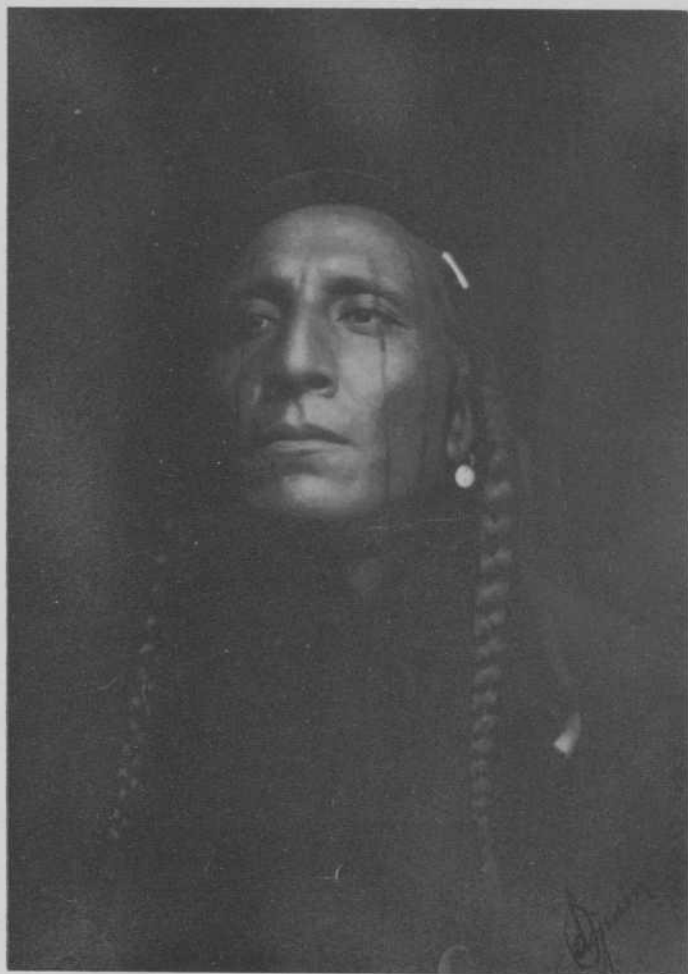

Fig. 87. Silvide ras

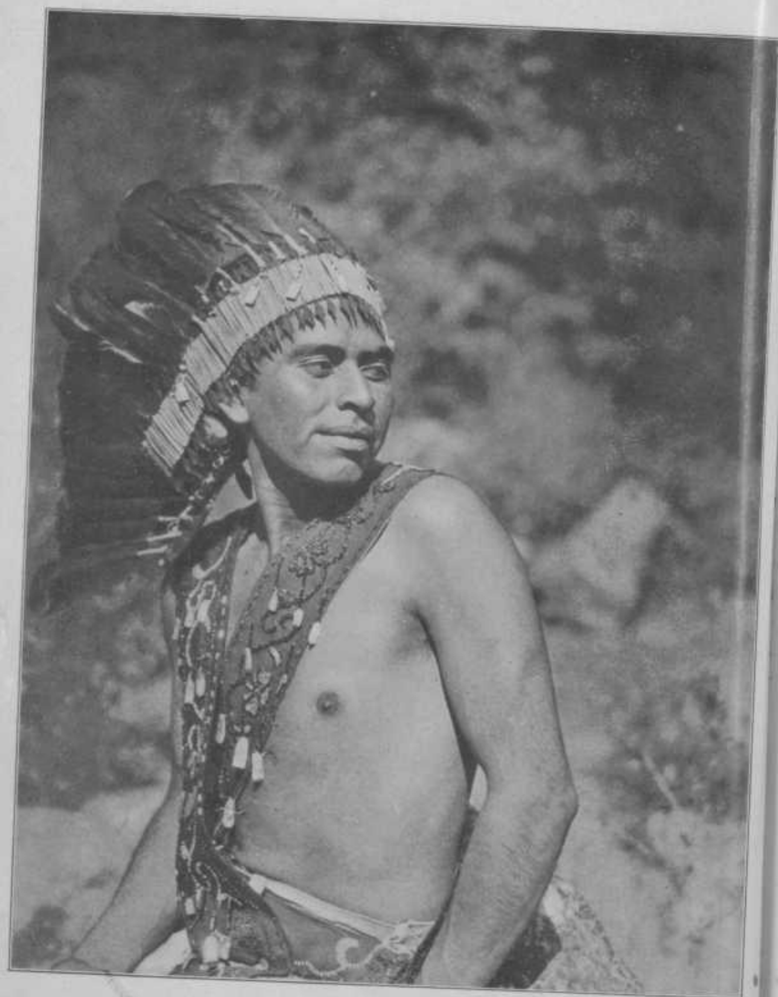

Fig. 88. Margide ras (Yosemite-dal in Californië)

staat, dan moet het antwoord luiden, dat hij daaraan waarschijnlijk verwant is. De kaak moge bij den Neanderthaler niet zóó massief en zwaar zijn, de vorm ervan komt toch grootendeels ermede overeen. Ook de Neanderthaler mist de kin, terwijl het opstijgend deel van de onderkaak eveneens breed, hoewel niet zóó breed is. Het is daarom niet onwaarschijnlijk, dat de Homo Heidelbergensis een voorlooper is van den Neanderthaler. Geologisch is zijn plaats in het oud-pleistocaen, archaeologisch (begeleidende kultuurproducten zijn helaas niet gevonden) vermoedelijk in de Chellesperiode.

Ook de *Eoanthropus Dawsonii* heeft een eenigszins hybridisch karakter. In 1911 en 1912 werden uit een kleine steengroeve, dicht bij Piltdown in Sussex eenige schedelfragmenten en de helft van een onderkaak te voorschijn gebracht, vergezeld van eenige fossiele zoogdieroverblijfselen en eenige bewerkte vuursteenen. Hoogstwaarschijnlijk behooren zij in het oudere pleistocaen.

Uit de schedelfragmenten heeft men zoo goed mogelijk den schedel gereconstrueerd. Uit het resultaat hiervan blijkt, dat eigenlijk de vormverhoudingen van dezen schedel niet of nauwelijks van den recenten mensch verschillen. De schedelinhoud bedraagt vermoedelijk ongeveer 1300 cM^3. De dikte der schedelbeenderen is aanzienlijk, maar de wenkbrauwbogen verschillen eigenlijk in het geheel niet van die bij den modernen mensch; de neus is, voor zoover zij waarneembaar is, vermoedelijk klein, zoodat men, afgaande op de schedelfragmenten (van het aangezichtsgedeelte is maar zeer weinig voorhanden) geneigd zou zijn deze vondst te houden voor een recenten schedel. Het onderkaakfragment wekt echter geheel andere gedachten. Dit is n.l. volkomen aapachtig. Het opstijgende deel van de kaak is breed. De bovenste insnijding ervan is ondiep; de kin ontbreekt. In het gebit zijn de achterste kiezen volkomen aapachtig, terwijl de hoektand zich evenals bij de menschapen, boven het niveau der overige tanden verheft. De kaak lijkt eigenlijk volkomen op de kaak van een chimpansé en verschilt geheel van alle praehistorische of recente menschelijke onderkaken. De vraag doet zich voor, of het schedelfragment en de onderkaak wel bij elkander behooren en afkomstig zijn van één individu. Het is moeilijk hierop een antwoord te geven. Zeer veel onderzoekers zijn ervan overtuigd, dat zij wel bij elkander behooren. Anderen betwisten het of achten het minstens twijfelachtig. Indien de

beide deelen van verschillende herkomst zijn en de onderkaak van een fossielen aap stamt, is het natuurlijk merkwaardig, dat een schedelfragment met zoo recent karakter zou dateeren uit een geologisch zóó oude periode. Intusschen zullen wij zoo aanstonds kunnen opmerken, dat de recente menschvormen belangrijk ouder zijn, dan men vroeger vermoedde en dat zij voor een goed deel den Neanderthalmensch tot tijdgenoot hebben gehad.

II. *Homo recens fossilis.*

Het groote onderscheid tusschen de met deze benaming aangeduide rassengroep en den homo Neanderthalensis is hierin gelegen, dat er tusschen de tegenwoordig levende menschenrassen en den homo recens fossilis eigenlijk geen verschillen van beteekenis bestaan, terwijl de homo Neanderthalensis als het ware een type op zich zelf vormt, gekenmerkt door tal van primitieve eigenschappen, die in deze sterke ontwikkeling en vooral in deze combinatie bij den modernen mensch niet worden gevonden. Men kan het ook zoo uitdrukken: de homo Neanderthalensis is uitgestorven, de homo recens fossilis niet of althans zeer waarschijnlijk niet.

Chronologisch is het verschil tusschen den Neanderthaler en den homo recens fossilis vermoedelijk niet groot. De Neanderthaler leefde gedurende den laatsten grooten ijstijd, tezamen met den Mammouth, de homo recens fossilis leefde in het koude droge klimaat, dat onmiddellijk op den laatsten ijstijd volgde en vaak onder de benaming rendierperiode wordt aangeduid. De benaming „rendierperiode" geeft niet slechts aan, dat het rendier in dit tijdvak veelvuldig voorkwam en vermoedelijk tot bij de Middellandsche zee gevonden werd, maar ook dat het in het leven van den homo recens een belangrijke rol vervulde. De gebruiksvoorwerpen uit deze periode leeren ons, dat de mensch in dezen tijd naast de reeds fijnere bewerking van den vuursteen ook de bewerking kende van het rendierhoorn en het rendierskelet. Tal van voortreffelijk bewerkte voorwerpen, ten dienste van jacht of visscherij, zooals pijlpunten en harpoenen of van de huishouding, zooals naalden (voor het naaien van rendiervellen?) zijn ons bewaard gebleven en geven ons een ondubbelzinnigen indruk van het geheel andere karakter, dat de homo recens fossilis, vergeleken met den Neanderthaler bezat. Niet minder wordt dit bevestigd door de overblijfselen

van de beeldende kunst uit deze periode. Ook hierin geven, temidden van vele andere, de talrijke voortreffelijke afbeeldingen van het rendier ons den indruk, hoezeer het leven dezer menschen met dit dier was samengevlochten.

De overblijfselen van den homo recens fossilis kunnen alle worden teruggebracht tot drie verschillende rassen: het Negroide ras van Grimaldi; het ras van Cro-Magnon en het type van Chancelade.

1. *Het Grimaldi-ras* (zie fig. 105 en 106). Van dit ras zijn alleen bekend twee geheel volledige skeletten, in 1891 gevonden in de „Grotte des Enfants" te Grimaldi, dicht bij Menton. De geologische gegevens maken het waarschijnlijk, dat het leefde bij het begin der rendierperiode en dus vermoedelijk tezamen was in Europa met den Neanderthaler. Merkwaardig is vooral, dat de beide skeletten (zij behoorden aan een oude vrouw en een jongen man) zeer duidelijk overeenkomen met hedendaagsche negride rassen. De lichaamslengte is middelmatig. De schedel is zeer lang (index cephalicus resp. 68 en 69), het aangezicht is kort, de neus is kort en breed, de tandkassen van beide kaken steken sterk vooruit, de tanden zijn groot. Bij de ledematen zijn vooral de proporties opvallend, daar de onderarm en het onderbeen buitengewoon lang zijn. Velen zien belangrijke overeenkomst met de nog levende Khoisaniden in Zuid-Afrika, die bij hen voor de rest van een zeer oude bevolking in Afrika geldt. Anderen daarentegen houden het Grimaldi-ras voor primitief negride, maar meenen dat de Khoisaniden niet als zoodanig mogen gelden, doch van Mongolide herkomst zijn en secundair met negride elementen vermengd.

2. *Het ras van Cro-Magnon* (zie fig. 107). Dit ras is typisch voor de rendierperiode en de overblijfselen ervan zijn in grooten getale gevonden. Het ontleent zijn naam aan het plaatsje Cro-Magnon in Dordogne, waar in 1868 door Lartet verscheidene menschelijke skeletten werden uitgegraven. Sindsdien is het aantal overblijfselen aanzienlijk vermeerderd. In Frankrijk werden nog vondsten gedaan in Laugerie-basse (Dordogne), bij Duruthy, in de grotten van Grimaldi bij Menton. In Duitschland werden te Oberkassel bij Bonn twee skeletten gevonden, in Tsjecho-Slowakije leverden voortgezette opgravingen bij Predmost resten van 26 individuen op, terwijl ook nog schedels

zijn te voorschijn gekomen in Brünn en Brüx, Galley Hill en Ipswich.

Belangrijk is, dat de meeste vondsten van een aanzienlijk aantal kultuurproducten vergezeld waren en dat vrij regelmatig sporen van een opzettelijke begrafenis onmiskenbaar zijn. Het is vooral de Cro-Magnonmensch, die in het praehistorisch tijdperk de recente menschheid in een reeds ver voortgeschreden kultuurtoestand vertegenwoordigt. Meer nog dan de werktuigen getuigen de producten der beeldende kunst van een verfijning en een artistiek vermogen, dat ons den Cro-Magnonmensch doet aanvaarden als den directen voorlooper onzer beschaving.

Ook lichamelijk bezat dit Cro-Magnonras een veel fijner type dan de grove en plompe Neanderthaler. De schedel is dolichocephaal (de index cranialis is regelmatig onder de 75) en groot van inhoud; gemiddeld zelfs niet onaanzienlijk grooter dan bij den modernen Europeaan. De hersenschedel is hooggewelfd en regelmatig van vorm. Het voorhoofd rijst boven de oogkassen recht omhoog en gaat daarna geleidelijk in de welving van het schedeldak over. De wenkbrauwbogen zijn maar matig ontwikkeld. De voor den Neanderthaler en den Pithecanthropus zoo karakteristieke wenkbrauwlijsten ontbreken ten eenemale. Met den langen slanken vorm van den hersenschedel harmonieert het aangezicht in het geheel niet. Dit is n.l. zeer kort en breed. De oogkassen zijn laag, zeer breed en rechthoekig van vorm; de neus is smal; de onderkaak is krachtig ontwikkeld met een naar voren uitstekende kin.

De lichaamslengte is zeer aanzienlijk (gemiddeld bij de mannen 185 cM.), de algemeene bouw is athletisch, doch slank.

Gedurende de rendierperiode is het ras van Cro-Magnon (de vindplaatsen bewijzen het) over een groot deel van Europa verspreid geweest en vermoedelijk heeft het in de bevolking der aarde een belangrijke rol gespeeld, want ook buiten Europa zijn de sporen ervan gevonden. Ook tijdens de neolithische periode heeft het zich gehandhaafd en er zijn talrijke aanwijzingen voor, dat het nog niet geheel is uitgestorven. In het bijzonder toont de bevolking der Canarische eilanden zeer veel overeenkomst ermede, maar ook onder het Noordsche ras wordt men herhaaldelijk aan het Cro-Magnontype herinnerd.

Door Klaatsch is op grond van een in 1910 door Hauser bij Aurignac gedane vondst, de *Homo Aurignacensis Hauseri* als een zelfstandig, iets meer primitief, althans ouder ras naast

Fig. 89. Margide ras (Californië)

Fig. 91. Andide ras; waterdrager uit Peru

het ras van Cro-Magnon onderscheiden. Hoewel er inderdaad eenige verschillen met de vormeigenschappen van het Cro-Magnon ras bestaan, worden deze door de meeste onderzoekers toch niet belangrijk genoeg geacht om hier van een afzonderlijk zelfstandig ras te kunnen spreken.

3. *Het ras of type van Chancelade* (zie fig. 108). Iets soortgelijks als wij zeiden over het Aurignacras zou ook gezegd kunnen worden van het ras van Chancelade. Er zijn verschillen met het ras van Cro-Magnon, maar het is voor menigen onderzoeker de vraag, of deze verschillen van dien aard zijn, dat zij het onderscheiden van een zelfstandig Chanceladeras wettigen.

De vondsten zijn tot heden niet zeer talrijk. In 1888 werd te Chancelade bij Périgueux de vondst gedaan, waaraan het ras zijn naam ontleent. Soortgelijke skeletresten werden in 1894 gevonden bij les Hoteaux. Wat in de algemeene karakteristiek het meest opvalt, is de geringe lichaamslengte, die ongeveer 155 cM. bedraagt. Desniettegenstaande is de schedel groot. De capaciteit is 1700 cM^3. De hersenschedel is lang en smal; de index cranialis bedraagt 72,2. Een duidelijke wenkbrauwlijst ontbreekt. In tegenstelling met den Cro-Magnonmensch is het aangezicht niet alleen breed, maar ook lang, in zijn geheel dus eveneens groot. De oogkassen zijn niet langwerpig en breed maar ten naastenbij vierkant. De jukbeenderen zijn breed en steken uit. De onderkaak is betrekkelijk smal, maar zeer krachtig gevormd, waarbij vooral de aanzienlijke breedte van het opstijgende deel opvalt. De kin is breed, maar springt sterk naar voren. De skeletdeelen der bovenste ledematen zijn betrekkelijk lang en vrij grof. Het bijbehoorende spierstelsel moet krachtig zijn geweest. Aan den voet is de stand van de groote teen merkwaardig. Evenals bij den Neanderthaler wijkt zij n.l. eenigszins van de overige teenen af, hetgeen zooals bekend is, bij de menschapen in veel sterker mate het geval is.

Dat de verschillen met het ras van Cro-Magnon nog al aanzienlijk zijn, valt moeilijk te ontkennen. Het verschil in lichaamslengte is waarlijk niet gering en bedraagt bijna 30 cM. De vorm van het aangezicht wijkt ook niet onbelangrijk af, terwijl de voet een eenigszins primitief karakter blijkt te hebben. Over het geheel genomen, doet het Cro-Magnon type ons veel moderner aan. Des te merkwaardiger moet het heeten, dat toch het ras van Chancelade, als men het zoo noemen mag, in een jongere

formatie wordt gevonden dan de Cro-Magnonmensch en wel in het bovenste deel van het bovenste pleistocaen, dat als de periode van het Magdalénien bekend is en aan den overgang naar het alluvium of holocaen grenst. Hierbij sluit dan weer op zeer opvallende wijze aan de bijzonder sprekende gelijkenis van het Chanceladeras met de tegenwoordig levende Eskimo's, waarop door TESTUT zoozeer de nadruk is gelegd. Overweegt men daarbij, dat de hedendaagsche Eskimo's leven in een klimaat en in een omgeving, die geheel met de rendierperiode in Europa overeenkomen en dat veel van hun kultuur nog verwantschap met de kultuur der rendierperiode vertoont, dan wordt de neiging in het ras van Chancelade slechts fossiele Eskimo's te zien nog grooter. Men zou dan moeten aannemen, dat de thans levende Eskimo's resten zijn van een bevolking, die over een nog aanzienlijk grooter oppervlak dan thans verbreid waren. Intusschen zijn voor zóó ver gaande veronderstellingen de voorhanden overblijfselen van het Chancelade ras wel zeer onvoldoende en zal men ook in dit opzicht geduld moeten hebben en afwachten wat de toekomst ons wellicht aan nieuwe gegevens bieden zal.

De praehistorische mensch buiten Europa.

Wanneer wij thans hetgeen ons over den praehistorischen mensch buiten Europa bekend is, gaan bespreken, ligt de vraag voor de hand, waarom deze bespreking niet tezamen met de bespreking der europeesche vondsten geschiedde? Het antwoord hierop moet eenvoudig luiden: omdat het gevaarlijk is, de voor Europa geldende chronologie ook buiten dit gebied toe te passen. Is dit in geologisch opzicht al niet geheel toelaatbaar, nog minder is het met de gegevens der archaeologie het geval. Het staat zonder twijfel vast, dat ook de praehistorische mensch buiten Europa zijn steenen tijdperk heeft gekend. De producten van deze steenkultuur gelijken over het algemeen zelfs buitengewoon sterk op hetgeen men in dit opzicht in Europa vindt. Men loopt echter groot gevaar te dwalen, wanneer men de verschillende kultuurtijdperken, die men zoodoende buiten Europa kan onderscheiden, nu zonder meer met de bovengenoemde Europeesche kultuurtijdperken in chronologisch opzicht op een lijn zou stellen. Daarbij komt nog, dat de lichamelijke overblijfselen van den praehistorischen mensch, die buiten Europa gevonden werden, voorloopig nog veel minder talrijk zijn, en het zoodoende

nog nauwelijks mogelijk is een systematische groepeering daarvan te ontwerpen. Wij beperken ons daarom tot het mededeelen van hetgeen men tot dusver in de verschillende werelddeelen heeft gevonden, onder beknopte vermelding van de voorloopige beschouwingen, waartoe deze vondsten aanleiding hebben gegeven.

Azië. Behalve de reeds boven genoemde overblijfselen van den Sinanthropus Pekinensis heeft men, dank zij systematisch onderzoek, ook nog buiten China een aantal belangrijke fossiele skeletresten gevonden.

Zoo zijn in 1925 bij het uitgraven van een grot in Galilea gedeelten van een menschelijken schedel aan het licht gebracht, die zoo typisch de kenmerken van het Neanderthalras bezitten, dat de veronderstelling, dat hier inderdaad de Neanderthalmensch heeft geleefd, niet gewaagd lijkt, al zouden wellicht, indien de schedel volledig was, toch nog wel afwijkingen van het type voorhanden kunnen zijn. In 1828 en '29 heeft men in een grot van den berg Karmel in Zuid-Palestina te midden van talrijke overblijfselen eener kultuurperiode, die zeer veel op het Europeesche Moustiérien gelijkt, eenige skeletten gevonden, die onderling goed met elkander overeenstemmen. Uit de gemaakte berekeningen blijkt, dat de lichaamslengte maar gering was (155-160 cM.). De schedels vertoonen eenige kenmerken van het Cro-Magnonras. Zij zijn dolichocephaal, hooggewelfd, terwijl het aangezicht kort is met een duidelijk ontwikkelde, naar voren uitstekende kin. De mate van versteening dezer skeletresten wijst erop, dat tusschen de periode, waarin de Neanderthaloide mensch Palestina bewoonde en die, waarin de mensch leefde, waarvan de laatste vondsten afkomstig zijn, een lange tijd moet zijn verloopen.

Uit een geheel ander gebied van Azië, het uiterste Oosten en wel uit Java zijn eveneens overblijfselen van den praehistorischen mensch bekend. Het zijn de schedels van Wadjak, omstreeks 1890 door Dubois gevonden in een pleistocaene formatie en de schedels in Ngandong langs de Solorivier door Oppenoorth uitgegraven.

De *Wadjakschedels* (Homo Wadjakensis) zijn volgens Dubois uit het pleistocaen afkomstig. Zij zijn gekenmerkt door belangrijke vormovereenkomst met de schedels van Australiërs, meer dan met de schedels van Tasmaniërs en Papoea's. Hoewel zij

een aantal primitieve kenmerken vertoonen, zijn zij toch niet verwant aan den Neanderthaler. DUBOIS beschouwt ze als proto-Australoïd, als voorloopers dus van de recente Australiërs.

De Ngandongschedels worden door OPPENOORTH geacht eveneens van diluvialen ouderdom te zijn. De periode zou ongeveer samenvallen met de periode, waarin in Europa de Neanderthaler leefde. De schedels zijn, naar voorloopig onderzoek, sterk dolichocephaal (de index cranialis gedraagt resp. 72,3 en 65,2). De welving van den schedel is vlak, het voorhoofd is sterk wijkend, terwijl de wenkbrauwbogen zeer krachtig zijn ontwikkeld. Toch bestaan er opvallende verschillen met het Neanderthaltype en wel in het gebied van het achterhoofd. Dit is bij den Javanthropus Soloensis (aldus is de Ngandongmensch door OPPENOORTH genoemd) afgeplat en bezit een duidelijke dwars verloopende kam, zooals ook bij den hieronder nader te noemen Rhodesiaschedel het geval is. Op dien grond worden de Ngandongschedels niet tot het Neanderthalras gerekend. DUBOIS is van meening, dat de Javanthropus Soloensis een voorlooper zou zijn van den Wadjakmensch, van wien dan de hedendaagsche Australiër een gedegenereerde nakomeling zou zijn. Van meer dan mogelijkheden en waarschijnlijkheden kan hier natuurlijk niet gesproken worden. Elke nieuwe vondst kan het voorlopig inzicht wijzigen.

In 1936 werd in Modjokerto een fossiel kinderschedeltje gevonden in een geologische formatie, die iets ouder zou zijn dan die, waartoe Pithecanthropus erectus behoort. Eenige eigenaardigheden in den vorm van het schedeldak hebben de gedachte gewekt, dat het kinderschedeltje tot de Pithecanthropus-groep zou gerekend moeten worden. Ook hier is alles onzeker.

Australië. Uit dit werelddeel zijn een tweetal fossiele schedels bekend, die de aandacht hebben getrokken, n.l. de schedels van TALGAI (Queensland) en COHUNA (Victoria). Beide schedels stemmen in hun vormeigenschappen onderling sterk overeen en moeten waarschijnlijk eveneens tot het proto-Australoïde type worden gerekend.

Afrika. De belangrijkste schedel van Afrikaansche herkomst is die, welke in 1921 gevonden werd in een grot bij Broken Hill in *Noord-Rhodesia* (zie fig. 109). Het merkwaardige hiervan is, dat hij op het eerste gezicht sprekend gelijkt op de schedels

Verbreiding der menschenrassen in Z. Amerika *(naar Von Eickstedt)*

Fig. 90

van het Neanderthalras. De fossilisatie is echter niet geheel volkomen, terwijl bovendien de fauna, temidden waarvan de schedel werd gevonden, niet diluviaal is, maar tot de recente periode behoort. De schedel is dus in ieder geval belangrijk jonger dan de Neanderthaler. Daarbij komt, dat bij nauwkeurig onderzoek een aantal niet onbelangrijke vormverschillen blijken te bestaan. Het achterhoofd is aan de onderzijde sterk afgeplat en vertoont aan den achterrand een sterk ontwikkelde dwars verloopende beenkam. Het groote achterhoofdsgat ligt meer naar voren, hetgeen grond geeft aan de veronderstelling, dat de Rhodesiamensch een meer volkomen opgerichten stand zou hebben gehad dan de Neanderthaler. BOULE is van meening, dat men den Neanderthaler, den Rhodesiamensch, alsmede de bovengenoemde Proto-Australiërs uit Indië en Australië tezamen, beschouwen kan als vertegenwoordigers van één groote groep met regionaal vrij sterke specialiseering.

Er zijn uit Afrika nog andere gefossiliseerde skeletresten bekend. In Algiers zijn uit de grotten van Beni-Segoual een aantal skeletten uitgegraven, die zeer sterke overeenkomst vertoonen met het europeesche Cro-Magnonras, zoodat dit ras vermoedelijk rond de geheele Middellandsche Zee verbreid is geweest.

Een aantal vondsten in Kenia maken den indruk de voorouders te zijn van de inboorlingen ter plaatse, in het bijzonder ook van de Aethiopiërs, terwijl de vrij talrijke schedels en skeletresten, die de laatste jaren in Zuid-Afrika zijn gevonden, blijkbaar verwant zijn met aldaar thans nog levende Khoisaniden (Boschjesmannen en Hottentotten). Een bij Asselar in de Sahara gevonden skelet vertoont verwantschap, eenerzijds met de genoemde Prae-Khoisaniden van Zuid-Afrika, anderzijds met het beschreven Grimaldiras van Menton.

Amerika. De weinige vondsten van beteekenis, die tot nu toe in Noord- en Zuid-Amerika werden gedaan, zijn geen van alle van belangrijken ouderdom en vertoonen over het algemeen de typische kenmerken der thans nog levende amerikaansche bevolking.

Uit het summiere overzicht der deels rijke, deels zeer povere, feitelijke gegevens, die ons aangaande de verbreiding van den praehistorischen mensch over de wereld ter beschikking staan,

blijkt wel, hoeveel er nog in duisternis gehuld moge blijven, dit eene, dat de specialiseering der verschillende groote menschenrassen en hun geographische verbreiding reeds in een ver verwijderd verleden moet hebben plaats gehad. Hoe dit in zijn werk is gegaan, daarover kunnen alleen hypothesen van tamelijk speculatieven aard worden gevormd. Wij zullen in de korte samenvatting, die hierna volgt, gelegenheid vinden, hierover nog het een en ander op te merken.

HOOFDSTUK IV

SAMENVATTING

In onze inleiding hebben wij duidelijk onderscheid gemaakt tusschen hetgeen men „statische" en „dynamische" Anthropologie kan noemen. In het voorafgaande is alleen sprake geweest van „statische" Anthropologie. Wij hebben ons n.l. beperkt tot het geven van een overzicht van de verschillende rassen, die men naar hun lichamelijke vormeigenschappen in de tegenwoordige menschheid onderscheiden kan en volgden daarbij voor het overgroote deel de indeeling, de begrenzing en de nomenclatuur der rassen, zooals die door VON EICKSTEDT gegeven wordt. Het behoeft geen betoog, dat ten aanzien van indeeling en nomenclatuur ook andere systemen denkbaar zijn, vooral in de details. Wij hebben echter gemeend goed te doen, hierop niet in te gaan, aangezien de vermelding van talrijke afwijkende meeningen op het gebied der systematiek, in een boek, dat een elementair en overzichtelijk oriënteerend karakter moet dragen, verwarrend werkt.

Wij willen thans, in aansluiting bij het voorafgaande, een samenvattend overzicht geven, waardoor de uitteraard wat dorre opsomming, die aan iedere systematiek eigen is, iets meer innerlijke en natuurlijke gebondenheid verkrijgt. Noodzakelijk zullen wij daarbij het gebied der „dynamische" Anthropologie moeten betreden. Wij kunnen ons thans niet meer beperken tot de vraag: „Welke verschillende rassen kan men op grond van hun lichamelijke kenmerken onderscheiden bij den tegenwoordig levenden mensch en hoe zijn thans deze rassen geographisch over de aarde verbreid?", doch moeten ons de vraag voorleggen: hoe moet, of hoe kan men zich voorstellen, dat deze verscheidenheid en deze verbreiding zijn tot stand gekomen? Het zijnde wordt nu eenmaal in den regel het best uit zijn wording begrepen en zoo is het ook hier. De gedachte, dat het niet altijd zoo geweest is, als het thans is, is ons uit hetgeen de praehistorische Anthropologie leert, al wel duidelijk geworden

en de voor de hand liggende conclusie daaruit is, dat natuurlijk de rassen hun geschiedenis hebben, een geschiedenis, die zich niet alleen tot de kultuuruitingen beperkt, maar in eerste instantie op hun lichamelijke vormeigenschappen betrekking heeft. Op de theoretische zijde van het vraagstuk zullen wij daarbij niet ingaan. Vragen als: hoe is het mogelijk, dat een menschelijk organisme met wel gekarakteriseerde vormeigenschappen zich op den duur differentieert in een aantal typen, dat lichamelijk duidelijk verschillende kenmerken vertoont? welke eigenschappen moet men daartoe bij dit menschelijk organisme noodzakelijk veronderstellen en welke uitwendige factoren kunnen bij deze differentiatie en de (tijdelijke) fixatie daarvan een rol spelen? zullen wij hier niet trachten te beantwoorden. Aan deze theoretische quaesties is een afzonderlijk deel van dit boek gewijd. Wij zullen ons beperken tot de beschrijving van een beknopte geschiedenis der voornaamste rasgroepen, zonder op de mogelijke oorzakelijke factoren dezer geschiedenis dieper in te gaan, dan voor een motiveering dezer geschiedbeschrijving noodzakelijk is.

Dat men zich bij het ontwerpen van een dergelijk historisch beeld vrijmoedig op hypothetisch terrein begeeft, behoeft wel geen nadere toelichting. Bij een zoo gebrekkige kennis van het verleden en zelfs van het heden is niet anders mogelijk. De bedoeling van deze samenvattende ontwikkelingsgeschiedenis is dan ook meer een poging aan de rassensystematiek eenigen innerlijken samenhang te geven, waardoor ze wat gemakkelijker hanteerbaar wordt, dan een volkomen verantwoorde beschrijving van zorgvuldig vastgestelde geschiedkundige feiten.

De bakermat der menschheid. Het eerste probleem, waarmede wij ons hebben bezig te houden, is de aloude vraag, waar op aarde de menschheid haar eerste ontstaan gevonden heeft. In vroeger tijd (wij doelen hierbij op de tweede helft der negentiende en de eerste jaren der twintigste eeuw) heeft men wel aanknooping gezocht bij gebieden, waar de naar het toenmalige oordeel meest primitieve menschen gevonden werden. Zoo hebben Klaatsch en Schoetensack gepleit voor Australië en Ameghino voor Zuid-Amerika. Afgezien nog van het feit, dat in Zuid-Amerika nimmer overblijfselen van den praehistorischen mensch zijn gevonden (hetgeen Ameghino hiervoor hield, is gebleken geheel ongefundeerd te zijn), moeten wij ons,

Fig. 92
Pampide ras; Patagoniër

Fig. 93
Pampide ras
naar R. N. Wegner)

Fig. 94

Fig. 95

Brasilide ras

(naar Th. Koch-Grünberg)

zooals VON EICKSTEDT opmerkt, gebieden als Australië en Zuid-Amerika, die randgebieden zijn, niet voorstellen als gebieden, waar het begin eener ontwikkelingsphase kan hebben plaats gevonden. Randgebieden zijn naar zijne meening altijd streken, waarheen primitieve, voor verdere ontwikkeling en differentieering weinig vatbare rassen door de meer begaafde en voor hooger specialiseering gevoelige elementen verdrongen zijn.

Het feit, dat de thans levende menschapen voorkomen in tropische bosschen, heeft HAECKEL en DARWIN doen pleiten voor het oerwoud (resp. van Java en van Afrika) als vermoedelijke plaats van geboorte der menschheid. Zoover onze kennis reikt is het oerwoud echter een milieu, waarin de ontwikkeling niet vooruitgaat, doch stil staat. Bovendien zijn juist de gebieden van het hedendaagsche oerwoud de plaats, waar zich, tijdens de perioden, die voor het verschijnen der menschheid in aanmerking komen, de minste geologische of klimatologische veranderingen hebben afgespeeld. Het zijn juist intensieve geologische en klimatologische veranderingen, die men tegenwoordig als de voortgaande ontwikkeling en differentieering prikkelende factoren is gaan zien. Dit laatste vooral in verband met het feit, dat het jongste deel van het tertiair en het diluviale deel van het quartair in het bijzonder door sterke klimaatwisselingen (ijstijden en tusschenijstijden) zijn gekenmerkt en juist in die perioden de meest primitieve overblijfselen van den praehistorischen mensch (Homo Heidelbergensis en Homo Neanderthalensis) gevonden zijn.

Op geleide van dit denkbeeld is men er in de latere jaren toe gekomen het ontstaansgebied der menschheid te zoeken in Midden-Azië. De geologische en palaeontologische gronden, die hiertoe hebben geleid, in detail bespreken, is te dezer plaatse niet mogelijk. De gedachtengang, die men gevolgd heeft is, zeer verkort weergegeven, de volgende. De ontzaglijke ruimte van Azië, in het tertiair nog met het gebied van Indonesië een geheel vormend en tot vrij hoogen breedtegraad van tropisch klimaat, heeft altijd het gunstigste voedingsmilieu gevormd voor de toenmalige dierenwereld, waarin de zoogdieren de groote reptielen reeds hadden verdrongen. Onder deze zoogdieren was de differentieering zeker reeds tot de hoogere primaten voortgeschreden, hetgeen, afgezien van hetgeen men aan fossiele primaten gevonden heeft, duidelijk moet zijn, als men overweegt, dat in Europa de Homo Heidelbergensis reeds in het oudste

quartair gevonden werd. In de tweede helft van het tertiair is Centraal-Azië toen het tooneel geweest van ontzaglijke geologische veranderingen, ingeleid door de formatie van het Himalayagebergte, die tot zeer aanzienlijke verhooging van het algemeene bodemniveau en daarmede gepaard gaande uitdroging heeft geleid. De gevolgen hiervan voor de flora liggen voor de hand. Langzamerhand heeft het oerwoud noordelijk van het groote plateau van Thibet plaats gemaakt voor de grassteppe en toen tegen het einde van het tertiair de koude periode langzamerhand intrad, is van het hooggebergte eenerzijds, van de poolstreek anderszijds, de verijzing begonnen. Deze geleidelijke diepingrijpende milieuverandering moet een totale wijziging in de fauna ten gevolge hebben gehad. Het best kunnen wij ons dit grootsch gebeuren in het onderhavig verband voorstellen als een reusachtig experiment, waarbij de levens-, aanpassings- en ontwikkelingsvatbaarheid der verschillende diersoorten op een hoogen proef zijn gesteld. Sommigen zullen zich door uit te wijken voor de nieuwe omgeving elders in veiligheid hebben gebracht. Ontzaglijk velen zullen, niet bestand tegen de eischen der nieuwe, steeds verder veranderende omgeving, zich niet hebben weten te handhaven en zijn uitgestorven. Een gedeelte, wellicht een klein gedeelte, zal de groote catastrophe hebben ervaren als een prikkel tot de uiterste inspanning van het aanpassingsvermogen en is er in geslaagd in den loop der tallooze eeuwen het organisme zoodanig te hervormen, dat het in de randzônes van de oorspronkelijke omgeving kon stand houden. In deze sfeer zou uit de in het midden-tertiair bestaande hoogere primaten de mensch zijn gevormd.

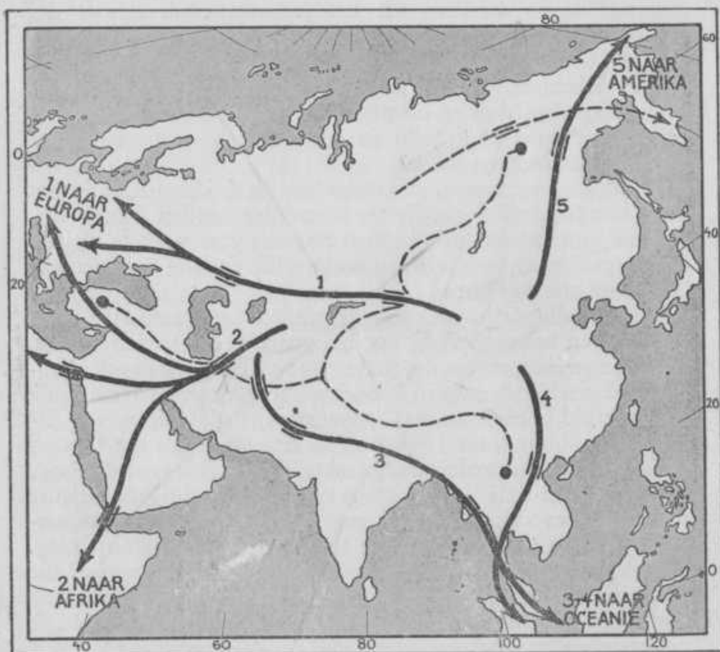
Wat is waar in deze voorstelling, wat verbeelding? Wie zal het zeggen? Voorloopig en misschien wel voor altijd zal het hypothese moeten heeten. Zeker is in elk geval, dat deze hypothese alleen aannemelijk is, indien men onbegrensd vertrouwen heeft in het actieve aanpassingsvermogen van het dierlijk organisme en de daaruit voortkomende hoogere geestelijke ontwikkeling en differentieering. Een rem voor dit vertrouwen ligt natuurlijk hierin, dat wij de ons omringende organismen zich zoo hardnekkig zien handhaven in hun lichamelijke structuur en dat ons de wetten der erfelijkheid onvermurwbaar lijken. Daartegenover staat echter, dat de historische menschheid in haar 6000-jarig bestaan niets van eenige beteekenis bewust heeft beleefd, dat met het imposante gebeuren van den voortijd in omvang of

tijdsduur ook maar in de verte kan vergeleken worden. Waartoe sommige organismen in staat zullen blijken te zijn, als zich soortgelijke omstandigheden zouden voordoen, weten wij eenvoudig niet. Het indrukwekkend experiment, dat de natuur in het verleden herhaaldelijk met flora en fauna genomen heeft, is in geen laboratorium en in geen menschenleven ook maar bij benadering na te bootsen. Het eenige, dat wij doen kunnen is naarstig blijven trachten uit het fragmentarisch schrift der natuur hare geschiedenis af te lezen en conjecturen te maken, waar ons de feitelijke gegevens ontbreken. Alleen als wij beginnen met te erkennen, dat wij nog nauwelijks iets weten van het ontzaglijk vele, dat er op dit gebied te weten valt, is er mogelijkheid, dat kennis en inzicht in het verleden en ontstaan der menschheid vorderen zullen.

Eénmaal aangenomen, dat inderdaad in Midden-Azië in het laatst van het tertiair de directe stamvader van het menschelijk geslacht is ontstaan, hoe hebben wij ons dan voor te stellen, dat de geologische verbreiding en de differentiatie der menschheid is tot stand gekomen?

Om zich dit goed te kunnen voorstellen, moet men zich allereerst er van bewust wezen, dat het gedeelte der tertiaire fauna, de primaten inbegrepen, dat zich tegenover het groote geologisch-klimatologisch gebeuren in hooger gespecialiseerden vorm heeft gehandhaafd, een kern van superieur gehalte tegenover het primitief gebleven, uitgeweken of in den strijd om het bestaan ten gronde gaande gedeelte uitmaakt. Het ligt dus voor de hand, dat in Centraal-Azië zich een groep van levenskrachtige superieure elementen bevond, dat van dit centrum uit zich trachtte te verbreiden in de voor elk van hen zoo gunstig mogelijke richting. Het is de Amerikaansche palaeontoloog MATTHEW geweest, die voor de zoogdieren heeft aangetoond, dat inderdaad de verbreiding dezer dieren van Centraal-Azië uit straalsgewijze heeft plaats gevonden, met dien verstande, dat de primitieve zoogdiergroepen zoover mogelijk van het oorspronkelijke centrum verdrongen zijn en thans slechts in de verafgelegen peripherie nog worden gevonden. Hetgeen geldt voor de zoogdieren in het algemeen geldt voor de primaten in het bijzonder. Ook hiervoor laat zich deze radiaire verbreiding vaststellen, niet voor de lagere en hoogere apen alleen, maar ook voor den mensch, waarvan wij de oorspronkelijke, primitieve vormen vrijwel uitsluitend in de randgebieden aantreffen.

Is het mogelijk over de radiaire verspreiding der primitieve menschheid iets meer gedetailleerds te zeggen? Het blijft bij vermoedens, bij zoeken en tasten. Een eerste vraag is natuurlijk, hoe en wanneer zich de primitieve menschheid gedifferentieerd heeft in de drie groote hoofdrassen, die wij thans onderscheiden, het blanke, het zwarte en het gele? Een mogelijk aanknoopings-

Ligging der beide natuurlijke barrières en vermoedelijke verbreidingsrichting der menschheid van Centraal-Azië uit *(naar Von Eickstedt)*

1. West-toeraansche verbreidingsrichting
2. West-iraansche verbreidingsrichting
3. Zuid-himalayaansche verbreidingsrichting
4. Zuid-mongoolsche verbreidingsrichting
5. Oost-mongoolsche verbreidingsrichting

punt voor de verdeeling in drie hoofdgroepen geven de geographische verhoudingen van Azië. Het kolossale massief van de Himalaya en de hoogvlakte van Thibet vormen thans nog, en vormden zeker tijdens de vergletschering in den ijstijd, een niet te overschrijden scheidsmuur tusschen Noord en Zuid. Het westelijke deel ervan sloot aan bij het Elburgebergte en den Kaukasus, alleen oostelijk van de Kaspische zee een gebied van geringere hoogte vrijlatend; het oostelijk deel breidde zich ver in de richting van den Stillen Oceaan uit, slechts ter plaatse van het huidige Siam een gemakkelijke verbinding met China biedend.

Een soortgelijken muur, weliswaar minder absoluut, maar toch belangrijk vormen de Tien-chan en Altaigebergten, die zuidwaarts aansluiten aan de westelijke Himalayagebergten en noordwaarts overgaan in het praehistorische gletschergebied en de toendra.

Door deze beide barrières (zie fig. op blz. 120), wordt het groote gebied van Azië op geheel natuurlijke wijze in drieën gedeeld: een groot zuidelijk deel, een noord-westelijk en een noordoostelijk deel. Bij radiaire verspreiding van het centrum uit zou zoodoende de jonge praehistorische mensch als vanzelf in deze drie ruimten beland zijn, met als gevolg, dat de drie aldus ontstane groepen van meet af ten opzichte van elkander geïsoleerd waren. Iedere ijstijd voerde als het ware elk van deze drie groepen verder van het oorspronkelijke uitgangspunt weg. Iedere tusschenijsperiode gaf stagnatie. De noordwestelijke groep zou zich tot het blanke Europide hoofdras, de noordoostelijke tot het gele Mongolide, de zuidelijke groep tot het zwarte Negride hoofdras hebben gedifferentieerd.

Dat hiermede de tegenwoordige geographische verbreiding der hoofdrassen nog geenszins is verklaard, behoeft nauwelijks betoog. Ook hierover echter zijn hypothesen geformuleerd.

De verbreiding van het *europide* hoofdras, dat westelijk, resp. noord-westelijk van den Tien-chan-Altaïketen Siberië bevolkte, baart voor wat aangaat de bevolking van Europa niet veel moeilijkheden. Zoodra de verijzing in een tusschenijstijd verdween, lag de weg westwaarts open en heeft de bevolking der toen bewoonbare gebieden een aanvang genomen. Wij weten echter uit voorgaande hoofdstukken, dat de verbreiding van het Europide hoofdras geenszins tot Europa beperkt is, maar dat buiten Europa o.a. het toeranide, armenide, het oriëntalide

en het indide ras gevonden worden, terwijl bovendien het polyneside, weddide en ainoide ras als europoide nevenvormen of tusschenvormen gelden.

Het verbreidingsgebied der Toeraniden ligt westelijk van den grooten scheidsmuur, behoeft dus geen nadere verklaring. Anders is het met de Armeniden, Oriëntaliden en Indiden, die zuidelijk van de west-oostelijke barrière hun uitbreidingsgebied vinden. Gedurende de ijstijden was deze west-oostelijke barrière zeker niet te overschrijden. In de tusschenijsperioden echter is het lage gedeelte der barrière, oostelijk van de Kaspische zee zeker begaanbaar geweest en heeft zoodoende het europide hoofdras zich hier zuidwaarts kunnen begeven. Vermoedelijk heeft deze strooming, die allereerst in het gebied van Perzië en Mesopotamië uitmondde, zich gesplitst in verschillende richtingen: een westelijke, waaruit de Mediterranen in engeren zin zijn voortgekomen, een middelste, die over Arabië heen deels naar Abessinië, deels naar de zuidkust van de Middellandsche Zee voortschoof en zich tot het oriëntalide ras differentieerde en een oostelijke, die tot de Indiden is geworden. Parallel aan den westelijken rasstroom der proto-Mediterranen is vermoedelijk een tweede groep westwaarts verplaatst, die in Klein-Azië het oriëntalide ras vormde en later van daaruit in Europa zich waarschijnlijk in het dinarische en alpine ras voortzette.

De oostelijke stroom heeft als het indide ras Voor-Indië bevolkt. Het gedeelte daarvan, dat in het oerwoud is binnengetrokken, heeft het nog primitieve karakter bewaard en is als het weddide ras bekend, terwijl een ander gedeelte over Indonesië heen Oceanië heeft bereikt en daar tot het polyneside ras geworden is.

Den samenhang der Aino's met het europide hoofdras denkt men zich als volgt. Het europide hoofdras bevolkte, zooals wij hierboven reeds zeiden, het gebied noordelijk, resp. noordwestelijk van den Tien-chan-Altaibarrière, die in Z.W.-N.O. richting verloopt. Gedurende den ijstijd is eerst de toendra en later de verijzing uit het subarctische gebied meer naar het zuiden verschoven en zoodoende met het verijzingsgebied van het Altaigebergte in contact gekomen. Hierdoor werd het door het europide ras bevolkte deel in twee groepen uit elkaar gedrukt, zoodat het westelijke deel zuid-westwaarts, het oostelijke deel meer zuid-oostwaarts moest uitwijken. In de periode na den ijstijd kwam weer meer ruimte vrij, die echter tenslotte door

Mongoliden in bezit werd genomen. De oostelijke groep der Europiden is zoodoende door de Mongoliden steeds verder oostwaarts gedrongen, grootendeels ten onder gegaan, behalve de verste oostelijke uitlooper, waarvan de Aino's van Yesso en Sachalin de laatst overgeblevenen zijn. Ook de europide component in het Oost-Siberische ras is tot dezen geïsoleerden oostvleugel der oorspronkelijke Europiden terug te brengen.

Het verbreidingsgebied van het zwarte of *negride* hoofdras, zooals wij dit bij de beschrijving van deze rassengroep leerden kennen, is wel allerminst in overeenstemming met hetgeen wij als de waarschijnlijke bakermat daarvan hebben aangewezen: het gebied ten zuiden der Himalayabarrière. Men moet derhalve een zeer belangrijke verplaatsing van het negride ras aannemen. Vraagt men naar de oorzaak dezer verplaatsing, dan is zij hoogstwaarschijnlijk toe te schrijven aan verdringing uit het Noorden. Wij zagen boven reeds hoe het europide hoofdras gelegenheid had in tusschen- of naijsperioden de Himalaybarrière oostelijk van de Kaspische zee te overschrijden en zoo in Perzië, in Arabië en Voor-Indië door te dringen. Natuurlijk zijn zij daarbij op het zwarte ras gestooten en men neemt thans aan, dat daarbij de negriden zuid-westwaarts over Arabië naar Afrika gedreven zijn, waar zij zich geleidelijk hebben gedifferentieerd in de verschillende rassen, die wij boven beschreven hebben. Dat daarbij europide elementen mede Afrika zijn binnengedrongen, vermeldden wij reeds. Niet alleen echter langs dezen weg is het zwarte hoofdras uit zijn oorspronkelijk gebied verdreven. Ook oostelijk van de Himalayabarrière bestond een invalspoort voor de noordelijke menschheid, in dit geval voor het gele hoofdras. Tusschen den Stillen Oceaan en het oostelijk einde van de Himalayabarrière is het Achter-Indië binnengedrongen en heeft het, juist als het europide ras in het westen, de negride elementen verdreven en voor zich uit geschoven over het huidige Indonesië heen tot Oceanië en Australië toe. De sporen der negride elementen in Indië hebben wij boven reeds beschreven als het zwarte ras buiten Afrika. Het indo-melaneside ras in Voor-Indië, de Negrito's of aziatische Pygmaeën van de Andamanen, Malakka en de Philippijnen, de Melanesiden en de Australiden vormen de laatste overblijfselen van het protonegride hoofdras, dat eens zuidelijk van de Himalayabarrière Azië bevolkte.

Voor de *Mongoliden*, het gele hoofdras, is het verbreidings-

gebied in den ijstijd niet groot geweest. Zuidelijk was het begrensd door het van de Himalayagletschers uitgaande verijsde gebied, noordwestelijk en noordelijk werd het door de van de Tienchan-Altai keten afdalende ijsmassa's en het poolijs afgesloten, zoodat vermoedelijk het eenige voor menschen bewoonbare gebied het tegenwoordige Noord-China was. Hoevele tientallen eeuwen het proto-mongolide ras zich in dit gebied heeft moeten handhaven, laat zich niet raden. Zeker is, dat pas de naijstijd de poorten voor verdere verbreiding en betere bestaansmogelijkheden ontsloten heeft.

De actieve, meest progressieve kern der Mongoliden heeft zich waarschijnlijk tot de Tungiden gedifferentieerd en is aan het einde der ijsperioden noordwaarts en westwaarts voortgedrongen, zoodoende met de Europiden in contact komend, hetgeen voor een goed deel tot de vorming van het siberide ras geleid heeft en vermoedelijk ook den uiterlijken verschijningsvorm der Toeraniden niet onbeïnvloed heeft gelaten.

Het minder beweeglijke deel heeft de ongelooflijk vruchtbare lössvlakten, die aan het einde van den ijstijd vrij kwamen, bezet gehouden, zich hier voortdurend sterk vermeerderd, en is tot het sinide ras uitgegroeid, terwijl het primitiefste, minst weerstandskrachtige deel, dat voor de ijsperioden het verst zuidwaarts uitweek, het oerwoudgebied bereikte, zich verder niet of weinig meer differentieerde en thans nog als het palaemongolide ras van Noord-Birma en Zuid-China wordt teruggevonden.

Een bijzondere bespreking vraagt natuurlijk de autochthone bevolking van Noord- en Zuid-Amerika, die wij boven als de Indianiden aanduidden en groepeerden onder het gele hoofdras.

Men is het er wel algemeen over eens, dat de bevolking van Amerika van Azië uit moet hebben plaats gevonden en wel hoofdzakelijk op grond van het feit, dat andere mogelijkheden uitgesloten lijken. Indien er verbindingsbruggen van het amerikaansche vasteland met Europa hebben bestaan, dan waren deze toch voor het ontstaan van den mensch reeds lang verdwenen. Of er ooit verbinding van Zuid-Amerika met Afrika bestaan heeft is hoogst twijfelachtig, zoodat alleen nog de mogelijkheid zou open blijven, dat in Amerika zelf een eigen menschheid zich zou hebben gevormd. Men heeft inderdaad eenigen tijd gemeend, dat hiervoor aanwijzigingen bestonden. AMEGHINO heeft langen tijd als zijn overtuiging staande trachten te houden, dat een

Fig. 96. Lagide ras
(naar F. Krause)

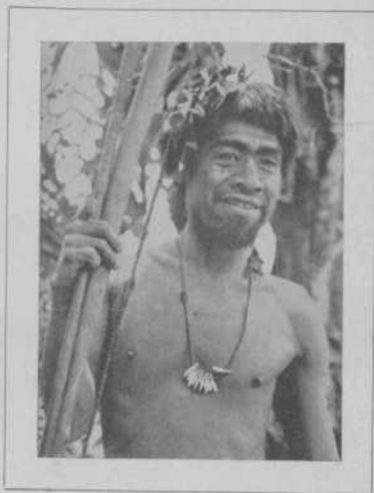

Fig. 97
Lagide ras met melanesiformen inslag.
Z. Bolivia
(naar R. N. Wegner)

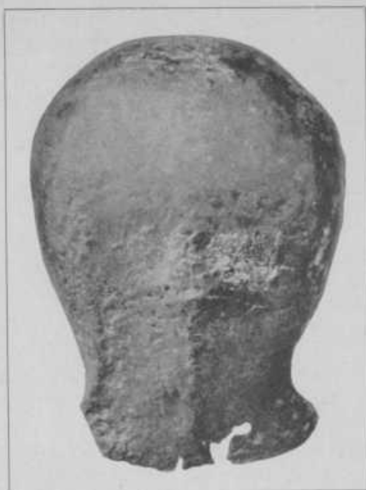

Fig. 98. Pithecanthropus erectus *Dubois*.
Van boven gezien

Fig. 99. Pithecanthropus erectus *Dubois*.
Van terzijde gezien

aantal vondsten, door hem in de zuid-amerikaansche pampa's gedaan, overtuigend het bestaan van den mensch in Amerika gedurende de tertiaire periode zouden aantoonen. Hij is hierin naar de algemeene overtuiging echter niet geslaagd en tot op heden zijn ons uit Amerika niet alleen geen tertiaire, maar ook geen diluviale menschenresten, zelfs geen fossiele menschapen, bekend. De eenige mogelijkheid, die over blijft is dus, dat de amerikaansche autochthone bevolking van elders gekomen is en wel via het gebied van de tegenwoordige Beringstraat, waar tot in het quartair een breede verbindingsbrug tusschen Azië en het vasteland van Amerika moet hebben bestaan, zooals o.a. door het vinden van Mammouthtanden op de eilanden in de Beringzee wordt bewezen.

Tegen de eenvoudige voorstelling, dat deze uit Azië naar Amerika gekomen bevolking Mongoliden waren, bestaan echter bezwaren. Deze liggen hierin, dat hoewel mongolide kenmerken geenszins ontbreken, toch het algemeene type der amerikaansche bevolking zeer aan het europide type verwant is, zooals boven bij de beschrijving der indianide rassen herhaaldelijk is opgemerkt. Men heeft gepoogd dit terug te brengen tot contact der oorspronkelijke amerikaansche bevolking met europide elementen in den historischen tijd en wijst dan op het feit, dat voor 1000 jaren de Wikings Noord-Amerika hebben bereikt. Al moge nu voor kleine gebieden in Canada en in het Oosten der Vereenigde Staten de mogelijkheid bestaan, dat sporen van dit contact aantoonbaar zijn, het is toch absoluut ondenkbaar, dat deze korte aanraking voor de bevolking van het immense continent in anthropologisch opzicht eenige werkelijke beteekenis zou hebben gehad.

De vraag doet zich dus voor, of het wel uitsluitend mongolide elementen moeten geweest zijn, die van Azië langs de Beringstraat Amerika zijn binnengedrongen. Wanneer men de oorspronkelijke verdeeling der drie groote hoofdrassen in Azië, zooals deze door de Himalayabarrière en de Tien-chan-Altaibarrière was bepaald, voor oogen houdt, is aanstonds duidelijk, dat dit niet noodzakelijk het geval behoeft te wezen. De Tien-chan-Altaibarrière loopt van het Zuid-Westen naar het Noord-Oosten, waar zij in de richting van Kamschatka eindigt. Al hetgeen westelijk en noordelijk van deze barrière zich bevond, behoorde tot het europide hoofdras. Pas na den laatsten ijstijd zijn de Mongoliden noordwaarts vooruit gedrongen en eigenlijk

is de zuiver mongolide bevolking van Midden-Siberië nog slechts van historischen datum. Het gebied van de passage naar Amerika was dus voor het Europide ras via Kamschatka zeker bereikbaar. Het is slechts de vraag in hoeverre de klimatologische omstandigheden den weg begaanbaar gemaakt hebben. Hoogstwaarschijnlijk zal dit in de tusschenijstijden het geval zijn geweest en vermoedelijk zal de aziatisch-amerikaansche landverhuizing wel met aanzienlijke tusschenpoozen meermalen hebben plaats gehad. Het goeddeels europide karakter der amerikaansche oerbevolking verliest bij deze beschouwing veel, zoo niet alles van zijn onverklaarbaarheid. Naast zuiver mongolide elementen kunnen zuiver europide den grooten tocht hebben gemaakt en het is ook geenszins uitgesloten, dat reeds vermenging van Europiden en Mongoliden had plaats gehad en dus ook bastaarden Amerika zijn binnengekomen.

Het bovenstaande geeft in grove trekken een weliswaar zeer hypothetisch, maar niet onaannemelijk lijkend beeld van de wijze, waarop zich de menschheid, eenmaal in Centraal-Azië ontstaan, kan hebben gedifferentieerd in de drie groote hoofdrassen en van de vermoedelijke verplaatsing en uitbreiding daarvan buiten het oorspronkelijke gebied. Het is natuurlijk ook mogelijk nu verder na te gaan, hoe, wanneer en onder welke omstandigheden weer elk van deze hoofdrassen in de talrijke kleinere rasformaties is overgegaan. Binnen het bestek van dit boek is dit echter niet wel doenlijk, wijl daartoe zooveel geographische, archaeologische, ethnologische, historische en andere overwegingen ter sprake moeten komen, dat dit op zich zelf reeds een boekdeel zou vullen. In elk geval biedt, naar ik meen, dit overzicht van de eerste differentieering en verbreidingsrichting der menschheid eenig houvast aan de uitteraard wat dorre en onsamenhangend lijkende statische rassensystematiek, die er aan voorafging.

Voor eene zaak zij echter nog eenige aandacht gevraagd en wel voor de opvatting, die men in later jaren gekregen heeft over een aantal praehistorische vondsten in hun betrekking tot de hedendaagsche rassen.

Verschillende malen hebben wij er reeds op gewezen, hoe in de progressieve ontwikkeling der menschheid — en niet van de menschheid alleen — de hooger gespecialiseerden met meer aanpassingscapaciteit, grooter energie en bewegingsdrang, de meer primitieve, voor actieve aanpassing minder

geschikten, van het differentieeringscentrum uit voor zich uitdrijven. Bij de van dit centrum uit radiaire verbreidingswijze worden dan zoodoende deze primitieve elementen steeds verder naar de peripherie gedrongen, zoodat ze uiteindelijk in de uiterste, meestal weinig gunstige, randgebieden belanden en aldaar of langzaam uitsterven, of door de verder opdringende progressieven worden vernietigd.

Onder de thans levende rassen hebben wij o.a. de Australiden, de Melanesiden, het Indo-melaneside ras, de Negrito's, de Weddiden, de afrikaansche pygmaeën en misschien ook de Khoisaniden, alsmede eenige elementen van het pampide ras tot de primitieven gerekend, en ze zoodoende beschouwd als overblijfselen van oude, niet voor hoogere ontwikkeling vatbare, verdrongen elementen. Bij een aantal van dezen treft men kenmerken, die soms minder, soms sterker aan de karakteristiek van het praehistorische Neanderthalras doen denken. Op grond hiervan heeft men vroeger wel gemeend en vooral bij de Australiden is dit het geval geweest, dat zij afstammelingen van de Neanderthalers zouden zijn. Intusschen heeft men het Neanderthalras en eenige andere neanderthaloide vondsten op andere wijze geïnterpreteerd. Daarbij heeft men van een onderlinge rechtstreeksche verwantschap van het Neanderthalras met praehistorische en nog levende neanderthaloiden afgezien en de mogelijkheid in het oog gevat, dat in de ontwikkelingslijn der drie groote hoofdrassen bij elk een neanderthaloide vorm zou hebben bestaan, met weinig progressieven aanleg en gering actief aanpassingsvermogen. Volgens de theorie der radiaire verbreiding van het centrum uit, zou deze primitieve neanderthaloide vorm naar de peripherie zijn gedrukt en ofwel door te kort aan aanpassingsvermogen zijn uitgestorven, ofwel door de opdringende progressieven zijn uitgeroeid.

Het Neanderthalras in Europa zou dan de primitieve Proto-Europide zijn, die door de progressieve Europiden, waartoe dan b.v. de Cro-Magnonmensch te rekenen ware, westwaarts zijn verschoven (inderdaad is Midden- en West-Europa van Azië uit bezien een blindzak) en aldaar zijn omgekomen. De negro-neanderthaloide schedel van Palestina en de neanderthaloide Rhodesiaschedel zouden aan verdrongen Proto-Negriden hebben behoord en de neanderthaloide Ngandongschedels eveneens aan verdrongen Proto-Negriden, resp. Proto-Australiden. Natuurlijk is dit alles hypothetisch, doch het geeft een beter

inzicht in het merkwaardig verschijnsel, dat de neanderthaloide vorm in vrijwel alle gebieden der aarde, met uitzondering van Amerika, wordt gevonden.

Met deze enkele opmerkingen zij dit hoofdstuk en daarmede tevens dit deel van het boek afgesloten. Het zou natuurlijk ook mogelijk zijn geweest, het geheel anders te schrijven en wel door alle feitelijke gegevens primair te rangschikken rond de groote hypothesen, waarvan wij in dit laatste gedeelte hebben gesproken. De synthetische geschiedenis der menschheid, die hieruit gegroeid was, zou hoogstwaarschijnlijk veel suggestiever zijn geweest, dan deze min of meer didactische uiteenzetting. De schrijver heeft echter gemeend beter verantwoord te zijn door het feitelijk bekend zijnde objectief voorop te plaatsen en zoodoende een duidelijke scheidingslijn tusschen de feiten en de mogelijke interpretatie te handhaven.

J. A. J. BARGE

Fig. 100. Schedelkap van Sinanthropus pekinensis

Fig. 101. Neanderthalras.
Schedel van Neanderthal,
van voren gezien

Fig. 102. Neanderthalras.
Schedel van Neanderthal,
van terzijde gezien

Fig. 103. Neanderthalras.
Schedel van La Chapelle-aux-Saints,
voor een klein deel gerestaureerd

Fig. 104. Onderkaak van
Heidelberg

Fig. 105. Grimaldiras; schedel van het negroïde type uit Menton, van voren gezien

Fig. 106. Dezelfde als fig. 105, van terzijde gezien

Fig. 107. Cro-magnonras; schedel van Ober-Kassel, voor een klein deel gerestaureerd

Fig. 108. Ras van Chancelade

Fig. 109. Schedel van Rhodesia

ERFELIJKHEID EN RASVORMING

Hoofdstuk I

ERFELIJKHEID

Het is een ervaringsfeit, dat in het algemeen kinderen in allerlei opzichten op hun ouders gelijken, en dat die onderlinge gelijkenis van familieleden, die zulk een groep van andere families onderscheidt, ook kan worden waargenomen, als we grootere groepen van menschen dan families met elkaar vergelijken.

Die onderlinge gelijkheid van de leden van een groep personen moet een oorzaak hebben. Reeds bij de oppervlakkigste beschouwing van de vraag naar de oorzaak van de gelijkheid van verwante personen onderling, is het duidelijk, dat zeer veel verschillende oorzaken samenwerken om deze tot stand te brengen. Voor een deel wordt de gelijkheid van personen binnen een groep, vergeleken met de verscheidenheid die tusschen personen van verschillende groepen bestaat, veroorzaakt door de omstandigheid, dat de leden van ééne groep bij hun ontwikkeling den invloed van een omgeving hebben ondervonden, die voor die personen binnen de groep in allerlei opzichten gelijk was.

De leden van één groep worden geboren en groeien op in één klimaat en ontwikkelen zich meestal in een zelfde sociale omgeving, en onder omstandigheden van voeding en opvoeding, die binnen de familie veel meer gelijk zijn, dan voor grootere groepen van de bevolking, die uit verschillende families zijn samengesteld.

Een tweede, bijzonder belangrijke oorzaak voor familiegelijkenis is gelegen in de omstandigheid, dat leden van één familie overeenstemmen in aangeboren aard, in overgeërfden aanleg, en voor een deel moeten de steeds voortbestaande verschillen tusschen kleinere en grootere groepen van personen, tusschen families, tusschen rassen en volkeren, ook berusten op verschillen in aangeboren aard, dus op erfelijkheid. Elke groep menschen bestaat uit mannen, vrouwen en kinderen, en de kleinste eenheid in elke groep is het enkele individu. Wanneer we ons interesseeren voor groepen en voor groepeeringen bij

den mensch, dan is het gewenscht, dat wij in de eerste plaats kijken naar de oorzaken voor de hoedanigheid van elk afzonderlijk individu.

Een persoon heeft op elk oogenblik van zijn bestaan zijn bijzondere eigenschappen, en het is duidelijk, dat die kwaliteiten van den persoon gedurende zijn leven veranderen. Bij zijn eerste ontstaan bestaat een menschelijke vrucht uit één enkele, bijzonder kleine cel, het bevruchte ei, dat uit twee gedeelten ontstaat, waarvan er een door de moeder en een door den vader geleverd wordt. Die eerste cel, het bevruchte ei, deelt zich, en deelt zich weer en vormt een embryo, dat groeit en gevoed wordt en zich ontwikkelt en verandert. Het is heel duidelijk, dat op elk oogenblik van die ontwikkeling, dat wat er is, en dat wat er verder gebeurt, en wat er dus na een bepaald tijdsverloop zal zijn, het gevolg is van verschillende oorzaken, die samen den loop van de ontwikkeling bepalen en beïnvloeden. De bevruchte eicel heeft een bepaalde samenstelling, in die cel, meer in het bijzonder in den kern van die cel, zijn een groot aantal stoffen aanwezig, die voor een deel van de moeder, voor een deel van den vader afkomstig zijn. Maar uit zichzelf kan die cel zich niet tot een mensch ontwikkelen; voor die ontwikkeling is het noodig, dat de cel groeit en voor dien groei zijn bijzonder veel verschillende stoffen en krachten uit de onmiddellijke omgeving noodzakelijk. Voor een eenigszins normale ontwikkeling is noodig, dat, wat oorspronkelijk in de kiem aanwezig was, en dat, wat later op die groeiende kiem inwerkt, bij elkaar passen en harmonisch samenwerken. Op elk oogenblik van de ontwikkeling van het embryo, van het kind, van den volwassen persoon, heeft het individu bepaalde eigenschappen, en die eigenschappen zijn het gevolg van een ontwikkelingsproces, zij ontstaan door een verandering van wat er van te voren was, onder den invloed van allerlei ontwikkelingsfactoren. Al naar den aard van ons onderzoek kunnen we de meeste aandacht geven aan bepaalde soorten van deze ontwikkelingsfactoren, aan de stoffen, die vanaf de bevruchting in de celkernen van het individu aanwezig zijn, of aan de voedingsbestanddeelen, die den groei mogelijk maken en beïnvloeden, of wel aan de psychische invloeden, die meehelpen om de persoonlijkheid van het menschenkind te vormen en te veranderen, maar we moeten daarbij altijd bedenken, dat, hoe ook de aard der verschillende factoren kan zijn, nooit mag worden verklaard, dat òf de eene soort, òf de andere soort van factoren voor die

ontwikkeling van overwegend belang is, beide groepen zijn onmisbaar.

Een deel van de ontwikkelingsfactoren is van bijzonderen aard, namelijk die stoffen, die binnen in den kern der cel reeds bij de bevruchting aanwezig zijn. Deze stoffen samen vertegenwoordigen dat, wat van het eene geslacht op het volgende wordt overgeërfd.

Over deze soort van ontwikkelingsfactoren, de overgeërfde factoren, is vroeger steeds zeer veel gespeculeerd, maar eigenlijk weten we pas sedert een dertigtal jaren het een en ander over den aard van deze stoffen en de bijzondere regels, die bij de overdracht hiervan gelden.

Een van de voornaamste taken van de Erfelijkheidsleer is juist de studie van deze overgeërfde ontwikkelingsfactoren, het onderzoek naar den aard van de stoffen, naar de wijze, waarop ze den gang van de ontwikkeling beïnvloeden, en de manier, waarop in de opvolgende geslachten bepaalde groepeeringen van deze factoren tot stand komen.

Het is volstrekt niet mijn bedoeling om hier een uitgebreide verhandeling over de erfelijkheidsverschijnselen te geven. Maar voor een goed begrip van de rol, die de erfelijkheid, speciaal bij den mensch, speelt, is het noodzakelijk, dat ik enkele punten even behandel.

In de laatste helft van de vorige eeuw bestond vrij algemeen de opvatting, dat, wat van ouder op kind via de kiemcellen werd overgebracht, bestond uit een „kiemplasma", dat op te vatten was als samengesteld uit „determinanten" voor eigenschappen, voor organen, of deelen van organen. De theorieën van August Weismann, waarin de ontwikkeling van een individu en het ontstaan van zijn vele eigenschappen werden opgevat als een zich ontplooien van reeds in de bevruchte eicel in aanleg aanwezige deelen en kwaliteiten, schenen bevestigd te worden door de wederontdekking van het werk van Gregor Mendel, dat veertig jaren in een weinig gelezen tijdschrift verborgen was gebleven. Door het gebruik van gunstig proefmateriaal en vooral door de omstandigheid, dat deze onderzoeker zonder eenig theoretisch vooroordeel tegenover zijn feiten stond, ontdekte Mendel namelijk, dat bij de overerving van verschillen in gekruiste families van planten, bepaalde, zeer eenvoudige wetten gelden. Uit zijn proeven, en uit de vele proeven, die in het begin van deze eeuw in navolging van Mendel met de meest

verschillende planten en dieren werden genomen, bleek duidelijk, dat, wat van ouders op kinderen wordt overgeërfd van zeer samengestelden aard is, en dat er een hooge mate van onderlinge onafhankelijkheid bestaat tusschen de zeer vele overgeërfde elementen.

In bepaalde omstandigheden, namelijk in gevallen, waarin binnen een groep van planten, of dieren, of menschen groote overeenkomst in aangeboren aanleg bestaat, kan één enkel onderscheid, in één enkele van deze vele overgeërfde dingen, zùlk een duidelijken invloed hebben op het eindresultaat van de ontwikkeling, dat in die gevallen inderdaad dat eene bestanddeel van de kiemcel een „determinant" wordt voor een bepaald gebeuren.

De eenvoudigste, meest voor de hand liggende voorstelling van de overerving van verschilpunten was dan ook in het begin, dat de bestanddeelen van de celkernen te beschouwen waren als determinanten voor bepaalde eenvoudige „eenheidseigenschappen". Pas veel later, onder den invloed van een beter inzicht in de wijze, waarop de vele overgeërfde celelementen de uiteindelijke eigenschappen van de levende wezens helpen beïnvloeden, is men algemeen gaan inzien, dat in elk ontwikkelingsgebeuren steeds een zeer groot aantal van stoffen en krachten, ontwikkelingsfactoren van allerlei aard, samenwerken.

De bevruchte eicel, die de oorsprong is van een nieuw, jong wezen, is gevormd uit het ei, dat van de moeder, en de zaadcel, die van den vader afkomstig is. Het bevruchte ei bevat een celkern, en die kern ontstaat door een innige verbinding van den eikern en den zaadkern.

Binnen die allereerste cel zijn de overgeërfde stoffen, die van vader en moeder op het nieuwe leven overgaan, reeds aanwezig. Voor deze overgeërfde stoffen gebruiken wij in de erfelijkheidsleer het neutrale woord „genen". Deze genen zijn niet ordeloos door elkaar in de kernen gelegen, maar op een zeer bepaalde wijze. In elken kern zijn namelijk een voor de soort vaststaand aantal lange draden aanwezig, die vaak spiraalvormig opgerold liggen, de „chromosomen". Deze chromosomen nu bevatten de genen, die elk weer een bepaalde plaats in hun chromosoom hebben. Na de bevruchting, en bij de samensmelting van den vaderlijken en den moederlijken kern tot den eersten celkern van het nieuwe wezen, rangschikken zich nu de overeenkomstige chromosomen paarsgewijze op zulk een manier, dat de overeen-

komstige genen naast elkaar komen te liggen, dus telkens in het eene chromosoom een bepaald gen van de eene ouder afkomstig tegenover het overeenkomstige gen, dat met het geheele chromosoom, waarin het ligt, van de tweede ouder afkomstig is.

Wij hebben goede redenen om aan te nemen, dat het aantal verschillende genen, dat aanwezig is in den kern van een cel bij den mensch en bij de meeste hoogere dieren en planten, in de tienduizenden loopt. Dat wil dus zeggen, dat van elk van die stoffen slechts een uiterst gering aantal moleculen aanwezig kan zijn.

Om te begrijpen, hoe het komt, dat zulk een uiterst kleine hoeveelheid van een stof zulk een geweldig belangrijken invloed kan hebben op den gang van de ontwikkeling, moeten wij twee dingen bedenken. In de eerste plaats hebben wij alle reden om te gelooven, dat alle cellen van het geheele lichaam het zelfde stel genen bevatten als de allereerste begincel, de bevruchte eicel. Deze cel immers deelt zich, nadat ook de kern zich gedeeld heeft. Wij weten nu, dat elke kerndeeling voorafgegaan wordt door een verdubbeling van elk van de chromosomen, ja, door een verdubbeling van elk van de vele genen op elk chromosoom. Die verdubbeling is slechts mogelijk, doordat de hoeveelheid van een bepaald gen in een cel zich vermeerdert, uit een kern, die een bepaalde hoeveelheid van een zeker gen bevat, wordt dus een kern, die er tweemaal zooveel van heeft. Ofschoon dus de hoeveelheid van een bepaald gen in de eerste cel oneindig klein is, groeit die hoeveelheid bij den groei van het individu voortdurend aan, minstens in dezelfde verhouding als de geheele groei van het jonge wezen.

Maar er is alle reden voor om aan te nemen, dat die aanwas van de hoeveelheid van elk der vele genen, geen evenredige is. De stof, die in den kern de rol van een gen vervult, moet zich vermeerderen, dus bouwstoffen van die stof moeten door de cel worden opgenomen. En het is waarschijnlijk, dat in den loop van de ontwikkeling en den groei van het jonge wezen, bepaalde cellen en celreeksen verschillende hoeveelheden van de genen gaan bevatten en de onderlinge verhoudingen tusschen de genen of hun directe bouwstoffen gaan verschillen. Ook al moeten we aannemen, dat de cellen van de lever en van de huid kernen hebben, waarin in beide gevallen een geheel kompleet stel genen aanwezig is, dan kan de chemische en physische samenstelling

van die twee soorten van cellen toch wel geheel anders zijn, doordat de hoeveelheid van enkele aanwezige stoffen in verhouding tot de hoeveelheid van andere stoffen verschilt.

In den regel zal het verschil in samenstelling der van den vader en van de moeder afkomstige kernen niet groot zijn. Wel vallen ons de verschilpunten het eerste op, maar er is alle reden om aan te nemen, dat in de overgroote meerderheid van de gevallen eenvoudig een gen, dat door den vader aan het nieuwe wezen wordt medegegeven ook door de moeder in de kiemcel wordt gebracht.

Op een bepaald oogenblik wordt een jong wezen zelf geslachtsrijp en gaat dan kiemcellen vormen. Die kiemcellen stammen in rechte lijn af van de eerste cel, waaruit het wezen zelf is ontstaan, maar die kiemcellen behoeven niet de zelfde samenstelling te hebben, als die van die eerste begincel. Door de bevruchting is een cel ontstaan, die een aantal chromosomen met genen van de moeder en die een aantal chromosomen van den vader ontvangen had. Het aantal chromosomen in de bevruchte kiemcel is dus dubbel zoo groot als het aantal, dat in elk van beide kiemcellen aanwezig was. Wanneer we ons nu zouden voorstellen, dat ook de nieuwe kiemcellen weer ditzelfde aantal chromosomen zouden hebben, dan zouden we moeten verwachten, dat in elke volgende generatie het aantal chromosomen in de kernen zou worden verdubbeld.

In werkelijkheid is dat niet het geval. Op een of ander moment in de ontwikkeling, bij den mensch en bij de hoogere dieren en planten kort vóór de vorming van kiemcellen, heeft in de reeks van celgeneraties een heel bijzonder soort van kerndeeling plaats, de z.g. reductiedeeling.

Zooals gezegd liggen in den celkern de chromosomen in paren, telkens in de bevruchte kiem een chromosoom, dat van den vader komt, naast een dat van de moeder afkomstig is. Bij de gewone celdeelingen blijven die paren zoo, ook al deelt zich de cel met den celkern erin herhaaldelijk. Vóórdat een cel zich in twee dochtercellen deelt, deelt eerst de kern zich, en aan die deeling van de kern gaat een verdubbeling van alles, wat in die kern aanwezig is, vooraf. Elke lichaamscel heeft daardoor, wat het stel genen aangaat, die in de eerste cel door vader en moeder werden gebracht, dezelfde samenstelling.

De reductiedeeling, die plaats vindt bij het ontstaan van kiemcellen, heeft dit kenmerkende, dat niet één complete kern-verdubbeling door één kerndeeling, en één celdeeling wordt ge-

volgd, maar dat na een kernverdubbeling en een kerndeeling een tweede kerndeeling plaats vindt.

Wanneer we zeggen, dat de kiemcellen, waaruit de bevruchte kiem ontstaat, elk van een der ouders een enkel stel chromosomen, met een enkel stel genen meekregen, en dat die bevruchte kiem dus een dubbel stel genen heeft, dan hebben de lichaamscellen allemaal het dubbele stel, maar de kiemcellen, die na vele celgeneraties weer uit lichaamscellen ontstaan, hebben ten slotte weer elk een enkel stel.

In beginsel gebeurt bij de vorming van kiemcellen in beide geslachten het zelfde, met dit verschil, dat in het mannelijke geslacht uit één complete cel vier zaadcellen ontstaan, elk met het halve aantal genen, en dat in het vrouwelijke organisme die vier cellen met het halve aantal genen, zeer ongelijk van grootte zijn. Doordat hier de beide celdeelingen bij de reductiedeeling niet in het midden van de cel plaats vinden, ontstaan één groote cel, het rijpe ei, en drie kleine poollichaampjes, die verder geen functie hebben.

Wanneer in een familie van levende wezens alle individuen volkomen aan elkaar gelijk zijn, wat hun erfelijke samenstelling betreft, dan ontstaan ten slotte bij de geslachtsrijpheid weer kiemcellen, die in alles geheel gelijk zijn aan de oorspronkelijke kiemcellen, waaruit elk jong individu is ontstaan. Meestal echter is van zulk een absolute zuiverheid bij hoogere dieren en planten geen sprake.

Het komt vaak voor, dat de twee kiemcellen, waaruit een embryo opgroeit, in een aantal genen van elkaar verschillen.

Het eenvoudigst denkbare geval is wel dat, waarin één der ouders één bepaald gen mist, dat de andere ouder wel heeft. Omdat elk gen een vaste plaats heeft op een van de chromosomen, komen dus in de bevruchte kiem twee chromosomen naast elkaar te liggen, die niet geheel gelijk zijn. Op één plaats (locus) komen hier dus niet twee hoeveelheden van dit gen in dit paar chromosomen voor, maar slechts één hoeveelheid.

In de Erfelijkheidsleer zijn we gewend om te zeggen, dat zulk een individu, dat ergens in zijn kiem (zygoot) een plaats heeft, waar een paar chromosomen op één punt van elkaar verschillen, voor dat betreffende gen „heterozygoot" is, of „onzuiver".

Uit allerlei proeven en uit microscopisch onderzoek van cellen, weten we nu, dat die toestand in de bevruchte kiem, waarbij op één plaats van een chromosomenpaar een verschil bestaat, bij

alle opvolgende celdeelingen zoo blijft. Alle lichaamscellen van het embryo, en van den volwassen mensch zijn dus heterozygoot als de twee kiemcellen op één punt verschilden.

Deze toestand blijft zoo, tot op het oogenblik, dat een aantal cellen in de geslachtsorganen kiemcellen gaan produceeren. Bij de reductiedeeling worden de paren chromosomen, waarvan telkens één van den vader, en één van de moeder afkomstig was, van elkaar gescheiden. Wanneer we letten op één enkel paar chromosomen, dan zien we, dat een van deze chromosomen in de eene kiemcel, de andere in de tweede (of in een poollichaampje) terecht komt.

Dit beteekent, dat een individu, dat voor een bepaald gen heterozygoot is, altijd, wat dit eene gen betreft, twee verschillende soorten van kiemcellen maakt, evenveel kiemcellen met het gen als kiemcellen zonder. Bij de rijping van een ei, waar telkens slechts één van die vier cellen met het enkele aantal chromosomen een toekomst heeft, is de kans, dat het ei al dan niet zulk een gen zal bevatten, even groot.

Een vrouw, die heterozygoot is voor een of ander gen, zal dus evengoed dat gen slechts aan de helft van haar kinderen meegeven, als een heterozygote man dat doet.

Waarschijnlijk is het geval, waarin twee chromosomen op één locus verschillen, doordat in het eene een gen aanwezig is, dat in het andere geheel ontbreekt, niet de eenige mogelijkheid van zulk een verschil, maar is het ook mogelijk, dat dit verschil minder groot is, zóó, dat in het eene chromosoom een grootere hoeveelheid van een gen voorkomt dan in het andere.

Nu is het steeds duidelijker, dat die verdeeling van een gen over de helft van het aantal kiemcellen van een heterozygoot, niets te maken heeft met de rol, die dat bepaalde gen speelt in de ontwikkeling van deze planten, of dieren, of menschen. Een gen, dat in de ontwikkeling van het organisme in het geheel geen rol speelt, wordt op dezelfde manier overgeërfd en van geslacht op geslacht verder gegeven als een gen, dat in die ontwikkeling een factor van beteekenis is.

Het eenvoudigste voorbeeld, dat de verdeeling van een gen over de helft van de kiemcellen van een heterozygoot demonstreert, is een geval, waarin we direct in die kiemcellen zelve dat gen kunnen aantoonen. Parnell ontdekte, dat reeds de stuifmeelkorrels van de gewone rijst en van de kleefrijst, (ketan) verschillend op jodium reageeren. De stuifmeelkorrels van gewone

rijst bevatten een stof, die met jodium blauw wordt, de stuifmeelkorrels van ketan missen deze stof.

De bastaarden van rijst met ketan nu, produceeren stuifmeel, dat, met jodium behandeld, een mengsel van blauwkleurende en niet-kleurende korrels blijkt te zijn (fig. 111).

Laten we eerst even spreken over genen, die een invloed hebben op het resultaat van de ontwikkeling.

In veel gevallen zal een bepaald gen een duidelijken invloed hebben op het eindresultaat van de ontwikkeling van het levende wezen, dat dit gen in de kiem meekrijgt. En in zulk een geval kunnen we dus gewoonlijk een duidelijk verschil zien tusschen de individuen, die het gen wel en die, welke het niet hebben meegekregen. Hoe staat het nu met de werking van het gen in de gevallen, waarin het organisme heterozygoot is, dus het bepaalde gen slechts van een der ouders kreeg?

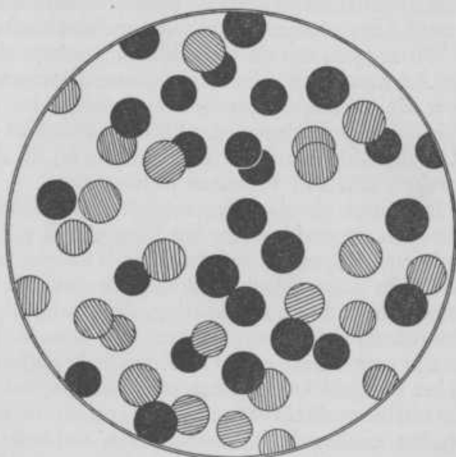

Fig. 111
Stuifmeel van de bastaard van rijst met ketan, met jodium behandeld (naar Parnell).

In het algemeen kunnen we zeggen, dat het van de omstandigheden, en van de rest van den overgeërfden aanleg zal afhangen of we al dan niet een waarneembaar verschil zien tusschen individuen, die heterozygoot zijn voor een gen, en individuen, die voor dit gen zuiver (homozygoot) zijn. Er zijn bepaalde genen, die in sommige families zóó op de ontwikkeling inwerken, dat we geen verschil kunnen waarnemen tusschen hen, die van zulk een gen slechts een enkele portie in elke cel hebben en hen, die een dubbele hoeveelheid per cel bezitten.

In de Erfelijkheidsleer zijn we gewend de erfelijke samenstelling

van een levend wezen, voor zoover we die kunnen analyseeren door een formule aan te duiden. In een geval, waar een gen van beide ouders afkomstig is, schrijven we de formule met twee maal de betreffende hoofdletter, dus *AA*. Wij duiden dan den overgeërfden aard van den heterozygoot met *Aa* aan, en schrijven *aa*, waar we een organisme voor ons hebben, dat noch van den vader, noch van de moeder het gen *A* meegekregen geeft.

In sommige gevallen nu, kunnen we een duidelijk verschil zien tusschen de *AA* en de *aa* individuen, dat zijn dus gevallen, waarin het gen *A* een zichtbaren invloed heeft op de ontwikkeling.

Wij zeggen, dat de bepaalde eigenschap, die we in de *AA* of de *Aa* menschen (dieren en planten) waarnemen, *dominant* is over de correspondeerende eigenschap bij de *aa* individuen.

Het kan voorkomen, dat bij de *Aa* wezens de invloed van gen *A* in dezelfde mate te zien komt als bij de *AA* individuen. Wij spreken dan van *volkomen dominantie.*

In andere gevallen bestaat echter een waarneembaar verschil tusschen de werking van één hoeveelheid van een gen in heterozygoten (*Aa*), en die van de dubbele hoeveelheid in homozygoten (*AA*). In zulke gevallen kunnen we dus drie verschillende eindresultaten van de ontwikkeling, drie verschillende eigenschappen waarnemen; de heterozygoten zijn hier in hun eigenschappen min of meer intermediair tusschen de beide homozygoten. Daarbij is het wel gebleken, dat het, praktisch gesproken, nooit voorkomt, dat één hoeveelheid van een gen per cel precies half zoo veel invloed op het eindresultaat heeft als een dubbele hoeveelheid. Daar, waar we de heterozygoten van de homozygoten kunnen onderscheiden, zijn in den regel de kwaliteiten van de heterozygoten (*Aa*) minder verschillend van die van de *AA* dan van de *aa* individuen. In zulke gevallen kunnen we van *onvolkomen dominantie* spreken.

Eén ding is van groot belang om van dit alles te onthouden: als we van dominantie spreken, dan hebben we het over een vergelijking tusschen de kwaliteiten, de eigenschappen van levende wezens, niet over de genen zelf. Een gen is aanwezig of afwezig, er kan meer of minder van een gen in een cel aanwezig zijn, maar of die inwendige verschillen van de cellen, wat de genen betreft, zich afspiegelen in de eigenschappen, en op welke wijze dat gebeurt, hangt van allerlei omstandigheden en combinaties af.

In een geval van volledige dominantie „domineert" de eigenschap, die we in de *AA* zoowel als in de *Aa* individuen zien, over

de overeenkomstige eigenschap bij de *aa* menschen. Een voorbeeld is het albinisme. Bij Albino menschen ontbreekt namelijk een celbestanddeel, dat een onmisbare schakel is in het ingewikkelde proces van de pigmentvorming, vandaar de witte haren en de roode oogen. Uit een huwelijk van een albino (*aa*) met een normaal persoon (*AA*) worden gewoonlijk slechts normaal gepigmenteerde kinderen geboren. Deze kinderen zijn heterozygoot voor het gen, waarover we spreken (*Aa*) en zij zullen dus ook kiemcellen geven, waarvan de helft gen *A* mist, maar zelf zijn ze normaal gepigmenteerd. Hier is dus de eigenschap „kleur" dominant over de eigenschap „albinisme".

In een geval van *onvolkomen dominantie* hebben we drie, min

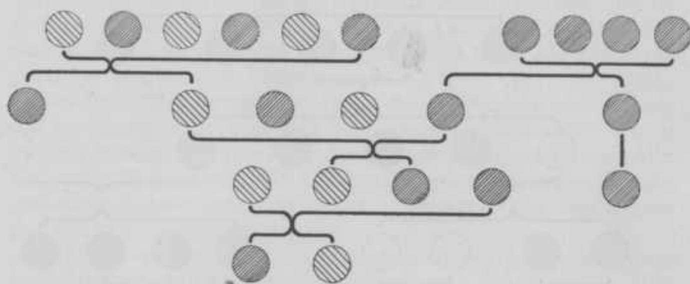

Fig. 112
Stamboom van een familie van blauwe en lichtblauwe muizen, lichte kleur „dominant".

of meer goed te onderscheiden groepen. Het beste kunnen we hier ook weer een kleurenvoorbeeld nemen en daartoe bijvoorbeeld een goed onderzocht geval van kleuren van muizen kiezen. We bezitten een familie van tamme muizen, waarin drie kleuren voorkomen, donkerblauw, lichtblauw en blauwlila. Het verschil in kleur tusschen die dieren wordt in deze familie door één enkel gen veroorzaakt. De donkerblauwe zijn *AA*, de lichtblauwe zijn *Aa*, de lilablauwe *aa*. We kunnen nu alle mogelijke paringen maken in die groep. Gaan we uit van een groep van enkel lichtblauwe (*Aa*) en donkerblauwe (*AA*), dan zien we, dat donkerblauwe onderling (*AA* x *AA*) slechts donkerblauwe jongen geven (allen homozygoot *AA*). Paren we echter donkerblauw (*AA*) met lichtblauw (*Aa*), dan zijn de helft van de jongen lichtblauw. Als we een stamboom teekenen, waarin donkerblauwe en

lichtblauwe dieren voorkomen, dan zien we, dat elk lichtblauw dier minstens één lichtblauwe ouder had (fig. 112).

We hebben dus volgende regels:

1. Donker met donker geeft alleen donker.
2. Donker met licht geeft donker en licht.
3. Een lichte heeft altijd minstens één lichte ouder.

Wij hebben echter ook een familie van zwarte muizen, waarbinnen verschillen voorkomen, die het gevolg zijn van hetzelfde gen *A*. In deze familie zijn de *AA* dieren zwart, de *Aa* dieren

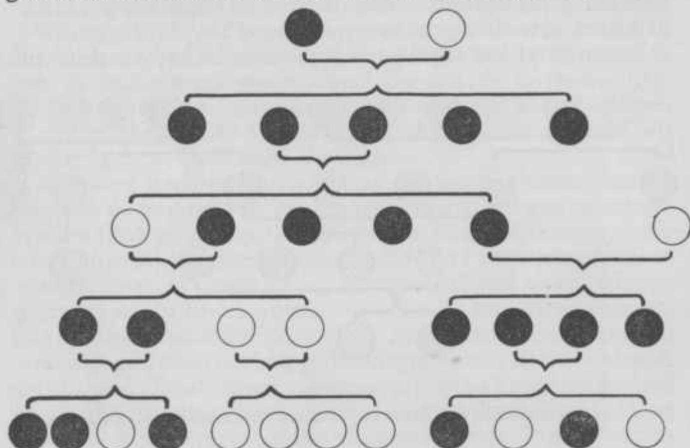

Fig. 113
Stamboom van een familie van zwarte muizen met recessieve „lichte".

zijn precies even zwart, en de *aa* dieren hebben een lichte kleur, lila (fig. 113).

In deze familie is de donkere kleur *volkomen dominant* over de lichte. Paringen van zwarte dieren onderling geven soms alleen donkere, soms echter ook een minderheid van lichte, maar paringen van lichte onderling geven alleen lichte. Hier zijn de regels de volgende:

1. Licht met licht geeft alleen licht.
2. Donker met licht geeft soms alleen donker, soms donker en licht.
3. Een donker dier heeft altijd minstens één donkere ouder.

Als we de resultaten van beide families vergelijken, dan zien we, dat in de blauwe familie licht dominant is over donker, in de zwarte familie donker over licht. Toch bestudeeren we in beide gevallen hetzelfde gen. De verklaring is te zoeken in het feit, dat het ontwikkelingsproces, het donkerder worden van het haar, onder den invloed van het gen *A* onder verschillende omstandigheden een verschillende drempelwaarde heeft: In de zwarte familie hebben de dieren zonder *A*, dus de *aa* dieren, zulk een samenstelling van de cellen, dat één portie van het gen *A* al voldoende is om het haar geheel zwart te maken. Daardoor is het verschil tusschen deze dieren, en dieren, die tweemaal zooveel van het gen hebben, niet te zien. In de andere familie is in alle gevallen veel minder pigment, dieren met twee porties *A* zijn nog lang niet zwart, en daardoor kunnen we een verschil waarnemen tusschen deze dieren en de andere, die maar één portie *A* bezitten, de heterozygoten.

Een gevolg van de omstandigheid, dat een mensch of een plant, die heterozygoot is voor een gen, evenveel kiemcellen maakt mèt als zonder, is natuurlijk, dat uit een paring van twee zulke onzuivere individuen ook kinderen worden geboren, die dat gen noch van de eene, noch van de andere ouder meekregen, dus die het geheel ontberen.

In het geval van de zwarte muizen geeft een paring van twee heterozygoten, (*Aa* x *Aa*) een kwart lila jongen, die *aa* zijn (fig. 113). Een huwelijk tusschen twee personen, die allebei een albino ouder hadden, zou 25% kans geven op de geboorte van een albino. Immers de eene ouder geeft de helft kiemcellen zonder *A*, (*a*) en omdat de andere ouder dat ook doet, moet de helft van die *a* kiemcellen door een tweede kiemcel zonder *a* worden bevrucht.

In het voorbeeld van de zwarte muizen zijn drie kwart van de jongen zwart, omdat zoowel de *AA* als de *Aa* dieren die kleur hebben. In het geval van de blauwe muizen kunnen we *AA* van *Aa* onderscheiden, hier krijgen we uit een paring van twee *Aa* (lichtblauwe) dieren met elkaar, een kwart donkerblauwe (*AA*), twee kwart lichtblauwe (*Aa*), en een kwart blauwlilas (*aa*) (fig. 114).

In verhandelingen over erfelijkheid bij den mensch ziet men heel vaak, dat men den nadruk legt op het al dan niet dominant zijn van een bepaalde eigenschap. De Duitsche auteurs speciaal geven steeds van een eigenschap op, of deze een „dominanter Erbgang" of een „rezessiver Erbgang" (het tegengestelde van dominant) heeft.

De reden hiervoor is gelegen in de omstandigheid, dat men bij den mensch vooral veel aandacht heeft gegeven aan gevallen, waarin abnormaliteiten of ziekten worden bestudeerd uit een genetisch oogpunt. Ten opzichte van dat, wat wij „normaal" noemen bij den mensch, gedraagt een afwijking, die voor een groot deel op een genetische afwijking berust, zich „dominant" of „recessief". Zooals we later zullen zien, is dit in sommige

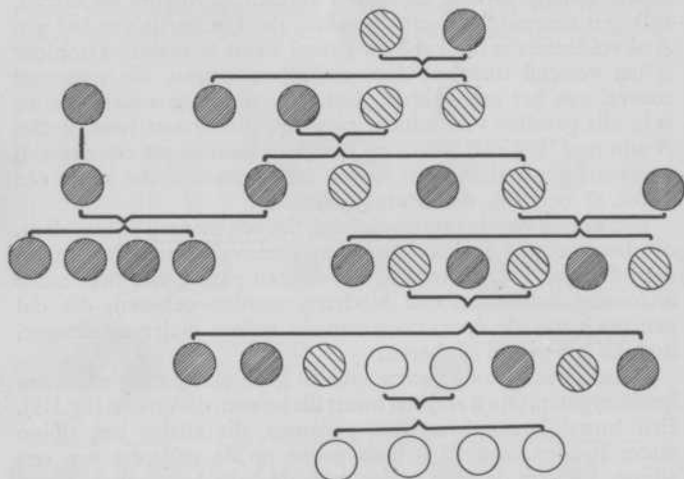

Fig. 114
Stamboom met blauwe, lichtblauwe en blauwlila muizen, lichtblauw intermediair.

opzichten, vooral als het om de wenschelijkheid van al dan niet sterielmaken gaat, van groot praktisch belang.

In ons voorbeeld van de albinos, of van de lichte kleur in de familie van zwarte muizen, bestaat een werkelijke dominantie van donker over licht, de heterozygoten zijn van de homozygoten niet te onderscheiden. In de familie van blauwe muizen is lichtblauw niet dominant over donker op geheel dezelfde wijze, hier zijn de lichte min of meer intermediair.

Als we echter ons onderzoek naar de kleuren van de muizen zouden doen in een muizenbevolking, waarin lichtkleurige dieren uiterst zeldzaam waren, zoodat practisch gesproken alle

paringen plaats vonden tusschen donkere onderling, en bij hooge uitzondering tusschen donker en licht, dan zou in het geval van de blauwe familie, „licht" een „dominanter Erbgang" hebben en in de zwarte familie zou „licht" een „rezessiver" Erbgang" vertoonen.

Het overgroote deel van de z.g. erfelijke afwijkingen bij den mensch vertoont een „dominanter Erbgang". Dat wil dan meestal zeggen, dat alle afwijkende individuen ook altijd minstens één ouder met diezelfde afwijking hebben. Of we in zulke gevallen met werkelijke dominantie, dus met de aanwezigheid van een ongewenscht, positief, gen te maken hebben, of met gevallen van intermediaire heterozygoten, is pas na te gaan, door te zoeken naar huwelijken van twee abnormale menschen onderling. Gelukkig zijn deze echter meestal onvindbaar, en in al zulke gevallen blijft de vraag open. Eén van de bekendste voorbeelden van een dominante afwijking bij den mensch is brachyphalangie, (abnormaal korte vingers) en juist bij deze afwijking is een geval bekend van een huwelijk tusschen twee personen met deze afwijking. Uit dit huwelijk werd o.a. een ongelukkig, totaal misvormd monster geboren, en vooral in verband met geheel vergelijkbare gevallen bij runderen is het hier heel waarschijnlijk, dat de afwijking niet werkelijk dominant is, maar berust op het ontbreken van een gen in één der beide kiemcellen, waaruit de afwijker ontstaat.

Overal, waar wij een onderzoek instellen naar erfelijkheidsverschijnselen bij menschen en andere levende wezens, maar vooral in die gevallen, waarin wij ingrijpende maatregelen willen maken om het ontstaan van afwijkende menschenkinderen tegen te gaan, moeten we altijd bedenken, dat het onjuist is om een direct oorzakelijk verband tusschen één enkel gen en één enkele eigenschap aan te nemen.

Er zijn stellig gevallen, waarin het verschil tusschen een normaal persoon en een mensch met een aangeboren afwijking berust op een verschil in één gen. Maar zelfs in die gevallen mogen we alleen nog maar zeggen, dat dit ééne gen overgeërfd is. De eigenschap echter, of de afwijking, die we betreuren, heeft altijd zeer vele oorzaken, zij ontstaat door een samenwerking van overgeërfde ontwikkelingsfactoren en factoren uit de omgeving. Een bepaalde overgeërfde ontwikkelingsfactor, die in bepaalde omstandigheden en samen met een bijzonder stel van andere genen een afwijking helpt veroorzaken, zou

samen met een ander stel genen waarschijnlijk heel anders werken. Uit het voorbeeld van de lichte muizen blijkt dat heel duidelijk. Wanneer we „lichte kleur" in een stam blauwe muizen als een ongewenschte afwijking zouden beschouwen, dan zouden we, door lichte blauwe muizen uit te roeien, onmiddellijk een zuiver fokkenden stam van donkere blauwe overhouden. Maar als we in die stam om een of andere reden nog veel donkerder, bijv. zwarte muizen gingen gebruiken, dan zouden we daarmee heel waarschijnlijk de afwijking „lichte kleur" weer binnenhalen, immers de zwarte dieren kunnen *Aa* zijn, zonder daardoor zelf, gelijk de blauwe, „licht" te zijn (fig. 112, 113 en 114).

Het oude idee, dat we de genen moesten aanzien als „determinanten" voor „overgeërfde eigenschappen" speelt in de erfelijkheidsliteratuur over den mensch nog een veel te groote rol. Deze opvatting is de voornaamste basis van goed bedoelde, maar genetisch slecht gefundeerde sterilisatiewetgevingen.

Hoogstens zouden we gerechtigd zijn om, met bovenstaande beperkingen, te spreken over de overerving van den aanleg voor bepaalde eigenschappen. Maar zelfs deze wijze van beschouwing van de erfelijkheid voert veel te licht tot het idee, dat wij den erfelijken aanleg als een noodlot hebben aan te zien.

De uiteindelijke eigenschappen van een persoon worden bepaald door al de vele ontwikkelingsfactoren, die tot zijn wording en zijn groei bijdragen. De groep van de overgeërfde ontwikkelingsfactoren, de genen, heeft deze bijzonderheid, dat aan de genetische samenstelling, het genotype, van de cellen na de bevruchting van de kiem niets meer veranderd kan worden. Het genotype van een persoon is werkelijk een onafwendbaar lot. Maar het eindresultaat van de ontwikkeling hangt geenszins alleen van de samenstelling van de cellen af. De omgeving in den ruimsten zin, de voeding, het klimaat, de opvoeding, bij afwijkende personen ook de medische behandeling, zij allen werken samen om het eindresultaat teweeg te brengen.

Wanneer wij weten, dat een kind geboren is met een ander stel genen dan dat van zijn „normaal aangelegde" tijdgenooten, dan beteekent dat geenszins, dat het kind noodzakelijk voorbestemd is om een ongelukkig bestaan te lijden. Het is de taak van ouders en opvoeders, van paedagogen, maar vooral ook van de medische wetenschap om een afwijkende, onfortuinlijke, aangeboren aanleg door het veranderen van de omgevingsinvloeden zoo goed mogelijk te compenseeren. In latere

hoofdstukken zal ik telkens op deze kwestie terugkeeren.

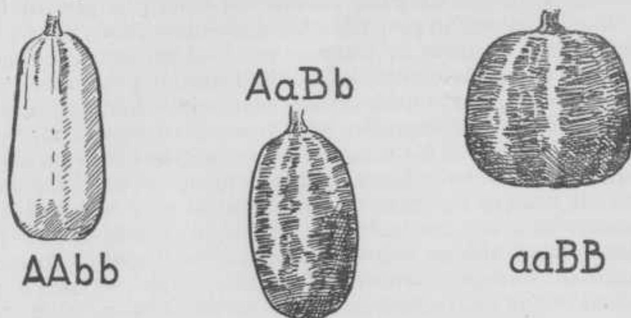
Wij weten, dat een mensch, die heterozygoot is voor een bepaald gen, wat dit gen betreft, twee soort kiemcellen maakt, en dat die splitsing het gevolg is van het uit elkaar gaan van de chromosomen van dat paar, waarop dat eene gen gelegen is.

Wat geldt voor één gen, geldt voor alle andere genen, waarvoor een mensch onzuiver is. Wanneer een kind een gen *A* slechts van een der beide ouders krijgt, en hetzelfde geldt voor een tweede gen *B*, dan kunnen wij zijn genetische formule schrijven als *Aa Bb*. Bij het opstellen van genetische formules moeten we altijd bedenken, dat deze formules een geheel anderen aard hebben als bijvoorbeeld chemische formules. Een chemische formule van een stof geeft een beeld van de geheele werkelijke samenstelling van het molecuul, en alle in de stof aanwezige chemische elementen zijn in de formule aangegeven. In een genetische formule geven we uitsluitend die weinige genen aan, waaraan we in een bepaald geval onze aandacht geven. Maar wij weten, dat het aantal genen in ieder geval in de tienduizenden loopt.

Wanneer gen *A* op een ander chromosoom aanwezig is dan gen *B*, dan is het zonder meer duidelijk, dat bij de reductiedeeling alle mogelijke combinaties van *A* of *a* met *B* of *b* zullen voorkomen in de gevormde kiemcellen, wanneer we mogen aannemen, dat de chromosomen, die van verschillende ouders gekomen zijn in de eerste cel, op toevallige wijze over de dochtercellen worden verdeeld. In de lichaamscellen is het genotype van elke cel *Aa Bb*. De kiemcellen echter zullen wat *A* en *a* betreft van twee soorten zijn, *A* cellen en *a* cellen. Wanneer dat zelfde geldt voor *B*, dan krijgen we dus vier soorten van kiemcellen, wat *A* en *B* betreft, namelijk 25% *A B*, 25% *A b*, 25% *a B* en 25% *a b*. Ik wil er ten overvloede nog aan herinneren, dat dit niet beteekent, dat zulk een individu slechts vier soorten kiemcellen maakt; zonder dat we het weten, kan immers de persoon ook nog voor tien, of dertig, of honderd andere genen heterozygoot zijn, en dus kan het aantal combinaties van al die genen twee tot de macht 12 of tot de macht 32, of 102 bedragen.

Dat een heterozygoot, die tegelijk voor twee genen onzuiver is, wat betreft die genen vier soorten kiemcellen maakt, kunnen we het mooiste zien, wanneer we met twee genen te maken hebben, die elk een duidelijken invloed op de uiteindelijke eigenschappen hebben.

Een mooi schoolvoorbeeld, dat de onafhankelijke afsplitsing van twee verschillende genen laat zien, is een geval, waarin het mogelijk is om zonder bevruchting de kiemcellen zelf tot ontwikkeling te brengen. Wij kruisten destijds twee soorten van

Eicellen

AB Ab aB ab

Fig. 115
Parthenogenese bij Kalebassen

kalebassen, een vorm met groene, korte vruchten en een vorm met lange, witte vruchten. De bastaardplanten hadden groene, lange vruchten. Sommige van deze bastaardplanten nu waren in staat om uit onbevruchte eicellen rijpe kiembare zaden te maken,

die weer planten gaven. Daardoor waren in dit geval de helft van de planten met groene, en de helft met witachtige vruchten, en in beide groepen kwamen kortvruchtige en langvruchtige planten voor (fig. 115).

In gevallen, waarin geen parthenogenetische ontwikkeling van echte eicellen (zonder bevruchting) mogelijk is, kunnen wij de onafhankelijke verdeeling van twee genen het mooist zien in die voorbeelden, waarin een dier, dat heterozygoot is voor twee genen, (*A a B b*) wordt gepaard met een tweede dier, dat geen van beide genen bevat en dus de formule *aa bb* draagt. Wanneer we een zwartoogige eenkleurige muis, die één roodoogige en bonte ouder had, en dus voor twee genen heterozygoot is, met een roodoogige bonte muis terugparen (*A a B b x aa bb*) dan krijgen we eenkleurige zwartoog, bonte zwartoog, eenkleurige roodoog en bonte rondoog muizen in gelijke aantallen.

De paring van twee van deze dubbele heterozygoten (*Aa Bb*) met elkaar geeft een complicatie, immers nu hebben we aan beide zijden vier soorten kiemcellen, en dus zijn er vier × vier, dus zestien combinaties mogelijk. Het zou ons te ver voeren hier al te diep op in te gaan, ik wil er alleen nog op wijzen, dat uit de combinatie van twee *Aa Bb* individuen een bepaalde kans bestaat, dat er jonge individuen worden geboren, die *aa bb* zijn, namelijk een kwart van een kwart, dus een zestiende (fig. 116).

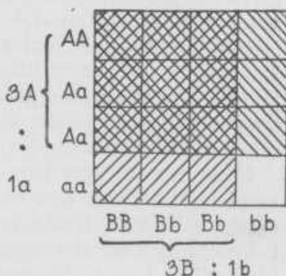

Fig. 116
Ontstaan van een dubbel-recessief novum

Dit is namelijk van groot belang voor een verklaring van een verschijnsel, dat wij bij alle mogelijke soorten van levende wezens aantreffen, namelijk het plotseling ontstaan van jonge planten of dieren, menschen waarschijnlijk ook, die eigenschappen bezitten, die voor de groep geheel nieuw zijn, en wel uit een groep van individuen, die ontstaan is uit een kruising tusschen rassen of soorten.

Van deze bijzonder opvallende voorbeelden wil ik er twee noemen, één bij dieren en een bij planten.

Wanneer wij twee na verwante ondersoorten van wilde ratten

kruisen, dan is het namelijk gewoon, als uit onderlinge paring van de bastaarden opeens geheel afwijkende dieren worden geboren. Uit een paring van een Europeesche en een Afrikaansche huisrattenvorm kregen wij grijze en zwartgrijze jonge ratten, die echter bij onderlinge paring opeens gele jongen gaven, en ook tegelijkertijd dansratten, in beide gevallen in een verhouding van één op zestien.

De verklaring is waarschijnlijk vrij eenvoudig. In de eene soort zijn de dieren wildgrijs inplaats van geel, omdat ze een gen *A* bezitten, dat ze van de gele onderscheidt. Maar in de andere soort is de kleur grijs inplaats van geel, doordat hier een gen *B* aanwezig is, dat ongeveer dezelfde werking heeft, als het gen *A* in de eerstgenoemde soort. We kunnen nu de formules van de twee soorten *AA bb* en *aa BB* noemen, dus de eene soort bezit *A* maar *B* niet en in de andere soort is wel *B* aanwezig, maar *A* ontbreekt. Kruisen we nu de twee soorten, dan zijn de bastaarden, die gelijktijdig *A* en *B* hebben, heterozygoot voor beide genen, hun formule kunnen we als *Aa Bb* neerschrijven.

Gaan we nu een tweede generatie kweeken uit deze bastaarden onderling, dan ontstaan in die generatie alle mogelijke combinaties van *A* of *a* met *B* of *b* in de kiemcellen, en bij de bevruchting weer alle mogelijke combinaties van die vier soorten kiemcellen. Van al die combinaties is er ten slotte telkens op de zestien (vier maal vier) één, waarin noch *A* noch *B* voorkomt. En deze dieren hebben een voor de groep nieuwe eigenschap, gele kleur.

Het is natuurlijk niet juist om te zeggen, dat die gele ratten geel zijn, omdat ze die factoren *A* en *B* missen, ze zijn geel, doordat in hun cellen een onbekend groot aantal genen aanwezig zijn, die samen geel pigment vormen, dat zoowel door gen *A* als door gen *B* in donkerder pigment zou veranderd zijn.

Een mooi plantenvoorbeeld is door De Haan uitgewerkt met erwten. Het loopt met ons rattenvoorbeeld geheel parallel. In het geval van de erwten bleken in verschillende rassen verschillende genen aanwezig te zijn, die door hun werking den groei beperken. Gen *A* in het eene ras heeft denzelfden invloed op de lengte van den stengel als gen *B* in een tweede ras. Worden de twee rassen gekruist, dan zijn de bastaarden *AaBb*, en ze onderscheiden zich weinig in lengte van de ouderrassen. Maar wordt uit de bastaarden een tweede generatie gekweekt, dan ontstaan

onder anderen enkele planten met de formule *aa bb*, en omdat in deze planten beide groeibeperkende genen afwezig zijn, groeien deze planten tot een fabelachtige lengte van vele meters uit. Ook hier ontstaan planten met eigenschappen, die voor de groep geheel nieuw zijn, door een kruising van rassen met verschillend genotype.

Op geheel deze zelfde manier is het ontstaan van planten en dieren met geheel nieuwe eigenschappen te verklaren, in gevallen, waar die nieuwe eigenschap in de nakomelingschap van bastaarden tusschen soorten of rassen optreedt. Wij zelf kregen vele malen ratten en muizen met geheel nieuwe eigenschappen op deze wijze, dansratten van twee soorten, albinos, zilverkleurige en ook tembare ratten in een groep die uit de kruising van wilde soorten ontstond. Bij planten is dit ontstaan van nieuwe eigenschappen na soortkruising een door de tuinbouwmenschen vaak waargenomen en ook vaak gebruikt verschijnsel. Uit een kruising van twee soorten hoornpapavers, Argemone platyceras en A. grandiflora, ontstonden alle mogelijke, voor deze groep nieuwe eigenschappen, planten met ingesneden bladen, met dubbele bloemen en bloemen waar meeldraden in stampers waren veranderd.

Kruising tusschen rassen of soorten is een zeer belangrijke oorzaak voor variabiliteit. Dit brengt ons tot de vraag naar de oorzaken van variabiliteit in het algemeen.

Het is begrijpelijk, dat de overeenstemming tusschen verschillende personen aan gelijkheid in overgeërfden aanleg moet liggen. Twee personen, die geheel hetzelfde stel van overgeërfde ontwikkelingsfactoren hebben, en die tevens in geheel gelijke omstandigheden opgroeien, zouden eigenlijk in alle opzichten identiek moeten zijn.

Bij sommige planten en dieren kunnen wij den invloed van omgevingsfactoren op het eindresultaat van de ontwikkeling bestudeeren in die gevallen, waarin we reden hebben om aan te nemen, dat het stel overgeërfde factoren, het genotype, in de groep geheel gelijk is. Door voortgezette inteelt, paring van vollen broeder met volle zuster gedurende een groot aantal geslachten, kunnen wij bij geschikte proefdieren, zooals muizen of bananenvliegen een groote mate van eenvormigheid, van zuiverheid voor bepaalde genen, bereiken. Binnen zulke stammen moet dus elk verschil in eigenschappen berusten op de inwerking van niet-overgeërfde factoren. Deze omgevingsfactoren kunnen

op verschillende wijze varieeren in intensiteit, ook de duur van inwerking kan zeer verschillend zijn, ten slotte zijn de verschillen tusschen een jong exemplaar en een volwassen dier van dezelfde groep ontstaan door zulke oorzaken.

Bij planten kunnen we zoowel ingeteelde of zelfbestoven lijnen bestudeeren, of wel we kunnen de variabiliteit nagaan bij groepen, die door vegetatieve vermeerdering bijv. door stekken zijn ontstaan, dus bij z.g. klonen.

Doordat de redistributie van de genen in een heterozygoot individu alleen maar bij de reductiedeeling plaats vindt, hebben alle lichaamscellen vanaf de allereerste celdeeling hetzelfde stel genen. Wanneer we dus deelen van een plant afnemen en tot ontwikkeling brengen, dus voor stekken of enten of afleggen, dan moeten die groepen van planten, die we zoo krijgen, ook onderling in genotype overeenstemmen. Binnen zulk een groep, zulk een klone zijn dus ook weer de verschillen alleen maar door verschil in leeftijd of door verschillenden invloed van niet-genetische ontwikkelingsfactoren veroorzaakt.

Bij hoogere dieren is vegetatieve vermeerdering tamelijk zeldzaam, maar ook hier komt zij voor. Er zijn parasitaire wespen, waarbij uit elk ei niet één, maar een heele reeks van larven ontstaan, doordat zich uit elk van de eerste cellen een afzonderlijk individu ontwikkelt. In zulke groepen, die samen uit één bebevruchte eicel ontstaan, is o.a. het geslacht van allen gelijk.

Zelfs bij hoogere dieren komt het voor, dat zich uit één enkel ei twee, vier, of zelfs meer individuen ontwikkelen. Uit proeven van Jacques Loeb, die een methode uitwerkte om uit één zee-egelei naar wensch twee of vier embryonen te kweeken, is het wel duidelijk, dat wij hier wel altijd hetzelfde verschijnsel zullen hebben, namelijk het van elkaar los laten van de twee eerste dochtercellen, die door de eerste celdeeling van het bevruchte ei ontstaan.

Ook bij den mensch komen zulke groepen van genetisch identieke embryonen voor. Een deel van de tweelingen bij den mensch bestaat uit twee verschillende individuen, die elk uit een bevrucht ei ontstaan. Zulke paren van tweelingen moeten worden beschouwd als een stel van twee broers, twee zusters, of een broer en zuster, die op het zelfde tijdstip zijn geconcipieerd, en uit twee verschillende eieren ontstaan. In andere gevallen echter ontstaan uit één bevrucht ei twee of meer (tot vijf toe) embryonen, en dus twee of meer kinderen. In zulk een geval zijn deze steeds van gelijk geslacht.

Eeneiïge tweelingen vormen een belangrijke bron van studie voor het vraagstuk, in hoeverre de overgeërfde aard, dan wel de omgeving bepaalde kwaliteiten beïnvloeden.

De buitengewoon sterke gelijkenis bij paren eeneiïge tweelingen valt iedereen onmiddellijk op. Twee zulke menschen stemmen altijd overeen in geslacht, maar ook in haarkleur, haarvorm, bloedgroep, vingertoppatroon en algemeenen lichaamsbouw. Over het algemeen is ook binnen een tamelijk zuiver menschenras zoo veel variabiliteit op al deze punten, dat overeenstemming in een groot aantal ervan, het beste bewijs is, dat wij met een paar eeneiïge tweelingen te doen hebben. In ons land hebben zich veel schrijvers, in hoofdzaak medici, met het tweeling-onderzoek bezig gehouden, ik noem hiervan slechts SIEMENS, WAARDENBURG, LEGRAS en VOÛTE.

Doordat in een paar eeneiïge tweelingen het genotype overeenstemt, terwijl het in paren twee-eiïge tweelingen van het zelfde geslacht niet behoeft overeen te stemmen, kunnen wij, als we een groot aantal paren tweelingen onderzoeken, nagaan, welke eigenschappen tenslotte veel vaker dezelfde zijn in de eeneiïge paren dan in de tweeeiïge paren.

Laten we eens aannemen, dat wij bij een groote groep personen in een bevolking speciaal letten op roodharigheid. Wij vinden dan natuurlijk ook een aantal roodharige kinderen, die tot tweelingparen behooren. Wij gaan dan na voor elk van deze kinderen, welke haarkleur de tweede partner van het paar heeft. En dan treft het ons in zulk een onderzoek, dat in alle paren, die samen uit één ei gekomen zijn, ook het tweede lid van het paar roodharig is, terwijl in de tweeeiïge paren slechts een klein deel van de broertjes of zusjes roodharig is, geen grooter deel, dan wanneer we alle broertjes en zusjes van onze eerst onderzochte tweelingen in het onderzoek betrekken. We mogen dan de conclusie trekken, dat blijkbaar roodharigheid in deze families bij de kinderen voornamelijk ontstaat door een bijzonder genotype. Een onderzoek bij volwassen vrouwelijke tweelingparen zou in kringen waar het verven en bleeken van het haar in de mode is, tot andere resultaten leiden kunnen.

In Duitschland en in Amerika heeft men dit tweelingonderzoek op groote schaal aangepakt, en speciaal VON VERSCHUER en de artsen, die onder zijn leiding werken, hebben hiermede interessante resultaten bereikt. Zoo blijkt ook uit dit tweelingonderzoek weer, hoe zeer het ontstaan van tuberculose beïnvloed

wordt door den overgeërfden aanleg, de kans, dat een tweelingbroer van een tuberculosepatiënt, in een paar van eeneiïge tweelingen, eveneens tuberculeus zal zijn of worden, is vele malen grooter, dan de kans, dat een andere volle broer van zulk een patiënt (al dan niet gelijk met hem, of vroeger dan wel later geboren) tuberculeus zal zijn. Bij onze groote huisdieren, speciaal bij het rund, komen enkele malen ook eeneiïge tweelingen voor. Ook hier is de gelijkenis buitengewoon sterk. De heer SIEBENGA heeft mij voor eenigen tijd eens zulk een paar tweelingen in Oldeberkoop gedemonstreerd, die in alle mogelijke opzichten buitengewoon sterk overeenstemden, in kleur, in afteekening, in vatbaarheid voor, en in de gevolgen van een mond- en klauwzeerinfectie, in melkproductie en in vetgehalte van de melk, en zelfs in het feit, dat beide koeien positief op een tuberculine-injectie reageerden, terwijl de rest van den stal negatief reageerde.

Uit een medisch en ook uit een opvoedkundig oogpunt is het van groot belang, de groote gelijkenis tusschen zulke groepjes menschen van gelijken erfelijken aanleg te observeeren. Van bijzonder groote waarde echter is ook een onderzoek naar de verschillen in zulke groepen. Immers verschillen binnen zulke paren moeten veroorzaakt zijn door niet-overgeërfde ontwikkelingsfactoren, en aangezien deze invloeden in het algemeen, wanneer we ze kennen, ook naar willekeur veranderd en verbeterd kunnen worden, is het van groot belang ze te kennen.

Bijzonder interessant zijn die gevallen, waarin paren tweelingen van de vroege jeugd af in een verschillend milieu zijn opgevoed, of waarin men zich de moeite getroost heeft één kind van een paar eeneiïge tweelingen op een bijzondere manier te oefenen, om zoo een verschil teweeg te brengen.

Buitengewoon interessant zijn de onderzoekingen van GESELL en zijn school op dit punt. In deze proeven probeert men om een kind van een eeneiïg tweelingpaar door oefening een bepaalde handeling te leeren uitvoeren. Men observeert het kind voortdurend, en teekent nauwkeurig de vorderingen op. Na eenigen tijd, wanneer het kind goed geoefend is, begint men ook het tweede kind voor dezelfde handeling te interesseeren, en men noteert hoe snel dit tweede kind, dat ondertusschen natuurlijk bij het begin van de proef ouder is dan het eerste zusje of broertje, nu op zijn beurt de handeling kan leeren.

De resultaten van deze onderzoekingen zijn verrassend. Telkens weer bleek, dat de graad van ontwikkeling, dus de leeftijd,

of rijpheid van het kind van veel grooteren invloed was op het leeren van een vrij ingewikkelde handeling, dan de langdurige oefening. Vaak bleek, dat het eene tweelingzusje weken lang geoefend moest worden tot het een bepaald trapje beklimmen kon, of een bepaald aantal woorden kon onthouden, terwijl dan het tweede zusje in zeer korten tijd haar tweelingzusje evenaarde.

Uit zulke proeven en observaties blijkt telkens weer, dat de aangeboren aard van een menschenkind een enorm grooten invloed heeft op zijn ontwikkelingsmogelijkheden, maar er blijkt ook telkens weer uit, dat er ook niet-overgeërfde factoren zijn, die van groot belang zijn voor het eindresultaat.

Onder de niet-overgeërfde factoren, die op de lichaamsvormen en lichaamslengte grooten invloed hebben, nemen voeding en doorgemaakte ziekten een voorname plaats in. De schedelvorm van tweelingen, waarvan het eene kind in een andere ligging geboren werd dan het andere, kan ook heel sterk verschillen.

In het algemeen blijkt echter wel uit het tweelingonderzoek, dat men geneigd is een te groote rol toe te schrijven aan omgevingsfactoren. Treffend zijn soms de gevallen, waarin één persoon van een tweelingpaar een heel ander leven kiest dan de andere, en bijvoorbeeld veel aan sport of gymnastiek doet, terwijl de ander meer een zittend leven leidt. In enkele van zulke gevallen was het bij een lichamelijk onderzoek van de broers eigenlijk niet mogelijk, den athleet van den kantoorman te herkennen.

Vooral bij het onderzoek van zielsziekten is het van groot belang na te gaan, of er gevallen zijn, waarin één lid van een eeneiïg tweelingpaar ziek wordt en één lid gezond blijft, omdat zulke gevallen ons op den duur den weg kunnen wijzen naar de oorzaken, die voor een gunstige ontwikkeling van menschen met een onfortuinlijken aanleg van overwegend belang zijn.

Eén ding springt naar voren uit al de vele tweelingstudies bij den mensch, namelijk, dat er uit een oogpunt van erfelijkheidsleer geen enkel fundamenteel verschil bestaat tusschen lichamelijke en geestelijke eigenschappen. Overgeërfde ontwikkelingsfactoren hebben evenzeer invloed op de psyche van een mensch als op zijn haarkleur of zijn gezichtsvermogen. Voor de paedagogie, zoowel als voor de psychiatrie, is het van het grootste belang, dat een onderzoek naar de overerving van genen, die de psychische

kwaliteiten van menschen helpen bepalen, meer dan tot nu toe ter hand wordt genomen.

Uit allerlei onderzoekingen blijkt, dat bij den mensch op het gebied der erfelijkheid evenzeer gelijke wetmatigheden gelden als voor dieren en planten, als dat bij andere wetenschappen het geval is. Slechts is de mensch voor erfelijkheidsstudies niet bepaald gunstig materiaal, en telkens is het noodig om voor een studie der erfelijkheid zijn toevlucht te nemen tot beter geschikte proefobjecten, tot dieren en planten. Uit een zuiver wetenschappelijk oogpunt is het natuurlijk een groot bezwaar, dat wij bij een studie der erfelijkheid bij den mensch genoegen moeten nemen met de gegevens, die het toeval ons verschaft. Wanneer wij met proefdieren of proefplanten werken, kunnen we het toeval ter hulp komen, en opzettelijk situaties maken, die op een of andere vraag een duidelijk antwoord geven.

Een van de allergrootste bezwaren tegen een erfelijkheidsonderzoek bij den mensch zelve, is wel gelegen in het feit, dat wij natuuronderzoekers zelf menschen zijn. In de eerste plaats beteekent dit, dat wij niet langer leven dan onze proefobjecten, en dat we dus uit persoonlijke observatie niet meer dan twee, hoogstens drie geslachten waarnemen kunnen. Maar het beteekent ook, dat wij, die toch in elk geval ook tot een bepaald ras, een bepaalde menschengroep behooren, heel moeilijk objectief in ons oordeel omtrent de hoedanigheden van leden van andere, vreemde groepen, kunnen zijn.

Daar komt dan natuurlijk nog bij, dat de gegevens omtrent de afstamming van vele menschenkinderen onbetrouwbaar zijn. In onze proefkooien behoeft twijfel omtrent het vaderschap van onze jonge dieren nooit voor te komen, maar iedereen kent uit zijn omgeving wel staaltjes van gevallen, waarin stiefkinderen of voorkinderen als echte kinderen van den vader en de moeder van het gezin doorgaan. In sommige landen is het percentage kinderen, waarvan het vaderschap niet volkomen vaststaat, grooter dan in andere landen, sommige schrijvers noemen voor de inlandsche bevolking van Java een fantastisch hoog cijfer.

Door al deze moeilijkheden is het bijna onmogelijk om bij het verzamelen van gegevens, de erfelijkheid bij den mensch zelven betreffende, even critisch te zijn als bij het verzamelen van gegevens uit opzettelijke proeven. Het is een gewoon verschijnsel om in gevallen, waarin een of andere medische afwijking bestudeerd wordt, stamboomen te zien gepubliceerd,

die over vier of vijf, ja soms nog wel over meer geslachten loopen. Uit een wetenschappelijk oogpunt beschouwd zijn zulke stamboomen bijna steeds onvoldoende betrouwbaar. Hier zou toch zeker, juist als het om medische bijzonderheden gaat, als eerste eisch moeten gelden, dat alle op den stamboom aangegeven personen door een medicus persoonlijk zijn onderzocht. Telkens weer blijkt, dat, wat kinderen over hun ouders en grootouders weten te vertellen, in veel gevallen geheel onbetrouwbaar is. Op den duur zal het mogelijk zijn om in families, waarin nu twee geslachten behoorlijk onderzocht zijn, erfelijkheidsonderzoekingen te verrichten, die over drie of vier geslachten loopen en die door twee of meer generaties van medische onderzoekers zijn verricht.

Als we tenslotte nog bedenken, hoe klein de families bij den mensch zijn, en hoe klein dus de getallen zijn, die we moeten beoordeelen, dan is het wel duidelijk, dat het altijd noodzakelijk zal zijn voor ons genetici, die zich voor de erfelijkheid bij den mensch interesseeren, om ons voor een studie van de wetmatigheden in de erfelijkheidsleer te vergenoegen met proeven op planten en dieren.

Tenslotte geldt datzelfde voor allerlei andere wetenschappen, ook in de bacteriologie doen we het proefondervindelijke onderzoek op dieren, en dan trekken wij uit een vergelijking van de resultaten van onze proeven en uit dat, wat we bij toeval bij den mensch kunnen waarnemen, onze parellellen. In de verrichtingsleer is het al niet anders, uit observaties bij den mensch kunnen we een en ander leeren, maar als we de puntjes op de i zetten willen, moeten wij opzettelijke proeven nemen, en daarvoor moeten we ons met proefdieren behelpen.

Nu geldt in zulke gevallen, waarin wij ons met proeven op andere organismen behelpen moeten, steeds deze regel, dat wij moeten probeeren, materiaal te kiezen, dat in de essentiëele punten, die ons interesseeren, zoo goed mogelijk overeenstemt met het voorwerp van studie, dat zich niet voor proefnemingen leent. En dan kunnen we telkens probeeren om dat, wat we bij ons eigenlijke studieobject waarnemen, te verklaren door middel van wat we uit proeven hebben geleerd. Verder kunnen we dan ook telkens daar, waar we een moeilijk geval tegenkomen, opnieuw reeksen van proeven beginnen.

Het eigenlijke erfelijkheidsonderzoek bij den mensch stelt telkens weer te leur, en dat kan ook eigenlijk niet anders. Maar

het heeft ons toch wel reeds zoo ver gebracht, dat wij gezien hebben, dat alle zelfde wetmatigheden, die bij planten en dieren gelden, ook bij den mensch geldigheid hebben.

In het eigenlijke erfelijkheidsonderzoek met den mensch als voorwerp van studie kunnen we drie hoofdrichtingen onderscheiden. Het tweelingonderzoek noemde ik reeds. We kunnen verder in hoofdzaak twee methoden onderscheiden, een statistisch onderzoek van bevolkingsgroepen, en het stamboomonderzoek.

Over het statistische bevolkingsonderzoek kan ik hier kort zijn, we zullen later voldoende gelegenheid hebben hierover te spreken. Een enkel woord over het stamboomonderzoek is echter wel op zijn plaats. Ik sprak reeds over de wenschelijkheid om in wetenschappelijke onderzoekingen slechts die gegevens te gebruiken, die op een behoorlijk eigen onderzoek steunen. Dat beteekent, jammer genoeg, dat men zich gewoonlijk in zulke stamboomen tot drie geslachten moet beperken. Gegevens, die verder in den stamboom staan over menschen, die bij het begin van het onderzoek reeds gestorven waren, zijn uit den aard van de zaak bijna altijd weinig betrouwbaar, en doen dus aan de bruikbaarheid van de stamboomstudie slechts schade.

Bijna in alle gevallen van stamboomstudie bij den mensch is doel van het onderzoek, na te gaan, hoe een bepaalde, opvallende eigenschap over de leden van opvolgende geslachten is verdeeld.

Bij het opteekenen van de gegevens in den vorm van een stamboom volgt men gewoonlijk vaste regels, die het voordeel hebben, dat ze voor ingewijden het overzicht gemakkelijker maken, maar het nadeel, dat zij soms tot schematiseeren leiden. Daar het in den regel doel van de studie is, het optreden van een bepaalde eigenschap na te gaan, is het gebruikelijk om de personen, die de eigenschap vertoonen, in den stamboom op een, bijzondere manier aan te geven, meestal zoo, dat het figuurtje dat de persoon aangeeft, wordt zwart gemaakt.

Gewoonlijk bestaat dus zulk een stamboom uit een groot aantal witte stippen en zwarte stippen, waarbij de witte stippen „gewone" menschen voorstellen en de zwarte stippen „bijzondere" of „afwijkende". Nu ligt in deze methode al dadelijk een bron van gevaren. In vele gevallen vinden wij inderdaad bij een vergelijking van familieleden een heel opvallend onderscheid tusschen normale en aangetaste leden, bijvoorbeeld als

het gaat om albinisme of om kleurenblindheid. Maar in de meeste gevallen komen allerlei graden van afwijkingen voor, zooals bij variaties in het gezichtsvermogen, alcoholisme, of zooals bij oogkleur of haarkleur.

In sommige gevallen is het noodzakelijk, om bij het onderzoek van een persoon uit een familie te beslissen, of hij in den stamboom eigenlijk met een zwarten of met een witten cirkel behoort te worden aangeduid. Dat is vooral het geval bij zulke afwijkingen als bijziendheid, of suikerziekte, of tuberculose, waar echte, objectieve criteria ontbreken, of waar hoogstens de grens ergens op een willekeurige plaats moet worden gesteld. In die gevallen is er geen sprake van, dat in werkelijkheid de „afwijking" zich van „het normale" onderscheidt op een overeenkomstige manier als de zwarte stip van de witte stip. Wanneer eenmaal die stippen in den stamboom geteekend zijn, dan is alles heel helder, de moeilijkheid komt vooral bij dat teekenen van dien stamboom.

Een van de gevolgen van de omstandigheid, dat zooveel aandacht aan het teekenen van stamboomen is gegeven bij den mensch, is stellig geweest, dat daardoor het idee in de hand is gewerkt, dat bij den mensch bepaalde genen voorkomen, die elk op zichzelf verantwoordelijk te stellen zijn voor een bepaalde afwijking of een bepaalde „erfelijke ziekte". In sommige stamboomen zien we, dat vaak een of twee geslachten lang geen zwarte stip in den stamboom voorkomt, maar dat bij een huwelijk van verwanten opeens weer enkele kinderen met zwarte stippen worden aangeduid. De verklaring is dan deze, dat de „afwijking" of de „eigenschap" recessief is. Normale personen bezitten een gen, dat met vele andere genen noodzakelijk is voor het ontstaan van de dominante „normale" eigenschap, ook zij, die het gen maar van één ouder geërfd hebben, zijn normaal, maar wanneer twee van deze heterozygoten huwen, is er weer een kans (één op vier) dat een kind geboren zal worden, dat de afwijking vertoont, omdat het dit gen mist. De Duitschers spreken bij zulke stamboomen van een „rezessiver Erbgang" (fig. 112, 113 en 114).

Het kenmerkende in zulke stamboomen is, dat de eigenschap of de afwijking nu en dan een geslacht overspringt, en een tweede eigenaardigheid is deze, dat uit een huwelijk van twee personen met de eigenschap (twee zwarte stippen) slechts kinderen worden geboren, die eveneens de eigenschap vertoonen.

In andere stamboomen krijgen we een heel ander beeld te

zien. Vaak vinden we bij den mensch afwijkingen of eigenschappen met een „dominanter Erbgang". Dat wil dan zeggen, dat er eigenschappen zijn, die in den regel alleen bij personen voorkomen, waarvan minstens een der ouders eveneens zoo afweek.

Wanneer we in een stamboom zwarte stippen teekenen voor afwijkers, en witte stippen voor normale personen, dan zien we in sommige stamboomen, dat uit een combinatie van twee witte stippen, die zelf van zwarte stammen, nooit weer zwarte stippen voorkomen. Verder zien we in zulke stamboomen als regel, dat elke combinatie van een zwarte stip met een witte een aantal zwarte stippen voortbrengt.

Zooals ik al vroeger schreef, moeten we bij deze stamboomen met dominantie heel voorzichtig zijn. In de eerste plaats komt het zelden voor, dat huwelijken tusschen twee „afwijkers" worden gesloten. Bijna alle zwarte stippen zijn met witte verbonden. We weten daaruit, dat de afwijkers heterozygoten zijn, menschen, die een bepaald gen slechts van één ouder geërfd hebben. Het is in zulke gevallen mogelijk, dat de zwarte stippen personen voorstellen, die normaal zouden geweest zijn, wanneer de rest van hun overgeërfden aard anders geweest was.

In veel stamboomen komt als eerste afwijker een persoon voor, wiens beide ouders normaal zijn. Er zijn twee manieren om zich zulk een geval voor te stellen, het is mogelijk, dat door een onregelmatigheid in het celdeelingsproces ergens een gen verloren is geraakt, zoodat een normaal persoon (*AA*) enkele afwijkende kiemcellen (*a*) heeft voortgebracht (mutatie). Het is ook mogelijk, dat in een andere familie van normale menschen heterozygoten voorkomen voor een gen *A* (*Aa*), zonder dat in die familie deze heterozygoten zich van normale (*AA*) onderscheiden, maar dat de combinatie van *Aa* met bepaalde andere genen het onfortuinlijke resultaat geeft. In mijn geval van de lichte muizen in de blauwe en de zwarte familie hadden we hiervan voorbeelden.

Zooals we later zullen zien, is het van bijzonder groot belang, dat wij inzien, dat in zulke gevallen van „dominantie" niet noodzakelijk een „ziek gen" of een vaste determinant voor een afwijking in het spel is, die we eens voor al zouden kunnen doen verdwijnen door „dragers" van de „afwijking" van de voortplanting uit te sluiten. Deze laatste, zeer eenvoudige voorstelling, wordt door het teekenen van stamboomen met zwarte en witte stippen sterk in de hand gewerkt, maar daar waar we,

in geschikter materiaal dan menschen, door proeven den aard van „dominantie" onderzoeken, blijkt, dat dit alles, jammer genoeg, niet zoo eenvoudig is, als het voor sommige auteurs wel lijkt.

De variabiliteit, die we in de menschheid waarnemen, de grootere en kleinere verschillen in kleur, in vorm, in grootte, in karakter, heeft zooals uit het tweelingonderzoek telkens weer blijkt, voor een groot deel een genetische basis. Voor een deel zijn echter ook niet-overgeërfde ontwikkelingsfactoren in het spel. In de erfelijkheidsleer zijn we gewend om daar, waar verschillen veroorzaakt worden door omgevingsinvloeden niet van variatie maar van modificatie te spreken. *De invloed van de omgeving op het eindresultaat der ontwikkeling werkt niet verder door dan het individu zelf, dat den invloed ondergaat.* De oude strijdvraag naar de overerving van tijdens het leven verkregen eigenschappen kunnen wij genetici als afgedaan beschouwen, de zoogenaamde bewijzen berusten op slordige proefnemingen of op een spel met woorden. De gedachte, dat de gevolgen van bijzondere invloeden, van opvoeding, oefening enz. toch nog nawerken op het volgende geslacht zal in leekenkringen waarschijnlijk nog wel een taai leven hebben, het geeft velen een onbehagelijk gevoel, te moeten aannemen, dat alles, wat een mensch met moeite zich eigen maakt, met deze eene persoon te gronde moet gaan!

De grootste moeilijkheid is gelegen in het idee, dat eigenschappen te verdeelen zouden zijn in overgeërfde en verkregen eigenschappen, en dat overerving eigenlijk het overgaan van eigenschappen zou zijn. In wetenschappelijken zin is hiervan geen sprake, we weten nu, dat overerving het overgaan van genen, speciale celbestanddeelen is, en dat we van de overerving van welke eigenschappen ook, niet spreken mogen. Elk individu is weer een nieuw beginnen, elk nieuw individu moet zichzelf met al zijn eigenschappen weer vormen onder den invloed van overgeërfde en niet-overgeërfde ontwikkelingsinvloeden.

Het eindresultaat van de ontwikkeling staat altijd heel sterk onder den invloed van de omgeving. Twee groepen van genetisch identieke wezens kunnen, als ze in twee geheel verschillende milieux opgroeien, totaal verschillend worden. Het kan zelfs zoo zijn, dat het moeilijk is zich voor te stellen, dat die beide groepen in werkelijkheid toch denzelfden erfelijken aanleg hebben. Wanneer een bepaalde invloed gedurende een groot

aantal opeenvolgende generaties inwerkt, dan kan hierdoor een soort van schijn-erfelijkheid worden veroorzaakt.

In sommige streken van Noord-Amerika leven groepen van sterk gedegenereerde menschen. In zulke streken heerscht een onbeschrijfelijke algemeene ellende en luiheid. De eenigszins energieke jonge menschen trekken weg uit zulke dorpen, de futloozen blijven er, trouwen en brengen weer slappe, suffe kinderen voort. Pas in de laatste jaren is men gaan inzien, dat wij in vele van die gevallen niet met een erfelijk minderwaardige bevolkingsgroep te maken hebben, die door inteelt van slappen onderling en door een soort verkeerde selectie zoo zou zijn geworden, maar dat wij in zulke dorpen de gevolgen van een massale besmetting met bepaalde ziekten, vaak met malaria en met mijnworm, voor ons zien. Een van de merkwaardigste verschijnselen in zulk een streek was wel, dat jonge weeskinderen uit zulk een „gedegenereerde" groep, die in een gesticht werden grootgebracht, tot heel gewone normale menschen opgroeiden.

De grootste oorzaak voor de verscheidenheid, die we rondom ons heen onder de menschen kunnen waarnemen, is echter stellig een verschil in erfelijken aanleg, dus echte variabilitieit.

Variabiliteit wordt veroorzaakt door verschillen in genotype, dus ten slotte door verschillen in aanwezigheid, dan wel afwezigheid van genen. Behalve in die gevallen, waar we door bijzondere omstandigheden een groote mate van onderlinge gelijkheid kunnen zien ontstaan, is het practisch onmogelijk om ooit te weten, in hoeveel genen een groep van menschen nog wel kan verschillen. Maar wij weten toch ook weer, dat het aantal genen, voor welke niet alle menschen van een groep geheel gelijk zijn, al kennen we dat aantal niet, toch een heel bepaald getal moet zijn. Om verschillende redenen heb ik het begrip „potentiëele variabiliteit" ingevoerd voor het getal, dat het aantal genen aangeeft, voor welke een persoon of een groep personen niet homozygoot is. Het is onmogelijk om te weten, hoe groot de potentieële variabiliteit van een groep menschen is. Maar wel weten we, dat er oorzaken bestaan, die haar grooter maken, of ook wel kleiner.

In het algemeen kunnen we zeggen, dat er twee verschillende oorzaken zijn voor de vergrooting van de variabiliteit van een groep. In de eerste plaats is er *kruising*. Het is duidelijk, dat door kruising met een vreemd individu, genen, die binnen de

groep tot nu toe niet voorkwamen, kunnen worden binnengebracht. Omgekeerd kan zulk een vreemd element van de personen van de oorspronkelijke groep verschillen, doordat de indringer genen mist, die in alle leden van de groep aanwezig zijn.

Wanneer we even terugdenken aan de voorbeelden, die ik gaf om aan te toonen, hoe door kruising geheel nieuwe eigenschappen kunnen ontstaan, dan kunnen we zoowel de rattenvoorbeelden als het erwtenvoorbeeld hierbij gebruiken. De Javaansche veldrat, die wij vele geslachten in kooien hebben gefokt, is, practisch gesproken, ontembaar. De veldrat van Sumatra is geheel gelijk aan de Javaansche, wat ontembaarheid betreft. Door selectie van jonge ratten gelukte het ons nooit om eenigszins tembare dieren te ontdekken in deze beide soorten, de potentieële variabiliteit in elk van deze soorten was zeer beperkt. Toen wij echter kruisten, veranderde er een massa. De bastaarden, niettegenstaande het feit, dat ze er op het oog geheel als beide stamsoorten uitzagen, moeten een sterk verhoogde potentieële variabiliteit hebben gehad, want toen wij uit de bastaardgroepen gingen doorfokken, kregen we een bijzonder groote variabiliteit. Er ontstonden albinos en dansers, maar ook ontstonden er tembare dieren, zoodat onze pogingen de jonge ratten tam te maken gaandeweg succes hadden, en er ten slotte een stammetje van tamme albino ratten ontstond.

Bij de kruising tusschen de beide erwtenrassen van De Haan was de zuiverheid in beide rassen zoo groot, dat selectie op hoogte zonder gevolg zou blijven. Wie had kunnen denken, dat een kruising met een tweede middelhooge soort de variabiliteit van de groep zoo op zou voeren, dat het mogelijk werd om een nieuw metershoog ras van erwten te maken uit dit materiaal!

De potentieële variabiliteit in een groep is een maat voor de onzuiverheid. Naar mate de potentieële variabiliteit afneemt, wordt de zuiverheid grooter.

Er bestaan rassen van dieren en planten, waarin, practisch gesproken, in het geheel geen variabiliteit voorkomt, in deze groepen is de potentieële variabiliteit gelijk nul. In andere groepen echter bestaat een zekere mate van variabiliteit.

Als tweede oorzaak voor variabiliteit noemde ik *mutatie*. Onder dit begrip vatten we allerlei processen samen, die dit gemeen hebben, dat het genotype van een individu of van een aantal kiemcellen, spontaan veranderen. Die verandering kan

bestaan in het wegvallen van een geheel chromosoom, of uit de verdubbeling van een geheel of een gedeelte van een chromosoom. En verder kan het voorkomen, dat een of ander gen verloren raakt uit een cel, waarin het, als alles normaal verliep, stellig aanwezig zou zijn geweest.

Als we even afzien van alle theoretische mogelijkheden, en ons beperken tot dat, wat werkelijk bewezen is, dan moeten we inzien, dat buiten verdubbeling, of verlies, of misvorming van één of meer chromosomen, de mutaties, die telkens één enkel gen betreffen, waarschijnlijk in hoofdzaak van twee soorten zijn, namelijk het verdubbelen van een reeds aanwezig gen, en het verlies van een gen uit een cel. In theorie zouden we ons ook het nieuw ontstaan van een gen kunnen voorstellen, of de verandering van een gen in een geheel ander gen, maar we hebben voorloopig geen reden om aan te nemen, dat zoo iets werkelijk ooit voorkomt.

Een vrij vaak voorkomende mutatie bestaat in het verlies van een gen uit een chromosoom, ergens in een cel. Wanneer we bedenken, dat in den regel in elke cel van elke soort van chromosomen er twee aanwezig zijn, die allebei op een overeenkomstige plaats een zelfde gen bevatten, dan kunnen we begrijpen, dat heel dikwijls het wegvallen van één van die genen onopgemerkt blijft. Immers in de meeste gevallen heeft één kwantum van een gen evenveel invloed op de eigenschappen van de cel en van de weefsels, die daar uit voortkomen, als twee. Alleen in die gevallen, waar de *Aa* individuen zichtbaar verschillend zijn van de *AA*, kunnen we verwachten, dat we een verliesmutatie onmiddellijk te zien krijgen, mits alweer de cel, waarin het verlies plaats vindt, ook werkelijk „toekomst heeft".

Verliesmutatie kan plaatsvinden in alle mogelijke cellen, zoowel in lichaamscellen, die meedoen aan het vormen van allerlei organen, van huid, van ledematen, maar ook wel in cellen, die kiemcellen in hun nakomelingschap hebben.

Een opvallend voorbeeld van mutaties in lichaamscellen is dat van de knopvariaties bij planten, en het overeenkomstige voorbeeld van z.g. kleurspatten bij hoenders.

Iedereen kent de gevallen van knopvariatie bij sommige Dahlias en Azaleas, waar telkens grootere of kleinere deelen van een bloem, maar ook wel geheele takken met bloemen, een andere kleur hebben dan de rest van de plant.

Bij hoenders komt hetzelfde verschijnsel voor, wij zien op

een haan of een hen stippen of vlekken van een afwijkende kleur. Bij hoenders zijn we in staat om dit verschijnsel te verklaren, omdat we hier gevallen hebben, waarin we een kleurverschil kunnen zien tusschen heterozygote en homozygote dieren. Een recent voorbeeld is dat van de koekoek Barnevelder. In dit ras kunnen hanen van de drie genotypen, *AA*, *Aa* en *aa* naar de kleur onderscheiden worden. *AA* dieren worden bijna wit geboren en blijven licht grijs, *aa* hanen zijn donkerbruin, en *Aa* hanen hebben een tusschenkleur.

We moeten aannemen, dat ergens op een chromosomenpaar in de lichaamscellen van deze hoenders in de *AA* dieren *A* in beide chromosomen voorkomt, in de *Aa* dieren slechts aan één kant, en in de *aa* dieren heelemaal niet.

Nu hebben we, zoowel in de *AA* dieren als in de *Aa* dieren kleurspatten. Maar die kleurspatten zijn verschillend van aard. Een lichtkoekoek haan heeft vaak donkere veeren en gedeelten van veeren, en als we deze veeren nauwkeurig bekijken, dan hebben ze steeds de kleur van de overeenkomstige veeren van de *Aa* dieren. Uit *AA* ontstaat dus van tijd tot tijd *Aa*, klaarblijkelijk, doordat in een der twee chromosomen *A* verdwijnt, verloren raakt.

Ook de *Aa* dieren hebben vaak genoeg kleurspatten. Ook hier zijn die spatten of die afwijkend gekleurde veeren donkerder, dan de gewone veeren, en als we ze vergelijken met veeren van *AA* en *aa* dieren, dan zien we altijd, dat de spatten de kleur van de *aa* dieren hebben, en nooit die van de *AA* dieren. Ook hier is klaarblijkelijk in de cellen, waaruit die afwijkende deelen van veeren, of die donkere veeren gegroeid zijn, een gen *A* verloren geraakt.

Dit geval van de Koekoek Barnevelder is bijzonder gunstig, omdat de heterozygoten intermediair zijn. Gewoonlijk zijn bij hoenders de heterozygoten voor kleurfactoren niet intermediair, maar zijn ze van homozygoten niet te onderscheiden. Een mooi voorbeeld is dat van de witte kleur van Leghorn hoenders. In dit ras zien we het volgende beeld. Kruisen we een wit dier (*WW*) met een gekleurd (*ww*), dan zijn de bastaarden *Ww* en hun kleur is wit. Maar deze bastaarden vertoonen nu kleurspatten. Uit de cellen, die één maal *W* bevatten, gaat hier en daar dat gen *W* verloren, en daardoor ontstaan cellen, die inplaats van *Ww* nu *ww* zijn, dus met kleur.

Een vergelijking van deze beide kippenvoorbeelden maakt het

wel waarschijnlijk, dat ook in de homozygote *WW* dieren wel eens knopvariatie, somatische mutatie plaats grijpt, maar het verlies van één keer *W* maakt uit een *WW* cel een *Ww* cel, en in dit geval is het verschil niet aan de kleur van de veeren te zien.

We hebben alle reden om aan te nemen, dat verliesmutatie, dus het ontstaan van cellen, die een bepaald gen missen, dat in de moedercel wel aanwezig was, niet al te zelden voorkomt. Als we bedenken, hoe ingewikkeld het mechanisme van de celdeeling en de kerndeeling is, hoe alle in de chromosomen aanwezige stoffen zich eerst quantitatief moeten vermeerderen en verdubbelen, hoe daarna elk chromosoom zich in de lengte moet halveeren, en hoe dan in beide cellen weer een geheel compleet stel chromosomen moet schuiven, dan is het eerder verwonderlijk, dat dit alles zoo vaak geheel regelmatig verloopt.

Wanneer een mutatie plaats vindt in een cel, die zoo gelegen is, dat deze ten slotte stammoedercel is van kiemcellen, dan kan tengevolge van de mutatie ook een aantal gemuteerde kiemcellen ontstaan. Er zijn gevallen bekend, waarin ook bij zoogdieren een dier, dat homozygoot was voor een bepaald gen (*AA*) toch minstens één kiemcel voortbracht, die dat bepaalde gen miste. Zelf heb ik destijds twee van die gevallen bij muizen beschreven, waarin door mutatie uit zwarte muizen ten slotte dieren voortkwamen, die een gen misten, waarvoor de uitgangsdieren homozygoot waren.

In deze gevallen van mutatie in de kiemcellen maakt het ook weer een enorm groot verschil, of we te doen hebben met een geval, waarin we de heterozygoot (*Aa*) van de homozygoot (*AA*) kunnen herkennen of niet. In mijn voorbeelden met muizen was dat niet het geval. Hier waren de door mutatie uit twee homozygote ouders ontstane heterozygoten van zuivere zwarte niet te onderscheiden, en pas enkele geslachten later, toen in deze ingeteelde familie toevallig twee heterozygote (*Aa*) dieren met elkaar werden gepaard, ontstonden de eerste afwijkend gekleurde dieren (*aa*).

Het is, behalve in die gevallen, waar de heterozygoten onmiddellijk van de homozygoten te herkennen zijn, buitengewoon moeilijk om een geval van echte mutatie te bewijzen. Het plotseling optreden van erfelijk afwijkende exemplaren kàn het gevolg zijn van een mutatie, die in het voorgeslacht heeft plaats gehad, maar het is natuurlijk ook mogelijk, dat reeds vele geslachten lang een deel van de planten of dieren of menschen in die groep

al heterozygoot waren, en dat die onzuiverheid het gevolg is van kruising.

Van groot belang voor deze kwestie zijn de voorbeelden, die ik gaf van het ontstaan van onverwachte nieuwe eigenschappen door kruising. In elk van de twee erwtenrassen van het onderzoek van De Haan veroorzaakt kruising met het andere ras het optreden van onverwachte reuzenplanten in latere geslachten. In de Javaansche veldrat kan kruising met een uit Sumatra overgebrachte, uiterlijk geheel gelijke veldrat uitstekend de oorzaak zijn voor een onzuiverheid, die het ontstaan van dansratten of van albinos ten gevolge heeft. Het zou zelfs in beide gevallen practisch onmogelijk zijn om door de gebruikelijke terugpaarproeven uit te maken of hier een werkelijke mutatie of een afsplitsing na een kruising gevonden was.

Wanneer we een streng onderscheid maken tusschen wetenschappelijk bewezen gevallen van mutatie en gevallen, waar mutatie in het voorgeslacht alleen maar aannemelijk wordt geacht, dan moeten we tot de uitspraak komen, dat nieuwe vormen, die door mutatie ontstaan, vergeleken met de oorspronkelijke vormen, òf ontstaan zijn door verdubbeling van reeds voorhanden genen tengevolge van chromosomenverdubbelingen, òf ontstaan zijn door verlies van een of meer genen. Het nieuw ontstaan van genen is, voor zoover mij bekend, nooit aannemelijk gemaakt.

In de laatste tien jaren vooral, wordt zeer veel geëxperimenteerd met methoden, die mutaties teweegbrengen, of althans het voorkomen van mutaties veelvuldiger maken. Men vindt de meest uiteenloopende stoffen en behandelingswijzen, die het voorkomen van mutatie beïnvloeden. Müller, Goldschmidt, Timoféeff hebben op dit punt baanbrekend werk verricht. In het algemeen kunnen wij zeggen, dat vrijwel alle invloeden, die schadelijk inwerken op het celdeelingsproces ook het ontstaan van mutaties veel frequenter maken, b.v. behandeling van vliegen en hun larven met heet water, met radium, met Röntgenstralen enz.

Er is geen reden om aan te nemen, dat de mensch voor zulke invloeden niet even gevoelig zou zijn als de verschillende gebruikte proefdieren. Indertijd heeft een vergadering van de Duitsche Genetische Vereeniging zich over deze kwestie uitgesproken en nadrukkelijk gewezen op het gevaar, dat zou kunnen ontstaan door tijdelijke sterilisatie van vrouwen door middel van

Röntgenstralen. Het gevaar is geenszins denkbeeldig, dat in die gevallen, waar zoo sterk bestraald wordt, dat de meeste kiemcellen volkomen ondeugdelijk worden, een enkele keer die behandeling slechts zou kunnen voeren tot een gedeeltelijke beschadiging en zoo tot een verliesmutatie.

Of bij den mensch werkelijk mutaties voorkomen is tot nu toe onbewezen, en voorloopig ook wel onbewijsbaar. In sommige kringen is het gewoonte geworden om genotypische afwijkingen, waarvan de oorsprong onbekend is, met de naam „mutaties" te bestempelen, in de overweging, dat zij door mutatie zouden kunnen zijn ontstaan. Hiertegen moet echter steeds met nadruk gewaarschuwd worden, in materiaal, waarin zoo veel gekruist is en wordt, als de mensch, behoeven we voor het ontstaan van allerlei, ook zeer ongewenschte, afwijkingen, voorloopig niet aan te nemen, dat werkelijk mutatie een belangrijke oorzaak is voor het ontstaan.

Kruising en mutatie zijn oorzaken van variabiliteit. Het is begrijpelijk, dat wij, nu we eenmaal weten, welke oorzaken er zijn voor toenemende verscheidenheid, kunnen inzien, dat uit betrekkelijk weinige groepen van menschen op den duur een groote massa verschillende typen kan ontstaan. Maar toch zijn er aan die toenemende variabiliteit grenzen.

Overal in de natuur, en niet alleen bij den mensch, zien wij dat groepen, rassen, soorten bestaan, die elk een hooge mate van constantheid hebben. Soorten van planten en dieren, die door de oudste auteurs beschreven zijn, leven nog steeds op aarde en beantwoorden nog aan die beschrijvingen, we kunnen de nu levende planten en dieren vergelijken met het door LINNAEUS verzamelde herbariummateriaal en met huiden, die hij bewaarde, en als wij dat doen merken we, dat die soorten nog altijd onveranderd zijn.

Wanneer we denken aan de vele kansen, die elke soort en elk ras loopt om door mutatie, maar vooral om door kruising met een verwante soort variabel te worden, dan begrijpen we, dat er ook oorzaken moeten bestaan, die de potentieële variabiliteit van een groep kleiner maken.

De voornaamste oorzaken van deze beperking van eenmaal bestaande variabiliteit zijn wel isolatie, aanpassing aan levensomstandigheden, en de automatische verkleining der variabiliteit, die ontstaat door de omstandigheid, dat vele individuen zonder nakomelingschap blijven.

Door isolatie ontstaat een toestand, waarbij kruising als oorzaak van steeds nieuwe variabiliteit wegvalt. Als we het woord isolatie hooren, denken we onwillekeurig aan isolatie in de ruimte, aan groepen van dieren of menschen op eilandjes. Maar er zijn nog heel veel andere gevallen denkbaar, waarbij isolatie optreedt. Hoofdzaak in ons geval is natuurlijk, dat een groep individuen afgesloten is van de mogelijkheid, dat soortvreemde kiemcellen aan de voortplanting van de groep deelnemen. De strengste isolatie is zelfbestuiving of vegetatieve vermeerdering. Bij planten als tarwe of erwten is elke plant de stammoeder van een afzonderlijke lijn van planten, en het zelfde individu is ook de stamvader van die groep. In een groep van zulke planten kunnen veel van zulke zuivere lijnen (deze term is van JOHANSSEN) naast elkaar voorkomen in een mengsel, en ook als een enkele keer bastaarden ontstaan in deze planten, dan wordt door de daaropvolgende zelfbestuiving in korten tijd uit de nakomelingschap van bastaardplanten weer een mengsel van zeer verschillende, elk op zich zelf zuivere lijnen.

Aanpassing aan bepaalde levensomstandigheden is een belangrijke oorzaak voor de verkleining van de potentieële variabiliteit van een groep. Een bestaande groep, een ras of een soort, kan alleen blijven voortbestaan, wanneer de individuen een genotype hebben, dat hen in staat stelt om zich aan de heerschende omstandigheden aan te passen. Bij in het wild levende dieren en planten beteekent dit, dat elk jong wezen een plaatsje moet vinden in de natuur, dat hem in staat stelt te blijven voortbestaan, bij den mensch is de toestand altijd iets anders, omdat wij tot op zekere hoogte de kunst verstaan om onze omgeving naar willekeur zoo te veranderen, dat die bij onzen aard past en voor onze levensbehoeften geschikt wordt.

Maar zelfs in het geval van den mensch is het duidelijk, dat van tijd tot tijd menschenkinderen geboren worden met een zoodanig genotype, dat het ook met den besten wil onmogelijk is om ze een menschwaardig leven te bezorgen, en zulke jonge menschen verdwijnen gelukkig meestal zonder zelf aan de voortplanting van hun ras te hebben deelgenomen. Er wordt dus door een soort natuurlijke selectie een deel van de individuen uit het ras uitgeschakeld. Alle combinaties van genen, zooals er vooral door raskruising zooveel ontstaan, zijn geen levenskrachtige combinaties.

Door zulke oorzaken, maar ook door allerlei andere, min of

meer toevallige oorzaken komen lang niet alle menschenkinderen tot voortplanting. Als we den stand van een op gelijk peil blijvende bevolking statistisch opnemen, dan komen we tot de conclusie, dat in doorsnee elke persoon één afstammeling heeft. In werkelijkheid is dat natuurlijk niet zoo, een aantal personen heeft kinderen, in doorsnee natuurlijk altijd meer dan twee kinderen per gezin, en een ander deel van de bevolking sterft kinderloos.

De omstandigheid, dat slechts een deel van de menschen in een volk of in een ras, tot voortplanting komt, is een belangrijke factor in het betrekkelijk laag blijven van de potentieële variabiliteit van een groep. Het is duidelijk, dat, hoe grooter de vruchtbaarheid per individu, hoe grooter de schommelingen in het totale aantal individuen in een groep, des te sneller is die automatische verkleining van de potentieële variabiliteit. Wanneer we enkele dierenvoorbeelden ter vergelijking nemen, dan kunnen we uit deze voorbeelden gemakkelijk de werking van dit beginsel zien. Als in een bepaald land het aantal huisvliegen van jaar tot jaar ongeveer gelijk blijft, dan is het duidelijk, dat, uit een oogpunt van mathematische statistiek, in doorsnee elke vlieg de stamouder is van één enkele vlieg, die een jaar later leeft. Gedurende den zomer hebben heel veel vliegen in elke generatie kans om zich te vermeerderen. Niettegenstaande groote verliezen nemen in opeenvolgende geslachten de gelederen voortdurend toe, zoodat tegen den herfst vele duizenden malen zoo veel vliegen leven als in het vroege voorjaar. Maar gedurende de winterperiode, wanneer de voortplanting stop staat, sterven zoo veel vliegen, dat de soort elk voorjaar weer voortkomt uit de enkelen, die den winter hebben overleefd. Het is duidelijk, dat de kans voor elk individueele vlieg in den herfst om een van de weinige stamouders te zijn van de vliegenhorden van het volgende jaar heel erg klein is. In zulke soorten is de automatische verkleining van de potentieële variabiliteit geweldig groot. In andere vormen, en hierbij behoort in de eerste plaats ook de mensch, waar betrekkelijk nog zeer vele menschen ieder enkele nakomelingen voortbrengen, is die neiging tot het automatisch zuiver worden van een groep veel geringer.

Of een groep levende wezens, met een eigen doorsneekwaliteit ten slotte als groep kan blijven voortbestaan en daarbij zijn kwaliteiten kan handhaven, hangt geheel af van de verhouding tusschen de oorzaken, die de potentieële variabiliteit van de groep vergrooten, en de oorzaken, die haar verkleinen. Bij levende

wezens zooals de mensch, waar de oorzaken van vermindering der variabiliteit betrekkelijk gering zijn, is tamelijk weinig kruising in een ras voldoende om het voortbestaan van dat ras als zoodanig te bedreigen.

Een van de allergrootste bezwaren tegen het gebruik van gegevens, aan de menschelijke voortplanting ontleend, is wel het groote risico, dat men loopt, dat de personen, die ons de inlichtingen verstrekken, te goeder trouw onjuiste mededeelingen doen. Vergeleken met de resultaten van opzettelijke kweekproeven met dieren, zijn de gegevens aan familiemededeelingen ontleend zeer onbetrouwbaar.

Enkele voorbeelden uit een brief van een correspondent, die een erfelijkheidsonderzoek in een kleine plaats begonnen is:

„Een imbeciele man houdt het voorkind van zijn vrouw voor haar broer. Een beslist debiele, doch niet demente man beweert op elfjarigen leeftijd *goed* alle klassen op school te hebben doorloopen. Twee kinderen, die ik zeven jaar lang bij twee bepaalde echtparen had ingedeeld, bleken voorkinderen der beide vrouwen te zijn. Een normale jongen van 25 jaar bleek niet te weten, een tweede moeder te hebben. In de oudere bevolkingsregisters zijn inwonende jonge broers of zusters van den man niet van de kinderen te scheiden."

HOOFDSTUK II

RASSEN

De menschheid bestaat uit mannen, vrouwen en kinderen, en deze afzonderlijke wezens, de individuen, zijn de kleinste eenheden in de menschheid, en ook in elke willekeurige groep van personen. Wanneer wij deze veelheid van enkelingen willen overzien en de eigenschappen van de menschen willen beschrijven, dan komen wij er toe om de menschheid te verdeelen in groepen, die onderling overeenstemming vertoonen.

Tusschen de andere levende wezens neemt de mensch in de natuur een heel bijzondere plaats in. Ik doel hier niet zoozeer op de omstandigheid, dat wij menschen ons verbeelden, de belangrijkste en alles overheerschende groep van levende wezens te zijn, het zou denkbaar zijn, dat, behalve de mensch, ook andere groepen van wezens evenzeer overtuigd waren van hun eigen alles overheerschende belangrijkheid ! Ik doel hier echter op de bijzondere plaats, die wij menschen innemen uit een zuiver biologisch oogpunt.

De vraag is gewettigd, of een verdeeling van de veelheid van menschen in groepen, dus in eenheden van hoogere orde, alleen maar een middel is, dat wij gebruiken om de menschheid te kunnen overzien en te kunnen begrijpen, of dat zulke groepen binnen de menschheid ook werkelijk bestaande, natuurlijke eenheden zijn.

Telkens zijn er menschen geweest, die behoefte gevoelden om de levende wezens te beschrijven en in een catalogus te rangschikken. Daarbij is het in de biologie gebruikelijk geworden om die indeeling van al wat leeft in groepen en ondergroepen, niet geheel willekeurig te maken, maar om hierbij die verdeeling te maken in overeenstemming met onze denkbeelden omtrent de onderlinge familieverwantschap, de onderlinge afstamming van de verschillende levende wezens.

Aan al deze methode van rangschikking ligt een theorie ten grondslag, de evolutietheorie. Men meent, dat de meer

ingewikkeld gebouwde wezens, zich in den loop der eeuwen uit eenvoudiger wezens hebben ontwikkeld, en dat bij die ontwikkeling vaak een splitsing van groepen, die eerst eenvormig waren, in vele, van elkaar afwijkende groepen, heeft plaats gehad. De meest gebruikelijke opvatting is wel deze, dat wij ons die ontwikkeling van nieuwe vormen uit voorafgaande moeten voorstellen als een proces van voortdurende afsplitsing van zijtakken uit hoofdtakken. Dat denkbeeld van de evolutie heeft aanleiding gegeven tot het gebruik van het symbool van den rijkvertakten boom, den stamboom, die rassen en soorten verbindt.

Wanneer we ons voorstellen, dat de levende wezens, zooals we ze op aarde kennen, zoo veelvormig en veelsoortig geworden zijn door een proces van voortdurende differentiatie, dan zouden wij op elk oogenblik in den tijd den toestand, dien we op aarde waarnemen, vergelijken kunnen met dat, wat wij van een boom waarnemen, die aan de andere zijde van een schutting staat. Op het oogenblik, waarop wij den inventaris van de levende wezens op aarde opmaken, zien wij afzonderlijke groepen, waarvan wij vermoeden, dat zij ergens in het verleden verband hebben. Wanneer wij enkele takjes van den leiboom in het oog vatten, die boven de schutting uitsteken, dan weten wij, dat wij uitgaande van één takje, en terugzoekende naar beneden, een punt vinden waarin dit takje met een tweede takje, dat we zien kunnen, verband houdt. In sommige gevallen vinden wij het gemeenschappelijke punt van uitgang tamelijk hoog in den boom, in andere gevallen moeten we langs dikkere en dikkere takken een heel eind afdalen om langs een opstijgende lijn van dunnere tot nog weer dunnere twijgen aan den tweeden tak te belanden.

Het beeld van den zich telkens naar boven meer en meer vertakkenden boom hebben de biologen zich als symbool voor het evolutieproces gekozen, omdat zij zich voorstellen, dat wij ons de rijkdom aan soorten, die echter ook telkens gemeenschappelijke familietrekken hebben, het makkelijkst kunnen verklaren, als wij ons voorstellen, dat in den loop der tijden telkens weer een eenmaal bestaande soort zich in twee of meer vormen heeft gesplitst, of een nieuwen zijtak, een nieuwe levenslijn, heeft gevormd.

In de systematische, beschrijvende dierkunde mag hier en daar in bijzondere gevallen strijd bestaan over de waarde, die men aan een of ander kenmerk moet toekennen als onderscheiding tusschen twee takken, in hoofdzaken is men het toch eens

over de verdeeling van de wildlevende soorten in het zoölogische systeem. En voor de plantkunde geldt hetzelfde, wanneer ergens een nog niet vroeger bekende soort wordt gevonden, dan kan men die onmiddellijk haar plaats in het systeem aanwijzen tusschen andere reeds beschreven soorten.

Nu moeten wij dat symbool van den leiboom tegen de schutting niet meer waarde toekennen, dan het verdient. Het is wel waar, dat het beeld van een waaiervormige figuur, die van onderen op één punt begint, en zich naar boven telkens weer splitst, ons de kans geeft om ons onder de veelheid van nu bestaande vormen een dergelijk netwerk van splitsende lijnen voor te stellen, maar als we al te letterlijk aan dat beeld vasthouden, voert het ons stellig op dwaalwegen. In de weinige gevallen, waarin wij uit werkelijke observatie iets weten omtrent de wijze, waarop nieuwe vormen van levende wezens zich uit vroeger bestaande ontwikkeld hebben (en dat geldt uitsluitend voor rassen van huisdieren en kultuurplanten), daar blijkt het werkelijke beeld telkens heel sterk van dat van den boom met splitsende takken af te wijken.

In elk geval streeft men er echter naar om de catalogiseering van de levende wezens in een systeem volledig te maken, en om alle nu op aarde levende (en ook de uitgestorven vormen) in het systeem een plaatsje aan te wijzen.

De plaats van enkele groepen van levende wezens maakt nog een punt van twist uit tusschen vakmenschen. Maar behalve hierdoor zijn er, merkwaardig genoeg, op enkele plaatsen in het systeem groote open plaatsen, er zijn namelijk een aantal groepen van levende wezens, waarvan de systematici in het algemeen meenen, dat zij buiten het bereik van hun belangstelling vallen. Dat zijn namelijk die levende wezens, die niet als wilde vormen leven, maar die met elkaar, in onderlinge afhankelijkheid, in een specialen kultuurtoestand bestaan, namelijk de mensch en zijn huisdieren en gekweekte planten.

Met de huisdieren en de kultuurplanten heeft de mensch vele trekken van overeenkomst, en hiervan is de voornaamste deze, dat de levensomstandigheden, waarin de jonge wezens worden geboren en waarin ze hun leven doorbrengen, niet, zooals bij in het wild levende soorten, de toevallige, min of meer gunstige omstandigheden zijn, waarin het lot hen geworpen heeft, maar dat integendeel deze levensomstandigheden door den mensch ten behoeve van deze menschenkinderen of van deze jonge

huisdieren worden veranderd en passend gemaakt. De mensch leeft samen met zijn huisdieren en zijn gekweekte planten, en in deze samengestelde groepen hebben alle samenstellende leden voordeel van die samenleving. Wij kunnen hier van echte „symbiose" spreken.

Het is mogelijk, dat de gedachte, dat deze samenlevingen van zulke groepen zich aan de „normale" levenswedstrijd van de wezens in de natuur onttrekken, de natuuronderzoekers er toe heeft gebracht zich van een studie van deze bijzondere wezens te onthouden. Maar ten deele is het ook waar, dat de betrekkelijke zuiverheid en constantheid van de wilde soorten hen in het oog van de onderzoekers beter een studie „waard" maken.

De systematiek, het streven om de levende natuur eens voor altijd te catalogiseeren, zou nooit tot haar grooten bloei zijn gekomen zonder het inzicht, dat de wildlevende soorten van planten en dieren vaste, blijvende eigenschappen hebben. De soortsbeschrijvingen van LINNEAUS en zijn onmiddellijke navolgers passen nog steeds op de door hen beschreven soorten, en de oudste in musea en herbaria bewaarde dierenhuiden en gedroogde planten zijn nog altijd in alle bijzonderheden gelijk aan de vellen en de planten van dezelfde soorten, die we tegenwoordig kunnen verzamelen.

Dat zelfde geldt niet voor den mensch en voor zijn gekweekte dieren en planten. Dieren als het zware trekpaard, de collie, het Texelsche schaap, planten als de suikerbiet, zien we in een tiental jaren onder den invloed van kruisingen en teeltkeuze in een vrij snel tempo veranderen.

Het verschil tusschen de groote soortechtheid van wilde soorten, waarin vaak, practisch gesproken, alle leden van een soort op denzelfden leeftijd geheel gelijk zijn, en de groote veranderlijkheid van de huisdieren, van de kultuurplanten en van menschengroepen zelve is voor een groot deel het gevolg van allerlei uit de symbiose voortvloeiende omstandigheden, zooals het uitschakelen van de natuurlijke teeltkeuze, de betere kans voor eenigszins afwijkende individuen om in het leven te worden gehouden. Het evolutieproces wordt hierdoor in deze levende wezens sterk versneld, zoodat het voor ons, kortlevende waarnemers, mogelijk wordt het te bestudeeren.

Hoe staat het met de systematiek van de menschheid? Er zijn twee, in wezen fundamenteel verschillende methoden om de bevolking van een gebied te bekijken, we kunnen op een gegeven

oogenblik een soort inventarisatie opmaken van de menschheid, en daarbij kunnen we de voorgeschiedenis en de toekomst van die menschheid buiten onzen gezichtskring laten. Wanneer wij hierbij consequent willen zijn, dan moeten wij eenvoudig de veelheid van individuen op een wijze onderverdeelen zooals dit het beste met de belangen van het onderzoek strookt. Wij kunnen dan, al naar de eischen van die inventarisopname desnoods volkomen willekeurige grenslijnen trekken en een verdeeling maken met behulp van hiervoor uitgekozen, makkelijk herkenbare eigenschappen. Op deze wijze werkende kunnen wij ten slotte de menschheid verdeelen in scherp omlijnde, goed herkenbare, zij het dan ook kunstmatige, groepen. Op deze wijze komen wij tot een rasbegrip, dat wij zouden kunnen karakteriseeren met den naam van „statisch rasbegrip". Dit is het rasbegrip, waarmede de anthropologie in hoofdzaak werkt.

Maar wij kunnen ook anders te werk gaan, wij kunnen uitgaan van de overweging, dat die veelheid van individuen zich voortplanten, en dat bij die voortplanting van de menschheid niet alle mogelijke combinaties van personen, zoo als die zich in een volk bevinden, even talrijk zijn.

In een volk, onder welk begrip we dan hier de bewoners van een bepaald land of landstreek willen samenvatten, kunnen menschen van zeer bepaalde herkenbare typen van oudsher steeds weer samen voorkomen. In de samenstelling van een volk kan gedurende lange tijdperken een bepaalde continuïteit bestaan, die als oorzaak heeft, dat dit volk wel veelsoortig is, maar dat het volk in wezen bestaat uit biologische groepen, die elk voor zich samenhang en continuïteit bezitten, doordat de leden van elke groep bij hunne voortplanting zich uitsluitend of in hoofdzaak met personen van den eigen groep verbinden.

Langs dezen weg komen wij tot het inzicht, dat de verdeeling van de menschheid, of van een volk, in rassen, niet uitsluitend behoeft te bestaan in een willekeurige verdeeling van de bestaande menschen van het oogenblik, volgens ons eigen inzicht, maar dat er wel degelijk ook echte, natuurlijke, rassen bestaan, groepen, die een verleden, een heden en een toekomst hebben, groepen, die tot op zekere hoogte elk voor zich als voortplantingsgroepen afgezonderd blijven, zelfs van de andere groepen, met welke zij in hun gebied zeer nauwe betrekkingen van symbiose onderhouden.

Uit een studie van soorten van dieren en planten in de natuur,

maar vooral uit een studie van rassen van huisdieren en kultuurplanten, waar het overzicht, dat we in de voorplanting hebben, veel nauwkeuriger is, weten we, dat inderdaad zulke groepen van geslacht tot geslacht kunnen voortbestaan als afzonderlijke eenheden, ook al wonen ze met andere, na verwante, groepen door elkaar in hetzelfde gebied. Op deze wijze komen wij tot een ander rasbegrip als het statische rasbegrip van de Anthropologie, namelijk tot een „dynamisch rasbegrip".

Het voortbestaan van rassen, ook waar die met andere rassen samen in één gebied voorkomen, hangt af van de wijze, waarop elk van de groepen zich als een zelfstandige, zich voortplantende, groep constant houdt. Deze zelfstandigheid van een ras, en de afgrenzing van het ras van een tweede groep, is slechts ten deele bepaald door de eigenschappen van de individuen, die samen het ras vormen; voor een belangrijk deel is de zelfstandigheid van een soort of een ras veroorzaakt door de levensomstandigheden.

Geen enkel ras is vrij van kruising met andere rassen, en kruising heeft variabiliteit ten gevolge. Het constant blijven van eenmaal bestaande rassen wordt veroorzaakt door het feit, dat er, behalve zulke oorzaken voor grootere variabiliteit, ook oorzaken bestaan, die de veranderlijkheid wederom verkleinen. Als definitie van „ras" in den zin der erfelijkheidswetenschap kunnen wij deze bepaling geven: „Een ras is een groep van personen, die zoo is samengesteld, en onder zulke omstandigheden leeft, dat de variabiliteit in de groep telkens weer kleiner wordt, zoodat de groep neiging heeft om van geslacht op geslacht haar gemiddelden erfelijken aanleg te bewaren."

Deze definitie van „ras" legt den nadruk op het voortbestaan van een bepaalde groep, en niet op bepaalde physieke eigenschappen. Hierin onderscheidt zich deze groepeering van de menschheid in rassen noodzakelijkerwijs van elke „statische" rasdefinitie, waarvan het doel is de menschheid volgens physieke eigenschappen, huidkleur, schedelmaten, lichaamslengte enz. in groepen te verdeelen.

Twee menschenrassen, die beide zich als afzonderlijke groepen door de eeuwen heen handhaven, kunnen in bepaalde eigenschappen, zooals schedelvorm en huidskleur zoo dicht bij elkaar staan, en ook zoo sterk variabel zijn, dat de grenzen van beide rassen over elkaar heen grijpen, en hiervan is het gevolg, dat men,

om niet bij het stellen van vaste grenzen personen bij verkeerde rassen te rekenen, gedwongen is om zich met een vrij grove verdeeling van de menschheid in zulke physieke rassen tevreden te stellen.

Het groote voordeel van een grovere physisch-anthropologische indeeling van de menschheid in groote verzamelgroepen is, dat zulk een verdeeling een goed beeld van de menschheid van heden kan geven, die voor een fijnere en meer in details afdalende studie van groote waarde is. Wanneer wij ons als doel stellen elk van de „rassen" der Anthropologie in de echte, biologische rassen te verdeelen, dan stuiten wij dadelijk op de moeilijkheid, dat voor een afgrenzing van de rassen in een bevolkingsgroep noodig is, dat men de oorzaken, die de rassen uit elkaar houden, leert kennen.

Zoodra wij ons verdiepen in een studie van de oorzaken, die maken, dat twee of meer rassen als afzonderlijke eenheden bestaan blijven, ook als ze samen in één gebied voorkomen, stuiten we op het feit, dat de zoo zeer in het oog vallende physieke verschillen niet de voornaamste scheidsmuren vormen tegen vermenging, maar dat psychische eigenschappen en vooral ook maatschappelijke en kultureele omstandigheden, dus niet-overgeërfde ontwikkelingsfactoren, hier de hoofdzaak blijken. Een eenvoudige proef bestaat hierin, dat men bij een aantal verloofde personen navraag doet naar den schedelvorm, de oogkleur en dergelijke eigenschappen van de persoon, die ze zich als levensgezel hebben uitgezocht. Steeds weer blijkt, dat de meeste jonge menschen op zulke details heel weinig acht slaan.

Nu is er een groot onderscheid tusschen het opstellen van een definitie en het gebruiken van die definitie in de practijk. Geen definitie van „ras" kan ooit zoo zijn, dat het mogelijk is om in de practijk elk willekeurig menschenkind met beslistheid tot ras A of tot ras B te brengen, al was het maar, omdat rassen bastaardeeren.

Het lijkt op het eerste gezicht, alsof het mogelijk zou zijn, die moeilijkheid te omgaan, door twee groepen, die bastaardeeren samen met de bastaarden tot één ras te rekenen, en dus de grenzen eenvoudig wat wijder, de rassen wat grooter te nemen. Dit zou echter slechts op een verschuiven van de moeilijkheid uitkomen, want ook die grootere, gemengde groepen bastaardeeren weer onderling.

De vraag is gewettigd, of het niet het eenvoudigst is, de

menschheid tot één soort te brengen? Inderdaad zijn er vele schrijvers, die van den mensch als van één soort spreken, en die hiervoor die bastaardeerbaarheid van alle menschenrassen onderling en de vruchtbaarheid van die bastaarden als argument laten gelden.

Biologisch is dat echter ontoelaatbaar, er zijn groote groepen van goede soorten van planten of dieren, waarbinnen alle bastaardcombinaties mogelijk zijn, en waarbij de bastaarden ook fertiel zijn. Als voorbeeld zou ik de groote groep van de runderen willen nemen en de groep van de eenden.

Een soort (of een ras, het woord dat bij den mensch en bij gekweekte organismen in plaats van „soort" gebruikt wordt), is de kleinste constante groep, de kleinste eenheid, die zich door voortplanting onder elkaar als zoodanig in stand houdt.

Binnen dat, wat we voor een ras houden, kunnen ondergroepen voorkomen, die we dan bij wilde dieren of planten ondersoorten noemen, en verder kan een soort of een ras zoo variabel zijn, dat er telkens weer opvallende, van het gemiddelde afwijkende, individuen voorkomen.

In het eerste geval zijn die ondersoorten eigenlijk ware soorten, en wat we voor één soort hielden, is slechts een verzamelgroep. Maar een variëteit is heel wat anders dan een soort.

Een ondersoort is een constante vorm, die zich in een groot aantal kenmerken van andere, overigens na verwante vormen onderscheidt. Een variëteit echter verschilt van de soort, waartoe ze behoort, in één bijzonder opvallende eigenschap.

Ondersoorten „behooren" niet tot een soort, op de manier waarop variëteiten dat doen, die door elkaar heen paren, elke soort, of ras, of ondersoort is een groep afzonderlijk, die ook als zoodanig bestaan blijft.

Het belangrijkste punt is eigenlijk de vraag, of een vorm zich als een eigen afzonderlijke groep zal kunnen handhaven. Een ondersoort kan zich min of meer snel voortplanten, de vorm kan ook op den duur wel uitsterven, maar zoo lang ze bestaat, verwachten we, dat de dieren, die er toe behooren, allemaal ongeveer dezelfde eigenschappen hebben onder gelijke omstandigheden. Een variëteit echter heeft geen continuïteit, geen zekere toekomst. Enkele voorbeelden om dit te verduidelijken.

In vele gevallen komt het voor, dat, wat eerst een soort heette, blijkt uit twee of meer ondersoorten te bestaan. Zoo geldt bijvoorbeeld zoowel voor onze boschmuis als voor de goudvink,

dat de Oost-Europeesche dieren veel grooter zijn dan de West-Europeesche. Beide soorten bestaan uit een groote Ooster- en een kleinere Westersoort, dus uit twee ondersoorten. Nu wordt, zoowel bij de boschmuis als bij de goudvink wel eens een albino gevonden, dus een wit dier met roode oogen. Zulke albinos duiken plotseling ergens op, men ziet er een of twee, later verdwijnen ze weer. Elke albino boschmuis behoort òf tot de eene, òf tot de andere ondersoort, in alle overige eigenschappen, behalve net in kleur behoort het albino diertje tot de ondersoort, waarin het geboren wordt.

De eenvormigheid, echtheid van een soort, of wat hetzelfde is, van een ras, moeten we niet te letterlijk opvatten, immers, als we een groot aantal exemplaren van een soort verzamelen, dan zien we altijd nog heel wat verscheidenheid, kleinere en grootere verschillen. De eene soort is constanter dan de andere, er zijn zelfs wildlevende soorten, die zeer veelvormig zijn, zooals ons kemphaantje. Er zijn oorzaken, die de variabiliteit in een soort vergrooten, en oorzaken, die haar verkleinen, in het algemeen gesproken wordt in elke naar buiten min of meer begrensde groep de variabiliteit kleiner; zulk een groep wordt op den duur zuiver.

Als definitie van een soort of een ras gaf ik hierboven, dat een soort een groep individuen is, die zoo samengesteld is en onder zulke omstandigheden verkeert, dat de variabiliteit steeds weer kleiner wordt, zoodat de groep een eigen doorsnee-kwaliteit behoudt, eigenlijk behoort daarbij nog gezegd te worden: als in die groep geen kleinere groepen bestaan, waarvoor deze definitie ook geldt.

Volgens onze definitie kan dus binnen een soort wel eens een enkel individu van een andere groep worden opgenomen, zonder dat hierdoor het wezen van die soort op den duur verandert, mits de toestand zoo is, dat de variabiliteit, die door dit opnemen van de vreemde individuen ontstaat, neiging heeft om te verdwijnen (zie vorig hoofdstuk).

Een variëteit echter, in tegenstelling met een ras, is niet een groep, die zich afzonderlijk instand houdt als een eigen eenheid, een variëteit kan telkens weer in een soort opduiken. Een mooi voorbeeld bij den mensch is roodharigheid. Er zijn geen roodharige menschenrassen, maar in sommige rassen komt roodharigheid voor als een variëteitskenmerk. De meeste roodharige menschen hebben geen voorkeur voor huwelijken met roodharigen,

en gewoonlijk hebben ze dus ook geen roodharige kinderen, roodharige personen worden vaak onverwachts in bepaalde families geboren, roodharigheid is recessief.

De definitie van varieteit luidt:

Een varieteit bestaat uit een aantal individuen, die tot een soort behooren, en die zich van typische vertegenwoordigers van de soort op een of ander punt onderscheiden, maar alleen indien er niets is wat maakt, dat deze afwijkende individuen samen een afzonderlijke soort gaan vormen. Het zou immers kunnen voorkomen, dat om een of andere reden de afwijkende leden van de soort, juist door die afwijking, van de rest van de groep geïsoleerd raakten. Dan hebben we echter niet meer een variëteit, maar een nieuwe soort voor ons. Een goed voorbeeld hiervan is het ontstaan van nieuwe rassen van huisdieren. Wanneer in het duin onder de wilde konijntjes een enkele zwarte voorkomt, dan kunnen we die zwarte exemplaren een zwarte variëteit noemen. Maar als iemand twee of drie van die zwarte konijntjes opvangt en in de kooi voortteelt, dan heeft hij een zwart ras van konijnen, omdat hij belet, dat de variëteit weer geregeld in de soort ondergaat.

Beschouwen we nu weer de plaats van den mensch in het zoölogische systeem, dan kunnen wij probeeren na te gaan, hoe wij de menschenrassen biologisch moeten opvatten.

In de eerste plaats zien wij, dat het woord ras gebruikt wordt bij den mensch en bij zijn gekweekte planten en dieren, maar dat we bij in het wild levende planten en dieren van soorten spreken. Toch is in wezen met die twee termen hetzelfde gemeend: de kleinste groep van in de voortplanting samenhoorende individuen, en de definitie van ras en soort is gelijk.

Dit maakt dan ook, dat het biologisch ontoelaatbaar is, de menschheid te beschouwen als één soort met varieteiten, binnen de menschheid immers bestaan verschillende, constante vormen, de rassen.

De menschheid als biologische groep is eigenlijk het beste te vergelijken met dergelijke groote groepen van rassen onder de gekweekte dieren en planten, die met den mensch in symbiose leven, het rund, het hoen, de maïs, de hond zijn van dezelfde ordegroep als de mensch. In al die groepen zien we dezelfde enorm groote verscheidenheid van rassen, die waarschijnlijk op dezelfde oorzaken berust, op veelvuldige kruising en afsplitsing en die wordt mogelijk gemaakt door de speciale

omstandigheden, waarin al de genoemde groepen, de mensch inbegrepen, leven. Een vergelijking van dat, wat we bij huisdierrassen kunnen waarnemen, is van het allergrootste belang, voor een begrip van wat er bij den mensch gebeurd kan zijn in vroeger tijden, voor een inzicht in evolutie bij den mensch zelven.

De menschheid bestaat, evenals „het hoen" of „de hond" uit een onbekend groot aantal min of meer goed uit elkaar te herkennen rassen. Bij de dieren zouden we kunnen spreken van „het sortiment", zooals dat bij plantencollecties gebruikelijk is. Nu is de voortplanting bij onze huisdieren zoo snel, en leven de huisdieren in zoo innige aanraking met den mensch, dat wij heel goed kunnen waarnemen, hoe het met de evolutie van deze dieren staat.

De belangrijkste huisdieren stemmen ook nog met den mensch hierin overeen, dat er geen sprake van is, dat we één der vele vormen, die nu bestaan, als de „oorspronkelijke" wilde stamsoort mogen aanzien.

Er zijn geen wilde menschen, maar er bestaat ook niet één wilde stamsoort van de tamme hondenrassen, of één wilde stamsoort van onze runderen of hoenders.

In al die groepen, evenals bij den mensch, bestaat een groot aantal van min of meer naast elkaar staande en evenwaardige rassen.

Nieuwe rassen ontstaan door kruising en daarop volgende isolatie, maar veranderingen in de bevolking van een land, zoowel wat betreft den hond, als den mensch, als de tarwe ontstaan veel meer door verschuivingen in „het sortiment" (d.w.z. keuze van andere rassen), dan door veranderingen binnen de rassen door een of andere soort van selectie.

De mooiste voorbeelden zien wij vooral bij den hond, waar telkens weer andere rassen worden ingevoerd uit het buitenland, en waar telkens bepaalde rassen uit de mode raken en van het tooneel verdwijnen, terwijl hun plaats door nieuwere en andere rassen wordt ingenomen. Bij den hond kunnen we ook vaak voorbeelden zien van het veranderen van een bestaand ras, door kruising van een verwant ras, en daaropvolgende teeltkeus in de variabele periode.

Als we in een groep van rassen zooals de mensch of de hond, bepaalde rassen, het een na het ander, wegdenken, dan houden we ten slotte alleen maar een aantal bastaarden over, maar in geen geval een origineele wilde stamsoort.

Bij de meeste van onze huisdieren is het waarschijnlijk, dat

de groep niet van één wilde stamsoort afstamt, maar dat de oorspronkelijke variabiliteit het gevolg is geweest van een kruising tusschen verschillende wilde soorten. Van sommige huisdieren en kultuurplanten is het wilde stammateriaal in het geheel niet bekend, het mooiste voorbeeld hiervan is de maïs.

We kunnen ons afvragen, hoe het mogelijk is, dat een of meer wilde stamsoorten van zulk een groep als de maïs, volkomen verloren zijn gegaan. De mogelijkheid bestaat stellig, dat dit uitsterven eigenlijk een gevolg is geweest van de omstandigheid, dat het wilde stammateriaal in de gekweekte soort is opgenomen. Maar het is niet heelemaal uitgesloten, dat uit een kruising tusschen twee verwante soorten een keer een nieuwe vorm ontstaat, die weinig gelijkenis vertoont met de beide uitgangssoorten.

De kleinste groepen in de menschheid, die werkelijk voortbestaan, en die zich door aanwas steeds vernieuwen, noemde ik rassen. Het is duidelijk, dat dit „dynamische" rasbegrip nooit dezelfde groepen in het oog vat, die men in de anthropologie rassen pleegt te noemen.

De rassen van de anthropologie zijn groepen, waarop een beschrijving past, die het doorsneetype van de leden van de groep weergeeft. Als wij, zooals ik in dit boek telkens doe, menschen met huisdieren vergelijk, dan zijn de rassen van de anthropologie ongeveer van dezelfde orde als zulke eenheden bij den hond als terriers, spaniels, trekhonden, herdershonden, dus groepen van rassen, die veel gemeenschappelijks hebben, maar in wezen toch weer samengesteld zijn en vele samenstellende rassen bevatten benevens de bastaarden tusschen die rassen.

De in de anthropologie gebruikelijke verdeeling van de Menschheid in een aantal groepen is zonder twijfel heel practisch en overzichtelijk, en het is zeker niet practischer om, zooals ik wil, alle soms heel kleine groepen, die een eigen doorsneegenotype hebben, en die zoo zijn samengesteld en onder zulke omstandigheden leven, dat zij hun eigen aard bewaren, rassen te noemen. Mijn dynamische rasbegrip is ook geenszins bedoeld om bij onze tegenwoordige geringe kennis van groepeeringen bij den mensch, het statische rasbegrip van de anthropologie te verdringen, mijn bedoeling is slechts, er den nadruk op te leggen dat, ook al kennen wij ze slecht, in werkelijkheid een groote menigte van soms heel kleine groepen bestaan, die de werkelijke biologische eenheden zijn, waaruit de menschheid is opgebouwd.

Hoofdstuk III

RASZUIVERHEID

De begrippen volk en ras dekken elkaar niet noodzakelijkerwijs. Een volk kan vele verschillende rassen bevatten, die, al dan niet in de ruimte gescheiden, naast elkaar, of ook wel in dezelfde plaatsen door elkaar gemengd leven. Een volk is dan een symbiosegroep van rassen.

Het is natuurlijk ook heel goed denkbaar, dat een volk uit één enkel ras bestaat, dat er geen grenzen in het volk bestaan, die huwelijksvoorkeur veroorzaken tusschen bepaalde groepen van het volk, vooral in kleine volkjes, die door natuurlijke grenzen van andere volkeren gescheiden leven.

Maar het is niet alleen mogelijk, dat een volk uit verschillende rassen is opgebouwd, het is ook mogelijk, dat één ras deel uitmaakt van meer dan een, zelfs van zeer vele volkeren. Dit moet uit den aard van de zaak overal daar het geval zijn, waar betrekkelijk kort geleden een verandering in de politieke grenzen van een land heeft plaats gehad. Wanneer wij de menschheid volgens de methode van de anthropologie verdeelen in een betrekkelijk klein aantal anatomisch verschillende groepen en we gebruiken den term „ras" voor deze groepen, dan is het heel duidelijk, dat het voorkomen van één ras in vele verschillende volkeren een algemeen voorkomend verschijnsel is.

Wanneer een volk bestaat uit een aantal rassen, dan kan het zijn, dat die rassen elk een groote mate van zuiverheid hebben, en dat er betrekkelijk weinig kruising tusschen de rassen plaatsvindt. In een volk waar vele rassen naast elkaar en in onderlinge afhankelijkheid van elkaar leven, zouden we niettemin van een doorsneevolksaard kunnen spreken. Die volksaard zouden we kunnen uitdrukken in gemiddelden, we kunnen bijvoorbeeld de doorsnee-lichaamslengte van het Nederlandsche volk nagaan, door een representatieve groep van Nederlanders op een overeenkomstigen leeftijd te meten, bijvoorbeeld de lichaamslengte van de lotelingen. Het kan dan zijn, dat dit gemiddelde

gelijk blijft, het is ook mogelijk, dat het in den loop der jaren verandert, hetzij doordat veranderde voedingsgewoonten een invloed hebben op de lichaamslengte, hetzij doordat in het volk groepen van verschillende doorsneelengte voorkomen, en dat die groepen zich in verschillende mate vermeerderen.

Zulke doorsneegetallen en doorsneematen, die verkregen worden van groepen, die uit zeer verschillende samenstellende groepen bestaan, hebben een zekere mathematische waarde, maar het is heel goed mogelijk, dat door een statistisch onderzoek de biologische werkelijkheid eerder verborgen raakt, dan ontdekt wordt.

Een oud voorbeeld uit de eerste jaren van de erfelijkheidsleer kan uitstekend dienen om dit te illustreeren. Castle deed selectieproeven met zwartbonte ratten, en hij maakte een puntenschaal, die verschillende graden van bontheid, van heel licht geteekende dieren tot bijna geheel zwarte, aangaf. Hij kon aantoonen, dat het mogelijk was door selectie den graad van bontheid door alle graden heen langzamerhand te veranderen. Maar ten slotte bleek, dat er in dit materiaal eigenlijk slechts vier, erfelijk min of meer bepaalde, typen van bont waren, sommige dieren waren extreem lichtbont, andere waren donkerbont, weer andere waren bijna, of geheel zwart. Sommige van de donkerheidstrappen bestonden niet als zoodanig, wel waren er families van ratten, die dezen graad in doorsnee vertoonden, doordat ze eenige donkere en eenige lichte dieren bevatten.

Wanneer we een inventaris opmaken van de huisdieren van een boerderij en de koeien, varkens, konijnen en kippen samentellen, dan zouden wij tot belachelijke resultaten kunnen komen, als wij bijvoorbeeld het gemiddeld aantal pooten van al die dieren samen gingen uitrekenen en zoo een getal van 3 of 2.75 vonden.

Eigenlijk is het even onmogelijk om de kwaliteiten van den „doorsnee-Nederlander" met die van den „doorsnee-Franschman" te vergelijken. Zulk een doorsnee-Nederlander is een abstractie, het komt mij voor, dat wij, die over het rassenprobleem nadenken, onwillekeurig geneigd zijn om te meenen, dat wij zelf of de groep menschen waartoe we behooren, goede voorbeelden van doorsnee-Nederlanders zijn !

Wanneer we kijken naar de bonte verscheidenheid van menschen om ons heen, naar de groote verschillen in bouw, in kleur, in grootte, in gelaatsuitdrukking, dan komt de vraag wel eens bij ons op, of eigenlijk de menschheid niet een hopeloos, planloos

mengsel is, waarbinnen van rassen geen sprake is. Sommige schrijvers zijn ook werkelijk van meening dat menschenrassen niet bestaan, o.a. PAUL RADIN.

Deze meening heeft verschillende oorzaken. Een van de voornaamste oorzaken is wel deze, dat er volken zijn, waarin naast elkaar een aantal rassen voorkomen, die allemaal variabel zijn, en die wij niet behoorlijk als rassen kennen. De tweede oorzaak is bastaardeering. Door kruising tusschen rassen ontstaan bastaarden, en als die bastaarden aan de voortplanting meedoen in een bevolking, dan ontstaat een enorme variabiliteit. Een belangrijke omstandigheid is ook, dat wij, die zelf menschen zijn, bij de beoordeeling van onze medemenschen heel moeilijk objectief kunnen zijn.

Raszuiverheid is niet een absoluut begrip. Een definitie van ras of soort, die zoo is, dat alleen volkomen onderling gelijke individuen tot één ras kunnen worden gebracht, is verwerpelijk. Buiten bijzondere groepen van planten, die zich geregeld ongeslachtelijk of door zelfbestuiving vermeerderen, zijn er geen soorten of rassen, waarvan we mogen aannemen, dat alle individuen altijd geheel dezelfde erfelijke samenstelling hebben.

In wilde soorten van planten en dieren wordt de variabiliteit binnen de soorten meestal door twee omstandigheden beperkt, door natuurlijke selectie, dus door de omstandigheid, dat afwijkende individuen weinig kans hebben voort te bestaan, en door een voortdurende of periodieke vermindering van het aantal dieren, of planten, dat aan de voortplanting deelneemt. In wilde soorten is vaak het aantal per generatie geboren jonge wezens geweldig groot.

Bij den mensch en bij zijn huisdieren en kultuurplanten vinden wij een heel bijzonderen toestand, doordat de omstandigheden, waarin een jong wezen opgroeit, niet de omstandigheden zijn, waarin het toeval dat jonge wezentje brengt, maar dat die omgeving willens en wetens door menschenhand beïnvloed is en aangepast aan de levensbehoeften.

Menschenkinderen, kultuurplanten of huisdieren, die van den doorsneenorm afwijken, worden niet, doordat ze mogelijk niet goed in staat zijn zich aan de doorsneeomstandigheden aan te passen, meedoogenloos verwijderd uit de groep, maar ouders en medemenschen, of, in het geval van de huisdieren, eigenaars en fokkers spannen zich in om van het eenmaal ontstane wezen te maken, wat er van te maken valt.

Daardoor is bij deze drie groepen van levende wezens een veel grootere mate van variabiliteit mogelijk dan bij overeenkomstige groepen van wilde planten of dieren.

Om allerlei redenen is een studie van huisdieren en kultuurplanten, dus van organismen, die, evenals de mensch in een kultuurtoestand leven en in symbiose met elkaar, van bijzonder groot belang om een begrip te krijgen van het ontstaan en het vergaan van menschenrassen. In vele opzichten spelen overeenkomstige invloeden in deze groepen een rol, maar terwijl de voortplanting bij den mensch bijzonder langzaam gaat, zoodat processen, die zich geleidelijk en over vele menschengeslachten verdeeld, voltrekken, aan ons waarnemers, die zelf ook menschen zijn, onttrekken, kan elk van ons in zijn leven een groot aantal geslachten van planten en huisdieren observeeren.

Uit dit oogpunt bezien is het van groot belang om de situatie bij den mensch te vergelijken met dat, wat we bij een groote groep van huisdierrassen, bijvoorbeeld bij den hond kunnen waarnemen. De hond leeft in nauwe symbiose met den mensch, het is een groep van rassen, die allemaal hierin overeenstemmen, dat zij geheel op de menschelijke kultuur zijn aangewezen. Werkelijk verwilderen doen honden evenmin gemakkelijk als menschenkinderen. „De hond" is een verzamelnaam voor een buitengewoon groot aantal verschillende rassen, evenals „de mensch" een verzamelnaam is voor de som van de menschenrassen. Evenals bij den mensch en bij sommige andere groepen van met den mensch in symbiose levende dieren, zooals „het rund" of „het hoen", zijn waarschijnlijk alle rassen onderling kruisbaar en vruchtbaar. Hetzelfde kan echter ook gezegd worden van groote groepen echte wilde soorten, zoodat die onderlinge vruchtbaarheid geen reden is om alle menschen of alle honden tot één soort te rekenen!

In gevallen, waarin menschenrassen door geografische barrières van de rest van de menschheid gescheiden leven, geldt datzelfde in den regel voor hun honden, en in zulke gevallen vertoonen zoowel de mensch als de hond elk een bepaald, afzonderlijk eigen type.

Locale rassen, die als immigranten in een vreemd land binnenkomen, bewaren maar in een deel van de gevallen hun eigen ras vrij zuiver; als het hondenrassen betreft, die in een vreemd land worden ingevoerd, dan zorgen vaak de menschen, die genoeg

belang stelden in het ras om het in te voeren, er voor, dat het hondenras behouden blijft.

In de steden vooral gaan menschenrassen in een heterogeen mengsel onder, allerlei oorzaken, die samenhang in de rasgroepen hielden, vallen weg wanneer de menschen als de stedelingen in geheel andere levensomstandigheden komen. Ook de hondenrassen bastaardeeren in de stad. Maar dat beteekent toch ook weer niet, dat in een stad de hondenrassen, die daar worden binnengebracht, als zoodanig teniet gaan.

Voor iemand, die geen kenner is van hondenrassen mag het lijken, alsof in de enorme verscheidenheid van de honden in een groote stad, geen enkele regelmaat te bespeuren is, hij ziet honden met lange en korte ooren, groote en kleine honden, kortharige, langharige, zwarte, gele, witte en gevlekte honden, en het komt hem voor, alsof al deze verschillen zonder eenigen regel over de heele hondenbevolking verdeeld zijn.

Maar de werkelijkheid is anders. Iemand, die een goed kenner is van hondenrassen, weet, dat de hondenbevolking van een groote stad bestaat uit een meerderheid van honden, die tot een dertigtal verschillende rassen behooren, en een minderheid van honden, die door kruising en terugparing en planlooze bastaardeering zijn ontstaan. Het zijn deze bastaarden, die allerlei overgangen laten zien tusschen de eigenschappen van de rasdieren, en bij een buitenstaander den indruk wekken, dat in de stad bij de hondenbevolking een regellooze variabiliteit heerscht. Ook kunnen honden, die stellig typische vertegenwoordigers van hun ras zijn, maar tot een ras behooren, dat den waarnemer onbekend is, den indruk versterken, dat de bevolking waarin ze voorkomen, door en door gebastaardeerd is.

Als wij dit bedenken, dan begrijpen we, dat een zeer gemengde stadsbevolking, waarin menschen van allerlei streken zijn opgenomen, of wel een bevolking van een land met zeer veel immigratie, mogelijk toch wel voor een grooter deel uit representanten van bepaalde menschenrassen bestaat, dan zoo op het eerste gezicht wel lijkt.

Een ras kan als zoodanig voortbestaan ook al is het variabel. De voornaamste oorzaak van variabiliteit in een ras is kruising. Wanneer in een ras enkele leden van een ander ras worden opgenomen, dan stijgt daardoor de potentieële variabiliteit, er komen nieuwe genen in het ras, en er komt ook nieuwe onzuiverheid, doordat de nakomelingen van de kruising onzuiver zijn

voor alle genen, die de zuivere leden van het ras bezitten, maar die in het opgenomen individu ontbreken.

In een vorig hoofdstuk hebben we besproken, dat er een soort automatische vermindering is van de potentieële variabiliteit, die het gevolg is van de omstandigheid, dat een deel van de in de groep geboren kinderen zonder nakomelingen blijven.

Vergeleken met de meeste planten en dieren onderscheiden zich de groepen van menschen door een gering aantal nakomelingen per ouder. Door alle zorg, die door ouders en anderen aan menschenkinderen wordt gegeven, sterven betrekkelijk weinig menschen op jeugdigen leeftijd, en een groot aantal van de eenmaal geboren menschen nemen ook weer aan de voortplanting van hun groep deel.

Globaal gesproken blijven de aantallen van de leden van de meest verschillende soorten van planten en dieren gelijk. Statistisch gesproken heeft in het algemeen één plant één dochterplant, en heeft één dier één volwassen jong. Hoe meer nakomelingen per individu in een soort worden voortgebracht, des te meer individuen zijn voorbeschikt om te mislukken, voor ze volwassen zijn, of om door een of andere reden zonder nakomelingschap te sterven.

Hoe meer de wijze van voortplanting nadert tot den toestand, waarbij werkelijk elk individu, dat geboren wordt ook in leven blijft en één nakomeling heeft, des te kleiner is de automatische vermindering van de potentieële variabiliteit.

Wij kunnen op vrij eenvoudige wijze uitrekenen, dat in een bevolkingsgroep, waarin ten opzichte van één enkelen overgeërfden factor drie soorten van individuen voorkomen, beide homozygoten, *AA* en *aa*, en ook heterozygoten *Aa*, en waarin die drie groepen even levensvatbaar zijn en evenveel kans hebben om zich voort te planten, die verhouding tusschen *AA*'s, *Aa*'s en *aa*'s op den duur constant blijft, mits ook werkelijk alle individuen aan de voortplanting deelnemen.

Echter verkeert wel geen enkele soort in zulk een evenwichtstoestand. Een bepaald gen *A*, dat in een bepaald percentage van alle leden van de soort voorkomt, is nooit gelijkmatig over de soort verbreid, en als dus van tijd tot tijd in gedeelten van de groep meer voortplanting bestaat dan noodig is om de soort op peil te houden, terwijl in andere gedeelten minder voortplanting is, dan verschuift ook daardoor de gemiddelde aangeboren aard van de groep.

Zelfs bij den mensch, waar zulk een groot percentage van de eenmaal geborenen opgroeit en zich voortplant, en waar de gezinnen zoo klein zijn, moet een automatische verkleining van de potentieële variabiliteit plaats vinden.

Voor het ontstaan en het zuiver worden van rassen is isolatie ook van groot belang. Wanneer om een of andere reden een groep zich afscheidt van de grootere groep, waartoe ze behoort, dan heeft die kleine afgescheiden groep noodzakelijkerwijs al op dat moment van de afscheiding een verkleinde potentieële variabiliteit. Hiermee in overeenstemming is ook, dat telkens als een ras van dieren of planten in een nieuw land wordt ingevoerd, die geïsoleerde groep zuiverder is dan de groote groep in het land van oorsprong.

Een menschenbevolking van een betrekkelijk klein eiland verkeert in bijzondere omstandigheden. De oorzaken, die de variabiliteit verkleinen, werken op het eiland evenzeer of sterker dan elders, maar de voornaamste oorzaak voor nieuwe variabiliteit, kruising met rasvreemde elementen, is grootendeels opgeheven. Wanneer er dus op dat eiland geen oorzaken zijn, die maken dat de bevolking zich in twee of meer groepen splitst, dan wordt voortdurend de variabiliteit van de bevolking kleiner, de groep wordt meer en meer raszuiver.

Wanneer twee soorten of twee rassen van levende wezens in één streek wonen en zoo geaard zijn, dat nu en dan vruchtbare bastaarden voorkomen, dan kan op den duur één van beide gevallen plaats hebben, de twee rassen kunnen tot ééne mengsoort versmelten, of wel de rassen blijven gescheiden, maar krijgen door de kruising slechts een tijdelijke verhooging van variabiliteit.

Het is een vergissing te meenen, dat een betrekkelijk gering aantal kruisingen tusschen twee soorten deze soorten noodzakelijk tot één moet maken. Dit is natuurlijk vooral daar niet licht het geval, waar elk van de soorten een leven leidt, dat eenigszins van dat van de andere soort verschilt.

Een dierenvoorbeeld zal dat misschien het duidelijkst illustreeren. In Java komen overal in de huizen betrekkelijk donkere bruine ratten voor, terwijl in vele vruchtboomen een iets grootere, boomrat huist, die zich door een meer waterdichte pels en enkele kleine anatomische bijzonderheden van de huisrat onderscheidt. Waar de ratten van de twee soorten met elkaar in aanraking komen, bastaardeeren ze, en de bastaarden zijn ook vruchtbaar.

Toch is er geen sprake van, dat de beide soorten daarom tot ééne mengsoort versmelten. Op de vele duizenden paringen van huisratten met huisratten en van boomratten onderling, komt een enkele bastaardeering voor. De bastaarden vormen geen groep afzonderlijk, elke bastaard, die werkelijk tot den volwassen leeftijd opgroeit, paart dus òf met een huisrat, òf met een boomrat en door voortgezette paring gaan de enkele bastaarden en hun jongen in een van beide oorspronkelijke soorten op.

Wanneer we niet met twee ongeveer even talrijke soorten te doen hebben, maar met een sterk verbreide soort en een betrekkelijk zeldzame, dan zullen de eventueele bastaarden gewoonlijk in de sterk verbreide soort worden opgenomen, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn, die hier ingrijpen.

In een reeds bewoond land, waar rasvreemde menschen als kolonisten binnendringen, zullen wel bijna altijd mestiezen worden geboren. Deze bastaarden verdwijnen dan gewoonlijk in de grootste groep, en maken deze meer variabel. Dat ondergaan van menschenbastaarden in de grootste groep zien wij niet in onze eigen koloniën, omdat uit politieke overwegingen in onze Oost een Indo-Europeaan bij de betrekkelijk kleine groep van Europeanen wordt meegeteld. Aangezien echter in de praktijk de Indo in onze koloniën door de Europeanen en ook door de inlanders in den regel als verschillend wordt aangezien, ontstaat er een barrière aan weerszijden van deze groep, die hierdoor een soort middenstand is gaan vormen.

Wanneer men in Indië altijd de mestiezen tot de inlanders had gerekend en maatregelen had genomen om te bevorderen, dat de bastaarden zooveel mogelijk in de inlandsche bevolking opgenomen waren, dan was die overgroote menigte van Javanen, Soendaneezen, Madoereezen en andere Maleiërs voldoende talrijk geweest om de betrekkelijk weinige bastaarden in zich op te nemen zonder al te veel schade aan hun raszuiverheid. Waarschijnlijk had dat ook tengevolge gehad, dat een groot aantal mestiezen naar Holland zou zijn afgevloeid, waar zij in de Nederlandsche bevolking hadden kunnen verdwijnen.

In ons land met zijn vele relaties tot de koloniën komen geregeld personen binnen, die Maleiërs onder de voorouders hebben. De nakomelingschap van zulke personen is voorbestemd om op den duur in alle opzichten in de Europeesche rassen te worden geabsorbeerd, ons land heeft in Europa geen „Indo-probleem", zooals wij dat in de koloniën kennen.

Over het absorbeeren van leden van één ras door een tweede ras is bij den mensch weinig bekend, om begrijpelijke redenen. De voortplanting van den mensch is langzaam, wij hebben drie à vier generaties per eeuw, en indien eenigszins mogelijk wordt de afstamming van bastaarden door vele personen graag verzwegen.

Bij dieren echter kunnen we allerwegen dit proces bestudeeren, omdat één onderzoeker tientallen van generaties zelf kan observeeren. Ik wil eerst enkele voorbeelden geven, en daarna bespreken hoe wij ons dat, wat er gebeurt, genetisch verklaren moeten.

In ons land was al vóór den oorlog liefhebberij voor zware paarden van Belgisch ras, maar eigenlijk eerst gedurende den oorlog, toen veel buitengewoon beste Belgische hengsten naar ons land kwamen, nam de fokkerij van het Belgische paard in Zeeland, Limburg en enkele andere streken geweldig toe. Dat beteekent niet, dat een groot aantal Belgische fokpaarden in Nederland werden geïmporteerd, en dat die groep zich sterk heeft vermeerderd, maar dat de fokkers de reeds aanwezige groep paarden door voortgezette terugparing met Belgische hengsten in enkele geslachten tot echte Belgen hebben omgefokt. In dit geval hebben we door de omstandigheid, dat één hengst voldoende is voor een groote groep merries, het merkwaardige feit, dat een groote groep paarden in enkele jaren met behulp van heel weinig geïmporteerde dieren van een vreemd ras, in dit vreemde ras is omgefokt. „Halfbloed" merries werden weder met Belgen gepaard, en hare „driekwart" dochters ook weer, en zoo vervolgens.

In onze eigen proeven met pluimvee hebben we eenige malen zulk een reeks van voortgezette paringen van bastaarden met leden van één der ouderrassen vervolgd, bijvoorbeeld een herhaalde terugparing van bastaarden Leghorn x Barnevelder met Barnevelders, en het is werkelijk verrassend in zulke proeven, hoe snel de invloed van het andere ras in de op elkaar volgende geslachten verloren gaat.

Hoe moeten we ons die verdringing van één ras door een ander in zulke gevallen voorstellen in termen van de erfelijkheidsleer?

In de eerste plaats zijn er onder de duizenden verschillende genen, die in elk van de twee rassen aanwezig zijn een groot aantal, die beide rassen gemeen hebben, en voor welke dus alle

individuen gelijk en zuiver zijn. Bij de verdringingskruising behoeven we aan deze genen, dus natuurlijk het grootste deel, niet verder onze aandacht te geven.

De twee rassen verschillen in een aantal genen, en wel bijna altijd wel zoo, dat het eene ras een onbekend aantal genen bezit, dat het tweede ontbeert en omgekeerd. Vergeleken met elk van beide rassen kunnen we dus zeggen, dat een bastaard zich van een ouderras onderscheidt, doordat hij een aantal genen meer heeft, die hij van het tweede ras heeft gekregen, maar tegelijk doordat hij onzuiver (heterozygoot) is voor een aantal genen, die wel in het eerste maar niet in het tweede ras aanwezig waren. De bastaard heeft dus in elk geval een aantal genen meer dan elk van zijn ouders, maar voor elk van die genen is hij onzuiver.

Laten we nu aannemen, dat wij den bastaard terugparen met één der twee ouderrassen. Hoe zullen dan de kiemcellen van den bastaard zijn, vergeleken met de kiemcellen van een raszuiver individu? Wat een gen betreft, dat de bastaard méér heeft dan het ras, geldt, dat de helft van zijn kiemcellen dat gen heeft, de andere helft niet. Dat beteekent dus, dat, voor zoover het dit eene gen betreft, de helft van de terugpaar-kinderen uit den bastaard met het ouderras aan den bastaard, en de helft aan de individuen van het zuivere ras gelijk zullen zijn. Of met andere woorden, de kans, dat een kind, geboren uit een bastaard en iemand van een zuiver ras, in één van de genen, waarin de bastaard van de raszuiver partner verschilt, aan het ras gelijk zal zijn, is 50%.

Precies hetzelfde geldt voor de kans, dat zulk een kind zuiver zal zijn voor een gen, dat in een zuiver ras steeds aanwezig is, maar waarvoor de bastaard heterozygoot is. Aangezien de bastaard evenveel kiemcellen maakt met als zonder dat gen, terwijl een raszuiver individu het gen aan al zijn kinderen meegeeft, is ook hier de kans, dat het kind uit de terugparing in dat eene gen geheel aan het zuivere ras gelijk zal zijn 50%. Wat wil dat zeggen? Laten we eens aannemen, dat twee rassen in veertig genen verschillen. Een bastaard is dan voor al die genen onzuiver. Nu heeft die bastaard één kind uit een combinatie met iemand, die tot één der twee rassen behoort. Dan is voor elk van die genen de kans 50%, dat dat kind in aanleg aan het zuivere ras gelijk zal zijn. De waarschijnlijkheid is dus heel groot, dat dat kind niet, zooals de bastaardouder in veertig, maar slechts

in twintig genen zal verschillen van de raszuivere ouder. De mogelijkheid bestaat, dat zulk een kind in meer of minder dan twintig genen zal afwijken, maar de kans dat het aantal genen, waarin zulk een kind van de raszuivere ouder verschilt, belangrijk grooter of kleiner dan twintig zal zijn, is heel gering.

Nu gaat ook die „driekwartbloed" zich voortplanten, en de andere ouder van zijn kinderen is wederom iemand van het zelfde ras. Nu herhaalt zich hetzelfde, het aantal genen, waarin één van de kinderen nog verschilt van het zuivere ras, wordt wederom gehalveerd. En datzelfde geldt voor alle volgende geslachten. Als de gekruiste rassen verschillen in x genen, dan is de bastaard onzuiver voor x genen, de driekwartbloed onderscheidt zich van de raszuivere oudersoort nog maar op $^1/_2\, x$ punten, de zevenachtste bloed verschilt nog maar in $^1/_4\, x$ genen, en zoo vervolgens.

Nu moeten we echter bedenken, dat wij bij deze x te doen hebben met een aantal genen, dat is opgebouwd uit ondeelbare eenheden. Betrekkelijk zeer snel komt het oogenblik, waarop het verschil nog maar bestaat uit één enkel gen, en dan is de kans 50%, dat het kind van de volgende terugpaargeneratie geheel raszuiver is. In een groep van dieren of planten, waarin we in elk geslacht een groot aantal individuen kweeken, waartusschen we een keuze kunnen doen, kan de kweeker het omfokken van een bastaardgroep in een zuiver ras door voortgezette terugparing door selectie sterk verhaasten. Maar we moeten bedenken, dat ook zonder selectie dit proces geheel automatisch voortschrijdt.

Aangezien wij hierbij met een voortdurende halveering van de resteerende verschillen te doen hebben, is het ook duidelijk, dat de snelste vooruitgang in zuiverheid door de eerste terugparingen plaats vindt.

Wanneer het aantal individuen per paring in een groep dieren vrij groot is, en het aantal genen, waarin de rassen verschillen, is niet al te groot, dan is het theoretisch mogelijk om al in de generatie, die gekweekt wordt uit een bastaard, teruggepaard aan een der ouderrassen, exemplaren te vinden, die aan dat ouderras gelijk zijn. Het komt in de fokkerij van dieren herhaaldelijk voor, dat iemand bastaarden terugfokt met een der ouderrassen, en al na één of twee geslachten dieren heeft, die op een tentoonstelling als representanten van het ras een best figuur maken.

Hiermee komen we tot dat, wat de fokkers, in tegenstelling

met de „verdringingskruising", „veredelingskruising" noemen. In sommige gevallen, waar het er om gaat om een bestaande groep van dieren van een bepaald ras snel en economisch in een groep van een beter ras te veranderen, wordt „verdringingskruising" toegepast. Het geval van het Belgische paard in Zeeland was hiervan een mooi voorbeeld, dat ons in Nederland nog versch in het geheugen ligt. Maar in den regel is in de fokkerij kruising tusschen rassen, gevolgd door terugparing, in gebruik om een andere reden, namelijk om een of andere waardevolle eigenschap van een vreemd ras in een bestaand en gewaardeerd ras binnen te halen.

In de meeste gevallen zijn de fokkers van dieren niet voldoende genetisch onderlegd om precies te beseffen, wat ze in zulke gevallen doen, en waarom ze nu eens wel en dan weer geen succes hebben. Maar een enkeling past toch de „veredelingskruising" willens en wetens toe om zijn doel te bereiken.

Terugparing, enkele geslachten lang herhaald, voert, ook zonder eenige selectie, automatisch tot het reproduceeren van het ras of de soort, die voor die terugparing wordt gebruikt. Door eenige terugparingen gaat de potentieële variabiliteit snel terug, en eindelijk hebben de teruggepaarde dieren geheel het zelfde stel genen als de zuivere soort. Het is echter natuurlijk mogelijk, om bij die herhaalde terugparing te letten op een bepaald punt, waarin enkele individuen beter zijn dan de soort, dus om een of twee genen vast te houden.

Een hoendervoorbeeld ter illustratie. „Koekoek" hoenders hebben een gen, dat zwarte of bruine hoenders missen. Dat gen komt vooral in overigens zwarte rassen voor, die dan dwarsgestreepte veeren hebben. Door paring van koekoek met bruine Barnevelders kregen we dieren met dit gen, *Aa*. Teruggepaard met Barnevelders (*aa*) gaven zulke dieren 50% kuikens met (*Aa*) en 50% zonder den koekoekfactor (*aa*). Het verschil was duidelijk zichtbaar. Door nu voortdurend dieren met *A* (*Aa*) terug te paren met zuivere Barnevelders, kregen we in acht geslachten zuivere Barnevelders terug, die in alles aan dit ras gelijk zijn, behalve dat ze ook nog de koekoekfactor bezitten. Precies hetzelfde deden we met een ander gen, dat de vorming van zwart pigment onderdrukt, en het resultaat was een stammetje Barnevelders, die een roode veerteekening op een witten, inplaats van op een zwarten achtergrond hebben.

Wanneer bastaarden tusschen twee menschenrassen opgenomen

worden in een der twee ouderrassen, dan gebeurt precies hetzelfde als in het geval van de verdringingskruising bij dieren. Op den duur, in weinige geslachten, verdwijnen de laatste sporen van het vreemde ras. Maar het is duidelijk, dat er altijd een overgangstijd is, waarin de nakomelingen van bastaarden in een zuiver ras, nog niet geheel het genotype van dat ras bezitten, maar er zich nog in een of weinige genen van onderscheiden. Het is dan mogelijk, dat in bepaalde gevallen de aanwezigheid van die eene factor maakt, dat die man of vrouw in een of ander punt ver boven de middelmaat uitsteekt, dat zoo een genie ontstaat, of een athleet.

Bouman heeft de geboorteplaats van beroemde mannen nagegaan, en daarbij gevonden, dat in Europa een opeenhooping van geboorteplaatsen van geniale menschen gevonden wordt langs een lijn, die ruwweg samenvalt met de grenslijn tusschen Alpine en Nordische rasgroepen (rassen in anthropologischen zin).

Het duidelijkst laat zich het gevolg van het binnenkomen van één of enkele genen in een ras, door kruising met een ander ras, waarnemen, als wij letten op een of ander eenvoudige, goed meetbare eigenschap, zooals lichaamslengte, gewicht, snelheid.

In onze kruisingsproeven met muizenrassen van verschillend doorsneegewicht ontmoetten we telkens ditzelfde verschijnsel, dat de bastaarden ongeveer een plaats midden tusschen beide ouders innamen, dat in een groep van dieren, uit bastaarden onderling gefokt, de variabiliteit enorm was, en onmogelijk te analyseeren, maar dat na enkele terugparingen van dieren van gekruiste afstamming met een van de ouderrassen, duidelijke gevallen voor den dag kwamen, waarin wij den invloed van telkens één enkelen overgeërfden factor op een eigenschap duidelijk konden vervolgen. In die gevallen was dus blijkbaar de overgeërfde samenstelling bijna aan die van het zuivere ras gelijk geworden, zoodat die ééne factor een goed waarneembaren invloed op het eindresultaat kreeg, die in de groote variabiliteit van gekruist materiaal niet duidelijk was.

Wanneer we twee betrekkelijk zuivere rassen van menschen hebben, en die rassen verschillen in één of andere eigenschap, laat ons zeggen in snelheid, dan is het heel waarschijnlijk, dat in beide rassen een vrij groote variabiliteit op dit punt bestaat, die gedeeltelijk door overgeërfde, ten deele door omgevingsfactoren (oefening, voeding, leeftijd) wordt veroorzaakt.

Maar het verschil in die doorsnee-kwaliteit van die twee rassen is wel stellig niet hierdoor veroorzaakt, doordat in elk verschilpunt het eene ras telkens alle „snelmakende" genen heeft. Het is waarschijnlijk, dat er een combinatie van genen kan worden gevonden, die nog gunstiger is dan die van het snelste ras.

In zoo'n geval geeft kruising tusschen twee rassen in de nakomelingschap van de bastaarden een variabiliteit, die zich veel verder uitstrekt dan de variabiliteit op datzelfde punt bij elk van de ouderrassen.

Wanneer we te doen hebben met twee rassen, die ook wel eens kruisen, dan moeten we bedenken, dat in elk van die rassen een bepaalde harmonie tusschen het genotype en de levensomstandigheden gewenscht is.

Maar als we niet letten op algemeen succes in het leven, of op goede harmonie met de omgeving, doch uitsluitend op niets anders dan op één bepaalde eigenschap, hier dus op de vaardigheid een kilometer in zoo weinig mogelijk seconden af te leggen, dan ligt het voor de hand, dat de kans groot is, dat juist bij de personen van gekruiste afstamming enkele extreem snelle worden gevonden.

Wanneer we in een land, waar heel veel rassenkruising heeft plaats gehad, in de Vereenigde staten van Noord-Amerika, of in Brazilië, gaan zoeken naar snelle hardloopers, of naar iemand, die meer gewicht kan heffen dan eenige mededinger, dan vinden wij hoogstwaarschijnlijk steeds weer iemand van gemengd ras.

Telkens als wij voorbeelden uit de dierenfokkerij nemen, om dat, wat bij den mensch ook plaatsvindt, begrijpelijk te maken, moeten we in het oog houden, dat de praktische toepassingen van die beginselen bij de fokkerij en bij een eventueel ingrijpen in de voortplanting van den mensch, geheel verschillend zijn moeten.

Wat de fokkers verdringingskruising noemen, voortgezette terugparing van bastaarden en hun afstammelingen met leden van één zelfde ras vindt bij dieren even goed als bij menschen op een *onopzettelijke* wijze zoo plaats, dat enkele bastaarden in een groote groep individuen van een zuiver ras op den duur verdwijnen. In elke opvolgende generatie is in die groep elke paring weer met een lid van het zuivere ras, eenvoudig omdat dit in aantal sterk overheerscht. *Opzettelijke* verdringingskruising met het doel om een bestaande groote groep betrekkelijk snel te veranderen in een genotypisch verschillende groep, waarvan

maar weinig exemplaren beschikbaar zijn, kan uitsluitend worden uitgevoerd, waar de fokkers de geheele voortplanting beheerschen, en waar men gebruik kan maken van polygamie. Men gebruikt dan voor de voortplanting van de geheele groep uitsluitend sperma van enkele uitgezochte mannelijke exemplaren, en men sluit gedurende een aantal geslachten alle mannelijke individuen uit de bastaardgroep van de voortplanting uit.

Bij het andere geval, namelijk bij veredelingskruising, waar dus de terugparing niet tot aan het einde wordt voortgezet, maar waar men probeert enkele genen van het ingekruiste ras te behouden in het te verbeteren ras, geldt een overeenkomstig verschil tusschen dieren en menschen als het om een practische toepassing gaat.

Bij een groep dieren kan de fokker regelend ingrijpen, en telkens in elke opvolgende generatie juist die individuen voor de voortplanting bestemmen, die de gewenschte eigenschappen vertoonen, en alle ongewenschte van de voortplanting uitsluiten. De fokker kan daar dus richting geven aan het proces.

Bij den mensch, waar door telkens herhaalde huwelijken met personen die tot een zuiver ras behooren, ten slotte gekruiste groepen in dat zuivere ras verdwijnen, komt ook het oogenblik dat zich enkele bijzondere personen nog slechts in één of in enkele genen van het ras onderscheiden. Hier is echter minstens evenveel kans, dat die laatste genen op het eindresultaat een ongewenschten invloed zullen hebben, als dat zij aanleiding geven tot de geboorte van een genie of een wonderkind. Bij den mensch moeten we de kwade kansen en de goede door elkaar nemen, en de vraag is dan gewettigd, of wij een enkel genie niet te duur koopen op deze manier!

Is bij den mensch werkelijk raszuiverheid het ideaal? Wanneer wij deze vraag behandelen, dan denken we onwillekeurig aan een maatschappij, waarin alle menschen van één ideaal, braaf, doodvervelend, type zouden zijn. Raszuiverheid, zoo meent men vaak, zou éénvormigheid medebrengen, en er zijn veel zeer verschillende menschen noodig om een maatschappij te laten voortbestaan.

Inderdaad zou een samenleving van alleen maar eendere menschen onuitstaanbaar vervelend zijn uit ons eigen oogpunt, al moeten we even bedenken, dat dit waarschijnlijk voor elk van die eenheidsmenschen niet gelden zou!

Raszuiverheid brengt echter niet noodzakelijk eenvormigheid

met zich mee. Het ideaal in een menschenmaatschappij is natuurlijk veelsoortigheid van de menschheid binnen die maatschappij, bij elkaar passende rassen, die elk op zichzelf zoo zuiver zijn, dat een jong menschenkind in elk van die groepen uit het voorbeeld van zijn vader en grootvaders kan zien, welk werk bij zijn specialen aanleg past.

De groote specialisatie, die we in dichtbevolkte landen met een hooge levensstandaard zien, brengt mee, dat zeer veel verschillend werk moet worden verricht, dat van de menschen, die het doen, een groote mate van kundigheid vereischt, die ten deele op oefening, maar voor een deel ook stellig op aangeboren aanleg, dus op genotype berust.

We kunnen ons best voorstellen, dat binnen één variabel ras, in elke generatie weer, een aantal jonge menschen te vinden zijn, die de een voor dit vak, de ander voor een geheel ander aanleg hebben, maar indien werkelijk deze jonge menschen met hun specialen aanleg allen tot één groep behooren, waarbinnen geen door huwelijksvoorkeur van elkaar gescheiden rassen bestaan, dan kan dat alleen beteekenen, dat *ten eerste* in elk vak weer een groot aantal jonge menschen geprobeerd moeten worden, voor er eenige met den juisten aanleg worden ontdekt, *ten tweede,* dat elk opgroeiend kind weer door schade en schande, door veel probeeren en vele mislukkingen moet trachten die levenstaak te vinden, waarvoor hij of zij geschikt is, en *ten derde,* dat ook een groot aantal jonge menschen een samenstel van genen moet hebben, die maakt, dat zij nergens speciaal voor deugen, zoodat zij alleen in een maatschappij terecht kunnen, die ook voor deze personen eenvoudig, monotoon werk heeft, bijvoorbeeld als aanhangsel van een machine in een fabriek, of waar behoorlijk voor de, door omstandigheden of door aanleg, werkeloozen wordt gezorgd.

Aan een maatschappij met gescheiden, naast elkaar bestaande kasten is stellig uit een genetisch oogpunt de voorkeur te geven boven een samenleving, waarin alle menschen van allerlei aard voortdurend door elkaar bastaardeeren.

Overal, waar de bevolking zich bewust is van het bestaan van kasten, bestaat het streven om door middel van kastenmerken, bijzondere kleederdracht of haardracht, die onderlinge gelijkheid van de klassegenooten zoo veel mogelijk te bevorderen. Men voelt zich een lid van zijn eigen groep en men wil zijn eigen groep als zoodanig in stand houden.

In ons land wordt nog in vele streken door de bevolking een eigen nationale kleederdracht gedragen. We hebben hier echter met locale groepen te doen, niet met kasten. Binnen elk van deze locale rassen, die elk hun kleederdracht hebben, heeft weinig inkruising van vreemde elementen plaats. In zulke groepen is ook nog wel variabiliteit, maar de variatie is toch beperkt. Dat is het duidelijkst te zien, als wij eenige dicht in elkaars buurt wonende groepen vergelijken in lichaamslengte, in intelligentie en in karakter, bijvoorbeeld de Huizers en de Laarders.

In de stad, en in industriegebieden, die veel heterogene elementen opnemen, leggen leden van zulke groepjes snel hun opvallend locale costuum af, en gaan dan ook heel licht onder in de gemengde bevolking.

Toch moeten we ons ook de bevolking van de groote steden niet voorstellen als een heterogeen mengsel, één groote huwelijkengemeenschap, waarin geen echte grenzen bestaan, want op verschillende wijzen kunnen in zulke groepen nieuwe groepeeringen ontstaan. In Leiden waren voor dertig jaar handwerkers en fabrieksarbeiders sterk gescheiden, ook in kleederdracht.

In den regel is het ongeveer onmogelijk, om er zich een beeld van te vormen, of in een gegeven bevolking al dan niet afzonderlijke groepen bestaan, die elk voldoende samenhang hebben om te maken, dat de verhouding tusschen het aantal huwelijken tusschen leden van de verschillende rasgroepen binnen het ras en het aantal gemengde huwelijken zóó blijft, dat de groepen hun zelfstandigheid kunnen bewaren. We hebben al gezien, dat kruising tusschen twee rassen, niet noodzakelijk maakt, dat die twee rassen tot één mengras versmelten. Hoe groot is het percentage kruising dat bij den mensch het voortbestaan als rassen toch nog mogelijk maakt?

Wanneer kan een ras vreemde elementen nog absorbeeren, en wanneer is dat niet meer mogelijk? Alles hangt voornamelijk van drie dingen af, die we geen van allen behoorlijk kunnen overzien bij den mensch, ten eerste den aard van de kruising, dus vooral het aantal van de genen of onzuiverheden, die door de kruising in het ras binnen dringen, ten tweede het aantal individuen van het ras, dat de vreemde elementen moet opnemen, en ten derde de graad van vermenging, van bewegelijkheid binnen de menggroep.

Herhaalde kruising met een ras, dus verdringingskruising, heeft betrekkelijk heel snel het verdwijnen van vreemde elementen

die door kruising binnen een ras gebracht zijn, tot gevolg. Hoe grooter aantal genen verschil tusschen den indringer en de leden van de groep, des te meer geslachten zijn hiervoor noodig, tweemaal zooveel genen maakt dat pas een geslacht later de laatste sporen van de kruising verdwenen zullen zijn.

Zijn nu de menschen van gekruiste afstamming en hun kinderen uit huwelijken met raszuiveren sterk in de minderheid, dan wordt daardoor de kans, dat heterozygoten met elkaar huwen heel sterk verminderd tegenover de kans, dat ze elk weer een representant van het ras zullen vinden, en de kans dat een ras vreemde elementen doet verdwijnen wordt sterk verbeterd, wanneer door vele verhuizingen en verplaatsingen het vormen van geïsoleerde groepen binnen het variabele ras wordt tegengewerkt.

Het is dus zeer wel mogelijk, dat we, zelfs in de bevolking van onze groote steden niet te doen hebben met één dooreengekruist mengsel van menschen, maar dat ook daar toch eigenlijk eenige rassen door elkaar voorkomen, die weliswaar nu en dan kruisen, maar niettemin hun zelfstandigheid bewaren. Alles, wat we op het oogenblik kunnen zeggen is, dat we het niet weten. Het zou zeker bijzonder de moeite loonen om bij den mensch een studie te maken van de vele verschillende oorzaken van rasvorming, dus van evolutie. Van die oorzaken noemde ik er eenige, stellig zijn er nog meer, die we eerst zouden moeten kennen, voor we in een volk als het onze een rassenanalyse kunnen maken.

Er kan van genetische zijde niet genoeg de aandacht op worden gevestigd, dat statistisch anthropologisch onderzoek op zichzelf heel nuttig kan zijn, bijvoorbeeld om gegevens voor levensverzekeringsmaatschappijen te verkrijgen, hoewel ook hiervoor de waarde gemakkelijk wordt overschat, maar dat het inzicht in de samenstelling der bevolking van een land of van deelen ervan, door zulk een onderzoek eerder wordt vertroebeld dan wordt bevorderd.

Een eenvoudig voorbeeld zal duidelijk maken wat ik bedoel. Omstreeks 1920 werd door de vereenigde melkfabrieken in Californië een grootsch opgezette reclame gevoerd voor het melk drinken van „ondervoede" kinderen op de openbare scholen.

Tienduizenden kinderen werden gewogen, om zoo voor elken leeftijd het „normale" gewicht van het Californische kind te

bepalen, en eenige maanden lang werden wekelijks alle kinderen in de klas gewogen, om te bepalen, wie zwaar genoeg was, en wie onder het normale gewicht was, en in aanmerking kwam voor een dagelijksche kwartliter melk met een strootje.

Op de school, die door mijn eigen kinderen werd bezocht, gaven de leerlingen een tamelijk goed beeld van de bevolking van Berkeley, buiten de geboren Amerikanen, dus kinderen, waarvan de ouders, soms al de grootouders in Californië gewoond hadden, gingen daar nogal wat Zweden en Siciliaantjes, een paar negertjes en wat Japannertjes, enkele Duitsche kinderen, Hollanders en Ieren op die school, ook wel een paar Mexicaantjes en enkele Franschen.

Het melkdrinken op school werd weer afgeschaft, toen een paar andere nieuwe zaken den tijd van het onderwijzend personeel in beslag namen. Maar zoolang het in de mode was, kwam het er vooral op neer, dat de melk aan de Siciliaantjes werd opgedrongen, maar dat zware, snelgroeiende kinderen, zooals de negertjes, hiervoor een slechte kans maakten!

Nu was in een voorbeeld als dit, waar het goed te zien was, dat de bevolking uit zeer verschillende elementen was samengesteld, het zoeken naar „normale, doorsnee-eigenschappen" gemakkelijk als belachelijk te herkennen. Maar overal daar, waar twee of meer verschillende rassen samen in een bevolking voorkomen, die niet door een opvallende huidskleur van elkaar te herkennen zijn, kan het voorkomen, dat het bestaan van die rassen als afzonderlijk bestaande groepen, door statistisch-anthropologisch onderzoek niet alleen niet wordt aangetoond, maar integendeel verdoezeld.

Het eindresultaat van de ontwikkeling is altijd ten deele het gevolg van het genotype, ten deele van de niet-overgeërfde ontwikkelingsfactoren. Wanneer we werkelijk met een eenigszins raszuivere groep te doen hebben, waarin de individuen bijna allen een bepaald genotype hebben, dan past bij dien erfelijken aanleg van de kinderen ook een ideale, aan dien aanleg aangepaste, opvoeding (in den ruimsten zin) en waar enkele van den norm afwijken, kan het eindresultaat toch in vele gevallen weer goed worden, doordat door middel van veranderingen in voeding, verpleging, opvoeding en door medisch ingrijpen, die afwijkingen van het normale genotype kunnen worden gecompenseerd.

Wanneer echter de variabiliteit in een bevolking voor een groot deel op veelsoortigheid berust, wanneer in de bevolking

twee, of drie, of meer verschillende rassen gemengd voorkomen, dan kan een toestand ontstaan, waarbij niet één ideale wijze van opvoeding voor het leven mogelijk is, maar waarbij de beste resultaten bereikt zouden worden, als het mogelijk was, de leden van verschillende rasgroepen zoo op te voeden en te behandelen, dat in elk van die groepen het beste eindresultaat bereikt wordt.

De stelling, dat alle menschenkinderen in aanleg en in oorsprong gelijk zijn, die vooral sedert de Fransche revolutie populair is, steunt meer op een soort gevoel van billijkheid dan op biologische of paedagogische waarnemingen. Als het gebruikelijke systeem van opvoeding en opleiding in overeenstemming is gebracht met het denkbeeld, dat alle menschen van aanleg gelijk zijn, dan moet dat systeem tot goede resultaten leiden in die gevallen, waar inderdaad de jonge leden van de bevolking onderling sterk in aanleg overeenstemmen, op voorwaarde, dat het systeem dan ook werkelijk uitstekend past bij de ontwikkeling van den idealen doorsneemensch van de groep.

Maar wanneer de bevolking uit verschillende bestanddeelen bestaat, uit meer dan één ras, dan is het niet noodzakelijk waar, dat één opvoedingssysteem voor beide rassen het beste is.

Ofschoon de schoolopleiding slechts een klein deel is van alles, wat buiten den overgeërfden aanleg meewerkt tot de vorming van den volwassen persoon, is deze opleiding zoozeer bedoeld als een hulp bij de vorming van nieuwe medeburgers, dat we haar toch wel als voorbeeld kunnen nemen van de invloeden, die tot het eindresultaat meewerken.

Een ideale schoolopleiding zou de jonge menschen juist dat moeten geven, wat ze voor een goede voorbereiding tot het leven noodig hebben. Het is duidelijk, dat deze hulp in de eerste plaats moet verschillen, waar het gewenschte einddoel verschillend is, en dat, al blijft de overgeërfde aanleg van een ras gelijk, de opleiding evenzeer moet veranderen, als de levenseischen veranderen. Ten deele geeft dit een verklaring van de hoogere eischen, die de school aan de leerlingen stelt, ofschoon we ook ter dege rekening moeten houden met de omstandigheid, dat een van de doeleinden van de schoolopleiding werkverschaffing aan onderwijskrachten is.

Waar de eischen, die het leven stelt aan verschillende groepen van de bevolking, ook verschillen, kan de schoolopleiding voor enkele van die groepen worden pasklaar gemaakt. Onze H.B.S.

bepalen, en eenige maanden lang werden wekelijks alle kinderen in de klas gewogen, om te bepalen, wie zwaar genoeg was, en wie onder het normale gewicht was, en in aanmerking kwam voor een dagelijksche kwartliter melk met een strootje.

Op de school, die door mijn eigen kinderen werd bezocht, gaven de leerlingen een tamelijk goed beeld van de bevolking van Berkeley, buiten de geboren Amerikanen, dus kinderen, waarvan de ouders, soms al de grootouders in Californië gewoond hadden, gingen daar nogal wat Zweden en Siciliaantjes, een paar negertjes en wat Japannertjes, enkele Duitsche kinderen, Hollanders en Ieren op die school, ook wel een paar Mexicaantjes en enkele Franschen.

Het melkdrinken op school werd weer afgeschaft, toen een paar andere nieuwe zaken den tijd van het onderwijzend personeel in beslag namen. Maar zoolang het in de mode was, kwam het er vooral op neer, dat de melk aan de Siciliaantjes werd opgedrongen, maar dat zware, snelgroeiende kinderen, zooals de negertjes, hiervoor een slechte kans maakten !

Nu was in een voorbeeld als dit, waar het goed te zien was, dat de bevolking uit zeer verschillende elementen was samengesteld, het zoeken naar „normale, doorsnee-eigenschappen" gemakkelijk als belachelijk te herkennen. Maar overal daar, waar twee of meer verschillende rassen samen in een bevolking voorkomen, die niet door een opvallende huidskleur van elkaar te herkennen zijn, kan het voorkomen, dat het bestaan van die rassen als afzonderlijk bestaande groepen, door statistisch-anthropologisch onderzoek niet alleen niet wordt aangetoond, maar integendeel verdoezeld.

Het eindresultaat van de ontwikkeling is altijd ten deele het gevolg van het genotype, ten deele van de niet-overgeërfde ontwikkelingsfactoren. Wanneer we werkelijk met een eenigszins raszuivere groep te doen hebben, waarin de individuen bijna allen een bepaald genotype hebben, dan past bij dien erfelijken aanleg van de kinderen ook een ideale, aan dien aanleg aangepaste, opvoeding (in den ruimsten zin) en waar enkele van den norm afwijken, kan het eindresultaat toch in vele gevallen weer goed worden, doordat door middel van veranderingen in voeding, verpleging, opvoeding en door medisch ingrijpen, die afwijkingen van het normale genotype kunnen worden gecompenseerd.

Wanneer echter de variabiliteit in een bevolking voor een groot deel op veelsoortigheid berust, wanneer in de bevolking

twee, of drie, of meer verschillende rassen gemengd voorkomen, dan kan een toestand ontstaan, waarbij niet één ideale wijze van opvoeding voor het leven mogelijk is, maar waarbij de beste resultaten bereikt zouden worden, als het mogelijk was, de leden van verschillende rasgroepen zoo op te voeden en te behandelen, dat in elk van die groepen het beste eindresultaat bereikt wordt.

De stelling, dat alle menschenkinderen in aanleg en in oorsprong gelijk zijn, die vooral sedert de Fransche revolutie populair is, steunt meer op een soort gevoel van billijkheid dan op biologische of paedagogische waarnemingen. Als het gebruikelijke systeem van opvoeding en opleiding in overeenstemming is gebracht met het denkbeeld, dat alle menschen van aanleg gelijk zijn, dan moet dat systeem tot goede resultaten leiden in die gevallen, waar inderdaad de jonge leden van de bevolking onderling sterk in aanleg overeenstemmen, op voorwaarde, dat het systeem dan ook werkelijk uitstekend past bij de ontwikkeling van den idealen doorsneemensch van de groep.

Maar wanneer de bevolking uit verschillende bestanddeelen bestaat, uit meer dan één ras, dan is het niet noodzakelijk waar, dat één opvoedingssysteem voor beide rassen het beste is.

Ofschoon de schoolopleiding slechts een klein deel is van alles, wat buiten den overgeërfden aanleg meewerkt tot de vorming van den volwassen persoon, is deze opleiding zoozeer bedoeld als een hulp bij de vorming van nieuwe medeburgers, dat we haar toch wel als voorbeeld kunnen nemen van de invloeden, die tot het eindresultaat meewerken.

Een ideale schoolopleiding zou de jonge menschen juist dat moeten geven, wat ze voor een goede voorbereiding tot het leven noodig hebben. Het is duidelijk, dat deze hulp in de eerste plaats moet verschillen, waar het gewenschte einddoel verschillend is, en dat, al blijft de overgeërfde aanleg van een ras gelijk, de opleiding evenzeer moet veranderen, als de levenseischen veranderen. Ten deele geeft dit een verklaring van de hoogere eischen, die de school aan de leerlingen stelt, ofschoon we ook ter dege rekening moeten houden met de omstandigheid, dat een van de doeleinden van de schoolopleiding werkverschaffing aan onderwijskrachten is.

Waar de eischen, die het leven stelt aan verschillende groepen van de bevolking, ook verschillen, kan de schoolopleiding voor enkele van die groepen worden pasklaar gemaakt. Onze H.B.S.

in haar eerste tientallen van jaren was hiervan een voorbeeld.

Het is ook mogelijk om een soort eenheidsschool te maken, met vaste normen, waarbij dan sommige leerlingen eenvoudig op een vroeger punt dan andere met deze scholing ophouden. In landen met zulke eenheidsscholen, moet de aard van de leerlingen, maar vooral de eensoortigheid van de bevolking, dan wel de meersoortigheid, een grooten invloed op het resultaat hebben.

Het is mijns inziens hierdoor te verklaren, dat in landen waar de bevolking bijzonder veelsoortig is, en waar niettemin een eenheidsschool bestaat, het klassikaal onderwijs, vergeleken met dat in de oudere, meer eensoortige volken, in zulk een sterk vertraagd tempo verloopt. De lagere school en de high-school in Amerika nemen, om de leerlingen een bepaalde hoeveelheid kennis bij te brengen, bijna tweemaal zooveel tijd als overeenkomstige scholen in Duitschland, of in ons land. Bij dit veelsoortige leerlingenmateriaal kan de groote meerderheid van de leerlingen alleen meekomen, als in elk vak weer rekening wordt gehouden met die groep, die uit hoofde van bijzonderen aanleg voor het opnemen van deze bijzondere leerstof eigenlijk nog niet rijp is.

In zulke omstandigheden kan een systeem van onderwijs, dat meer rekening houdt met den heel verschillenden ontwikkelingsgang van de samenstellende persoonlijkheden van groote hulp zijn, een systeem als het Dalton systeem is voor zulke landen een uitkomst.

Wanneer ergens in een volk een ras voorkomt van betrekkelijk groote zuiverheid, dus waarin alle kinderen ongeveer gelijken aanleg en gelijke geschiktheid voor bepaald werk bezitten, dan moet het ook mogelijk zijn om een systeem van opvoeding, maar ook een onderwijsprogramma samen te stellen, dat geheel op de eischen van deze jonge menschen is ingesteld en waarbij ook telkens weer ongeveer dezelfde resultaten bereikt worden. In die gevallen is klassikaal onderwijs, dat aan geen normen kleeft, maar zich bij de eischen van de groep aanpast, natuurlijk ideaal.

In onze koloniën met hun zeer veelsoortige bevolking wordt met deze veelsoortigheid tegenwoordig ook meer rekening gehouden dan vroeger.

Hoofdstuk IV

HET ONTSTAAN VAN DEN MENSCH EN VAN RASSEN

Er is wel niemand, die meent, dat de tegenwoordige verdeeling van menschen en van groepen van menschen over de aarde, een verdeeling is, die altijd zoo is geweest en waarschijnlijk ook altijd precies zoo zal blijven. In een enkele eeuw kan er in die verdeeling van de menschheid en in het sortiment van menschen in een volk heel veel veranderen, wij zien immigratie van allerlei menschen in van te voren dun bevolkte landen, en het daaruit volgende ontstaan van groote groepen menschen van zeer gemengden oorsprong, omgekeerd zien we oude rassen in getalsterkte inkrimpen, wij zien ze uitsterven, of alleen maar als afzonderlijk ras, door een proces van oplossing in een groote menigte, van het tooneel verdwijnen.

Het proces van evolutie bij den mensch, het verdwijnen en het nieuw ontstaan van rassen, gaat snel genoeg om te worden bemerkt, maar niet snel genoeg om door ons natuuronderzoekers goed te kunnen worden vervolgd en bestudeerd.

Toch is het duidelijk dat verandering, ontstaan en verdwijnen van menschenrassen in vele gevallen tamelijk snel kan verloopen, snel in verhouding tot de langzame voortplanting van den mensch. Het ontstaan en veranderen van soorten van in het wild levende planten en dieren gaat duidelijk zeer veel langzamer; zelfs bij dieren en planten, die zich zeer snel vermeerderen, en waar dus in een eeuw dertig tot honderd maal zooveel geslachten elkaar opvolgen als bij den mensch, treft ons de groote soortechtheid, de onveranderlijkheid van eenmaal bestaande soorten.

Wij moeten deze betrekkelijk snelle verschuivingen en veranderingen bij den mensch, in vergelijking tot de onveranderlijkheid van soorten van wilde dieren en planten, verklaren uit de groote afhankelijkheid van in het wild levende soorten van de door de natuur gegeven levensomstandigheden. In elke soort is er een groote toename van het aantal individuen per generatie

in gunstige omstandigheden, en een groote vernietiging van individuen in tijden, waarin het lot de soort ongunstig is. Elke soort heeft de neiging zich geweldig uit te breiden, (konijnenplagen, muizenplagen, rupsenplagen) maar van tijd tot tijd wordt het aantal individuen van de soort weer tot geringe getallen teruggebracht. Elke soort van wilde planten of dieren kan alleen bestaan blijven, als in elk opvolgend geslacht weer een aantal exemplaren van de soort toevallig in voor de soort gunstige levensomstandigheden geraken. Daarom kan een soort op den duur alleen in stand blijven, als de voortplanting sterk genoeg is om de groote verliezen, die het gevolg zijn van onfortuinlijke omstandigheden telkens weer aan te vullen.

Elk jaar weer zien we enkele huisvliegen, die op een beschut plekje den winter overleefd hebben, met de voortplanting van hun soort beginnen, we zien dan in enkele weken een geweldige vermeerdering, die na enkele generaties van vliegen in den herfst en in den komenden winter eindigt, waarbij het elk jaar weer tot een nagenoeg geheel uitsterven van de soort komt. In een dergelijke soort heeft een kleine groep van heel bijzondere vliegen, die zich in eenig opzicht in den zomer van de groote menigte onderscheidt, een zoo kleine kans om te behooren tot de enkelingen, die den winter overleven, dat het ontstaan van nieuwe soorten uit de huisvlieg op deze wijze bijna uitgesloten is.

In een wilde soort is de afhankelijkheid van de natuur ook zoo groot, dat alleen volkomen goed aangepaste individuen een kans hebben om aan het vormen van toekomstige geslachten mee te doen, de kans voor elk individu om een voorouder te worden van latere soortgenooten is al zoo gering, dat kleine afwijkingen deze praktisch geheel doen verdwijnen, afwijkingen hebben geen kans zich te handhaven.

De mensch, die telkens weer zelf zijn eigen levensomstandigheden beheerscht, is hierdoor van het toeval veel minder afhankelijk. Kleine verschillen in aangeboren aard behoeven niet aanleiding te worden voor het sterven van de iets afwijkende menschenkinderen, de noodzakelijkheid voor enorme uitbreiding van groepen in enkele geslachten, om aan catastrophale vernietiging in slechte jaren het hoofd te bieden, vervalt. Weinig diersoorten, die van de hand in den tand leven moeten, zouden kunnen blijven bestaan, wanneer ze zoo laat geslachtsrijp waren als de mensch, en zoo weinig nakomelingen voortbrachten.

De kultuurtoestand, waarin den mensch leeft, zijn symbiose

met dieren en planten, die hem van het toeval onafhankelijk maakt, schept ook mogelijkheden voor een snellere evolutie.

Al vele malen wees ik op de groote overeenkomst tusschen den mensch en de planten en dieren, die met den mensch in symbiose leven, en die mede genieten van de zorgen en de bescherming, die de mensch over de geheele symbiosegroep uitstrekt.

Bij huisdieren en gekweekte planten, die door zorg van den mensch van de wisselvalligheden van het toeval onafhankelijk zijn, kan hierdoor ook de evolutie, het veranderen en nieuw vormen van rassen in een versneld tempo plaats hebben, en aangezien bij deze organismen de voortplanting even snel is als bij de meeste wilde soorten, hebben wij hier ideaal materiaal om het evolutieproces te kunnen vervolgen. DARWIN is de eerste geweest, die dit heeft ingezien, en die op groote schaal van de gegevens, hem door fokkers en plantentelers verstrekt, voor zijn evolutietheorieën heeft gebruik gemaakt.

Als wij een overzicht willen verkrijgen over de veelheid der menschenrassen, en hetzelfde geldt voor een inzicht in de veelheid van de vormen van dieren en planten in de kultuur en in het wild, dan komen wij er toe om die vele rassen en soorten in groepen te rangschikken, en zoo een ordelijke, systematische catalogiseering te maken. Wanneer wij die groepen dan weer tot grootere hoofdgroepen samenstellen, dan komen wij ten slotte tot een waaiervormige figuur, die gelijk een boom van onderaf vertakt en naar boven steeds weer in takken en takjes splitst, tot ten slotte in de bovenste rij de bestaande soorten en rassen staan gerangschikt en geklassificeerd.

Wij moeten hierbij bedenken, dat zulk een systeem precies zoo gevormd moet zijn voor elk geval, waarin we een veelheid van eenheden willen rangschikken, bijvoorbeeld om ze te kunnen terugvinden, munten in een verzameling, postzegels in een album, boeken in een bibliotheek.

Wanneer wij nu echter ook nog overtuigd zijn, dat de bestaande soorten niet altijd zoo zijn geweest, als we ze nu kennen, maar door evolutie uit vroeger levende soorten en rassen zijn ontstaan, dan is het verleidelijk, om die waaiervormige figuur, die ontstaat door het rangschikken van de groepen in een systeem, te gaan aanzien als een beeld van den stamboom, die de nu levende rassen en soorten verbindt met vroeger levende vormen, waarvan ze afstammen zouden.

Zoo komen we er toe, om de veelheid van nu levende rassen

te zien als een veelheid, die ontstaan moet zijn door een voortdurende afsplitsing van rassen uit een kleiner aantal ouderrassen. En het is duidelijk, dat onder de schrijvers, die de menschheid als één soort beschouwen, velen deze opvatting huldigen, omdat zij werkelijk meenen, dat ergens op aarde éénmaal menschen zijn ontstaan, uit wie door voortdurende differentiatie, door een voortdurend proces van afsplitsing van telkens weer nieuwe en telkens weer meer rassen uit eenige oude, eerst bestaande, langzamerhand de tegenwoordige veelsoortigheid is voortgekomen.

Darwin, die overtuigd was, dat door natuurlijke selectie eenmaal bestaande soorten en rassen geleidelijk veranderen, meende ook werkelijk, dat er groote groepen van huisdieren en kultuurplanten zijn, die op deze wijze eenmaal oorspronkelijk op één enkele wilde stamsoort terug te voeren zouden zijn, al de vele hoenderrassen op één wild boschhoen, al de vele konijnenrassen op één wild konijntje en zoo voort.

Er is nog een oorzaak, die maakt, dat wij dit beeld van den zich telkens splitsenden stamboom, die in één enkelen stam begint, als een symbool voor het ontstaan van de rassen gaan nemen, en dat is de omstandigheid, dat resten van uitgestorven soorten op den duur geheel verdwijnen. Van de schedels en beenderen van de menschen, die een eeuw geleden op aarde leefden, verkeert nog maar een klein deel in een toestand, waarin we kunnen zeggen, dat ze nog eenigszins goed bewaard zijn. Een klein deel van deze overblijfselen verkeert toevallig nog in gunstiger omstandigheden, en kan nog wel eenige eeuwen behouden blijven. Ten slotte zijn er hoogst zelden gevallen, waarin schedels en beenderen van overledenen in een dergelijk stel van omstandigheden geraken, dat de kans groot is, dat die beenderen gedurende komende geologische tijdperken behouden zullen blijven. Daar komt dan nog bij, dat juist die overblijfselen, die door het toeval bestemd zijn om werkelijk blijvend in herkenbaren toestand bewaard te blijven, ook zoo bewaard zijn, dat de kans op terugvinden miniem klein wordt.

Wanneer we met deze omstandigheden rekening houden, dan is het duidelijk, dat, al naar mate het tijdstip, waarop een van onze menschelijke of vóórmenschelijke voorouders op aarde geleefd heeft, langer in de eeuwen terug gelegen is, de kans op behouden terugvinden vermindert. We vinden dus slechts een heel enkel overblijfsel van deze oeroude vormen, en we hebben een betere kans om resten van later levende menschen terug te

vinden, en die kans wordt steeds beter, hoe minder ver we in den tijd teruggaan. Het is echter toch noodzakelijk om er zich bewust van te worden, dat precies datzelfde beeld zou ontstaan zijn, wanneer vanaf den tijd, waaruit de oudste schedelresten dateeren, steeds per generatie ongeveer evenveel menschen op aarde hadden geleefd, als er nu op aarde leven.

Allerlei verschillende omstandigheden en waarnemingen leiden er dus toe, het denkbeeld te doen postvatten, dat in het algemeen door evolutie telkens meer en telkens verder van elkaar verschillende rassen ontstaan, zoodat voor velen het vraagstuk der menschwording ten slotte neerkomt op de vraag alleen, wáár op aarde de mensch eenmaal is ontstaan.

Is het werkelijk noodzakelijk, zich voor te stellen dat de mensch éénmaal op aarde is ontstaan, en dat de menschheid zich van uit één punt over de aarde heeft verspreid, terwijl daarbij een voortdurende vorming van nieuwe rassen, dus van telkens meer rassen, heeft plaats gehad?

Wij moeten hier even bedenken, dat de meeste speculaties over het ontstaan van de menschenrassen en over het ontstaan ook van rassen van huisdieren en kultuurplanten, en van soorten van in het wild levende organismen, dateeren uit den tijd, waarin omtrent het wezen van de erfelijkheid nog maar heel weinig van belang bekend was.

Tegenwoordig weten wij omtrent overerving, omtrent de natuur van de overgeërfde stof en omtrent de wijze, waarop nieuwe vormen uit vooraf bestaande ontstaan kunnen, zeer veel meer af, dan de onderzoekers van een halve eeuw geleden.

Dat, wat we ooit kunnen leeren omtrent de afstamming van de nu levende menschenrassen, en omtrent de menschwording, moet, noodzakelijkerwijs steeds op deductie berusten. De feiten zijn niet meer te achterhalen, we moeten ons tevreden stellen met de povere resten van lang gestorven menschen en verder met een vergelijking van dat, wat waarschijnlijk vroeger gebeurd is, met wat nu, op het oogenblik nog gebeurt in materiaal, dat zoo is, dat wij het zelf nu kunnen waarnemen en waarmee wij proeven kunnen nemen.

In Darwin's tijd wist men niet, dat de grondslag voor dat, wat overgeërfd wordt van ouder op kind, gegeven is in de kernsamenstelling, het stel genen in de kern. Men kon toen meenen, dat de eigenschappen van een groep onder den invloed van veranderde levensomstandigheden zouden gaan veranderen, en dat

door teeltkeus op deze eigenschappen een bestaande soort dan zou gaan veranderen, of een tweede vorm zou kunnen afsplitsen.

We weten nu, dat erfelijke verschillen berusten in verschillen in het stel genen, en dat de genen elk op zichzelf in hoedanigheid en samenstelling onveranderlijke stoffen zijn. Om door den invloed van selectie te kunnen veranderen moet een groep levende wezens eerst variabel zijn op een bepaalde wijze, namelijk zoo, dat niet alle kiemcellen binnen die groep geheel gelijk zijn in het stel genen.

Voor het varieeren van een soort of een ras is in de eerste plaats dus dit soort variabiliteit noodig, maar in de tweede plaats moet er iets gebeuren, waardoor in een afgesplitste groep de variabiliteit weer teruggaat, zoodat de groep zuiver wordt voor een eigen stel van genen.

Laten we nu eerst de voorwaarden nagaan, waaronder uit een groep wilde planten of dieren een gekweekte plant of een huisdier kan ontstaan.

Darwin meende, dat alle variabiliteit ook overgeërfde verschillen veroorzaakte, en dat dus selectie in elke groep ook succes, d.w.z. verandering ten gevolge zou hebben. Dit nu is niet waar gebleken. Binnen een zuivere groep, dus een ras of een soort, waarin geen verschillen in genotype bestaan, heeft selectie geen gevolg, ook al zijn er belangrijke verschillen tusschen de individuen. Johannsen heeft vele rassen van boonen en erwten op variabele eigenschappen geselecteerd, maar nooit van die selectie eenig blijvend gevolg gezien. Omstreeks 1850 verzamelde Louis de Vilmorin een groote collectie tarwerassen van zijn tijd, en hij bewaarde van elk ras één typische aar. Bij het opruimen van het oude laboratorium vonden Meunissier en ik destijds in een kastje die oude geëtiketteerde aren, en het was toen mogelijk om die aren met aren van dezelfde rassen in 1910 te vergelijken, die geoogst waren op planten, die in rechte lijn, na meer dan een halve eeuw selectie, uit de oude aren stamden. Daarbij bleek, dat in dit geheel zuivere materiaal in die vijftig tot zestig geslachten hoegenaamd geen verandering had plaats gevonden.

Er zijn twee oorzaken voor echte, genetische variabiliteit, ten eerste kruising, ten tweede z.g. mutatie. Door kruising kunnen nieuwe combinaties van genen ontstaan, voor zoover de ouders, die gekruist werden, in bepaalde genen van elkaar verschilden. In een ander hoofdstuk behandelde ik deze oorzaak

van variatie uitvoerig. Door kruising kunnen niet alleen nieuwe combinaties van eigenschappen ontstaan, die aan de oudervormen eigen zijn, maar door kruising kunnen ook vaak voor de groep geheel nieuwe eigenschappen ontstaan.

De tweede oorzaak van variabiliteit is mutatie. Onder mutatie verstaan we alle veranderingen in genotype, die niet door nieuwe combinaties van genen na kruising ontstaan. In theorie zou mutatie kunnen bestaan uit het ontstaan van een nieuw gen, uit het veranderen van een gen, en uit het wegvallen van een gen. Of werkelijk genen van aard kunnen veranderen is nog altijd een strijdpunt. De werkelijk wetenschappelijk bewezen gevallen van echte mutatie zijn altijd nog gevallen geweest, waarin genen verloren zijn gegaan, dus zijn uitgevallen. In gevallen, waar twee vormen verschillen, doordat in den eenen vorm meer van een bepaald gen aanwezig is dan in de cellen van den tweeden, kan het geval zich hebben voorgedaan, dat hier die vermindering op een mutatie berust. Er is geen enkel geval bewezen van een echte z.g. progressieve mutatie, dus van een geval, waarin kon worden aangetoond, dat gedurende het experiment een gen was verkregen, dat voor het ras nieuw was, behalve door kruising.

Er zijn een heele reeks van gevallen bekend, waarin een bepaald ras van planten of dieren van de meerderheid van de verwante vormen verschilt door het bezit van een gen meer, en men heeft in zulke gevallen dan ook wel van een mutatie gesproken, maar bewezen zijn zulke mutaties geenszins, integendeel is in al die gevallen de waarschijnlijkheid groot, dat zulk een nieuw gen door kruising uit een verwanten vorm afkomstig is.

Wanneer wij tamme dieren met wilde verwanten vergelijken, dan zien wij vaak, dat de tamme dieren bepaalde overgeërfde factoren bezitten, die in den wilden vorm ontbreken. Maar, en dit is heel belangrijk, deze gevallen doen zich uitsluitend voor bij die dieren, waarvan het waarschijnlijk is, dat zij oorspronkelijk van meer dan eene soort afstammen.

Wanneer we letten op gekweekte dieren, dan zien we, dat er groepen van rassen zijn, die in alles geheel op een bepaalde wilde soort gelijken, behalve in enkele opvallende punten. Dat is bijvoorbeeld het geval met de vele kleurslagen van de grasparkiet, of de kleurrassen van het parelhoen. In deze gevallen hebben we waarschijnlijk werkelijk met rassen te doen, die door verliesmutatie uit één enkele wilde soort zijn voortgekomen.

Iets heel anders zien we bij zulke groepen als „de hond", „het konijn", „de duif", „het hoen". Tamme hoenderrassen verschillen van elkaar in een massa eigenschappen, in kleur, in vorm, in grootte, in kamvorm, vruchtbaarheid enz. Vele van die eigenschappen zijn, vergeleken met overeenkomstige van enkele wilde soorten, het gevolg van de aanwezigheid van nieuwe genen. In het hoen weten we, dat bastaarden tusschen verschillende wilde soorten onderling en wilde soorten met gekweekte hoenders vruchtbaar zijn, en het is hoogst waarschijnlijk, dat de enorme variabiliteit van het hoen een gevolg is van de omstandigheid, dat oorspronkelijk twee of drie wilde soorten gekruist zijn.

Precies hetzelfde geldt voor het konijn. De bastaarden van haas met konijn zijn geheel vruchtbaar, en een zeer opvallende nieuwe „dominante" eigenschap bij het konijn hebben we zelfs een keer zien ontstaan in de bastaarden van haas *x* konijn.

Bij het hoen en het konijn zijn vele tamme rassen aanwezig, en het is wel mogelijk om den waarschijnlijken weg aan te geven, waarop oorspronkelijk tamme dieren uit wild materiaal zijn ontstaan, doch volle zekerheid hebben we hieromtrent niet.

Mij zijn maar twee gevallen bekend, waarin werkelijk langs experimenteelen weg huisdieren ontstaan zijn uit echte wilde soorten, en in beide gevallen was het punt van uitgang een soortkruising. Vele geslachten lang hebben we in Californië twee stammen van wilde ratten in de kooi in cultuur gehad, de veldrat uit Java, en een uiterlijke gelijke ondersoort uit Zuid-Sumatra. In beide gevallen was van variabiliteit geen sprake, de dieren waren geheel ontembaar en alle jonge dieren waren aan de ouders en aan het uitgangsmateriaal gelijk. Wij hadden echter ook bastaarden tusschen beide stammen gefokt en in de generatie, die uit die bastaarden gefokt werd, hadden wij allerlei variatie gezien, o.a. het ontstaan van albinos en van dansratten. Doordat wij deze ratten voortdurend in betrekkelijk kleine kooien hielden, waarin lang niet alle dieren tot voortplanting kwamen, hadden wij waarschijnlijk een soort natuurlijke selectie ingevoerd, het gevolg was namelijk, dat wij na eenigen tijd een stammetje van goed tembare albino veldratten bezaten, die makkelijk in onze kooien fokten.

Precies hetzelfde hadden we in ratten nog een keer onder de afstammelingen van een ingewikkelde kruising, waardoor drie soorten, de Egyptische huisrat, een boomrat uit Egypte, en de

Fransche huisrat in één stam waren gecombineerd. Uit deze kruising ontstonden een aantal dieren met nieuwe eigenschappen, gele, dansers, zilveren enz. Op gelijke wijze als in het geval van de veldratten, kregen we in de kooi ten slotte een stammetje van zeer goed tembare, in de kooi makkelijk fokkende gele huisratten.

Indertijd heeft GEOFFROY ST. HILAIRE den stoot gegeven tot de Parijsche „Société d'Acclimatation", die een tuin oprichtte met het doel om door „acclimatisatie" uit wilde dieren en planten huisdieren en kultuurplanten te kweeken. Tegenwoordig, nu wij weten, hoe nieuwe eigenschappen door soortkruising ontstaan, zou het mogelijk zijn om het doel van die vereeniging te verwezenlijken.

De tuinbouwers, meer speciaal de firma's, die zich op het kweeken van nieuwe vormen toeleggen, weten, dat een van de weinige methoden om nieuwe eigenschappen, nieuwe variabiliteit te verwekken, soortkruising is. De Fransche auteurs spraken ervan een soort te „affoler", dol te maken door kruising.

Inderdaad is het mogelijk om door inkruising van een vreemde soort, een gekweekte soort sterk variabel te maken, zoodat wij door teeltkeus uit de groep nieuwe, waardevolle gekweekte planten kunnen verkrijgen. In de teelt van landbouwgewassen hebben NILSSON EHLE en andere onderzoekers bijvoorbeeld bij tarwe groote successen geboekt, als het er om ging, een bepaalde eigenschap, zooals wintervastheid in hooge mate te versterken. Uit de combinatie van twee elk op zichzelf wintervaste, goede, maar verschillende soorten werd vaak een bastaard gekweekt, waarvan de nakomelingschap zoo variabel was, dat men daaronder exemplaren vond, die een veel sterkere mate van wintervastheid hadden, dan zelfs de beste van de gekruiste vormen.

Bij de kultuur van alle belangrijke gekweekte planten en van alle belangrijke huisdieren, is kruising bij het eerste in kultuur nemen heel zeker een van de allerbelangrijkste oorzaken voor het latere uiteindelijke succes geweest. Groepen van huisdieren, die werkelijk uit één soort afstammen, zooals het parelhoen of de pauw, hebben heel weinig economische beteekenis. Ook nu nog is het inkruisen van vreemde soorten een methode van veredeling, die geweldig ruime perspectieven opent voor de fokkerij en de plantenteelt.

Elders besprak ik reeds de groote rol, die rassenkruising bij

den mensch waarschijnlijk speelt voor het ontstaan van bijzonder uitblinkende personen, genieën, en de keerzijde van de medaille, de groote kans op disharmonische individuen, die ook zoo ontstaan.

Mogen we aannemen, dat de waarschijnlijkheid groot is, dat de mensch, de groote groep van zeer verschillende rassen, die we onder dezen verzamelnaam samenvatten, een éénsoortige afstamming heeft?

Een van de groote struikelblokken voor een vruchtbare discussie van de vraag, of de menschheid op één plaats of gelijktijdig op vele plaatsen is ontstaan, is de uitzonderingspositie van den mensch, als het eenige, werkelijk rationeel denkende en handelende levende wezen. De kloof, die op het oogenblik bestaat tusschen de primitiefste menschen, en de nu levende niet-menschelijke primaten is diep.

Hoe zouden we ons kunnen voorstellen, dat menschen met het leervermogen, dat aan alle nu levende normale menschen eigen is, op vele plaatsen zouden kunnen ontstaan uit wezens op een lageren trap van ontwikkeling? En als we ons dat ontstaan van echte menschen uit wildlevende voorouders op dezelfde wijze kunnen denken als het ontstaan van de enkele genieën van onzen tijd, namelijk door gelukkige combinaties van genen, die uit verschillende stammen in enkele individuen samenkwamen, hoe is het dan mogelijk, dat nergens op de wereld nu „wilde" verwanten van ons, menschen, leven?

Die laatste vraag is van het allergrootste belang. Waar zijn de wilde stamouders van den mensch gebleven, waardoor zijn zij van de aarde verdwenen?

Een ding is zeker, de nu levende menschenrassen verschillen geweldig sterk in genotype, in aangeboren aard, in ontwikkelingsmogelijkheid, maar er is geen sprake van, dat wij ook de primitiefste stammen van menschen als „wilden" mogen aanzien. Zelfs de primitiefste menschen leven in een echten kultuurtoestand, zij worden niet, zooals apen, geboren met een stel vaste instincten, waardoor elk individu op zichzelf zich tegenover de natuur kan handhaven, maar behalve deze instincten hebben zij een bijzonder ontwikkeld leervermogen, dat hen in staat stelt de ervaringen, die het individu in den loop van zijn leven zich eigen maakt, aan de jonge leden van den stam ten goede te doen komen. De „psychische" kultuur van de primitiefste volkeren, hun overgeleverde schat van ervaringen, hun kennis van methoden

om bijzondere voedingsstoffen voor menschelijk gebruik geniet-baar te maken, de mogelijkheid om elkaar, en vooral ook de onervaren jongeren op dreigende gevaren te wijzen, stempelt hen tot werkelijke menschen, en maakt, dat de geheele mensch-heid zich van de rest van de levende wezens onderscheidt.

Toch moeten we ons die kloof tusschen echte menschen en hoogere dieren ook weer niet al te diep voorstellen. Het is voor elken onbevooroordeelden onderzoeker duidelijk, dat er in elk ras groote verschillen in leervermogen, in combinatievermogen, in intellect bestaan. De kultuur wordt niet door de groote massa van doorsneepersonen van een groep gedragen, maar vooral door de geniale enkelingen, die in elke groep nu en dan geboren worden. De menschelijke samenleving, zelfs in gebieden van hooge kultuur, bestaat werkelijk niet geheel uit allemaal menschen, die stuk voor stuk bruikbaar zouden zijn voor het instandhouden van onze kunst, onze wetenschap, onze techniek. Waarschijnlijk hebben we in een beschaafd land een betrekkelijk kleine groep van intellectueelen, die zorgen voor de ontwikkeling en het voortbestaan van de techniek en de kultuur, en een aantal groepen, die wel hier en daar mede profiteeren van de wonderen der techniek, van de industrie en van de kultuur, maar die meestal slechts in een ondergeschikte rol ergens kunnen medewerken aan het uitvoeren van routinewerk.

De groote veelzijdigheid van onze hedendaagsche kultuur is zeker voor een deel het gevolg van een soort werkverdeeling tusschen in symbiose levende, min of meer zuivere, sterk van elkaar verschillende rassen. Het is verkeerd gezien, te meenen, dat de hoogte van een kultuur een denkbeeld geeft van de intellectueele capaciteit van den gemiddelden medeburger; zelfs in een land als het onze, zijn er zeker groote groepen van onmis-bare, bijzonder nuttige personen, die echter een aangeboren aard hebben, welke hen wel voor routinewerk geschikt maakt, maar niet voor groote intellectueele prestaties.

Uit Duitsche onderzoekingen bleek telkens, dat intelligentie-tests bij schoolkinderen in door en door gezonde, welvarende boerendorpen verrassend lage doorsneecijfers gaven. Zulke menschen zijn er geen zier minder om, als ze hun kracht zoeken in het voortbrengen van landbouwproducten en in huisvlijt, en steeds weer hun onderwijzers en hun ingenieurs van elders moeten invoeren.

Juist het algemeene leervermogen, het associatief geheugen

van den mensch, maakt het mogelijk, dat in een symbiosegroep de gemeenschap niet op één algemeen doorsneepeil behoeft te staan, in een menschelijke samenleving kan een ver doorgevoerde arbeidsverdeeling bestaan, en er is plaats voor weinig intellectueelen, vele werkers, voor uiterst weinig genieën, en desnoods ook voor een klein aantal erfelijk misdeelde personen, die evenzeer ten koste van de gemeenschap medeleven in de groep, als de werkeloozen en de kinderen.

Binnen de groep van menschen, en in genetischen samenhang met heel bruikbare menschen komen minusvarianten voor, die wel samen met beter aangelegde groepsgenooten bestaan kunnen, maar die op een te laag intellectueel peil staan om zelf iets van belang voor hun gemeenschap te kunnen doen.

Er is geen sprake van, dat het bijzondere, wat de menschen tot menschen maakt, in even groote mate aan allen eigen zou zijn, een aantal medemenschen bereiken zeker dat minimumpeil volstrekt niet. Een groep menschen, die intellectueel niet hooger staat dan een groep zwakzinnigen, is zeker minder goed voor het leven toegerust, dan een even groote groep gorillas in een voor deze geschikte omgeving.

Maar juist het feit, dat in een symbiosegroep van menschen, planten en huisdieren, de kultuur, het speciaal menschelijke leervermogen, dat dit voortbestaan van de groep garandeert, volstrekt niet algemeen bezit van alle menschelijke leden van de groep behoeft te zijn, maakt het gemakkelijker om te begrijpen, waar onze voor-menschelijke voorouders gebleven zijn. Overal namelijk, waar menschachtige primaten zich in de richting van een voldoende denkvermogen en een bruikbaar spraakvermogen zoo ver ontwikkeld hebben, dat wij ze nu tot de menschen zouden rekenen, moeten deze speciale eigenschappen aan deze groepen zooveel overwicht op de natuur hebben gegeven, dat het voortdringen in nieuwe streken, en daarmee een isolatie van zulke groepen mogelijk werd, zooals die bij geen enkel dier mogelijk is.

Het is ook begrijpelijk, dat groepen, waarbinnen ook maar een kleine kern van menschen bestaat, die de leiding kan nemen, daardoor op een geheel ander peil komen. Overal, waar op het oogenblik de mensch in symbiose leeft met andere organismen, de Eskimo met zijn honden, de Lap met zijn rendieren, de herdersnomaden met hun kudden, zien we eigenlijk dat zelfde verschijnsel, betrekkelijk weinige denkende en zorgende menschen

kunnen, samen met vele dieren een groep vormen, die samen meer waard is dan de samenstellende deelen.

Terwijl in een groep dieren, die elk afzonderlijk met behulp van hun instincten, alleen in de natuur staan, en zich daar moeten handhaven, alleen een goed doorsnee-genotype het voortbestaan van de groep kan waarborgen, is dat met een groep, die menschen bevat, niet meer het geval. In zulk een groep zijn weinige intellectueelen voldoende voor het behoud van het beschavingspeil, waarvan de minder bedeelden, menschen, of dieren, of planten mede profiteeren.

Er is alle reden om aan te nemen, dat alle combinaties van menschenrassen vruchtbare bastaarden geven, en waarschijnlijk is dat, onder onze voor-menschelijke voorouders, evenzeer het geval geweest.

In een groep als de menschheid, waar het denk- en combinatievermogen zoo zeer maakt, dat weinige leiders voldoende zijn om het beschavingspeil en den levensstandaard van een groote groep, die in doorsnee verder op lager peil staat, op te voeren, is het goed denkbaar, dat enkele superieure individuen, die als gevolg van kruisingen ontstaan, een bijzonder grooten invloed op de kansen van het voortbestaan en van het succes van hun groep hebben.

We kunnen ons voorstellen, dat op vele plaatsen, waar groepen van voor-menschelijke wezens leefden, tengevolge van kruising een variabiliteit is ontstaan, die geniale groepsgenooten heeft voortgebracht.

Alles wat wij tegenwoordig over de erfelijkheid weten, pleit voor een menschwording op vele plaatsen, en tegen een ontstaan van de menschheid op één enkel punt op aarde, van waaruit zich de mensch zou hebben verspreid. Zulke eerste menschen behoeven niet overal gelijk te zijn geweest.

Een groep van levende wezens kan in sommige gevallen een groep van iets anders geaarde wezens in zich opnemen op een manier, die de tweede groep volkomen laat verdwijnen, ik gaf in een ander hoofdstuk voorbeelden van de z.g. verdringingskruising. Bij dieren en planten speelt bij dit proces de betrekkelijke grootte van beide groepen een overwegende rol.

Op sommige plaatsen van het vasteland van Noord-Amerika, waar men tamme rendieren heeft ingevoerd, zijn de betrekkelijk kleine kuddetjes van de inheemsche caribous spoorloos in de menigte der beschermde rendieren opgelost. Het is heel begrijpelijk, dat op zulk een wijze ook wildlevende runderen in tamme

kudden zijn ingesmolten. En zoo kunnen we ons ook het verdwijnen van „wilde" menschenstammen goed voorstellen, die in aanraking kwamen met menschelijker wezens. Ook heden kennen we het verschijnsel, dat een ras nog alleen maar als ondergeschikten, of zelfs als slaven van een intellectueel beter toegerust ras voorkomt, en dan groote kans loopt om op den duur, zonder veel sporen na te laten, in het andere ras te worden opgenomen.

De hoogst ontwikkelde menschapen van heden hebben een sterk ontwikkeld leervermogen, maar, doordat bij hen een bruikbare spraak ontbreekt, is het onmogelijk voor leden van de eene generatie om hun levenservaring voldoende duidelijk aan de leden van de jongere generatie mede te deelen. Daardoor kunnen de jonge leden van groepen menschapen niet met voldoende zekerheid rekenen op het overnemen van de som van de levenservaringen der ouderen, en daarom kunnen ze ook de instinkten, die hen in staat stellen om, onafhankelijk hiervan, in kritieke oogenblikken op doeltreffende wijze te handelen, niet ontberen.

Dit leervermogen en de menschelijke spraak zijn geen menschelijke eigenschappen, die in dezelfde mate aan alle bestaande menschenrassen eigen zijn. De anthropoiden (menschapen) staan vergeleken met andere apen op deze punten reeds op een veel hoogeren trap. En wij zouden ons zonder al te veel moeite wezens kunnen voorstellen, die in deze en dergelijke opzichten het midden hielden tusschen sommige anthropoide apen en nu bestaande menschenrassen. Als dergelijke wezens eenmaal op aarde geleefd hebben, zijn zij uitgestorven zonder veel sporen, dan misschien hier en daar een enkelen schedel, te hebben nagelaten.

Op het oogenblik bestaat er een vrij diepe kloof tusschen de anthropoiden en den mensch, ofschoon ook in de menschenrassen en volken tegenwoordig nog wel echt primitieve laagstaande minusvarianten voorkomen. Het is echter mogelijk, dat vroeger tusschenvormen hebben geleefd, die geheel in hoogere rassen zijn opgenomen.

Wanneer we eenmaal in de spraak een middel hebben om de ervaring en de levenswijsheid van den stam te bewaren van geslacht tot geslacht, dan kunnen we telkens weer deze schat van ervaring met nieuwe verrijken. Denken we bijvoorbeeld even aan het voedsel. Door schade en schande geleerd, weten

de oudere leden van den stam, welke wortels wel, welke niet genietbaar zijn, welke spijzen, die onbereid, schadelijk zijn, door koken of uitloogen tot voedsel geschikt kunnen worden gemaakt. Telkens weer als een lid van den stam een nieuwe plant of een nieuw dier durft probeeren en eetbaar vindt, kan deze nieuwe ervaring bij den schat van reeds voorhanden kennis worden gevoegd, wat bij een wild dier met het individu voor het nageslacht verloren gaat, blijft hier bewaard. Een belangrijk verschil tusschen de tegenwoordige menschen, die geheel op een kultuurtoestand zijn aangewezen, en in het wild levende dieren, is het ontbreken bij den mensch van vele instincten, die bij dieren onmisbaar zijn om zich in de natuur staande te houden.

Alle nu op aarde voorkomende menschenrassen zijn geheel aan een kultuurtoestand aangepast, een menschenkind, dat opgroeit zonder hulp en voorlichting van andere menschen, kan niet een volwaardig individu worden, zooals een jonge vos, die onder tamme katten is opgegroeid toch een volkomen normale vos wordt, die zich opeens in het wild weet te handhaven. Doofgeboren kinderen bijvoorbeeld, die dus slechts een deel van het gewone contakt met hun familieleden ontberen, groeien zonder bijzondere zorgen niet tot normale, volwaardige menschen op.

Dat verschil tusschen wildlevende, voor-menschelijke voorouders van den mensch, die door middel van doelmatige instincten bij een keuze tusschen twee handelingen de juiste moeten uitvoeren, uit kracht van hun aangeboren aanleg, en werkelijke menschen, die door hun leervermogen en associatief geheugen in staat zijn om te profiteeren van de ervaringen van hun voorgangers, is wel groot, maar er is geen enkele reden om te twijfelen aan de mogelijkheid, dat uit in het wild levende organismen, andere vormen kunnen ontstaan, die geheel aan een leven in de kultuur zijn aangepast.

Het verschil tusschen onze huisdieren en hun wilde verwanten is eigenlijk een dergelijk verschil. Als wij huisdieren met wildlevende verwante diersoorten vergelijken, dan treft ons telkens weer, dat die aanpassing aan de samenleving met den mensch, die hen tot huisdieren stempelt, op zeer verschillende wijzen kan tot stand komen. In sommige gevallen is het huisdier tembaar en zijn wilde verwanten niet, de beste voorbeelden hiervan zijn de knaagdieren onder de huisdieren. In andere gevallen verschilt het huisdier van wilde stamouders, doordat het lagere

eischen aan het voedsel stelt. Het fretje, de witte rijstvogel, ons tamme hoen, fokken op een dieet, waarmede de bunsing, de wilde rijstvogel of het boschhoen niet toekomen. Bij andere dieren weer zijn instincten die voor hun wilde verwanten van bijzonder belang waren, verloren gegaan, zooals het broedinstinct bij vele hoenderrassen en het instinct de jongen voor vreemden te waarschuwen, dat wel bij vos en wolf, maar niet bij onze honden voorkomt.

Vele hondenrassen zijn evenzeer op een leven in samenleving met den mensch in symbiosegroepen aangewezen, als de mensch zelf, echte honden verwilderen bijna nooit, de enkele gevallen van werkelijk verwilderde honden, die mij bekend zijn, zijn gevallen waarin een der naaste voorouders een wolf was.

Wij hebben alle reden om aan te nemen, dat onze huisdieren door aanpassing door middel van selectie van oorspronkelijke wilde voorouders afstammen, en we hebben gezien, dat we zulke gevallen een enkele keer werkelijk ook vanaf het begin kunnen vervolgen.

Er is dus ook alle reden voor om aan te nemen, dat ook de mensch oorspronkelijk van wildlevende soorten afstamt.

Daar bij onze huisdieren de oorspronkelijke variabiliteit, die noodig was voor het ontstaan van huisdieren uit wilde voorouders het gevolg van kruising tusschen verschillende soorten of ondersoorten is geweest, is het wel heel waarschijnlijk, dat ook bij de menschwording kruising tusschen verschillende groepen een belangrijke rol heeft gespeeld.

Dit beteekent natuurlijk geenszins, dat we ons zouden mogen voorstellen, dat wij door kruising van nu levende soorten van menschapen, menschen zouden kunnen voortbrengen; het is waarschijnlijk dat voor-menschelijke stamsoorten van primitieve menschenrassen zijn teloor gegaan als zoodanig, doordat zij in groepen van werkelijke menschen op den duur zijn opgelost.

Alles, wat wij over de menschwording, over het ontstaan van menschen uit niet-menschelijke voorouders, kunnen zeggen, is in hooge mate hypothetisch. Dat, wat de palaeontologen ons omtrent deze voorouders van den mensch vertellen kunnen, is heel weinig, en daar komt ook nog dit bij, dat, wat den mensch van lagere organismen onderscheidt, in hoofdzaak van geestelijken aard is. Wat wij uit een studie van de weinige schedels kunnen besluiten omtrent de geestvermogens van deze wezens heeft een zeer beperkte waarde.

Bij een bespreking van het ontstaan van den mensch op aarde zijn wij dus al weer aangewezen op vergelijkingen van menschen met dieren. Voor deze vergelijking komt vooral een zeer bepaalde groep van dieren in aanmerking, de huisdieren, die onderling buitengewoon uiteenloopen, doordat ze tot de meest verschillende orden en families behooren, maar die allen dit gemeen hebben, dat zij, net als de mensch zelve, door hun aangeboren aard op een of andere wijze zijn aangepast aan een leven in symbiose met een bepaalde groep menschen en andere organismen.
Om deze reden was het onvermijdelijk om in dit hoofdstuk bijna evenveel over dieren als over menschen te schrijven.

Hoofdstuk V ·

ISOLATIE

Ook al bestaat ergens een bijzonder variable bevolking met allerlei verschillende elementen, dan kan zich uit die bevolking geen afzonderlijke soort, geen afzonderlijk ras vormen, indien niet een groep van de menigte geïsoleerd, afgescheiden, raakt. Wanneer er geen oorzaken zijn, die maken, dat de leden van twee in één groep samenlevende rassen in voldoende mate slechts families voortbrengen met rasgenooten, dan versmelten hierdoor die beide groepen tot één mengras.

Als we aan isolatie denken, stellen we ons in de eerste plaats natuurlijk isolatie in de ruimte voor. Groepen van menschen, die elk een eigen deel van de aarde bewonen, zijn reeds daardoor van elkaar geïsoleerd, en zulk een isolatie in de ruimte is, ook bij den mensch, wel een van de allervoornaamste oorzaken voor het ontstaan van nieuwe rassen en voor het instand blijven van eenmaal bestaande.

Wij kunnen ons echter gemakkelijk voorbeelden voor den geest halen van gevallen, waarin twee rassen of twee soorten, die tusschen elkaar voorkomen, niettegenstaande dit, als twee groepen afzonderlijk blijven bestaan. Bij sommige planten is de bloem zoo gebouwd, dat het eigen stuifmeel steeds de stempel bestuift, en in een groep van zulke planten is hierdoor elke plant, wat zijn nakomelingschap betreft, geheel op zichzelf aangewezen en van zijn buren onafhankelijk. In zulke planten brengt elke plant, die zaden geeft, een eigen zuivere lijn voort, en zoo is een tarweveld in den regel een populatie van tarweplanten, die bestaat uit een aantal van zuivere lijnen, die in een mengsel door elkaar in dat veld voorkomen. De voortplanting gaat hier langs een menigte van parellelle lijnen.

Bij zulk een plantengroep zijn alle rassen, die in een mengsel samen voorkomen, volkomen van elkaar geïsoleerd, evengoed alsof ze op evenzoo vele eilanden groeiden.

Wanneer een eiland bevolkt raakt door een aantal menschen,

dan heeft die groep een bepaalde variabiliteit. Er zijn zeker duizenden genen, waarvoor alle menschen van het eiland zuiver zijn, maar verder zijn er genen, die wel bij bepaalde menschen en niet bij andere voorkomen. Ten slotte zouden we, wanneer we al die gevallen van verschillen in genen kenden, het aantal genen kunnen opgeven, waarvoor niet alle bewoners van de groep gelijk en zuiver zijn.

Nu is er natuurlijk nooit sprake van, dat wij in een groep van menschen of dieren dat aantal van genen, waarvoor de groep niet zuiver is, kunnen tellen, maar niettegenstaande die moeilijkheid weten we, dat in werkelijkheid toch dat aantal genen een bepaalde grootte heeft. De grootte van dat (meestal dus onbekende) getal noemden wij de Totale Potentieële Variabiliteit van de groep.

Wij kunnen uitrekenen, dat in het geval, waarin alle leden van een groep zich werkelijk voortplanten, en waarin elk van die leden ook een aantal nakomelingen heeft, dat even groot is als dat van elk van de andere leden van de groep, die groep haar oorspronkelijke potentieële variabilitieit bewaart.

Dit is echter een theoretische veronderstelling, die in de praktijk wel nooit zal voorkomen, elke groep heeft haar tijden, waarop het aantal vooruit gaat, en die, waarop het aantal terugloopt, en er is geen sprake van, dat werkelijk alle eenmaal geboren leden van een groep ook later aan de vermeerdering van de groep deelnemen. Laat ons even aannemen, dat er in de groep maar twee leden zijn, die een of ander in de groep zeldzaam voorkomend gen bezitten. Mocht het toeval willen, dat die individuen kinderloos sterven, dan is daarmee dat gen ook uit de groep verdwenen.

In andere hoofdstukken bespraken wij de oorzaken van variabiliteit, waarvan kruising tusschen groepen met verschillenden erfelijken aard de voornaamste is; het is duidelijk, dat, wanneer de oorzaken voor nieuwe variabiliteit in een groep zijn weggenomen, terwijl de oorzaken voor grootere zuiverheid blijven werken, zulk een groep haar potentieële variabiliteit moet verliezen.

De kans, dat een zeldzaam gen op een bepaald oogenblik uit een groep van levende wezens verdwijnt, omdat in eene generatie de enkele leden van de groep, die het gen bezitten zonder nakomelingschap sterven, wordt grooter, naarmate het percentage van leden met het gen in de groep kleiner wordt, maar ook naarmate de groep zelf kleiner wordt.

Als ergens in een groep van levende wezens één procent een gen A bezit, en uit die groep raakt een klein groepje van tien of twintig individuen van de menigte geïsoleerd, dan is het duidelijk, dat het gemakkelijk kan voorkomen, dat in dat kleine groepje geen enkel van de leden dat gen bezit.

In het algemeen is het duidelijk, dat een klein deel van een groote groep een potentieële variabiliteit heeft, die kleiner is dan die van de geheele groep. Kolonisatie is dus een zeer belangrijke oorzaak voor zuiverheid. De groep Eskimohonden in Holland en Duitschland, die allemaal afstammen van de drie honden, die ik destijds uit Canada meebracht, heeft een veel kleinere variabilitieit dan het ras, zooals dat in Canada leeft. Door den invoer in een vreemd land is het troepje afgesloten van kruising met de Canadeesche rasgenooten. Een dergelijk voorbeeld toont aan, dat het uiteindelijke genotype, het stel genen, waarvoor een ras zuiver is, tot op zekere hoogte op zuiver toeval berust. Het is zuiver toeval, dat deze Eskimohonden bij ons allemaal typische wolvenvachten hebben, en dat er geen bepaald langharige dieren onder voorkomen, het is toeval, dat de New Foundland-honden bij ons zwart zijn, en de Samoyeden wit, terwijl in beide gevallen in het land van herkomst de honden alle mogelijke kleuren hebben.

Isolatie in de ruimte, zooals we die bij kolonisatie aantreffen, ook bij den mensch, is de meest in het oog loopende oorzaak voor de afscheiding van groepen, die een eigen aard krijgen, doordat hun variabiliteit vermindert.

Er zijn echter vele andere oorzaken, die maken, dat de leden van een groep bij de voortplanting geheel of hoofdzakelijk op medeleden van hun groep zijn aangewezen. Als in een groep planten die in Augustus bloeien, een varieteit ontstaat, die in Juni bloeit, dan zijn die vroegbloeiende planten van de laatbloeiende geïsoleerd, er ontstaat gemakkelijk uit die variëteit een soort, een ras, dat voortaan geheel buiten de voortplanting van de moedersoort staat.

In zulk een geval deelt de nieuwe soort niet meer in de lotgevallen van de oude soort mee, de beide soorten gaan hun eigen weg, en het is mogelijk, dat na verloop van een aantal generaties de twee soorten elk voor een eigen type zijn zuiver geworden, en in allerlei opzichten van elkaar verschillen.

In een volk kunnen een aantal menschenrassen voorkomen, die wel gelijktijdig in dezelfde steden en dorpen wonen, maar

toch, als het op het sluiten van een huwelijk aankomt, telkens partners van het eigen ras kiezen. In vorige hoofdstukken besprak ik de vraag, of we alleen van een ras mogen spreken, wanneer in een groep alle leden geheel denzelfden overgeërfden aard hebben, en ik heb geprobeerd aan te toonen, dat vele rassen variabel zijn, en dat we bij onze definitie van „ras" met zulk een variabiliteit rekening moeten houden. Wanneer wij de variatie, die binnen een ras bestaat, niet goed kennen, dan is het duidelijk, dat wij niet in staat zijn om met zekerheid te zeggen, welke menschen wel, en welke niet tot het ras behooren, als dat ras in een gemengd volk leeft.

Het bestaan van enkele weinige bastaarden tusschen twee rassen die samen in één volk leven, kan ons het gevoel geven, dat de oorspronkelijke rassen reeds zoo sterk vermengd en door elkaar gebastaardeerd zijn, dat van een afzonderlijk voortbestaan geen sprake meer kan zijn, in werkelijkheid zouden we echter met een toestand te maken kunnen hebben, die op den duur zoo blijft.

Wanneer de isolatie van twee rassen, die samen een volk vormen, niet absoluut is, en er dus nu en dan kruising plaats vindt, dan kunnen de gevolgen daarvan heel verschillend zijn.

Het is mogelijk, dat twee naast elkaar levende rassen heel zelden kruisen, maar dat, als gevolg van die enkele kruisingen, in beide rassen een zekere mate van variabiliteit blijft bestaan.

Het behoeft echter niet zoo te zijn, het is ook denkbaar, dat slechts een van de twee rassen de bastaarden absorbeert, terwijl het tweede ras de bastaarden uit zijn midden uitstoot. In dat geval blijft het eene ras betrekkelijk zuiver, maar wordt het andere, door opnemen van de bastaarden, sterker variabel.

Het komt een enkele keer voor, dat de getalsterkte van de twee rassen zóó is, dat de weinige individuen van het eene ras, door de menigte van het tweede ras geheel worden opgenomen, doordat die enkelingen slechts bastaarden voortbrengen met de in aantal overwegende groep, welke bastaarden ook verder weer zich met leden van die groep combineeren.

Er zijn gevallen bekend, waarin noch in de eene groep noch in de tweede, heel veel bastaarden worden opgenomen, terwijl toch steeds weer bastaarden ontstaan. Het gevolg hiervan kan zijn, dat de bastaarden een soort van middenstand, een groep apart gaan vormen, er vormt zich dan een min of meer intermediaire en hoogst variabele bastaardgroep, terwijl de oorspronkelijke ouderrassen daarnaast nog verder blijven bestaan.

Een voorbeeld hiervan is de situatie in onze koloniën. Er is een groote groep van mestiezen ontstaan, die een heterogeen mengsel vormen, dat met geen van de beide ouderrassen veel banden onderhoudt, en tamelijk sterk geïsoleerd is, zoowel van de groep van de volbloed „Hollanders", als van de groep der „inlanders".

Of een groep menschen een ras vormt, hangt af van de vraag naar de vermoedelijke toekomst van de groep, speciaal naar de vermoedelijke variabiliteit. Wanneer de situatie zoo is, dat de oorzaken, die de variabiliteit in de groep verkleinen, sterker zijn dan de oorzaken, die haar vergrooten, en dit beteekent dus, wanneer het percentage huwelijken met personen van andere rassen laag genoeg is, dan blijft de groep een eenheid, een ras.

Vergelijken we den mensch met andere levende wezens, dan moeten wij inzien, dat bij den mensch de oorzaken, die in een geïsoleerde groep zuiverheid veroorzaken, dus vermindering van potentieële variabiliteit, betrekkelijk weinig krachtig zijn. Bij vele planten en dieren gaat de voortplanting van een soort zoo, dat enkele individuen buitengewoon veel nakomelingen hebben, en dat groote groepen van wezens voor deze nakomelingschap hebben, sterven. En we hebben gezien, dat door zulke schommelingen en onregelmatigheden in de voortplanting, het terugloopen van de variabiliteit sterk wordt bevorderd. Bij den mensch is de voortplanting veel gelijkmatiger, het aantal der levend geborenen, dat kinderloos sterft, is betrekkelijk gering, en de gezinnen varieeren ook niet tusschen de geweldig wijde grenzen, die wij bij vele dieren aantreffen. Dat beteekent, dat de automatische verkleining van de variabiliteit in een geïsoleerde groep bij den mensch heel langzaam gaat, en dat betrekkelijk heel weinig vergrooting van de variabiliteit van een groep, door kruising, in staat is om te maken, dat die groep niet meer als een afzonderlijk ras bestaat.

Hoeveel kruising kan een menschenras verdragen zonder zijn zelfstandigheid als ras te verliezen, en in een grootere menggroep onder te gaan? Alles wat we hierop kunnen antwoorden, is dat dit in elk geval weer van den geheelen toestand afhangt, wanneer de potentieële variabiliteit van een groep steeds weer afneemt, is de groep een afzonderlijk ras, anders niet. Dat antwoord is heel weinig bevredigend, immers, we weten in elk afzonderlijk geval volstrekt niet, of de vele kruisingen met andere rassen, die we in een ras waarnemen, al dan niet

voldoenden invloed hebben om het ras als zoodanig te vernietigen. We kunnen dus in een bepaald geval volstrekt niet weten, of een groep personen een ras is, of uit een aantal rassen bestaat.

Een van de groote moeilijkheden is ook hier alweer het gevolg van de omstandigheid, dat de voortplanting van den mensch zoo langzaam gaat, en dat wij daardoor over de gang van zaken en de vermoedelijke toekomst geen overzicht hebben. Het kan voorkomen, dat ergens een menschenras bestaat, dat vrij gemakkelijk te herkennen is van de rassen, waartusschen het leeft, maar dat het aantal malen, waarop leden van dit ras gemengde huwelijken sluiten met rasvreemde personen, enorm groot is. Het lijkt op het eerste gezicht onbegrijpelijk, dat in Duitschland nog Joden voorkomen, als uit de statistieken van de laatste jaren blijkt, dat ongeveer veertig procent van de Joden, huwelijken met niet-Joden sluiten. De voor de hand liggende oplossing moet wel deze zijn, dat die massale rassenkruising, die in den laatsten tijd zijn invloed op de Duitsche Joden deed gelden, van zoo recenten datum is, dat het ras, dat bij deze mate van kruising als zoodanig natuurlijk niet kan blijven bestaan toch nog heden aanwezig is.

Een bijzonder opmerkelijk verschijnsel bij den mensch is de neiging, die we bij sterk homogene groepen vinden, om de saamhoorigheid van de leden van de groep te onderstrepen door iets te doen, waardoor het ook voor buitenstaanders makkelijk is hen als leden van het ras te herkennen. In sommige gevallen doen zij dat door zich te tatoueeren, of met kastenmerken te beschilderen, in andere gevallen weer door een bijzondere kleederdracht te dragen.

Ons land is rijk aan kleederdrachten, die in de eerste plaats een locaal karakter dragen, waardoor het voor een ingewijde gemakkelijk wordt om op het eerste gezicht iemand van een bepaald eiland, of van een bepaald dorp aan zijn of aan haar kleeren te herkennen. Hier en daar bestaat dan nog een verschil in kleeding tusschen de Protestantsche en de Katholieke groep.

De eene groep houdt hardnekkiger aan haar kleederdracht vast dan de andere, maar in den regel kunnen we toch zeggen, dat bij vestiging in een vreemde plaats de eigen locale kleederdracht wordt afgelegd. Ook komt het hoogstzelden voor, dat een immigrant, iemand die als vreemde in het dorp komt wonen, de kleederdracht gaat dragen, zelfs heel zelden, wanneer de

vreemde in het dorp huwt, en zich daar vestigt. Een menschengroep, die een locale kleederdracht aanhoudt, voldoet wel bijna zeker altijd aan onze definitie van een ras, zulke groepen zijn locale rassen. En het dragen van een eigen costuum isoleert de groep, die het doet.

Ofschoon in de steden de menschen, die vroeger tot locale rassen behoorden, het kenmerkende costuum afleggen, zien we toch ook in de steden het verschijnsel, dat er een zekere neiging bestaat in de bevolking om zich in groepen te rangschikken, die dan toch ook wel voor een deel aan hun kleeding te herkennen zijn. Een deel van de bevolking draagt een pet, een ander deel draagt een deukhoed, en ruwweg komt dat verschil in hoofddeksel overeen met een standsverschil. In sommige dorpen, waar de oude kleederdracht verdwenen is, blijven toch de boeren en hun zoons aan kleeren of hoofddeksel van de boerenarbeiders herkenbaar.

Onder de oorzaken voor isolatie bij den mensch nemen de kerkgenootschappen een heel bijzondere plaats in. Wij kunnen gevoegelijk afzien van de vraag, of het in een volk gewenscht is, dergelijke slagboomen op te richten of in stand te houden, maar afgezien hiervan is het heel duidelijk, dat Joodsche zangvereenigingen, Katholieke geitenfokvereenigingen en Christelijke tennisclubs de kennismaking van jonge menschen van de verschillende gezindten onderling, sterk tegengaan.

Staatkundige grenzen, ook al zijn zij getrokken zonder veel met taalgrens of rasgrenzen rekening te houden, vormen machtige barrières tusschen menschengroepen. Ook bij stamverwante bevolkingsgroepen aan weerszijden van een staatkundige grens zijn huwelijken tusschen burgers van verschillende nationaliteit betrekkelijk zeldzaam. Ofschoon we het onderscheid tusschen volk en ras niet uit het oog mogen verliezen, is het toch duidelijk, dat rasgrenzen op den duur met staatkundige grenzen zullen gaan samenvallen. Wanneer er zooveel raskruising binnen een volk plaats vindt, dat van afzonderlijke rassen in het volk geen sprake meer is, zoodat het volk één variabel ras wordt, dan zou daarvan het gevolg moeten zijn op den duur, dat twee zulke groote rassen langs de staatkundige grens aan elkaar zouden gaan grenzen.

Hoofdstuk VI

RASVERBETERING, EUGENETISCHE MAATREGELEN

De verhouding tusschen een zuivere wetenschap en haar toepassingen in de praktijk van het leven is van heel bijzonderen aard. Natuurwetten zijn geldig, natuurverschijnselen doen zich voor, onafhankelijk van de omstandigheid, of wij ze kennen en doorgronden of niet. Een kraai, die een mossel op een steen laat vallen, en als ze niet openbreekt, de mossel een tweeden keer wat hooger in de lucht meeneemt om haar nog eens te laten vallen, behoeft hiervoor de wetten van de zwaartekracht niet te kennen.

Menschelijke handelingen en menschelijke gebruiken gaan meestal vergezeld van een verklaring, een theorie, die de handeling motiveert, en die het voor ons aannemelijk maakt, waarom we juist zoo, en niet anders moeten handelen. Wanneer het resultaat van de handeling bevredigend is, dan doet het er weinig toe, of de verklaring al dan niet juist is en het blijkt telkens weer, dat een oude wetenschappelijke verklaring van een gebruik of een handelswijze volkomen bezijden de waarheid is, terwijl toch de handeling behoorlijk goed tot het gewenscht doel leidde.

De verklaring van dit verschijnsel is wel deze, dat handelingen en verschijnselen, die we bij menschen en dieren kunnen waarnemen, het gevolg zijn van overleveringen en aangeboren instincten, die in elk geval zoo zijn, dat het resultaat voldoende goed is om de groep te laten voortbestaan. Bij den mensch vooral wordt door een proces van probeeren en fouten maken telkens van vele mogelijke handelingen ééne gekozen, die goed genoeg is. De begeleidende verklaring echter spruit voort uit het menschelijke denkbeeld, dat alles wat wij doen, gedaan wordt, omdat wij beseffen, dat onze manier van doen de eenige logische wijze van handelen is, wij hebben eerst vrede, als wij meenen te weten, waarom we iets doen.

In het dagelijksch leven is ons gedrag hoofdzaak, de wetenschappelijke rechtvaardiging van dat gedrag is bijzaak.

Doel van de wetenschap is het leeren kennen van de oorzaken van dat, wat wij kunnen waarnemen, het begrijpen van de redenen waarom dat, wat we om ons heen zien, zoo blijft als we het zien, dat het is, of zoo verandert, als we het zien veranderen.

Wanneer we door wetenschappelijk onderzoek een doelmatige handeling werkelijk gaan begrijpen, dan blijkt vaak, dat een verklaring, die door zuiver redeneeren ontstaan was, geheel onvoldoende is. In vele gevallen is hiervan in de praktijk een werkelijk gunstig resultaat te verwachten, namelijk wanneer juist door een verkeerd inzicht in de oorzaken, onze handeling onvoldoende doeltreffend was.

Het is duidelijk, dat telkens, wanneer ergens het resultaat van het ingrijpen door den mensch door nieuwe invloeden sterk wordt veranderd, aanpassing door rationeele verandering van onze handelingen buitengewoon bemoeilijkt wordt door een valsche theorie, een valsche verklaring van de wijze, waarop tot nu toe dat alles werkte.

In de techniek, in onze verhoudingen tot onze medemenschen, in den landbouw gebruiken we, min of meer bewust, de kennis, die de wetenschap ons verschaft. Daarbij doet zich het opmerkelijke verschijnsel voor, dat wij van een zuiver wetenschappelijk onderzoek nooit vooraf weten, welke verstrekkende gevolgen het nieuwe weten op ons leven kan krijgen. Het is werkelijk van het allergrootste belang, dat de zuivere wetenschappen ongehinderd door overwegingen van praktischen aard, voortgaan zich te ontwikkelen; de toepassingen zijn hoogst belangrijke bijproducten van de zuivere wetenschap. Het is de taak van de technici, van de landbouwers, van de economen en de politici om dat, wat de wetenschap ons leert begrijpen in hun praktijk toe te passen.

Nu is het jammer genoeg een feit, dat voor het beoefenen van een zuivere wetenschap kwaliteiten van geest noodig zijn, die maken, dat de onderzoekers weinig begrip hebben van de praktijk van het leven, terwijl de praktische werkers meestal hun wetenschap uit de tweede hand moeten ontvangen. In het algemeen is het noodzakelijk, dat de wetenschappelijke onderzoekers en de practici elkaar vinden, en daarbij is het van veel belang als de menschen, die zelf meehelpen om een zuivere wetenschap op te bouwen, probeeren dat contakt met het leven te onderhouden en er niet te veel op vertrouwen, dat deze

bemiddelingsarbeid bij tusschenpersonen in goede handen is.

Het is duidelijk, dat overal, waar de mensch in de voortplanting van levende wezens ingrijpt, een begrip van de wijze, waarop de kwaliteiten van die wezens ontstaan, en van het ontstaan en veranderen van groepen, van het allergrootste belang is. En het is ook begrijpelijk, dat de plantentelers en de fokkers, die er naar streefden om voor het gebruik van den mensch uitstekende kultuurplanten en huisdieren te maken, bij hun methoden ook een verklaring en een rechtvaardiging van die werkwijzen gehad hebben. De fokkers en de plantenkweekers hadden steeds theorieën omtrent het wezen van de overerving en omtrent de werking van hun selectiemethoden.

Wanneer we die theorieën vergelijken met de werkmethoden, dan komen wij als genetici allereerst tot de conclusie, dat in het algemeen de gevolgde methoden van zeer veel beter gehalte waren dan de theorieën !

Dat wordt begrijpelijk, als wij bedenken, dat de gebruikte werkmethoden heel veel ouder zijn dan de theorieën, en ontstaan zijn door overlevering van vader op zoon. Bepaalde methoden werden om allerlei redenen geprobeerd, nu en dan had men met een werkwijze succes, en dat succes was in hooge mate onafhankelijk van de verklarende theorie. Maar de methoden, die succes hadden, bleven bestaan, de slechte methoden verdwenen, soms heel traag en onwillig.

Veel van de beste methoden zijn heel diep ingeworteld, en het verschijnsel doet zich voor, dat bij sommige van de beste werkmethoden een theoretische verklaring ontbreekt, terwijl juist de meest fantastische en weinig rationeele gebruiken samengaan met schoonklinkende theoretische grondslagen.

Op één punt zijn eigenlijk alle fokkers en kweekers het eens, namelijk in het inzicht, dat het materiaal, waarmee de practici werken moeten, kan worden onderscheiden in zeer vele rassen, die in kwaliteit van elkaar verschillen. Het allereerste beginsel in alle fokkerij en plantenteelt, en in alle oude menschelijke wetgeving is wel, dat vele verschillende rassen bestaan, die afzonderlijke namen dragen, en die van elkaar gescheiden behooren te worden gehouden.

Van het allergrootste belang in de fokkerij en de plantenteelt is altijd geweest het probeeren van verschillende rassen, vaak ook van uit den vreemde ingevoerde rassen, om in bepaalde

gevallen dan die, die het beste zijn in gegeven omstandigheden, te gaan vermeerderen.

Natuurlijk hebben de verschillende evolutietheorieën niet nagelaten hun invloed op de praktijk te doen gelden. Onder den invloed van de denkbeelden van LAMARCK werd destijds in Parijs de Société d'Acclimatation opgericht, die zich ten doel stelde, om door het kweeken van interessante soorten van wilde dieren en planten, op den duur, door de direkte inwerking van het kweeken en temmen, uit dat wilde materiaal nieuwe nuttige kultuurplanten en nieuwe huisdieren te verkrijgen. De theorie was hier, dat onze tegenwoordige huisdieren en gekweekte planten door zulk een direkte domesticatie uit wilde soorten zouden zijn ontstaan. Dit plan van de vereeniging liep op een volslagen mislukking uit, eigenlijk is in de Jardin d'acclimatation geen enkele nieuwe kultuurplant en geen enkel nieuw huisdier ontstaan. De grondslag was foutief, zooals we tegenwoordig weten.

De selectietheorie van DARWIN heeft ook niet nagelaten op de denkbeelden van de plantentelers en van de fokkers een grooten invloed uit te oefenen. DARWIN stelde de hypothese op, dat alle organismen steeds varieeren, en dat een voortdurende selektie van bepaalde varianten, dus een sterke vermeerdering van de goed aangepaste individuen en een uitsterven van de minder goeden, een verschuiving in den aard van de aan die selektie blootgestelde rassen en soorten tengevolge zou hebben.

DARWIN maakte het zeer waarschijnlijk, dat bij alle fokkers en plantentelers altijd de neiging bestaat, om vooral door te fokken van hun allerbeste exemplaren, en hij verklaart de veelheid van rassen en hun aanpassing aan het gebruik, dat de mensch van hen maakt, door deze selectie.

De opbloei van de Erfelijkheidsleer als een echte experimenteele wetenschap, dateert pas van het begin van deze eeuw. Door den sleutel, dien MENDEL ons verschafte, werd het mogelijk een inzicht te krijgen in het wezen van de overerving, en later, als gevolg van hierdoor mogelijk gemaakte proeven, ook in de natuur van het varieeren.

De variatie, die we in groepen levende wezens kunnen waarnemen, de verschillen tusschen personen, tusschen dieren en planten, is praktisch altijd het gevolg van twee stellen oorzaken, namelijk van verschillen in overgeërfden aard, dus eigenlijk verschillen in het stel genen, overgeërfde ontwikkelingsfaktoren,

en ten tweede het gevolg van de verschillende actie van alle andere invloeden, die op de individuen inwerken.

De eigenschappen van één enkel wezen hangen tot op zekere hoogte van zijn stel genen, zijn genotype af, maar die eigenschappen veranderen toch gedurende het leven van die eene persoon, en deze veranderingen zijn natuurlijk het gevolg van de omgeving, en van de manier, waarop de persoon op de omgeving reageert.

Wanneer we één kind gedurende vele jaren blijven waarnemen, dan zien we het voortdurend veranderen, en het is duidelijk, dat een groep, waarvan de leden allemaal in genotype gelijk zijn, maar welke jonge en volwassen en oude menschen bevat, door dat feit alleen al variabel is.

Er zijn werkelijk van die groepen, waarin alle leden geheel denzelfden erfelijken aanleg hebben, zuivere lijnen van zelfbestuivende planten, ingeteelde stammen van muizen of maïs, vegetatief vermeerderde groepen (z.g. klonen) van planten, of dieren, of menschen (één-eiïge twee-, drie-, vier- en vijflingen !).

De leden van zulk een groep zijn niet noodzakelijk allemaal geheel eender, soms is er vrij groote variatie in zulk een groep. Maar de aard van die variatie die zulke verschillen veroorzaakt, heeft één belangrijk gevolg, zulke verschillen hebben geen invloed op de kiemcellen en op de nakomelingschap van deze levende wezens. *Wanneer we verschillen, die door verschillen in de omgeving zijn veroorzaakt, als basis nemen voor onze teeltkeuze, dan heeft die teeltkeuze geen gevolg.* Selectie in zuivere lijnen van tarwe heeft geen effect, elke plant van zoo'n groep is voor de voortplanting van geheel dezelfde waarde als elke andere plant.

Het idee van Darwin, dat alle organismen varieeren, is nog steeds waar, maar dat door een voortdurende selectie van de beste individuen van een groep ook noodzakelijk de doorsneekwaliteit van die groep verbetert, is slechts gedeeltelijk waar, we moeten de beperking maken, dat die verandering door teeltkeus slechts geldt, voor zoover in het materiaal werkelijk ook verschillen in genotype voorkomen, en voorzoover door middel van de selectie ook een onderscheid wordt gemaakt tusschen individuen met een verschillende genetische samenstelling.

Wanneer we de zaden van één tarweplant uitzaaien, dan zullen de jonge planten onder elkaar sterk verschillen, bijvoorbeeld in opbrengst. Kiezen we nu in elk opvolgend geslacht

steeds weer de planten met de hoogste opbrengst, of omgekeerd, de planten die heel weinig zaad geven, dan gebeurt er met die groep heelemaal niets, de doorsneekwaliteit in gegeven omstandigheden blijft eenvoudig gelijk.

Dit voorbeeld van de tarwe is een bijzonder en een extreem geval, omdat hier alle variatie door omgevingsinvloeden wordt veroorzaakt. Het is echter duidelijk, dat overal, waar we niet weten, welke deel van een bepaalde variatie door overgeërfde verschillen, en welk deel door omgevingsverschillen is veroorzaakt, selectie van bepaalde individuen altijd maar voor een bepaald deel resultaat heeft.

Er is geen sprake van, dat we kunnen zeggen, dat de vetste varkens altijd de vetste biggen zullen voortbrengen en de tamste vossen de tamste jongen, in een bepaalde groep zijn de vetste varkens eenvoudig de oudste varkens, en toen die zelfde beesten nog slank en jeugdig waren, gaven ze dezelfde kwaliteit biggetjes als nu.

Wat wij bij onze selectie moeten kiezen, als we resultaat willen zien, dat zijn de individuen met het meest belovende stel genen, niet noodzakelijk de individuen die de gewenschte eigenschap in de hoogste mate zelf vertoonen.

Een van de beste voorbeelden hiervoor is de teelt van suikerbieten, en de selectie van uitstekende soorten. De bieten produceeren suiker met behulp van hun blad en hun wortels uit de stoffen van den bodem en uit water, zuurstof en zonlicht. De hoeveelheid suiker, die in een biet aanwezig is, verschilt van biet tot biet al naarmate het gewicht van de biet en het suikergehalte varieëren. De beste familie suikerbieten is dus de familie bieten, die per hectare de meeste winst uit de suikeropbrengst geeft. Onder den invloed van het denkbeeld, dat waarschijnlijk de beste bieten ook de beste nakomelingen zullen geven, bestond nu de selectie bij de suikerbiet vele jaren lang hierin, dat men bij den oogst een geweldig aantal bieten stuk voor stuk woog, om dan van vele tienduizenden mooie zware bieten met ingenieuze machines dwars door de biet een gaatje te ponsen, dat het mogelijk maakte om een gemiddeld monster van het weefsel van elke biet chemisch op suikergehalte te onderzoeken. Zoo zocht men dan enkele duizenden bieten uit, die stuk voor stuk groot en suikerrijk waren, en van die bieten kweekte men het zaad voor den handel. Natuurlijk lette men reeds eerder op het veld op eigenschappen, die men voor waardevol hield, zoo ruimde men

schieters op (bieten die reeds het eerste jaar in bloei schieten) en bieten met afwijkende modellen.

Het resultaat van deze massaselectie, waarbij dus de eigenschappen van de individueele bieten een maatstaf waren voor de keuze, was heel erg matig, er bleven veel schieters, er bleef een groot percentage bieten van laag gehalte of slecht gewicht.

In het begin van deze eeuw kwam op verschillende plaatsen hierin verandering, zoowel in Duitschland als in Frankrijk en bij ons begon men heel anders te werken. Men zag in, dat ten slotte de geplante geselecteerde bieten werden uitgekozen, omdat men hoopte, dat ze uitstekende nakomelingen zouden hebben. Het leek logischer om de methode van kiezen zoo te veranderen, dat de kwaliteit van de nakomelingschap zelf den doorslag gaf.

Tegenwoordig selecteeren de bietenzaadfirma's dan ook heel anders. In hoofdzaak komt de methode hier op neer, dat men families vergelijkt, die telkens van één moeder (of grootmoeder) afstammen. Men vergelijkt dan de doorsneekwaliteit van de heele familie, door den oogst te wegen en vele monsters op gehalte te onderzoeken, en ten slotte keurt men een groot aantal families af, omdat ze te veel schieters geven, of te weinig suiker, of omdat ze te laat rijpen, of om een dergelijke reden. Men kiest om van door te kweeken alleen de allerbeste families uit, die in alle opzichten uitblinken, en kweekt dan van deze families ten slotte handelszaad.

De verklaring van het groote succes van deze methode ligt hierin, dat men alleen op deze manier de kans heeft om op het genotype, den overgeërfden aanleg, van bietenplanten te selecteeren. Het is gebleken, dat de niet-erfelijke invloeden op het gewicht en het gehalte van afzonderlijke planten zoo enorm groot is, dat de oude methode daardoor ondeugdelijk was. Een biet met een matigen aanleg, die echter door het afsterven van twee van zijn buurplanten wat extra veel ruimte en licht krijgt, kan daardoor een groot gewicht en een hoog gehalte krijgen. Een tweede mogelijkheid van fouten is verder de kans, dat een werkelijk uitstekende bietenplant onzuiver (heterozygoot) is voor een aantal van de meest waardevolle genen, zoodat slechts een deel van de nakomelingen die genen van de moeder meekrijgen. Door op de kwaliteit van de nakomelingschap te selecteeren keurt men eigenlijk op het genotype, op den overgeërfden aanleg.

In de geheele plantenteelt is door onze inzichten in de natuur

van de overerving een groote ommekeer gekomen. Nergens in de plantenteelt kiest men meer planten uit naar hun eigen, persoonlijke eigenschappen, die immers voor een groot deel door een gunstig toeval, een gunstige combinatie van omstandigheden en van genen zoo kunnen zijn geworden, als we ze zien, altijd is de selectie op genotype in de plaats gekomen van de selektie op phaenotype (verschijningsvorm).

Om nieuwe soorten van planten te krijgen maken de kweekers eerst een groep met een groote variabilitieit, door middel van kruisingen, en daarna zoeken ze op bovengenoemde wijze planten uit, die niet alleen persoonlijk best zijn, maar ook een goede nakomelingschap geven.

De fokkerij van huisdieren staat, vergeleken met de plantenteelt op een laag peil. Dat beteekent niet, dat er niet uitstekende rassen van huisdieren zijn, die met veel voordeel worden gekweekt, maar eenvoudig, dat over het geheel de gebruikte methoden niet zoo rationeel zijn als de methoden van de plantenkweekers.

Daar zijn allerlei redenen voor. De centraliseering van de selectie in handen van enkele groote firma's en proefbedrijven is bij de groote huisdieren nagenoeg onmogelijk, iedereen die dieren gebruikt, moet ze ook fokken, terwijl men makkelijk wat zaad kan koopen.

Ten tweede heeft elk afzonderlijk dier meer waarde dan elke afzonderlijke plant, zoodat als vanzelf de persoonlijke eigenschappen van uitstekende dieren veel gewicht in de schaal leggen. Het is moeilijk voor een fokker om te beseffen, dat een buitengewoon mooie tentoonstellingsstier uit een oogpunt van fokkerij van heel laag gehalte kan blijken.

In de fokkerij geldt hetzelfde als in de plantenteelt, de eenige methode om werkelijk verbetering te krijgen is de methode van selectie op kiemsamenstelling, en dat beteekent hier dus een vergelijking van de kwaliteit van de nakomelingschappen van een aantal fokdieren.

Men houdt ten slotte een hengst, of een haan, of een stier, om er voordeelige nakomelingen van te fokken, en het is na eenig nadenken ook wel begrijpelijk, dat dan ook de eenige goede beoordeelingsmethode deze is, dat men de kwaliteit van de kinderen van die fokdieren onderzoekt. Hiervoor bestaan allerlei methoden, een van de eenvoudigste en bruikbaarste is een manier, die ik al sedert ruim vijf en twintig jaar aan de fokkers

leer, het vergelijken van de groepen van dochters van individueele hanen of stieren en dus een selectie uitsluitend in de mannelijke lijn. De reden hiervoor is gelegen in de polygamie bij deze dieren, één mannelijk fokdier heeft zooveel meer kinderen dan elk vrouwelijk dier, dat men bij een vrouwelijk dier niet, en bij een mannelijk dier wel, op genotype kan selecteeren. In de praktijk komt dat dus hierop neer, dat men groote groepen van dieren vergelijkt, die elk van één vader afstammen, en dat men doorfokt van die groepen, welke een uitstekende doorsneekwaliteit hebben, dus niet van de bijzonder goede dieren uit variabele of in doorsnee matig goede groepen.

Van bijzonder groot belang zoowel in plantenteelt als in de fokkerij is een goede keuze van het uitgangsmateriaal. Men moet voor een bepaald doel een geschikt ras kiezen, en pas als zulk een ras niet bestaat, is men gedwongen het te maken.

De erfelijke variabiliteit binnen de grenzen van oude rassen is meestal veel geringer dan de plantenkweekers of de fokkers wel meenen. Het is daarom zeer wel mogelijk, dat de fokkers, die een goed ras bezitten, succes hebben met dat ras, terwijl hun selectiemethoden kant noch wal raken.

Ofschoon in de plantenteelt met groot succes gebruik wordt gemaakt van wat wij door een studie van de erfelijkheidsleer weten, zijn de fokkers van huisdieren pas heel kort geleden hiermede begonnen. De meeste fokkers staan nog op het punt, waar de plantentelers voor dertig jaar stonden, zij meenen nu nog, dat bij een selectie, de persoonlijke eigenschappen van hun beste dieren een goede basis vormen, omdat „eigenschappen worden overgeërfd".

Wanneer wij de voortplanting van den mensch gaan vergelijken met de voortplanting van onze kultuurplanten en onze huisdieren, dan valt ons dadelijk op, wat reeds zoovele auteurs is opgevallen, en wat door zoo velen betreurd is, namelijk, dat de kweekers en fokkers in de voortplanting van hun planten en dieren ingrijpen, met de bedoeling om door dat ingrijpen planten en dieren te verbeteren, terwijl wij menschen de voortplanting van de menschheid geheel aan het toeval overlaten.

Omdat ik als genetikus zoo veel samenwerk met plantenkweekers en dierenfokkers, heeft zulk een uitspraak als die van Plato of van Galton, mij zeer getroffen, en de vraag doen opkomen of deze tegenstelling tusschen de rationeele methoden van de kweekers en fokkers aan den eenen kant, en het ont-

breken van alle zorg, waar het den mensch betreft, wel werkelijk zoo heel groot is.

Wanneer wij ook in de laatste jaren telkens weer hooren, dat het logisch zou zijn, om aan de verbetering van het menschengeslacht minstens evenveel energie te geven als aan de verbetering van onze huisdieren, dan blijkt telkens weer, dat de schrijvers, die zich op dit standpunt stellen, meestal slechts een heel vaag beeld van de werkmethoden van de fokkers hebben.

Men meent gewoonlijk, dat onze tegenwoordige uitstekend bruikbare rassen van huisdieren het produkt zijn van weloverwogen, doelbewuste handelingen van enkele fokkers, of van opeenvolgende generaties van fokkers. De waarheid is echter anders. De toestand, zooals we die nu kennen, waarin we een paar uitstekende veerassen hebben, en een best varken, heel voordeelige eenden en hoenders en een groote menigte van bruikbare hondenrassen, is het gevolg van een keuze tusschen een groot aantal, min of meer door het toeval ontstane rassen.

De gang van zaken is meestal deze: door isolatie na kruising ontstaan op zeer veel plaatsen min of meer zuivere groepen, rassen van runderen, hoenders, paarden, honden. Nadat zulke groepen een vrij groote zuiverheid hebben verkregen, blijkt, dat hier en daar een enkele groep uit die groote menigte van groepen, voor bepaalde streken of bepaalde doeleinden, van groot economisch belang is. Dat beteekent echter geenszins, dat zulk een uitstekend ras, evenals een op een proefstation gemaakte nieuwe plant, met opzet door de fokkers is gemaakt om voor een bepaald doel te worden gebruikt!

Het is natuurlijk best mogelijk om, precies zooals dat bij planten gebeurt, door inteelt en selectie na kruising uitstekende nieuwe gebruiksrassen van dieren te maken, maar als we ons aan de werkelijkheid houden, moeten we erkennen, dat dit tot nu toe eigenlijk door dierenfokkers nog nooit gebeurd is. Ik ken geen enkel ras van hoenders, of honden, of runderen, of eenden, dat op een dergelijke wijze met een bepaald oogmerk op een rationeele wijze is gemaakt. Rassen worden ontdekt, en dan soms eenigszins gezuiverd, maar zeker niet door de fokkers gemaakt, op een wijze, die we tot voorbeeld kunnen nemen, wanneer we over de mogelijkheid spreken, in de voortplanting van den mensch te gaan ingrijpen om „de menschheid" te verbeteren.

In een land van examens zooals het onze, zouden we de

bevolking in twee groepen kunnen verdeelen, in menschen, die wel een diploma eindexamen H.B.S. bezitten en in menschen, die het diploma niet hebben. Uit een heel bepaald oogpunt is een keuze tusschen personen, die wel en die niet zulk een diploma hebben, heel logisch, laat ons zeggen als het er om gaat een jongste bediende op een kantoor te kiezen.

Maar het zou onverstandig zijn, te meenen, dat de groep personen met de diploma's intelligentere of goedleerscher kinderen zullen voortbrengen dan een groep personen, die niet voor dat diploma waren klaargemaakt.

Wanneer wij over de mogelijkheid en wenschelijkheid spreken om in de voortplanting van den mensch in te grijpen tot heil van de menschheid, dan is het noodzakelijk, dat wij eenigszins weten, hoe de dierenfokkers werken, daarom werd dit hier uitvoerig behandeld.

In een vorig hoofdstuk behandelden wij de biologische positie van den mensch tusschen de andere levende wezens.

Wij zagen, dat de mensch leeft in symbiosegroepen, die ook huisdieren en gekweekte rassen van planten bevatten. In elk van deze groepen kunnen ook nog vele verschillende genetisch verschillende menschengroepen voorkomen, die eigenlijk rassen zijn. Die rassen zijn niet volkomen van elkaar gescheiden, maar wij zagen, dat twee rassen, die betrekkelijk weinig kruisen toch elk hun zelfstandigheid kunnen bewaren.

In elk volk zien we menschen van zeer verschillend type, verschillende grootte, verschillend karakter, verschillenden aanleg, verschillenden geest. Uit het tweelingonderzoek weten wij, dat de erfelijke aanleg, dus het stel genen in de celkernen, een heel belangrijken invloed heeft op de kwaliteit van de menschen in allerlei opzicht, maar we weten eveneens, dat allerlei invloeden, die van buiten uit op de ontwikkeling van een menschenkind inwerken, opvoeding, letsels, ziekten en kwalen, voedingsfouten, evenzeer een belangrijk aandeel in het eindresultaat hebben.

Uit het stamboomonderzoek door medici weten wij, dat in zeer veel menschen onzuiverheid (heterozygotie) voorkomt, wat betreft genen die voor een normaal, gelukkig leven onontbeerlijk zijn, en dat in elk geval, waarin twee van zulke personen samen een huwelijk aangaan, een kans (25%) bestaat, dat een kind wordt geboren, dat dit onmisbare gen ontbeert.

Op welke wijze zouden wij, met behulp van alles wat wij weten, kunnen ingrijpen in de voortplanting van den mensch?

Laten wij vooropstellen, dat wel niemand tegen maatregelen zal zijn, die de vrijheid van handelen van den enkeling beperken, ook op het punt van de voortplanting, wanneer die maatregelen ook werkelijk in het belang van het algemeen zijn. Sommige beperkingen zijn al zoo ingeworteld, dat wel niemand er aan denken zou ze op te heffen, of belangrijk te wijzigen. Het verbod van huwelijken tusschen te jonge personen beschermt in de eerste plaats het meisje, dat zelf zich nog ontwikkelen moet, het beoogt ook, er voor te zorgen, dat de kinderen krijgen wat hun toekomt.

Een verbod van huwelijken tusschen naverwante personen, kan om de meest verschillende redenen worden uitgevaardigd, het denkbeeld, dat zulke huwelijken van broeder met zuster, vader met dochter, afkeurenswaard zijn, is algemeen verbreid, ook bij personen, die niet zouden kunnen aangeven, welke belangrijke reden er voor zulk een verbod zou kunnen bestaan.

Niet alleen in volken met een hoog kultuurpeil, maar juist ook bij zeer primitieve volken vindt men zeer ingewikkelde regelingen, die de huwelijkskeuze regelen en beperken. In beginsel is er zeker geen bezwaar tegen regels en wettelijke bepalingen, die ingrijpen in de vrijheid van voortplanting bij den mensch, en daarom lijkt het van groot belang om na te gaan of datgene, wat wij, omtrent de erfelijkheid in het algemeen en die bij den mensch in het bijzonder, weten, ons aanleiding geeft om andere dan de nu geldende bepalingen voor te stellen, in het belang van de toekomstige menschengeslachten.

Wij kunnen Francis Galton beschouwen als de grondlegger van de moderne Eugenetika, de beweging, die zich ten doel stelt om door wetenschappelijk gefundeerde maatregelen op doelmatige wijze de voortplanting van den mensch te beïnvloeden.

Galton was een der eersten, die er op wees, dat in veel gevallen goed gesitueerde, in vele opzichten superieure menschen, heel weinig kinderen hebben, terwijl de groote gezinnen gevonden worden bij personen met lagere inkomens, die eenvoudig routinewerk doen, en hij zag hierin een gevaar voor de hoedanigheid van de menschheid.

Voor een juist inzicht is het noodzakelijk om te bedenken, dat de eugenetika ouder is dan de erfelijkheidswetenschap. Er is geen sprake van, dat de tegenwoordige eugenetika mag worden beschouwd als toegepaste genetika, den mensch betreffende. Door de oudste onderzoekingen over het voorkomen van

bepaalde afwijkingen en kwalen in families, waardoor werd aangetoond, dat ook bij den mensch de nieuw ontdekte erfelijkheidswetten evenzeer gelden als bij proefdieren en planten, verkreeg de oude eugenetische beweging veel nieuwe en enthousiaste aanhangers, in zeer veel verschillende landen.

Ik noemde met opzet de eugenetika een „beweging". Een beweging, in tegenstelling met een wetenschap, is het streven van een aantal goedwillende, enthousiaste personen om hun denkbeelden ingang bij anderen te doen vinden, en om maatregelen en veranderingen, waarvan zij heil verwachten, te zien toegepast.

Een wetenschap moet worden geleerd en door haar beoefenaars op allerlei wijzen worden ontwikkeld, verdiept en uitgebouwd, Doel van een wetenschap is het ontdekken van wetmatigheden in het natuurlijke gebeuren, en zoo een begrijpen van dat gebeuren. De drijfveer van een wetenschap is de zuiverste belangelooze weetgierigheid. De drijfveer van een beweging is propaganda.

In vele gevallen loopen wetenschap en beweging min of meer evenwijdig, en worden ze met elkaar verward. De drankbestrijding, de astrologie, de individualpsychologie zijn typische bewegingen, die oorspronkelijk van echte wetenschappen, namelijk van de physiologie, de sterrekunde en de psychologie zijn afgeleid.

Kenmerkend voor een beweging is ook, dat veel enthousiaste leeken zonder wetenschappelijke vooropleiding plotseling tot een beweging bekeerd kunnen geraken, en tot haar ijverigste steunpilaren kunnen gaan behooren. Een wetenschap werkt met feiten en met hypothesen, die bedoeld zijn om verband te brengen tusschen de feiten, deze te verklaren en te begrijpen. Wetenschappelijke hypothesen bestaan slechts zoolang zij voor het doel, waarvoor ze opgesteld werden, nuttig zijn, een enkel nieuw, goed vaststaand feit kan voldoende zijn om een hypothese te laten vallen en om een nieuwe theorie noodzakelijk te maken. Theorieën en werkhypothesen zijn hoofdzaak in een wetenschap, niet de feiten op zichzelf.

Een „beweging" heeft een vooropgezet doel. Feiten, die dat doel ondersteunen en wenschelijk maken, worden door de aanhangers vlijtig verzameld; voor feiten, die in tegenspraak zijn met de vaststaande dogmata van de beweging, heeft men geen belangstelling, men schuift ze opzij. Kenmerkend voor een

echte beweging is een groote minachting voor feiten en voor objectieve waarheid.

De eugenetische beweging, zooals die vooral in Engeland bloeit, komt voort uit een soort aristocratisch snobisme, de voornaamste aanhangers en woordvoerders behooren tot een kleine groep, die zich in zijn voortbestaan en in zijn bijzondere privileges door een grootere groep van kennelijk anderszijnde, en dus als minderwaardig beschouwde, menschen bedreigd ziet. Dit is de z.g. positieve eugenetika, het streven naar (zooals dat bij ons heet) „goede geboorten".

Daarnaast komt dan de z.g. negatieve eugenetika, het streven om door maatregelen de geboorte van personen met erfelijke ziekten en erfelijke afwijkingen tegen te gaan. Deze negatieve eugenetika is praktisch geheel in handen van medici, en zij is ontstaan, doordat de meeste gevallen, waarin men bij den mensch een genenanalyse heeft doorgevoerd, genen betreffen, die een groote rol spelen bij het ontstaan van gemakkelijk te herkennen ziekten en afwijkingen.

Stamboomstudies, die loopen over twee of drie geslachten van families, waarin zich opvallende afwijkingen voordoen, zooals bijziendheid, doofstomheid, zwakzinnigheid, krankzinnigheid, toonen duidelijk aan, dat in bepaalde gevallen het verschil tusschen een normaal familielid en een patiënt berust op de aan- dan wel afwezigheid van één bepaald gen.

Het is niet altijd gemakkelijk om in bepaalde gevallen te onderscheiden tusschen objectieve feiten, die door onbevooroordeelde personen zijn verzameld, en die als bronnenmateriaal voor een toegepaste genetika bij den mensch kunnen dienst doen aan den eenen kant, en eugentisch propagandamateriaal aan den anderen kant.

Iedereen kent de gruwelverhalen over families en dorpen van gedegenereerde, stompzinnige menschen in de bergen van sommige streken van de Vereenigde Staten, en telkens weer hooren we verkondigen, dat zulke groepen een bron van minderwaardig kiemmateriaal vormen, die een gevaar oplevert voor de kwaliteit van ons verre nageslacht. Ik ken zulke groepen van Hillbillies uit persoonlijke ervaring, en de luiheid, de slapte en het algemeen lage levenspeil van zulke halve en kwart Indianen in zulke gebergten als de Ozarks, is werkelijk onbeschrijfelijk. Hoogstwaarschijnlijk heeft echter de algemeene degeneratie van zulke dorpen met de erfelijke samenstelling

van de menschen heel weinig te doen. Heel opvallend is het, da weeskinderen, die in instituten of bij normale energieke boeren worden grootgebracht, gewoonlijk heel bruikbare, normale menschen worden ! Meer en meer blijkt in de laatste tien jaren, dat een van de hoofdoorzaken van het lage peil van deze bevolkingsgroepen een besmetting met mijnworm en malaria is, die dus met wormmiddelen en met chinine bestreden moet worden en niet met „eugenetische maatregelen".

Toen uit de onderzoekingen van DRINKWATER en zijn navolgers bleek, dat de erfelijkheid bij den mensch precies dezelfde regels volgt als bij dieren en planten, bleek al gauw, dat de bezwaren tegen een diepgaand genetisch onderzoek bij den mensch zelve geweldig groot zijn. Het aantal geslachten, dat een onderzoeker kan vergelijken, beperkt zich tot twee of drie, als hij niet met oncontroleerbare verhalen van familieleden wil werken. Er is bij den mensch een groote kans op onechte kinderen en pleegkinderen, die voor eigen kinderen doorgaan, zoodat met dergelijke fouten steeds rekening moet worden gehouden.

Geen genetikus, die met tarwe of leeuwenbekjes kan werken, die elk jaar een generatie geven, of met muizen, die zes, of vliegen die vijf en twintig geslachten in één jaar geven, zal ooit den mensch als studieobject kiezen als het er om gaat om de erfelijkheidswetenschap zelve en haar wetten te bestudeeren.

Nadat door de eerste werkers die genetische onderzoekingen bij menschen gedaan hebben, gebleken was, dat de gang van zaken bij den mensch op geheel overeenkomstige wijze als bij dieren en planten verloopt, verkozen de genetici om begrijpelijke redenen beter proefmateriaal. In andere wetenschappen, die op den mensch zelven haar toepassingen hebben gevonden, is het niet anders; in alle gevallen, waar wij weten, dat de levensfuncties van den mensch en van bepaalde proefdieren voldoende overeenstemmen, is het van groot belang om, behalve de gegevens, die het toeval ons bij den mensch in handen speelt, ook bepaalde proeven te doen. In de physiologie, in de voedingsleer, in de studie van infectieziekten, kunnen wij ons met behulp van proefdieren in hooge mate van het toeval onafhankelijk maken. Wij kunnen naar willekeur proeven opstellen, waarin een of ander gebeuren onder onze absolute contrôle geschiedt, en doordat wij dan allerlei omstandigheden, die invloed op het proces uitoefenen geheel in de hand hebben, kunnen wij uit zulk werk veel meer leeren, dan wanneer wij ons tot waarnemingen bij den

mensch beperken, in gevallen, waarin het ons in werkelijkheid om toepassingen van de wetenschap ten bate van den mensch te doen is. In de medische wetenschappen zijn juist die vakken van onderzoek, waarbij wij experimenteel op grooten schaal kunnen werken, diegene, waarin de grootste vorderingen worden gemaakt, zooals bijvoorbeeld duidelijk blijkt, als wij de voedingsleer vergelijken met een vak als de psychiatrie, waarbij de proeven bij dieren bijna geheel onmogelijk zijn.

Doordat de erfelijkheidsonderzoekers praktisch gesproken allen naar geschikter proefmateriaal dan den mensch zijn gaan omzien, terwijl vooral de artsen stamboomstudies bij menschen zijn blijven maken, is het contakt tusschen de genetika en de eugenetika er steeds losser op geworden, wat zeer te betreuren is.

Door het onderzoek naar het voorkomen van bepaalde ziekten en afwijkingen in opeenvolgende generaties bij den mensch zijn ongetwijfeld bijzonder waardevolle gegevens aan den dag gekomen. Wij weten nu, dat bij ongeveer alle pathologische afwijkingen, erfelijke momenten een belangrijke rol kunnen spelen.

De oude vraag, of een bepaalde ziekte besmettelijk is, of dat deze wordt overgeërfd, die bijvoorbeeld bij tuberculose zoo zeer aan de orde is geweest, kan nu met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, zoo beantwoord worden, dat wij zeggen, dat zoowel de besmetting met een bepaalde smetstof, als een overgeërfde aanleg (genotype) samenwerken om de ziekte te veroorzaken. De dissertaties van Doyer en Alons laten hieromtrent geen twijfel meer, in bepaalde gevallen, waar de besmetting heel algemeen is, zien de stamboomen met tuberculosepatiënten en gezonden er precies eender uit als dergelijke schemata, die oogkleur, of albinisme, of iets dergelijks betreffen.

Waarom zijn het juist de artsen, die zich blijven interesseeren voor de overerving van genen, die bij den mensch bij het ontstaan van ziekten en afwijkingen een rol spelen? Omdat elke studie, die ons iets leert omtrent het ontstaan van een ziekte, wat ons dat ontstaan beter doet begrijpen, van groot belang kan worden geacht voor de ziektebestrijding.

Wanneer wij eenmaal weten, dat in een of ander ontwikkelingsstadium in een bepaalde familie een afwijking bij een deel van de kinderen pleegt op te treden, dan kan door deze wetenschap de taak van den arts, die door zijn ingrijpen de afwijking wil voorkomen, belangrijk worden verlicht.

Jammer genoeg hebben vele schrijvers getracht om een buitengewoon eenvoudig schijnende bestrijding van het optreden van ziekten en afwijkingen, waarbij de erfelijkheid een rol speelt, te propageeren, namelijk een huwelijksverbod, of zelfs een onvruchtbaarmaken van de bewuste personen. Over zulke sterilisatiewetten zullen wij verder nog uitvoerig spreken.

Een wijze van onderzoek, zooals die bij den mensch uitgevoerd kan worden, dus een opnemen van gegevens, die bij de menschelijke voortplanting voor den dag komen, en een opteekenen van geheele familiestamboomen, leidt noodzakelijkerwijs tot de opvatting van „erfelijke ziekten" en van „erfelijke gebreken".

In menschelijke families hebben we niet, zooals bij uitgezocht proefmateriaal van dieren of planten, met door en door bekende en gecontroleerde individuen te doen. Het materiaal is heel veelvormig. Wanneer wij onze aandacht vestigen op één speciaal punt, laat ons zeggen op een oogafwijking, of een bepaalde haarkleur, dan kunnen wij de verdeeling van die eene bestudeerde eigenschap over twee of drie op elkaar volgende geslachten vervolgen. We teekenen dan een stamboom, en in dien stamboom geven we de menschen met de bepaalde afwijking op een bepaalde manier aan. In onze figuur krijgen we dus slechts twee soorten van teekentjes, witte punten en zwarte punten. Deze wijze van weergeven werkt natuurlijk heel sterk het denkbeeld in de hand, dat wij in die families één bepaald overgeërfd moment vervolgen, dat op zichzelf verantwoordelijk is voor het ontstaan van de afwijking.

Het is geen wonder, dat de oude opvatting van genen als „determinanten" voor eigenschappen tegenwoordig vooral nog onder de medici wordt gevonden, die gegevens over erfelijkheid bij den mensch verzamelen, door middel van stamboomstudies.

Een gevolg hiervan is, dat we telkens weer in de medische wetenschappen conflicten krijgen, tusschen hen, die „aan erfelijkheid gelooven" bij een of andere ziekte, en hen die „niet aan erfelijkheid gelooven", maar een besmetting of een voedingsstoornis of zoo iets aannemen. Velen hebben de meening, dat wij genetici de „erfelijke eigenschappen" als een onafwendbaar noodlot beschouwen, en die onderzoekers, die werkelijk op dit standpunt staan, hebben met hun propaganda in de „eugenetische beweging" heel veel kwaad gesticht.

De erfelijkheidsleer is een jonge wetenschap, die naar alle

richtingen geweldig groeit. Het is voor de vakmenschen moeilijk om geregeld op de hoogte te blijven, van wat er in al de verschillende onderdeelen van het vak wordt gewerkt, en dan bestaat wel eens de neiging, om het erfelijkheidsonderzoek bij den mensch niet de belangstelling te geven, die het ongetwijfeld verdient.

Sommigen van ons genetici, die zelf geregeld experimenteel werken met passend proefmateriaal, hebben de neiging om te meenen, dat de studie van de erfelijkheid bij den mensch bij de medici in veilige handen is. Telkens weer probeer ik er op te wijzen, dat de genetika, den mensch betreffende, nog heel wat anders is dan een studie van het vóórkomen van ziekten en afwijkingen in families. Ook als er nergens op de wereld zieke of afwijkende menschen waren, dan nog zou het noodzakelijk zijn, om den invloed na te gaan, die een praktische toepassing van genetische beginselen op alles, den mensch betreffende, zou behooren te hebben.

De erfelijkheid bij den mensch is volstrekt niet het gebied van de medici alleen. Het is van buitengewoon groot belang dat de medische onderzoekers, die stamboomen met ziektegevallen bij den mensch samenstellen, behoorlijk genetisch onderlegd zijn, maar ook de problemen, waarmede de ethnoloog, de socioloog, de criminoloog en de staatsman te maken hebben, zijn onbegrijpelijk en onoplosbaar zonder een tamelijk diepgaand genetisch inzicht.

De mensch is niet het studieveld van den arts alleen, want ofschoon de arts telkens weer onder de ziekteverwekkende oorzaken ook overgeërfde ontwikkelingsfactoren vindt, zijn er groote gebieden van onderzoek, den mensch betreffende, die buiten zijn gezichtskring vallen. De oorzaken, die verschuivingen tusschen de rassen tengevolge hebben, immigratie en kolonisatie, geboortebeperking, het zijn allemaal problemen, waaraan wel een medisch kantje is, maar welke toch eigenlijk het werkgebied van den staatsman en den socioloog zijn.

Geheel hetzelfde zien wij bij de fokkerij van huisdieren. Ofschoon ziekten en afwijkingen bij onze huisdieren in vele gevallen genetische oorzaken hebben, zoodat ook vele dierenartsen in erfelijkheidsproblemen geïnteresseerd zijn, zou het toch dwaas zijn te meenen, dat de dierenarts de aangewezen persoon zou zijn voor een studie van fokkerijproblemen. De moeilijke problemen van den fokker behooren door hemzelf, met steun van

ons genetici, te worden uitgewerkt en opgelost, de veterinaire problemen, die daarbij ontmoet worden, zijn heel interessant, ze zijn echter bijzaak, als het er om gaat uitstekend geschikte combinaties van bij elkaar passende planten en huisdieren te maken.

Wanneer het er om gaat, om voor een groep van menschen datgene te doen wat een fokker doet voor zijn huisdieren of een plantenveredelingsinstituut voor kultuurplanten, dan leidt het van de hoofdzaak af, wanneer wij ons te zeer in een studie van kleine details verdiepen. Een dierenvoorbeeld zal dit duidelijk maken. Bij postduiven komt in sommige stammen een blindheid voor, die ontstaat als een bepaald onmisbaar gen noch door den vader, noch door de moeder in het bevruchte ei is meegegeven. Blinde jongen komen dus van tijd tot tijd in zulke families voor.

Het is duidelijk, dat een studie van de wetmatigheden in de overerving van deze afwijking, hoe belangrijk zij ook is uit een veterinair en uit een genetisch oogpunt, voor den postduivenfokker van uiterst weinig belang is, hem interesseert het vooral om duiven te fokken, die sneller vliegen en die een beter uithoudingsvermogen hebben dan de duiven van zijn concurrenten in de postduivensport. Het voorkomen van enkele blinde duifjes, die heel jong verongelukken is een detail, dat het wezen van zijn stam duiven verder niet raakt.

Het heeft er, vooral de laatste tien jaren, wel eens den schijn van, alsof een aantal artsen de taak van ons genetici, die zich voor den mensch interesseeren in hoofdzaak opvatten als een bestrijding van in de menscheid voorkomende „erfelijke" ziekten en afwijkingen.

Zonder twijfel is het waar, dat speciaal bij den mensch de geboorte van individuen met aangeboren afwijkingen van het gemiddelde genotype tot veel ellende aanleiding geeft, en het is geen wonder, dat van medische zijde vooral, zeer veel belangstelling bestaat voor pogingen om door huwelijksverbod en dergelijke maatregelen de geboorte van kinderen met belangrijke erfelijke minderwaardigheden, tegen te gaan. Tegen ondeugdelijke methoden echter, waarvan de resultaten niet in een goede verhouding staan tot den ernst van het ingrijpen, moet telkens weer nadrukkelijk gewaarschuwd worden.

Wij moeten steeds bedenken, dat de mensch, in tegenstelling met een als enkeling in het wild levend dier, moet samenleven

met andere menschen, en vele andere organismen in een symbiosegroep, die in alle opzichten in evenwicht moet zijn. Het is volkomen onmogelijk om door een eenmalig onderzoek, al gaat het ook nog zoozeer in details, uit te maken of een bepaald persoon een gezond, evenwichtig, nuttig lid van de „menschheid" is. Dat is even onmogelijk, als het zou zijn om op een tentoonstelling een ideaal goeden hond uit te zoeken. In beide gevallen moeten wij eerst weten, in welke groep het individu bestemd is om te leven, welke soort van werk wij voor dat ééne levende wezen te doen hebben.

In een groep, waarin een landbouwend ras samenleeft met een groep van handelaars, zou het kunnen voorkomen, dat door rassenkruising een aantal bastaarden ontstonden, die volkomen gezonde, op het oog normale menschen werden, maar die dan toch in zulk een, uit twee rassen bestaande groep, heel weinig kans hebben om evenwichtige en nuttige leden van hun groep te zijn, door het feit alleen al, dat zij noch de erfelijke samenstelling van den boer, noch die van den handelaar hebben. En in een land als Arabië, waar twee hondenrassen zijn, een snelle jachthond en een waakhond, die huis en hof verdedigt, kunnen bastaarden worden geboren, die door elken dierenarts physiek zouden worden goedgekeurd, kerngezonde honden, maar toch ongewenschte nietsnutten, die noch voor het werk van het eene ras, noch voor dat van het andere deugen.

Overal waar twee en meer rassen van menschen in één gebied naast en tusschen elkaar voorkomen, kan alleen dan een gezonde toestand bestaan, wanneer de getalsverhouding van die groepen tot elkaar ook goed is en goed blijft.

Ons hypothetische voorbeeld van de boeren en de handelaars kunnen wij hierbij goed gebruiken. Alle menschen voeden zich met voortbrengselen van land- en tuinbouw, met kultuurplanten en huisdieren en wanneer die planten en dieren zooveel opbrengst geven, dat er behalve voedsel voor de menschen, die al die planten en dieren kweeken, nog iets overschiet, dan kunnen ook menschen, die persoonlijk niets voortbrengen van het voedsel, toch meeëten, en zich op andere wijze nuttig maken, bijvoorbeeld door den handel tusschen de groepen landbouwers te drijven. Het is echter duidelijk, dat ook een wanverhouding kan ontstaan tusschen de aantallen van personen van deze beide groepen; de niet-zaaiende en niet-melkende, maar meeëtende groep moet betrekkelijk klein blijven, anders ontstaat een toestand, waarbij deze groep op den boer parasiteert.

Met elke verbetering van de kwaliteit van de huisdieren en de kultuurplanten kan een verschuiving van de verhouding tusschen de rassen in een volk gepaard gaan, de techniek kan het mogelijk maken, dat het routinewerk, dat eerst velen werk gaf, door weinigen kan worden gedaan, zoodat de maatschappij veel ingewikkelder kan worden dan vroeger, en ook meer rassen kan bevatten, die hun voedsel uit de tweede en derde hand betrekken.

Hoofdzaak bij den mensch is de verhouding tusschen de rassen, niet de kwaliteit van enkele afwijkende individuen in elk ras. Over het ontstaan van rassen bij den mensch weten wij eigenlijk bitter weinig, behalve dan dat, wat wij kunnen begrijpen, door het ontstaan van rassen van dieren na te gaan. Een variable groep, die geïsoleerd raakt, wordt daardoor een ras, en zoo zal het bij den mensch ook wel zijn. Een tweede vraag is deze, hoe de toestand ontstaat, waarbij twee of meer verschillende rassen binnen één volk voorkomen.

Het is denkbaar, dat binnen een variabele groep van menschen een gedeelte zich van de vrije huwelijkengemeenschap isoleert, en zoo binnen de groote groep een nieuw, eigen ras gaat worden. Hiervan zijn echter geen voorbeelden. Wel hebben we voorbeelden te over van de andere mogelijkheid, namelijk immigratie. Wanneer in een bewoond land anderssoortige menschen van elders binnenkomen, dan kan het verschil tusschen beide groepen zoo groot zijn, dat de binnendringers niet in de groote groep van de eerste bewoners (door voortdurende bastaardeering) worden opgenomen, maar dat zij als een afzonderlijke kaste naast de oude groep bestaan blijven.

Precies hetzelfde verschijnsel kan het gevolg zijn van het binnenhalen van slaven in een land, wanneer die slaven goed herkenbaar zijn als een vreemd ras, en om die reden een eigen groep blijven vormen. In beide gevallen hebben we een overheerschende groep en een overheerschte groep.

In een min of meer stabiele maatschappij zal ook de getalverhouding tusschen de leden van verschillende samenwonende en samenwerkende menschenrassen ongeveer stabiel zijn. Elke verschuiving in de onderlinge verhouding moet op den duur den aard van het volk veranderen.

Het ligt voor de hand om te meenen, dat een verschillende vruchtbaarheid tusschen twee groepen noodzakelijkerwijze de getalverhouding tusschen die groepen veranderen moet. Wanneer in één ras de gezinsgrootte gemiddeld drie kinderen bedraagt,

en in een tweede ras in dezelfde symbiosegroep is het aantal kinderen vier per gezin, dan zou men meenen, dat betrekkelijk snel het vruchtbare ras het minder vruchtbare moet verdringen. Wanneer de bevolking toeneemt, terwijl één der samenstellende rassen in aantal gelijk blijft, dan moet inderdaad dit laatste meer en meer in de minderheid geraken. Het is echter niet noodzakelijk, om aan te nemen, dat het aantal geboorten per gezin beslist over de toename van de groep, immers deze heeft nog vele andere oorzaken. Wij zien volstrekt niet, dat de soorten van dieren met een buitengewoon groote vruchtbaarheid, de soorten met een kleine vruchtbaarheid verdringen, immers in een groep met een bijzonder sterke voortplanting kunnen (soms zelfs ten deele tengevolge van die sterke voortplanting) zeer veel jonge individuen mislukken, voor zij geslachtsrijp zijn.

Rondom ons huis in het Californische kustgebergte leefden twee soorten van ongeveer even groote ratten, met ongeveer dezelfde voedselgewoonten, een Neotomasoort, die groote takkenvestingen bouwde, en de gewone bruine rioolrat. De Neotomavrouwtjes gaven elk éénmaal in het voorjaar twee jongen, de bruine ratten gaven snel op elkaar groote worpen van acht tot twaalf jongen. Maar toch was er geen sprake van, dat de bruine rat de „packrat" verdrong. De levensduur van de Neotoma is zeer veel grooter dan die van de bruine rat en tengevolge van de concurrentie in koloniën van deze rat, mislukt het overgroote deel van de jonge dieren van drie tot vier weken.

Een tweede dierenvoorbeeld. De wilde zwijnen, die in ons land in Gelderland werden ingevoerd, zijn laat volwassen, en de zeugen brengen slechts éénmaal per jaar een viertal biggetjes, Onze tamme varkens echter zijn vroeg rijp, en elke zeug brengt tweemaal per jaar ongeveer tien biggen. Er is ook hier geen mogelijkheid, dat het tamme varken het wilde zwijn verdringt, dat zou hoogstens het geval zijn, wanneer de twee soorten in één enkele omgeving naast elkaar bestonden. Een groot deel van de gekweekte varkens wordt nu voor de slacht bestemd en blijft zonder nakomelingen.

De pessimistische levensbeschouwing van Gobineau en van zijn volgelingen in de eugenetische beweging, waarbij het verschil in vruchtbaarheid tusschen sociale klassen in de maatschappij wordt opgevat als een verschijnsel, dat den ondergang van de beschaving met zich moet meeslepen, is niet op de werkelijkheid gegrond, maar op simplistische berekeningetjes

en op een miskenning van de omstandigheid, dat wij, wat de bevolkingstoename betreft, in West-Europa in een overgangstijd leven (fig. 117).

In een bevolkingsgroep, die in een toestand verkeert, waarin groote gezinnen de gezinsleden onder een zwaren economischen druk doen leven, beperkt men de grootte van de gezinnen.

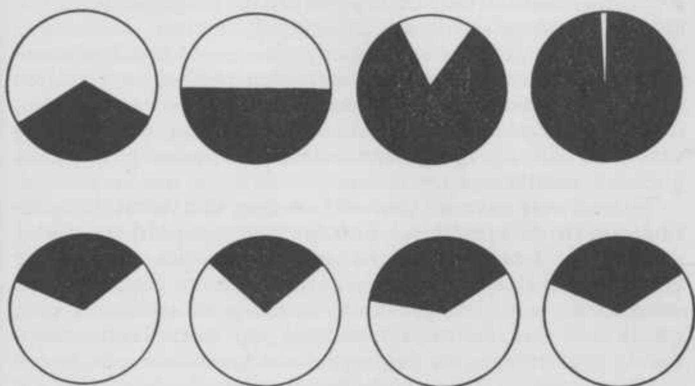

Fig. 117

Bovenste rij: Theoretisch aangenomen verandering van een bevolking door snellere vermeerdering van minderwaardige elementen.
Benedenste rij: Werkelijke toestand in een stabiele bevolking.

Wanneer de toestanden voor een groep zoo zijn, dat een groot gezin geen economischen handicap beteekent, in tijden van algemeenen welstand, heeft de bevolking in doorsnee grootere gezinnen.

In een dichtbevolkt land als het onze kan het ook hen, die de kunstmatige beperking van de gezinsgrootte betreuren, geenszins verwonderen, als de bevolking kleine gezinnen heeft. In verschillende standen en beroepen is die gezinsbeperking ongelijk sterk. Sommige auteurs hebben gemeend, dat de menschen met een goede positie in de maatschappij, die hun kinderen een dure opleiding willen geven, meer tot gezinsbeperking neigen, dan de meer zorgelooze arbeidersbevolking, die een geringer verantwoordelijkheidsgevoel tegenover de kinderen zou hebben.

Een klein deel van de verzamelde feiten, die het verband tusschen welstand en gezinsbeperking aantoonen, is

ongetwijfeld te beschouwen als propaganda van de eugenetische beweging. Maar het werkelijke verschil in vruchtbaarheid tusschen de „hoogere en lagere" klassen in onze maatschappij is klaarblijkelijk te wijten aan de omstandigheid, dat de gezinsbeperking van bovenaf naar beneden doorwerkt, en de waarschijnlijkheid is groot, dat, zoodra op dit punt weer een evenwichtstoestand zal zijn ingetreden, de gezinsgrootte in de geheele bevolking gelijkmatig zal zijn afgenomen.

Er zijn velen, die het verschil in gezinsgrootte tusschen maatschappelijk meer en minder welgestelden niet willen verklaren uit een beperking van de gezinsgrootte door de eerste groep, maar die omgekeerd aan bepaalde klassen van de bevolking verwijten, dat zij op onverantwoordelijke wijze zeer groote gezinnen voortbrengen.

Telkens weer ontmoet men de bewering, dat vooral de zwakzinnigen en de menschen, die door hun overgeërfden aanleg aan den „zelfkant van de maatschappij" leven, zich zoo geweldig voortplanten. Het is niet gemakkelijk om na te gaan hoe deze waan in de wereld is gekomen. In elk geval berust zij niet, zooals men zou meenen, op statistiek, op feiten. De bewering, dat de zwakzinnigen en de paupers zoo vruchtbaar zijn, is een voorbeeld van de propaganda der eugenetische beweging. De bewering wordt steeds weer gestaafd door anecdoten, door voorbeelden van een geweldig groot gezin van minderwaardige kinderen uit een stel ouders van slecht allooi, van een zwakzinnige moeder met vijf zwakzinnige kinderen en zoo voort. Behoorlijke cijfers over de voortplanting van de leerlingen van zwakzinnigenscholen bestonden blijkbaar niet, of als ze ergens verzameld zijn, dan gaven ze waarschijnlijk niet de resultaten, die de beweging voor haar propaganda kon gebruiken, want in de eugenetische litteratuur kan men geen cijfermateriaal vinden, dat aantoont, dat deze groep van de bevolking bijzonder vruchtbaar zou zijn.

Er zijn echter wel aanwijzigingen te vinden, die er op wijzen, hoe het denkbeeld dat deze groep van minderwaardigen zich zoo sterk vermeerdert, ontstaan kon.

In de eerste plaats is het een feit, dat statistieken van ongeveer 1920—1930 duidelijk aantoonen, dat er een verband bestaat tusschen inkomen en vruchtbaarheid, en wel zoo, dat de menschen met de hoogste inkomens de kleinste gezinnen hebben, en het is waarschijnlijk, dat men hieruit de conclusie getrokken

heeft, dat een groote gezin een symptoom is van een verminderd verantwoordelijkheidsgevoel! Op deze cijfers doorbordurende zouden wij gemakkelijk tot de veronderstelling kunnen geraken, dat dus nog verder naar beneden, bij de paupers, bij menschen, die als parasieten ten koste van de gemeenschap leven, de gezinnen nog wel grooter zullen zijn.

In de tweede plaats zijn er in alle West-Europeesche landen behoorlijke instituten opgericht, waar zwakzinnigen worden verpleegd, scholen gesticht, waar deze kinderen passend onderwijs krijgen en zijn er allerlei maatregelen getroffen, waardoor deze misdeelden gesteund en beschermd worden. Hiervan is het direkte gevolg geweest, dat het voor gemeentebesturen van belang is geworden, om gevallen van zwakzinnigheid bij de betrokken autoriteiten aan te geven, om zoo de patiënten mede van die hulp en steun te laten profiteeren.

Wanneer blijkt, zooals bij de Engelsche volkstellingen, dat in een spanne tijds van vijf en twintig jaar het aantal bekende zwakzinnigen in het land verdubbeld is, dan hebben we hier heel waarschijnlijk niet met een werkelijke vermeerdering van zwakzinnigheid te doen, maar eenvoudig met een verandering, waarbij tegenwoordig meer personen het brevet van „zwakzinnig" krijgen dan vroeger, toen voor deze zwakkeren geen steun van hoogerhand te krijgen was.

Hier komt bij, dat de invoering van een leerplichtwet noodzakelijkerwijs het percentage „zwakzinnigen" in een bevolking vermeerdert. Als maatstaf voor de zwakzinnigheid van een schoolkind geldt de aanleg om het onderwijs met vrucht te volgen. Een kind, dat op school niet mee kan met zijn jaargenooten, dat niet kan leeren lezen en schrijven of rekenen met de gewone, gebruikelijke lesmethoden, kan op de normale school niet blijven en moet, als het niet om een idioot gaat, op een speciale school voor achterlijken worden onderwezen. Wanneer zulke scholen niet bestaan, en wanneer er geen leerplichtwet is, komen kinderen van deze klasse, vooral op het platteland, niet op school, men vindt eenvoudig werk voor hen, zooals veehoeden en ze groeien op tot analphabeten, maar waarschijnlijk toch als in hun bescheiden plaatsje nuttige leden van de gemeenschap.

Bij het invoeren van een leerplichtwet gaat elk kind van een bepaalden leeftijd door deze zeef, en als gevolg worden alle zwakzinnigen in een land als zoodanig herkend. Het gevolg hiervan is ongetwijfeld een vermeerdering van het aantal erkend

zwakzinnigen, en deze vermeerdering neemt toe, tot een stabiele toestand is bereikt, namelijk op het oogenblik, waarop de laatste verstandelijk misdeelden, die bij het invoeren van de wet al boven den schoolplichtigen leeftijd waren, zijn uitgestorven.

Het is begrijpelijk, dat deze vermeerdering van het percentage als minder intelligent erkende personen in een bevolking, niets te maken behoeft te hebben met een werkelijke vermeerdering. Zulk een snelle vermeerdering als de verdubbeling van het aantal in vijf en twintig jaar, zou ook in geen geval ooit het gevolg kunnen zijn van groote gezinnen, door zwakzinnigen voortgebracht!

De zwakzinnigen, die men door het invoeren van een leerplichtwet herkent, maar die zonder deze wet niet herkend zouden zijn, behooren uit den aard van de zaak tot de lichte gevallen. Het is een eigenaardig feit, waarop KOENEN voor het eerst heeft gewezen, dat er veel meer zwakzinnige kinderen dan zwakzinnige volwassenen zijn. De verklaring ligt hierin, dat een kind, dat op school niet kan leeren lezen of schrijven, daarom in de maatschappij zich toch vaak wel heel normaal zal kunnen handhaven, en eenvoudig werk uitstekend zal kunnen doen.

Een van de moeilijkheden, die men ontmoet bij het zoeken naar cijfers over de voortplanting van de zwakzinnigen is wel, dat de speciale scholen voor deze kinderen nog niet zoo heel lang bestaan.

Voor Utrecht heeft de Heer VISSER, hoofd van de school voor buitengewoon onderwijs, de moeite genomen om voor een groot aantal oud-leerlingen van de school na te gaan, of zij gehuwd zijn, en zoo ja, hoeveel kinderen ze hebben voortgebracht.

De cijfers zijn buitengewoon verrassend, bezien in het licht van de gruwelverhalen over de geweldige vruchtbaarheid van deze groep van personen. Om de gegevens te kunnen beoordeelen gebruikte de Heer VISSER gegevens omtrent de huwelijken van de oudste oud-leerlingen van zijn school, vergeleken met een even groote groep van tijdgenooten uit gelijke sociale omgeving, die echter de gewone openbare lagere school bezochten.

In de eerste plaats bleek, dat een veel grooter percentage van de leerlingen van de gewone school gehuwd was, dan van de leerlingen van de school voor achterlijken, respectievelijk 64.4 en 32.5 procent van de leerlingen, die konden worden teruggevonden. Van veertig personen uit elk der twee groepen, welke

gehuwd waren, werd de leeftijd nagegaan, waarop het huwelijk werd gesloten, deze bedroeg voor de groep der achterlijken bij dertig mannen gemiddeld 26.2 jaar en bij tien vrouwen gemiddeld 23.6 jaar. In de groep van de normalen huwden de dertig mannen gemiddeld op een leeftijd van 26 jaar, de tien vrouwen op een gemiddelde leeftijd van 24.5 jaar. De huwelijksleeftijd is dus in beide groepen gelijk.

Het aantal kinderen, dat in 1936 aanwezig was, bedroeg voor de geheele groepen, per gezin in doorsnee 1.6 bij de achterlijke groep, bij de normale groep in doorsnee 1.64 per gezin. Uit een vergelijking van het aantal kinderen per gezin met een of meer kinderen, met het aantal voor de geheele Utrechtsche bevolking blijkt, dat de gezinnen in de onderzochte groepen nog vrij jong zijn in doorsnee. Visser heeft daarom afzonderlijk in beide groepen de twaalf oudste huwelijken onderzocht. Deze twaalf huwelijken hebben een gemiddelden duur van 13 jaar in de groep oud-leerlingen van de bijzondere school, van 11.75 jaar in de normale groep. Het aantal kinderen is 32 voor de 12 gezinnen, waarin een der ouders achterlijk was, en 28 voor de 12 gezinnen van de normale ouders. Dit verschil ontstaat niet, doordat in de groep met één achterlijken ouder het gezin niet, in de andere groep echter wel beperkt wordt, want als wij deze 12 gezinnen in beide groepen verdeelen in huwelijken die twaalf of minder jaren duurden, en in huwelijken van meer dan 12 jaar, dan vinden wij, dat het gemiddelde kinderenaantal in de normale gezinnen grooter is in de oudste huwelijken, 2.8 tegenover 2.— kinderen. In de gezinnen van oud-leerlingen van de zwakzinnigenschool echter vinden we het omgekeerde verschijnsel, de gezinnen die langer dan 12 jaar bestaan, hebben minder kinderen (2.4 per gezin) dan de gezinnen, die 12 jaar of korter bestonden (2.8).

Er is dus geen sprake van, dat de achterlijken noemenswaard grootere getallen kinderen zullen voortbrengen, integendeel, als wij rekening houden met de ongehuwden en de kinderlooze gezinnen, dan krijgen wij het resultaat, dat in 1936 per honderd oud-leerlingen van de bijzondere school veel minder kinderen zijn voortgebracht dan per honderd normale tijdgenooten.

De groote fout, die de meeste onderzoekers gemaakt hebben, welke de groote voortplanting bij zwakzinnigen hebben gevonden, zooals Green en Perkins is altijd geweest, dat zij verzuimden twee goed vergelijkbare groepen van tijdgenooten naast elkaar

te zetten. Wanneer, zooals meest het geval was, de gegevens omtrent de voortplanting van de zwakzinnigen dateeren uit een periode, die eenige jaren achter ons ligt, dan is hieruit al dadelijk de betrekkelijke grootte der gezinnen verklaard in een land waar de gezinsgrootte voortdurend afneemt.

Er zijn een aantal studies gemaakt over de grootte van de gezinnen, die zwakzinnige kinderen onder de gezinsleden tellen. MUCKERMANN en anderen vonden, dat de gezinnen, waaruit de in gestichten verpleegde zwakzinnigen voorkwamen, grooter waren dan die van de geheele bevolking. Ook bij zulke onderzoekingen dreigt het gevaar, dat men groepen vergelijkt, die niet geheel vergelijkbaar zijn, wanneer men niet als vergelijkingsmateriaal een groep gezinnen uit een overeenkomstige sociale omgeving kiest.

Wanneer tijdelijk een toestand bestaat, waarbij de grootste gezinnen worden gevonden bij arbeiders met lage inkomens, doordat de geboortebeperking nog weinig tot deze klasse is doorgedrongen, en de gestichten ontvangen hun kinderen meer uit deze bevolkingsgroep dan uit welvarender groepen, dan kan op deze indirecte wijze een verband bestaan tusschen gezinsgrootte en het voorkomen van zwakzinnige kinderen in instituten.

In landen, waar tengevolge van sociale wetgeving voor zieken en abnormale personen door de overheid wordt gezorgd, doen zich noodzakelijkerwijs twee verschijnselen voor, ten eerste een vermindering van de sterfte per duizend inwoners, en ten tweede een verschuiving van de kosten van verzorging en verpleging van de directe verwanten van de patiënten naar de overheid. Door die toenemende kosten van overheidszorg voor zieken en onvolwaardigen wordt bij oppervlakkige waarnemers gemakkelijk den indruk gewekt, dat het percentage van de bevolking dat deze verzorging behoeft, voortdurend stijgt, ook al blijft van generatie tot generatie de toestand stabiel.

Ofschoon het wel heel duidelijk is, dat de verschillen, die wij tusschen individuen in één volk waarnemen, voor een deel berusten op verschillen in genotype, dus op aangeboren aard, weten we toch ook, dat er belangrijke niet-erfelijke ontwikkelingsfactoren zijn, die bij den mensch den eindtoestand, dus de kwaliteiten van het individu helpen bepalen. Vooral tweelingsonderzoekingen van den laatsten tijd, waarin ook vooral paren eeneiïge tweelingen zijn onderzocht, die in geheel verschillende

omgeving opgroeiden, maken het duidelijk, wat al van te voren heel begrijpelijk was, dat een groot deel van de ellende, die wij waarnemen, gevallen van psychosen, van ziekten, afwijkingen en armoede, door inwerking van ongunstige combinaties van omgevingsfactoren wordt veroorzaakt.

Op het eerste gezicht lijkt het, dat het uitschakelen van een groot aantal personen van de voortplanting, omdat ze een afwijking vertoonen, die voor een belangrijk deel op aangeboren aard berust, van grooten invloed moet zijn op het voorkomen van die afwijking in toekomstige geslachten. Het beste kunnen wij deze vraag aan de hand van enkele grafische voorstellingen bespreken.

Wanneer in een volk een betrekkelijk klein aantal personen

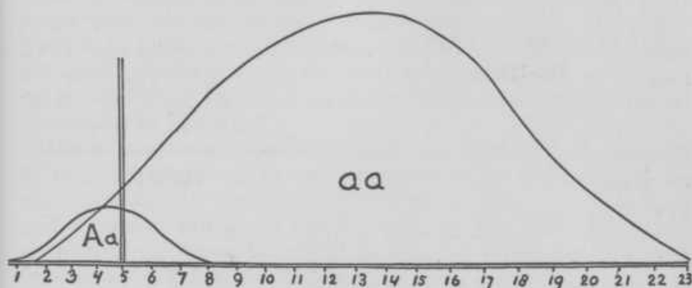

Fig. 118

voorkomen, die een gen *A* bezitten, dat een ongewenschte invloed op hun ontwikkeling heeft, dus het allereenvoudigste geval van een „dominante eigenschap", dan zouden wij die toestand kunnen weergeven, zooals in Fig. 118.

Langs de basislijn zijn de verschillende qualiteiten van de menschen op dit eene punt aangegeven. Wij nemen nu aan, dat de personen links van de dubbele staande lijn de ongewenschte eigenschap in hinderlijke mate vertoonen. Links van die lijn vallen de groote meerderheid van de personen met *A* (*Aa*), rechts daarvan weinige *Aa* menschen, en de groote meerderheid van de *aa* individuen. Gaan we nu alle personen, links van de verticale lijn, van de voortplanting uitsluiten, dan scheiden we daarmee volstrekt niet alle *Aa* van alle *aa* menschen, sommige van de genetisch-afwijkende menschen blijven fertiel, een groot

aantal menschen met „normale aanleg", (*aa*) worden weggeselecteerd.

Het zou ook kunnen, dat, zooals in fig. 119, de factor *A* zooveel invloed had, dat bijna alle *Aa* menschen links van de lijn kwamen te liggen. In dat geval zou de selectie wel eenigen invloed hebben op de samenstelling van de volgende generatie (fig. 120).

De meeste z.g. „erfelijke" afwijkingen bij den mensch zijn

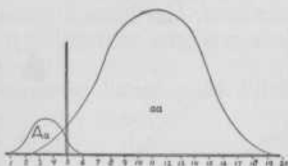

Fig. 119

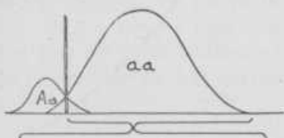

Fig. 120

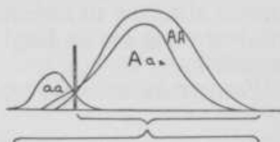

Fig. 121

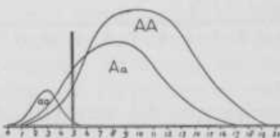

Fig. 122

echter recessief. In zulke gevallen bestaat de bevolking uit vele *AA* en *Aa*, in hoofdzaak normale, menschen en een minderheid van recessieve *aa*, afwijkers. Wij krijgen dan een toestand zooals we die in fig. 121 hebben voorgesteld. Wanneer we alle personen links van de selectiegrens uitsluiten van de voortplanting, dan heeft dat in dit geval heel weinig invloed op de samenstelling van de bevolking, immers de meeste *aa* kinderen worden niet van *aa* ouders geboren, maar ontstaan uit huwelijken van twee *Aa* personen met elkaar.

Op fig. 122 is dat grafisch voorgesteld.

Hoofdstuk VII

EUGENETISCHE MAATREGELEN EN DE EUGENETISCHE BEWEGING

Als wij waarnemen, dat door sommige schrijvers de ophooping van werkelooze en onbruikbare armen in sommige steden en in afgelegen bergstreken, wordt geweten aan een echte genetische degeneratie, terwijl anderen evenzeer overtuigd zijn, dat in dit proces voornamelijk sociale, niet-overgeërfde factoren verantwoordelijk zijn voor dit resultaat, dan is het duidelijk, dat hier nog een groot arbeidsveld voor sociologen en genetici braak ligt. Ook op ander gebied behooren veel feiten verzameld te worden.

Het is hoog noodig, dat heel veel feiten verzameld worden, om te onderzoeken, waar in onze tegenwoordige maatschappij de grens tusschen de constant blijvende rassen ligt.

We moeten een groot aantal vragen stellen, waarvan de beantwoording allernoodzakelijkst is. Hoeveel verschillende rassen bestaan er in het land? Is het gewenscht, dat er meer dan één huwelijksgemeenschap in een land blijft bestaan? Welke oorzaken houden de rassen gescheiden?

Dit zijn slechts enkele van de allerbelangrijkste vragen, en het is duidelijk, dat op geen van deze vragen op het oogenblik een antwoord te geven valt.

Toch is het van het grootste belang, dat we op al deze vragen een antwoord krijgen. Want als in een land als Nederland een twintigtal rassen bestaan, dan spreekt het vanzelf, dat daar groepen onder zijn, waarvan we maar weinig vertegenwoordigers noodig hebben, en groepen, die de meerderheid van het volk dienen uit te maken.

Wanneer wij de geheele menschheid of zelfs maar de geheele bevolking van een land, aanzien voor één kaleidoscopisch door elkaar gemengde en gekruiste groep, dan is er inderdaad alle reden voor om als ideaal bij de voortplanting van zulk een groep een massaselectie te nemen, we moeten dan de voortplanting

van de geslaagde, geschikte menschen zooveel mogelijk bevorderen en die van de mislukten, de overtolligen of de misvormden, zooveel mogelijk tegengaan.

Het vage ideaal van de eugenetische beweging, de verschuiving van het zwaartepunt van de voortplanting bij den mensch van de maatschappelijk zwakken naar de maatschappelijk sterken komt soms neer op een gevoel van superioriteit van de eigen persoonlijkheid en de eigen groep over menschen, die er wat anders uitzien en die zich wat anders kleeden dan wij zelf.

Wanneer we eenmaal inzien, dat in een land vele rassen naast en boven elkaar kunnen voorkomen, die elk een doorsnee kwaliteit hebben, en daardoor een bepaalden doorsnee aanleg voor bepaald werk, dan komt de vraag naar de juiste getalsverhouding tusschen die groepen. Het is duidelijk, dat de ideale verhouding met de tijden kan veranderen. Voor een landbouwsysteem, waarin practisch elke bewoner een klein eigen boertje is, die zijn eigen planten teelt en dieren fokt en alles zelf doet met zijn gezin, heeft men menschen noodig met een bepaalde mentaliteit, een grooten zin voor practische economie, geschiktheid voor dagelijksch terugkeerend routinewerk. Voegt men den grond in groote communale boerderijen samen, en gaat men den landbouw in het groot machinaal drijven, dan kan men minder menschen in den landbouw gebruiken en dan heeft men minder, maar ook anderssoortige menschen daar noodig.

Is het noodzakelijk of zelfs maar gewenscht, dat de nu bestaande rassen in een volk als afzonderlijke groepen gescheiden blijven, of is het beter, dat zij door herhaalde kruisingen in één groot rasloos mengsel ondergaan?

Voor het voortbestaan van afzonderlijke rassen kunnen zeer verschillende redenen zijn. Als twee rassen in één symbiosegroep samen leven, en daarbij elkaar aanvullen, doordat de personen van de eene groep geschikt zijn voor de eene soort noodzakelijk werk, terwijl de menschen uit de andere groep door hun verschillenden aanleg weer voor ander werk deugen, dat toch ook, in het belang van de gemeenschap, gedaan moet worden, dan is het behoud van die rassen om deze reden reeds uitermate gewenscht. Het ideaal is dan zelfs een toestand, waarbij elk van die rassen een eigen rassenbewustzijn, een gevoel van saamhoorigheid bezit, dat maakt, dat huwelijken van rasgenooten met elkaar voldoende in de meerderheid zijn om het voortbestaan van de rassen te waarborgen.

Rassenkruising is ongewenscht daar, waar werkelijk nu nog naast elkaar enkele elk op zich zelf goed aangepaste rassen bestaan. Twee rassen, die elk voor zich door hun kiemsamenstelling, dus door hun stel genen, voor het leven geschikt zijn, zijn te vergelijken met twee series van machines, twee merken van rijwielen, of naaimachines. Men kan niet ongestraft enkele onderdeelen van de machine van het eene fabrikaat verwisselen tegen de gelijknamige onderdeelen van een machine van een ander merk, zonder de kwaliteit van beiden te schaden, de kans is zelfs groot, dat wij een onbruikbare machine verkrijgen.

Wanneer twee rassen van menschen, of van hoenders, of honden beiden uitstekend zijn, en deugen voor het leven, dat elk ras gewoonlijk leidt, dan is het hoogstwaarschijnlijk, dat de bastaarden, maar vooral ook de nakomelingen van de bastaarden, genencombinaties zullen hebben, die hen zoowel voor het leven van de eene als voor dat van de andere groep, onbruikbaar maken. Er is alle reden voor om aan te nemen, dat de geestelijke en lichamelijke ziekten en afwijkingen, die de medici onder de genetici tot hun veld van studie maken, voor den eersten keer vooral door nieuwe combinaties van genen na bastaardeering ontstaan.

Overal, waar het duidelijk is, dat verschillende rassen bestaan, behoort men er naar te streven, dat die rassen als afzonderlijke huwelijksgemeenschappen bestaan blijven, en dat bastaardeering tot een minimum beperkt blijft.

In landen, waarin door een massa-immigratie van menschen uit de meest verschillende wereldstreken een door en door gemengde en dooreengekruiste Europeesche blanke bevolking is ontstaan, soms ook nog gemengd en gekruist met inheemsche elementen, zooals in Brazilië, soms bijna in het geheel niet, zooals in Zuid-Afrika, soms heel weinig, zooals in Noord-Amerika, daar staan we voor een heel ander geval. Hier zijn de slechte gevolgen van rassenkruising niet meer te vermijden, hier bestaan voorloopig ook geen genetisch verschillende nieuwe rasgroepen.

Gelukkig zijn in dergelijke „nieuwe" landen de bestaansmogelijkheden ook voor minder ideaal geëquilibreerde menschen voorloopig nog beter, dan in de overbevolkte landen van Europa. Voor zulke landen geldt heel sterk, dat men meer dan in andere, oudere kultuurlanden, alles vermijden moet, wat het ontstaan van kinderen met nieuwe onverwachte recessieve afwijkingen in de hand zou kunnen werken, gezien de waarschijnlijk zeer

groote algemeene onzuiverheid, en dat wil dus zeggen, dat men in zulke landen meer nog dan in oudere landen huwelijken tusschen verwanten dient tegen te gaan.

Bij alle voorstellen, die tot doel hebben, de voortplanting bij den mensch te regelen, tot heil van den mensch zelve, moet men ongetwijfeld rekening houden met het bestaan binnen een volk van afzonderlijke huwelijksgemeenschappen, dus van rassen. Deze rassen moeten in elk geval als afzonderlijke eenheden worden beschouwd, en de eerste overweging moet altijd zijn, of het gewenscht is, de voortplanting van een of meer van die rassen ten koste van die van andere groepen te bevorderen. Laat men de voortplanting van menschengroepen aan zich zelf over, dan geldt hier geenszins, dat elke groep neiging heeft om zich geregeld in sterke mate uit te breiden. De snelheid van de voortplanting van een groep, hetzij dat dit een genetisch, of een economisch bepaalde groep is, regelt zich naar de omstandigheden. Daar, waar een groot aantal kinderen een voordeel is, maatschappelijk en economisch, zooals bij het oude Russische dorpssysteem van een geregelde verdeeling van het land over het aantal „eters", daar vindt men groote gezinnen. Dat geldt ook voor gezinnen van kleine boeren, waar de kinderen vroeg meewerken, voor landen, waar jonge kinderen in fabrieken geëxploiteerd worden, zooals in Japan en vroeger bij ons.

Wanneer, bijvoorbeeld door een overbevolking tengevolge van betere hygiënische toestanden en een geringere kindersterfte, of tengevolge van sociale fabriekswetgeving of leerplichtwetten, kinderen lang ten laste van hun ouders zijn, en slechts een korten tijd meehelpen het gezin instand te houden, dan gaat de gezinsgrootte hierdoor in deze groepen dalen.

Een groot bezwaar, dat men tegen sommige op het eerste gezicht logische eugenetische maatregelen moet inbrengen, is wel, dat men door de aandacht te concentreeren op de individueele kwaliteiten van bepaalde personen, het bosch uit het oog verliest door de vele boomen. Hoe langer hoe meer interesseert de eugenetische beweging zich voor de overerving van detailpunten, van op zichzelf zeer ongewenschte kwaliteiten, de z.g. overgeërfde fouten en ziekten.

Bij de beoordeeling, of een huwelijkscandidaat als zoodanig aanbevelenswaardig is, kan men in de eerste plaats letten op de persoonlijke kwaliteiten van het individu. We kunnen dan verder gaan, en nakijken, of ook de ouders en grootouders

normale, gezonde menschen waren, vrij van erfelijke gebreken. Maar een eenigszins voldoende garantie voor genetische zuiverheid kunnen we iemand zoo nooit geven.

Van het allergrootste belang zou het zijn om in een geval van een voorgenomen huwelijk, te kunnen uitmaken of de beide huwelijkscandidaten tot één en dezelfde genetische groep behooren, en of ze werkelijk toch zoo weinig mogelijk aan elkaar verwant zijn.

Het beginsel van de nieuwe Duitsche bepalingen, waarbij paal en perk wordt gesteld aan het door elkaar huwen van Joden en niet-Joden is juist. Toen vóór enkele tientallen van jaren in West-Europa de Joden zelf waakten tegen gemengde huwelijken en zoo hun rasgroep zoo zuiver mogelijk hielden, nam geen niet-Jood daar aanstoot aan. De geweldige toename van het aantal gemengde huwelijken, tot een punt, waarop veertig procent van de Joden met niet-Joden huwden, was stellig niet in het voordeel van de groep van de Joden. Het is de vraag, of een segregatie van zulke groote groepen als die van de Joden in Duitschland niet te laat is doorgevoerd, nu zoo heel veel vreemde elementen in de groep zijn binnengekomen.

Wanneer het mogelijk is om het rasbewustzijn van groote, vrij zuivere groepen in een bevolking te bevorderen, tot een punt, waarop de rassen naast elkaar en met elkaar kunnen leven en werken, dan is dat stellig in het voordeel van een volk, massabastaardeering kan niet anders dan schade doen. Voor de Joden, waaraan het Duitsche volk uit kultureel oogpunt groote verplichtingen heeft, is het grievend, dat hun segregatie gemotiveerd wordt met een brevet van vreemd volk en door de kwalificatie minderwaardig. Wanneer de zes tot tien andere rassen, die met elkaar het Duitsche volk vormen, allen gelijktijdig met de Joden uit elkaar waren gezocht en in huwelijksgemeenschappen gecombineerd, dan was dat zeker uit een genetisch oogpunt bekeken een uitstekenden maatregel geweest.

We moeten niet vergeten, dat de voortplanting bij den mensch uiterst langzaam is, vergeleken met die van onze huisdieren bijvoorbeeld. Het is bij de huisdieren in enkele jaren te zien, dat een groep met vele bastaarden in allerlei opzichten minderwaardig is, bij den mensch duurt dat een langen tijd!

Er is eigenlijk maar één bruikbaar criterium voor kwaliteit, bij levende wezens, en dat is de mate van geschiktheid voor de levensomstandigheden, waarin de individuen leven.

Het is belachelijk om bij honden te spreken van een goed en een slecht ras, zonder meteen het doel te vermelden waarvoor men honden zoekt. Binnen een ras van herdershonden, of binnen een ras van setters zijn sommige dieren beter dan andere, betere herdershonden namelijk of betere setters, maar als we ons een groep honden konden voorstellen, gefokt uit bastaarden van setters met herdershonden, en waarin dus alle genen, waarin beide rassen verschillen op alle mogelijke wijze door elkander gecombineerd bij verschillende individuen voorkomen, dan kan men in die groep bastaarden niet meer volgens eenvoudige kenmerken de waardevolle honden van de inferieuren herkennen. Bijna alle honden van de groep zullen zoowel voor het eene als voor het andere doel inferieur blijken, al is de kans niet buitengesloten, dat een enkele geniale herdershond of setter in het mengsel zal voorkomen. Uit een oogpunt van gebruikswaarde is de variabele groep in doorsnee ver beneden het gemiddelde van elk der uitgangsrassen.

Ik ken vele personen, die uit een gemengd huwelijk met één Joodsche ouder geboren zijn, en er is zeker geen sprake van, dat zulke personen op eenige wijze minderwaardig zijn, eerder is het tegendeel waar. Het gevaar komt echter pas, wanneer de kinderen van de tweede generatie gaan opgroeien, want zulk een tweede generatie kan niet anders dan geweldig variabel zijn.

Heel vaak zien we als argument tegen een segregatie van rassen bij den mensch aangevoerd, dat immers toch, niettegenstaande de scheiding, steeds onechte bastaardkinderen geboren zullen worden, de afscheiding kan nooit absoluut zijn.

Men ziet echter hierbij over het hoofd, dat de getalsverhouding, waarin bastaarden tot beide ouderrassen in een bevolking staan, van enorm grooten invloed is op het lot van de bastaarden en hun nakomelingen. Wanneer van tijd tot tijd enkele bastaarden tusschen twee bestaande rassen worden voortgebracht, dan zal elk van die bastaarden, en zeker elk van zijn kinderen in een van de twee rassen worden opgenomen. We zagen dat verschijnsel bij huisdieren onder den naam „verdringingskruising".

In ons geval van de bastaarden van de Javaansche met de Sumatraansche veldrat onstonden uit een in kooien geïsoleerde groep van bastaarden en hun kinderen, dieren met de nieuwe eigenschappen albinisme en dansen. Waren echter onze eerste bastaarden in Buitenzorg ontsnapt, dan was het kleine

groepje stellig zonder een spoor achter te laten door de groote menigte van Javaansche huisratten geabsorbeerd.

De toch altijd slechts betrekkelijk geringe import van mestiezen uit Indië in ons land verdwijnt zonder veel sporen na te laten in onze Nederlandsche bevolking. In Indië zelf echter, waar de mestiezen tot op zekere hoogte door de volbloed Europeanen worden afgestooten, en waar ze, om politieke redenen, van meet af aan van de inlandsche bevolkingsgroepen afgescheiden zijn gehouden, daar heeft zich een soort van indomiddenstand gevormd, een groote, hoogst variabele groep van bastaarden en bastaardnakomelingen.

De tijd zal leeren, hoe het systeem van afscheiding van de Joden met hunne bastaarden samen, in Duitschland zal uitwerken. Uit een genetisch oogpunt kan zulk een maatregel de groep van de Joden slechts ten goede komen, zonder die maatregel was het Duitsche Jodendom in enkele eeuwen in een Duitsch sterk variabel mengras van een samenstelling en een type, dat onmogelijk kan worden voorspeld, opgelost geweest.

Vreemd genoeg is in de eugenetika van de laatste twintig jaren het rassenprobleem sterk op den achtergrond geraakt, tegenover het streven naar verbetering van het volk door individueele selectie.

Men ziet de gestichten met doofstommen en zwakzinnigen, men kent de groote kosten van krankzinnigenverpleging, en het ligt voor de hand, dat men makkelijk oordeelt, dat, voor zoover al die afwijkingen op erfelijken aanleg berusten, maatregelen, die de voortplanting regelen bij den mensch, evenzeer als bij zijn huisdieren, een zuivering van het volk van zulke ongewenschte afwijkingen tengevolge moet hebben.

Zoo is het te verklaren, dat zoovele artsen vlijtig stamboomen hebben opgesteld, waaruit het voorkomen van één zelfde afwijking of ziekte in een aantal elkaar opeenvolgende geslachten blijkt. Men ontdekt zoo gevallen van z.g. „erfelijke ziekten en afwijkingen" en meent dan, dat het betrekkelijk eenvoudig zal zijn, met behulp van wettelijke maatregelen tegen de verspreiding van deze afwijkingen en ziekten op afdoende wijze te velde te trekken.

In een van de eerste hoofdstukken bespraken wij het feit, dat in het algemeen bij den mensch alleen die gevallen goed bestudeerd kunnen worden, waarin we afwijkingen vinden, die over den normalen toestand domineeren, en in één gen verschillen, of

wel, waarin de afwijking „enkelvoudig recessief" is, wat dan meestal zeggen wil, dat de afwijkende individuen een gen missen, dat aan alle andere personen eigen is. Wanneer we de mogelijkheid bespreken willen, door selectiemaatregelen bij den mensch iets van belang te bereiken, waar het z.g. „erfelijke" ziekten en gebreken betreft, dan nemen we het beste eerst het geval van een enkelvoudig recessief kenmerk.

We hebben dan dus met een geval te doen, waarin iemand, een bepaald gen, dat in de ontwikkeling van een menschenkind een belangrijke taak vervullen moet, noch van zijn vader, noch van zijn moeder heeft meegekregen in het ei, waaruit hij zich ontwikkeld heeft.

Enkele voorbeelden van zulke recessieve afwijkingen of ziekten zijn de vatbaarheid voor tuberculose, sommige vormen van zwakzinnigheid, krankzinnigheid, doofstomheid, albinisme. In zulke gevallen kunnen dus de normale personen dat eene gen in dubbele dosis hebben in al hun cellen, ze zijn dan homozygoot voor dit gen, en we kunnen hun formule *AA* schrijven. Maar het is ook mogelijk, dat een „normaal" persoon heterozygoot is, *Aa* en dus het gen maar aan de helft van zijn kinderen meegeeft.

In elk geval, waarin uit twee normalen een recessieve afwijker ontstaat, hebben we dus een huwelijk van twee heterozygoten met elkaar (*Aa* x *Aa*). Komt dus de afwijking betrekkelijk zelden voor dan beteekent het bestaan van zulke huwelijken, die *aa* kinderen geven, dat er in de bevolking tamelijk veel heterozygoten moeten voorkomen. De meeste heterozygoten (*Aa*) zullen een huwelijk aangaan met homozygoten (*AA*) en uit zulk een huwelijk (*AA* x *Aa* = 50% *AA* en 50% *Aa*) komen geen afwijkers, maar weer vijftig procent heterozygoten.

Pas wanneer een keer twee heterozygoten huwen, zullen enkele kinderen met de recessieve afwijking geboren kunnen worden.

Waar komen die heterozygoten in de normale bevolking vandaan? Uit het voorbeeld van de gele ratten, die ontstonden uit de soortparingen in onze huisrattenproeven, en uit het geheel hieraan parallele voorbeeld van de ellenlange erwten van De Haan blijkt, dat het mogelijk is, dat zulke onzuiverheden door rassenkruising ontstaan, en dat het daarvoor niet noodzakelijk is, dat een van de gekruiste rassen zelf het recessieve kenmerk vertoont. Het is goed denkbaar, dat een van de vele genen, die

bij een Hollander samen noodig zijn voor het ontstaan van pigment, bij een Soendanees niet voorkomen, maar dat de Soendanees in de plaats daarvan een ander gen bezit, dat samen met de vele andere genen van zijn kern, een zelfde donkermakende werking heeft. Een Indo zou dan voor dat gen heterozygoot kunnen zijn, en zoo zouden kiemcellen zonder dat gen naar Europa kunnen komen.

Een tweede mogelijkheid, die niet geheel uit te sluiten is, is mutatie, het verloren gaan van een gen uit een chromosoom. Het is bij den mensch op het oogenblik volkomen uitgesloten, mutatie te bewijzen, maar dat beteekent niet, dat het onmogelijk is, dat ook zonder rassenkruising bij den mensch door onregelmatigheden bij het gewone proces van de kerndeeling, een enkele keer kiemcellen zouden kunnen ontstaan, die een of ander belangrijk gen ontbeerden.

Wij moeten er in elk geval rekening mee houden, dat binnen een ras, maar zeker binnen een volk, waarin vele rassen bestaan, een aantal menschen voorkomen, die onzuiver (heterozygoot) zijn voor genen, die in dat volk voor een normale ontwikkeling van embryonen en kinderen noodig zijn.

Wanneer we met een recessieve eigenschap te doen hebben, duiken op het onverwachtst in het volk hier en daar kinderen op, die het gen missen, en die dus de z.g. overgeërfde eigenschap vertoonen. En dan komt daardoor meteen in het middelpunt van de belangstelling de vraag, hoe we dat optreden van die ongelukkige recessieven zoo veel mogelijk kunnen tegengaan.

Voor een beantwoording van die vraag is het van heel veel belang om een oordeel te vormen over het lot van die menschen, die zulk een factor missen. In elk geval is het van veel belang om te weten, of zij zich voortplanten of niet. Er zijn gevallen, waarin het ontbrekende gen van zulk een groot belang is, dat de kinderen die het missen, een groote kans hebben om jong te sterven. Er zijn echter ook gevallen, waarin dat niet het geval is, hetzij doordat de afwijking van weinig belang is, hetzij dat het ontbreken van het gen zich pas in een laat ontwikkelingsstadium openbaart, zoodat er kans is, dat het individu reeds gehuwd is en zich heeft voortgeplant vóór het als afwijkend herkend wordt.

Wij moeten wel bedenken, dat wij, in het geval van een dergelijke recessieve afwijking, in de bevolking twee soorten van menschen hebben ten opzichte van een bepaald gen, menschen, die het bezitten, en die dus normaal zijn, of ze het gen in beide

kiemcellen of slechts in een van beide verkregen hebben, en ten tweede menschen, die het gen missen.

De stamboomen, die we in zulke gevallen van de voorouders en verdere verwanten van de afwijkende menschen kunnen opstellen, zullen er heel verschillend uitzien, al naar de afwijkers aan de voortplanting deelnemen of niet. In gevallen, waarin de recessieven zich voortplanten zullen we vaak, terugzoekende in den stamboom onder de voorouders enkele generaties terug ook weer enkele gevallen van de afwijking ontdekken, en deze afwijking slaat dan soms een geslacht over.

In het tweede geval, waarin de afwijking het individu van de voortplanting uitsluit, of althans hiervoor slechts een geringe kans geeft, zullen we zien, dat de afwijkende individuen elk een dooden knop vormen aan een tak van den stamboom, de „erflijnen" loopen op de afwijkende individuen dood.

Wat zouden wij nu kunnen doen om, in het geval van een hoogst belangrijke, voor het leven onmisbare ontwikkelingsfactor, er voor te zorgen, dat zoo weinig mogelijk kinderen zonder dien factor worden geboren? Wat doet een plantenteler of een fokker in zulk een geval? De plantenkweeker zou zich vóór dertig jaar waarschijnlijk tevreden gesteld hebben met het verwijderen van de afwijkende individuen. Maar tegenwoordig zijn de plantenkweekers niet meer zoo naief, zij hebben hun selectiemethoden aan de gegevens van de erfelijkheidsleer aangepast, en zij kiezen tusschen familiegroepen. Als het er om gaat een recessieve eigenschap uit een ras van planten kwijt te raken bijvoorbeeld het „schieten" bij bieten, dan kiest de kweeker voor de voortplanting die familiegroepen, waarin geen schieters voorkomen, en hij ruimt de groepen op, waarbinnen wel schieters gevonden worden. Om de schieters kwijt te raken, offert hij een veel grootere groep van, op zichzelf waardevolle, bieten op.

Een conservatieve dierenfokker, die weinig begrip van genetika heeft zou in een dergelijk geval waarschijnlijk eenvoudig de afwijkers van de voortplanting uitsluiten, maar de naaste verwanten van deze afwijkers in zijn fokkerij verder gebruiken.

Er zijn echter ook dierenfokkers, die in bepaalde gevallen een groot aantal op het oog normale verwanten van afwijkers, door passende proefparingen op zuiverheid of onzuiverheid onderzoeken, en die op deze wijze, na uitsluiting van de onzuiveren, betrekkelijk snel het ras van ongewenschte elementen zuiveren.

Wanneer wij als genetici willen nagaan, in hoeverre ook bij den mensch maatregelen uitvoerbaar zijn, die ten doel hebben het optreden van recessieve afwijkingen tegen te gaan, dan moeten we allereerst even de punten van overeenkomst en van verschil tusschen de menschen aan den eenen en de huisdieren en kultuurplanten aan den anderen kant nagaan. Zonder twijfel berust ook bij den mensch het optreden van recessieve afwijkingen op onzuiverheid voor genen. De verdeeling van een gen over de helft van de kiemcellen, die een heterozygoot produceert, verloopt bij den mensch geheel op dezelfde wijze als bij de dieren en planten. Maar er zijn daarnaast allerlei heel belangrijke verschilpunten.

Methoden, die in de plantenteelt door den aard van het materiaal uitstekend uitvoerbaar zijn, zooals het uitroeien van groote groepen, omdat er afwijkers tusschen zitten, zijn bij den mensch ten eenenmale uitgesloten. Hoogstens kunnen we in die gevallen, waarin een nieuw land voor emigratie wordt opengesteld, maatregelen nemen, die ten doel hebben slechts emigranten uit die landen toe te laten, waar de bevolking van zoodanigen aard is, dat wij verwachten mogen, dat zij van het kolonisatieplan een succes maakt.

In sommige gevallen van dierenfokkerij hebben we een moeilijkheid te overwinnen, die geheel overeenstemt met die, welke wij bij den mensch tegenkomen, namelijk het voorkómen van onzuiverheid voor heel belangrijke genen. In vele rassen van dieren komen recessieve afwijkers voor, honden met gebitsafwijkingen, varkens met aangeboren misvormingen, runderen met een ongewenschte kleur (rood in een zwart ras), hoenders met een afwijkenden kamvorm (enkelkam kuikens bij Wyandotten). In al deze gevallen is het onmogelijk om de onzuivere dieren, voor ze zich voortplanten van zuivere te herkennen. In deze omstandigheden kunnen wij in de fokkerij de methode van „proefparingen" toepassen. We kunnen Wyandotte hanen elk met een enkelkam hen paren, om te zien of ze alleen maar rozekam kuikens geven, of 50% enkelkam kuikens, en dan kunnen we de onzuivere hanen opruimen om uitsluitend van de zuivere door te fokken. In de runderfokkerij kunnen we een stier, die eens een rood kalf gegeven heeft, slachten, en vervangen door een jongen stier, waarvan we weten, dat alle kalveren uit roode koeien zwart zijn.

Zooals we zien, beteekent proefparing echter het uitsluiten

van een aantal mannelijke dieren van de voortplanting, en tegelijkertijd beteekent het polygamie. Bij runderen, varkens, hoenders, hebben we in de fokkerij slechts één enkel mannelijk fokdier noodig bij een groot aantal vrouwelijke dieren, en daarom kunnen we een groot aantal mannelijke dieren opruimen, als we ze als onzuiver herkend hebben.

Bij den mensch, waar praktisch overal monogamie heerscht, en waar de voortplanting van een groep dus gaat door middel van echtparen, is proefparing volkomen uitgesloten. Dat moeten we altijd voor oogen houden als we maatregelen overwegen van eugenetischen aard.

Wanneer we terugdenken aan een tijd, die vijf en twintig jaar achter ons ligt, en waarin de plantentelers pas kort, maar de fokkers nog in het geheel niet er aan dachten, profijt te trekken van de lessen van de genetika, dan herinneren wij ons, dat de fokkers vrij algemeen van meening waren, dat het uitschieten van de recessieven in de genoemde gevallen een maatregel was, die heel veel succes beloofde. Ook tegenwoordig nog is het heel gewoon, dat een fokker meent, dat hij, door het gestadig doorfokken van de allerbeste individuen, en door het uitschieten van de afwijkers, zijn ras verbetert.

Op het eerste gezicht lijkt het ook logisch om in die gevallen, waarin telkens weer een klein aantal individuen met ongewenschte eigenschappen worden geboren, deze afwijkers te verwijderen, in de meening, dat men hierdoor de kwaliteit van de volgende generatie in belangrijke mate verbeterd heeft.

Een betrekkelijk eenvoudige berekening is voldoende om duidelijk te maken, dat het uitsluiten der recessieven van de voortplanting niet een maatregel is, die snel tot het gewenschte doel, zuivering van het ras, leidt, wanneer men de heterozygoten, dus de individuen, die het bepaalde gen maar van één ouder erfden, niet herkent.

De groote moeilijkheid is hierin gelegen, dat de afwijkers bijna uitsluitend van normale, typische individuen, afstammen. Deze afwijkers worden alleen geboren uit een combinatie van twee heterozygoten. Zulk een combinatie van twee heterozygoten echter, geeft, behalve een kwart afwijkers, die we herkennen kunnen en opruimen, ook 50% nieuwe heterozygoten, die de onzuiverheid in het ras verder geven kunnen.

Wanneer we uitrekenen, hoe snel een groep zuiver wordt voor een gen, als we altijd alle individuen, die zonder dat gen

worden geboren van de voortplanting uitsluiten, dan komen we tot het merkwaardige resultaat, dat zulk een maatregel van selectie buitengewoon langzaam aan werkt.

Het eenvoudigste is het wel, als wij tot maatstaf van het resultaat der selectie het aantal geslachten nemen, dat noodig is om het aantal per generatie geboren afwijkers tot de helft terug te brengen. Om de berekening te kunnen uitvoeren, doen we het beste, voorloopig aan te nemen, dat door de geheele groep heen de vruchtbaarheid gelijkmatig is, en dat elke combinatie van twee individuen slechts weer twee individuen in de volgende generatie oplevert.

Wij kunnen dan berekenen, dat die afname van het percentage afwijkers sneller geschiedt, naarmate het oorspronkelijk grooter is. Hoe geringer het aantal afwijkers in een groep, des te minder resultaat heeft zulk een selectie. Dat is begrijpelijk, als we bedenken, dat het samenkomen van twee heterozygoten zeldzamer wordt al naar mate deze in de bevolking zeldzamer zijn.

Uit een publicatie van Bodewig neem ik de volgende cijfers over: In Duitschland zijn ongeveer 60.000 Schizophrenie patiënten. Als het waar is dat deze vorm van krankzinnigheid op het ontbreken van een gen berust, dan zou men dertien generaties lang (ongeveer vier eeuwen) alle Schizophrenen moeten steriliseeren om dit aantal op de helft, dus op 30.000 terug te brengen. Hiertoe zou men dan in die periode 600.000 patiënten gesteriliseerd hebben. Om later dat aantal van 30.000 weder op de helft, dus op 15.000 terug te brengen zou heel veel meer generaties van sterilisatie vorderen. Uit deze berekeningen blijkt duidelijk, waarom het uitschieten van de recessieve afwijkers zoo buitengewoon weinig helpt. Wanneer in een groep het aantal heterozygoten verminderd zou moeten worden, uitsluitend door de recessieven van de voortplanting uit te sluiten, dan zou dat hopeloos werk zijn, men zou het doel, practisch gesproken, nooit bereiken.

Wanneer we de voortplanting bij den mensch met de fokkerij van de huisdieren vergelijken, dan begrijpen wij dat hier, waar alles op monogame huwelijken moet blijven berusten, het wegwerken van recessieve afwijkingen of ziekten alleen door het uitsluiten van die zieken of afwijkers zelve van de voortplanting, een methode is, die zoo hopeloos langzaam werkt, dat het succes er van practisch gesproken nul is. Hier ligt het zwakste punt van de nieuwe Duitsche huwelijkswetgeving. Ook al stellen wij ons

op een zakelijk, nuchter, standpunt, en al nemen wij aan, dat het heil van de gemeenschap boven het belang van den enkeling gaat, zoodat maatregelen, die tot resultaat hebben, dat in de toekomst minder van de kinderen, die in komende geslachten geboren zullen worden, gebrekkig, of tot het krijgen van ziekten voorbestemd zullen zijn, in elk geval behooren te worden doorgevoerd, ook al schaden wij er een deel van de nu levende personen door, dan moeten wij genetici toch hier een waarschuwend woord doen hooren.

Sterilisatie van personen, die z.g. recessieve erfelijke afwijkingen vertoonen, is een methode, die zoo langzaam werkt, dat het gevaar dreigt, dat het toenemen van onzuiverheid door andere oorzaken sneller in zijn werk gaat dan het afnemen met behulp van deze methode, zoodat men hiermede het gestelde doel nooit bereikt.

Een deel van de afwijkingen en ziekten, die de medici door middel van het stamboomonderzoek hebben bestudeerd is echter niet recessief maar dominant. Dit wil zeggen, dat zulke eigenschappen niet nu en dan een generatie overslaan, maar dat in het algemeen iemand, die zulk een eigenschap bezit, altijd minstens één ouder heeft, die deze ook vertoont. Bij dieren, waar de voortplanting snel gaat, en waar we dus een groot aantal geslachten gelijktijdig of snel na elkaar kunnen waarnemen, kunnen we zulke gevallen gemakkelijk vervolgen. Zelf hebben wij bij hoenders bijvoorbeeld zoo een gen, dat een duidelijken invloed op de veerkleur heeft, eenige malen negen of tien geslachten lang van ouder op kind zien overgaan.

Wanneer we ons tegenwoordig nog op het standpunt van WEISMANN zouden stellen, en een gen zouden opvatten als een „determinant" voor een bepaalde eigenschap, dan zouden we hier al een heel eenvoudig geval hebben, waarin we van een factor voor een bepaalde eigenschap zouden kunnen spreken.

Op het eerste gezicht lijkt het doodeenvoudig om dominante afwijkingen of dominante ziekten met wortel en tak uit te roeien. Wanneer in een bepaald ras van hoenders een factor voorkomt, die de dieren wit maakt, en we weten dus, dat elk wit dier minstens één witte ouder moet hebben, dan kunnen we, door alle witte hoenders op te ruimen eens en voor altijd van die witte dieren af zijn.

Als we in een paardenras liever vossen zien dan bruinen, en we weten, dat bruin domineert over voskleur, dan weten we ook,

dat, door uitsluitend van vossen te fokken, de ongewenschte bruine kleur verdwijnt.

Bij den mensch komen allerlei afwijkingen en ziekten voor, die „dominant" zijn tegenover den overeenkomstigen normalen toestand. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat men meent, dat hier een goed voorbeeld is van een geval, waarin men door een huwelijksverbod of een sterilisatiewet snel en afdoende kan helpen.

De Huntingtonsche chorea (z.g. St. Vitusdans) is een typische dominante ziekte bij den mensch. Dat beteekent hier, dat elke lijder altijd van een ouder afstamt, die ook de afwijking had, of althans, die haar zou hebben gehad, als hij of zij de vereischte leeftijd had bereikt.

Wanneer de overheid er toe overgaat om in dergelijke gevallen in te grijpen, waar het zeer ernstige ziekten of afwijkingen betreft, en lijders aan zulke dominante afwijkingen of ziekten uit de maatschappij isoleert, om ze zoo te beletten nakomelingen te krijgen, dan kunnen wij genetici zulk een ingreep in de persoonlijke vrijheid natuurlijk wel beter billijken, dan in het geval van de recessieve afwijkingen. Maar toch moeten wij hier ook met nadruk waarschuwen tegen overijld werken, of tegen te hoog gespannen verwachtingen omtrent de werking van de maatregelen.

Het wordt hoe langer hoe duidelijker, dat wat de eugenetici „dominante" afwijkingen en ziekten noemen bij den mensch, dikwijls niet werkelijke gevallen van echte dominantie zijn. Het kan zijn, dat zulke afwijkers van de normale verschillen, niet doordat ze een gen te veel bezitten, dat ook in enkele dosis de afwijking met zich meebrengt, maar omdat ze onzuiver (heterozygoot) zijn voor een gen, dat de meeste normale personen van beide ouders erven.

In de families, waarin de afwijking voorkomt, zijn dan de afwijkers de heterozygoten (*Aa*) en de normalen zijn homozygoot (*AA*). Dat dit zoo is, kan in enkele gevallen wel heel waarschijnlijk worden gemaakt, namelijk in die gevallen, waar in een huwelijk tusschen twee afwijkende personen een enkel kind wordt geboren, dat de afwijking in zeer veel sterkeren graad vertoont.

Nu moeten wij hierbij verder nog bedenken, dat er geen sprake van is, dat een bepaald gen overal, in alle combinaties van genen, en in alle omstandigheden, een zelfde werking heeft.

Het kan zijn, dat een eigenschap, die in de eene familie recessief is, in een andere familie dominant is, als de rest van de genen in die families verschillen.

Een voorbeeld van zulk een geval, dat van de blauwe en zwarte muizen, hebben we in het eerste hoofdstuk uitvoerig uitgewerkt.

Een andere vraag is nog deze, waardoor ontstaan deze dominante afwijkingen voor het eerst in een familie? Het is duidelijk, dat het mogelijk is, dat door „mutatie" een gen in een kiemcel verloren gaat, zoodat een *Aa* individu wordt geboren in een stam, die overigens uit *AA* individuen bestaat. Maar een tweede mogelijkheid is die van de combinatie van genen door kruising.

Het is namelijk duidelijk, dat een gen een bepaalde werking alleen dan uitoefent, als het samen met een aantal andere genen in de cellen van een levend wezen aanwezig is. Een dierenvoorbeeld kan dat gemakkelijk duidelijk maken. Bij hoenders kennen wij enkelkam en dubbelkam hoenders. In de meeste gevallen is dubbelkam dominant. Zoeken we dus in een familie van hoenders met verschillenden vorm van kam, de enkelkam dieren uit, dan is alles verder enkelkammig. Maar het is best mogelijk, dat dit gen, dat in die familie van hoenders verantwoordelijk is voor den dubbelen kamvorm, uit een andere groep van hoenders afkomstig is, die allemaal enkelkammig zijn.

Kruising van twee enkelkammige hoenders van verschillend ras kan reden zijn voor het ontstaan van dubbelkammige kuikens.

Wanneer wij individuen, die een „dominant" kenmerk vertoonen, van de voortplanting uitsluiten, dan is het geenszins zeker, dat wij hierdoor ook werkelijk het dominante gebrek voorgoed kwijt zijn, het geldt eigenlijk alleen met groote waarschijnlijkheid, als wij alle rassenkruising ook kunnen uitsluiten.

In de praktijk is er dus een groot onderscheid tusschen de twee gevallen, dat, waarin een afwijking of ziekte recessief is, en dat, waarin wij een dominante afwijking kennen. Er zijn werkelijk gevallen, waarin wij, tot op zekere hoogte, een populatie zouden kunnen bevrijden van een kwaal of een afwijking, die telkens weer onder de nakomelingen van de afwijkende personen voorkomt.

Wanneer we werkelijk wisten, dat de helft van de kinderen van iemand, die een bepaalde ernstige aangeboren afwijking had, die zelfde afwijking moesten krijgen, dan zou er inderdaad alle reden zijn om door een huwelijksverbod of door een sterilisatiewet in de voortplanting in te grijpen. En zonder twijfel zijn er

gevallen, waar we binnen één familie met vrij groote zekerheid zulke voorspellingen kunnen doen. In zulke gevallen is er zeker reden voor om jonge menschen, die een dergelijke aandoening vertoonen, aan te raden de kans niet te wagen, kinderen voort te brengen, waarvan met groote waarschijnlijkheid ook weer de helft abnormaal zouden zijn.

Op het eerste gezicht lijkt het, alsof hier een algemeen sterilisatiegebod genetisch te rechtvaardigen zou zijn. Maar tegen algemeene vaste regels en dwingende bepalingen zou ik als genetikus toch steeds weer willen waarschuwen. Als het waar was, wat vroeger zoo veel schrijvers zich voorstelden, dat er een vast verband bestond tusschen telkens een gen en een eigenschap, dus als wij zouden kunnen spreken van „het gen voor St. Vitusdans" of „het gen voor deze bepaalde doofheid", dan was alles betrekkelijk eenvoudig. Zoo is het echter in werkelijkheid niet. Dat zelfde gen, dat in de eene persoon, samen met de rest van de genen van die persoon, een bepaalde, onfortuinlijke afwijking helpt teweegbrengen, zal in een andere persoon samen met het stel genen van deze persoon deze werking missen. De onderzoekingen van PATZIG in Buch over de erfelijkheid bij sommige geestelijke afwijkingen zijn op dit punt bijzonder interessant. Een bepaald gen roept bij de eene persoon slechts een verhoogde bewegelijkheid te voorschijn, bij een ander echter ontstaat een krampachtig schudden, dat van den patiënt een wrak maakt. Het is waarschijnlijk, dat dezelfde genen, die we in stamboomen van dominante „erfelijke afwijkingen" kunnen vervolgen, in personen van andere families, misschien ook van andere rassen, aanwezig kunnen zijn bij volkomen normale, goed aangepaste en evenwichtige personen. Het streven om, speciaal waar het medische gevallen betreft, te letten op de overerving van speciale genen, komt voort uit de oude voorstelling van genen als „determinanten" voor goede en kwade eigenschappen.

Een tweede groote moeilijkheid is natuurlijk, dat wij nooit zeker kunnen zijn, dat een medische afwijking, die in al zijn verschijnselen bekend en beschreven is, werkelijk in alle gevallen en in alle rassen en families, genetisch bekeken, op dezelfde oorzaken berust.

Als wij een enkele familie van proefdieren in kooitjes kweeken, dan beheerschen we behalve het eene gen, dat we willen vervolgen, ook de rest van de erfelijke samenstelling van de dieren.

Maar zelfs bij zulke proefdieren komt het vaak genoeg voor, dat verschillende onderzoekers overeenkomstige verschijnselen bij hun dieren opmerken, die later blijken op verschillende genetische factoren te berusten.

Zoo komt er bij muizen een afwijking voor, die maakt, dat de dieren rusteloos in kringetjes rondhollen. Dansmuizen zijn stellig heel veel keeren op verschillende plaatsen ontstaan. De tot nu toe beschreven gevallen van dansende muizen waren alle in zooverre gelijk, dat het dansen een recessieve eigenschap was, dus dat dansers met normale muizen normale gaven, die later dan weer dansers kunnen voortbrengen. Maar genetisch beschouwd kunnen dansmuizen van heel verschillenden aard zijn. Op het oogenblik hebben wij in onze kolonie vier genetisch verschillende soorten van recessieve dansmuizen, en een vijfde geval dat pas ontstaan is, en zich iets anders gedraagt. Een uitspraak als „zwakzinnigheid bij den mensch is recessief", of „nachtblindheid is dominant", is onvolledig, men behoort er bij te vermelden, „bij de zooveel door mij onderzochte gevallen in deze provincie" en stellig is men niet gerechtvaardigd een algemeen verbod tot huwen op deze uitspraken te grondvesten.

Wat is de reden voor eugenetische dwangmaatregelen en speciaal voor de sterilisatiewetten, die tegenwoordig in zoo veel landen worden uitgevaardigd, en in zoo weinig landen worden toegepast? De reden is voornamelijk te zoeken in de omstandigheid, dat de eugenetische beweging in handen geraakt is van allerlei leeken op genetisch gebied, van enthousiaste, goedwillende kleine wereldhervormers, van artsen ook wel, die zich uit een boek de eenvoudige beginselen van de genetika hebben eigen gemaakt, en die nu ook bij hun patiënten voorbeelden van genenafsplitsing vinden, in elk geval van menschen, die zelf niet uit eigen goed gecontroleerd experimenteel werk de erfelijkheidsverschijnselen hebben leeren kennen. De fout ligt heel bepaald vooral bij ons genetici, die veel te veel, afgeschrikt door de bijzondere moeilijkheden, en door de onbetrouwbaarheid van de gegevens bij den mensch, erfelijkheid betreffende, het gebied van de menschelijke erfelijkheid in handen van artsen en van liefhebbers hebben gelaten. Dat heeft natuurlijk tengevolge gehad, dat onder den invloed van de artsen, de medische kant van het erfelijkheidsonderzoek bij den mensch sterk op den voorgrond is gekomen, hoewel toch natuurlijk de problemen in de eugenetika niet in hoofdzaak

medische, maar vooral ook sociologische, ethnologische, anthropologische en economische problemen zijn.

De erfelijkheidsverschijnselen, die medische detailpunten betreffen, zijn het opvallendste, en het is geenszins onverklaarbaar, dat men meent, dat op dit gebied een directe praktische toepassing van de wetenschap aangaande de overerving bij den mensch mogelijk, en dringend geboden is. Voor iemand die graag nuttig werk wil doen in het belang van de menschheid, is het gebied van de eugenetika bijzonder aantrekkelijk, men kan hier, als men niet te veel oog heeft voor de vele complicaties en moeilijkheden, makkelijk den indruk krijgen, dat met enkele eenvoudige, dwingende maatregelen geweldig veel goeds te doen is.

Op dit gebied is pas een begin gemaakt met het leggen van de grondvesten, waarop later een systeem tot het beheerschen en regelen van de toekomst van ons menschengeslacht moet worden opgebouwd. Telkens weer blijkt, dat het materiaal, waarop onze tegenwoordige denkbeelden over de evolutie en de voortplanting van de bevolkingsgroepen berusten, van heel gering allooi is.

Zoo lang de eugenetische beweging zich beperkte tot praten en tot resoluties aannemen op congressen, konden wij genetici dat alles nog langs ons heen laten gaan, ook al hielden wij ons ietwat afzijdig van deze sfeer, maar als dan zoo heel dicht in de buurt, midden in Europa, opeens wettelijke maatregelen worden doorgedreven, waarbij de wetenschap terzijde geschoven wordt, dan bemerken wij toch, dat het gevaarlijk spel geweest is, dat wij genetici gespeeld hebben, toen wij de eugenetische beweging onderschatten, en toen we ons, door de onplezierige propagandamethoden afgeschrikt, te veel afgekeerd hebben van den mensch als materiaal voor erfelijkheidsonderzoekingen.

In allerlei landen zien wij het verschijnsel, dat de genetici zich weer meer voor de erfelijkheid bij den mensch gaan interesseeren. Maar dat brengt onafwendbaar mee, dat de wetenschappelijke werkers op dit gebied ook hunne eigen wetenschappelijke methoden invoeren.

De verhouding tusschen een wetenschap en de beweging, die daar verband mee houdt, is bijna altijd zoo, dat vruchtbare samenwerking tusschen de wetenschap en de kopstukken van de beweging uiterst bezwaarlijk is.

De vegetarische beweging maakt gebruik van argumenten

aan de voedingsleer en de physiologie ontleend, maar de voormannen van de beweging zouden met erg weinig enthousiasme hulp van de wetenschappelijke werkers uit deze beide gebieden begroeten, als deze hen voorstelden, om met terzijde schuiven van gevoelsargumenten, langs experimenteelen weg zuiver objectieve gegevens te verzamelen over voeding met plantaardige en dierlijke eiwitten !

Waarschijnlijk zouden de beoefenaars van de astrologie, die immers vroeger van de sterrekunde is afgeleid, heel onthutst zijn als een paar astronomen hun geheele instrumentarium en hun mathematische werkmethoden in dienst wilden stellen aan het streven een hechte basis te verschaffen aan het opstellen van goede horoscopen.

De eugenetika, welke in wezen niets anders behoort te zijn dan de genetika in dienst van den mensch zelven, kan, doordat onze medemenschen de studieobjecten zijn, heel weinig van opzettelijke experimenten gebruik maken. Het gevolg hiervan is, dat dit vak zich uitermate leent tot het opstellen van vage generalisaties, tot optimistische of pessimistische speculaties over de toekomst van het menschengeslacht. Het gevolg is, dat heel veel enthousiaste menschen zich tot de eugenetika voelen aangetrokken, die er geen oogenblik over zouden denken, in de trigonometrie of in de bacteriologie te gaan liefhebberen.

Door de ontdekking, dat bij den mensch een groot aantal ziekten en gebreken sterk onder den invloed staan van overgeërfde factoren, werd het mogelijk om een directe toepassing van deze vondsten te gaan propageeren, en de sterilisatiewetten zijn hiervan een direct gevolg.

Wanneer wij zulke sterilisatiewetten uit een genetisch oogpunt bezien, dan is het grootste bezwaar, dat wij door zulk een symptomatische behandeling, door het telkens letten op detailpunten, de hoofdzaak, de toekomst van de volken en de rassen in die volken uit het oog verliezen.

Wanneer wij bedenken, dat elk ontwikkelingsproces zoowel door overgeërfde als door omgevingsfactoren wordt beïnvloed, dan kunnen we begrijpen, dat het allerlei bezwaren moet hebben om te veel den nadruk op de overgeërfde factoren te leggen, bij een bespreking van het tot stand komen van allerlei ziekten en afwijkingen.

Twee valsche voorstellingen worden op deze wijze heel licht gewekt, ten eerste het idee, dat een aantal afwijkingen „erfelijk"

zijn en dus een onafwendbaar noodlot vormen voor den persoon, die de betrokken factor van zijn ouders erfde, en dan ook dat alleen „fokkerijmaatregelen" hier redding kunnen brengen.

Wij hebben al eerder besproken, dat het teekenen van stamboomen van families, waarin de normale menschen met witte cirkels en de abnormale menschen met zwarte punten worden aangegeven, ons den indruk geeft, dat we hier altijd met alternatieven te doen hebben, met bijziend of normaal, tuberculeus of gezond.

In werkelijkheid hebben we wel bijna altijd te maken met een tamelijk geleidelijke variatie, er zijn alle mogelijke overgangen tusschen een afwijkend en een geheel normaal persoon. Ten deele is dat het gevolg van de omstandigheid, dat er nooit slechts één factor is, die op zich zelf de abnormaliteit veroorzaakt of tegengaat, maar dat een groot aantal verschillende genen samenwerken tot het eindresultaat; ten deele ook van een verschil in uitwendige factoren, die op het eindresultaat inwerken.

Wanneer we eens voor een oogenblik onze aandacht uitsluitend geven aan de medische kant van de eugenetika, dus aan het streven, om van het nu aanwezige menschenmateriaal in een land een nageslacht te krijgen, waarin zooveel mogelijk alle personen gezond, normaal en goed aangepast aan het leven zullen zijn, dan valt het op, dat er onder de medici twee scherp gescheiden kampen bestaan, met twee inzichten, die min of meer vijandig tegenover elkaar staan. Aan den eenen kant vinden wij dan de artsen, die onder den invloed van de eugenetische beweging zijn geraakt, en die erfelijkheid als een fatum opvatten, en daarom alleen maar heil verwachten van maatregelen, die de voortplanting van de „minderwaardigen" beperken en regelen, de groep dus, die „aan erfelijke ziekten en afwijkingen gelooft".

Aan den anderen kant vinden wij echter de groote meerderheid van de artsen, voor wie het de hoofdzaak is, door toepassing van hun kennis, van de eenmaal geboren menschenkinderen zooveel te maken, als in elk gegeven geval mogelijk is. Een gevolg van het succes van medisch ingrijpen en van telkens geperfectionneerde behandelingswijzen is heel vaak, dat deze artsen „niet aan erfelijkheid gelooven".

Pas in den allerlaatsten tijd begint langzamerhand bij de medici het denkbeeld veld te winnen, dat hier geen principieële tegenstelling behoort te bestaan. De grootste moeilijkheid ontstaat, doordat de artsen de erfelijkheidswetenschap verwarren met de eugenetische beweging, en die verwarring is voor

een deel natuurlijk wel te wijten aan de omstandigheid, dat er ook artsen zijn onder de ijverigste voorstanders van de beweging.

De waarheid ligt in het midden. Er is geen sprake van, dat een goed inzicht in dat, wat de moderne genetika ons leert, dwingt tot een fatalistische opvatting omtrent erfelijke ziekten en gebreken, die bij de geboorte dwingend gedetermineerd zijn, integendeel.

Er zijn geen erfelijke eigenschappen, erfelijkheid is het overgaan van één van de twee groepen van ontwikkelingsfactoren, die samen het eindresultaat beïnvloeden. Dit beteekent, dat wij het heel vaak in onze macht hebben, om veranderingen, teweeggebracht door erfelijke factoren in een gebeuren, weer te compenseeren, door op een doeltreffende wijze de factoren van de andere groep te veranderen.

Het is bijna uitsluitend het doel van de medische wetenschappen om dat, wat aan een mensch is scheef gegaan, hetzij tengevolge van een ongeval of een besmetting, hetzij tengevolge van een onfortuinlijk stel van overgeërfde ontwikkelingsfactoren, weer recht te zetten door op passende wijze door omgevingsinvloeden op den gang van zaken in te werken. En het is werkelijk geen wonder, dat de meerderheid van de artsen, wier levenstaak bestaat in dat heelende, helpende ingrijpen, zich vijandig stellen tegenover een beweging, die dit alles als minderwaardig terzijde schuift en die slechts heil verwacht van maatregelen, die alleen maar die overgeërfde samenstelling willen verbeteren, met voorbijgaan desnoods van de rechten en de behoeften van de nu levende menschenkinderen.

Men vergeet zoo gemakkelijk, dat het in het leven van elk van ons steeds weer noodzakelijk is, dat de omgevingsfactoren passend worden gemaakt voor het individu. Overal moeten we, bij gezonden en zieken, er voor trachten te zorgen, dat het eindresultaat voldoende goed wordt.

Een menschenkind kan niet op eigen gelegenheid en zonder zorg van zijn groepsgenooten door het leven komen. Ons genotype is niet zoo, dat wij zonder doelmatige hulp van anderen bestaan kunnen blijven. Vanaf het eerste oogenblik van het ontstaan is het noodig, de omgeving aan het kind aan te passen, om zoo dat aan te vullen, wat uit hoofde van de kernsamenstelling ontbreekt. Een kind wordt zonder beschuttende haarvacht geboren, en wij betreuren dit aangeboren gebrek niet, maar geven het kind een passende bedekking. Wanneer blijkt, dat de

bouw van het oog scherp zien niet toelaat, dan zetten wij het kind een geschikten bril op. Blijkt een bijzondere overgevoeligheid voor bepaalde voedingsbestanddeelen te bestaan, of blijkt het kind, krachtens zijn constitutie bijzondere eischen aan het voedsel te stellen, dan passen wij die voeding aan die constitutie aan, stellen wij geen vertrouwen in de natuurlijke resistentie tegen infectieziekten, dan enten wij het kind in.

De grens tusschen dat, wat in alle gevallen normaal is, en dat, wat slechts in enkele gevallen noodzakelijk is als een medische behandeling, is niet scherp te trekken.

Wanneer men aanvoert, dat er blijkbaar overgeërfde defecten zijn, die wij met den besten wil niet kunnen compenseeren, dan is het antwoord hierop dit, dat wij wijzen op den enormen vooruitgang van de medische wetenschap van de laatste twintig jaren. Een kind met een schildklier-defect, dat korten tijd geleden tot een hopeloos wrak zou zijn opgegroeid, kan nu met een schildklierpreparaat een heel dragelijk leven leiden. Wij behoeven slechts de diabetes en de pernicieuze anaemie te noemen, om er aan te herinneren, welke groote waarde vrij recente medische onderzoekingen en nieuwe methoden voor groote getallen van menschen hebben. Het valt op, dat vooral in die medische wetenschappen de beste vorderingen zijn gemaakt, waar het mogelijk is om proeven te doen.

In een vak als de psychiatrie, waarin we heel moeilijk op grooten schaal proeven met dieren kunnen doen, omdat we te weinig psychisch kontact met dieren hebben om psychiatrische afwijkingen bij dieren te kunnen herkennen, en dus ook om ze experimenteel op te wekken en te genezen, is het op het oogenblik nog veel minder mogelijk om onfortuinlijke aangeboren defecten door doelmatige verandering van de omgeving te compenseeren, dan dat bij lichamelijke afwijkingen het geval is. Daardoor heeft vooral ook in de psychiatrie het denkbeeld postgevat, dat alleen maatregelen, die den aangeboren aanleg verbeteren, heil kunnen brengen, en het is wel geen toeval, dat men onder de artsen in de eugenetische beweging zoo vele psychiaters aantreft. De recente Duitsche onderzoekingen bij tweelingen, waarbij in een stel eenëiïge tweelingen in verschillend milieu de eene persoon wel, de andere niet een psychisch defect vertoont, demonstreeren, zoo dit noodig was, dat ook in deze gevallen de invloed van de niet-overgeërfde ontwikkelingsfactoren groot is.

In al die gevallen, waarin de medische wetenschappen nog

geen weg hebben gevonden om afwijkingen en ziekten, die in „gewone" omstandigheden tengevolge van afwijkingen in overgeërfden aard ontstaan, te verbeteren door een passenden ingreep, daar past ons nu toch een optimisme, een vertrouwen in de verdere ontwikkeling van de wetenschap.

Wanneer wij sterilisatiewetten overwegen, op medischen grondslag, dan is het van groot belang even stil te staan bij de gedachte, dat er, als nu de stand van de wetenschap even zoover was als voor vijftig jaren in ons land, alle reden zou zijn om vatbaarheid voor tuberculose of vatbaarheid voor pokken op de lijst van indicaties voor onvruchtbaarmaken te zetten.

Wanneer een genetikus bezwaar maakt tegen een sterilisatiewetgeving, zooals we die tegenwoordig in zoovele landen hebben zien opkomen, dan beteekent dat natuurlijk volstrekt niet, dat wij genetici blind zouden zijn voor de gevaren van een bevolkingspolitiek, die de heele voortplanting van een volk aan het toeval overlaat. Mijn bezwaar tegen zulke maatregelen is vooral, dat ze niet zijn gebaseerd op hechte genetische grondslagen, maar op het drijven van een groep bedillerige personen, die de consequenties van de door hen voorgestelde maatregelen blijkbaar niet overzien kunnen. Zoolang voorstanders van koudwaterkuren, homoeopathie, magnetisme, zich tot praten en resoluties beperken, gunt ieder hen graag het genoegen. Wanneer echter het gevaar dreigt, dat wettelijke bepalingen tegen fabrikatie van orgaanpreparaten, of tot opheffing van hospitalen kunnen worden doorgedreven, dan protesteert de vakkundige arts.

Het idee, dat zwakzinnigheid één „erfelijke", recessieve afwijking is, die alleen door het steriel maken van de afwijkende personen, maar dan ook vlug en afdoende kan worden bestreden, is een genetische ketterij, die ten volle den naam van kwakzalverij verdient.

Dat beteekent volstrekt niet, dat de gedachte niet door en door gezond is, dat het logisch is, zoo noodig regelend in de menschelijke voortplanting in te grijpen tot heil van de toekomstige menschengeslachten. Het protest geldt slechts de wijze, waarop zulks gebeurt.

Een eugenetische wetgeving dient een behoorlijken wetenschappelijken ondergrond te hebben. De voortplanting bij den mensch is zoo langzaam, en de erfelijkheidsleer is zoo nieuw, dat wij aan waarnemingen bij den mensch zelve te weinig houvast hebben. Uit opzettelijke proeven met dieren, speciaal uit

het experimenteele bevolkingsonderzoek van PEARL en zijn school, en uit observaties aan huisdieren kunnen wij zeer veel leeren, dat wij dienen te weten, voor wij mogen ingrijpen.

Wij moeten ons aan de feiten houden, en niet met pessimistische of optimistische voorspellingen, getint door propaganda, werken. Het is niet nuttig, maatregelen in te stellen, die ten doel hebben de vermeerdering van het percentage personen met bepaalde afwijkingen in een bevolking tegen te gaan, als wij nog niet weten, of die vermeerdering inderdaad bestaat, en vooral niet, als wij weten, dat de voorgestelde methode eigenlijk een lapmiddel is, dat slechts uiterst langzaam werken kan.

Uit allerlei onderzoekingen van de laatste jaren, vooral van BELL en van L. DARWIN, blijkt telkens weer dat er bepaalde recessieve afwijkingen zijn, die onder de kinderen uit huwelijken van bloedverwanten vele malen vaker voorkomen, dan in de rest van de bevolking. De reden van het verschijnsel is te zoeken in de verhoogde kans, dat twee personen, die van dezelfde grootouder of overgrootouder afstammen, beide heterozygoot zijn voor een gen, waarvoor ook die eene voorouder heterozygoot was, vergeleken met de kans, dat twee personen uit onverwante families voor hetzelfde gen heterozygoot zullen zijn.

Wanneer we eenmaal stellig weten, dat huwelijken tusschen bloedverwanten, de kans op de geboorte van genetisch afwijkende kinderen heel sterk verhoogen, dan is het logisch om op die feiten een algemeene afkeuring van huwelijken tusschen bloedverwanten te baseeren. Een streng verbod van huwelijken tusschen verwanten, neef en nicht of achterneef en achternicht, zou onmiddellijk een vermindering van het aantal kinderen met aangeboren constitutiegebreken beteekenen, die heel veel grooter is dan de vermindering die door een sterilisatiegebod van de afwijkers zelf, in eeuwen te bereiken zou zijn. Het gaat hier trouwens om een oude eugenetische maatregel, die, waar zij bestaat, tot weinig protesten aanleiding geeft.

Van veel meer belang nog lijkt het mij, aandacht te geven aan de oorzaken van de variatie, die tot het ontstaan van de afwijkende menschenkinderen leidt. In vele bevolkingsgroepen komen onzuiverheden voor belangrijke genen met ontstellende frequentie voor. Hoe ontstaat die onzuiverheid?

In het voorafgaande hebben wij twee hoofdoorzaken leeren kennen, mutatie en kruising tusschen genotypisch verschillende

personen. Mutatie, spontaan verlies van genen, kan bij den mensch niet worden bewezen, maar het is niet uitgesloten, dat ook bij den mensch wel eens zoo iets voorkomt. Daar wij weten, dat bij proefdieren bestraling met radium en met Röntgenstralen het voorkomen van mutatie heel sterk bevordert, is het van belang, dat de genetici zich aansluiten bij de waarschuwing, die de Duitsche genetici destijds aan de vrouwenartsen hebben gericht tegen een tijdelijke onvruchtbaarmaking door middel van Röntgenstralen.

De voornaamste oorzaak van genotypische onzuiverheid (heterozygotie) is echter zonder twijfel kruising. Door kruising ontstaan nieuwe combinaties van al die genen, die niet bij beide ouders van kruislingen aanwezig zijn. Wanneer twee rassen zulk een genetische samenstelling hebben, dat elk hiervan een bij elkaar passend stel genen bezit, waardoor in de gegeven levensomstandigheden een normale ontwikkeling zonder heel veel opzettelijk ingrijpen zeker is, dan moet kruising tusschen die rassen noodzakelijkerwijs leiden tot het ontstaan van disharmonische genencombinaties bij de kinderen van de bastaarden.

Iedereen die, zooals ik, wel eens gezien heeft, hoe variabel de afstammelingen van bastaarden tusschen op zich zelf uitstekende, maar genetisch verschillende dierenrassen zijn, zal steeds tegen roekelooze kruising van rassen waarschuwen. Wij moeten hierbij echter in het oog houden, dat de grootste ellende van kruising te verwachten is in gevallen, waarin de bastaarden zich in een eigen groep voortplanten. Ik gaf reeds enkele voorbeelden van nieuwe eigenschappen, die alleronverwachtst bij de afstammelingen van bastaarden werden gevonden. In die gevallen, waarin bastaarden worden opgenomen in een van de ouderrassen, kan dat optreden van zulke afwijkende kinderen voorloopig worden vermeden.

Behalve door den raad, huwelijken tusschen bloedverwanten te vermijden, kunnen wij genetici dus ook nog nuttig werk doen, door steeds weer op het groote gevaar van rassenkruising te wijzen, met het oog op de kwaliteit van het nageslacht, en overal, waar nog geen groote groepen van mestiezen bestaan, moeten we wijzen op de wenschelijkheid om dat vormen van mestiezenbevolkingen of mestiezengroepen zooveel mogelijk te vermijden. Een regeeringspolitiek, die er op gericht is om rasbastaarden te doen verdwijnen in een van de beide groepen, en dan speciaal in het numeriek sterkste ras, is uit een oogpunt

van eugenetika heel sterk te verkiezen boven het omgekeerde. Bestaat eenmaal een mestiezen-middenstand, zooals in Noord-Amerika of zooals in onze Oost, dan is het voor zulke maatregelen te laat.

Een vermijding van rassenkruising, en een gelijktijdige vermijding van huwelijken tusschen aan elkaar verwante personen zijn heel belangrijke eugenetische principes, die in alle opzichten te verkiezen zijn boven de soort van sterilisatiewetten, die wij nu alom zien propageeren.

Het is door sommige schrijvers, b.v. MÜLLER, half in ernst, half als ironie, voorgesteld, om bij den mensch werkelijk rationeele „fokkerijmaatregelen" door te voeren, die dan ook zoo zouden zijn, dat zij werkelijk tot een rationeel doel zouden leiden. Wanneer ik zulke utopieën hier bespreek, dan wil ik duidelijk doen blijken, dat ik dit uitsluitend doe, om te laten uitkomen hoezeer de speciale positie van den mensch andere maatregelen gebiedt dan die, welke alleen maar rationeel zijn!

In de eerste plaats wijst MÜLLER er op, dat het systeem van voortplanting bij den mensch, in afzonderlijke echtparen, niet het eenige mogelijke systeem is. Een Marsbewoner, die na elkaar de fokkerij van pluimvee en de voortplanting van den mensch op aarde kwam bestudeeren, zou dadelijk protesteeren tegen het feit, dat elke jonge generatie weer moest afstammen van zoo veel millioenen vaders. Hij zou inzien, dat elk kind een afzonderlijke moeder moet hebben, maar waarvoor al die vaders? Die vaders zijn toch niet allemaal gelijkwaardig, het zou toch logisch zijn om er voor te zorgen, dat in elke generatie weer alle jonge menschen afstamden van weinige, op hun kwaliteiten hiervoor uitgezochte vaders.

Het voorstel van MÜLLER komt neer op een scheiding tusschen huwelijk en voortplanting, die niet alleen veel verder zou gaan dan het ons bekende systeem van het vermijden van nakomelingschap door sommige echtparen, maar waarbij een zeer groot gedeelte van de kinderen zouden moeten afstammen van weinige, als vader van het volgende geslacht buitengewoon verdienstelijke, mannen. MÜLLER wijst op de kunstmatige bevruchting bij het rund en bij dergelijke huisdieren, waarbij de verhouding in getal tusschen mannelijke dieren en vrouwelijke tot in het ongelooflijke kan worden opgevoerd. En het is zelfs niet ondenkbaar, dat de techniek van de weefselcultuur zoo kan worden verbeterd, dat enkele bijzonder gewenschte vaders tientallen van jaren na hun

dood kunnen voortgaan met nakomelingen voort te brengen.

Als we na deze nachtmerrie tot de werkelijkheid terugkeeren, dan moeten wij erkennen, dat een verandering van de genetische samenstelling van de toekomstige geslachten, door selektiemaatregelen zeker uitstekend mogelijk is. Vele maatregelen, die om heel andere redenen zijn ingevoerd, doen op de doorsneekwaliteit van de bevolking hun invloed gelden. Wij moeten echter ter dege beseffen, dat hoewel een bevolkingspolitiek, die geen enkelen maatregel sanctionneert, tot anarchie op dit gebied leidt, een politiek van haastige reactie op het drijven van een groep half vakkundige lieden het leggen van een behoorlijk wetenschappelijk fundament in deze moeilijke zaken verstoort.

A. L. HAGEDOORN

SOCIOLOGISCHE RASPROBLEMEN

Hoofdstuk I

BEGRIPSBEPALINGEN EN ALGEMEENE FEITEN

Hoeveel disputen zouden vermeden zijn, wanneer men ook in het dagelijksch leven nauwkeurig bepaald had, wat ieder eigenlijk bedoelde, en dan .... zich daaraan hield. Kooplieden leggen wel degelijk nauwkeurig vast, waartoe zij zich eigenlijk verbinden. De natuurwetenschappen zijn sedert lang in het bezit van vaste, scherp uitgedrukte formuleeringen en terminologiën, ja van uitgebreide systemen hiervan, waarvan niet afgeweken wordt. Vergissingen en twisten kunnen daar dus uit deze oorzaak niet licht voorkomen. Maar zoodra wij te doen krijgen met al wat geestelijke en maatschappelijke verschijnselen raakt, verandert dit. Een beetje overdrijvend kunnen wij haast zeggen, dat hier de omgekeerde toestand heerscht als in de natuurwetenschappen.

Geen twee die hetzelfde, precies hetzelfde verstaan onder hetzelfde woord: bij een dispuut, vooral bij een heftig, dat wat lang duurt, kan men verwachten, dat meer dan eens verwarringen voorkomen, zelfs verwisselingen. De oorzaak of zeker de hoofdoorzaak is wel deze, dat die ongelukkige wetenschappen, dat wat zij bedoelen niet kunnen vertoonen, doen zien of hooren; alle begripszekerheid wordt hier maar door woorden verkregen, en daar komt nog bij, dat de onderwerpen van deze sociale wetenschappen en disputen haast altijd zoo zeer ingewikkeld zijn. En bovendien zijn wij op dit gebied wel gedwongen de taal van het dagelijksch leven te gebruiken, in allen gevalle er rekening mee te houden.

Hoe komt dit nu? Men kan als beschaafd mensch door het leven gaan, zonder zich in astronomische, physikalische of chemische problemen te verdiepen, maar oekonomische, politieke, sociale vraagstukken eischen nadrukkelijk ieders aandacht in zijn direkt eigen belang, ook als staats- en stadsburger of -burgeres. De ietwat grootere krant, de moderne roman, ja, het moderne theater voeden ons wel in die belangstelling op, zij maken

ons op tallooze belangrijke vraagstukken van het maatschappelijk leven opmerkzaam, geven ons op zedelijk gebied ook veel meer te denken dan vroeger het geval was. Wij zijn niet langer de slaven der traditie: wij moeten ons geestelijk naar allerlei richtingen uitrekken en uitstrekken. Op tallooze punten moet de beschaafde mensch zich zooveel kennis verwerven, dat hij tenminste eenigszins een eigen oordeel op al die gebieden kan vormen. En we kunnen aannemen, dat betrekkelijk velen, in ieder geval een zeer veel grooter getal dan vroeger, dit ook werkelijk doen. En dit getal strekt zich uit over alle klassen. We mogen ons verheugen over de enorme uitbreiding van het aantal lezers van goede boeken, en over de belangstelling in de voordrachten, die vereenigingen van allerlei aard en richting aan het publiek aanbieden [1]).

Wat is het gevolg hiervan? In steeds hooger mate de onmogelijkheid van een esotherische taal, een taal alleen voor de ingewijden op de genoemde gebieden verstaanbaar. De Tweede Kamer spreekt niet in zulk een taal, en de krant niet en de romanschrijver evenmin. Ook de vakman moet op straffe van onverstaanbaar te wezen voor den beschaafden leek, de algemeene taal van zijn volk gebruiken. Pogingen dit te veranderen zijn mislukt.

Wat is nu ons eenig middel om ondanks die moeilijkheden toch niet in verwarring te geraken? De definitie, d.i. de bepaling of omschrijving in zoo helder mogelijke taal, van het gebruikte en te gebruiken begrip, en .... zich hieraan te houden.

De lezer gelieve zich dus niet te ergeren aan een kleine reeks van bepalingen, hoe schoolsch dit ook wezen moge. We moeten dan woorden kiezen voor de begrippen die we gebruiken zullen, welke zooveel mogelijk in overeenstemming zijn met het wetenschappelijk spraakgebruik, en we moeten duidelijk zeggen in welken zin wij ze zonder afwijkingen zullen gebruiken.

In de eerste plaats dan het ras, het begrip waaraan dit boek gewijd is, en dat dus wel zeer vast voor ons moet staan. We kunnen anderen niet dwingen onze definitie aan te nemen, maar voor dit boek staan zij in alle gevallen onwrikbaar vast.

Wij, Nederlanders, die allicht twee of zelfs drie vreemde talen lezen, boren daarmee telkens een klein bronnetje van verwarring aan. De Franschman gebruikt het woord „race" ook in

---

[1]) De Volksuniversiteiten van Nederland hebben tezamen 33.000 hoorders per jaar.

wetenschappelijke werken, in een anderen zin dan wij „ras". Hij spreekt van „la race française", waarmee hij niet anders bedoelt dan het Fransche volk. Volk en ras zijn *niet* hetzelfde; zij dekken elkaar zelfs *nooit*. *Onder menschenras verstaan wij een aantal menschen, die zekere erfelijke, lichamelijke trekken met elkaar gemeen hebben en zich daardoor van anderen onderscheiden.* Vaak zegt men inplaats van „een *aantal* menschen", „een *groep* van menschen", maar dit is niet geheel juist; de anthropoloog kan dit wel doen omdat het woord groep voor hem ongeveer gelijk staat met aantal, maar voor den socioloog, dat is hij die juist de *groepen* als maatschappelijke eenheden behandelt, is dat een ander geval. Verdere beteekenis heeft dat woord *aantal* hier niet; het getal is gewoonlijk groot; het blanke ras evenals het gele telt honderden van millioenen, maar het kan ook klein zijn, zooals b.v. het Australische, vooral nu, daar het grootendeels uitgestorven is, het Tasmanische indertijd, de Weddas van Ceylon, de Eskimo van wie men waarlijk ook niet zeggen kan, dat zij dicht bij elkander wonen, en eindelijk ook de Roodhuiden.

Op een belangrijken, negatieven trek in onze definitie van „ras" moeten wij noodzakelijk wijzen, n.l. hierop, dat wij de geestelijke, de sociale en de kultureele verschillen er niet in opnemen. Of en welk *geestelijk* onderscheid er tusschen de verschillende rassen bestaat, is een belangrijk, ja een uiterst gewichtig vraagstuk, dat wij waarlijk niet onbehandeld zullen laten; het spreekt vanzelf, dat het, èn uit het oogpunt van de wetenschap èn uit dat van de praktijk op allerlei gebied voor de geheele menschheid en al hare belangen oneindig veel gewichtiger is, of twee menschenmassa's een ander karakter, d.i. andere geestelijke eigenschappen en gaven, dan wel een verschillende kleur van huid of haar bezitten. Maar de vraagstukken, die zich hierbij voordoen, behooren niet tot de bevoegdheid van den anthropoloog, maar tot die van den sociaal-psycholoog en in vele opzichten ook van den socioloog. Enkele anthropologen hebben wel in strijd hiermede geprobeerd van geestelijke of psychische anthropologie te spreken, maar, wanneer ik mij niet vergis, heeft geen van hen op dit gebied veel geleverd, laat staan iets goeds: het was maar een poging tot imperialisme, wel wat familiaar gezegd, tot inpalmen.

Wij willen ons niet schuldig maken aan een dergelijk vergrijp, dat kans zou hebben in het anthropologisch deel van ons boek gestraft te worden, maar daar we in weer een ander deel er niet

buiten kunnen, zoo moeten we er ook hier even op ingaan. Ik heb het oog op de *subrassen*, dat zijn de onderdeelen — ook volgens zuiver lichamelijke maatstaf — der rassen: men verstaat hieronder de menschen, die wel enkele of de meeste lichamelijke kenmerken van de grootere groep, het ras, erfelijk bezitten, maar in ander opzicht onderling verschillen b.v. Blanken met breeden of met langen schedel. Wie wat meer dan gewoonlijk in West- en Middel-Europa gereisd en op de lichamelijke trekken van de bezochte volken gelet heeft, zal stellig exemplaren, zelfs in massa, van subrassen ontmoet hebben. Er is geen ras van eenige uitbreiding zonder subras. Maar de lezer zal in ons anthropologisch hoofdstuk meer hierover vinden. Herhaaldelijk treffen wij ook subrassen van een zelfde hoofdras met elkander gemengd aan.

Wij moeten nu naast de indeelingen van het menschdom op grond van het lichamelijk type, op die van sociale of wel politieke beteekenis letten om ze streng van de eersten te onderscheiden: de belangrijkste is hier het *volk*, dat is de grootere of kleinere menschenmassa wonend op een bepaald *gebied*, uitmakend de onderdanen of burgers van een zelfden *staat* en hierdoor min of meer vereend. Toen de menschen het nog niet tot een grootere organisatie gebracht hadden, was de *stam* de grootste eenheid, opgebouwd uit de *families*. Gescheiden zijn de staten doordat hun onderdanen verschillen in afstamming, taal, godsdienst, zeden, regeering! De staat is dus de hoogste, georganiseerde eenheid van een aantal menschen, en daarom weer is de onafhankelijkheid, de souvereiniteit zijn meest essentieele eigenschap. Wel kunnen er allerlei verplichtingen en banden tusschen de staten en ook indirekt tusschen hun onderdanen bestaan.

Een juridisch verband dat van groote beteekenis is, en maar uiterst zelden in de geschiedenis der menschheid voorkomt, vormen het Britsche *empire*, en de Russische *sowjetbond*: zij bestaan beide uit staten en staatjes, die eenerzijds in vele opzichten onafhankelijk van het moederland zijn, en toch in vele andere een bepaald deel ervan uitmaken, en anderzijds moet dat machtige moederland toch weer rekening met hen houden. De band openbaart zich wat het Britsche Rijk betreft haast alleen op het gebied der buitenlandsche politiek en der verdediging, wat den Sowjetbond aangaat vooral daarin, dat zij alle op communistische leest geschoeid zijn, overigens een vrij groote mate van on-

afhankelijkheid bezitten. In beide gevallen zijn de gevolgen ten opzichte van het buitenland en dus die van militairen aard van zeer groote beteekenis voor hen zelven, maar ook voor anderen.

Vele staten bezitten *koloniën*, eveneens uitbreidingen van gebied, wier bewoners zonder uitzondering niet een gelijkgeschat en gelijkwaardig deel van het moederland uitmaken, maar in beschaving en ras aanmerkelijk daarvan verschillen. De koloniën hebben soms in den loop der tijden geheel andere beteekenis en plaats verkregen, nu eens zijn zij zelfstandige staten geworden (heel Amerika, behalve Canada), ofwel formeel nog maar in enkele opzichten tot het moederland behoorend, zooals Australië, zijn zij toch emotioneel nog sterk daarmee verbonden. De direkte waarde van de kolonie kan van velerlei aard zijn, en deze verandert herhaaldelijk (Indië): handel, slavenhalen (West-kust van Afrika), volksplanting (Amerika), vlootbasis (Malta), verbanningsoord (Cayenne, Andaman-eilanden) enz.

Wij wezen reeds op de raciale verschillen ten opzichte van het moederland, die wel alle koloniën kenmerken, en juist hierdoor moeten zij in velerlei opzicht een belangrijke plaats in ons werk innemen. Wij noemen maar vast de houding tegenover het vreemde ras, de rasmenging met al haar gevolgen, die niet uitblijven kunnen, de verrijking en versterking van het koloniseerende volk, de kultureele veranderingen bij beide bevolkingen, die vooral in de kolonie zeer groot kunnen zijn, de veranderingen van bevolkingsgetal enz. Het bezit van koloniën in vreemde werelddeelen bevordert ook den handel en in het algemeen het verkeer met de naburige volken (met China vanuit Br. Indië) en daardoor ingrijpende wijzigingen in beider kultuur. Op allerlei wijze geven zij ook aanleiding tot vijandelijkheden en oorlogen, die ook weer niet zonder gevolgen van velerlei aard en beteekenis blijven. De Nederlandsche, Engelsche, Fransche en vooral ook de Spaansche koloniale geschiedenis geven vele voorbeelden van het gezegde.

Wij moeten nu nog een paar andere belangrijke begrippen bepalen, eveneens met het oog op de menschenrassen, en wel op het gebied van den staat, en dus van het volk en ook van zijn gebied, namelijk uitbreiding ervan of wel inkrimping, een eventueel gevolg van rasverschil. Ik heb het oog op de *nationaliteit* en de *minoriteit*. Zeer langen tijd bestond het volk uit de onderdanen van den staat, in den strengen zin van het woord; naar hun inzichten en hun behoeften werd niet gevraagd, hun wil maakte

niet de wet, had daar zelfs geen aandeel in, hoewel uitzonderingen reeds min of meer voorkwamen (beden, privilegies enz.) in Spanje en in Italië, in de Nederlanden en in Engeland; zelfs in Rusland („heer Nowgorod" werd toen de stad van dien naam genoemd). Eerst in de 18e en 19e eeuw veranderde dit, de volkssouvereiniteit werd erkend, de democratie brak door in de meeste staten van Europa en Amerika, en werd steeds meer doorgevoerd. Het volk van deze souvereine organisatie is de *natie*, welke regeeringsvorm zij ook bezitten moge: republiek of monarchie, zoo zij slechts uit vrijen, innerlijken drang haar eigen eenheid begeert en gevoelt.

Nu komen in die natiën soms bijzondere deelen voor, die in het oude onvrije volk niet voorkomen konden: de zoogenaamde *nationaliteiten*. Men verstaat hieronder een volksdeel bestaande uit burgers van een staat, maar dat begeert zich van dezen staat af te scheiden, met het doel om hetzij een eigen zelfstandigen staat te vormen, hetzij zich bij een anderen staat dan tot dusver aan te sluiten. Disharmonie tusschen den staat en het volk waartoe dit deel tot dusver behoorde, ontevredenheid met dien staat, en dan vertrouwen in dien anderen staat of wel overwegende begeerte naar eigen souvereiniteit zijn de drijfveeren. Voorbeelden bieden Europa en Amerika, ook Afrika. De overwinning van de Entente in den wereldoorlog heeft de bevrijding en de vervulling der wenschen van vele nationaliteiten in Europa gebracht, al moge het waar zijn, dat de drijfveer van den bevrijder meer was den vijand te verzwakken, zooals wel daaruit blijkt, dat Ierland na 7 eeuwen gehunkerd te hebben naar de politieke vrijheid, deze ook in Versailles *niet* ontving, en dat de nieuwe grenzen — zonder uitzondering door dat oorlogsmotief gedicteerd — even zoo vele volksdeelen van hun nationale vrijheid beroofden.

Wanneer een volksdeel wel niet harmonieert met het staatsvolk, maar in hoofdzaak te verspreid woont te midden der anderen om zich te kunnen afscheiden, dan is de beste naam voor dat deel *„minoriteit"*, minderheid in dezen zin, want het begrip nationaliteit dekt hun toestand bepaald niet. Duitschers en Joden in Polen, Duitschers in Tschecho-Slowakije zijn hier de voorbeelden van in Europa.

De lezer zal in den loop van ons boek telkens opmerken, dat het ras in al deze menschelijke formaties een rol speelt, soms een belangrijke en werkelijke, ook wel een ingebeelde. Om dit te

beschrijven en te onderzoeken is het zaak ons goed rekenschap te geven van de beteekenis der gebruikte namen en begrippen. Dit moge ter verontschuldiging strekken voor al onze definities, de verdere lectuur zal er gemakkelijker door worden en de aanleiding tot misverstand voor een goed deel wegnemen.

Er zijn nog eenige fouten, die vaak gemaakt worden door geleerden en ook door ongeleerden bij hun pogingen om zich rekenschap te geven van de menschelijke verscheidenheid. De zeeman en de koopman, die de bewoners van de vreemde werelddeelen leerden kennen, werden vooral getroffen door twee trekken, die anders waren dan bij hun kameraden en volksgenooten. Die twee trekken waren niet alleen van lichamelijken aard; zij moesten wel zijn de *huidkleur* en de *taal*. De vreemde Europeanen leerde men meer geleidelijk kennen, meer druppelsgewijze, en de grensbewoners hadden vanzelfsprekend een min of meer gemengd kultuurbezit in velerlei opzichten. Waar overzeesche gewesten aangedaan werden, was dit geheel anders, het verschil veel grooter en treffender. De geleerden, die op de reisverhalen afgingen en op de enkele vreemdelingen, die zij om de nieuwsgierigheid der thuisgeblevenen te bevredigen, meegenomen hadden, stonden eveneens over de afwijkende huidkleur en de vreemde, onverstaanbare taal het meeste verbaasd. Zoo werden huidkleur en taal de kenmerken van den vreemdeling bij uitnemendheid, en naar gelang meerdere van hen bekend werden, die daarin weer van elkander verschilden, kon men dat schema uitwerken. De taal leende zich daartoe het best, omdat er zoo vele talen bekend werden en ook omdat hunne kennis de sleutel werd tot den omgang met die vreemde volken, handel en bekeering mogelijk maakten. Het spreekt vanzelf, dat, toen de wetenschap zich met de indeeling der menschheid bemoeide, zij zich niet tot die beiden bepaalde, maar, wat het lichaam betreft, ook lette op de haarkleur, de vorm van den schedel enz., en verder den aard der volken en de hoogte van hun beschaving.

Nu moet de vraag beantwoord worden of de rassen en subrassen te onderscheiden zijn naar hun taal? De eerste eisch, waaraan hierbij voldaan moet worden, is deze, dat het kenmerk duurzaam is, niet of moeilijk en langzaam verandert. En hoe staat het nu in dit opzicht met de taal? De Joden spreken door hun groote verspreidheid tallooze talen; de Negers in Amerika spreken Engelsch, Portugeesch, Spaansch als hun moedertaal; een uitnemende kenner der Negertalen verklaart, dat de Negers zoo

gemakkelijk van taal veranderen als van een kleedingstuk; de Chineezen in Nederlandsch-Indië spreken verschillende talen, ook Nederlandsch, maar Chineesch is voor velen van hen een vreemde taal evengoed als voor ons. Een beschaafd Chinees uit Java zeide mij: „wij hebben geen moedertaal." In Europa is het niet anders. Het Balkanschiereiland is hier bij uitstek het tooneel der taalwisseling geweest. Griekenland werd overstroomd door Slavische stammen, die langzamerhand de Grieksche taal aannamen. In Klein-Azië heeft volgens Ripley, een uitnemend Amerikaansch anthropoloog, de naam Griek geenerlei raciale beteekenis meer; hij zou alleen iemand aanwijzen, die Grieksch spreekt en van Grieksch-Katholieken godsdienst is, geenerlei afstamming duidt die taal nu aan. De Roemenen spreken een taal, die zeker het meest Latijnsche elementen en vormen bevat, maar de bevolking schijnt grootendeels van Slavische en Tartaarsche afstamming te zijn.

En zoo konden wij voortgaan, maar genoeg: de taal is te wisselvallig, voldoet niet aan den eersten eisch van het raskenmerk. De treffende uitspraak, „de taal is de ziel der natie" onderstelt eigenlijk zielsverhuizing. En hetzelfde geldt voor den *godsdienst*. Ook hij wordt, waar hij geheele bevolkingen betreft, wel niet zoo snel als de taal, verlaten of aangenomen, niet alleen onder den invloed der zending, maar ook op andere wijze: door kultuurinvloed en door dwang. Is het niet zeer merkwaardig, dat de drie groote godsdiensten, dat zijn die welke beleden worden door de volken het hoogst in beschaving, en die ook verreweg de meeste aanhangers bezitten, dat zij alle drie van verre zijn gekomen, en dat twee van hen zelfs in hun land van oorsprong al eeuwen lang niet meer beleden worden. Het Christendom vond zijn oorsprong in Palestina, werd aanvankelijk het eerst verspreid in Klein-Azië, in beide landen wordt het nu slechts zeer sporadisch aangetroffen, in Europa, Amerika en Australië echter zoo goed als uitsluitend, met uitzondering van het in den laatsten tijd zoo snel toenemende totale ongeloof. Het Boeddisme, dat in Voor-Indië ontstond, waar het zoo goed als geheel verdween, en in Tibet, Ceylon, Achter-Indië, Bali, China, Japan en in een deel van Centraal-Azië en Siberië de volksgodsdienst is geworden; in China en Japan gemengd met Konfoetsianisme en Shintoisme, den alouden natuurgodsdienst. En eindelijk de Islam, die in Voor-Azië, Noord-Afrika in ruimen zin, en een groot deel van Voor-Indië en van den Indischen

Archipel beleden wordt. In tegenstelling met Christendom en Boeddisme is de Islam in zijn stamland Arabië niet verdwenen.

Dit korte overzicht toont reeds aan, dat de rassen en de wereldgodsdiensten elkaar niet dekken, wat o.a. reeds daaruit blijkt, dat de laatsten tevens zendingsgodsdiensten zijn. Dat deze zending een overweldigend succes kon hebben bij haast alle rassen, toont duidelijk aan, dat er in de mentaliteit hunner volken trekken bestaan, die dit gedogen, overeenstemmingen in denken en voelen.

Evenmin is het *Animisme*, de vereering van geesten en voorouders-zielen, als wij het zoo, zeer verkort, aanduiden mogen, dat waarschijnlijk de eerste vorm was, waarin de mensch zijn voorstellingen en gevoelens omtrent het bovennatuurlijke tot uiting bracht, tot een bijzonder ras beperkt geweest, integendeel er leven nog altijd Zwarten, Gelen, Rooden en zelfs Blanken wier godsdienst Animisme genoemd mag worden.

Wat nu de eventueele botsing tusschen ras en staat betreft, zoo kan hiervan eigenlijk alleen of haast alleen sprake zijn bij de koloniale mogendheden, wanneer wij tenminste kleine en onbeduidende resten — meest in voormalige koloniën — willen verwaarloozen; ik denk hierbij aan de Indianen in eenige Zuid-Amerikaansche staten, b.v. Brazilië, en in nog eenige andere Zuid- en Midden-Amerikaansche Staten (volgens ERLAND NORDENSKIÖLD zouden deze vrije Indianen echter snel uitsterven), aan de Aino in Japan; in Aziatisch-Rusland zijn er echter nog wel meer aan te treffen. Overigens behoort de bevolking van iederen staat tot een zelfde ras. De groote uitzondering hierop is Amerika: de Negers maken een aanzienlijk deel der bevolking uit in verscheidene staten van zijn drie deelen: Noord-, Midden- en Zuid, in sommige ook de Chineezen en Japanneezen, dus leden van het Mongoolsche ras.

Uit den aard der zaak omvatten staten, die in het bezit van koloniën zijn, ook andere rassen, en zij wier koloniaal gebied het grootste is, tellen er de meesten: dus Groot-Brittannië vooral, men denke niet alleen aan Negers en lagere stammen in Centraal- en Zuid-Afrika, maar ook aan de Australiërs, Negritos, Melanesiërs en Polynesiërs, en al de stammen van Voor- en Achter-Indië; hetzelfde geldt in mindere mate voor Frankrijk en Nederland — men denke aan de Indianen en Negers van Suriname — en voor Rusland in Noord- en Midden-Azië. Een andere vraag is, of deze vreemde rassen het volledige burgerschap

verworven hebben? Men moet deze vraag voor de vreemde rassen in de bezittingen der koloniale mogendheden in het algemeen ontkennend beantwoorden, ondanks uitzonderingen. In Fransch-West-Afrika kan in bizondere omstandigheden een inboorling tot Fransch burger verheven worden, maar overigens worden alle belangrijke posten ook hier door Franschen bekleed, alle ambtenaren zijn Franschen, het regeeringssysteem is dus nochtans „direkt". Echter „Frankrijks doel in Afrika is van de Afrikaners Franschen te maken", en „algemeene dienstplicht voor mannen is de wet in Fransch-Afrika, evengoed als in Frankrijk zelf". Afrika vertegenwoordigt een uitbreiding van Frankrijk in alle opzichten en vooral in de vorming van een grooter leger dan het moederland kan verschaffen; dit zwarte leger kan overal gebruikt worden en komt ook in noordelijke garnizoenen.

Wij moeten ons nu nog de groote vraag stellen of alle rassen iedere hoogte van beschaving bereiken kunnen, in dien zin of zij, wel niet in hun geheel doch nagenoeg zoo, tot op de hoogste toppen, die de menschheid tot nu toe bereikte, zijn gestegen?

Om deze vraag voor ons doel voldoende te beantwoorden, is het de beste methode, die beschavingsladder in te deelen en wel in drieën. Men kan velerlei maatstaven daarbij aanleggen, b.v. den godsdienst die beleden wordt: animisme, polytheïsme, monotheïsme, of wel de hoogte der techniek. Wat is nu de meest geschikte maatstaf, die het veelzijdigste inzicht geeft en het gemakkelijkst is aan te leggen? Het doel is dus gemakkelijk en vrij zeker te kunnen bepalen, welke beschavingshoogte het betreffende volk bereikt heeft. Kunnen wij daartoe den godsdienst als maatstaf kiezen? men is zeker geneigd dit aan te nemen, maar toch pleit daar veel tegen. Zoo goed als alle laagten en hoogten van het leven laten zich met een hoogen godsdienst vereenigen, juist omdat de godsdienst een geheel bizondere, ideëele plaats inneemt. Wil men dit eens nagaan, dan lette men niet op de eigene religie, daar men dan èn wat haar èn wat de beschavingshoogte betreft al zeer waarschijnlijk eenigszins bevooroordeeld is. Hoe edeler en reiner de godsdienst, des te langer zal hij onveranderd blijven, terwijl de maatschappij en de beschaving in hooge mate veranderen; dit maakt den godsdienst als meter reeds ongeschikt!

We zullen nu maar niet van ieder kultuurbezit één voor één nagaan of het hierin beter voldoen zou, dit zou ons te ver voeren.

Alleen nog een woord over de hoogte van het moreele leven, zoowel wat het volk betreft als de enkelingen, dat zonder twijfel van grooten invloed is op de samenleving der menschen, maar toch ook weer ontzaggelijk veel onaangeroerd laat: hebben de edelste menschen de volkswelvaart en de volksgezondheid het meest bevorderd? verwachten wij dat van hen? Neen, noch de hoogheid van den godsdienst noch de reinheid van het moreele leven biedt een juisten maatstaf voor de volksbeschaving in den zin, waarin wij die algemeen opvatten. Zij zijn beide van hoe groote waarde ook, zooals ik reeds zeide, te bizonder, hun invloed strekt zich over te weinige gebieden uit, en juist in hun hoogere trappen zijn zij te individueel.

Wij moeten een maatstaf zoeken van meer algemeene bruikbaarheid, die heel het maatschappelijke en ook het individueele leven toetst, het stoffelijke en het geestelijke. Bestaat die? mij dunkt van ja, en wel het denken zelf, het vermogen alles daaraan te onderwerpen. Ik bedoel hiermee niet het verstand in den lageren zin, niet het verwaande betweten, maar het geestelijke vermogen in den hoogsten zin, dat andere geestelijke krachten onderstelt, dat BOEDDA en KONFOETSE, PLATO en ARISTOTELES bezielde, HUME en KANT, NEWTON en GAUSS beroemd maakte, en ook niet minder de groote ontdekkers en uitvinders. Zij waren het ook, die de grootste praktische uitvindingen deden en langzame verbeteringen aanbrachten: het vuur, de pijl en boog, het rad, de getallen-systemen, de veeteelt, den hoogeren landbouw, en dan de stoom, de electriciteit enz. enz. Groot is het aantal dezer scheppende geesten, groot ook dat der bevrijders, die het oude, nadat het zijn taak volbracht had en uitgeput was, door het nieuwe vervingen. De politieke, godsdienstige, wetenschappelijke en sociale bevrijders. Wat is hun aller arbeid geweest? Het is niet gemakkelijk dezen arbeid onder één begrip, één naam te brengen. Het werk van den geest, het kritisch doordringen van alles wat zich aan hen voordeed, niet rustend vóórdat zij het raadsel opgelost hadden. Kritisch scheppen, met experiment, wiskunde en vergelijking, deductie en inductie.

De laagste trap der menschelijke beschaving, die der Natuurvolken, kenmerkt zich door het geheel ontbreken van het systematisch-kritisch denken, en dus ook van zijn vruchten, al is in den loop der duizenden van jaren ook hun kultuurbezit op haast ieder gebied van techniek, kunst en weten, ontzaggelijk verrijkt, zooals een bezoek aan ieder Ethnographisch- en Praehistorisch

Museum ons leert. *De tweede trap,* de Halfkultuur, is die van grootschen vooruitgang in alle richtingen; eigen ervaringen en die van anderen namen op treffende wijze toe; op kunstgebied — waarop geen stellige en ingedeelde maatstaf bestaat, alleen het oordeel der tijdgenooten en de vergelijking met het werk van het beste nageslacht en van den vreemdeling — erkent men in hun werken nimmer overtroffen schoonheid. Wij kunnen dit vinden in het oude Egypte, bij Grieken en Romeinen, in Voor-Azië, Voor- en Achter-Indië, China en Japan, ook in het oude Mexico, Yucatan en Peru, en eveneens in onze Middeleeuwen. Die Halfkultuur stond dus reeds hoog in tal van opzichten, in techniek, wetenschap, kunst, in wetgeving en organisatie; edele idealen heeft zij gevormd, groote rijken gesticht, maar haar ontbrak de systematische kritiek op wat bereikt was, en op wat als waar gold dwz.: het eeuwige streven. Slavernij bestond overal, ook door de hoogste godsdiensten geduld, onverdraagzaamheid was regel, het grofste bijgeloof werd niet bestreden, niet de heele natuur werd onderzocht, de mensch vooral was geen voorwerp van onpartijdige studie; allerlei kennen en kunnen was nog in eersten aanvang. De hoogere trap moest beklommen worden: de Halfkultuur dus, die tusschen de twee andere instaat. Ook die Halfkultuur was reeds *gebroken,* d.w.z. dat verreweg het grootste deel der bevolking geen aandeel aan haar had, en dat haar hoogste top in allerlei richtingen nog niet bereikt was, in zooverre men wat de menschen en wat de beschaving betreft, nog niet hooger dan de Natuurvolken was gekomen.

De *Kultuur* ving aan! Ook zij is nog steeds gebroken, wat deelhebbers en wat omvatting betreft. In ieder volk heeft verreweg het grootste deel der menschen haar maar zeer gedeeltelijk bereikt, heel weinigen geheel en naar iedere richting: moreel, intellectueel, emotioneel, aesthetisch, sociaal. Maar ook die richtingen werden nog niet naar alle kanten ingeslagen. Vooral op de daareven genoemde gebieden, maar ook op paedagogisch, medisch en philanthropisch terrein. Natuurwetenschap en techniek gingen in één eeuw het meest vooruit.

Er is geen sprake van, dat wij op één van die gebieden, laat staan op alle, „het zoo heerlijk ver" gebracht hebben. En hoewel onze massaas in eenige opzichten al veel meer deelnemen aan de beschaving, zoo wij dat begrip maar ver genoeg uitstrekken, zoo ontbreekt er in ander opzicht nog veel te veel aan, men denke slechts aan den wereldoorlog, Versailles, Volkenbond „vrede",

de crisis, armoede, onkunde, Abessinië, Spanje en nog heel veel meer.

Zijn de drie *kultuurtrappen* gelijkelijk over de werelddeelen, dus geographisch, verdeeld, en ook over de rassen? Het is moeilijk dit uit te maken, daar die verspreiding vóór een paar eeuwen er zeker anders uitzag dan nu; dat geldt voor de geographische en ook voor de raciale verspreiding. Wanneer wij de kaart raadplegen voor den tegenwoordigen toestand, dan zullen wij de hoogste trap van beschaving in Europa en Amerika vinden, de middelste trap, de halfkultuur in Azië met vele uitzonderingen naar beneden en naar boven (Japan), de laagste trap in Afrika met uitzondering van de gecivilizeerde deelen in Noord en Zuid; blijft over Australië, dat wat de blanke bevolking betreft tot de hoogste trap behoort, terwijl de vertegenwoordigers der laagste trap zoo goed als uitgestorven zijn, zooals wij in ons hoofdstuk over uitstervende rassen meegedeeld vinden.

En nu het verschillend en zich wijzigend aandeel der *rassen* aan de kultuur. Het Blanke ras vertegenwoordigt de tot dusver hoogste beschaving, samen met — sedert een halve eeuw — het Mongoolsche in Japan. Dit Gele of Mongoolsche Ras behoort voor verreweg het grootste deel nog tot de Halfkultuur in allerlei trappen, ook tot de zeer hooge, en het Zwarte tot de Natuurvolken.

Maar ik haast mij er op te wijzen, dat laag niet zóó laag, hoog niet zóó hoog is als wij ons verbeelden. De Halfkultuur heeft in Philosophie, Mystiek, Architectuur en Sociale Verfijning hoogten bereikt die wel nooit, zeker niet tot nog toe, overtroffen zijn, en de uitvindingen der Natuurvolken zijn, wij wezen er reeds op, haast onbegrijpelijk. De afstand van het hoogste dier tot den laagsten mensch, dien wij leerden kennen, is veel grooter dan die van den laatsten tot ons, immers die laagste mensch kende reeds belangrijke kultuurbeginselen, zooals: taal, vuur- bewaren en- maken, dierentemmen en gebruiken, velerlei werktuigen, massa's dieren en planten, koken.

Vóór 2000 jaren golden de Germanen, de Britten en de Westslaven nog als Natuurvolken bij de Romeinen, toen met de Grieken dragers van de hoogste beschaving, nu hebben zij meerdere anderen die hoogste trap helpen bereiken. De Oude Egyptenaren hebben reeds vóór ongeveer 4 à 6000 jaren een wonderbaar hooge plaats ingenomen in bouwkunst en poezië, in wissel-

bevruchting met de bewoners van Klein-Azië, een bloei die Indiërs, Grieken, Romeinen en Peruanen eerst zooveel later bereikten.

Zullen de afstanden tusschen de rassen gemeten naar hun kultuurhoogte en hun macht over de natuur, over eenige duizende jaren dezelfde zijn als nu? Of zullen verheffingen, dalingen, ja ondergangen ook daarin verschuivingen gebracht hebben?

Een zeer moeilijke voorspelling!

Hoofdstuk II

RASSENHAAT, RASSENSTRIJD EN RASSENWAAN

Wanneer wij de drie onderwerpen, in den titel van dit hoofdstuk aangeduid, gaan behandelen, dan moeten wij wel indachtig zijn aan wat wij in ons 1e hoofdstuk vaststelden: ras en volk is niet hetzelfde, wij mogen ze vooral niet verwarren [1]). Een *volk* kan groote getallen van alle *rassen* en *subrassen* der aarde in zich als burgers omvatten, zooals de Vereenigde Staten van Amerika, dus niet eens als kolonisten, zooals het Britsche rijk, welks verreweg grootste bestanddeel de veel meer dan 300 millioen van Britsch-Indië uitmaken. Om den *rassenhaat* te onderzoeken moeten wij ons hiervan wel doordringen.

Wat is *rassenhaat*? en eigenlijk: bestaat er wel rassenhaat? Hij zou werkelijk op verschillende wijze mogelijk zijn, beter uitgedrukt: wij kunnen hem ons op verschillende wijze voorstellen. Wanneer iemand *alle* vertegenwoordigers van een ras haat, individueele uitzonderingen misschien daargelaten, dus hun kwaad toewenscht en waar mogelijk hun ook kwaad toevoegt, wanneer hij het veilig doen kan, dan haat hij hen in den juisten zin van het woord; wanneer hij dit alleen onder zekere voorwaarden doet, dan is, wat hij voelt waarschijnlijk geen rassenhaat. Wie ettelijke vertegenwoordigers van dat ras zelfs roemt en in vele opzichten bewondert en liefheeft, haat dat ras zeker niet, drukt zich alleen slordig uit.

Maar wij hebben hiermee nog geen volkomen beeld gegeven van wat onder rassenhaat verstaan moet worden. Een moeilijkheid ligt nog in het feit, dat een ras in den regel betrekkelijk groot is, moet nu de haat van een ras *alle* eenlingen die het uitmaken, treffen? Zoo ja, dan is hij onmogelijk, maar voldoende zou zijn, naar mij dunkt, dat de haat oplaait zoodra men maar met eenige leden of uitingen van dat ras *te doen* krijgt, op welke wijze dan ook.

---

[1]) Deniker schreef „Les *races et* les *peuples* de la terre". 1926.

Om nu onze vraag, of er rassenhaat bestaan kan, te beantwoorden moet men zich hier goed indenken. En nog eens: volkshaat is geen rashaat! En anderzijds: ieder individu van het gehate ras moet gehaat worden evenals omgekeerd ook ieder individu van het hatende ras moet haten, willen wij van eigenlijken rassenhaat kunnen spreken. Uitzonderingen in kleinen getale, van enkelen, heffen het gevoel zeker niet op, mochten zij dat wel doen, dan is het eo ipso verdwenen. Verwante gevoelens als min- of verachting zijn *geen haat*, wij zullen ze straks bespreken.

Om ons deze kwestie wat nader te brengen, zoo dat wij duidelijker het bedoelde gevoel erkennen, bestaat een gemakkelijk hulpmiddel, een soort van geestelijk experiment; de poging om een kleine groep te haten of ook maar te fantaseeren, dat we dit doen, b.v. ons indenken in de gevoelens van een Watergeus voor de Spanjaarden, van een Negerslaaf voor de Nederlanders van Suriname in den slaventijd, nog in de 19e eeuw, van de vijanden in den Wereldoorlog voor elkander? Zeker zou dit nog geen rassenhaat zijn, want in het eerste en derde geval waren de partijen van hetzelfde ras, was dus slechts volkshaat mogelijk.

Maar we moeten de gevoelens zelve nagaan. De Negers, die vreeselijk mishandeld werden en een ellendig leven hadden, moesten daarom niet *de* Hollanders, maar *die* Hollanders haten, met wie zij te doen hadden, en met alle recht; wij zouden in hun plaats onze landgenooten ook gehaat hebben, zoo mogelijk nog meer. Hier doet zich nu een geval voor, dat onze opvatting schijnt te weerleggen. Wij hoorden namelijk, dat sommige Natuurvolken (Papoea's) die door bepaalde Blanken mishandeld waren, dit op geheel andere, hun onbekende en onschuldige Blanken trachten te wreken: dus op rasgenooten der schuldigen, uit haat tegen deze! Neen, de verklaring is zeer eenvoudig: dat zij geen onderscheid zagen in het uiterlijk van de schuldigen en de onschuldigen, daar zij beiden maar heel oppervlakkig kenden. Wij zouden in een omgekeerd geval waarschijnlijk evenzoo gehandeld hebben. Ten bewijze diene, dat de andere Blanken heftig verontwaardigd waren op hun rasgenooten, die hen, de onschuldigen, in gevaar brachten. Het doet denken aan den man die ongelukkig getrouwd was, en nu alle vrouwen de karakterfouten van de zijne toeschreef. Ten opzichte van volken of rassen zijn dergelijke vergissingen niet zeldzaam.

Het komt mij voor, dat nog ergere vergissingen of valsche oordeelen zeer vaak geveld worden. Zouden onze brave groot-

moeders niet in alle Parijsche jonge vrouwen modellen van lichte zeden gezien hebben? En misschien de grootvaders ook, maar dan met een verschillend accent?

Dus: strenge beoordeeling van een heele groep op grond van ware of vermeende ervaringen met maar enkele vertegenwoordigers. En het blijft dan ook nog vaak niet bij een beoordeeling, maar al naar het geval, kan ook een daad het gevolg zijn.

Het dichtst bij wat rassenhaat kon zijn, staat wel het wreede lynchen van Negers op grond van onbewezen vergrijpen aan blanke vrouwen, wat in betrekkelijk vele gevallen in de V.S. geschiedde, nu gelukkig afneemt, maar nog niet verdwenen is; de voorwaarden bestaan nog.

Die gevallen hadden ongetwijfeld tot uitgangspunt een licht opgewekte haat tegen de Negers; en in het algemeen de neiging bij die Amerikanen tot handtastelijkheden tegen ieder die hun in den weg stond: men denke aan den verdelgingsoorlog tegen de Indianen. Men zal de ontzettende daden, die het slavenhalen en -houden door Nederlanders en Engelschen gedurende eeuwen meebrachten, toch zeker niet aan rassenhaat toeschrijven? De sexueele verhouding van den blanken meester tegenover aantrekkelijke zwarte slavinnen is zeker een zeer algemeen verschijnsel geweest; in onzen tijd was het concubinaat tusschen personen van verschillend ras geen zeldzaamheid. In Canada werden Indiaansche vrouwen vaak door blanke mannen gehuwd of eveneens als concubine genomen, wat niet veroordeeld werd. Rassenhaat blijkt hier waarlijk niet uit. Waar Blanken, en zij niet alleen, met andere rassen duurzaam in aanraking komen, is overal sexueele gemeenschap, vrijwillig of met geweld, het gevolg. Het Christendom onzer vrome voorouders heeft dit nergens en nooit verhinderd. Niet in Zuid-Afrika, getuige de Bastaards die er heele volkjes vormen. Het verbitterde den veroveringsoorlog der Franschen op Madagascar en in Achter-Indië. De Nederlanders bezondigden zich aan hetzelfde op Java, de Engelschen in Voor-Indië (Eurasians) en evenzoo deden allerlei Europeanen op de eilanden van Oceanië. Lang niet altijd is die verhouding, ook waar het bij concubinaat blijft, gedwongen, dierlijk en brutaal. CORTEZ waardeerde zijn Indiaansche concubine, MARINA, in hooge mate, BERNAL DIAZ noemt haar een voortreffelijke vrouw en een nuttige tolk; zij had een goed karakter en bemiddelde telkens tusschen de Spanjaarden en de Mexicanen.

Wij zullen het verschijnsel van de bloedmenging in zijn anthropologische, psychologische en sociale beteekenis elders nader behandelen, hier willen wij er alleen met klem op wijzen, dat dit verschijnsel alleen reeds het bijgeloof van den rassenhaat weerlegt. Wij kunnen met voorbehoud zeggen, dat de métissage een werktuig is in de verbroedering der rassen. De vrouw verbindt de rassen.

Er zijn nog meerdere andere feiten, die eveneens tegen het bestaan van dien ingebeelden rassenhaat pleiten. Met de Indianen van Noord-Amerika hebben de Europeanen, niet alleen de jongens sinds Cooper, gedweept; evenzoo met de Polynesiërs in de 18e eeuw, men zag in hen de verwezenlijking van een romantisch ideaal. De Negers hebben de ontginning van groote deelen der V.S. eerst mogelijk gemaakt en spelen er nog altijd een groote rol, waar, wat het eerste betreft, Shaler nadrukkelijk op wijst. De verhouding tusschen de huisslaven en -slavinnen, de kindermeid b.v., was vriendelijk en gemoedelijk. Juist in het Zuiden der V.S. werden de Negers vaak met liefde behandeld, zoolang zij met hun toestand tevreden bleven. In het Noorden waar zij met de Blanken concurreeren moesten, wekten zij andere gevoelens op. Chineezen, Japanneezen, Hindoe's, Javanen zijn als zoodanig nooit door de Europeanen gehaat, en zeker nog minder als ras, als Mongolen, Indoeuropeanen, of Indonesiërs: niet door de Europeanen, die nooit met hen in aanraking waren en ook niet door anderen, die in jarenlangen omgang hen van alle zijden leerden kennen. Zeer vele Nederlanders voelen sympathie voor de zoogenaamde inlanders, waardeeren verschillende van hun eigenschappen; sporen van wat naar rassenhaat zweemt, heb ik nergens in Ned.-Indië gevonden.

Wat voor gevoelens heeft de Europeaan nu wel tegenover die vreemden? en vooral welke onvriendelijke, die men, onjuist, haat zou kunnen noemen? Zeker zal men die gevoelens het duidelijkst in Noord-Amerika gekoesterd hebben, en wel tegenover de Indianen, en zeker over en weer. Was dat dan een instinctief, spontaan gevoel? Zeer zeker, zelfs bewijsbaar, niet! De Indianen hebben de Europeanen, de eersten en ook de lateren vriendelijk ontvangen en geholpen; zonder deze hulp en zonder het talent der Indianen in het maken van kaarten van hun eigen land in verren omtrek, zou de bezetting van Noord-Amerika veel langer geduurd hebben. En in de 19e eeuw hebben de Indianen,

waarmee de toenmalige Nederlandsche landverhuizers te maken kregen, op dergelijke wijze gehandeld? [1]).

Maar de Europeanen hebben dit niet met dezelfde gevoelens en daden beantwoord, integendeel! Natuurlijk waren er uitzonderingen, maar niet zoo vele, en deze geven het karakter van de verhouding niet aan. De Europeanen in het Noorden, vooral de Engelschen, in het Zuiden de Spanjaarden wilden de kracht der Indianen breken, hun staten vernietigen, hun land veroveren, en de bevolking, waar zij er voordeel in zagen, als slaven gebruiken, vrouwen als concubinen of erger. COLUMBUS zocht goud, zijn opvolgers al wat maar waarde had. En waar de Indianen, die aanvankelijk de Europeanen met hun paarden en vuurwapenen vreesden en zelfs vereerden, tegen de dreigende uitroeiïng zich met al hun kracht verdedigden, ja daar kon men zeker haat vinden, zonder twijfel, haat op leven of dood, maar kan men dat rassenhaat noemen? of eerder den haat van den zwakkere tegen den sterkere, die hem uitroeit, en van dezen tegen de wraak van den zwakkere. De Spanjaarden hebben in Zuid-Amerika de Indianen tot slavenarbeid gedwongen, en uit wanhoop daarover tot den eenigen *volkszelfmoord*, die de geschiedenis kent.

En eigenlijk is het altoos zoo geweest. Niet in zoo groote mate, maar even bloedig en wreed hebben de Russen zich tegenover de kleine volkjes van Noord-Oost-Azië gedragen, waarvan er ettelijke verdwenen: Itälmenen en Aleuten o.a. De Europeanen wilden de gekleurde volken van hun grond, vrijheid en vrouwen berooven, deze wilden zich hiertegen verdedigen of zich wreken, en dit had zeker haat aan weerskanten tengevolge. De Blanken begeerden wat de gekleurden bezaten en dulden de zelfverdediging der tweeden niet; zij voelden zich in vele gevallen daarom niet veilig, ook zij niet die zich persoonlijk of wier generatie zich in dit opzicht niet zooveel te verwijten hadden. Maar: de machtige onderdrukker meent dit allicht; de onderdrukten die het goede recht van den overwinnaar niet erkennen, en vooral zijn vroegere hoofden en vorsten, die nu door vreemden vervangen zijn, koesteren een blijvenden wrok, die door het gedrag der Blanken vaak genoeg tot uitbarsting komt.

Rassenhaat is dit alles niet, maar eigenlijk niets anders dan

[1]) FRIEDERICE en J. VAN HINTE in hun bekende werken.

vrees voor dwang en onderdrukking eenerzijds, en anderzijds voor wraak hierover, dus kwaad geweten.

Een algemeen verspreid gevoel, dat haast alleen nadeelige gevolgen heeft en wel moeilijk en zeker niet spoedig of algemeen verdwijnen zal, is de *rassenwaan*. Hij bestaat hierin, dat ieder zijn eigen ras voor het beste houdt, het mooiste in alle opzichten en het eenig waardige om al de andere te overheerschen resp. uit te roeien. Zoo, zonder er doekjes om te winden, uitgedrukt, zullen velen oprecht protesteeren, maar tot eenig nadenken gedwongen, verstomt het protest. Doen de lezer en .... de schrijver dit ook? Zijn wij ook in dezen rassenwaan bevangen? Alleen een nader, analyseerend onderzoek kan ons hier inlichten. Gemakkelijk wordt ons dit in allen gevalle hierdoor gemaakt, dat wij ons alleen met den huidigen toestand hebben bezig te houden, en ook hierdoor, dat wij als koloniaal volk velen in ons midden tellen, die met een ander, vrij hoog ras in zekere opzichten omgegaan hebben.

Stuiten wij bij dit vraagstuk evenals bij dat van den rassenhaat op het geloof of bijgeloof, dat dit gevoel algemeen, aangeboren en instinktief is? Wij kunnen wel eenige steekproeven nemen, doch dan vooreerst maar niet wat de rassen betreft, maar met vreemde volken, en alleen wat aangaat de lichamelijke schoonheid en aantrekkelijkheid van de vrouw; ook hierin verkeeren wij, veelreizende Nederlanders, in een gemakkelijk geval. Ik verbeeld mij, dat zeker heel veel Nederlanders hetzij de Fransche of de Engelsche vrouwen bekoorlijker dan de eigene vinden en dat hierin zelfs voor een goed deel de aantrekkingskracht van Parijs ligt of lag; zijn nu de Amerikaansche dames aan de beurt? Kosmopolieten van verschillenden aard, konservatieve en ouderwetsche evengoed als meer moderne, willen niets van patriotisme weten. Zij verstaan hieronder een sentimenteel of banaal gevoel. Toch kunnen zij dweepen met eigen land en eigen geschiedenis. Maar er is ook een andere opvatting denkbaar, even warm, even trouw, meer geopend en verdedigbaar en vooral niet essentieel gepaard met haat tegen of afkeer van andere volken. Deze vaderlandsliefde is zoo natuurlijk en gezond als die voor het eigen gezin. Maar de andere, gevaarlijk juist omdat zij licht wel verbonden is met eenige minachting, haast afkeer van vreemden, eischt die laatste gevoelens juist van de „echte vaderlanders". In de kleine volken vindt men waarschijnlijk maar zelden deze

vorm van ultra-patriotisme, maar bij de grooten is hij lang niet zeldzaam, en sluimert hij misschien bij iedereen. Hier is *ware* eerbied, erkenning, bewondering voor andere volken zeer zeldzaam. Ik geloof, dat ik wel wat optimistisch ben, wanneer ik de exclusieve vaderlandsliefde bij de kleinere volken zeldzaam onderstel; zij kan er wel degelijk voorkomen, maar dan niet ontsierd door vijandige nevengevoelens, en daardoor reeds sympathieker. De buitenlander zal geen gevaar van dit gevoel duchten en kan het daarom veeleer bewonderen, en zijn uitingen met vreugde begroeten.

Maar het trotsche zelfgevoel van de groote volken als Franschen, Engelschen, Duitschers, Russen, Amerikanen (U.S.) wekt heel andere gevoelens op bij de andere volken. Er mengt zich vrees in, men voelt zich bedreigd, en de uitingen zijn dikwijls bombastisch en kwetsend voor anderen.

Een onderscheid wordt hierdoor gemaakt, dat de kleine volken noodgedwongen allicht eenige talen van de volken hunner omgeving, kleine en groote kennen, wat zeker sympathie meebrengt, terwijl bij de groote volken de kennis van vreemde talen slechts zelden voorkomt en dan haast alleen in het belang van zaken of bij zeer beschaafden. Er zullen wel weinige volken zijn, waar in iedere middelbare school vier talen geleerd worden, zooals bij ons en soms nog meer, vooral door de meisjes zeer goed, en nog minder waar iedere eenigszins beschaafde die vier talen regelmatig leest.

Wij hebben, de lezer zal het wel gemerkt hebben, in dit hoofdstuk voortdurend over *volken* gesproken en niet over *rassen*, wat toch onze taak is, maar liefde voor een of voor het ras is wel onmogelijk, en komt zeker niet voor. Wij kunnen veilig zeggen, dat er geen ras op aarde bestaat, waarvan de onderdeelen, de volken, niet bloedig met elkander gevochten hebben, of elkaar niet wilden onderwerpen en elkaars beschaving of godsdienst opdringen, wat toch niet op liefde, eerbied en erkenning wijst. De Mongolen in engeren zin (Chengis-Khan, Tamerlan), de Chineezen, de Japanneezen, de Koreanen hebben in vroeger en later tijd, en nog, even vreedzaam met elkaar geleefd als de onderdeelen van het Blanke ras, in oorlog en verovering, beide tot in de twintigste eeuw, en de Zwarte en Roode Rassen maakten het niet beter.

Het is psychologisch onmogelijk een gevoel als sympathie of broederlijkheid voor een zoo groote en onderscheidene massa

als ras te koesteren. Men is nooit ermee in aanraking, men kent het niet als geheel, verstaat elkaars talen niet, bezit verschillende godsdiensten, gewoonten en beschaving.

Rassenliefde bestaat evenmin als rassenhaat, en rassenstrijd heeft eveneens nooit bestaan. Ras is geen belangen- of gevoelseenheid. Toch is het wel mogelijk voor een of ander vreemd ras-type, dus niet voor een ras in zijn omvang als menschenmassa, sympathie te gevoelen.

Ik geloof, dat wij na de Ethnologie en de Geschiedenis geraadpleegd te hebben, kunnen verklaren, dat nooit een ras, beschaafd of onbeschaafd, als zoodanig medelijden of sympathie voor de rasgenooten als geheel heeft gevoeld. Zoover draagt dat gevoel niet.

De Wereldoorlog, verreweg de grootste van alle oorlogen der wereldgeschiedenis, werd gevoerd tusschen volken van hetzelfde ras, zij het met de hulp aan de eene zijde, van Negers, Indianen, Mongolen, aan de andere, van Turken. Dit geldt voor den open oorlog van staten, min of meer op hetzelfde peil van beschaving. Iets anders moeten wij erkennen, waar het de uitroeiing van lagere rassen betreft, maar dit zullen wij later behandelen.

Een heel bizonder en zeer vijandig gedrag tegenover een deel van een ander ras, allicht gepaard met anderen godsdienst, zijn de verdrijvingen in grooten getale, zonder dat aan de offers eenige misdaad ten laste wordt gelegd. Man, vrouw en kind worden zonder vergoeding, zonder genade verjaagd van den grond waarop hun voorgeslacht eeuwen geleefd heeft. De Volkenbond heeft zich eenigszins verdienstelijk gemaakt, door aan die menigten de richting te wijzen, en hun mogelijk te maken hun eigen brood te verdienen, maar de eigenlijke hulp bood FRIDJOF NANSEN met zijn uitgestrekte organisatie en zijn talent geld te verzamelen voor dit doel, gedeeltelijk door een internationale geldleening.

De lezer vergeve mij, dat ik eenige getallen meedeel, maar hier geldt waarlijk, dat cijfers welsprekender zijn dan iets anders. Na het einde van den wereldoorlog moesten 1.500.000 Grieken uit Turksch Anatolië, 350.000 Armeniërs uit Klein-Azië, 120.000 Bulgaren uit Griekenland, 25.000 Assyriërs uit Irak, maar niet minder 123.000 Duitschers uit Duitschland en 1.500.000 Russen uit Rusland wijken, ongeveer 4 millioen tezamen: bij de laatsten moeten nog gevoegd worden vele

Hongaren die eensdeels voor het roode, anderdeels voor het witte schrikbewind moesten vluchten, Italianen voor Mussolini, Spanjaarden voor Primo de Rivera en nu voor de republiek of voor de opstandelingen [1]).

Wij zien, dat ras-verschil tusschen onderdrukker en slachtoffers, of ook maar een vermeend rasverschil niet altijd de grond van deze gewelddaden uitmaakte, en ook dat het niet alleen halfbeschaafde volken zijn, die tot zulke wreedheden in staat waren.

Neen, het noodlot van het rasverschil is in allen gevalle niet de verklaring en de verontschuldiging voor al deze wandaden, en voor het oneindig lijden dat er het gevolg van is.

De geweldigste oorlogen woedden tusschen rasgenooten, de afschuwelijkste wandaden werden aan rasgenooten begaan. Rasweldaden werden wel zelden bewezen, en zullen de meesten zeer zeker eerder medelijden gevoelen voor lieden van dezelfde kleur dan voor anderen, maar meestal zijn hun dan de eersten ook veel beter bekend en bevinden zij zich in denzelfden toestand, als zij die medelijden met hen gevoelen, eigenlijk de voorwaarde van alle medelijden.

[1]) Foreign Affairs April '37, pag. 537.

Hoofdstuk III

RASKARAKTER EN RASBEGAAFDHEID

Het *Ras* wordt bepaald door somatische (lichamelijke) trekken, eveneens het subras, maar dit laatste heeft alleen biologische, anthropologische waarde, die wel niet gering is, maar in zooverre ongeschikt, als de psychische eigenschappen nooit diezelfde standvastigheid vertoonen. Want wat zou het verder kunnen schelen of iemand, ja, een groep zelfs groene huid, paarse haren en een ringvormig hoofd had? Niets, vooral niet zoodra men eraan gewend is. Veel minder dan schoonheid of afstootendheid. Maar er komt heel wat anders bij. Onwillekeurig dringt zich de gedachte, ja de overtuiging op, dat er wat meer achter die huidkleur schuilt, en achter den schedel en den neusvorm, en wel een eigen geestelijken aard en vermogen, *een raskarakter;* Herder, een der groote voorgangers onzer wetenschappen, was hiervan vast overtuigd: als de Chineezen Griekenland bevolkt hadden, dan waren Hellas en zijn kultuur nooit geweest! Waar die somatische teekenen, vooral die van het gezicht, sterk afwijken van het onze, zooals bij vele Negerstammen, bij Boschjesmannen en anderen het geval is, dan wordt dat vermoeden een haast onwrikbare overtuiging, vooral bij hen die te midden van zulke typen wonen en met hen moeten werken. Dus laten wij *voorloopig* vast dit psychisch verschil en daarmee die psychische rassen en subrassen als verschillend aannemen.

Maar nu moeten wij een pijnlijke bekentenis afleggen. Ondanks dat geloof weten wij niet heel zeker waarin die psychische trekken en hun verschillen bestaan, en nog erger: *wij kunnen heelemaal niet den samenhang* tusschen huidkleur of schedelvorm en karakter aanwijzen. Wij kennen het oorzakelijk verband tusschen gelaats- en geestelijke trekken in ons eigen ras evenmin, en een vergissing hierbij heeft waarlijk veel levensgeluk bedorven. „Begaafde" mannen kunnen er al heel dom uitzien: men denke aan de foto's van staatslieden en andere grootheden, en mooie meisjes kunnen het ongeluk van hun mannen worden! Examens

en zelfs „testen" op het gezicht af, kennen wij nog niet, evenmin als rechterlijke vonnissen.

Dan komt er nog bij, wat ons heelemaal in de war brengt, n.l. de *Geschiedenis*, de Kultuurtrappen: de Germanen, hoe wij ze ook zien, waren *eens halve wilden*, lager in kultuur dan vele Polynesiërs, Negers en Indianen nu. Wij moeten ons vooral niet laten verblinden door naaktheid of kleeding; wij hebben de neiging de tweede beschaafder te vinden. Maar Samojeden en Eskimo, ondanks hun dikke kleeding, toch niet! Van de hooge geestelijke begaafdheid der Germanen bleek in Caesars tijd nog niet veel.

Dit veranderlijk raskarakter bezit ook groote praktische beteekenis. In het leven der menschheid is er zelfs haast niets, dat meer gewicht in de weegschaal der geschiedenis legt. Onderstel eens, dat die *Germanen* van TACITUS alle hoogere geestelijke gaven gemist hadden, dat zij alleen sterke krijgers waren gebleven, hoe anders zou hun toekomst geworden zijn; nooit zouden zij het volk der dichters en denkers, der organisators en der technici voortgebracht hebben. Een ander voorbeeld! De *Chineezen* zijn wel niet altijd zoo vreedzaam geweest als sommigen hen gedacht hebben, waarlijk niet, men denke aan de verovering van hun later zoo uitgestrekt gebied, aan den Taiping-opstand, waarin millioenen sneuvelden (1853—1864), aan den oorlog met Japan een halve eeuw later, en de voortdurende vechterij nu al vele jaren tusschen rooverbenden en generaals met hun provinciale legers, maar toch moeten er lange tijden geweest zijn, dat zij, inplaats van hun vijand te verslaan hem alleen mechanisch het invallen in het Chineesch gebied moeilijk maakten door den Grooten Muur, een echt Chineesch denkbeeld. En hoevele geestelijke eigenschappen van allerlei aard moeten zij bezeten en .... gemist hebben om die honderden van millioenen, nu meer dan 400, door hun landbouw het leven mogelijk te maken, om al die uitvindingen te kunnen doen, en dien geraffineerden kunstzin te ontvouwen. Maar ook kunnen wij zonder eenig moreel gemis niet verklaren, dat telkens hongersnooden en overstroomingen nu nog vele millioenen doen sterven, dat de Europeanen en thans de Japanneezen deelen van hun gebied konden bezetten en het hun ontnemen, dat de Britten hen konden dwingen opium te produceeren, wat zij zelven als verderfelijk beschouwden en dat, toen de eerste oorlog met Japan uitbrak, zij tot afweer van het vreemde leger woest uit-

ziende afgodsbeelden aan het strand plaatsten, in de overtuiging, dat die, gesteund door houten kanonnen, de vreemde soldaten wel tegen zouden houden! De Europeesche techniek en organisatie zullen nu wel in steeds vlugger tempo en in alle richtingen het Hemelsche Rijk binnen dringen en daarmee zal een nieuw tijdvak ook voor China aanbreken, voor heel Azië en .... misschien ook voor Europa. Wij mogen dit uit de vele geestelijke gaven, waarvan de Chineezen blijk gaven, afleiden. Misten zij die of hadden zij ze in onvoldoende mate, dan zouden zij de koelies van Europa en van Japan blijven tot in lengte van dagen.

En nog een voorbeeld: de bevolking van *Voor-Indië*, nu al haast twee eeuwen een Britsche kolonie, telt ongeveer driehonderd en dertig millioen zielen, bestaande uit meer dan één ras, maar toch in hoofdzaak uit Hindoes, een afdeeling van het Mediterrane subras, en dus van het Blanke ras, zeer gemengd met die andere rassen, zooals wij in ons anthropologisch hoofdstuk gezien hebben. Deze Hindoes hebben — al wordt de kultuur der Drawida nu ook hooger dan voor kort gesteld — alle anderen op meer dan één gebied overtroffen: op dat van den godsdienst met Brahmanisme, Boeddhisme en met de verheven poëzie der Vedas en de Upanishads; op kunstgebied met de Ramayana en de Mahabaratha, en de grootsche bouwwerken. Maar toch zijn die Hindoes in andere richtingen, als techniek, landbouw en andere productie, sociale en politieke organisatie, zoo achterlijk gebleven, dat hongersnood telkens op groote schaal voorkomt, het fatale kastenwezen nog lang niet verdwenen is, groote deelen der bevolking paria's blijven en de vrouw verderfelijk laag gesteld is.

Wij moeten wel inzien, dat in onze drie gevallen niet het noodlot, niet een enkele leider, evenmin de bodem en het klimaat, maar het volkskarakter de drijvende factor is geweest, van hoe zeer grooten invloed die andere krachten ook geweest zijn: zij werkten met en op dat volkskarakter.

Voor den enkeling even goed als voor het ras of een deel ervan is het karakter, d.i. het geheel van geestelijke, psychische eigenschappen en gaven het ware noodlot, dat over leven, geluk of ongeluk, vruchtbaarheid of dorheid, kracht of zwakte beschikt.

Maar zoo eenvoudig als wij het hier zeggen, is het zeker niet. Het karakter ondergaat immers veranderingen door en met die andere factoren, die zelve weer den invloed van hun volksaard

ondergaan: dus wisselwerking ook hier, en wel een zeer ingewikkelde.

Laat ons ter onderscheiding der karaktertypen de omschrijving van Heymans gebruiken, die na de Franschen Malapert en Paulhan de groote stoot tot de wetenschappelijke studie van dit hoogst belangrijk onderwerp heeft gegeven, natuurlijk met latere medewerking van vele anderen.

Het temperament, d.i. de psychische grondslag, is bij den enkeling zeer verschillend in trekken: bij den eenen mensch overweegt deze bij den anderen die eigenschap, als daar zijn de emotionaliteit of het gevoel, de activiteit en de secundaire functie of de nawerking. Al deze trekken doen zich bij den bezitter in zeer verschillende mate voor. Het is waarlijk niet hetzelfde of er een sterke prikkel noodig is om tot een handeling, een daad te komen of dat de geringste meer dan genoeg is: wip-van-'t-stoeltje of de trage, die moeilijk, alleen bij sterken drang tot een daad overgaat. Bij een of andere moeilijkheid zal de actieve kloek handelen, de gevoelige daarentegen zal allicht bij de pakken neerzitten en zich aan een gevoel overgeven; berouw, verdriet, of wel jubelen en droomen. Men moet zich niet vergissen: een diep gevoel van plicht of van liefde kan den emotioneelen tot een daad of tot werkzaamheid drijven, al zal hem dat misschien nu en dan een kleine overwinning op zich zelven kosten. Er zijn zeer vele menschen bij wie de indruk niet of weinig beklijft, vlugge, oppervlakkige lieden; stemmingsmenschen onvatbaar voor langdurige gevoelens. Hartstochtelijke liefde of haat hoeft nog niet een diepe en blijvende voor heel het leven te zijn. Ik ken een dame die een paar dagen verrukt was over de ontmoeting met een geliefd auteur. Toen deze haar even teleurstelde, verdween hij voor goed uit haar bewustzijn. Dit menschentype is vaak schitterend en boeiend; gaat het gepaard met activiteit, dan kan het wat tot stand brengen, maar groote werken zal het niet verrichten. Daartoe behoort de vatbaarheid voor sterke en diepe gevoelens die lang van kracht blijven, want wat vlug vergaat en maar een luchtig gevoel heeft verwekt, kan onmogelijk de kracht geven voor een forsche daad, die een sterk en diep gevoel vereischt.

Nog een paar hoofdtrekken moeten wij aan de genoemde drie toevoegen. Wie de proef neemt, zal ontdekken, dat deze drie evengoed aan een grooten held toekomen als aan een ijverig winkeliertje, die veel voor zijn zaak of voor zijn gezin voelt en zich geen uur

rust gunt; wie zich zulk een type voorstelt of wel een voorbeeld ervan in werkelijkheid kent, zal duidelijk bespeuren, dat de forsche held uit die drie trekken nog niet samen te stellen is; er ontbreekt één trek en wel het vermogen tot groote concentratie. Deze eigenschap is aanwezig, moet aanwezig zijn bij alle groote werkers op welk gebied ook. En nu nog één trek, die den grooten man of de vrouw van beteekenis stempelt, en wel de forschheid, die de kracht van het geheele zielsleven uitmaakt, de potentie.

Deze vijf trekken maken nog slechts het stramien uit, van uiterst groote beteekenis, zooals HEYMANS meesterlijk aantoonde, maar: deugd en ondeugd hangen er niet vanaf. Men kan een edel mensch zijn, of een uiterste van egoïsme hebben bereikt, met hetzelfde temperament.

Het geheel van *alle* psychische (geestelijke) eigenschappen, die den eenen mensch van den anderen onderscheiden, noemen wij het karakter. Terwijl het temperament van het individu hoogst waarschijnlijk, behoudens pathologische toestanden, gelijk blijft, is dat bij het karakter niet het geval.

Vooral wordt de studie van het menschelijk karakter ingewikkeld door de noodzakelijkheid de *erfelijke, aangeboren trekken* te onderscheiden van *die welke het leven uit hen maakt:* het *geno-* en het *phaeno*-type. Voortdurend werken de omstandigheden, waarin reeds het kind van den eersten dag af en later de mensch zich bevindt, op die aangeboren trekken in. Het eene kind is van den beginne af verwaarloosd, ziet niets dan wat leelijk is en ondergaat al wat het ten kwade zal strekken, het andere wordt teeder verpleegd en verwend, het derde krijgt een wijze, stalende opvoeding; deze drie soorten van jeugd moeten wel invloed op de karakters uitoefenen, vaster al naar mate de verbeterende of de verder verdervende omstandigheden voortwerken. De latere opvoeding van den jongen mensch, dus de opzettelijke inwerking en daarnaast de niet-opzettelijke, die uitgeoefend wordt door het gezin, den omgang, de voorbeelden, de verdere omgeving, en zeker ook door de school, de opleiding en de studie, alle lectuur en alle machtige, onvergetelijke ervaringen zijn van invloed.

De menschen, zooals zij feitelijk zijn en blijven, worden door alle deze invloeden gevormd, door de gunstige zoowel als de ongunstige, de systematische zoowel als de toevallige, door aanwezigheid evenzeer als door gemis aan een opvoedende kracht. Maar we mogen in het algemeen aannemen, dat de erfelijkheid het grootste aandeel heeft. Kan een onmuzikaal kind door

lessen en concerten muzikaal worden? de domme door alle middelen in een intelligenten veranderen? De ervaring schijnt neen te zeggen. Zelfs meen ik te mogen aannemen, dat een medelijdend, teeder kind door geen ruwe, wreede voorbeelden ooit geheel veranderen zal. Proeven (experimenten) schijnen hier niet licht bewijskracht te bezitten; in het laatste geval zijn zij wel haast uitgesloten. En het is zeker niet gemakkelijk het werkelijk aangeboren karakter (genotype) zonder fouten vast te stellen, en tevens is het moeilijk al de opvoedende krachten, ook de verborgene, nauwkeurig te meten. Schijn bedriegt! Wat voor den één in déze richting werkt, doet het voor den ander net andersom. En wie weet zelfs, welke invloeden al op het eigen kind binnen- en buitenshuis werken?

Wij kunnen de menschen indeelen naar hun karakter in den ruimsten zin, dus naar de psychische trekken, vermogens en gebreken die hen van elkaar onderscheiden, die hun leven stempelen en voor de gemeenschap eveneens van beslissende beteekenis zijn, dus naar begaafdheid in ruimen zin. Aan de spits stellen wij dan de hoogst begaafden, zoowel moreel als intellectueel: de *geniën*, dus vooral niet de éénzijdig verstandelijken, wat reeds daardoor verboden wordt, doordat wat de mensch tot stand brengt en zijn waarde voor de gemeenschap bepaalt, zeer zeker niet alleen van zijn verstand, maar minstens evenzeer van zijn wilskracht afhangt. En wij moeten de moreele, emotioneele en (volontaire) wilsgave niet lager schatten dan de intellectueele. FRANCISCUS VAN ASSISI was evenzeer een genie als INNOCENTIUS III, keizer FREDERIK II evenzeer als COLUMBUS; de groote uitvinders staan niet achter bij de dichters, de helden van de wetenschap niet bij de bevrijders van hun volk. Op de geniën, dat zijn zij die op zeer belangrijke wijze een nieuwen weg betreden, afwijkers op groote schaal, volgen naar ons geestig taalgebruik de *genialen*, eveneens nieuw en afwijkend van den gewonen weg op het gebied hunner gaven, maar in mindere mate en omvang.

Het blijkt al, dat wij onze rangschikking niet naar vaste lijnen kunnen doorvoeren, niet naar erkende en toepasbare maatstaven: een mechanische weegschaal bestaat hier niet. De befaamde „test" is wegens eenzijdigheid — alle gevoelsinvloed wordt hier onvermijdelijk buitengesloten — geheel onbruikbaar. En toch zal de lezer al heel gauw zien, hoe wij iets, dat deze functie in zekere opzichten kan vervullen, dringend behoeven.

Na de genialen zou ik de *talenten* willen plaatsen; zij wijken niet af, maar gaan voortreffelijk voort op den bekenden weg: de knappe menschen. Na hen de *kloeken*, die niets bizonders in zich hebben, maar toch boven het gemiddelde staan, en dan de *gemiddelden*, de *normale* menschen. Nu komen de *slappen*, maar die onder den druk van omstandigheden of medemenschen wel mee kunnen en niet naar beneden afwijken, alleen maar op laag pijl staan, liever lui dan moe, niet strevend naar wat dan ook. Beneden hen bevinden zich de *abnormalen* in verstand of in moraal, de dommen of de misdadigers, de gelegenheids- en de beroepsmisdadigers, eindelijk de imbecilen en idioten.

Nu zal de lezer zich afvragen, wat deze rangschikking met de rassen te maken heeft en wat voor waarde zij in het algemeen bezit. Wel, zeer veel! Kort uitgedrukt: of een ras een groot percent van de hooge klassen bezit dan wel een grooter percent van de lagere, ja van de laagste, dat bepaalt zijn plaats onder de rassen en daarmee onder de volken. Dit kan ten gevolge hebben, dat het van hooger begaafden afhankelijk wordt en blijft, of wel bij rampen als hongersnood, overstroomingen of nederlagen zoo zeer verzwakt wordt, dat het langzamerhand uitsterft. Zulke lotgevallen treffen met dat gevolg natuurlijk niet licht geheele rassen, tenminste niet als deze talrijk zijn.

De zedelijkheid of, laten we een geschikter woord kiezen, de moreele aard van een mensch is evenzeer voor een zekere schatting vatbaar, en wel even belangrijk en van even grooten invloed voor de persoon zelve als voor anderen, die met hem te doen hebben, en ook voor de gemeenschap. Een utilistische maatstaf, de mate van geluk of verdriet voor de betrokken persoon zou hier niet deugen. Een deugniet kan geluk hebben, ja slagen, en toch op onze ladder een heel lage plaats innemen. De plaatsbepaling, het meten der deugden is, op heel dit gebied uiterst moeilijk, ja onmogelijk. Wie zal de toewijding, de liefde van een moeder schatten? naar het aantal zieke kinderen? naar de hevigheid en den duur der ziekten? — maar de opoffering der moeder is geheel anders bij arme en zwakke moeders dan bij welvarende en zelf gezonde, in gezinnen waar de vader de moeder bijstaat of in die waar de dronken vader zijn loon opmaakt.

En dergelijke moeilijkheden doen zich bij zedelijke schattingen altijd voor. Moed op de pijnbank is veel hooger aan te slaan, dan die op het slagveld bij militaire muziek en heroïsche voorbeelden of met een heerlijk doel voor oogen.

Het lot der rassen wordt evenals dat der volken en der enkelingen bepaald door hun karakter. Rassen of volken die geheel uit één karaktertype opgebouwd zouden zijn, bestaan zeker niet, 't zij hoog of laag, altijd zijn zij een mengelmoes, trouwens bij individuen is dit ook het geval: hierin hoog, daarin laag. Wanneer wij ons nu voorstellen op welke wijze een ras samengesteld is, dan moeten wij bedenken, dat ook de enkele mensch hoogstwaarschijnlijk nooit naar alle richtingen op één trap staat; omtrent de hooggeestelijke typen leert dat wel alle ervaring, uitgedrukt in meer dan één ruw spreekwoord, zooals: „hoe grooter geest, hoe grooter beest", echter zeer zeker onjuist! De meest egoïste misdadiger moet wel trouw aan zijn kameraden bewaren. De mensch, die in *alle* richtingen alle grenzen overschrijdt, ook in wilskracht, geheugen, medelijden, zal spoedig sterven moeten. Dichters met lugubere fantasie hebben wel vaak gepoogd demonische wangestalten te schilderen, maar zij brachten het niet verder dan tot onmogelijke karikaturen of tegen hun bedoeling sloopen betere trekken in hun beeld.

Wat nu de karakters der rassen van elkander onderscheidt, is de *distributie*, de *verdeeling* der aanlegrichtingen die wij schetsten, der begaafdheden, der typen. Het eene ras zal geen enkel hooger type op welk gebied ook kunnen aanwijzen, het andere zal uitmunten door rijkdom aan begaafden. Een groote moeilijkheid ligt hierin, dat wat ons toeschijnt fatale laagheid van aanleg te zijn, toch ook wel niets dan achterlijkheid kan wezen, die niet fataal is, maar in den loop der tijden verandert, evenals een persoon door omstandigheden in niet geringe mate veranderen kan, en een kind in nog veel hooger mate. Men denke toch aan de kultureele laagheid der Noord-Europeesche volkeren, ja, van het heele noordsche ras ten tijde, dat Egypte zijn hoogsten bloei bereikte, en niet slechts Egypte maar ook Syrië en Babel. Is het uitgesloten, dat over eenige duizenden van jaren de tegenwoordige bevolking van Noord- en West-Europa geheel of zoo goed als geheel verdwenen zal zijn en plaats gemaakt zal hebben voor Slaven of zelfs voor Mongolen?

Wij moeten meer ernst maken met de gedachte, dat de rassen *historische* verschijnselen zijn, die dus veranderen, al is het niet in een ommezien, en wier verandering in richting en hoogte dus ook geleidelijk verloopt (een ander hoofdstuk licht ons hieromtrent in).

Is het juist, dat eigenlijk alleen de hoogste begaafdheid's

rangen, de geniën dus, het karakter en de beschaving, ja, heel de werkzaamheid van het ras en van het volk bepalen, zooals de „heroworship", heldenvereering, van een CARLYLE, RENAN en NIETZSCHE dat voorstonden? Onze tegenwoordige dictators beteekenen toch iets anders. Zij zijn leiders op een bepaald gebied en willen ook niets anders zijn, geen „Universalgeniën". Zij erkennen de waarde van hun medewerkers en zoeken die zelfs in breede volksdeelen (zooals reeds PETER DE GROOTE) en zij erkennen in zeker opzicht ook duidelijk de beteekenis der massa; zeker zijn zij niet alleen aanvoerders der aristocratie, ook niet in kapitalistischen vorm. Alle begaafdheidsrangen spelen een rol in het werk der groote en kleine groepen, waarlijk niet alleen en uitsluitend de hoogsten, en evenmin de lagere alleen. Een volk dat in zijn middelmaten zwak en traag is, lijdt hieronder evenzeer als onder verdorvenheid der rijken en machtigen, en een uitgeputte massa, waaruit geen nieuwe krachten opstijgen, verzwakt ook de andere volksdeelen. *Allen werken mee, negatief of positief:* in een ras, een volk, evenals in een gezin of onderneming, door krachten al dan niet nutteloos op te zuigen, evengoed als door het geestelijk vermogen van het geheel te helpen verlagen of verhoogen.

Zeker is het onjuist, dat de volkskracht alleen berust bij de massa, die toch nooit uitvond of ontdekte, maar even zeker is het, dat juist voor die hoogere en hoogste werkers de uitvoerende kracht der weinig of niet begaafde massa geheel onmisbaar is. Tot dusver is de wetenschappelijke techniek er niet in geslaagd den handarbeider overbodig te maken, al wordt verplaatsing van zijn kracht vaak noodig en mogelijk.

Wij moeten nu trachten eenige voorbeelden van *ras-karakters* te schetsen. Wij zullen dit doen niet door een enkel machtwoord, dus door een enkelen trek of een bizonder belangrijk gemis als afdoende karakteristiek naar voren te brengen.

Wij moeten beginnen met de *Natuurvolken*, die zeker minder gedifferentieerd zijn, meer op elkander gelijken, zoowel wat de volksstammen als wat de enkelingen betreft. Men kan wel als zeker aannemen, dat deze, daargelaten de physieke aanpassing aan verschillende omgevingen en daarmee aan verschillende wijzen van levensonderhoud, of wel de navolging van hoogere rasgenooten van Arabieren of Europeanen, in hun werktuigen en hun natuurkennis — niet veel van elkander kunnen verschillen. Dit zou dan meebrengen, dat hun geestelijke aanpassing ook in hoofd-

zaak gelijk moet zijn. Toch doen zich ook op dit belangrijke gebied reeds vrij groote verschillen voor. De Australiër wiens grootste vijand de droogte is, en die daarentegen niet met wilde dieren te worstelen heeft, zal wel eenige andere trekken moeten bezitten dan de Boschjesman en die weer andere dan de Eskimo, die een uiterst leerrijke natuur om zich heeft, een natuur die juist geestelijk zoo veel eischt, dat wij ons niet verbazen over hun rijk geestesleven: moed, vindingrijkheid, socialen geest en nog veel meer kunnen zij niet missen en deze stellen hen tot het eerste in staat [1]). Trouwens wanneer wij de zoogenaamde „Natuurvolken" beschouwen, die nog altijd in ieder werelddeel, behalve in Europa, voorkomen en gedeeltelijk zijn en leven als vóór vele duizenden van jaren, dan vallen ons de betreffende groote verschillen in hun mentaliteit op, en tevens de aanwezigheid van zoovele trekken. Zoodra wij wat dieper kennis met hen maken, hun taal verstaan en ons aan hun naaktheid of onzindelijkheid niet meer ergeren, verbazen wij ons hoe men hen ooit „wilden" heeft kunnen noemen. Wij merken dan op, dat de mannen en vrouwen van een nog zoo kleinen stam onderling van elkander verschillen, dat er dus ook in een kleine groep al enkelingen voor den dag komen, en die groepen dus waarlijk geen gelijkvormige klomp uitmaken. Dit geldt voor de Negers, voor de Australiërs, de Boschjesmannen, evenals voor de Oceaniërs en de Indianen van Noord- en Zuid-Amerika. Alleen gebrek aan taalkennis, gemis aan intiemen omgang, en te kort verblijf deed dit over het hoofd zien. GRINNELL vertelt van een Indianenstam dien hij zeer goed kende, hoe de vertelkunst bij hen in zoo hoog aanzien stond, dat een mooi verhaal auteursrecht genoot. Dit onderstelt al heel veel, en misschien is het belangrijkste ervan, dat daardoor ook aangetoond werd, hoe die kunst niet algemeen is en het talent dus niet in gelijke mate voorkwam: derhalve verschil in begaafdheid en waardeering daarvan. Bij allerlei stammen van allerlei rassen treffen wij de initiatie-plechtigheden aan, die zeer vaak uiterst pijnlijke ervaringen meebrengen; door den één worden zij heldhaftig verdragen, de ander bezwijkt er zelfs onder. Bij verschillende stammen, eigenlijk bij allen, van zwart, rood, bruin en geel ras heeft de vechtende bende aanvoerders, die in moed en overleg boven de troep uitmunten, en hetzelfde geldt voor de medicijnmannen

[1]) Ik mag hier wel wijzen op de werken van RASMUSSEN, den grooten Eskimokenner en op FREUCHEN's „In het witte Noorden".

of hoe ze genoemd worden, dus op geestelijk gebied. Sommige stamleden zijn geschikt om als aanvoerder of shamaan (primitief priester) op te treden, anderen niet, en hiermee is aangetoond, dat hun karakter of geestelijke eigenschappen in niet geringe mate verschillen. Wij kunnen zeer zeker verklaren, dat bij geen Natuurvolk, ook niet bij de laagsten, als wij ze maar beter leeren kennen, de sporen van geestelijk verschil onder de leden van de groep ontbreken.

Wanneer wij dus verklaren overtuigd te zijn, dat deze minst beschaafde menschen psychisch amorph zijn, d.w.z. dat zij van activiteit, gevoel en nawerking en de andere trekken zeer matig ontwikkeld te zijn en dat zij dus niet alleen wat hun temperament maar ook wat de hoofdtrekken van hun karakter betreft aan elkander gelijk zijn, dan mogen wij dat vooral niet letterlijk, als voor 100% waar beschouwen. We behoeven maar te denken aan de groote Kaffervorsten, die nog in de 19e eeuw door Engeland verslagen werden; verschillende Negerstammen hebben allerlei technische uitvindingen gedaan en verder ontwikkeld; en om nog iets van belang te noemen, meerdere stammen hebben het in de plastiek zoover gebracht, dat Nederlandsche beeldhouwers over de afbeeldingen daarvan verrukt waren [1]), en ook de rotsgraveeringen en gekleurde teekeningen van dieren en geheele jachttafreelen der Boschjesmannen in Zuid-Afrika toonen niet geringe kunstzin en vermogen [2]). De ongelukkige benaming „Wilden" heeft er niet weinig toe bijgedragen aan de Europeanen een geheel valsche voorstelling van de Natuurvolken te geven, en wel te doen denken, dat men ze alle over één kam kon scheren, dat zij zonder aanleiding woest en brutaal, als bedronken Europeanen van de laagste soort, en haast aan dieren gelijk waren. Die heele opvatting is belachelijk onjuist. Wel mogen wij aannemen, dat deze volken minder verschillend zijn in hun geestvermogens. Toch bestaan er verschillen zoowel tusschen de enkelingen in iederen stam alsook tusschen die stammen met elkaar vergeleken, en zelfs tusschen de laagsten onderling, b.v. de Fuegiërs, de Boschjesmannen, de Andamaneezen en de Australiërs, alle jagers en visschers zonder eenigen landbouw. De betrekkelijke armoede van hun kultuurbezit eischt niet meer en brengt geen grootere verschillen voort, behalve dan toch altijd in handigheid en moed.

---

[1]) C. Einstein „Negerplastiek" 1915.
[2]) E. v. Sydow „Die Kunst der Naturvölker und der Vorzeit" 1924.

Daarentegen zijn de Halfkultuurvolken al veel meer gedifferentieerd: deels niet verder dan de hoogste Natuurvolken en deels de gelijken der lagere kultuurvolken, zelfs de hoogere hier en daar overtreffend. Zonder uitzondering landbouwers, zijn vele tevens veeteelers en in allerlei opzichten, ook door de veelvuldige aanraking met hun buren van gelijke hoogte, veelzijdiger ontwikkeld. Is het niet waarschijnlijk, dat reeds deze Halfkultuurvolken in het algemeen sterker van geestvermogens zijn dan de Natuurvolken? Wij hoorden zoo vaak vertellen door hen, die veel met deze laagsten omgingen, als van een moeilijkheid daarbij, dat men vooral niet dringen moet om een antwoord te krijgen, ook niet lang achtereen met hen praten en vragen, daar zij dan toch het antwoord geven, dat zij meenen dat verwacht wordt en gauw moe zijn, gelijk een schoolkind in Europa. Eveneens wordt vaak opgemerkt, dat de Natuurmensch de neiging heeft om een aangevangen werk gauw te laten liggen, dat het harde, stoere en aanhoudende arbeiden hun spoedig mishaagt. 't Minst is dit natuurlijk het geval bij werk, dat meer op spelen lijkt of hun instincten prikkelt. Tallooze voorbeelden van zwak gevoelsleven worden ons ook gegeven. In al deze verschijnselen zien wij uitingen van hun relatief slappe geestesstaat, die het aan de hoogere volken mogelijk maakte hen te overheerschen of als slaven te gebruiken.

Anders wordt het bij de *Halfkultuurvolken*. Geweldige bouwwerken, kunstige weefsels, zorg en veelzijdigheid bij den landbouw, groote irrigatie-stelsels en zooveel meer kondigen een sterker geestesleven aan: meer volharding, meer denkvermogen, de voorwaarden van meer begaafdheid en daarmee van grooter verscheidenheid in geestelijken aard.

Het gemengde karakter der Halfkultuurvolken, dat juist kenmerkend voor hen is, maakt, dat de rassen die hen samenstellen, zeer moeilijk in hun rasaanleg te beschrijven zijn. De Natuurvolken, hoe verscheiden van ras, konden wij, zij het iets gewaagd, als van ongeveer gelijken aard en karakter beschrijven; de Halfkultuurvolkeren zijn reeds meer gemengd, hun beschaving en levenswijze is zeer verscheiden en daarom kan die beschrijving bij hen geen succes hebben. Van het Negerkarakter kunnen wij wel spreken, niet van het Mongolenkarakter of van het Blanke in de middeleeuwen.

Een geheel anderen weg moeten wij derhalve inslaan bij de studie der *kultuurvolken*. Men kieze daartoe een of meer volken,

die voor een zeer groot deel uit één ras zijn samengesteld, om den aard en de mentaliteit te beschrijven. 't Spreekt vanzelf, dat wij daartoe volken kiezen, die ons goed bekend en door vele bevoegden beschreven zijn. Een verdere vereischte is, dat wij en de beschrijvers, op die wij steunen zullen, zoo neutraal en objectief als mogelijk zijn. Dit brengt mee, dat we liefst een klein volk kiezen. De verschillen in zijn deelen zullen dan niet zoo groot zijn, en vooral hebben wij daarbij kans, dat zoo'n klein volk niet zoo verwaand is, niet zoo ingenomen met zich zelf als een groot. Alleen, de kleine volken dwepen weer met andere, groote. Men mag wel zeggen, dat de Franschen, de Engelschen, de Duitschers, de Amerikanen, de Russen zich zelf allicht als het beste volk der aarde beschouwen. Het zou daarom reeds heel moeilijk zijn een persoon te vinden, die zijn volk objectief kan beoordeelen, en mocht zoo één gevonden worden, dan zal het bij dien eenen wel blijven en zijn landgenooten zullen niet in hem gelooven.

De eischen aan die beschrijvers te stellen moeten al zeer hoog zijn. Veelzijdigheid en het vermogen dieper dan de oppervlakte van de menschen en dingen door te dringen behoort zeker daartoe. De neiging alleen of vooral op de verstandstrekken te letten, en naar hun hoogte en aard alleen te oordeelen zullen zij allicht bezitten, hoe verkeerd en gevaarlijk dit ook zij. Wat bereikt het verstand zonder volharding en wilskracht. Zonder gevoel bestaat geen mensch, en wee de maatschappij die veel intelligente mannen en vrouwen met achterlijk gevoel, zonder liefde voor de gemeenschap zou bezitten. Rijkdom, welvaart, alle wonderen der techniek in den ruimen zin schitteren ons in de oogen; al wat daartoe leidt wordt maar al te vaak gunstig beoordeeld: het gevaar van eenzijdige beschaving! De beoordeelaar kan zich hiertegen en tegen dergelijke neigingen wapenen door systematisch te werk te gaan, en wel wat betreft de verschijnselen waarop hij letten moet om hem voor oppervlakkigheid te behoeden. Dit maakt al noodzakelijk, dat niet de bevindingen van één persoon maar die van verscheidene, de noodige veelzijdigheid waarborgen. Dus veelzijdigheid en positieve zaakkennis op velerlei gebied zijn onmisbaar. Maar dan nog moet men systematisch nagaan, of de psychische trekken wier geheel 't volkskarakter uitmaakt, door de verschijnselen, die het veelzijdig waarnemen heeft vastgesteld, voldoende bekend geworden zijn. En hierbij valt nog iets op te merken, dat de taak aanzienlijk

verzwaart en wel dit: het is niet genoeg te weten, dat het betreffende volk deze trekken bezit, want dit beteekent op zich zelf niets, zoolang wij niet ook hun maat en verspreiding zijn te weten gekomen. Waarlijk, het is niet te verwonderen, dat velen deze taak onvervulbaar achten.

De besproken verschijnselen kunnen wij massale noemen, daar ook de kunst en de wetenschap, de industrie, de landbouw, de handel, tot den „Wirtschaftsgeist" der volken toe, in zekeren mate een collectief karakter dragen. Dit laatste openbaart zich nog meer in de wijze van oorlogvoeren, in de binnen- en buitenlandsche politiek, daar deze bepaald door de gemeenschap gedreven worden en niet door de eenlingen. Is niet de geest der Duitsche politiek, van hare hoofdtrekken en van hare groote leiders, kennelijk anders dan die der Engelsche? Ik heb hierbij die van de geheele 19e eeuw op het oog. Geldt dat ook niet voor de Russische vergeleken met de Amerikaansche ? Die kollectieve geest in zijn meest treffende eigenschappen openbaart zich vaak evenzeer in het verleden als in het heden. Dit laat zich verklaren uit het blijvend karakter van wat hem veroorzaakt heeft; in de eerste plaats uit de erfelijkheid van de kenmerkende eigenschappen der bevolking, die wij mogen aannemen, en eveneens uit den langen duur der meest ingrijpende historische ondervindingen, voortgebracht zoowel door toestanden als door gebeurtenissen, door lange afhankelijkheid en armoede, of wel door overwinning en rijkdom. Zouden de eeuwen van lijfeigenschap en van despotisme gepaard met armoede en onwetendheid geen indrukken van zeer langen duur op het Russische volk en niet alleen op het passieve maar ook op het actieve deel daarvan hebben achtergelaten ?

Zeker zullen de belangrijkste trekken der physieke omgeving ook niet zonder invloed gebleven zijn, zoowel die rechtstreeks inwerken, zooals het klimaat, als die welke de mate van welvaart en den aard van den arbeid van het grootste deel van het volk bepalen. Voortdurende groote hitte zal zeker de werklust en de werkkracht doen afnemen; gaat dit samen met een zeer vochtige atmosfeer, dan is de werking nog nadeeliger. Droge hitte, zooals men die in Noord-Afrika aantreft, kan veel beter verdragen worden. Hooge berglucht werkt weer gunstig op de geestelijke opgewektheid, vandaar dat in de Nieuwe Wereld de heerschende klasse van het oude Mexico en van Peru in de hooge streken woonde. De moeilijkheid van het verkeer, de

onmogelijkheid van groote steden met talrijke bevolking en doorgevoerde arbeidsverdeeling, houdt echter den oorsprong zoowel als de ontwikkeling van hoogere beschaving in bergstreken tegen.

De invloeden, die ras- en volkskarakter beheerschen, zijn, wij zien het, zeer vele: gunstige en ongunstige in verband met de hoogte en den aard der beschaving. Op een eenmaal gevestigd groepskarakter werken de verschillende invloeden weer anders in dan op een nog weeken en jeugdigen aanleg, zooals bij den enkelen mensch ook het geval is. Dit is van belang in verband met het feit, dat vele trekken niet door de physische omstandigheden alleen ontstaan. Trouwens wij mogen wel als zeker aannemen, dat niet één trek uit een enkelen invloed tot stand komt en behouden blijft, dat integendeel vele invloeden bij ontstaan en ontwikkeling samenwerken.

Wij zagen reeds boven (bl. 312) dat er tusschen het aangeboren karakter (geno-type) en dat wat het leven ervan gemaakt heeft (phaeno-type) een zeer groot verschil kan zijn. Alle ouders, die hun kinderen beschouwen, weten dat zij niet alleen reeds in de kinderjaren in vele trekken veranderingen ondergaan, maar ook in de latere perioden, vaak zonder dat zij zeggen kunnen wat die veranderingen teweeg bracht. Een kind dat veel belooft, aanleg vertoont, hoeft die lang niet altijd te verwezenlijken, de gevallen, dat het „meevalt", zijn misschien wel veelvuldiger. Sommige menschen en sommige volken dommelen zoo ongestoord van de wieg tot het graf en andere maken schokkende lotgevallen door, die groote veranderingen meebrengen. Engeland heeft op eigen bodem sedert eeuwen geen omverwerpende oorlogen of omwentelingen beleefd, wel zeer in tegenstelling met Duitschland en Frankrijk. Wat dit eerste land ondervond was zoo diep ingrijpend en zoo smartelijk, dat het ons niet verwonderen mag, zoo niet alleen zijn gestalte maar ook zijn volksaard groote veranderingen onderging en nog ondergaat.

De veranderingen, die door de botsingen met het buitenland ontstaan, vallen wel het meeste op, en wanneer zij groote afmetingen verkrijgen, zullen zij ook waarlijk van langdurig gewicht zijn, b.v. door vernietiging van de welvaart, vreemde overheersching, langen en bitteren strijd daartegen, moedeloosheid enz. Zulke gebeurtenissen kunnen zelfs van invloed zijn op de politieke organisatie en den regeeringsvorm, gelukkig niet altijd nadeelig! De tachtigjarige oorlog van ons vaderland is een gunstig

voorbeeld hiervan. Alle veranderingen van dien aard in Rusland tot zelfs de laatste omwenteling en de vestiging der Sowjetrepubliek toe waren te danken aan de nederlagen in geweldige oorlogen en velen verwachten ook weer zulke ingrijpende veranderingen in Rusland en evenzeer in Duitschland van nederlagen in groote oorlogen en daarmee de kans op diepe wijzigingen in de karakters en de mentaliteit van beide volken. China's worstelingen na den val van het keizerrijk schijnen ook door grooten nood heen eindelijk tot een goed einde te zullen voeren.

Wij nemen hier aan, dat de *volken* en hun geestelijk voorkomen groote veranderingen kunnen doormaken, van de *rassen* in den juisten zin geldt dit zeker niet in dezelfde mate, en wel doordat de laatsten zonder uitzondering vele volkeren omvatten en dus niet licht evenredig heftige en eenzijdige schokken ondergaan, met hun geestelijke en sociale gevolgen. Dit neemt niet weg, dat het Mongoolsche ras, thans in zoovele van zijn kleinere maar ook in zijn grootere volken (Japan, China) zoo diepe veranderingen doormaakt, dat men ook voor het geheele ras een ontwikkeling verwachten mag, zooals het in vele eeuwen niet beleefde, en wel in zijn geestestoestand, misschien zelfs in zijn karakter. Komende eeuwen zullen het aantoonen.

Misschien moeten wij hier een uitzondering maken voor die kleine en verstrooide rassen, die of thans reeds verdwenen zijn of hun snellen ondergang waarschijnlijk tegemoet zien. Wij behandelen ze op een andere plaats in ons boek.

Hoofdstuk IV

DE DWALING DER ANTHROPOSOCIOLOGIE

Wij hebben tot nu toe de menschenrassen meer als objecten beschouwd, als produkten, maar nu moeten wij, onze inhoudsopgave zegt het, ze onderzoeken als subjekten, in hun werkzaamheid, in hun doen en laten, hun kunnen en mislukken, en dit is nog moeilijker dan het voorafgaande: ons helpt geen experiment op dieren, onze objekten kunnen onmogelijk als waren zij lijken beschouwd worden, waarlijk niet! Zij leven en lijden, zij handelen en werken. En erger nog: zij beschouwen zichzelve en anderen en wekken sym- en antipathie op, ook bij ons, die ze onderzoeken willen en de uitkomst hiervan meedeelen aan onze lezers, die dezelfde neiging bezitten, en soms in hooge mate zooals wij reeds merkten.

Langen tijd heeft men wel algemeene en vernuftige gedachten omtrent de waarde der rassen en subrassen uitgesproken, vooral in die gedachtenrijke 18e eeuw, maar de grondslag en toetsing van feiten ontbrak meest geheel. Het spreekt wel haast vanzelf, dat ook dit in de 19e en 20e eeuw zou veranderen. Wij eischen en geven nu feiten tot bewijs der theoriën, en reeds in de tweede helft der 19e eeuw moest ook de sociale theorie zich steunen op en in overeenstemming zijn met de meest omvattende der toenmalige ontwikkelingstheoriën, het Darwinisme, dus met de selectie.

In de eerste plaats dan: de Anthroposociologie, haar groote gedachte en .... haar dwaling.

Deze theorie mag zeker op belangstelling aanspraak maken, daar zij de sleutel op de wereldgeschiedenis en de gereede verklaring van de groote verscheidenheid der beschavingen in alle richtingen scheen te geven, en in onze dagen, nadat zij opgegeven scheen te zijn, herleeft zij in al hare hoofdstellingen, en dan niet als een betrekkelijk onschuldige theorie, bij weinigen buiten den kring der geleerden bekend, maar nu als evangelie voor heele volken, bestemd en in staat om groote massa's te bezielen en

mee te sleepen. De lezer zie hierover uitvoeriger in de hoofdstukken over Duitschland.

De man, die de grondslagen van deze leer legde, was de Fransche gezant De Gobineau, die reeds in 1853 in vier deelen zijn bekend werk „Essai sur l'inégalité des races humaines" uitgaf; in de voorrede daarvan (dédication) vindt men kort en bondig het hoofdbeginsel uitgedrukt: „l'inégalité des races .... suffit à expliquer tout enchainement des destinées des peuples." Het boek is zeker veel meer genoemd dan gelezen, hoewel de begaafde schrijver een man van veel talent en kennis was, wat ook uit zijn literair werk blijkt.

De man, die in twee boeken de gedachte van De Gobineau meer wetenschappelijk onderzocht, was weer een Franschman Vacher de Lapouge, schrijver van „Les sélections sociales" 1896 en van „L'Aryen et son rôle social" 1900. Om nog een paar bekende en in der tijd veel gelezen verdedigers van het denkbeeld te noemen, kies ik O. Ammon: die „Die natürliche Auslese beim Menschen" 1893 en „Die Gesellschaftsordnung und ihre natürlichen Grundlagen" in het licht gaf en Houston Stewart Chamberlain wiens boek, zeker wel, in de eerste plaats om zijn groote literaire verdiensten, een tijdlang populair mocht heeten, „Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts", 1898. En na hen was het weer een Duitscher, Schemann, die in ettelijke werken van groote kennis getuigend, den arbeid zijner voorgangers voltooide. Misschien mag ik dan nog naar een boek verwijzen, dat door een Amerikaan geschreven is en een zeer leesbaar overzicht van het werk van De Lapouge en Ammon geeft, maar deze niet noemt, zelfs in zijn boekenlijst niet. [1]).

De leidende gedachte der Anthroposociologie is deze, dat vele en wel de gewichtigste verschijnselen en veranderingen op historisch, sociaal en kultureel gebied voortvloeien uit het geestelijk verschil der menschenrassen over de aarde, dus verklaarbaar zijn door de Psychische Anthropologie, een wetenschap, die zij zouden stichten, maar lang niet voltooid hebben. Zooals wij zien zullen, werd deze gedachte toegepast op de subrassen, de groote afdeelingen der rassen, die zich onderling onderscheiden door geringere lichamelijke verschillen; de volken die in één ras voorkomen, omvatten in meerdere of mindere mate deelen van die subrassen. De Anthroposociologie onderscheidde dan in het Blanke, Europeesche ras vooral drie subrassen:

[1]) Madison Grant „The passing of the great race" 1916.

het Noordsche of Homo Europaeus (Europeesche mensch), het Alpynsche en het Mediterrane, zooals wij in de Anthropologische Afdeeling ook gezien hebben. Het meest begaafde subras van het Blanke ras, dat de hoogste beschaving bereikte en geroepen was om al de anderen te overtreffen en te beheerschen, was en is het Noordsche, volgens die theoriën. Zijn kenmerken zijn de volgende: lichte huid en haar, blauwe oogen, hooge gestalte, en bovenal langhoofdigheid, d.w.z. dat de schedelafmeting van voren naar achteren die van links naar rechts aanmerkelijk overtreft (zie onze hoofdstukken over beschrijvende Anthropologie en over Duitschland).

Deze „Ariërs", zooals zij later, ook door De Lapouge genoemd werden, zouden dan hun lichamelijke en geestelijke eigenschappen verworven hebben, door hun vele eeuwen lang verblijf in een koud en onherbergzaam oord, daar gelegen waar nu de Noordzee zich bevindt; strenge selectie (teeltkeuze) liet de zwakkere elementen aldoor ondergaan en vormde op deze wijze een uitnemend, robuust menschenras met de genoemde eigenschappen, bestemd en in staat om als veroveraars op te treden. De Lapouge schildert dit proces zeer plastisch, . . . maar bewijst het niet. Hij schijnt de Duitschers, zooals zij in de herinnering der Franschen na 1870 leefden, voor oogen gehad te hebben, en verder de blanke Noord-Europeanen.

Alle volken, die in hoogere mate tot de menschelijke beschaving hebben bijgedragen, bleken, goed gezien, Ariërs te zijn geweest, soms maar in een klein deel der bevolking: de Assyriërs, de Perzen, de Egyptenaren, de Grieken, de Romeinen, de Italianen vooral, en natuurlijk werd dit ook voor de geniale enkelingen aan hun portretten en busten nog aangetoond: Dante, Raphaël, Titiaan, Michaelangelo, Leonardo da Vinci waren allen van het noordsche type, evenals de groote Pausen, ontdekkers, uitvinders. De heele bewering is strijdig met die andere, dat op het einde van het Romeinsche keizerrijk het Romeinsche bloed uitgeput was, ondanks de Germaansche instrooming, die in de Renaissance weer terug kwam!

Het oorzakelijk verband tusschen de lichamelijke raskenmerken der Ariërs en hun superieure geestesgaven werd niet gevonden.

Heel begrijpelijk werd de fatale vergissing begaan, met al die kenmerken, die wij opsomden, als de essentieele en beslissende eigenschappen van den Ariër te beschouwen, maar geleidelijk alleen de langhoofdigheid (dolichocephalie) te noemen. Niet

kenmerk alleen, maar oorzaak tevens! Hierin vonden de tegenstanders een gemakkelijk en vernietigend argument: de Negers zijn eveneens langhoofdig! het hoofdkenmerk der geniale Ariërs was ook de eigenschap van die hopeloos lage Negers.

En bovendien werd op goede gronden aangetoond, dat de breede schedel door zijn vorm in staat is een grootere hersenmassa dan de lange te herbergen.

En verder: wanneer wij een lijst aanleggen van de meest roemruchte volken der wereldgeschiedenis, die derhalve het meest op kultureel gebied tot stand gebracht hebben, is het dan wel bewezen, dat al die dragers der hoogste beschaving van hun tijd tot het Noordsche ras behoorden? zeker niet, wanneer wij vasthouden aan onze overtuiging, dat niet alleen eenige genieën hoe onmisbaar ook, de grootheid van een beschaving uitmaken, maar dat alle begaafdheidsklassen hierbij meewerken moeten, zelfs de negatieven in dien zin, dat hoe kleiner hun getal is, het des te minder in aftrek van de anderen komt. Van de oudheid af, vinden wij in de eerste plaats de Egyptenaren, en die stonden reeds in ruilverkeer van kultureele goederen met de Syriërs zooals FRANKFORT treffend aantoonde; dan de Assyriërs en de Babyloniërs, de Perzen, vooral ook de Chineezen, de Indiërs, de Grieken, de Romeinen en in de Nieuwe Wereld de Mexicanen, de Peruanen, de Maya.

Vreemd is ook en hinderlijk voor de anthroposociologen, dat hun meest geliefd „ras", de Germanen, bij hun intrede in de geschiedenis zooveel aan de Romeinen, via deze aan de Grieken en zoo vele anderen, moesten ontleenen, en dat niet alleen in de eerste eeuwen, maar voortdurend en op allerlei gebied, men denke slechts aan het Romeinsche recht en de Renaissance (zie echter hoofdstukken over Duitschland!).

Wij moeten hier even afwijken van onze behandeling van de anthroposociologische leer en hare vereering voor de langhoofden als dragers en brengers aller beschaving. G. ELLIOT SMITH en W. J. PERRY hebben in Egypte niet alleen de bakermat der beschaving gevonden, wat veel meer wil zeggen dan dat daar hoogere beschaving voor het eerst ontstond, maar ook dat dit het middelpunt zou zijn geweest, vanwaar zij over heel de wereld uitstraalde. Zij geloofden dus in één enkel centrum en van daar voortplanting over al die andere kernen, die wij noemden. Bovendien zou daar de oorlogvoering haar oorsprong hebben gevonden. Deze tweede „uitvinding" is daarom des te onwaar-

schijnlijker, omdat onweerlegbaar is aangetoond, langs ethnologischen weg, dat de laagste Natuurvolken, die wij leerden kennen, bloedige oorlogen voerden, en onder elkander allerminst vredelievend waren, ook reeds toen de eerste Europeanen met hen in aanraking en botsing kwamen.

De „hero-worship" van CARLYLE en RENAN overgedragen op één enkel volk of ras ligt wel in de beide theorieën. De aanhangers plegen, vlug van fantasie, de historische en sociale feiten onvoldoende te raadplegen.

Maar nu gaan wij weer terug naar een andere zijde van de leer, die ons bezig houdt. AMMON is haar beste vertegenwoordiger geweest. Wij vermeldden reeds, hoe hij erop wees, dat in een omgeving, die zoowel door breedhoofden als door langhoofden bewoond wordt, de laatsten van het platteland naar de steden trekken, en daar de intellectueele klasse, in ruimen zin, vormen. Tot zoover ware dit weer een overwinning van de begaafdere langhoofden, maar .... de stad en eerst recht de groote stad is een stiefmoeder. In veel hoogere mate dan in de dorpen tiert daar de gezinsbeperking, steeds meer en haast overal. En langs dezen weg zou de gevaarlijkste aanslag tegen deze langhoofdige immigranten gepleegd worden. Helaas worden niet zij alleen, maar ook anderen die in de stad slagen en hun gezin beperken, getroffen. Wij zullen hier niet verder op ingaan, daar het verschil in ras hier immers geen rol speelt.

Ook zeer treffende gevallen van den invloed van het ras op het intieme leven der menschen kunnen wij op gezag van betrouwbare onderzoekers aanvoeren. In Frankrijk komt de echtscheiding lang niet overal even talrijk voor: in de streken waar het Alpine ras overheerscht, zooals in Auvergne, Savoye, Bretagne is de echtscheiding zeer zeldzaam: 1 à 2 of 3 à 4 per duizend huwelijken; in Parijs, het dal der Seine en in de groote steden, waar het Noordsche ras overweegt, en moest overwegen volgens AMMON's theorie, zijn de echtscheidingen zeer talrijk, tot 11 à 12 en 13 à 14% toe; Corsica en Parijs zijn de beide uitersten. De lieden van het Alpine ras in Zuid-Frankrijk zijn zeer driftig en opvliegend, maar, en hier doet zich zeker de invloed van de Katholieke kerk gevoelen, tot echtscheiding komt het niet licht; het andere ras in het Noorden, is meer overlegd en koel, maar tevens zelfbeheerscht; in het Zuiden eindigen huiselijke twisten met woorden en klappen, in het Noorden bëeindigt ze de rechter.

Het volgend verschijnsel heeft met het diepste zielsleven te

maken en is daarom voor ons bizonder belangwekkend, namelijk: de ongelijke verspreiding van den zelfmoord in de Fransche distrikten en in die van Engeland. Welnu, voor Frankrijk dekken de kaartjes eenerzijds van de verspreiding van het Alpijnsche en van het Noordsche ras, anderzijds die van de verspreiding van den zelfmoord elkaar op waarlijk treffende wijze. In Groot-Brittanje komt de zelfmoord daar het minste voor, waar het oude Britsche volkstype overweegt, n.l. in Wales, Cornwal en de Schotsche Hooglanden, terwijl in Frankrijk ook de zelfmoord het minst talrijk is in Auvergne, Savoye en Bretagne, waar de Alpine bevolking sterk de meerderheid bezit. Men heeft zelfs vastgesteld, dat echtscheiding en zelfmoord talrijker zijn, waar de Noordsche of Teutonische bijmenging het grootste is. De zelfmoord is in Duitschland het talrijkste in Saksen, dat voor een belangrijk deel een Slavische bevolking bezit. Sleeswijk-Holstein met zeer Teutonische bevolking heeft geen talrijken zelfmoord, en Denemarken met dergelijke bevolking wel ! Dit is reeds een duidelijke waarschuwing ! Het ras mag invloed hebben, maar is de eenige en beslissende macht stellig niet.

De ontvolking van Frankrijk komt vooral in de rijkere deelen voor, dat zijn die waar het Noordsche ras binnendrong; de groote welvaart en verfijning was het gevolg daarvan, en die brachten gezinsbeperking met zich, zooals haast overal het geval is. Wie in onzen tijd Normandië bezoekt, staat versteld van den verlaten toestand van het platteland. De groote steden trekken de bevolking aan.

De meeste artistieke begaafdheid vinden wij in Frankrijk aan de vruchtbare rivierbeddingen, die de centra der noordsche bevolking vormen, en hier treffen wij ook de meeste bekende schrijvers aan; in de arme streken met dunne bevolking en geringe beschaving de minste, weer een vingerwijzing. Het is waarlijk geen wonder, dat schrijvers en kunstenaars de dichte en rijke bevolking zoeken met intensiever kultuurleven. Het ras is hier dus hoogstens indirekt van invloed.

De hoeven zijn grooter bij de Alpine bevolking, de meer langhoofdige bewoners van de onvruchtbare hooglanden emigreerden meer naar de lagere landen en naar de steden. We vinden inderdaad een zekere parallel tusschen de verspreiding der beide subrassen en deze sociale en kultureele verschijnselen. Maar deze is lang niet volkomen en zij is zeker zelfs alleen één schakel in een veel langer keten van oorzaken en gevolgen.

In Italië staan wij voor een ander geval, ten aanzien van de Alpijnen en de Mediterranen, de twee andere subrassen van het Blanke ras in Europa. De eersten, die in Noord-Italië wonen, zijn hier de geestelijk hoogere, terwijl de Mediterranen in kunst en wetenschap veel minder uitmunten. Wanneer wij de verschijnselen, die in Frankrijk zoo overtuigend schenen te pleiten voor de mindere geestelijke activiteit en vruchtbaarheid der Alpijnen, voor Italië nagaan, dan komen we tot de omgekeerde gevolgtrekking. De geringe vermenging in Noord-Italië met de Germaansche Lombarden kan dit niet verklaren.

Dit onvermogen is van beteekenis. Blijkt daar niet zonneklaar uit, dat er nog vele andere faktoren zijn, behalve het ras, die hier beslissend inwerken, zooals de vruchtbaarheid van den bodem, het gemakkelijk verkeer en de toegankelijkheid voor vreemden, en voor hun uitvindingen en produkten. De geestelijke machten doen zich eveneens gelden: van hun richting en hun kracht hangt ontzaggelijk veel af.

De Anthroposociologen zijn overtuigd, dat de Ariërs als het meest actieve ras, de heerschende klasse, den adel in vele landen uitmaakten, door hun ras voorbeschikt tot de uitoefening van het gezag, en door hun eveneens aangeboren hoogere begaafdheid dit ook waardig. Men kan hier gemakkelijk een experiment nemen. Zijn de edellieden, die zeker voor een groot deel in de beste gelegenheid zijn om spoedig en zonder verspilling van krachten hun gaven te ontwikkelen en te doen blijken, waarlijk diegenen, die als de grootsten der volken gelden op verschillend gebied?

Waren de Fransche dichters, schrijvers, geleerden, uitvinders, ontdekkers, in de 17e en 18e eeuw van adel? Rabelais, Corneille, Racine, Voltaire, Descarte, Montesquieu? Was het in Duitschland anders? Goethe, Schiller, Luther, Kant, Leibnitz enz., of in Engeland, of waren onze zeehelden Tromp, De Ruyter, of de groote zeevaarders Tasman e.a. die allen toch nog in den feodalen tijd leefden, van adel? En uit den aard der zaak waren het niet de edellieden, die, op economisch en technisch gebied of op dat van de verdere praktijk bovenaan stonden.

Zeker telden de adel en de vorsten in het staatkundige, en ook wel in het militaire groote namen, maar dit zegt niet heel veel, evenmin als het uitblinken van zeelieden in de groote ontdekkingsreizen ter zee: voor beide groepen zijn hier hun natuurlijke plaatsen.

De eenzijdigheid, die de veelheid der invloeden over het hoofd zag en in één enkelen, het ras en zijn erfelijke eigenschappen de geestelijke en sociale almacht zag, was het groote gebrek der Anthroposociologen, dat dreigt bij hun nakomelingen terug te keeren, nu met veel gevaarlijker gevolgen, en eveneens met miskenning der feiten.

De „Ariërdämmerung" is de poëtische naam, die de aanhangers dezer leer aan de gezinsbeperking der hoogere klassen geven, volgens hen de afstammelingen van het Noordsche ras in de Europeesche landen. Het „heerenras" zou langzamerhand verdwijnen, door het opdringen der lagere klassen, te beginnen met de Fransche revolutie en haar woeden tegen den adel. Maar waar dezelfde anthroposociologen de Nederlanders en de Vlamen als geheel van Noordsch ras beschouwen, en zeker ook de Engelschen, de Amerikanen van Engelsche en Duitsche [1]) afstamming en de Skandinaven, zoo behoeven zij wat dat betreft niet bezorgd te zijn voor uitsterving.

Dat die Ariërs volgens hun bewonderaars gevaar zouden loopen voor hun minderen te wijken, pleit zeker niet voor hun kracht en begaafdheid. Op tal van gebieden is nu juist een open plaats voor oorspronkelijke geesten. Over dit onderwerp zie verder de hoofdstukken over de verheerlijking van het Noordsche ras in Duitschland.

[1]) Zonder de Ieren, ongeveer gelijk in getal.

Hoofdstuk V

UITSTERVENDE RASSEN EN VOLKEN

Wij hebben gezien, dat vóór onze, nu levende rassen er andere zijn geweest, en dat er waarschijnlijk meer waren dan die ons nu reeds min of meer bekend zijn geworden, zoodat wij spreken mogen van een verdwenen menschenwereld. Wij moeten ook nog tenminste de namen vermelden van eenige losse volken, die wij eigenlijk tot de historische mogen rekenen, maar van wie wij toch al heel weinig weten. Ten tijde van de groote volksverhuizing, die den overgang vormt van de Klassieke wereld tot de Middeleeuwen, zijn er twee volkstammen die in Spanje en in Noord-Afrika hun einde vonden: de Vandalen en de West-Gothen. Eeuwen later hebben de Portugeezen de bewoners der Kanarische eilanden bij wijze van kruistocht zoo goed als uitgemoord; deze stammen droegen den naam van Guanchen en zij schijnen tot de praehistorische rassen van Europa te behooren.

Maar er is nog een andere laag, een zeer bescheidene, van rassen die deels reeds het lot der vóór-historische deelden, dus geheel uitgestorven zijn, deels telkens meer in aantal verliezen, en wier geheel verdwijnen wij dus onfeilbaar zien naderen. Er bestaat voor hen geen redding; zij zijn voor niemand van nut. Vóór hun dood hebben zij een onschatbaren dienst bewezen aan het betrekkelijk klein getal van hen, die warm belang stellen in de geschiedenis der menschheid en wel juist voor haar laagste trappen het meeste voelen, dus voor de ethnologen en anthropologen, vooral voor de eersten, want de tweeden kunnen uit de doode resten voor een heel groot deel hun weetlust bevredigen, terwijl de ethnoloog, die het geestelijk en maatschappelijk leven wil kennen en wel juist dat der laagste en lagere rassen zonder levende menschen en volkjes geen kennisbronnen bezit. Op zich zelf ook zijn die deelen der menschheid wel onze intieme studie waard, ook hun kultuurbezit, want men vergete niet, dat de afstand van den laagsten mensch tot het hoogste dier oneindig veel grooter is dan die van den laagsten mensch tot ons.

Maar, hoewel het dus van groote waarde mag heeten, dat wij die laagste stammen nog leerden kennen, is het tevens zeer te betreuren, dat wij ze eerst laat onbevooroordeeld konden beschouwen, instaat hen alzijdig te bestudeeren, en toen nog lang niet genoeg van die laatste gelegenheid gebruik hebben gemaakt. Het is mijn plan niet *al* de stammen, die in de laatste eeuwen, dus in die periode waarin we ons reeds voor hen interesseerden, te gronde zijn gegaan, van wier bestaan wij dus, anders dan door resten of legenden of verhalen van anderen, te weten zijn gekomen, op te sommen; slechts eenige, die om een of andere reden meer aanspraak kunnen maken op onze belangstelling, zal ik noemen. Wij zien daaruit, door welke oorzaken zij te gronde gingen. Het spreekt vanzelf, dat wij de mooie verontschuldiging van „de aanraking met de beschaving" — het zij dan in den vorm van kogels — niet als oorzaak kunnen aannemen.

De *Tasmaniërs* zijn geheel, tot de laatsten toe, uitgestorven. ABEL TASMAN ontdekte hun eiland in 1649; het is door een zeestraat gescheiden van het oostelijk uiteinde van de zuidkust van Australië. De Engelschen namen bezit van het eiland en koloniseerden het; mannen, vrouwen en kinderen schoten zij meedoogenloos neer, nadat de inboorlingen hen bijna verdreven hadden van hun eiland. Het aantal inboorlingen, dat nooit groot was, nam snel af; een paar honderd werden naar Flinders-eiland gebracht, maar daar werkte een ongeschikt voedsel nadeelig op hen, en in 1869 stierf de laatste man en in 1876 de laatste Tasmaansche vrouw, TRUGANINA. Gelukkig waren zij door beschaafde Europeanen vóór dien tijd bestudeerd en heeft LING ROTH alles wat over hen geschreven werd verzameld en zorgvuldig uitgegeven (1890, 1e uitgave).

De *Australiërs* waren vóór de Europeanen de bewoners van een geheel — zij het dan ook het kleinste — vasteland. Het is dus vanzelf sprekend, dat zij niet zoo vlug en niet zoo volledig verdwenen zijn. Hier komt nog bij, dat hun werelddeel ver van de veroverende of tenminste van de expansieve volken als de Japanneezen, de Chineezen en bovenal de Europeanen en wel de Engelschen afgelegen was. Het duurde zeer lang, eer Australië ontdekt was en daarna werd het nog lang als strafkolonie door de Engelschen gebruikt; eerst in het midden der vorige eeuw veranderde dit door de ontdekking van goud, maar niet zoo plotseling en allerminst voor het heele land. De natuur had de inboorlingen nog op een andere manier beveiligd, die echter voor hen ook

tevens fataal was: het klimaat was over het grootste deel van het land te heet en te droog en dus moeilijk te doorkruisen. Zelfs de Europeanen konden zich langen tijd niet overal vestigen, in het binnenland in het geheel niet, eigenlijk slechts in het Oosten en in het Zuiden.

Maar Australië bood toch ook over groote uitgestrektheden, dat wat de Europeanen, d.i. haast altijd de Engelschen, lokte, en wel in de eerste plaats: *goud*, weiden voor vee, en akkergrond voor landbouw. Hiervan hebben deze in overvloed gebruik gemaakt. Steeds meer bleek het, dat de inboorlingen geen goede buren konden zijn van de Engelschen. De eersten begrepen niet, dat de groote kudden geen buit voor hen waren en maakten er dus vrij jacht op, wat de eigenaars niet duldden, die daarom op hun beurt jacht op de inboorlingen maakten. Vele verhalen uit goede bron toonen aan, dat op deze wijze het weidegebied van de blanken voor een groot deel van zijn inboorlingen ontdaan werd. Het gebruik van andere Australiërs als een soort van inboorlingen-politie, die met geweren gewapend werd, wel behagen schepte in die machtsrol, werkte natuurlijk in dezelfde richting.

JOHN MATHEW (1899) velt een zeer streng oordeel over het willekeurige, brutale en wreede gedrag der Engelschen tegen de inboorlingen, waaraan zij toch veel te danken hadden en die haast altijd met zachtheid en geduld de brutaliteiten dier blanken verdroegen. Mishandelingen ook van vrouwen kwamen veel voor. De inboorlingen-politie had het voordeel, dat zij wanneer haar blanke officieren maar goed waren, minder erg optrad dan de wraakzuchtige en bloedige kolonisten: deze voelden zich veilig en begingen allerlei onnoodige wreedheden en zij maakten formeel jacht op de zwarten, zooveel zij maar lusten. Concubinaat met de zwarte vrouwen was zeer algemeen, evenals onderdrukking en moord door kogel of vergif in het binnenland.

BASEDOW (1924), officieel beschermer der Australische inboorlingen, en dus kenner van hen, spreekt van een district, dat vier stammen omvatte met vele duizenden van inboorlingen; veertig jaren later kon hij daar nauwelijks driehonderd ellendige en vervallen menschen tellen. Als resultaat van zijn onderzoekingen meent BASEDOW, dat ziekten het grootste aandeel hebben in dezen vreeselijken achteruitgang. Maar waardoor ontstonden deze? Vóór de komst der Blanken leden zij niet aan syphilis, longtering en trachoma. De regeering helpt hen niet

hiertegen wat in Nieuw-Zeeland, Canada en de Vereenigde Staten thans wel zou geschieden.

De Australische inboorling begeert het land van een anderen stam niet, zelfs niet de bewoner van den woestijnrand, waar de levensmiddelen uiterst schaarsch zijn; de inboorling kende alleen zijn onmiddellijke omgeving en verlangde niet naar een andere, wat voor zijn vredelievendheid pleitte, maar anderzijds hem te eerder in botsing bracht met den blanken veehouder, die altijd meer weiden zocht, voor zijn onmetelijke kudde.

Porteus (1931), die een psychologisch onderzoek naar de Australische inboorlingen ondernam, verklaart, dat deze snel verdwijnen; in vele districten waar zij nog voorkomen, zijn het alleen volwassen menschen; van de zeer zeldzame kinderen zijn sommige nog halfbloeden. „Alleen bij stammen als de Luritcha, die nog nooit met de beschaving (!) in aanraking zijn gekomen, is het getal kinderen normaal." De aanval op een blanke wordt wel met den dood van vijfentwintig zwarten gestraft; dit geeft hun „eerbied" voor den blanke, al acht Porteus het onvergefelijk.

Eylmann (1908) meent, dat vele wandaden der blanke veebezitters maar bluf zijn, maar hij erkent toch, dat het dooden van vee door de zwarten meest zonder genade gewroken wordt en dat zoo in den loop der tijden vele inboorlingen gedood werden. Ook op andere wijze worden deze met de grootste hardheid behandeld, de meisjes, soms nog in de kinderjaren, door de blanken misbruikt.

Deze aanhalingen zouden gemakkelijk met dozijnen vermeerderd kunnen worden. Het besluit zal altijd zijn, dat het lot der Australische inboorlingen vrij wel bezegeld is. In iedere streek, waar de blanken zich vestigen kunnen of hun vee leven kan, wordt de inboorling uitgeroeid of gaat hij in het zachtste geval op in de laagste rangen zijner overweldigers. Verhoudingen, waarvoor concubinaat een te zachte uitdrukkig is, dragen hiertoe bij. Het proces zal niet eens lang meer duren.

Ik zet mijn wat eentonig verhaal voort.

Een zeer grondige studie werd door zeven zendelingen van groote ervaring en ethnographen van naam gemaakt van de ontvolking van Melanesië (1922), waaronder men een aanzienlijke reeks van eilanden-groepen in de Stille Zuidzee ten oosten van Australië verstaat, waarvan de voornaamsten zijn: de Nieuwe Hebriden, de Solomon-eilanden en Santa Cruz.

Een groot aandeel in deze ontvolking is te wijten aan ziekten, die de Europeanen gebracht hebben: zooals dysenterie, longtering, bronchitis, mazelen enz. Op de Solomon-eilanden vielen 40.000 inboorlingen als slachtoffers van een mazelen-epidemie in 1875. Men vergete niet, dat nieuwe ziekten veel meer slachtoffers maken dan die waaraan men vele jaren gewend is en die daardoor reeds gelegenheid hadden een strenge selectie uit te oefenen: die bestand waren tegen de ziekte bleven leven, de anderen waren al lang bezweken. Een fatale invloed wordt ook uitgeoefend door het dragen van kleeren op Europeesche wijze; door onkunde en klimaat worden die kleeren voor hen een gevaar: nu eens dragen vooral de vrouwen te veel kleeren, dan weer geen. Hoewel de menschen gezond en sterk zijn van nature, vallen velen ten offer aan die voor hen nieuwe ziekten. Slechten invloed heeft het werven van arbeiders om ver van hun eilanden op de Europeesche schepen te werken, en bizonder nadeelig uit den aard der zaak is het werven van vrouwen, wat de Franschen toelaten, de Britten niet. Deze vrouwen worden veelal geen moeders, wat de bevolking mede klein houdt.

De kindersterfte is abnormaal groot tengevolge van de onverstandige voeding; dit was natuurlijk vroeger ook het geval, maar bij de afname der bevolking valt dit nu meer in het gewicht.

Tot de nadeeligste invloeden behooren op deze eilanden de vroeger onbekende alcohol, die, en dan nog de slechtste, in overvloed genoten wordt, wat bij hun traditioneele drank, de kava, geenszins het geval was, terwijl de tuberculose eveneens door de Blanken verspreid wordt.

Zeden en gewoonten, die hun vroeger eigen waren, maar die toen ongevaarlijk bleven, werden in hun nieuwe ontwikkeling fataal. Hiertoe behoorde o.a. het dooden van de weduwe van een opperhoofd; maar door de Europeanen zijn er zeer vele hoofden ontstaan, en dit draagt bij tot de vermindering van het toch al kleine getal vrouwen en moeders. Abortus was altijd bekend en werd niet veroordeeld; nu wordt hij veel vaker toegepast om de taak der vrouwen te verlichten, die in dienst der Europeanen hard werken moeten.

Kindermoord en abortus hadden vóór de Europeanen bij de toen talrijke bevolking het nuttige gevolg, overbevolking tegen te houden, nu, veel meer toegepast, voeren zij mede tot de onder-

bevolking, die zoo snel toeneemt: op Santa Cruz smolt het aantal inboorlingen in zeven jaar tot de helft weg![1]).

De bewoners dezer eilanden voelen zich volgens onze zeer bevoegde waarnemers de minderen der Blanken in kracht en beschaving; dit doet een gevoel van moedeloosheid ontstaan, maakt hen krachteloos en geeft hun een voorgevoel van hun snel naderenden ondergang.

Merkwaardig is de rol van den oorlog, beter gezegd van de vechtpartijen, die indertijd vanuit hinderlagen gevoerd, voor beide partijen wel niet heel bloedig waren, maar toch de eervolle levenstaak der mannen, hun dagelijksche bezigheid en trots uitmaakten; de voorwaarde van dit alles was de geringe gevaarlijkheid van hun wapenen. Op sommige Solomon-eilanden had de bevolking al eeuwen lang te lijden onder de schedeljachten en het slavenhalen van de bewoners van Nieuw-Georgië, maar de nieuwe strijdmiddelen werkten met veel meer kracht. De vuurwapenen van de Blanken hebben dit grondig veranderd door hun veel bloediger gevolg: „killing became a regular sport", ook de moorden namen toe. Ons ridderlijk tournooi vergeleken met modern gevecht! Het oude, romantische, eervolle en niet zeer gevaarlijke wapenspel hield op, de mannen verveelden zich, de levenslust verdween. De belangstelling in hun eigen werk, hun oude werkwijze hield op; het leven werd te gemakkelijk.

Een zelfde verval onderging hun moraal: het voorschrift, dat vroeger zeer streng was, evenals hun moraliteit (de praktijk); de oude zeden werden in eere gehouden, de inbreuk daarop streng gestraft. De voorschriften en het gedrag der blanke indringers hief dit alles op, wel niet opzettelijk, maar gaande weg. Vooral op sexueel gebied kon men dit in hooge mate bespeuren.

Vijf klassen van Blanken oefenden direkten invloed uit: arbeiderswervers, handelaars, planters, zendelingen en ambtenaren der regeering. „Veel honden zijn des hazen dood." De eersten lokken de inboorlingen door giften van alcohol en vuurwapenen; de mannen blijven te lang weg, zij vervreemden daardoor van hun eigen omgeving en — stichten geen gezin. De coprahandel geeft de menschen te gemakkelijk geld, dat zij vlug verkwisten. De planters oefenen haast altijd een slechten invloed uit, ze mishandelen en bederven de inboorlingen. Het werk van den zendeling, ook van den besten, kan niet tegen al

[1]) Zie ook E. Jacomb „The future of the Kanaka" 1919: 60 seq., 216.

deze verkeerde invloeden opwegen, die tenslotte tengevolge hebben, dat de Melanesische bevolking wegkwijnt en te gronde gaat.

In de Behringstraat tusschen Azië en Amerika strekt zich een eilandenreeks uit, die in de 18e eeuw een betrekkelijk talrijke bevolking — de Aleuten — bezat, van 1100 mannen, dus van ettelijke duizenden in het geheel; de Russische handelaars mishandelden hen en buitten ze uit, zoodat er in 1897 maar hoogstens 600 zielen overbleven. Hier is dus direkt geweld de oorzaak van den ondergang.

De Itälmenen van Kamtschatka, Noord-Oost-Azië, telden in het midden der 18e eeuw nog ongeveer 11.000 zielen. De gevechten, met de zooveel beter gewapende Russen, de door deze ingevoerde pokken (in 1768 stierven drie vierden van hun geheele aantal hieraan), de menging met de Russen deden hen uitsterven; in het midden van de 19e eeuw waren er geen Itälmenen meer.

De Eskimo's, die lang in hun reusachtig uitgestrekt, maar niet licht toegankelijk gebied tamelijk veilig waren voor de Europeanen, beginnen onder de „weldaden der beschaving" te lijden, zelfs in Groenland, dat door de regeering van Denemarken als kolonie in vele opzichten humaan en verstandig beheerd werd. Juist hieruit blijkt, dat zelfs dit gehard, begaafd, gezond en vreedzaam volk niet tegen goedgemeende geschenken onzer beschaving bestand is. Men zou denken, dat het vuurwapen bij de jacht een echte weldaad voor de Eskimo moest zijn, maar neen, het was . . . te goed: aan de westkust van Groenland werden jaarlijks 16.000 rendieren gedood, en alleen hun huid werd meegenomen en aan de Europeanen verkocht: het rendier verliet deze kust.

In 1910 werden aan de kust van Labrador 330.000 jonge zeehonden gedood. In het Noorden is de walvisch, de buit die alle andere overtreft, dank zij de blanken niet meer te vinden. De zeehond wordt door den knal der schoten verschrikt en zoekt dadelijk de open zee; een aangeschoten dier kan wel met de harpoen meegenomen worden, niet met het geweer. Het schrootgeweer heeft de nuttige eibervogel jaarlijks snel doen afnemen. Het ergst was, dat wij de Eskimo gewend hebben aan onze spijzen en lekkernijen: koffie, tabak, brood enz. De vrouwenboot, oemiak, kon uit gebrek aan vellen niet meer gemaakt worden, de vrouwen bleven dus het heele jaar door thuis en zoo kregen de besmettelijke ziekten veel betere gelegenheid. De longtering

is nu zeer algemeen, doch de sterke en geharde Eskimo bezwijkt daar niet licht onder, maar zij verzwakken er wel zoo zeer door, dat zij tot niets meer in staat zijn. De pokken zijn ook door de Denen ingevoerd. De vroegere welvaart neemt voortdurend af, zij gaat over in hopelooze armoe en zwakte.

NANSEN en OTTO NORDENSKJÖLD roemen beiden de goede zorgen der Deensche Regeering voor de Groenlandsche Eskimo, en toch! De bevolking schijnt zich zelfs eenigszins te vermeerderen, maar dit moet wel voornamelijk toegeschreven worden aan de kruising met de Denen: de Westgroenlander is geen zuiver volkstype meer. Alles samengenomen nemen de Eskimo af.

Zooals de Eskimo het uiterste Noorden van Amerika bewonen, zoo leven in het uiterste Zuiden de Fuëgiërs. Hun natuurlijke omgeving is niet zoo streng en onvruchtbaar als die der Eskimo, maar ondanks of misschien juist daardoor zijn zij lang niet zoo begaafd en is hun kultuurbezit lang niet zoo rijk als dat hunner tegenvoeters in het grimmige Noorden, en heeft het noodlot hen eerder en harder getroffen dan de Eskimo. Zij worden in vier stammen verdeeld: de Yahganen, de Alacaluf, de Chonos en de Onas.

Omstreeks het midden der vorige eeuw telden de Yahganen nog 3000 zielen of meer, in 1884 nog maar 1060, in '86 slechts 400, in 1913 nog geen 100, en feitelijk hebben allen hun vroeger kultuurbezit opgegeven. De Chonos en de Alacaluf hebben, totdat de Spanjaarden hen leerden kennen, hun eilanden slechts dun bevolkt: in 1710 telden de Chonos ruim 500 zielen; bij goede behandeling nam hun getal toe; op het einde der 18e eeuw was hun aantal zeer gekrompen; het schijnt, dat zij de zendelingen vrijwillig volgden, maar weldra vatten zij hun zwervend leven weer op; na 1875 schijnen zij op hun oude eilanden niet meer gevonden te worden. De Alacaluf tellen ongeveer 1 à 200 zielen, maar in 1902 zouden het nog 200 tot 800 geweest zijn; COOPER de meest betrouwbare bron, concludeert, dat de Alacaluf nu niet meer dan 200 à 400 zielen tellen. De Onas waren vroeger veel talrijker: in 1871 kwam POPPER in aanraking met 600 Onas, en hij schatte hun geheele aantal op ongeveer 2000. In 1922 werd hun getal nog op 350 geschat. Zij waren door de blanke herders en goudzoekers, die ook hun land in bezit hadden genomen, uiterst slecht behandeld. Onder elkander vochten zij veel: er zijn maar weinige Onas boven de 30 jaren, die niet een ander uit

wraak gedood hebben. Zij werken nu deels voor blanken, deels leven zij verspreid aan de Rio Grande. De substam van de Manekenkn zou in 1912 nog maar 5 leden over hebben gehouden. De Europeesche kleeding, die zij nu dragen, bezorgt hun veel longontsteking. Wij mogen er wel zeker van zijn, dat de Fuëgiërs als geheel niet heel lang meer te leven zullen hebben, dus tot onze uitstervende menschengroepen behooren. De oorzaak van dit lot kan nauwelijks een andere zijn dan de mishandeling door de sterkere blanken in hun begeerte naar land en goud, want alle andere vijanden, zooals de Indianen, waren hun niet vreemd, en konden hun dus niet noodlottig worden. De Katholieke en de Protestantsche Zending waren niet in staat hen te redden.

De Boschjesmannen van Zuid-Afrika hebben duizenden van jaren als jagers geleefd zonder sterke en vreemde vijanden, en nu nog bewonderen wij de vele graphische kunststukken, die zij in grotten of tegen rotswanden achterlieten en die tot de beste behooren, die zuivere jagervolken ooit zoo talrijk voortbrachten. Nu leven zij hoofdzakelijk in de Kalahari-woestijn in ellendige omstandigheden. Hun geheele aantal bedraagt thans ongeveer 3000 zielen, en wel zeer verstrooid. Hoe is dat zoo geworden?

De eersten die tegenover hen kwamen te staan, waren de Hottentotten, daarna de Bantoe-Negers en eindelijk de Boeren die hen volledig verdelgen konden, daar zij tegenover hun vergiftigde pijlen de Europeesche geweren stelden, en indertijd velen tot slaven maakten. Deze vernietiging was onvermijdelijk, daar de Boschjesmannen haast alleen van jacht leefden, en de eenige rijkdom van de Boeren in vee bestond, dat voor de anderen het beste jachtwild uitmaakte. Onmeedoogend werden de Boschjesmannen als wilde dieren uitgeroeid, hun kinderen tot slaven gemaakt. Nog maar weinige jaren, en de laatste van den eens talrijken volkstam zal geleefd hebben.

Ongetwijfeld konden wij de opsomming van binnen de historische periode uitgestorven volksstammen voortzetten, maar onze bedoeling was dit niet. De Indianen van Noord-, Middel- en Zuid-Amerika zijn voor een groot deel nog niet uitgestorven; hun lot, hoewel tragisch, ja ontzettend, is zeer veel ingewikkelder. Deze zeven, die wij behandelden, geven ten eerste het bewijs, dat dit verdelgingsproces in waarheid heeft plaats gehad, zelfs niet lang geleden; ten tweede dat wij, de Europeanen,

direct en indirect zoo niet altijd bewust schuldig er aan zijn, dan toch wel de oorzaak er van waren; ten derde zagen wij langs welken weg het geschiedde.

Wij willen dit nu nog wat nader beschouwen. Ten eerste: hebben de Europeanen hun ziektekiemen onder de inboorlingen verspreid, vooral de besmettelijke, en noodlottig was daarbij, dat bij hen de nieuwe ziekten grootere sterfte dan bij ons veroorzaakten. Het meest worden genoemd: de pokken, de longtering, de mazelen, de ziekten der ademhalingsorganen, en vooral de geslachtsziekten. Ten tweede: het opdringen van de Europeesche kleeding, die zij onverstandig toepassen. Ten derde: het wegnemen in het belang der Blanken van de levensvoorwaarden dier volksstammen, dus vooral van vleesch en visch, wat ons met onze zooveel betere wapenen zoo licht gelukte. En ten vierde waren die wapenen van ons ontvangen, ook fataal voor hen. Ten vijfde: baar geweld, uitmoorden uit verschillende gronden. Ten zesde: betrekkelijk onschadelijke zeden werden door de intensifieering, die wij mogelijk maakten, verderfelijk voor hen. Ten zevende: verwildering, speciaal van het sexueele leven door de Europeanen van laag gehalte en brutale zeden: aanleiding tot gevechten en wraaknemingen. Ten achtste: wegvoering van vrouwen, en daardoor vermindering van het aantal moeders en dus kinderen. Ten negende: verdrijving naar slechter land en ontneming van het betere. Ten tiende: het verschaffen van alcohol, ook in groote hoeveelheden. Ten elfde: wegvoering in slavernij met alle gevolgen daarvan.

Natuurlijk zijn er zeden en gewoonten, die zij duizenden van jaren bezaten, en die nadeelig waren voor hun gezondheid en toch niet verhinderden, dat zij eertijds een vrij groot aantal telden; hiertoe behoorde b.v. het zeer ondoelmatige kindervoedsel. Maar toen stond dat tegenover zooveel andere gunstige omstandigheden en ontbraken alle groote nadeelen, die eerst met de komst der Europeanen zich vertoonden.

Zijn er nu invloeden te bespeuren, die een werkelijke verbetering kunnen veroorzaken? Wij hebben gezien, dat niet al deze volksstammen tot op de laatste vertegenwoordigers gestorven zijn, zooals bijvoorbeeld de Tasmaniërs en Itälmenen. Er zijn dus nog kansen voor de anderen. Met eigen kracht zal dit niet licht geschieden; tegen de genoemde zooveel grootere gevaren is dit welhaast ondenkbaar. In den boezem hunner verdelgers

kunnen echter veranderingen voorkomen ten goede van de Natuurvolkjes. Maar: eer dit in voldoende mate geschiedt zal wezen, zijn die zwakke stammen lang uitgestorven. Het klimaat kan te nadeelig voor de Europeanen zijn; in hun eigen belang houden zij dan de inboorlingen in stand, om voor hen te werken. Voor hun eigen belang hebben die Europeanen veel over. Dit kan eischen, dat de inboorlingen beter gevoed worden, op de hygiëne meer gelet wordt, zelfs de arbeidsvoorwaarden verbeterd en verzacht, en vooral de vrouwen veel meer gespaard en geëerbiedigd worden. In verband met humane stroomingen is het mogelijk, dat de regeeringen zelfs niet alleen in woorden op congressen, maar feitelijk, practisch zich hun lot aantrekken; dit kan leiden tot verbod van uitvoer van inlandsche werkkrachten, zooals in Australië reeds geschiedde. De jaloezie der Europeesche mogendheden op elkaar kan dit ook bevorderen, door de vergelijkende critiek. Publiciteit is een geweldige macht, ook daar. De zendeling wordt nu in zijn ijveren voor den inboorling gesteund door den ethnograaph, weldra door den politicus, den philantroop. Het is nog niet zoo lang, dat al deze toestanden aandachtig bestudeerd worden en de resultaten ervan ook onder de oogen der regeeringen komen. Humaniteit, democratie en wetenschap moeten ook hier diepgaande veranderingen en verbeteringen brengen. Wat een Surinaamsche Neger als De Kom publiek maakte, zal nu wel niet herhaald kunnen worden.

De gemakkelijkheid en snelheid van het verkeer, steunt den ijver der kranten om deze egoïste hardvochtigheden aan het licht te brengen: aan de onverzadiglijke niets ontziende geldzucht worden in Europa en Amerika meer en meer perken gesteld. De zachtzinnige politiek, die nu in Nederlandsch Oost-Indië gevolgd wordt, brengt wel een reusachtige verbetering in den toestand van een deel der inheemsche bevolking.

Het is zeer moeilijk te zeggen, in hoeverre de Noord-Aziatische stammen een betere toekomst in den Sowjetbond tegemoet gaan. In beginsel zeer zeker, en soms bereiken ons berichten, die er zeer sterk op wijzen, dat de feiten hiermee overeenstemmen; dan weer hooren wij lijnrecht het omgekeerde. Noord-Siberië ligt zoover van Moskou en dat weer van ons!

***

Er kan misschien nog veel van den ondergang gered worden. Ik wil nog kort de omstandigheden aanwijzen, die, voor

zoover wij kunnen zien, het voortbestaan der nu nog levende Natuurvolken min of meer waarborgen. Zij zijn: de reeds genoemde veranderingen, de meer actieve menschelijkheid in den boezem der Europeesche en daarmee gelijkstaande volken en regeeringen. Dan het klimaat, dat het voor de hoogere volken onmogelijk maakt in de tropen in grooter getal lichamelijk te werken, en dus de onmisbaarheid van de inboorlingen voor de eersten: Negers, Indonesiërs en nog vele andere Indiërs. De betreffende lagere volken kunnen ook te talrijk zijn om onder te gaan: de beste natuurlijke bescherming is het getal; kleine rassen kunnen ondergaan, groote nimmer. De levensduur van het ras geeft aan de inboorlingen gelegenheid en tijd door ontwikkeling en selectie hun fatale zwakheden te overwinnen.

Hoofdstuk VI

DE JODEN IN HET ALGEMEEN EN IN NEDERLAND

De Joden maken geen afzonderlijk ras uit, ook niet de oude Hebreërs; zij zijn Blanken zooals de andere bewoners van Europa en van een groot deel van Amerika en Azië. Van de drie hoofddeelen van dit ras behooren zij tot het mediterrane subras evenals het grootste gedeelte van de volken van Zuid-Europa en van de andere landen om de Middellandsche Zee. De Joden of Israëlieten, vormen een uiterst gemengden stam, zeer verscheiden in haast alle opzichten, hier sterk verbonden, daar weer nauwelijks, zonder centrum, steeds minder eenheidsbewust in het normale leven en wat hun heele aantal betreft dan ook door weinig banden samengevat. Er zijn meer menschengroepen, die over een groot deel van de aarde verspreid zijn evenals de Joden, b.v. de Zigeuners en de Koetzo-Wallachen van den Balkan; maar de Joden overtreffen daarin alle anderen. In hun stamland Palestina woonden nog onlangs slechts 75.000 Joden, in heel Azië: 250.000; op de heele aarde in 1930 15.903.000, dus meer dan ooit vroeger in hun geschiedenis; dit kan overigens van de heele bevolking der aarde gezegd worden, die nog nooit het huidige getal van 2007 millioen bereikte, waarvan de Joden dus 0,8% bedragen. De helft woonde in Rusland en Roemenië, in Duitschland en Oostenrijk, zelfs in Australië vindt men hen.

De Joden zijn reeds wat afstamming betreft zeer samengesteld. De karikaturen van de Joden geven het type der Aramäers weer, de opvolgers der Hethiten, die echter ook een ander uiterlijk vertoond hebben, en wel met rechte neus. De Assyriërs waren ook Aramäers. Het tweede element hebben de Bedoeïnen gevormd: lang, slank, smalle rechte neus en dolichocephaal (langhoofdig). Het derde aandeel in de vorming der Joden bestond uit de Philistijnen, die eveneens tot het mediterrane subras behooren, en wel tot het westelijk deel. De Bedoeïnen kan men ook tot het

mediterrane ras rekenen. Men moet vooral niet de fout begaan, die wij boven reeds hekelden, n.m.l. van het semitische ras te spreken, daar men evenmin van een *semitisch ras* kan spreken, als van een *langhoofdige taal*. Taal noch godsdienst zijn raskenmerken. Het feit, dat de Joden na de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen uit hun eigen land verdreven werden, voltooide wat reeds in die richting voorafging. In den Hellenistischen tijd vestigden zij zich vooral in Alexandrië en in andere nieuwe Grieksche steden; in Syrië begaven zij zich meest naar Antiochië; in Klein-Azië vinden wij in vele steden getuigen van hun aanwezigheid door *inschriften*; zelfs in Griekenland hebben zij zich in Athene en Korinthe, op de eilanden van den Archipel en in Macedonië gevestigd. De oude voorspelling werd reeds in den Romeinschen keizertijd bewaarheid, dat ieder land en iedere zee vol van Joden zou zijn. Zij breidden zich over het Romeinsche Westen uit: in Brittanje, Spanje, België, aan den Rijn reeds in de 4e eeuw n.C.; in Keulen zouden zij een groote gemeente gevormd hebben, in Hongarije vindt men sporen van hun aanwezigheid, maar het meest bespeurt men die in Italië. Babylonië, Mesopotamië telden zeer vele Joden evenals het Parthisch-Perzische rijk. In Arabië moeten Joodsche stammen invloed op het ontstaan van den Islam uitgeoefend hebben en de donkere Joden van Abyssinië hebben daar langen tijd geleefd. Later bleven de Joden gedurende vele eeuwen in drie beperkte gebieden ongemengd met anderen: in Babylonië, Spanje en Polen. Hier trouwden zij alleen onder elkaar, waardoor het zuiver Joodsche type bestendigd bleef. In Babylonië begon die periode in de 7e eeuw; tot in de 11e eeuw was hier het grootste deel der Joden geconcentreerd en dientengevolge was hier ook het geestelijk centrum van het Jodendom.

In Klein-Azië hebben de Joden, die zich later oost- en noordwaarts gericht hebben, zich gekenmerkt door het armenide type. Hierin onderscheiden zij zich van de Sephardim. Men geeft de eersten den naam Ashkenazim.

De westwaarts gerichte emigranten kwamen van de 11e tot de 15e eeuw in Spanje en Noord-Afrika tot stilstand, en hier bereikten zij, ongehinderd door de Moren, een zeer hoogen trap van welvaart en beschaving; hier ontwikkelde zich het sephardische type, ondanks misschien een kleine bijmenging van negerbloed door de Negerslaven in Spanje en Portugal.

In de 9e eeuw hebben de voornaamste Chazaren den

Joodschen godsdienst aangenomen; deze Chazaren waren een Westturksche stam. Arabieren en Hebrëers uit den Kaukasus, hadden zich onder de Chazaren neergezet, zij stichtten steden en in den zomer woonden zij in tenten. Vanuit Babylonië zijn de Joden door Klein-Azië tot ver in Rusland doorgedrongen, reeds in de 8e eeuw vond men Joden in Kiew. In de 17e eeuw vluchten zij voor de Kozakken naar Polen, en vonden daar rasgenooten, die in grooten getale uit Boheme en Duitschland gekomen waren. Hier namen zij het Joodsch-dialekt over. Westelijke en noordelijke Joden vereenigden zich hier in Polen en trouwden eeuwen lang onder elkander, waardoor een vast type, dat der askenasische Joden ontstond.

Het was niet alleen dwang, die hen zoo ver van Palestina dreef. Uit de Babylonische gevangenschap was maar een klein deel naar hun land teruggekeerd; in den hellenistischen tijd was de verspreiding vrijwillig. De koopman ging wel op handelsreizen uit, doch keerde terug en legde zijn winst in land aan of in den handel van anderen; de handelskoloniën hadden nog geen blijvend karakter. De Joden van Palestina en die van Babylonië waren geen handelsvolk; de Talmud veroordeelde geld tegen rente uit te leenen, en ademde zeker geen handelsgeest. De latere verplaatsingen van Joodsche groepen, die tot belangrijke emigratie uitdijden, waren grootendeels aan dwang te wijten — soms meer negatief: de mogelijkheid van welvaart werd hun namelijk onthouden — maar ook vrijwillig, zooals bij de emigratie van anderen het geval is, doordat zij in een ander land en omgeving een betere toekomst mogelijk achtten. Meermalen kwamen ook mishandelingen in massa, die op pogingen tot uitroeiing geleken, voor. Wij zullen straks den grooten invloed van dit alles nagaan.

Wij moeten nu eerst het aantal Joden op de geheele aarde en hun verdeeling vaststellen. Zulke vaststelling heeft beteekenis voor iedere menschengroep, daar haar getal vermenigvuldigd met haar geestelijke waarde de stuwkracht van het geheel, „the pushing power" uitmaakt. Maar bij de Joden geldt dit in het bizonder en in velerlei richtingen. De getalsverhouding, waarin zij tegenover andere groepen staan, is toch voor een goed deel op ieder gebied de maatstaf, zelfs voor den nijd en de haat, die zij opwekken. Eveneens is het van groote beteekenis, dat de kracht der Joden niet geconcentreerd is, maar integendeel zeer verdeeld, en dit haast in elk opzicht in taal, beschaving, wel-

vaart enz. Tot de sephardische Joden worden ook de orientalische Joden gerekend, zelfs zij die geen Spaansch kennen; deze tellen niet minder dan 340.000 zielen.

Een groote moeilijkheid in de schatting van het aantal Joden bestaat hierin, dat het zeer vaak niet uittemaken valt, of iemand van Joodsche afstamming is, het Joodsche type vertoont — dat waarlijk lang niet altijd hetzelfde is — den Joodschen godsdienst nog aanhangt en in hoeverre[1]). In een groot werk over „Recent social trends in the United States" van 1933 [2]) wordt het aantal Joden in U. S. Amerika niet opgegeven, omdat deze groep niet homogeen is, velen omvat die van een lang geleden geamerikaniseerd voorgeslacht afstammen, anderen uit verschillende nationaliteiten spruiten; deze laatsten worden hiernaar ingedeeld en tellen dus als Duitschers, Russen, Polen enz. Tot meer dan schattingen kan men het hier dus niet brengen. RUPPIN, in zijn voortreffelijk werk, tweede uitgave in twee deelen, schat het getal Ashkenasim op 14.570.000, die dan 91,8% van alle Joden zouden uitmaken; de Sephardim met de Oostersche Joden tellen volgens hem 1.300.000. In Holland behoorden haast alle Joden in de 17e eeuw tot de Sephardim, nu nog geen 6000 (in 1920: 5930). In Engeland zijn van de 330.000 Joden hoogstens 20.000 Sephardim. Wanneer het aantal *aller* Joden in het jaar 70 na Christus op 4,5 millioen geschat mag worden, en in 1930 op 16 millioen, beteekent dat voor zulk een lang tijdvak een zeer geringe toename!

Van 1800 tot 1930 was de vermeerdering der Joden veel sterker dan bij een reeks van Europeesche volken, zooals Engelschen, Zweden, Spanjaarden, Franschen. In de tweede helft der 19e eeuw is de toename der Joden zelfs de grootste in Europa, wat waarschijnlijk aan de belangrijke verbetering van den hygiënischen toestand in de steden en tevens aan de verhoogde welvaart toe te schrijven is, die aan de Joden, als de stedelingen bij uitnemendheid, vooral ten goede kwam. Daarna gaat de Joodsche bevolking weer achteruit tengevolge van de afnemende geboorte; in sommige Europeesche landen wordt deze afname opgewogen door immigratie uit Oost-Europa, zooals in Zwitserland en Denemarken. In de 20e eeuw hield de vermeerdering der Joden boven die der Christenen in Europa op; het onderscheid ten nadeele der Joden is in West- en Midden-Europa groot, in het Oosten nog gering.

---

[1]) M. Fishberg „The Jews" 1911, geeft een lange reeks van Joodsche typen.
[2]) Bld. 553 noot.

De verplaatsing der Joden nam in de 19e eeuw een andere richting aan, en wel uit Azië, Afrika en Oost-Europa naar Noord-Amerika, dat vroeger zoo goed als geen Joden bevatte en nu 29,5% van allen, de grootste volksverplaatsing in zoo korten tijd, die ooit voorkwam! Maar nog herbergt Oost-Europa ongeveer de helft. Daar de Joden thans weer meer emigreeren, kan het nauwkeurig aantal moeilijk opgegeven worden, en toch is dit niet alleen oekonomisch voor hen zelven zeer belangrijk, maar ook voor hun karakter van beteekenis.

Het volgende lijstje geeft eenige betrouwbare opgaven omtrent het aantal der Joden in het betreffende land, zoowel hun *absoluut* getal als hun *procent* van de bevolking, en wel voor het jaar 1930.

Land	Absoluut getal	Procent
Polen	3.000.000	10,4%
Europeesch Rusland	2.700.000	1,9%
Roemenië	1.000.000	4,8%
Duitschland	580.000	0,9%
Hongarije	520.000	5,9%
Engeland en Ierland	330.000	0,7%
Frankrijk	200.000	0,4%
Nederland	120.000	1,7%
België	60.000	0,7%
Italië	50.000	0,1%
Vereenigde Staten	4.350.000	3,5%
Argentinië	220.000	2,1%
Canada	170.000	1,4%
Palestina	170.000	11,1%
Fransch Marokko	130.000	2,9%
Algiers	105.000	1,6%
Tunis	66.000	3,0%
Britsch Zuid-Afrika	80.000	0,9%
Tripolis	45.000	5,6%
Tanger	12.000	24,0%

Centraal-Afrika herbergt heelemaal geen Joden. In 1930 is het getal Joden in de heele wereld 15.903.000. Palestina telt procentueel de meeste Joden, dan Polen, Wit Rusland enz. Nederland maar 1,7% der bevolking.

Wij moeten nu onze gegevens, die alle Joden der wereld betreffen, aanvullen met eenige tot Nederland beperkte, wat het

werk van E. BOEKMAN ons gemakkelijk maakt. Het aantal Joden nam in de 19e eeuw sterk toe, zooals wij zagen, ook in verhouding tot de geheele bevolking, maar van 1889 tot 1899 nam het van 215 op 10.000 inwoners tot 204 af; in 1909 bedroeg het 181; in 1920 nog 168 en in 1930 nog slechts 141. Het verschil tusschen hen en de geheele bevolking is niet gering: van 1920—1930 nam de laatste toe met 15.59%, het Joodsche deel slechts met 2,87%. Wij zagen reeds, dat in het algemeen de Joden een stadsvolk zijn, voor de Nederlandsche afdeeling geldt dit in het bizonder. In ons land zijn wij getuige van een belangrijke concentratie der Joden in de vier grootste steden, trouwens ook van de geheele bevolking: in 1849 bedroeg die laatste 14,20%, in 1930: 27,24%; de kleinere gemeenten worden door de Joden zoo goed als verlaten. Het aantal Joden in Amsterdam was in 1930: 65.523, en van alle Nederlandsche Joden was hun aandeel in Amsterdam het grootst, 58,55%. Van beteekenis is, dat de toename der geheele bevolking afneemt, maar die van het Joodsche deel aanmerkelijk sneller. Juist in den vruchtbaren leeftijd nemen de Joodsche vrouwen minder deel aan de voortplanting dan de andere, wat een verdere daling van het aantal geboorten voorspelt. De Joodsche vrouwen huwen zelfs meer dan de anderen, maar het aantal geboorten is bij de eersten kleiner. Een der oorzaken hiervan moet wel de hoogere leeftijd zijn waarop zij trouwen; zooals men weet, is immers de jonge vrouw de vruchtbaarste. De Joodsche mannen zoowel als de vrouwen huwen op hoogeren leeftijd dan de niet-Joden.

Het aantal der gemengde huwelijken neemt bij de Joodsche mannen zoowel als bij de vrouwen vanaf 1910 aanmerkelijk toe, in 1906: 5,03% in 1931—1934: 16,86%. De beteekenis van het gemengde huwelijk neemt dus van periode tot periode toe; indertijd zeer gering, nu van beteekenis! In onze eeuw steeg het van 13 tot 41% der Joodsche huwelijken. Dit is zeker een teeken van oplossing en een oorzaak van assimilatie.

Het geboortecijfer is sedert 1906 voor de Joodsche moeders belangrijk meer gedaald dan voor de Protestantsche en Roomsch-Katholieke, en de Joodsche huwelijken blijven ook steeds vaker kinderloos. In de jaren tusschen 1910—1930 is het gemiddeld aantal kinderen per duizend gehuwde Joodsche vrouwen met bijna de helft gedaald. Dit cijfer is voor de Katholieken daarentegen bijna verdubbeld.

Voorloopig mogen wij misschien een paar besluiten uit deze

demographische cijfers trekken, die niet van belang ontbloot zijn, daar de Joden van beide groepen ons land en Amsterdam reeds lang bewonen, en zich al heel weinig belemmerd konden gevoelen. Na de belangrijke toename in de 19e eeuw neemt hun getal nu sterk en snel af en wel of door opzettelijke beperking der geboorten of door toestanden, die zeker niet met dit doel zijn ontstaan, maar wel op hetzelfde neerkomen, zooals het latere huwen, en er schijnt geen enkele grond te bestaan om hierin verandering te verwachten. Het sterk doorgevoerde urbanisme, de trek naar de stad, draagt almede hiertoe bij. Wie dertig jaren in het vooral door Joden bewoonde stadsdeel gewoond heeft, zal in het veelvuldig voorkomen van zeer kleine gestalten en het eveneens bedroevend ziekelijke uiterlijk van zeer velen, ondanks de zeldzaam gunstige hygiënische verhoudingen van Amsterdam in het algemeen, een bevestiging vinden van den ongezonden toestand. Nederland en het eeuwen lang verblijf van een groot aantal Joden, was wel waard in het bizonder beschouwd te worden. Wij stappen nu van dit onderwerp af en weerstaan de verleiding het aan te vullen met de demographie van andere landen, die misschien niet dezelfde waarborgen van juistheid bieden [1]).

Wij moeten ons nu bezig houden met de emancipatie der Joden, zeker, tot vóór kort het gevolgenrijkste en gelukkigste feit in hun latere geschiedenis. Zij is voor West- en Midden-Europa nog niet oud. Zij dateert van het einde der 18e eeuw, maar drong lang niet overal door, zeker niet in Oost-Europa, dus juist niet waar de Joden het talrijkst zijn, het armst en nog in den ouden toestand verkeeren, die deze hervorming juist het meest noodig en gewenscht zou maken! Dit is niet alleen van belang voor hen zelven en voor hunne Christelijke buren in die landen. Armoe en onwetendheid van een groote groep der bevolking zijn met hun gevolgen besmettelijk voor de andere groepen, en zelfs voor nog andere volken.

Zooals de negerslavernij nadeelig werkte voor heel het zuiden van de Vereenigde Staten, zoo de ellende der Poolsche Joden voor de andere Polen, ook voor Duitschland, voor ons en voor nog veel anderen. Het ghetto is zooal geen haard van besmettelijke ziekten, dan toch zeker één van geestelijk verval, al moeten wij erkennen, dat zijn bewoners ook daar een taaie levenskracht getoond hebben ook in het bewaren van hun overlevering. Steeds

[1]) Ruppin II : 85 : degeneratie.

meer erkennen wij, door de feiten gedwongen, dat de menschheid in al haar deelen samenhangt. Dit geldt in hooge mate voor de Joden en hun omgeving, hun zoo vaak ongastvrije gastheeren.

En welk een ondankbaarheid! Onder de volken der oudheid behoort dit kleine verstrooide volkje toch tot de zeer weinige, wier literatuur aan alle Blanken voor een hoogst belangrijk deel bekend is en aan velen beter dan eenige andere. ALLARD PIERSON wees hier treffend op. Tijdens de opheffing van den Joodschen staat telde het Joodsche volk 5 millioen zielen, in de 17e eeuw één millioen, in de 18e drie, nu, zooals we reeds zagen, ruim 15 millioen, maar over bijna de heele aarde verstrooid, zonder eigen centrum, dus in den ongunstigsten toestand, allerminst „anregend".Armoe, ghetto en verstrooiing gelden niet als bevorderlijk voor groote scheppingen op welk gebied ook. Dit kleine troepje nu heeft veel meer dan menig groot volk voor de beschaving der menschheid gedaan. De kleinheid van den werker en de grootheid van het werk wijst onloochenbaar op den rijkdom van den aanleg, de talrijkheid der hoogbegaafden. Ik som op: den Joodschen godsdienst, het eerste monotheïme, de profeten, heel de hooge poëzie van het Oude Testament, de Joodsche dichters van het Moorsche Spanje: HALEVI en GABIROL, een heel stuk van de beste wetenschap der Middeleeuwen: chemie, mathematiek, philosophie en medicijnen, en dan weer SPINOZA en MARX, ondanks alle kritiek, machtige denkers. Het doet er *niets* toe of *wij* deze kultuurgaven bewonderen; geen groote man wordt door ieder geëerd! Er zijn betere maatstaven. Wij moeten ons afvragen, wat of wie tot de groote bewegers, de nieuwe scheppers der wereld behooren. MOZES is zeker meer beroemd dan WODAN.

SOMBART, zeker een zeer verdienstelijk en uiterst vruchtbaar oekonoom, schrijft aan de Joden het vermogen toe rijkdom te brengen waar zij maar komen, zeker een toovergave. Ongetwijfeld hebben het geld- en bankwezen, de geldhandel veel aan hen te danken, maar hier zijn zij zeker niet de eenige grootheden, ook niet in Nederland, en dus waarlijk niet zij die als grootmeesters van het kapitaal veroordeeld zouden moeten worden. De direkteuren der groote banken zijn, meen ik, niet in de eerste plaats Joden, hier niet en elders ook niet. En zoo gaat het haast op ieder gebied: er zijn groote fabrikanten onder de Joden, maar de grootsten zijn het niet: FORD, NOBEL, ROCKEFELLER, CARNEGIE en vroeger JACQUES COEUR, de MEDICI, de FUGGERS

enz. om maar een paar te noemen waren niet-Joden. Ik meen te kunnen zeggen, dat het uitvinden op technisch gebied ook niet tot hun bijzondere gaven behoort.

Het zou geen kleinigheid zijn, zoo men eens positief-wetenschappelijk zou willen nagaan welke volken op ieder gebied van wetenschap, kunst, techniek, zeevaart, ontdekkingen, militaire wetenschappen, waterbouwkunde, organisatie enz. het belangrijkste werk verricht hebben. In de eerste plaats zou men er voor moeten zorgen, objektief, onpartijdig te oordeelen. Dit is hier niet zoo moeilijk, als het wel lijkt, zoo de ernstige wil maar gegeven is. De bronnen zouden in hoofdzaak de geschiedenissen van ál die gebieden, en nooit in één enkele taal geschreven moeten zijn. Verder zou men die bronnen kunnen aanvullen met de beste encyclopedieën, lexica in verschillende talen opgesteld, en de bestaande „Who is Who's". De Amerikanen zullen er zeker wel middelen op vinden, om dit werk wat meer te mechaniseeren en het daarmee, ondanks de gevaren ervan, onpartijdig, objektief te houden. Neem voor de geschiedenis der scheikunde van de vroegste tijden af drie of vier van de volledigste handboeken door de beste kenners geschreven in even zooveel talen; om de graad van verdienste der vakmannen vast te stellen, is het aantal malen, dat ieders persoon of geschriften genoemd worden in die vakgeschiedenissen, niet zoo kwaad als het schijnt. Het zou natuurlijk een heel werk zijn, maar voor de eerste maal zou men dan een objektieve afmeting van de verdiensten der verschillende volken verkrijgen, zoo oneindig veel meer waard dan de bluffende eenzijdigheid van nu.

Op zeer vele gebieden hebben de Joden niets of bijna niets tot stand gebracht noch aanzienlijk verbeterd, wat nu juist niet altijd aan gebrek aan lust of aanleg hoeft geweten te worden, maar dikwijls aan gebrek aan gelegenheid, gemis van de noodige sfeer. In een maatschappij van louter landbouwers of nomaden, of in één die in vele opzichten wel hoog stond, maar tevens leefde onder absoluut despotisme, en een onzinnig wreed bijgeloof — zooals het oude Mexico en onlangs Peru geschilderd werden door Brouwer en Cunow—zou zeker geen plaats voor de talenten der Joden geweest zijn. Bergvolken zullen geen groote zeevaarders voortbrengen. En dit laatste zal voor haast alles het geval zijn in het ghetto in ruimen zin, zooals het voorkwam niet alleen in het Oosten en in het Zuiden van Europa, maar ook in de armoedige, achterlijke dorpen van Midden-Europa, waar zoo

al geen lijfeigenschap dan toch de brutale overmacht van den landheer alles en allen verstikte, en waar eigenlijk voor geen inspanning een prikkel en een belooning bestond, bijgeloof, onkunde, willekeur alles smoorde.

Wij willen nu beproeven na te gaan, hoe een groot aantal Joden, uit alle deelen van Europa zich in de Nieuwe Wereld gehouden hebben. Het is daarbij een groot geluk voor ons, dat de Amerikanen der laatste tientallen van jaren met groote toewijding en met hun bekende rijke hulpmiddelen zich toeleggen op het onderzoek der sociale toestanden in hun uitgestrekt land.

In 1882 begon de groote stroom van Russische Joden naar Amerika, die later versterkt werd door die uit de andere Slavische landen. Nu bedraagt hun aantal daar ongeveer 6 millioen. Men zou meenen, dat een zuivere proef op hun aanleg, ja op hun heele karakter, bij dat aantal kon genomen worden: een groote massa van zuiver Joodsch bloed, een vrij land, waar hun leven niet opzettelijke moeilijk gemaakt wordt, de keuze tusschen verschillende landschappen of steden, in den aanvang nog geen overbevolking, vrede, opbloei, hulp van rijke aan arme rasgenooten. Het laboratorium voor de proef stond gereed. Wat hebben zij uit zich gemaakt? Wat is er uit hen geworden?

Maar hier stuiten wij op bezwaren, die de zuiverheid van dit experiment toch nog bederven kunnen: het verleden, de traditie, de armoe. Een mensch, een menschengroep is nooit een onbeschreven blad. Hiertegen baat geen hulp, geen tegemoetkoming. Het is onbillijk om dit verleden bij de beoordeeling van het resultaat te verwaarloozen. De Joden hadden een verleden; een veelzijdig verleden van duizenden jaren. Welken invloed oefenden dat verleden, hun armoe en hun traditie op die immigranten uit?

In de 80er jaren werden vele landbouwkolonies door Joden in Amerika aangelegd; al het mogelijke werd gedaan om ze tot bloei te brengen, maar slechts één Joodsche familie op de honderd bleef op het land. Twee vijfden der Joden leven van de confectie in de stad New-York, 58% van sigaren- en sigaretten maken. De confectie was ook al vroeger door hen in Engeland beoefend; met distilleerderij houden velen zich ook bezig. Geld leenen in alle vormen is, dank zij hun scherpzinnigheid in den handel en wat daarmee samenhangt, vaak de eerste sport op de ladder tot fortuin. In weinige jaren werken de meer begaafden zich op tot theaterdirekteuren, makelaars, ambtenaren, aannemers en derge-

lijke posten. Zij verdringen de Ieren in New-York, nu de keuring door het test-systeem overal heerscht. De Joodsche onderwijzeressen overtreffen alle andere; in de fabrieken gaan talloozen; die eenige opleiding kunnen ontvangen worden stenographisten, boekhouders, secretaressen enz.

Een dertiende van de talrijke bezoekers der Universiteiten en „colleges" komen uit Joodsche families; velen studeeren medicijnen, en men meent, dat 7 à 8% van de New-Yorksche artsen Joden zijn; het aantal tandartsen en apothekers is nog grooter. Juristen zijn ook lang niet zeldzaam en later zochten velen hun heil in de eigenlijk industrieele vakken, in den landbouw en het boschwezen. Deze gegevens, die ik aan den in Amerika bekenden socioloog E. Alsworth Ross en anderen ontleen, toonen wel aan, dat de Joden ook in Amerika geen neiging hebben tot de bezigheden die lichaamskracht vereischen, maar anderzijds schuwen zij nerveuze inspanning en volharding niet; men kan het ook zoo uitdrukken: tot primaire productie neigen zij niet.

Dat zij onder de universitaire vakken die kiezen, welke een goed inkomen beloven, is duidelijk, maar worden door de niet-Joden, ook in Nederland de andere vakken niet vaak gekozen, omdat de studie minder moeilijk schijnt, of wel omdat een betrekking, in dezen tijd tenminste, gemakkelijker te verkrijgen is. Trouwens de Joden in Amerika, en verreweg de meeste studenten ook hier, zijn wel gedwongen het levensonderhoud door hun studie te verdienen. Voor de onvermogenden is de studie uit liefde voor de wetenschap en voor haar alleen overal haast ondoenlijk en kan zij maar zelden gekozen worden. Gelukkig wordt zij toch aan enkelen nu en dan mogelijk gemaakt. Het is te betreuren, dat wij wel ingelicht worden over de kenmerkende trekken der Oost-Europeesche Joodsche immigranten, maar niet, althans veel minder uitvoerig, over de anderen, waardoor we belangrijke vergelijkkingsmogelijkheid missen.

Het moreele en sociale gedrag van deze groep van menschen is zeker een welkome en zeer strenge proef op hun karakter.

Die oostelijke Joden in Amerika (U. S.) zijn in het algemeen niet ruw of gewelddadig van aanleg; zij zijn meer dan andere immigranten bereid hun verre, behoeftige verwanten te steunen. Maar hun gevoel voor niet-Joden is zeer zwak, ook dat voor de gemeenschap in het algemeen, b.v. voor de parken der stad, de reinheid der straten. Wie zou hun dat in het Ghetto geleerd

hebben? Bescheidenheid is niet hun deugd, integendeel, minder dan anderen denken zij aan buurmans rechten. De ergste uitbuiters van de Joden zijn misschien .... Joden, in alle richtingen. Eerbied voor de wet kennen zij niet. Knoeien en bedriegen gaat hun, geholpen door hun slimheid, gemakkelijk af. Hun neiging tot meineed is spreekwoordelijk. Het is onbetwist, dat deze Joden de prostitutie tot een handel gemaakt hebben, het theater eveneens tot een geldzaak en de dagbladen niet minder. Als advocaten hebben zij een zeer slechten naam; zij verontschuldigen zich daarmee, dat zij zich vooral met de gevaarlijkste takken van het recht bezighouden; straf- en handelsrecht, en de nood hen dwong niet al te nauw toe te zien. Zeer vele Joden hebben een monsterachtige en afkeerwekkende geldzucht ontwikkeld. De misdrijven der Joden zijn zelden die van geweld en tegen de persoon, maar wel vele die hun groote slimheid hun gemakkelijk maken: zooals bedrog en helen. De criminaliteit der jonge Joden neemt toe en ook de prostitutie van de jonge Jodinnen. En het waren Joden die hen hiertoe brachten. Zware misdaden zijn nu bij de Joden in Amerika geen uitzondering meer. Dergelijke zware aanklachten tegen Joden zijn met recht en op feiten steunende wel in iedere wereldstad gedaan, en zeker is ook de heler niet beter dan de steler, integendeel veel slechter en gevaarlijker: één heler maakt twintig stelers en zijn karakter zal vaak veel slechter zijn, hij is laffer en huichelachtig zelfs voor zich zelf. Maar is de oorzaak hiervan ingeboren slechtheid, zooals anti-semieten het willen voorstellen? Mij dunkt zeer bepaald niet. Ik wil de Joden van al die vlekken *niet* schoonwasschen, maar ik wil verklaren en — vergelijken met anderen.

De Joden bezaten als hun schatten en hun steunsels: hun godsdienst, hun traditie, en als onbegrensd doel: geld. Eer, ideaal, voornaamheid, beschaving bestonden voor hen niet, geen mededinging met de eersten in den lande, eeuwen achtereen in elk Ghetto alleen eenzame geldrijkdom! Zij hokten samen, waar zij geduld werden, de hoogere wereld bestond voor hen niet, schacheren was hun bedrijf, zelfs de handel was voor hen zonder grootheid en zonder eervol doel. Noch MEDICI, noch CONCUISTADORES konden uit hen groeien. In den Franschen of Duitschen adel prijken hun namen niet. En nu kwamen zij arm, onwetend, vaak uit een wereld van ellende en bekrompenheid in de groote steden van Engeland en Amerika, en vonden ook daar armoe voor zich, maar rijkdom om zich heen,

die ook door hen verworven kon worden. De oude banden waren verscheurd, menschen die hun respect afdwongen lachten om Joodsche godsdienstgebruiken en Joodsche traditie. Hoe reusachtig was voor tallooze zwakke karakters en scherpe verstanden de verleiding! En *hun* ideaal was geld, er was voor hen geen ander bereikbaar in *hun* Europa, en geen ander denkbaar in het vreemde land. Het leven werd hun ook daar waarlijk niet gemakkelijk gemaakt, wat wonder dat zij hun hulpmiddelen, hun wapens gebruikten: hun verstand, hun slimheid, hun begaafdheid. Men stelle zich toch eens voor: een maand geleden in een armoedig dorpje of achterbuurt van Rusland, Polen of Roemenië, te midden van bekende menschen en dingen, en dan in Londen of New-York, met millioenen menschen, hun alle vreemd en een vreemde taal om hen heen [1]).

Ik heb nergens het aantal Joodsche zelfmoorden in New-York kenbaar als van nieuwe immigranten gevonden. Men zou een groot aantal verwachten; wanneer het werkelijk niet bijzonder groot zou zijn, dan is dit al een veelbeteekenend symptoom van hun elasticiteit.

De verklaring van hun gedrag, misdaad en moraliteit in Amerika is wel zeer eenvoudig: armoe en bittere nood, verleiding, overal verlies van het oude geloof en de oude moraal, van al wat hen in de oude gemeenschap staande hield, en telkens weer de mogelijkheid voor hun oogen opdringend, zich door slimheid en durf te helpen. Alles wat zij leeren kennen, roept hun toe: dat ze hun verstand gebruiken moeten zonder bedenken. En dat scherpe Joodsche verstand wordt voortdurend nog meer gescherpt en dezelfde leer wordt door alles verkondigd voor steeds williger ooren. Eerst dwingt de nood, dan dringt de begeerte en het bewustzijn te kunnen.

Wie zich in dezen toestand werkelijk indenkt, moet wel gevoelen, dat ook hijzelf misschien niet zoo heel lang weerstand zou bieden. De forsche Angelsaks heeft zich in Amerika wel aan veel meer en erger misdaden schuldig gemaakt. Onder de Joden zoowel als onder de niet-Joden zal misschien de meerderheid, de groote meerderheid, zich een beteren weg gebaand hebben; maar Amerika was toch lang het land der onbegrensde mogelijkheden, en hierin lag de misdaad vanzelf opgesloten.

---

[1]) Michael Gold „Jews without money" (ook vertaald) schildert hun heele tragedie, in New-York met als eenige troost: „to talk, to talk, to talk."

Maar nu moeten wij verder vergelijken! Ik denk dan niet aan de voorbeeldige koloniale wetgeving, zooals wijze en goede mannen — zelfs in Spanje — die ter bescherming van de Indianen opstelden, maar .... die de machtigen in Amerika niet toepasten; ik denk ook niet aan het eenige voorbeeld in de geschiedenis van *massa-zelfmoord*, dat de Indianen der Caraibische eilanden en van Noord-Zuid-Amerika, de Arawak-Indianen [1]) gaven door de Spaansche wreedheid en mishandeling gedwongen. Neen, ik zie alleen naar Noord-Amerika, en naar dat deel, dat door Engelschen en andere Noord-Europeanen bevolkt werd, en vind, waarop ik wijzen wil, vanaf de eerste pioniers, haast tot nu toe.

De toestanden zijn zeker geheel anders dan bij de Joden der 19e eeuw, maar deze Engelschen konden zich veel minder verontschuldigen dan de Joden, behalve misschien met hun meedoogenloozen godsdienst, dien ook de vereerde „Pilgrimfathers" beleden. Hoe zij en tallooze opvolgers de Indianen behandelden, is niet geschikt om hier mee te deelen, en toch hadden die Indianen hun vaak geholpen en de vlugge doordringing van het land mogelijk gemaakt. De oorlog, tusschen Engelschen en Franschen om het bezit van het land, werd uitgevochten niet door de „helden" die met de onmetelijke winst gingen strijken, maar door Indiaansche stammen, Irokezen en Algonquin, wier verliezen aan weerszijden zooveel zwaarder werden door de Europeesche geweren. De Indianen werden allengs zoo goed als uitgeroeid, hun land met grof bedrog door de Europeanen in bezit genomen, en wat er van hen overbleef gedemoraliseerd, zelfs in de quasie-philanthropische „reservations".

Paul Radin zegt, „dat de Engelschen die zich in het zuid-oosten der Vereenigde Staten neerzetten onder Indiaansche stammen van wie zij heel wat hadden kunnen leeren, bijna even wreed als de Puriteinen waren. De georganiseerde wreedheid waarmee zij de Creek uitroeiden, is één van de schandelijkste handelingen in een verhaal dat weinige van de Spaansche conquistadores geevenaard hebben." De Spanjaarden en de Franschen maakten slaven van de inboorlingen, maar zij braken hun geestkracht niet. Dit bleef over voor de Angelsaksen; voor hen was de oorlog met de Indianen niets dan een menschenjacht [2]).

Het zoo verkregen land werd in het Zuiden (van Noord-

---

[1]) Zie Peschel en Friederici.
[2]) „The story of the American Indian" 1927, pag. 365.

Amerika) geëxploiteerd en zeer voordeelig door de Neger-slaven en door de „indented labourers" (in Engeland veroordeelden tot arbeid in de koloniën) bewerkt.

De uitnemende ethnograaph E. NORDENSKJÖLD is van oordeel, dat de wilde Indianen van Zuid-Amerika binnen niet langen tijd uitgestorven zullen zijn, en voor die van Noord-Amerika en de Eskimo geldt eigenlijk hetzelfde. Wij roerden dit in een ander hoofdstuk reeds aan. Alle koloniale mogendheden en volken hebben in hoogste mate onvergevelijk gezondigd en om geldelijk voordeel. Wij, Nederlanders, waren tot midden in de 19e eeuw onbarmhartige slavenhouders in West-Indië, en in Oost-Indië hebben wij waarlijk niet door liefde tot den naasten uitgemunt [1]).

Natuurlijk is de groote meerderheid der Blanken geheel onschuldig aan dit alles en aan de wreedheid en brutaliteiten waar dit gepaard mee ging, maar zeer velen genoten wel van de behaalde winsten, en anderen in het moederland waren wel schuldig aan den geest, die dit meebracht of mogelijk maakte. Evenzoo hebben, *niet alle Joden*, slechts betrekkelijk zeer weinigen, zich schuldig gemaakt aan de door geëmigreerde Joden gepleegde misdaden.

Wij moeten nu een poging wagen om de hoofdtrekken van het Joodsche volkskarakter te leeren kennen, want de bron, de oorzaak van al wat men doet of laat, is het karakter. Ieder vonnis over de Joden uitgesproken en voltrokken berust hierop, iedere verdediging ertegen moet hierop steunen. Inderdaad, hieraan valt niet te tornen, maar wij moeten ons wel bewust zijn, dat het uiterst moeilijk is dit volkskarakter vast te stellen, moeilijker, veel moeilijker dan bij eenig ander volk. Dit karakter is van alle verreweg het meest bestudeerd, zeer geleerd en zeer oppervlakkig, maar meestal tendentieus. Men heeft het Engelsche volkskarakter vaak en goed beschreven, het Japansche, het Russische, meer dan eens, ernstig, kundig en altijd kalm, met de stellige bedoeling objektief te blijven; bij het Joodsche is die bedoeling lang niet zoo duidelijk en de pogingen zijn niet te vergelijken talrijker. Ik meen, dat SOMBART, de oekonoom, hier wel de meeste bekendheid en autoriteit bezit; zeker heeft hij een belangrijke studie aan dit onderwerp gewijd [2]). Al is het

[1]) Zie ons hoofdstuk „Uitstervende Rassen".
[2]) „Die Juden und das Wirtschaftsleben" 1911.

een beetje schoolsch, zal ik maar regelrecht de hoofdtrekken in dit volkskarakter volgens hem opsommen. Hij laat evenals de anderen, de Joden van de peripherie in hoofdzaak buiten beschouwing, dus die in Azië en Noord-Afrika.

Sombart vangt dan zijn karakteristiek der Joden met die van hun godsdienst als een hoogst belangrijke uiting daarvan aan. De godsdienst uit dat volk gesproten weerspiegelt zijn wezen; hij bevestigt en versterkt dit tevens. Zoo dit voor één volk geldt, dan zeker voor het Joodsche; hij was immers in de eeuwen van verstrooiing en verstooting hun hoop en troost, hij doordrong heel hun leven en al hun instellingen. Sombart ontzegt dan aan den Joodschen godsdienst de heilige geestdrift voor het goddelijke in de zinnenwereld en denkt daarbij zeker aan de Grieken; het mag zijn, maar geldt dit gemis niet ook voor het Boeddhisme, het Brahmanisme, den Islam, het Roomsch en het Grieksch-Katholicisme en het Protestantisme van alle schakeeringen? Daarentegen vindt hij bij de Joden eene boekhoudingachtige verhouding tusschen God en mensch; maar wat zegt hij van het Indische Karma, de aflaten, de berekening van de goede en kwade werken des zondaars, en de zonden die de Puriteinen volgens Weber en Troeltsch in hun ascetisch leven streng noteerden, om hun streven naar rijkdom in de plaats te stellen? Sombart meent, dat „die Weltflüchtigkeit und Weltverachtung des Essäers" in de Evangeliën zijn overgegaan; maar de Pharizaëers hadden dan toch geen afkeer van de wereld!

Sombart meent, dat de Joden een aangeboren aanleg tot het kapitalisme bezaten, maar het klinkt wat mystiek. Zij waren toch in Palestina landbouwers en handwerkers, die steden verafschuwden. Sombart zocht de kiem van dien aanleg in de woestijn. Een tweede hoofdtrek in den Joodschen godsdienst zou zijn de rationaliseering en de strenge wettelijkheid van het leven, de onderdrukking van het instinktieve. Maar vertoonen niet haast alle godsdiensten een sterken drang tot het ascetisme? kan het wel anders? Het streven naar God, het reeds op aarde in het hiernamaals leven, moet het aardsche bestaan van minder waarde doen achten. Zelfs de liefde zou de Joodsche moraal rationaliseeren, maar welke moraal doet dit niet? is niet beteugeling der aardsche liefde haar essentieel doel? Vinden wij het strenge regiem niet bij Calvijn terug? Het klooster als volledige toewijding aan God reeds op aarde gaat hierin het verste. Een uitzondering op dit ascetisme vormen misschien zekere Russische sekten, zoo-

als: Chlüsten, Skopzen enz. Ik ben genegen aan te nemen, dat de Joodsche moraal eigenlijk niet veel van alle andere sociale moraal afwijkt, tenminste niet van die der volken welke een zekere maatschappelijke en oekonomische hoogte bereikt hebben.

De hoofdtrekken van het Joodsche karakter zouden dan, volgens SOMBART, verder zijn: groote intelligentie, maar van de spitsvondige soort, nuchtere verstandelijkheid, geen romantische intuïtie, niet aanschouwelijk, maar abstrakt, niet ridderlijk-feudaal noch monarchaal. Dus saamgevat, en met *mijn kritiek*: 1. verstandelijk abstrakt; 2. niet emotioneel: maar toch wel sterk gezinsleven, opvallende en groote algemeene liefde voor emotioneele kunst (theater, muziek, zeer gevoelvolle dichters, HEINE, de Joodsche dichters in Spanje). Onderstelt dit alles geen emotionaliteit, zelfs in hooge mate? 3. steeds op het doel bedacht, praktisch dus egoïst. Of dit wel SPINOZA en MARX karakteriseert? en de vele Joodsche radikalen en revolutionairen? Getuigt hun eeuwenlange trouw aan het oude ideaal hier wel van? En was de haarkloverij van de Joodsche wetgeleerden wel heel praktisch? 4. energiek: taai, werkzaam, strevend naar een doel, — munten de Engelschen niet ook hierin uit, en de Amerikanen en de Nederlanders en de Duitschers? 5. bewegelijk van geest — is die niet met de taaie vasthoudende energie wat in strijd?

SOMBART laat het hierbij. Uit de vijf grondtrekken leidt hij echter weer andere af en wij willen hem ook hierin volgen: ten eerste rusteloosheid en aanpassingsvermogen, maar ook oppervlakkigheid; intellektualisme, ondiepe worteling in de dingen, wat weer hun ongeloofelijk aanpassingsvermogen ten goede komt: MENDELSOHN schreef Duitsche, OFFENBACH Fransche muziek, SOUZA Amerikaansche, lord BEACONSFIELD was een Engelsch, GAMBETTA een Fransch, LASSALLE een Duitsch staatsman. Hun werken sproten uit hun hoofd, niet uit hun hart. Zoo zijn zij geboren journalisten, acteurs, advocaten, ondernemers en kapitalisten, kooplieden, makelaars en beursmannen, en wel reeds vóór de Diaspora (de verspreiding) en in het eerste deel der middeleeuwen. Maar *toen de handel bij de Christenen opkwam, verdrongen deze hen*, en daalden zij af tot kleinhandel en woeker, om met den aanvang van het hoog-kapitalisme als financiers weer op te stijgen, nu niet veracht! Van den mystieken aanleg der Joden is hier weinig te bespeuren, zoo min als bij den woeker, die toch doodnuchter een risico-premie is, nood-

zakelijk bij onvoldoend krediet resp. bij mindere kredietwaardigheid. Dat de Christenen toch in den handel en het financiewezen de Joden overtroffen, zou moeten bewijzen, dat de eersten in de eigenschappen die hen hiertoe leidden, sterker zijn, maar de Joden oorspronkelijker.

Het karakter der Joden bestaat dan volgens SOMBART weer kort saamgevat uit nuchterheid, gebrek aan innigheid, verstand en opmerkingsgave, ook in hun poëzie overheerschend, ook geest en scherpzinnigheid; wel deden zij uitvindingen, maar groote zelfstandige scheppingen, fantasie en philosophische speculatie brachten zij niet voort. De hartstochtelijke Psalmen, het gloeiend Hooglied, het deelnemen aan talrijke revolutie's toonen toch wel fantasie, een SPINOZA wel philosophischen geest, en denkers als EINSTEIN wel geen oppervlakkigheid! RUPPIN beaamt SOMBART's analyse, in het volgende, de veelvuldigheid van energie en durf, geestelijke bewegelijkheid, snelle opvatting en rappe combinatie, waarmee wij ons ook wel kunnen vereenigen. Maar ik wil nu nog eenige opmerkingen maken.

SOMBART vergelijkt niet met andere heel kleine, en grootendeels heel arme volkjes; hij denkt er niet aan, dat de Joden zeer verstrooid leefden en geminacht werden door hun veel grootere, rijkere en machtigere omgeving. Denk eens aan het verschil met de Italiaansche republieken der Renaissance. SOMBART denkt niet aan de Nederlanders zonder een enkelen philosooph van beteekenis, hij noemt geen groote zelfstandige scheppingen der Skandinavische volken, en toch zijn zij alle zeer verdienstelijke kleine volken. Men moet toch wel in het oog houden, dat die Joden altijd weinig talrijk, heel arm, jammerlijk verstrooid waren, met een taal die zeer weinig bekend was, en toch hebben zij haast meer dan eenig groot volk van zich doen spreken, zoodat de trotsche bescheidenheid van RACINE's regelen „je n'ai pas mérité ni cet excès d'honneur ni cet indignité" niet eens voor hen pasten.

Wanneer wij het karakter der Joden trachten te bepalen, dan zijn er nog een paar moeilijkheden te overwinnen, en we willen dit raadselboek er nog mee bezwaren. Wier karakter bedoelen we eigenlijk? Sephardim of Ashkenazim? de Joden van welk tijdperk uit die duizenden jaren? met of zonder rekening te houden met de groote bloedmengingen van vroeger en nu weer? de welvarenden, de rijken of de heel armen? de begaafden of de massa? Nederlandsche, Amerikaansche of Oost-Europeesche?

Ik hoop, dat mijn lezers deze onderscheidingen en hun belang voor onze taak niet als waardeloos zullen beschouwen. Mij dunkt, wij moeten er wel wat onwetenschappelijk, maar een slag in slaan, en zonder meer onze opvatting van de Joden geven. De opsomming daareven van de moeilijkheden behoudt echter wel degelijk haar waarde als een heel ernstige waarschuwing.

Het is niet toevallig, dat wij de publicaties van de laatste jaren over dit thema niet meedeelen; mij dunkt, dat, aanvallend of verdedigend, zij, wat objektiviteit betreft, allicht beneden die der vorige jaren zullen staan, daar nu de macht mogelijk maakt de verkeerdste theorie in praktijk te brengen.

Ik zal mijn best doen om op *algemeen erkende* verschijnselen, uit het leven der Joden te wijzen. In de eerste plaats dan het scherp heldere verstand, den bewegelijken geest, waardoor hun neiging tot „gijntjes", „Witze", vooral ook woordspelingen vrijwel verklaard kan worden; zin voor het praktisch-reëele, misschien minder emotionaliteit dan de andere Europeesche stammen; groote energie, waarvoor vele feiten aangevoerd kunnen worden. Hoevele Joden zijn er niet die alles bij hun verjaging uit Duitschland, of na de progroms in Polen, verloren hadden, en toch weer in korten tijd zekere welvaart bereikten. Hoe weinig laten zij zich eigenlijk neerdrukken door al de ellende van de laatste jaren. We zouden deze eigenschap elasticiteit, veerkracht kunnen noemen: in moeilijke levens, van onschatbare waarde. Zou mindere gevoeligheid hierbij in het spel zijn? Zouden al die ervaringen van bitteren aard de slachtoffers wat afgestompt hebben? Neiging tot beursspel, behoefte aan opwinding, afkeer van eentonig werk, zijn deze trekken uitvloeisels van geringe emotionaliteit, het omgekeerde is ook wel denkbaar: zijn het de koelen, nuchteren, die naar opwinding verlangen? Wie in de lagere rangen Italianen in een opera heeft bijgewoond of nu bij een ontvangst van den Duce, zal hun voor ons, Germaansche Nederlanders, onbegrijpelijke opwinding aan koelheid en leukheid wijten?

In de wetenschap van het karakter uitgedrukt, zouden de Joden aktiviteit in hooge mate, ook bewegelijkheid bezitten, mindere emotionaliteit; groote vatbaarheid voor indrukken en sterke nawerking vertoonen; de laatste was de voorwaarde van hun lange trouw aan het verleden. De vaktermen luiden: *aktiviteit, emotionaliteit, secundaire functie.* Handelszin, gebrek aan idealisme, nuchterheid zijn dan misschien aan de levensomstan-

digheden te wijten: eeuwenlang afgesloten van alle hoogere beroepen en omgang, zonder nationaal bestaan, geen deelname in de algemeene idealen, behalve van revolutionairen aard. Hun eigen ideaal moest wel wat verduren, hun gemoedsleven verdorren in die eeuwenlange afgescheidenheid en benepenheid. Het vereenigingsleven, dat in de middeleeuwen alle levensuitingen omvatte en zoo algemeen was, nam hen niet op; nuchterheid werd voor hen, die zoo vaak beleedigd werden, levensvoorwaarde. Niets bleef hun over dan de handel, juist bevorderd door de verstrooidheid, die hun overal handelsvrienden verschafte; geld, rijkdom was het eenige, dat hun een zekere achting en ontzag verleende. Zoo konden zij, die gewoon waren aan de hoogere oekonomische vormen van Zuid-Europa, onder de achterlijke Noordlanders de voorloopers worden van het naderende kapitalisme.

Waar is het bizonder verkeerde in dezen noodzakelijken gang van zaken? In onze Middeleeuwen waren de Joden hun tijd vooruit, bij het doorbreken van den Nieuwen Tijd niet meer.

In Voor-Indië treffen wij een analogon van de Joden aan in de Parsis van Bombay, op de heele aarde slechts een honderd duizend tal, waarvan ongeveer vijftig duizend in Bombay, dat door hen toch haast een Parsi-stad gelijkt. Vele eeuwen geleden vluchten zij uit hun vaderland Perzië voor den Islam, zwierven zonder duurzame woonplaats, tot zij in Guzerat met beperkingen werden toegelaten. Zij waren vele geslachten door kleine handwerkers en kooplieden. Eerst onder het Britsche bestuur konden zij hunne mercantiele en financieele gaven ontvouwen; zij werden grootkooplieden, industrieelen, millionnairs, en bovendien ook chirurgen, advocaten, ingenieurs enz. Zij munten uit door vluggen blik en snelle aanpassing, ook door stoutheid van plan en moed in zaken, en tevens zijn zij vaak uitnemende sportsmen, en is hun familieleven smetteloos; vele inrichtingen van algemeen belang hebben zij gesticht. Grootendeels door hen werd Bombay een moderne fabrieksstad met al hare voor- en vele nadeelen.

Dus op veel kleinere schaal vrijwel dezelfde ontwikkeling en lotgevallen als de Joden, vooral wat hun moeitevol verleden betreft; hun heden is gemakkelijker dan dat der eersten. Vervolging, ellende, zwerven, lange en harde inspanning, daardoor ongetwijfeld een uitwieding van de zwakke elementen, zoodat alleen de besten overbleven, en eindelijk onder gunstiger om-

standigheden de volle ontplooiing en bloei: niet meer gedwongen zich tot een armzalig en eenzijdig leven te bepalen, maar in staat ook in hooger sferen uit te munten. De Parsis waren hierin gelukkiger dan de Joden.

Wij moeten nu een bescheiden en vlugge poging wagen om de hoofdkaraktertrekken onzer huidige Joden, die wij meenden te kunnen vaststellen, ook eenigszins te verklaren. We wezen boven op het groote en uiterst belangrijke verschil tusschen geno- en phaenotype, het aangeboren en het door en gedurende het leven verworven karakter, dat echter niet erfelijk is, maar wel door traditie, omgeving en opvoeding versterkt kan worden. Wij moeten dus pogen de diepste en meest algemeene gronden van het Joodsch karakter te ontdekken. SOMBART vindt den oergrond .... in de woestijn; de omgeving waarin zij zich eeuwen en eeuwenlang het best ontplooiden, was, al werd hun dat vaak belemmerd, volgens hem de groote stad, en hij vond hierin heelemaal geen tegenstrijdigheid, immers „de groote stad is ook een woestijn". Zeker, alleen maar heel anders! De Joden vergeleek SOMBART dus niet met andere woestijnvolken, als de Toearegs der Sahara, of de Mongolen der Gobi-woestijn van Azië. De vakmannen noemen heel andere eigenschappen als de meest treffende van deze volksstammen, die zich ook heel anders openbaren, zooals te verwachten was. Neen, de uiterst moeilijke levensstrijd mag reeds zeer vroeg de begaafdheid en de kracht der Joden gegrond hebben, bevorderd door het bestaan in een engbesloten gebied, zooals niemand minder dan ED. MEYER ook aanneemt, weer gesteund door SHALER en RATZEL. Den handelsgeest en den geldzin beschouw ik als niet essentieel, maar als gevolg van bizondere aktueele omstandigheden, van negatieven aard: een andere kostwinning stond voor de zwervers die geen grond bezaten, niet open. Handwerkers waren de Joden altijd, al werd hun dat vaak belemmerd, artiesten en geleerden eveneens: ik denk aan de groote geneesheeren in vroeger tijd in Spanje, in ons eigen land aan DA COSTA, den dichter, MENDES DA COSTA, den uitnemenden beeldhouwer, HEIJERMANS onzen eenigen dramaturg, JOZEF en ISAAC ISRAËLS, de beroemde schilders, en de zeer vele acteurs en actrices, die ons nu nog ontroeren, ik denk aan PHILIPS, den industrieel, en aan de lange rij van hoogbegaafde mannen van wetenschap en kunst, die hun steeds geliefd vaderland Duitschland moesten verlaten. Maar ik denk ook aan de diamantbewerkers van

Amsterdam, de confectiewerkers en -werksters in Amerika en in Engeland reeds vroeger. Beroepsvrijheid zou al zeer spoedig ook in andere landen de beschuldiging van eenzijdigheid weerleggen; zij was hun opgedwongen door voorschriften van allerlei aard en door het Ghetto indirekt.

De onnatuurlijkheid en de afzondering van het Joodsche leven, gepaard met het gewettigd bewustzijn van eigen kracht en begaafdheid bij velen van hen, zijn wel haast zeker de hoofdoorzaak van veel, dat hun door de talrijke anti-semiten verweten wordt, en ten deele met recht. Men kan dit door een psychisch experiment zonder meer bewijzen, naar het mij voorkomt. Hoe zouden wij, niet-Joodsche Nederlanders, na eeuwen, ja duizenden van jaren, het lot der Joden ondergaan te hebben: Diaspora, mishandeling, verachting, armoe, ghetto enz. hoe zouden wij dan nu wel geworden zijn ? Welk karakter zouden de Batavieren, Franken, Saksen en Friezen dan verkregen hebben ? Het genotype hoe ook, zou dan wel geheel verduisterd zijn door de geweldige invloeden van het phaenotype, de erfelijke aanleg verdwenen door de eeuwenlange slagen van de omgeving. Wil men nog een vergelijking? Zie dan naar de armste deelen der bevolkingen onzer Europeesche fabrieksteden of de ellendige landbouwende bevolking der Oost-Europeesche dorpen, en neem kennis van hun voelen en denken, zooals Booker Washington met verontwaardiging deed.

Zelfs Joodsche trekken als verwaandheid, minachting van anderen, die zeker wel voorkomen, maar bij adel en rijken niet minder, zijn in de eerste plaats zelfverdedigingsmaatregelen, en dan, we zagen al vroeger, dat haast alle volken verwaand zijn, met of zonder reden en verontschuldiging. De niet-zeldzame blufferigheid, onbescheidenheid, zijn mede gevolg van gemis aan fijneren omgang, en waar ze in den meest kwetsenden vorm zich voordoen, van *parvenuschap*. In de 18e eeuw kenmerkte dat zelfde de Engelsche nabobs, in Voor-Indië door alle middelen vlug rijk geworden, de Amerikaansche millionairs, wanneer men de waarlijk niet-fantaseerende Amerikaansche romanschrijvers mag gelooven; vergis ik mij niet dan ook onze rijke Amsterdammers in vroeger eeuwen, de Russische rijkaards, volgens Stephan Graham en zeker ook eenige onzer buren vóór korten tijd. Dat parvenu-schap is geen groot kwaad, het pleit zelfs voor de energie en andere gaven der bezitters — ieder die vlug vooruitkwam loopt er gevaar van, — maar het is zeer onaangenaam en tergend voor anderen.

Een der scherpste aanklachten tegen de Joden bestaat hierin, dat zij op meer dan één gebied zich meester maken van de beste plaatsen in onze maatschappij. Wat betreft de kunst en de wetenschap is dit veeleer een klacht over de onbegaafdheid der niet-Joden. Immers, aangenomen — waarover straks — dat de Joden werkelijk meer dan hun getal meebrengt in die plaatsen komen, dan kan dit toch alleen op twee manieren verklaard worden, en zeker niet door de begeerte der Joden, maar meer door hun meerderwaardigheid, hun meerdere geschiktheid en dergelijke, waarop men jaloersch kan zijn, maar wat men toch niet veroordeelen kan, of wel door de onjuiste keuze der benoemende autoriteiten, hetzij te wijten aan onkunde, hetzij aan minder onschuldigde voorkeur, wat een zware beschuldiging zou inhouden, waarvan we nooit het bewijs hoorden.

De familie-regeering in de Nederlandsche steden der 18e eeuw, bestond zeker niet uit Joden. Zijn degenen, die haar nu voortzetten in heel achtbare colleges, van wie men dit gekuip en gekonkel allerminst zou verwachten, vooral de Joden? Zeker niet. Zelfs in die colleges schrikken de schuldigen niet terug voor het feit, dat de verkeerde keuze zich geslachten lang voortzet, tot zij, bij toeval, op een betere persoon stuit.

In verschillende landen van Oostelijk-Midden-Europa, zouden de Joden zich meester gemaakt hebben van de voordeelige of eervolle plaatsen in de bureaucratie, de kunst, de wetenschap, de advocatuur enz., maar ligt dit, voor zoover het juist is, niet hieraan, dat in deze nog wat feodale landen, waar de niet zeer begaafde noch ijverige bevolking, nog bestaat uit arme boeren en uit land bezittende edelen, de Joden eigenlijk de intellectueelen uitmaken, die men tegen wil en dank niet kan vervangen, gebruikt en .... haat. Van ouds was in die landen, nagenoeg zonder stadsbeschaving en intelligentie, de dorps-Jood, de vertegenwoordiger van een hooger finantie-wezen en van oekonomisch inzicht. In Nederland was dit allang anders, en ook nu is het aanmerkelijk meer dan in die pasbedoelde landen voor ieder individu mogelijk tot een hoogere finantieele klasse te stijgen, waarvoor zijn aanleg hem geschikt maakt en waarop hij hem of haar dus het recht geeft. Natuurlijk met de vele uitzonderingen, waarop ik wees. Stijgen en vallen gaan bij ons misschien wat sneller en minder vervalscht dan in vele andere landen. Maar een land zonder de kanker der protectie bestaat nog wel niet, vooral niet in de hoogere klassen.

Zeer belangrijk zijn de feiten, die de laatste Nederlandsche Volkstelling bekend maakt.

Daar Volkstellingen, ook de laatste, van 31 October 1930, nu juist geen algemeene lectuur zijn, is het wel gewenscht de voornaamste feiten, die ons onderwerp raken, mee te deelen. Ik hoop, dat mijn lezers niet tegen eenige cijfers op zullen zien; zij zijn het eenige middel om tot juist inzicht te geraken. De cijfers, die de getalsverhouding tusschen het aantal leden der kerkgenootschappen en het aantal van hen, die een zeker bedrijf uitoefenen, uitdrukken, vinden wij hier opgegeven. De gekerstende en de onkerkelijke Joden hooren dus hier niet tot de Joden. Hun aantal is in Nederland echter niet groot, zooals wij vroeger gezien hebben, en men in KRUYT's bekend boek „De onkerkelijkheid in Nederland" na kan slaan. De geheele stad Amsterdam telde in 1930 34% onkerkelijken, de Jodenbuurt slechts 17,2%; de periferie van Amsterdam telt nog minder onkerkelijken: 12,2%. Bij de diamantbewerkers zouden de onkerkelijken 18%, bij de niet-Joden 50% bedragen.

Een belangrijk feit voor de verklaring van het ontbreken van eigenlijk antisemitisme in Nederland is wel, dat de Joden weliswaar in eenige bedrijfstakken meer dan hun zielental meebrengt, vertegenwoordigd zijn, maar dat dit ook en zelfs wel meer bij andere kerkgenootschappen voorkomt en dus geen Joodsche trek vormt!

Wij zullen nu de verschillende bedrijfsklassen nagaan: Terwijl 1,6% van alle in eenig beroep werkzame personen Joden zijn, bedraagt hun aandeel aan den handel 5,6%, dus 3½ maal zooveel als hun aandeel in de bevolking; geen ander Kerkgenootschap telt dus zooveel handeldrijvenden; de Remonstranten halen 1½ maal hun te verwachten aandeel, de Roomsch-Katholieken blijven er beneden: 36,2% van de werkzame bevolking, 32,2% in den handel, maar wel in bepaalde takken meer, zooals de confectie en de manufactuurwinkels; Joden en Katholieken komen hier beiden boven hun aandeel in de bevolking, maar de Joden nog het meest. Zonder de bedienden tellen de ondernemers in dit winkelbedrijf 40 % Katholieken, 10,4 % Israëlieten. Van alle ondernemers in heel den handel tellen de Israëlieten 7,1%, dus 4½ maal hun aandeel in de werkzame bevolking. Zijn de warenhuizen, bazars etc. typisch voor de Joden? Van alle hierin werkzame personen tellen de R.K. 53,4%, de Joden 7,2%. Maar van de ondernemers alleen in deze tak, dan zijn er 42,1% R.K., 5,2% Joden — de

laatsten dus nog ruim 3 maal hun aandeel in de bevolking — maar om het warenhuis nu typisch-Joodsch te noemen gaat toch waarlijk niet aan, althans niet in Nederland!

Hebben de Joden het geldwezen in handen? De statistiek onderscheidt hier de positie A. en B. als de hoogere en C. en D. als de lagere positie in het bedrijf werkzaam. In het crediet-, bank- en verzekeringswezen samen, hooger en lagere positie bijeen, tellen de Israëlieten 1,6%, de Waalsch Hervormden 0,1%, de Remonstranten 0,3%, de Doopsgezinden 0,7%, de Evangelischen 1,1%, de Hervormd-Evengelischen 0,2%. De conclusie is, dat in het geld-, crediet- en bankwezen de Joden heel wat minder boven hun aandeel in de bevolking uitkomen dan de kleine Christelijke kerkgenootschappen. In het crediet- en bankwezen bereiken de Joden wat de ondernemers betreft 5½ maal hun aandeel, maar de Waalsch-Hervormden wel 22 maal zooveel, de Remonstranten 10 maal zooveel, de Doopsgezinden zelfs 52 maal zooveel. Voor de ondernemers in het verzekeringswezen geldt ongeveer hetzelfde.

Wij zijn nu genaderd tot de intellectueele bedrijven, waarbij de statistiek twee bedrijfsklassen onderscheidt.

De gezindten zijn:	Israël.	Waalsch Herv.	Remon-str.	Doops-gez.	Evang. Herv.	Herst. Evang.
Vrije beroepen	1,8%	0,3%	1,3%	1,7%	1,7%	0,3%
Onderwijs	0,9%	0,4%	1,6%	1,6%	1,1%	0,2%
Het geheel d. werkz. pers.	1,6%	0,1%	0,3%	0,7%	1,1%	0,2%

Hieruit blijkt dat de Joden bij het Onderwijs een groot tekort hebben, bij de Vrije Beroepen iets meer dan hun aandeel; de Hervormden, de Remonstranten, en de Doopsgezinden daarentegen vertoonen 2½ tot 5 maal zooveel als hun aantal doet verwachten. De statistiek rekent alle ondergeschikte personen mee: loopjongens, chauffeurs enz. tellen mee bij hen die ze gebruiken. De statistiek der Academisch Gegradueerden is hierin zuiverder (deel 9 van de Volkstelling 1930, pag. 186).

Kerkelijke gezindte:	% van alle Acad. Gegrad.	% van alle in beroep werkz. pers.
Israëliet	2,6%	1,6%
Waalsch. Herv.	1,2%	0,1%
Remonstranten	5,2%	0,3%
Doopsgezinden	4,5%	0,7%
Herst. Evang. Herv.	2,5%	1,3%

De Joden hebben dus meer Academisch gevormden dan hun aandeel in de bevolking meebrengt, maar tegenover Remonstranten, Waalsch-Hervormden en vooral Doopsgezinden, valt dat weer in het niet, immers de Remonstranten hebben 17 maal zooveel academici als hun aandeel doet verwachten, de Israeliëten maar 1½ maal zooveel! Er zijn 5 maal zooveel Israëlieten als Remonstranten in ons land, maar het aandeel der eersten aan academici bedraagt slechts de helft van dat der Remonstraten.

De mogelijkheid blijft, dat de Joden aan bepaalde faculteiten, en wel aan de juridische en de medische de voorkeur geven.

De volgende tabellen geven ons genoegzame inlichting.

Aantal Israëlieten in % van elke studie richting.

rechtsgeleerdheid	3,2	handelswetenschappen	7,0
geneeskunde	3,8	veeartsenijkunde	1,8
tandarts studie	7,4	technische wetenschappen	1,0
wis- en natuurkunde	2,7	landbouw wetenschappen	0,4
letteren en wijsbegeerte	2,5	alle wetenschappen	2,6
de laatste twee samen	2,3		

Tenslotte vergelijken wij de beroepsstructuur der Israëlieten met die der geheele Nederlandsche bevolking. De beroepen volgens de bedrijfsindeeling zijn:

	% bij de Israël.	% bij de heele Nederl.bev.
industrie	36,8	38,8
landbouw	0,15	20,1
vischvangst en jacht	0,01	0,5
handel	44,99	12,5
verkeer	4,70	9,4
krediet en bankwezen	1,56	0,9
verzekeringswezen	0,60	0,6
overige bedr. en vrije beroepen	6,02	5,4
onderwijs	1,47	2,6
huiselijke diensten	2,24	7,6
losse werklieden	0,75	1,0
godsdienst	0,75	0,6
	100,04%	100,00%

Deze cijfers en de verhoudingen, die zij aangeven, kunnen niet ter zijde geschoven worden. Dat de kleine kerkgenootschappen

zooals de Remonstranten, Doopsgezinden enz. op zeker oekonomisch gebied de Israëlieten verre overtreffen, wisten wij reeds lang, maar dat dit zulke proporties aannam wisten wij niet, en niet zoo zeker.

Dat de hooge bestuurslichamen zeker een zeer bescheiden aantal Joden tellen, spreekt wel haast van zelf.

Sommige becijferingen van den rang, dien de Israëlieten in Nederland innemen, verzuimen hierbij de vergelijking met de niet-Joodsche Nederlanders, en geven ook niet voor de Joden het procent op, waarin zij vertegenwoordigd zijn. Ieder weet, dat in zeker, haast ieder bestuur, sommige leden het werk doen, de macht uitoefenen, uitmunten, en anderen, de meerderheid, zonder nadeel gemist konden worden. Ik vergeet niet, dat dit niet voor ieder bestuur of commissie geldt. Het is ongelukkigerwijze ondoenlijk na te gaan, in hoeverre de Israëlieten den eersten rang innemen. Wel weten wij, dat het aantal arme en zeer arme Joden groot is, en ook dat zij misschien wel liever geen regelmatigen, zwaren, eentonigen arbeid verrichten, maar ook dat wat zij doen, lang niet altijd tot den lichten arbeid behoort.

Het zou zeker voorbarig zijn, de toekomst der Joden te voorspellen. Te vele krachten werken direct hierop in, en nog meer oefenen er indirect invloed op uit. Hiervan volkomen bewust en dus uiterst bescheiden, komt het mij toch voor, dat wij wel een en ander als waarschijnlijk kunnen beschouwen. Wij bezitten toch in deze orde van zaken een zeer groote ervaring en kennen ettelijke van de betreffende feiten. De voorliefde voor Palestina als aangewezen woonplaats der Israëlieten is historisch zoo natuurlijk als maar kan, lang niet alleen voor hen zelf, maar evenzeer voor ieder met historischen zin en rechtvaardigheid begaafd. Maar toch: de tijd geeft en neemt ook rechten, en de Arabieren kunnen aanspraak maken op zulk een recht, gepaard met dat van het getal, dat aanmerkelijk grooter is dan dat der Joden. De beraamde stichting van twee staten voor beide volken zou zeker een stap ten goede zijn. Is dat echter mogelijk?

Een Niemands-Land, groot en geschikt genoeg, is er niet meer op aarde te vinden. Palestina, en zeker het Joodsche deel ervan, is veel te klein, ook wanneer wij rekening houden met het feit, dat lang niet de Joden van alle landen waar zij als gasten wonen, aan het oude land de voorkeur zullen geven. De Israëlieten zullen dus wel gedwongen zijn hun gastrol te blijven spelen.

Waar is nu een land of meer dan één te vinden, dat aan alle billijke eischen der uitgedreven Joden voldoet, en met geen nieuw gevaar dreigt, waar zij een eigen taak kunnen vervullen? Suriname telt sedert lang ettelijke Joden, maar het klimaat is voor Europeanen toch minder geschikt. De koelere binnenlanden van Zuid-Amerika zijn nog voor een groot deel zeer zwak bevolkt, en bieden bovendien een grooten rijkdom aan grondstoffen van allerlei aard. Het klimaat is niet slecht, ook niet voor Europeanen, en onze hygiëne levert velerlei hulpmiddelen. Duitschland schijnt wel, volgens Noord-Amerikaansche bladen, naar hun bezit te streven, maar zal dit blijvend zijn of zich tot handel beperken? Uruguay, Zuid-Brazilië en Argentinië trekken reeds veel immigranten om hun gematigd en gezond klimaat.

Of is er nog een andere oplossing van het Joodsche vraagstuk denkbaar?

Een tragische oplossing evenals die, waarvan de Amerikanen indertijd voor hun Negers droomden, n.l. langzame ondergang door een veel hooger ziekte- en sterftecijfer dan dat der Blanken?

Sedert eenige tientallen van jaren neemt de gezinsbeperking der Joden in verscheidene Europeesche landen toe. Wij zagen het voor Nederland, waar geen opzettelijk ingrijpen van welken aard ook dit veroorzaakte, en in Pruisen geschiedt hetzelfde: in 1925 telde dit 403.969 Joden, in 1929 1% minder, terwijl de christelijke bevolking met 3,1% toenam; in het eerste jaar telde Pruisen 81.541 Joodsche vrouwen, in den vruchtbaren leeftijd, zoodat dit getal, in 1940, 24% gedaald zal zijn, en waarschijnlijk zal het door de toestanden die voor de Joden zoo ongunstig werden, nog aanmerkelijk minder zijn, zoodat het langzaam verdwijnen der Duitsche Joden steeds zekerder wordt.

De oorzaken van dit tragische verschijnsel zijn velerlei: het urbanisme, d.i. de trek naar de stad dien wij in ons land zeer duidelijk aantreffen en de verhooging hunner beschaving die dezelfde neiging tot gezinsbeperking ook bij andere bevolkingsgroepen voortbrengt.

Waar het anti-semitisme niet dreigt, wordt het Jodendom als sociale groep bedreigt, en wel door verschillende krachten. Zij zijn de volgende: het verval van den godsdienst als eenheidsmacht, de losmaking der familiebanden, de opheffing der juridische en oekonomische verschillen tusschen Joden en Christenen, en waarlijk niet het minste: de kultureele gelijkheid,

die vooral bij de meer beschaafde Joden bestaat en aan beide zijden gevoeld wordt. In West-Europa bestaat zij wat de kleeding enz. betreft vrij wel geheel. Een uitzondering vormen enkele huiselijke gebruiken en godsdienstige traditioneele vormen, die met groote taaiheid vastgehouden worden. Waar de godsdienst verdwenen is, blijft de afschuw van varkensvleesch nog lang. De gevolgen van dit alles zijn, dat de verschillen tusschen de Joodsche groepen, niet het minste de uiterlijke en die in de gesproken talen, vrij spoedig verdwijnen.

De verspreiding van hygiënische maatregelen en behoeften, het realisme, dat vele oeroude tradities en gebruiken bestrijdt, bevorderen in West-Europa en Amerika onweerstaanbaar de assimilatie aan de niet-Joden. Een sterken invloed oefent hier de gemeenschap in politiek streven, juist in Midden- en Oost-Europa uit. Heel natuurlijk vormde de „Bund" in het oude Rusland, in Polen en Litauen een leidende revolutionaire macht. De deelname in het radikale partijleven, waarin de Joden dank zij hun welbespraaktheid allicht uitmunten, maakt hen los van godsdienst en overlevering, zooals aan de andere zijde hun groote welvaart dit ook tengevolge heeft, zoodra het parvenuschap overwonnen is. Vele krachten werken dus samen om het Jodendom in niet zoo heel langen tijd te doen verdwijnen, niet zoo zeer als massa, dan wel als sociale en kultureele groep. RUPPIN en ook CARR-SAUNDERS e.a. die hen aanhalen zijn overtuigd, dat de ondergang der Joden door de steeds dalende voortplanting [1]) in niet al te langen tijd te wachten is. Is deze voorspelling juist en berusting het eenige, dat hen overblijft?

De toename, verheffing en verandering der Negers in de Vereenigde Staten, terwijl, zooals wij reeds zeiden, niet zoo lang geleden het omgekeerde van blanke zijde met voldoening verwacht werd, mag als waarschuwing dienen. Mijn Joodsche lezers behoeven zich niet gekrenkt te voelen door mijn vergelijking, die alleen op de geduchte dwaling wijst.

Waarom kan in die getalsafname niet een verandering komen? Wat geeft de zekerheid van het omgekeerde? Niet zoo heel lang geleden is zulks in Europa geschied.

Het is opmerkelijk, dat beide genoemde sociologen niet aan de Amerikaansche Joden gedacht hebben, die, wij zagen het, in enkele tientallen van jaren het enorme aantal van anderhalf

[1]) RUPPIN „Soziologie der Juden" II, 1931: S. 90 en v.; CARR- SAUNDERS „World Population" 1937: p. 309.

millioen bereikten (1920). Wat de beteekenis hiervan ook zijn moge, een bewijs van uitsterven is het zeker niet. Ook niet geestelijk, waarvan de krachtige inspanning in vele groote Amerikaansche steden tot kultureele verheffing door school, theater en onderlinge hulp getuigt.

Zooals de ontzettende oorlog ten allen tijde en bij alle volken de edelste menschen, de grootste geniën, heeft voortgebracht, naast de laagste wreedheden ook modellen van zelfverloochening en zelfopoffering, niet het minst bij vrouwen, zoo worden door vervolging en verachting de banden, die de groep bijeenhouden, versterkt: de oude heilige zeden, de godsdienst der vaderen. „Het bloed der martelaren is het zaad der kerk" geldt nog algemeen. Dat het overwinnen van groote moeilijkheden de sterke menschen maakt, is waar ook voor volken en groepen. Zouden de arme Joden in ieder land zooveel tot stand gebracht hebben zonder den zwaren strijd met hun omgeving. En vooral: zouden zij zonder vervolging en vernedering hun vasten samenhang behouden hebben, hun eenheid ondanks alle verspreiding? Waar zij door het omringende volk sociaal en kultureel als gelijken worden opgenomen, daar assimileeren zij zich: de enkeling zal er mee gebaat zijn, maar de lokale groep, het Jodendom niet, het wordt overbodig, een hinderpaal zelfs: oekonomisch, kultureel, sociaal. Veel dat mooi en goed was, eeuwenlang, verliest nu zijn bestaansvoorwaarden: de sterke groep, onverbiddelijk. Sterke groep — zwakke eenlingen, sterke eenling — zwakke groep!

Hoofdstuk VII

RASSENMENGING EN RASSENKRUISING

Psychisch en sociaal beschouwd

De Psychologie, die vroeger een philosophische wetenschap was, is in de laatste driekwart eeuw wel zeer veranderd. Professoren in dit vak, waren er aan de Nederlandsche Universiteiten niet één, nu verscheidene. De zielkunde is, evenals alle andere moderne wetenschappen, positief geworden, maar niet geheel gebleven. Wat beteekent dit „positief" worden? Niets anders dan van de goed waargenomen feiten uitgaan en hierbij blijven en vooral ook de strengst mogelijke bewijsvorming verlangen. Wij hebben deze belangrijke verandering al eens aangeroerd. We houden ons nu weer met een onderwerp bezig, dat na de anthropologische en genetische behandeling door onze medewerkers, nu ook een psychologisch onderzoek vereischt. Het heeft dit echter nog maar zeer zelden gevonden. Het behoort tot de delicate vraagstukken, in de eerste plaats uit sociale gronden. Het interesseert ons theoretisch en practisch vooral waar de Europeanen in het spel zijn, wat zeker niet altijd het geval is.

Waar personen van verschillend ras, mannen en vrouwen, met elkaar gemengd wonen, en de mannen het gezelschap van vrouwen van hun eigen ras missen, is raskruising haast onvermijdelijk; in allen gevalle komt zij dan wel steeds voor, en meestal veelvuldig. De lezer zal opmerken, dat wij de term menging in dit verband gebruiken waar personen van verschillend ras naast elkaar wonen; kruising daarentegen alleen waar dit geslachtelijke gevolgen heeft. Rasmenging zonder kruising is alleen bij menschen mogelijk. Wanneer de volksstam, of het ras van de vrouw veel lager staat dan dat van den man, de man ook rijker, voornamer en machtiger is, dan kan de verhouding blijven bij concubinaat, misschien zelfs afgedwongen. Is het omgekeerde het geval, dan is een huwelijk vereischt, en zal, omdat men dit vermijdt, de bloedkruising meest zeer zeldzaam blijven, zooals volgens Stälin b.v. die tusschen de Russen en de Tartaren, tijdens de overheersching der laatsten over Rusland in

de latere middeleeuwen. Die kruising werd nooit een massaverschijnsel, zij bleef maar tot de vorsten en hoogen adel beperkt, hoewel de Tartaarsche strooptochten in Zuid-Rusland wel hun gewone gevolgen meesleepten. Van belang in de gevolgen is ook het onderscheid tusschen de gelegenheids-bloedkruising en de massale, maar hier komen wij op terug.

Iedere lezer van ons boek zal, wanneer hij Oost-Indië, Java vooral, bewoond heeft, wel overtuigd zijn, dat die gemengde huwelijken daar nu juist geen zeldzaamheid zijn, maar het heeft toch wel zijn nut even na te gaan, waar op aarde de bloedkruising een maatschappelijk verschijnsel van groote beteekenis mag heeten, hetzij in het verleden, hetzij ook nu nog.

Welke zijn dan die hoofdrasmengings-gebieden? In de eerste plaats noem ik in de Oude Wereld, Voor-Indië, waar rassen, talen, godsdiensten, volksstammen, sociale klassen en kasten, beschavingen hoewel streng gescheiden toch in groot aantal door elkaar krioelen. Men kan ze echter door ordening overzichtelijk maken. RISPEY noemt zeven hoofdtypen, ontstaan uit de kruisingen van de Indo-Ariërs, de Mongolen, de Dravida's en de Australoiden: als de vier hoofdrassen.

Het tweede groote gebied van ras- en subraskruising is zeker Amerika, Noord- maar ook Zuid-Amerika: Europeanen, dus Blanken: Noordsch, Alpinisch, Mediterraan, de drie blanke subrassen zijn alle vertegenwoordigd en van alle typen, maar ook de andere rassen: Indianen, Negers, verschillende Mongoolsche stammen. Naast deze plekken van enorme kruising zijn er vele, minder uitgestrekt, waar rassen of subrassen sexueele verbintenissen aangaan, met hun natuurlijk gevolg: kruising.

Welken invloed heeft die kruising op den geestelijken aanleg, het karakter van het nageslacht? Dit is naast de kenmerkende lichamelijke gevolgen wel zeer belangrijk. Het is hoogst onwaarschijnlijk, dat die spruiten van zeer verschillende ouders naar een zelfde formule de eigenschappen der ouders zouden deelen.

Een groote moeilijkheid bestaat hierin, dat de kruising niet vaak in massa plaats vindt, maar individueel: *de* Nederlandsche mannen, laten wij zeggen, trouwen niet *de* Javaansche vrouwen zonder onderscheid te maken, maar deze persoon van de eersten krijgt kinderen bij deze vrouw van de tweeden. Dit is wat ik de persoonlijke factor in de raskruising noemde. Het komt dan op de personen van beide zijden aan, welke eigenschappen hun kruising zal verkrijgen. Dit zal alleen in mindere mate het geval

zijn, wanneer groote massa's van beide zijden kroost verkrijgen: zooals voorkomen zal bij volksverhuizingen en veroveringen, de aanvaller zal licht geene of heel weinige van zijn eigen vrouwen meevoeren, en van overwonnen vijanden zullen de vrouwen zeker niet gedood worden. Hier is dus weinig sprake van individueele gevallen en hun uitwerking. De meest algemeene trekken van beide groepen of rassen, die welke hen vooral karakteriseeren, zullen groote kans hebben deel uit te maken van het kruisprodukt, niet de bizondere en zeldzame. Vreemd is daarbij, dat juist de *geestelijke* verschillen tusschen vader en moeder eenerzijds, en de kinderen anderzijds nog weinig bekend en ook weinig bestudeerd zijn. De *lichamelijke* trekken van de drie partijen, de vaders, de moeders en de kinderen, vallen dan ook veel meer in het oog en zijn vooral zekerder, en met minder moeite vast te stellen. Het bekende werk van E. FISCHER „Die Rehobother Bastarde" is in zijn groot lichamelijk deel zeer goed, in het kleine psychische veel minder! De nu in Amerika zeer populaire mechanische methode der „tests" belooft hier niet veel goeds, omdat daarmee juist de eigenschappen, die het karakter en de mate van begaafdheid vormen, niet vastgesteld en gemeten kunnen worden, zooals volharding, fantasie, meevoelen enz.

De inlandsche soldatenvrouwen zijn in den regel niet de voornaamste, en zij weten heel goed, dat de vader van hun kinderen hen met deze na eenigen tijd zal laten zitten. Zoo is het op Java gesteld en eveneens met de Tiyan-vrouwen in Malabar en Cochin (Br. Indië); zij worden uit hun kaste gesloten. Zelfs de dochters uit zoo'n huwelijk trouwt men niet. Fatsoenlijke vrouwen gaan zulke verhoudingen niet aan. Men zegt, dat de Fransche veroveringsoorlogen op Madagascar en in Achter-Indië daarom zoo'n verbitterd karakter hadden, omdat de Fransche militairen zich vergrepen aan de fatsoenlijke inlandsche vrouwen.

Dit alles moet bij het onderzoek naar de gevolgen der bloedkruising op de kinderen wel goed nagegaan worden. En dit geldt niet alleen wat de vrouwen, maar wat de mannen betreft: de inlandsche mannen hechten evenzeer aan de adat-regel en die daarmee breken, zijn weer de besten niet. Het noodlot van den mesties bestaat ook hierin, dat hij door zijn geboorte niet weet tot welke groep hij behoort: tot die van vaders of van moederszijde. De „Eurasian" d.i. de Engelsch-Indische mesties, wordt niet door den Europeeschen vader erkend, die van den Nederland-

schen vader zeer vaak wel. Deze mestiezen (Indo's genaamd) vormen een groot aantal in Nederlandsch-Indië, en maken één van de koloniale moeilijkheden uit. En geen wonder! De tweeslachtigheid der geboorte wordt eigenlijk nooit opgeheven. In de „kampong" bij de inlandsche moeder, die allicht van zijn vader geld krijgt, voelt de Indo zich boven de zuivere inlanders verheven, wat praktisch tot luiheid voert, te goed om te werken. In de Europeesche maatschappij, wanneer zijn vader zijn moeder huwt, en in allen gevalle voor hem zorgt, hem een Europeesche opvoeding geeft en hem meeneemt naar Europa, zal hij, bij een gelukkigen aanleg heel wat kunnen bereiken; de meisjes kunnen zeer bekoorlijk en ook goede echtgenooten en huisvrouwen worden. Wij kennen daar vele voorbeelden van. Verscheiden Nederlanders velden een gunstig oordeel over hen. Een vooroordeel tegen hen bestaat in Nederland eigenlijk niet, zeker niet tegen de laatstgenoemden.

Dus: wij vinden in den mesties niet alleen de direkte gevolgen der raskruising, de persoonlijke erfmassa van de beide ouders, die samen het genotype van het kind vormen, maar ook in hooge mate de beïnvloeding van de omgeving waarin het opgroeit: die van den vader en die van de moeder, zoodat het kind zich schamen zal voor de verwanten zijner moeder en trotsch zijn op die van zijn vader, en eindelijk de reactie van het kind zelf op dit alles. De vader van het meer geachte ras zal allicht van zijn stand of geld gebruik kunnen maken om zijn gekleurd nageslacht te bevoordeelen, wat ook weer een nadeeligen invloed kan hebben: het maakt dit hoogmoedig, verwaand, en geneigd om niet te werken, zich niet in te spannen. Ook dat maakt de opvoeding moeilijk, maar natuurlijk vooral in moeders land en omgeving, niet zoozeer in dat van den vader. Van groote beteekenis voor de achting, waarin de halfbloed zal staan, is ook de positie, die de gekleurde ouder innam.

De vele Blanken, die indertijd in noordelijk Noord-Amerika als squatter en jager zwaren arbeid moesten verrichten, en wier levenswijze niet veel van die der Indianen verschilde, zagen waarlijk niet met verachting op hun Indiaansche gezellen neer; daar kwam nog bij, dat de Indiaan in noordelijk Noord-Amerika en ook elders als vrije jager leefde en nimmer slaaf was. Hun beschaving zal niet heel veel verschild hebben van die der squatters. Uitmunten in de jacht en in de bekwaamheden die daarbij vereischt werden en dus ook in het vechten, was voor

den blanken woudlooper even goed als voor den Roodhuid het hoogste waarnaar zij beiden streefden. In de kennis van het land en van de dieren kon de Indiaan allicht den Europeaan overtreffen. Moed bezat de eerste zeker niet minder dan de tweede, zonder die eigenschap konden zij immers niet leven. De Amerikaansche Indiaan was een man in het bezit van vele uitnemende eigenschappen. Er mag bijgekomen zijn, dat vele Indianen in hun uiterlijk niet belangrijk van de Blanken verschilden. De Halfbloeden werden ook vaak als bizonder kloek en knap geroemd, ook nu nog.

Geheel anders stond het met het gekruiste nageslacht van de slavenhoudende Blanken in Suriname en de Negerin. Het uiterlijk van de beide ouders verschilde zooveel als maar mogelijk, en dan was de moeder slavin, hare verwanten waren slaven, evenals hare kinderen, van den blanken eigenaar, dus slaven van den eigen man en vader. Zij allen verrichten zwaren arbeid voor hun luierenden eigenaar. In beschaving verschilden zij, naar den maatstaf van hun omgeving, in hoogste mate.

De afstand tusschen Roodhuid en Blanke was toen nog zeer gering: geheel het omgekeerde van wat zich vertoonde bij den heerschenden, trotschen blanken plantagebezitter en de Negerslaven in het Zuiden der U.S.A. De Indiaansche squaw (vrouw) was door die gelijkheid in levenswijze de beste vrouw die de blanke jager en pionier kon vinden, beter in staat om het uiterst ruwe leven te doorstaan dan hare blanke zuster. Zij werd daarom ook zeer geprezen en gewaardeerd, hare kinderen bij den blanken man genoten hier ook van. Zij werden in het Noorden, in Canada niet als een aparte, lagere en verachte klasse beschouwd.

Wat den Indiaan snel achteruit drong bij de komst der Blanken was het vuurwapen, en daarmee het afnemen van het wild: de enorme bisonkudden, waarvan de Indianen der prairiën leefden, werden uitgeroeid door de passagiers der trans-continentale treinen van de tweede helft der vorige eeuw, uit lust tot schieten zonder eenig nut; verder de besmettelijke ziekten als mazelen, en pokken, die als nieuw voor hen des te gevaarlijker werkten; en de sterke drank; in het Zuiden ook het verlies van hun land door allerlei listen en leugens van de Blanken. Voor zoover die fatale machten den Indiaan niet vernietigden, spreken hun sterke eigenschappen ook uit hun gelaatstrekken, nog in de laatste periode waarvan ik een enkel voorbeeld wil toonen.

Opmerkelijk is, zelfs in hooge mate, dat van alle Natuurvolken

alleen de Noord-Amerikaansche Indiaan, een niet zoo geringe, romantische literatuur geïnspireerd heeft, waarin hij als held optreedt. Ik noem de in mijn jeugd nog verslonden romans van COOPER, MAYNE REID, GUSTAVE AIMARD en den dichter JOAQUIN MILLER. Warme verdedigers hebben de Indianen ook gevonden, natuurlijk in hun eigen land, o.a. de anonyme schrijfster HELEN JACKSON „A Century of Dishonor 1881", en den Duitschen overste G. FRIEDERICI „Indianer und Anglo-Amerikaner" 1900.

Wij willen nu den toestand in eenige deelen van Latijnsch-Amerika beschouwen en met Mexico beginnen, met Brazilië voortzetten.

De bevolking van Mexico telt tegenwoordig 13 millioen zielen in het geheel, die maar gedeeltelijk van ongemengd bloed zijn. Het kruisproduct van de oorspronkelijke, Indiaansche inwoners met de Spanjaarden, deels de conquistadores en hun afstammelingen, deels de latere Spaansche immigranten, waren de Mulatten. Nu bedraagt het aantal der Blanken 1½ à 2 millioen zielen. De zuivere Indianen tellen 5 à 6 millioen, de Mestiezen 7 à 8 millioen, waarin het Indiaansche bloed overweegt. Bovendien is de beschaving der laatsten Mexicaansch gebleven, met een dun Europeesch vernisje. Zeker zijn er onder hen 2 millioen die volstrekt geen Spaansch, en een even groot getal die bij voorkeur hun Mexicaansche moedertaal spreken.

Nog kort geleden waren 70% van de geboorten in de stad Mexico onwettig. Het aantal analphabeten wordt geschat op 80 à 85 procent. De vele peons (boerenarbeiders) die in de Vereenigde Staten komen, zijn niet van plan, daar te blijven, maar in hun geboorteland terug te keeren; zij zoeken in de V.S. niets anders dan een loon dat twee à zes maal hooger is dan in hun vaderland. Hoewel het getal der komende en der terugkeerende peons niet zeker bekend is, weet men wel dat het getal Mexicanen aanzienlijk toeneemt: het wordt dichter bij twee dan bij één millioen geschat. Voor bizondere deelen van den Amerikaanschen landbouw wordt hun hulp door sommigen onmisbaar geacht. Zij passen zich echter in alle opzichten buitengewoon moeilijk aan het Amerikaansche leven aan, Engelsch wordt maar door weinigen gesproken. Tuberculose en venerische ziekten heerschen in hooge mate onder hen. Natuurlijk heeft er bloedkruising plaats. Een vierde van de Negers heeft blank bloed ontvangen; ook bij de Indianen vindt die kruising plaats, terwijl die van zuiver bloed afnemen; kundige schrijvers over dit onderwerp

nemen aan, dat die kruising van blank en Mexicaansch bloed tenslotte zal toenemen. Hiertegen is echter een groot bezwaar, dat van onpartijdige, wetenschappelijke zijde wordt geldig gemaakt. De peon zou lichamelijk zwakker zijn dan de Blanken en geestelijk zoowat gelijk aan den Indiaan.

Met de toestanden der Mexicaansche peons gedurende eeuwen, hygiënische zoowel als geestelijke en sociale, wordt echter hoegenaamd geen rekening gehouden. Is het onmogelijk, dat aanmerkelijke verbetering hier verandering zal brengen? De immigratie in de V.S. begon eerst in 1908, kan dus nog niet veel invloed uitgeoefend hebben, en hun arbeid, vruchten plukken, is daarvoor ook niet geschikt.

De bevolking van Latijnsch-Amerika ontwaakt, Mexico ging vooraan, de zuidelijke staten, vooral Peru onder de leiding van HAYA DE LA TORRE, hebben het verstaan, met grooten moed en overtuiging de lijfeigenen en de Indianen tegen hun onderdrukkers te vereenigen. Zijn werk breidde zich uit over die deelen van Zuid-Amerika waar de oude bevolking nog voortleeft, zij het onderdrukt. HAYA DE LA TORRE heeft het tot zijn levenstaak gemaakt haar te bevrijden. Het komt mij voor, dat die bevrijding de voorwaarde is van alle verdere stappen om Indianen en Mulatten die trap te doen bereiken, waartoe zij in staat zijn.

Voorloopig kunnen wij niet anders doen dan den vorigen toestand, wat ons vraagstuk betreft, toe te lichten.

Een merkwaardig feit is wel, dat de Zuid-Europeaan zich veel minder verheven voelt boven den gekleurden en den mesties dan de Noord-Europeaan, en zich minder aan hem ergert. Het mag zijn, dat de laatste in alle opzichten meer door rastrots bezield is, en ook dat zijn levensgewoonten minder met die der donkere landarbeiders overeen komen.

Waar de kleurlingen, zooals in Zuid-Amerika een overwegend groot deel der bevolking uitmaken, zullen zij beter behandeld en met vriendelijker oogen aangezien worden. Verscheidene schrijvers verklaren zonder uitzondering, dat slechts weinige families, vooral in het binnenland, geheel zuiver van bloed zijn.

PEARSON meent, dat de bevolking van Brazilië grootendeels gemengd is; de Mulatten zijn nog talrijker dan de Negers; de Portugeezen waren indertijd haast alleen mannen, die zich met de zwarte vrouwen mengden, hun kinderen plantten zich verder voort en bevolkten het land. Het klimaat is voor den zuiveren Europeaan niet geschikt. De mulat neemt een heel

andere plaats in dan in de Vereenigde Staten; niemand denkt eraan hem te vernederen, en den nakomeling van een Indiaansche vrouw en een Portugeeschen man nog veel minder; die voorkeur voor de kruising met Indiaansche vrouwen boven die met Negerinnen zagen wij ook in Noord-Amerika en trachtten wij daar te verklaren. Kleurlingen bekleeden hooge posities in het leger zoowel als in de regeering van Brazilië. Toch wenscht iedereen voor blank door te gaan en is het beleedigend voor een beschaafd man zijn zuiver blanke afkomst te betwijfelen. Aardig is het om de zeer optimistische beoordeeling van de Braziliaansche mengtypen door den Braziliaan ALFONSO CELSO, lid van de Braziliaansche Academie, te lezen in zijn boek: „Waarom ben ik trotsch op mijn vaderland Brazilië", 1911 (Duitsche vertaling).

Aan den „Mameluco" den afstammeling van Blanke en Indiaan, schrijft hij de volgende eigenschappen toe: energie, moed, ondernemingsgeest, taaiheid in arbeid en ontberingen; de Cafusen, uit Portugeezen en Negers afgestamd, bezitten dezelfde eigenschappen, maar daarbij onvoorzichtigheid en zorgeloosheid. De Braziliaansche kleurling zou in niets eenige minderwaardigheid toonen. Vooral in S. Paulo hebben de Mamelukken hun groote gaven getoond. CELSO had dus wel goede gronden om trotsch te zijn.

Een president van de Braziliaansche Republiek bekende openlijk en trotsch, dat hij zwart bloed in zijn aderen had, en de natie als geheel neemt het kwalijk als iemand zou meenen dat zwart bloed sociale ongelijkheid zou meebrengen. Maar daarentegen zijn velen van oordeel, dat de Neger door zijn eigen zwakheden te gronde zou gaan, en wel door zorgeloosheid, luiheid, ziekten en alcohol. Dit zou echter in tegenspraak zijn met de algemeene verzekering, dat de halfbloeden van Indianen, Negers en Blanken de grootste afdeeling in de bevolking zouden vormen, en wel: 6,5 millioen, tegen 5 millioen Blanken, 3.5 millioen Negers en 400.000 Indianen.

Zouden het niet de zwaksten in die vier groepen zijn, die uitsterven en de sterkeren, d.z. de meest geschikten voor het land en het klimaat, voor de taak die hun ten deel valt en de maatschappij waarin zij leven, die zich in iedere generatie weer handhaven?

Is de toestand in Peru een andere? De heerschende bevolkingsklasse vormen naast de min of meer zuivere afstammelingen

den blanken woudlooper even goed als voor den Roodhuid het hoogste waarnaar zij beiden streefden. In de kennis van het land en van de dieren kon de Indiaan allicht den Europeaan overtreffen. Moed bezat de eerste zeker niet minder dan de tweede, zonder die eigenschap konden zij immers niet leven. De Amerikaansche Indiaan was een man in het bezit van vele uitnemende eigenschappen. Er mag bijgekomen zijn, dat vele Indianen in hun uiterlijk niet belangrijk van de Blanken verschilden. De Halfbloeden werden ook vaak als bizonder kloek en knap geroemd, ook nu nog.

Geheel anders stond het met het gekruiste nageslacht van de slavenhoudende Blanken in Suriname en de Negerin. Het uiterlijk van de beide ouders verschilde zooveel als maar mogelijk, en dan was de moeder slavin, hare verwanten waren slaven, evenals hare kinderen, van den blanken eigenaar, dus slaven van den eigen man en vader. Zij allen verrichten zwaren arbeid voor hun luierenden eigenaar. In beschaving verschilden zij, naar den maatstaf van hun omgeving, in hoogste mate.

De afstand tusschen Roodhuid en Blanke was toen nog zeer gering: geheel het omgekeerde van wat zich vertoonde bij den heerschenden, trotschen blanken plantagebezitter en de Negerslaven in het Zuiden der U.S.A. De Indiaansche squaw (vrouw) was door die gelijkheid in levenswijze de beste vrouw die de blanke jager en pionier kon vinden, beter in staat om het uiterst ruwe leven te doorstaan dan hare blanke zuster. Zij werd daarom ook zeer geprezen en gewaardeerd, hare kinderen bij den blanken man genoten hier ook van. Zij werden in het Noorden, in Canada niet als een aparte, lagere en verachte klasse beschouwd.

Wat den Indiaan snel achteruit drong bij de komst der Blanken was het vuurwapen, en daarmee het afnemen van het wild: de enorme bisonkudden, waarvan de Indianen der prairiën leefden, werden uitgeroeid door de passagiers der trans-continentale treinen van de tweede helft der vorige eeuw, uit lust tot schieten zonder eenig nut; verder de besmettelijke ziekten als mazelen, en pokken, die als nieuw voor hen des te gevaarlijker werkten; en de sterke drank; in het Zuiden ook het verlies van hun land door allerlei listen en leugens van de Blanken. Voor zoover die fatale machten den Indiaan niet vernietigden, spreken hun sterke eigenschappen ook uit hun gelaatstrekken, nog in de laatste periode waarvan ik een enkel voorbeeld wil toonen.

Opmerkelijk is, zelfs in hooge mate, dat van alle Natuurvolken

alleen de Noord-Amerikaansche Indiaan, een niet zoo geringe, romantische literatuur geïnspireerd heeft, waarin hij als held optreedt. Ik noem de in mijn jeugd nog verslonden romans van COOPER, MAYNE REID, GUSTAVE AIMARD en den dichter JOAQUIN MILLER. Warme verdedigers hebben de Indianen ook gevonden, natuurlijk in hun eigen land, o.a. de anonyme schrijfster HELEN JACKSON „A Century of Dishonor 1881", en den Duitschen overste G. FRIEDERICI „Indianer und Anglo-Amerikaner" 1900.

Wij willen nu den toestand in eenige deelen van Latijnsch-Amerika beschouwen en met Mexico beginnen, met Brazilië voortzetten.

De bevolking van Mexico telt tegenwoordig 13 millioen zielen in het geheel, die maar gedeeltelijk van ongemengd bloed zijn. Het kruisproduct van de oorspronkelijke, Indiaansche inwoners met de Spanjaarden, deels de conquistadores en hun afstammelingen, deels de latere Spaansche immigranten, waren de Mulatten. Nu bedraagt het aantal der Blanken 1½ à 2 millioen zielen. De zuivere Indianen tellen 5 à 6 millioen, de Mestiezen 7 à 8 millioen, waarin het Indiaansche bloed overweegt. Bovendien is de beschaving der laatsten Mexicaansch gebleven, met een dun Europeesch vernisje. Zeker zijn er onder hen 2 millioen die volstrekt geen Spaansch, en een even groot getal die bij voorkeur hun Mexicaansche moedertaal spreken.

Nog kort geleden waren 70% van de geboorten in de stad Mexico onwettig. Het aantal analphabeten wordt geschat op 80 à 85 procent. De vele peons (boerenarbeiders) die in de Vereenigde Staten komen, zijn niet van plan, daar te blijven, maar in hun geboorteland terug te keeren; zij zoeken in de V.S. niets anders dan een loon dat twee à zes maal hooger is dan in hun vaderland. Hoewel het getal der komende en der terugkeerende peons niet zeker bekend is, weet men wel dat het getal Mexicanen aanzienlijk toeneemt: het wordt dichter bij twee dan bij één millioen geschat. Voor bizondere deelen van den Amerikaanschen landbouw wordt hun hulp door sommigen onmisbaar geacht. Zij passen zich echter in alle opzichten buitengewoon moeilijk aan het Amerikaansche leven aan, Engelsch wordt maar door weinigen gesproken. Tuberculose en venerische ziekten heerschen in hooge mate onder hen. Natuurlijk heeft er bloedkruising plaats. Een vierde van de Negers heeft blank bloed ontvangen; ook bij de Indianen vindt die kruising plaats, terwijl die van zuiver bloed afnemen; kundige schrijvers over dit onderwerp

nemen aan, dat die kruising van blank en Mexicaansch bloed tenslotte zal toenemen. Hiertegen is echter een groot bezwaar, dat van onpartijdige, wetenschappelijke zijde wordt geldig gemaakt. De peon zou lichamelijk zwakker zijn dan de Blanken en geestelijk zoowat gelijk aan den Indiaan.

Met de toestanden der Mexicaansche peons gedurende eeuwen, hygiënische zoowel als geestelijke en sociale, wordt echter hoegenaamd geen rekening gehouden. Is het onmogelijk, dat aanmerkelijke verbetering hier verandering zal brengen? De immigratie in de V.S. begon eerst in 1908, kan dus nog niet veel invloed uitgeoefend hebben, en hun arbeid, vruchten plukken, is daarvoor ook niet geschikt.

De bevolking van Latijnsch-Amerika ontwaakt, Mexico ging vooraan, de zuidelijke staten, vooral Peru onder de leiding van Haya de la Torre, hebben het verstaan, met grooten moed en overtuiging de lijfeigenen en de Indianen tegen hun onderdrukkers te vereenigen. Zijn werk breidde zich uit over die deelen van Zuid-Amerika waar de oude bevolking nog voortleeft, zij het onderdrukt. Haya de la Torre heeft het tot zijn levenstaak gemaakt haar te bevrijden. Het komt mij voor, dat die bevrijding de voorwaarde is van alle verdere stappen om Indianen en Mulatten die trap te doen bereiken, waartoe zij in staat zijn.

Voorloopig kunnen wij niet anders doen dan den vorigen toestand, wat ons vraagstuk betreft, toe te lichten.

Een merkwaardig feit is wel, dat de Zuid-Europeaan zich veel minder verheven voelt boven den gekleurden en den mesties dan de Noord-Europeaan, en zich minder aan hem ergert. Het mag zijn, dat de laatste in alle opzichten meer door rastrots bezield is, en ook dat zijn levensgewoonten minder met die der donkere landarbeiders overeen komen.

Waar de kleurlingen, zooals in Zuid-Amerika een overwegend groot deel der bevolking uitmaken, zullen zij beter behandeld en met vriendelijker oogen aangezien worden. Verscheidene schrijvers verklaren zonder uitzondering, dat slechts weinige families, vooral in het binnenland, geheel zuiver van bloed zijn.

Pearson meent, dat de bevolking van Brazilië grootendeels gemengd is; de Mulatten zijn nog talrijker dan de Negers; de Portugeezen waren indertijd haast alleen mannen, die zich met de zwarte vrouwen mengden, hun kinderen plantten zich verder voort en bevolkten het land. Het klimaat is voor den zuiveren Europeaan niet geschikt. De mulat neemt een heel

andere plaats in dan in de Vereenigde Staten; niemand denkt eraan hem te vernederen, en den nakomeling van een Indiaansche vrouw en een Portugeeschen man nog veel minder; die voorkeur voor de kruising met Indiaansche vrouwen boven die met Negerinnen zagen wij ook in Noord-Amerika en trachtten wij daar te verklaren. Kleurlingen bekleeden hooge posities in het leger zoowel als in de regeering van Brazilië. Toch wenscht iedereen voor blank door te gaan en is het beleedigend voor een beschaafd man zijn zuiver blanke afkomst te betwijfelen. Aardig is het om de zeer optimistische beoordeeling van de Braziliaansche mengtypen door den Braziliaan ALFONSO CELSO, lid van de Braziliaansche Academie, te lezen in zijn boek: „Waarom ben ik trotsch op mijn vaderland Brazilië", 1911 (Duitsche vertaling).

Aan den „Mameluco" den afstammeling van Blanke en Indiaan, schrijft hij de volgende eigenschappen toe: energie, moed, ondernemingsgeest, taaiheid in arbeid en ontberingen; de Cafusen, uit Portugeezen en Negers afgestamd, bezitten dezelfde eigenschappen, maar daarbij onvoorzichtigheid en zorgeloosheid. De Braziliaansche kleurling zou in niets eenige minderwaardigheid toonen. Vooral in S. Paulo hebben de Mamelukken hun groote gaven getoond. CELSO had dus wel goede gronden om trotsch te zijn.

Een president van de Braziliaansche Republiek bekende openlijk en trotsch, dat hij zwart bloed in zijn aderen had, en de natie als geheel neemt het kwalijk als iemand zou meenen dat zwart bloed sociale ongelijkheid zou meebrengen. Maar daarentegen zijn velen van oordeel, dat de Neger door zijn eigen zwakheden te gronde zou gaan, en wel door zorgeloosheid, luiheid, ziekten en alcohol. Dit zou echter in tegenspraak zijn met de algemeene verzekering, dat de halfbloeden van Indianen, Negers en Blanken de grootste afdeeling in de bevolking zouden vormen, en wel: 6,5 millioen, tegen 5 millioen Blanken, 3.5 millioen Negers en 400.000 Indianen.

Zouden het niet de zwaksten in die vier groepen zijn, die uitsterven en de sterkeren, d.z. de meest geschikten voor het land en het klimaat, voor de taak die hun ten deel valt en de maatschappij waarin zij leven, die zich in iedere generatie weer handhaven?

Is de toestand in Peru een andere? De heerschende bevolkingsklasse vormen naast de min of meer zuivere afstammelingen

der Spanjaarden, de Mestizos, het nageslacht van de eersten en de vrouwen van het land, Ketschua en Aymara. Zware arbeid is zeker niet hun neiging, deze wordt aan de arme inboorlingen overgelaten, die traag en onwetend zijn: vier eeuwen van slavernij hebben hun geen goed gedaan en worden nu niet zoo snel ingehaald. De Spanjaarden, dat zijn de heerschers en de rijken, geven geen goed voorbeeld. De Indiaan, de Cholos en zijn vrouw zijn ijverige en verstandige arbeiders. De Mestizos van de hooglanden maken de regeerende en beheerende klasse uit; zij zijn meer gehard en werkzamer dan die van de lagere streken, hoewel misschien minder intelligent; het eerste kan wel aan het ruwere en meer afwisselende klimaat toegeschreven worden. De steden worden vooral bewoond door de Mestizos, maar de massa der bevolking zijn de Cholos of Peruaansche Indianen.

De ontzettende misdaden tegen de Indianen der oerwouden van de Putumayo, niet alleen om ze te dwingen wilde rubber te verzamelen, maar ook om ze als slaven in het openbaar te verkoopen, bleven niet verborgen aan de regeeringen van Peru, Bolivia, Columbia en Brazilië. Integendeel, de voornaamste krant van Lima, heeft herhaaldelijk op de mishandeling der Indianen gewezen. Ongelooflijke wreedheden tegen kleine kinderen en vrouwen, zooals men zich haast niet voorstellen kan, zijn bedreven door mannen met Spaansche namen, dus waarschijnlijk Mestiezen uit de genoemde landen. Moeten wij ze nu aan hun karakter als halfbloed toeschrijven? Maar: wij moeten ook in aanmerking nemen, dat verscheidene maatschappijen enorme winsten uit dit „bedrijf" maakten, en dat, daaronder Britten en Amerikanen als deelhebber en directeuren behooren, ja dat de grootste en zeker de meest schuldige de Engelsche „Peruvian Amazon Rubber Co." was [1]). Zijn al de schuldigen aan deze misdaden zwaar gestraft? Vanaf 1904 werden jaarlijks vele millioenen gewonnen, de netto winst bedroeg 25 à 35%. De onverzadigbare geldzucht der Engelsche kooplieden is dus het meest schuldig. Hier was Liverpool de voornaamste rubberhaven, zooals indertijd voor den slavenhandel; INGRAM vertelt, dat toen gezegd werd, hoe de straten van Liverpool met negerschedels geplaveid waren. En de rubber heeft volgens HARRIS vier millioen negerlevens in Belgisch

[1]) Het groote en uitstekende boek over dit alles is van W. E. HARDENBURG „The Putumayo the Devil's Paradise" 1912.

Congo gekost. Het zou dus onrechtvaardig en, wat meer zegt, onwetenschappelijk zijn, zulke ontzettende wreedheden alleen aan de Zuid-Amerikaansche mestiezen toe te schrijven.

Er mocht soms een lezer zijn, die deze misdaden tegen weerloozen aan rassenhaat zou willen toeschrijven; mij dunkt geheel ten onrechte. De daders van deze en dergelijke misdaden zijn toch maar betrekkelijk weinigen, en zij zijn mestiezen, behooren dus tot meer dan één ras, waarschijnlijk zelfs tot dat der slachtoffers!

Wij moeten nu het vraagstuk van den halfbloed bij een andere menging van rassen onder de oogen zien. Zoo vinden wij dan aan de eene zijde mannelijke emigranten van allerlei volken van het Blanke ras, aan de andere zijde vrouwelijke Indianen en Negers: slaven en vrijen. De eersten maakten een steeds kleiner groep uit, de tweeden een blijvende en grootere. In de 17e en 18e eeuw kwamen ook vele gevallen voor van negervaders en in het moederland veroordeelde blanke moeders. De Indiaansche menging moet echter, op anthropologische gronden, niet over het hoofd gezien worden, terwille van familie-traditie. Ondanks alle bestraffingen kwamen in Noord en Zuid der Noord-Amerikaansche koloniën en dra van de vrije Republiek Amerika talrijke gemengde huwelijken voor. In de 18e eeuw hadden 38 van de 49 graafschappen van Britsch-Amerika meer zwarte dan blanke inwoners, en in 41 graafschappen zelfs $^1/_4$ of de helft meer aan Negers. Deze werden met uitzonderingen van welwillendheid, uiterst brutaal en wreed behandeld. Men kende hun geen ziel toe en de wet hielp om hun alle menschelijke attributen te ontzeggen. De predikanten verhieven zich niet hiertegen. Op alle wijzen werd tot de bevrijding en feitelijk nog zeer veel langer, het leven ook van de vrije Negers bemoeilijkt. Er waren vrouwen, die hun eigen mannen in eigendom hadden en omgekeerd. Na de bevrijding der slaven door LINCOLN in 1862 brak zeker geen gulden, in waarheid zelfs geen betere tijd voor de Negers aan, noch in het Zuiden noch in het Noorden. Eerst zeer langzaam werd de toestand der Negers werkelijk verbeterd.

De sterfte der Negers was langen tijd zoo erg, dat vele Blanke en Christelijke Amerikanen door die enorme sterfte hoopten het zwarte vraagstuk opgelost te zullen zien, automatisch en zonder schuld van het Amerikaansche volk. Maar hierin werden zij, zooals wij reeds zagen, in hun teerhartigheid teleurgesteld; de blanke slaven, slachtoffers van de blanke hebzucht, stierven

niet snel genoeg, ondanks hun verwaarloozing. Ook de andere oplossing: door gedwongen emigratie naar Afrika, de bakermat van sommigen vóór eeuwen, werd wel als fantastisch opgegeven. — 't Was geen wonder, dat de moraal der bevrijde Negers vele tientallen van jaren na 1862 zeer laag stond en de criminaliteit zeer hoog. Het heele leven van den slaaf werkte daartoe mee: opvoeding tot misdaad en niets om hem te verheffen. Huwelijk en eigendom waren hun onbekend; hij was zelf eigendom, en huwelijksbanden, gezinsleven, liefde in werkelijken zin bestonden voor hen niet. Daar kwam bij, dat in het Zuiden, de rechters zich zelfs verlaagden om onschuldige Negers te veroordeelen om weer als slaaf voor blanke landbezitters te werken. De grenzelooze vernedering, de onmogelijkheid dus om zelfachting te bewaren moesten wel moraal en moraliteit der quasi-vrijen zeer laag houden.

De Neger werd zonder bedrijfskapitaal en geldelijken steun, vrijgelaten, en dit in het Zuiden zelfs nog maar denkbeeldig, met politieke rechten, die hij door geweld b.v. van de Ku Klux Khan [1]), een blank genootschap, dat geweldadig en in dwaze vormen tegen de „vrije" Negers optrad toch niet gebruiken kon. Zonder eenige kennis moest hij zich redden. En toch heeft hij zich uit dien jammerpoel opgeheven. De teekenen hiervan zijn vele, en volgen elkaar snel op. Een groot gedeelte van de katoenoogst wordt door de Negers in de „cotton-belt" van eigen grond geoogst. Zij kleven niet meer zoo vast aan dat Zuiden, maar worden in verschillende groote steden talrijk aangetroffen; de vakvereenigingen der blanke arbeiders zien in, dat de Negers door hen niet gedwongen moeten worden als hun vervangers op te treden, wat ook weer tegen hun belang is. De bekwamere Negers beginnen al de „skilled and semi-skilled jobs" te krijgen. Er komen al Negers met eenig kapitaal in allerlei beroepen. Ook de vrije, intellectueele beroepen worden steeds meer door Negers uitgeoefend.

En dit alles is nog lang geen eeuw geleden: 1862 bevrijding der slaven in de Vereenigde Staten; dan de periode van luiheid en losbandigheid der alleen in naam bevrijden, en van het misbruik hiervan; mishandeling door slimme en gewetenlooze blanken; eindelijk verbetering hierin, en dan verspreiding naar het Noorden.

---

[1]) Zeer interessante lektuur bieden Stannard Baker „Following the Colour Line" 1908, en Gruening „These United States" 2 dl., 19.

Fig. 123. Mestieze

Fig. 124. W. E. Burghardt du Bois, bekend mesties

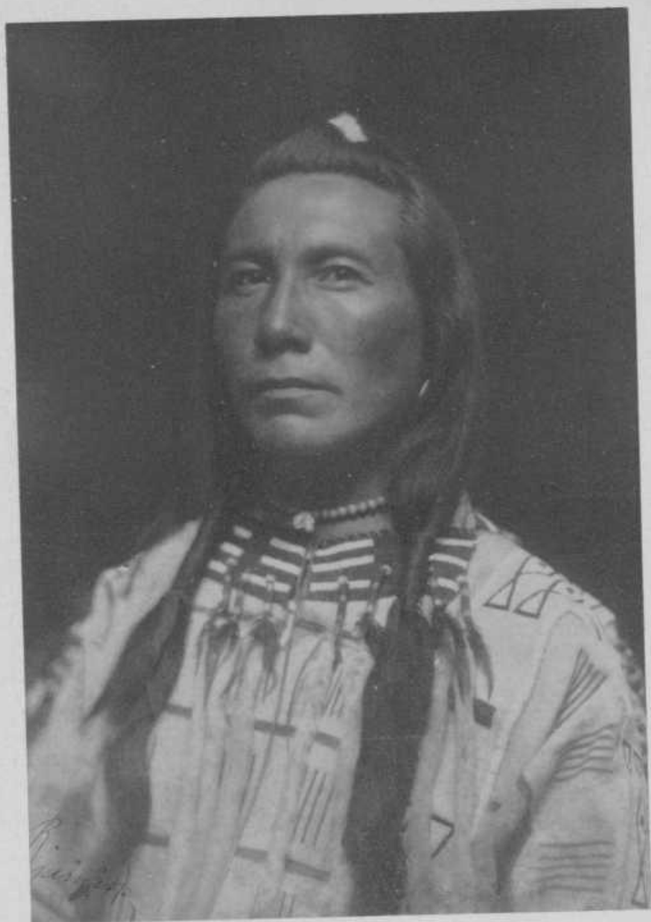

Fig. 125. Noord-Amerikaansch Indiaan.

Er is een verschijnsel, waarin wij een betrekkelijke maatstaf kunnen zien van twee toestanden in de Vereenigde Staten: ten eerste de publieke orde, het sociaal geweten van het volk in alle klassen; ten tweede de erkenning van de rechten der afstammelingen der negerslaven, die waarlijk niet door eigen keuze maar door dwang en geweld van de Blanken zelf en alleen in dier voordeel naar Amerika gebracht zijn: op de afschuwelijkste wijze en ten koste van oneindig leed aan vele geslachten van slaven toegebracht en van moreele verbastering aan nog veel meer Amerikanen, die er eenigszins ook maar mee te doen hadden.

De moreele en sociale maatstaf is het lynchen van Negers, van vrije Negers om een gepleegde, veelal vermeende, misdaad, zonder bewijs, zonder erkenden rechter, door een dolle, vaak bedronken massa. De maatschappelijk en in welvaart laagsten, niet hooger dan de Negers, zijn in den regel de eigenlijke daders, gesteund door sterken drank. Het beschaafde publiek wil of durft zich niet verzetten. In 1930 had er in Leeville, een stadje van 15.000 inwoners in Texas, nog een „lynching" van een Neger plaats. Vrouwen deden zelfs mee [1]).

Wij moeten echter erkennen, dat alle beschaafde en alle betere Amerikanen met den Staat samenwerken om het lynchen tot het verleden te doen behooren. Het betreurenswaardige was juist, dat dit vroeger niet het geval was, en het nog lang niet voldoende is. De toestand van de Negers in Noord-Amerika wordt dus beter, ook in het Zuiden, en men denkt niet langer aan fantastische onmogelijke methoden om het groote vraagstuk op te lossen. Wetgeving, Onderwijs, Wetenschap, Moraal, Werkelijke Matigheid, Sociale Beweging en Hervorming zullen alle een deel van het Negervraagstuk oplossen. Zonder twijfel, maar is er niet ook een haast automatische kracht werkzaam om dit in beginsel en geheel te doen?

De ervaring in Europa maakt ons geneigd die mogelijkheid voor Noord-Amerika ook aan te nemen.

De Negers zijn maar voor een deel volbloed zwart. Dit is algemeen erkend. De census (volkstelling) van 1870 gaf op, dat een achtste van de Negerbevolking Mulat was; die van 1890 nam een groote vermeerdering aan, tot een zevende. Maar deze cijfers konden niet geheel betrouwbaar zijn: waar begint en waar eindigt de Mulat? De eene teller voor den census is streng, de

[1]) DURWARD PRUDEN „A sociological Study of a Texas lynching" Studies in Sociology, vol. I, 1936.

andere niet. STANNARD BAKER neemt aan, dat tusschen een derde en een vierde van de Negers als Mulat moet gelden, d.i. een zichtbaar teeken vertoonen van hun gemengd bloed. Op 10 millioen Negers zouden zeker 3 millioen Mulatten voorkomen. Hij komt dan voor het noorden van het land tot deze conclusie, dat het negervraagstuk eigenlijk een mulattenvraagstuk is geworden. Op vele plaatsen is het aantal Mulatten grooter dan dat der donkere typen. Terecht zegt deze schrijver, dat dit van het grootste belang is.

Die Mulatten zijn niet alleen ontstaan uit de kruising van Blanken en Negers, want de Indianen zoowel van de Zuidelijke stammen: Seminolen, Cherokees enz. als van de Noordelijke hebben van het begin af hun aandeel er in gehad; in Oklahoma gebeurt dit nog.

De Afrikaansche Negers hadden dikwijls Arabisch bloed in hun aderen, Portugeesch, Spaansch en Fransch bloed eveneens, het laatste door de Franschen uit New-Orleans en Canada. Dus talrijke volken en rassen hebben het type van den Amerikaanschen Neger gevormd. En wel niet alleen het lichamelijke, maar ook het geestelijke en sociale. Volzwart Afrikaner is hij hoe langer hoe minder. Hem toch zoo te behandelen is een dwaasheid en een onverdiende beleediging. Deze groote verandering neemt ieder jaar nog toe.

Natuurlijk vindt men nog het meest van den ouden Neger in de Cotton-Belt terug, ondanks ook daar groote veranderingen ten goede, waarop wij reeds wezen. Maar wie aan hem denkt, vergete niet ook aan den ouderwetschen „Poor White" te denken, die eveneens zéér langzaam zich tot betere, moderne toestanden verheft. De wortel van het kwaad is niet altijd en geheel de erfelijke aanleg, het genotype, maar ook de overmacht van slechte toestanden, het phaeno-type.

Om een levendiger voorstelling te verkrijgen zijn de voorgaande beschrijvingen zeer gewenscht. Zij moesten, liet het bestek van dit boek het toe, nog aanmerkelijk uitgebreid worden. Maar van drie feiten hebben zij ons wel overtuigd: 1e de lage toestand van den negerslaaf, ook nog lang na de bevrijding voor een enorm gedeelte, 2e de mogelijkheid van zijn verheffing bij eenige hulp en ietwat gunstiger omstandigheden, 3e, de groote beteekenis van den Mulat. Opmerkelijk is, dat de Negers, die zich sociaal en oekonomisch opgewerkt hebben, de één meer, de ander minder, lichter van kleur zijn.

De man, die wel de begaafdste strijder voor de erkenning en verheffing van den volbloed Neger zoowel als van den Mulat mag heeten, is W. E. Burghardt Du Bois, schrijver van een groote en belangrijke sociographische studie over „The Philadelphia Negro", reeds in 1889 en verder van eenige uitmuntende strijdschriften in het belang van den Neger. Volgens sommige van zijn fotographiën kan men hem voor een Zuid-Franschman houden, volgens andere is hij zeer zeker een Mulat. Hetzelfde geldt van meerdere portretten van mannen en vrouwen in het mooie boek van groote documentaire waarde uitgegeven door Alain Locke „The new Negro, an interpretation" (1e uitg. 1925). Dit boek, dat een reeks van opstellen, deels van artistieken, deels van wetenschappelijken inhoud bevat, doet op beide wijzen het kunnen en streven van den Amerikaanschen Neger van onzen tijd kennen. De portretten toonen haast alle, dat deze mannen en vrouwen Mulatten van verschillenden graad zijn.

Een ander groot werk is „The national cyclopedia of the Colored Race" uitgegeven door Clement Richardson, deel I, 1919, meer dan 600 blz. Het boek bevat honderden van foto's en levensbeschrijvingen; de eersten zijn niet gekleurd, wat geen oordeel over den graad van donkerheid toelaat, tenminste niet voldoende, maar de zeer goede portretten geven de gelaatstrekken volkomen duidelijk weer; deze en de levensbeschrijvingen vullen elkaar aan. Wat blijkt nu uit deze verzameling van afbeeldingen van mannen en vrouwen? Dit, dat degenen, die het het verst gebracht hebben, zelfs in weerwil van hun geboorte in slavernij, zooals zoovelen, ook de minst negerachtige trekken vertoonen, dus overstemmend met wat wij straks zagen. Wanneer de mannen een knevel dragen, zal men van velen hun afstamming niet of nauwelijks ontdekken. Daar mijn lezers dit groote werk waarschijnlijk niet bezitten, kunnen zij, tot mijn spijt, mijn besluit niet toetsen; in een Zuid-Europeesche omgeving zou men dat nog minder bestrijden.

Welke macht doet nu het aantal Mulatten toenemen, terwijl toch het gemengde huwelijk in vele staten der Unie verboden is en naar wij vernemen ook het gemengde concubinaat eveneens minder voorkomt? Het schijnt eene inwendige kracht te zijn, die hier werkt. Evenals in Brazilië wordt onder de gekleurden voor het huwelijk de voorkeur gegeven aan hen, die het lichtst van huidkleur zijn, daar die waarschijnlijk tevens maatschappelijk het hoogst in aanzien staan, en de meeste welvaart bezitten.

Die neiging werkt bovendien van de zijde der vrouwen evengoed als van die der mannen, en zoo kan het niet anders of automatisch worden de Mulatten steeds talrijker. De voorwaarde is natuurlijk, dat de plaatselijke bevolking niet uitsluitend uit volbloed zwarten bestaat. Dit laatste moet zeker bij de boerenbevolking in het zuiden wel voorkomen, maar de Negers verlaten reeds gedurende vele jaren het platteland en den landbouw en de jonge Negers blijven langer de school bezoeken; de vermindering kwam dus voor den dag in landbouw en huiselijke diensten. Deze verandering is vol van belangrijke beloften. Vele vrouwen verrichten ongeoefend werk in de tabak-, kleeding- en voedselindustrie; zij doen geleidelijk al halfgeoefend en geheel geoefend werk. Het aantal kelnerinnen is in tien jaar verdubbeld, en dat der onderwijzeressen en geoefende verpleegsters neemt onder de Negerinnen toe; de ontwikkeling van Neger-ondernemingen heeft kantoorposten en halfberoeps-werk voor Negerinnen toegankelijk gemaakt.

De schoolopvoeding der Negerkinderen gaat vooruit, maar is vooral in het Zuiden vergeleken met die der Blanken nog zeer achterlijk; voor de zwarte jeugd wordt hier maar $^1/_4$ besteed van wat de blanke kost; in het Noorden is die verhouding veel beter. Het vakonderricht van Hampton en Tuskegee wordt alleen door weinige uitverkorenen genoten.

De sterfte is bij den Neger nog de helft hooger dan bij den Blanke, vooral ook de kindersterfte; beide zijn voor het meerendeel het gevolg van armoe en onwetenheid, in het Noorden nam zij echter door sociale maatregelen snel af.

Duidelijk blijkt de trek der Negers naar het Noorden en in meer dan één opzicht is deze van het grootste belang. In het Zuiden blijven de tradities nog taai hangen, zooals het landelijk bedrijf en hun dichte massa dat meebrengen; de Neger is daar in het bewustzijn der Blanken nog min of meer slaaf en geen vrij burger, ondanks alle, ook politieke rechten. Ook na de bevrijding duurden ergerlijke misbruiken nog vele jaren voort. Het geeselen der Negers is nog niet op alle plantages afgeschaft. Een aaneengesloten landelijke bevolking neemt zeer langzaam nieuwe gedachten op, wat hier voor beide partijen geldt: voor den Neger en niet minder voor den grondbezitter. De eenvormigheid van den arbeid, hetzij tabak, hetzij katoen is niet bevorderlijk voor de geestelijke variabiliteit. In het Noorden zijn al deze dingen anders; de aanraking met de Blanken bij den

arbeid wordt daar meer gewoon, wat vreedzame wrijving bevordert die, ook al eenigszins ontstaan door het zien en hooren van zooveel vreemds. Er is dus meer gedachtenwisseling, bevorderd door aanraking met Mulatten van allerlei graad, die zooals wij zagen, gezocht zijn, en den Neger de mogelijkheid van sociale verheffing aantoonen.

De raciale smeltkroes is het Noorden, en daar vooral de groote steden. Hier eerst verdwijnt Afrika, behalve in de erfelijke trekken, maar neen, ook deze veranderen door de kruising der rassen.

De verheffing der Negers bevordert deze en omgekeerd. Verschillende waarnemers zien *een bruin ras* ontstaan. Toch nemen de onwettige verbintenissen met blanke mannen duidelijk af, wij zagen het, zoowel met deze als met Indianen, wat aan het verzet er tegen op grond van „zelfbewustzijn" moet toegeschreven worden. Natuurlijk verdwijnen die kruisingen niet geheel, maar vergeleken met den slaventijd en de jaren daarna, zijn die uitzonderingen onbeduidend. Op 500 onwettige geboorten in Harlem, de Negerwijk van New-York, kwamen slechts 8 van blanke vaders voor. De Indianen zijn niet meer in staat in grooter aantal als vaders bij negermoeders op te treden, daar hun aantal te klein is geworden. De Amerikaansche Neger gaat dus geen nieuwe kruismenging aan; en is bezig een nieuw menschenras te vormen uit Europeanen, Negers en de Mongoloide Indianen, en wel niet alleen een nieuwe lichamelijke vorm aan te nemen, wat op zich zelf niet zoo belangrijk zou wezen, maar, en dit is van groot gewicht, ook een nieuw geestelijk type. De betrekkelijk snelle verbeteringen in den intellectueelen, moreelen en socialen toestand der Mulatten maken dit mogelijk. De lichtere huidkleur gaat samen met de hoogere beschaving en grootere welvaart der Mulatten. Geen wettelijke hinderpalen bestaan hier, en sociale ook allengs minder. Oekonomisch en sociaal stijgt het peil der Negers steeds meer. Het heele proces kan dus, tenminste van de geestelijke zijde, een steeds sneller verloop hebben.

Een nieuw rastype staat geboren te worden: de Amerikaansche Neger. De stuwende kracht hierbij is het streven naar de steeds minder donkere huidkleur, samengaand met andere minder negerachtige trekken, en vooral met de steeds dieper inwerking van de beschaving der Blanken[1]).

[1]) Melville J. Herskovits: „The American Negro" 1928.

Neger en Indiaan hebben in Amerika een allerzwaarsten strijd om het bestaan doorgemaakt en die strijd is nog altijd niet volstreden, alleen is zijn aard veranderd. Hij zal verder een vreedzame selectie worden, waarin alle krachten, niet alleen de lichamelijke, maar ook de geestelijke en vooral de zedelijke, die der mannen niet alleen, maar niet minder die der vrouwen, de wapenen zijn. Groot, zeer groot zullen de offers zijn, maar zij zullen niet aan ruw geweld en misbruik te wijten zijn, maar aan den wedstrijd van het maatschappelijk leven. En deze zal het lichamelijke type zoowel als het geestelijk karakter bepalen en vormen.

De rassen zijn eens langzaam geworden, zij zullen ook langzaam verworden, veranderen. Niets staat stil.

S. R. STEINMETZ

HET NOORDSCHE RAS EN ZIJN VERHEERLIJKING IN DUITSCHLAND

HOOFDSTUK I

DE SUPERIORITEIT VAN HET NOORDSCHE RAS ALS WETENSCHAPPELIJKE THEORIE

Sinds het eerste bekend worden van DARWIN's ontwikkelingsleer, heeft geen theorie op het gebied der moderne anthropologie een zoodanige populariteit genoten, als de gedachte van het Noordsche ras gedurende de laatste decennia in Duitschland geniet. Meer dan iets anders heeft de voorliefde van zekere Duitsche kringen voor het z.g. Noordsche ras, waaraan de genoemde theorie uiting geeft, en heeft het partijkiezen van de tegenwoordige Duitsche regeering, de aandacht van velen, ook ten onzent, op deze vraagstukken gevestigd. Het schijnt daarom onvermijdelijk in dit werk enkele bladzijden te wijden: 1e. aan de idee van de superioriteit van het Noordsche ras in het algemeen; 2e. aan de nieuwe ontwikkeling van deze gedachte in Duitschland; 3e. aan de beginselen eener practische rassenteelt, die de nationaal-socialistische Duitsche regeering, op grond van voornoemde opvattingen volgt; en tenslotte aan het z.g. Anti-Semitisme.

Daar er nooit dermate bewust een uitgesproken opvatting omtrent waarde en beteekenis van het ras tot grondslag eener practische politiek gekozen werd, bezitten wij geen duidelijker proef van de gevolgen en gevaren, die zulk een practijk met zich kan brengen. Wegens het aanstekelijk karakter van dergelijke tendenties in onzen tijd, scheen het gewenscht het één en ander niet alleen uitvoeriger te kenschetsen, dan de ten grondslag liggende theorie als zoodanig verdient, maar deze ook in haar populair geworden vormen historisch te verklaren en critisch onder de oogen te zien.

Reeds werd er elders in dit werk op gewezen, dat de anthroposociologie, die de superioriteit van het Noordsche ras gedurende de tweede helft van de 19e eeuw voor het eerst proclameerde, niet van Duitschers is uitgegaan. Haar eerste ernstige vertegenwoordigers waren veeleer Franschen. Pas later werd zij door Duitsche geleerden overgenomen, om dan spoedig op grond van aan den rand der wetenschappelijke waarneming en conclusie liggende beweegredenen, door KOSSINNA, GÜNTHER, e.a. te worden gepopulariseerd. Wanneer wij verder de voornaamste gezichtspunten van de Noordsche gedachte trachten te schilderen, volgen wij daarbij niet dezen of genen schrijver in het bijzonder, probeeren wij veeleer een gemiddelde te kenschetsen, zooals dat aan de oudere meer wetenschappelijke en de nieuwere meer populaire schrijvers te ontleenen is, en zooals het den geest der meer beschaafden onder de aanhangers in het hedendaagsche Duitschland ongeveer beheerscht. Wij wijzen er van te voren op, dat de „Noordsche theorie" wetenschappelijk gezien, gevestigd als zij is op een oudere twijg van anthropologisch inzicht, alle kenmerken draagt van dien tijd en met de nieuwere onderzoekingen op het gebied der erfelijkheidsleer gewoonlijk weinig rekening houdt. Zij neemt dus in het algemeen aan, dat de rassen hun ontstaan te danken hebben aan de verschillende combinaties, waarin zich lang achtereen erfelijke eigenschappen — al dan niet onder den invloed van een verschillende natuurlijke selectie, zooals die o.a. door verschillende landstreken bepaald kan worden — tot een zeker afgerond geheel vormden. Zoover wij in het volgende de voornaamste stellingen der Noordsche leer trachten weer te geven, volgen wij daarbij eenvoudigheidshalve het tegenwoordige Duitsche taalgebruik, dat het begrip „ras" niet alleen voor de hoofdindeelingen der menschheid, maar — karakteristiek genoeg — voor elken naderen samenhang van afstamming gebruikt. Wanneer wij nu eenige bladzijden lang de Noordsche theorie zelf aan het woord laten, vergete men daarbij niet, dat niet wij het zijn, die hier spreken.

1. Daar op grond der erfelijkheid de lichamelijke en geestelijke kenmerken der rassen doorgaans tezamen en in een vaste combinatie voorkomen, kunnen zekere geestelijke kwaliteiten en karaktereigenschappen uit het voorkomen van een bepaalde lichamelijke gedaante worden afgeleid.

2. De verschillende erfelijke eigenschappen zijn van ongelijke waarde. Niet alleen het ééne hoofdras, maar ook het ééne harer onderdeelen moet daarom hooger gewaardeerd worden dan het andere. Binnen het kader van het blanke ras staat het z.g. Noord-Europeesche het hoogst.

3. Ingeval van kruising der nauwere bloedverwantschappen geraken de erfelijke kenmerken door elkander. De waarde van enkelingen of groepen kan dan het eenvoudigst aan de mate van zuiverheid worden afgelezen, waarin de typische kenmerken van het Noordsche ras hierbij voorkomen. Deze kenmerken zijn practisch van lichamelijk karakter (zie hoofdstuk VII).

4. Terwijl een bijmenging van Noordsche erfelijke eigenschappen een lagerstaand ras kan verheffen, wordt de „Noorderling" door bijmenging van vreemde elementen erfelijk verlaagd. Daar het op de laatste het meest aankomt, is dus elke rasmenging waarbij hij betrokken is uit den booze. Waar echter al binnen een samenleving elementen van verschillend ras voorkomen, is het gunstigst, wanneer deze, zoover zij de paring en voortplanting nader bepalen, zoo zuiver mogelijk naar homogene „kasten" ingedeeld zijn. Zoolang hij rasecht is, zal de Noorderling de anderen van zelve en naar behoefte kunnen beheerschen of terugdringen.

5. Kracht en beteekenis der volken en hunner kulturen waren altijd afhankelijk van de mate en den vorm, waarin de erfelijke eigenschappen van noordschen oorsprong in hen vertegenwoordigd waren: zij het, dat deze het geheel van zulk een volk overwegend doordrongen, zij het, nog gunstiger, dat zij het als zuiver gehouden adel beheerschten. De ondergang kwam niet doordat andere elementen de Noorderlingen versloegen of verdreven, daar zij daartoe in het geheel niet in staat waren, maar doordat deze lagere elementen onder den invloed van zekere omstandigheden van contra-selectieve beteekenis — d.i. uitsterven der besten b.v. tengevolge van groote oorlogen, emigratie, coelibaat der geestelijke elementen of kinderbeperking der hoogere standen — bij de voortplanting de overhand verkregen, of ook doordat de Noorderlingen zelf zich met hen

begonnen te paren, tengevolge waarvan de slechtere erfelementen langzamerhand in hun nakomelingen doordrongen en hun eigenschappen verwaterden of zich geheel oplosten.

6. Het Noordsche ras heeft waarschijnlijk zijn superieure eigenschappen verkregen gedurende een lange ontwikkeling in een hard Noordelijk klimaat, vermoedelijk rondom de Oost-Zee gelegen, dat zoowel aan de lichamelijke gezondheid als aan de vindingrijkheid van zijn bewoners hooge eischen stelde en aldus een strenge selectie uitoefende (zie hoofdstuk IV van „Sociologische Rasproblemen"). Als barbaarsche maar krijgshaftige stammen hebben zij zich van daar uit in steeds nieuwe golven over de wereld verspreid. Tot de vroegere golven moeten wij waarschijnlijk de blonde Kelten en Kimberen rekenen, die echter ook zoodoende het vroegst aan de Noordsche isolatie ontsnapten en reeds lang min of meer ontaard en vermengd waren in den tijd toen de volksgroepen, die het langst de Noordelijke teelt hadden ondergaan, hun Baltische woonsteden verlieten. In deze, de z.g. Germanen, moeten wij het neusje van den zalm zien. Terwijl het hun nog gelukte Midden-Europa vrijwel geheel te bezetten, en de Kelten in Westelijke en Zuidelijke richting voor zich uit te drijven of te onderwerpen en te amalgameeren, traden zij in de overige deelen van Europa, in Engeland, Frankrijk, Spanje, Rusland en Italië in historischen tijd meer als veroveraars en heerscherskasten op: de oorspronkelijke adel in geheel Europa. Na de oude culturen die zij overal aantroffen, te hebben verwoest, zijn het dan altijd de nakomelingen der blonde Noorderlingen geweest, die vaak eeuwen later, hetzij in zuiver gebleven groepen nieuwe en hoogere beschavingen inluidden en droegen, of, als enkelingen, geestelijke en militaire leiders, nog lang boven de heterogene kultuurmengsels uitstaken.

7. In wijderen samenhang gezien, moeten wij de Keltisch-Germaansche uitbreiding slechts als een laatste en zuiverste herhaling van een algemeen wereldgebeuren beschouwen. De antieke kulturen, die door hen werden ten gronde gericht, waren op hun beurt het werk van Noord-Europeesche stammen de Hellenen en Latijnen. Ook in Hindoes en Perzen, wier samenhang met de Europeesche kultuurvolken uit de Arische taalgemeenschap blijkt, moet een oudere, lang onzuiver geworden golf van

reeds vroeg uit het Noorden afgedwaalde veroveraars en kultuurdragers worden gezien. Naar analogie van den ons bekenden en genoemden samenhang, moet ook voor die meest oudere kulturen, die zich aan onze wetenschap onttrekken, een Noordsche oorsprong of althans een sterk Noordsch aandeel worden aangenomen, zoodat eigenlijk elke verheffing onzer beschaving aan Noorderlingen moet worden toegeschreven.

8. In het tegenwoordige Noord-Europa vertoont zich desondanks een betrekkelijk nieuw verschijnsel. Tot dusver waren steeds Noordelijke volken van uit de woud- en steppengordel van Noord-Europa en Azië, waar zij geleefd hadden, zooals de oude Grieken in de vruchtbare kultuurlanden ter breedte van de Middellandsche Zee binnengevallen, om deze met zichzelve tot een hoogsten bloei te verheffen, de weeke Zuiderlingen te beheerschen en eindelijk door deze te gronde te gaan. In het hedendaagsche Noord-Europa daarentegen is tengevolge van de moderne techniek de mogelijkheid van een Noordsche kultuur op haar eigen bakermat ontstaan. De gevaren van vermenging met minderwaardige bestanddeelen zijn hier geringer. Nochtans zijn zij ook hier aanwezig. Tengevolge van het bederf door contra-selectie, waaraan elk hooger kultuurstadium onderhevig schijnt, is zelfs hun toename te vreezen. Vooral in de lagere klassen onzer maatschappij zijn de kleinere, donkerder, breedhoofdige typen talrijk. Terwijl men in Noord-Europa in tegenstelling tot Zuid-Europa, in de boeren een Noordsche reserve mag zien, dreigt de toenemende democratische emancipatie de lagere werkkrachten der moderne beschaving en industralisatie — onder welke de minder zuivere Noorderlingen, krachtens hun geringere eigenschappen moeten zijn terecht gekomen — boven hun rang te verheffen. Slechts een herstel van het Noordsche rasbesef, van het eigenlijk beslissend kenmerk van hoog en laag, kan dit gevaar keeren.

9. Grootere zuiverheid van ras in een volk kan bevorderd worden, daar de wetten, volgens welke zich een ras vormt, bekend zijn en de selectie door den mensch ter hand kan worden genomen. Dit kan b.v. van staatswege o.a. op tweeërlei wijze geschieden: 1e. positief, door het vestigen van de aandacht op gewenschte en ongewenschte raskenmerken en door het economisch en anderszins bevorderen van zekere uitgesproken rastypen; 2e. negatief,

in den scherpsten vorm door het uitstooten van zekere vreemdsoortige raselementen, wat practisch het gemakkelijkst mogelijk is ten opzichte van *duidelijk* van het Noordsche ras afwijkende, in zichzelve echter gesloten en afgeronde groepen, die te midden der anderen leven, zooals Joden en Zigeuners.

Tot zoover, zeer in het kort, de voornaamste stellingen van de Noordsche rassentheorie. Op één der hoofdpunten, n.l. welke nu wel de *specifieke* geestelijke eigenschappen van het Noordsche ras zijn, zijn wij hier niet ingegaan, immers dit is toch één der zwakste punten der theorie, dat slechts critisch beschouwd kan worden. In een volgend hoofdstuk over de toepassing van de rassenleer op het Duitsche volk, zullen wij hierop terugkomen.

Het spreekt vanzelf, dat onder de aanhangers van deze leer *gradueele*, maar ook *essentieele* verschillen van opvatting voorkomen. Wat de Noordsche rassentheorie van alle meer liberale opvattingen onderscheidt, is, dat zij de kenmerken, eigenschappen en ontwikkeling van één enkel ras tot maatstaf kiest voor haar rassiale waardeering en dat zij deze eenzijdige rassenscala het beslissend kenmerk acht voor wel haast alle menschelijke deugden en gaven: een subjectieve maatstaf, die niet minder dan den „Noordschen" den „modernen" mensch, zoover deze met den laatsten *identiek* is, op het oog heeft.

Deze speciale waardeering, dit bijzonder gevoel, was het, wat de Noordsche rassengedachte aan de vaststaande onderscheidingen der waarnemende wetenschap toevoegde, en juist daardoor maakte zij deze onderscheidingen pas voor de breede massa van beteekenis. Zoo dankt de Noordsche gedachte juist aan haar subjectief, keurend, de éénen verheffend en de anderen vernederend karakter niet alleen haar populariteit, maar ook den drang tot ingrijpen, terwijl door deze zelfde populariteit, in samenhang met het eenvoudig genetisch grondbeginsel der teeltkeuze, ook de *mogelijkheid* van doelbewust ingrijpen moest ontstaan. Uit het als niet-gelijkwaardig beschouwen, uit de gedachte van een beter en slechter, volgt de zucht tot verbeteren, die de rassengedachte met alle idealisme gemeen heeft.

Toch is de Noordsche gedachte minder willekeurig, dan op het eerste gezicht zou kunnen schijnen. Ware dit niet het geval, dan zou zij minder belangrijk en .... minder gevaarlijk zijn.

Veeleer kan men beweren, dat deze moderne scheppingsgeschiedenis van een uitverkoren blank ras op de één of andere wijze wel ergens en te eeniger tijd moest ontstaan. Wanneer wij dit hier pogen te verklaren, leze men daarin geen rechtvaardiging.

Onder alle Europeanen vertoont de Noord-Europeaan het duidelijkst de kenmerken van het blanke ras, n.l. die waardoor het zich het meest typisch van alle andere rassen onderscheidt: de lichte, witachtige kleur, de blauwachtige oogen en het blonde haar. Het lag daarom voor de hand in den typischen Noord-Europeaan den zuiversten blanke te zien, in de Zuidelijker levende Europeesche volken daarentegen eerder overgangsvormen tot donkerder, onbeschaafder rassen van andere werelddeelen. Het is begrijpelijk, dat blanken in dit meest-blank-zijn een zekere superioriteit zagen. Dit te meer, daar men de tegenovergestelde zwarte huidskleur vanouds kende als karakteristiek voor de naar Europeesche maatstaf laag staande negers.

Onder de Europeesche stammen zijn die van het Noorden in het algemeen het grootst van stuk, wat naar primitief menschelijk instinct een zekere bewondering afdwingt. Misschien bestaat er ook een even primitieve voorkeur — een gezond instinct, zeggen de verdedigers van de rassentheorie — voor de lichte kleur, voor de kleur van de reinheid, van het daglicht, van het verzorgde en het verwende, het niet verbrandde of bevuilde. Zeker is, dat b.v. de Romeinen, zooals ieder weet, zelfs wanneer zij hen hadden overwonnen, steeds toch een zekere bewondering koesterden voor de Germaansche en Gallische gevangenen, die b.v. nog heden blijkt uit de gebeeldhouwde voorstellingen van deze slaven, in tegenstelling tot die van andere onderworpenen: argumenten door de Noordsche theorie aangehaald.

Om echter tot een consequente beschouwingswijze als die van een algemeene superioriteit van het Noordsche ras te komen, moest eerst een meer treffende, zij het ook nog zoo eenzijdige superioriteit van dit ras kunnen worden aangetoond. De Grieken en Romeinen moesten altijd de even hoog, voor zoover niet hooger, ontwikkelde volken van het Oosten naast zich erkennen. Aan den anderen kant hadden zij in het geheel geen grond, de Germaansche Noorderlingen, die blonder waren dan zijzelf, in het algemeen boven zich te achten. Gedurende de geheele middeleeuwen heeft een zekere geestelijke suprematie van het Zuiden van Europa voortbestaan, en zelfs lang na de Renaissance

bleef nog in de Noord-Europeesche sfeer Frankrijk boven Engeland en Duitschland in vele opzichten den boventoon voeren.

Pas in den loop van de negentiende eeuw kwamen zeer algemeen de Noordelijkste volken van Europa en hun overzeesche nederzettingen in het eerste gelid der wereldbeschaving te staan, begonnen zij, in hooger mate dan ooit een door nauwere bloedverwantschap verbonden volksgroep gedaan had, gezamenlijk groote deelen van de wereld te beheerschen, werden zij inderdaad de meest karakteristieke dragers van de typisch moderne wereldcultuur: Angelsaksen, Duitschers en enkele kleinere volken, waaronder het onze. Eerst hiermede was de basis gegeven voor een Noord-Europeesch besef van superioriteit. Wat echter deze volken tot een geheel stempelde, was niet de nationaliteit, maar naast hun beschaving en in hooger mate dan de verwante talen, het ras: behalve het uiterlijk, tevens zekere eigenschappen van temperament e.d., die misschien terecht aan het ras worden toegeschreven. Dit, gevoegd bij de extreem-Europeesche uiterlijke kenteekenen van dit ras, moest allicht een bijzonder modern rassiaal zelfbewustzijn ten gevolge hebben.

Echter duikt in dezen samenhang en na vaststelling van de groote hedendaagsche beteekenis van de Noord-Europeesche volken, de vraag op, hoe het dan komt, dat zij zoo laat aan de beurt kwamen, en of hun superioriteit van heden niet slechts een periodisch verschijnsel is, een bloeitijd, zooals andere groepen die *vroeger* doormaakten. Immers, juist wanneer de eigenschappen, waaraan de hier in aanmerking komende vermogens te danken zijn, van het ras afhankelijk zouden wezen, moesten zij toch min of meer blijvend en altijd voorhanden geweest zijn.

Hierop antwoordt de Noordsche theorie met de door ons reeds genoemde redeneering, n.l. dat het wel degelijk altijd volken van overwegend Noordelijk ras zouden zijn geweest, die de ons bekende bloeitijden der beschavingsgeschiedenis veroorzaakt hebben, in Indië, in Mesapotamië en Perzië, vooral in Griekenland en Rome, gedurende de Renaissance in Italië en Spanje en natuurlijk in Frankrijk: de eeuwige hernieuwers, waarschijnlijk de scheppers van elke kultuur. Het feit, dat zij zich meest eerst in het Zuiden ontplooiden, wordt aan het voor kultuur toegankelijker karakter van de sub-tropische en gematigde landen

geweten. Om dezelfde reden echter, d.w.z. tengevolge van de gemakkelijkheid waarmede in deze zone een zeker kultuurstadium bereikt kan worden, zouden de oorspronkelijke bewoners dezer streken niet tengevolge eener strenge, harde teeltkeuze, tot een eigenlijk hoogwaardig ras geworden zijn. Aan de menging met hen, aan de verwekelijkende invloeden van hooger beschaving en warm klimaat met hun mildere selectie, wordt dan weer zooals wij zagen, de ondergang dier Noorderlingen in het Zuiden toegeschreven, die misschien in het Noorden zelf vermeden zou kunnen worden.

Afgezien van juistheid en bewijsbaarheid, is dit zeker het als systeem meest vernuftige deel van de Noordsche rassenleer: voornamelijk het aandeel van haar oudere grondleggers. En het is niet te ontkennen, dat deze theorie door den eenvoud waarmee zij de opeenvolging der volken-suprematieën in samenhang verklaart, iets verleidelijks bezit: een mengsel van feiten en willekeurige hypothesen, die deze feiten op in het oog vallende wijze uitbuiten.

Bekend is de heerschappij en de kultureele zending der lichtkleurige van het Noorden gekomen Hindoes in Indië en hun duizenden jaren gehandhaafde afzondering in kasten. Bekend zijn ook de Noordsche volksstroomen, die Perzië en Mesopotamië onder hun heerschappij brachten, bekend is eindelijk de taalkundige samenhang van al deze volken met de onze en met de Grieken en Romeinen. Daar staat echter een zoo hooge kultuur als die van het oude Egypte tegenover, die duizenden jaren lang door Zuidelijke menschentypen gedragen werd. Overbekend is dan weer de invloed van Noord-Europeesche stammen sinds de vroege middeleeuwen op onze eigen beschaving. Of hij heilzaam was, of hij van grootere vermogens in erfelijk-rassialen zin getuigde, dan het aandeel der Zuid-Europeanen aan deze beschaving, is, zoover het dan al mogelijk is beide elementen te ontwarren, een vraag van subjectieve waardeering. Veel minder zeker dan de verwoesting der oude kultuur door de Germaansche stammen, is hun aandeel aan het betrekkelijk herstel, duizend jaren later. Dat al enkele onder de groote mannen der Renaissance (zooals in het hoofdstuk over Anthroposociologie reeds gezegd werd) een Noordelijk uiterlijk hadden, zegt uitermate weinig, gezien onze geringe kennis omtrent den samenhang waarin bij bloedmengingen uiterlijke en geestelijke kenteekenen te zamen gaan. Het gaat er niet om een sterk aandeel van het

Noordsche ras te loochenen; wij vragen alleen naar doorslaande bewijzen, dat het aandeel van dit ras hooger en van meer beslissende beteekenis zou zijn geweest, dan dat van het Mediterrane ras.

Een geliefde bewering van de aanhangers der Noordsche rassenleer is, dat in de Fransche revolutie en de Napoleontische oorlogen het laatste Noordelijke bloed van Frankrijk zou zijn vergoten, waaruit dan het verloren gaan van de onvoorwaardelijke suprematie van dit land wordt afgeleid. Gezien de hooge geestelijke bloei van ditzelfde Frankrijk op vele gebieden, juist gedurende de negentiende eeuw, zou ook deze bewering beter daartoe beperkt kunnen worden, dat Frankrijk misschien sindsdien een deel van zijn militair overwicht verloor. Daarbij blijft dan nog de vraag open, hoe het mogelijk was, dat Frankrijk ondanks het feit, dat het vanouds in veel hooger mate dan Noord-Europa met Zuidelijk bloed gedrenkt was, zoolang op bijna alle gebieden de bovenhand kon behouden. Hoe dit ook zij, telkens weer vinden wij, dat de argumenten der rassenleer eerder voor een bijzondere, barbaarsch-militaire gave van het Noordsche ras, dan voor een algemeene superioriteit spreken: iets, dat ons ten opzichte van deze nog jongere, minder gekultiveerde stammen, niet kan verwonderen. Dat zij uiteindelijk kultiveerbaar en veelal tot hooge prestaties in staat waren, werd nooit door iemand in twijfel getrokken.

Al die vernieuwingen door Noordsche elementen zeggen ons weinig, zoolang wij niet weten, wie de eigenlijke kultuur-scheppers zijn geweest, aangenomen dan, dat de oorsprong der kultureele vermogens uit één enkele bron moet worden afgeleid. Ten slotte hebben alle volken die wij kennen op den duur hun krachten zien verminderen, en moesten deze door nieuwe elementen versterkt worden. Deze nieuwe elementen konden in de oude wereld moeilijk anders dan uit het Noorden komen: niet uit den Indischen Oceaan of uit de Sahara. Dat deze latere volken en hun typische helden naar den maatstaf van den modernen Noord-Europeeschen mensch, dien zij tenslotte voortbrachten, hooger, d.w.z. *hem nader staan*, dat zal wel waar zijn. Het zegt ons weinig. Zeker is evenwel, dat de kleine wilde volksgroepen, die Zuidelijk aan den gordel der Middellandsche Zee grensden, dat de stammen van Arabië, evenals de Egyptische Hamieten, die alleen gelegenheid hadden met de Noorderlingen om den voorrang te kampen, dezen wedstrijd eervol bestaan hebben. Men denke aan Islam en Christendom!

Zeker is, dat de telkenmale oudere dragers der kulturen op het oogenblik van hun hoogste ontplooiing, of nu van Noordelijken oorsprong of niet, sterk met Zuidelijker elementen gemengd waren. Bijna altijd zien wij de Noordelijke veroveraars- en heerschersgroepen groote deelen van taal en kultuur der onderworpenen overnemen, d.w.z. door dezen in vele opzichten juist overwonnen worden. Dit Zuidelijk element, dat de hoogste kulturen die wij kennen eigen was, en zonder dat de Noorderlingen meest barbaren bleven, zouden wij dus als een zuiver negatief bijmengsel, een teeken van ouderdomsverval of een rest uit een lager verleden moeten zien.

Gemakkelijk kan men de geheele stelling omkeeren en aannemen, dat Noordsche volksgroepen pas nadat zij in Zuidelijker streken waren doorgedrongen, den invloed van deze en haar bewoners ondergaan en zich vrijwel zeker min of meer met deze gemengd hadden, tot hooger geestelijk en sociaal leven konden geraken. De Noordsche rastheoretici trachten daartegenover — zichzelve als maatstaf aanleggende — b.v. aan te toonen, dat de stijl van het Athene van Pericles niet dan een verval zou zijn naast den ouden stijl der Dorische stammen. Maar de primitieve robuste maatstaven, die zij daarbij toepassen en hun zeer nationaal aandoende gezichtspunten, toonen eerder hun eigen verwantschap met die oude Noordmannen, dan de superioriteit diergenen aan.

Zuiver lichamelijk gezien, was de invloed, die de natuurlijke omstandigheden in Noord-Europa en in Noord-Azië op de natuurlijke selectie uitoefenden, zeker niet in alle opzichten gunstig. De zwakke pigmenteering van huid, haar en oogen b.v. die aan deze Noordlandsche selectie moet worden toegeschreven, vermindert den weerstand tegen elk warmer klimaat. Deze ontbrekende pigmenteering is een negatieve trek, zoover zij wel voor warme streken ongeschikt, niet echter voor koude streken geschikter maakt. De Zuiderling houdt het in het algemeen in het Noorden beter en langer uit dan omgekeerd de Noorderling in het Zuiden. Reeds daaruit moeten wij afleiden, dat de Noordsche kultuurbrengers in het Zuiden moeilijk de meest onvermengde Noorderlingen kunnen zijn geweest.

De op nog hoogere breedte dan onze volken levende stammen van Mongoloïd karakter — waarmee de Noordsche gedachte echter weinig rekening houdt — b.v. de Eskimo, zijn weer sterker gepigmenteerd. Zoo zouden wij het blanke ras

eerder als de bewoners van de gematigde zône moeten beschouwen. Het is nu echter de vraag, of wij wel werkelijk aan deze gematigde zône den strengsten selectieven invloed mogen toeschrijven, aan Duitschland b.v. een strengere selectie, dan aan Groenland of Arabië. Veeleer schijnen wij te moeten aannemen, dat juist deze eerste streek meer dan eenige andere, een wijd uitéénloopen van typen toeliet, met alle voordeelen van dien, maar zonder toch juist tot een strengere rasvorming en typische raseigenschappen te leiden. Tegenover de strenge selectie, die de moeilijkheden van een geringe vruchtbaarheid van het land voor den primitieven mensch met zich brachten, stond het voordeel van een dunne bevolking. Ook dit wijst weer in de richting, volgens welke wij in de oorspronkelijke Noordlanders eerder over een uitgestrekte landvlakte rondzwervende, waarschijnlijk krijgshaftige, maar niet juist bijzonder moeilijk levende stammen moeten zien, meer genoopt tot krijgstocht en verovering, dan tot vindingrijkheid en geestkracht.

Het lijkt niet zeer waarschijnlijk, dat de selectie op een Noordelijk klimaat en barbaarsche omstandigheden hen in het bijzonder tot kultureel uitmunten in het Zuiden geschikt zou hebben gemaakt. Een dergelijk verschijnsel ontmoeten wij nergens. Ook hebben zij er vele eeuwen toe noodig gehad, eer zij b.v. na den ondergang van Rome tot een hoogere kultuur kwamen. Al die eeuwen lang werkte op de Noorderlingen een vreemde selectie, terwijl de eigene eindigde met het oogenblik dat zij de grenzen van het Romeinsche rijk overschreden. Het is mogelijk, dat een zoo lange aanpassings-selectie in Zuidelijke kultuur noodig was, om hen tot prestaties van hooger soort in staat te stellen. Ook is het niet uitgesloten, dat zij desondanks iets van hun bijzondere oude krachten overhielden. Zeer zeker echter waren zij in den tijd van hun grootheid, waren een MICHEL ANGELO en een DA VINCI zeer veel minder Noordsch dan de blonde krijgers waartegen MARIUS te vechten had. Ook wanneer wij van de menging afzien, die zij per se en zonder uitzondering in meerdere of mindere mate hebben moeten ondergaan, dan waren zij toch mede een product van Zuidelijke teeltkeuze geworden, en kan men uit de deugden van deze late „Germanen" in het Zuiden geen conclusie trekken ten opzichte van de huidige Noord-Europeanen.

Ook de teelt in een gekultiveerde omgeving — niet te verwisselen met een gekultiveerde teelt — brengt haar bijzondere

selectie met zich: meestal tengevolge der arbeidsverdeeling een veel grooter verscheidenheid tusschen hooge en lage teelt, d.w.z. een grooter rijkdom van keuze. Vooral de eerste stappen op dezen weg moeten op de oorspronkelijke hooge lagen der oude kultuurvolken een geweldigen selectieven invloed hebben uitgeoefend, dien de barbaarsche stammen, die later in hun plaats traden, moeilijk konden inhalen, en dien zij misschien nooit inhaalden, waar zich zulke hoog gekultiveerde oudere Zuidelijke elementen naast hen konden blijven doorzetten. Het is uit de geschiedenis der volksverhuizing overbekend, hoe vele onvoorbereide Germaansche stammen in deze kultureele selectie aan welke zij te laat onderworpen werden, het onderspit hebben moeten delven: Oost-Gothen, Vandalen, enz.

Betrekkelijk laat begint die opbloei van de Noord-Europeesche volksgroepen in hun eigen landstreken, die dan een soort van overheersching van het pure Noordsche ras over de geheele wereld ten gevolge heeft gehad. Zeer zeker zijn zij de voornaamste dragers geweest van de moderne natuurwetenschap, techniek en kolonisatie, die deze laatste phase der ontwikkeling inluidde, en die in een nieuwen vorm, zoozeer aan hun oude neigingen van nomadiseerende veroveraars en uitbuiters van vreemd kultuurgoed tegemoet kwam. Toch geldt deze overheersching slechts ten opzichte van deze allerlaatste periode. Gedurende het veel langer en moeilijker tijdperk van voorbereiding, waarin de geestelijke en sociale voorwaarden tot deze ontwikkeling verworven werden, stonden de Noorderlingen nog achter bij de bewoners van het Zuiden van ons werelddeel. D.w.z. ook tot de moderne techniek werd nog in het Zuiden de grondslag gelegd, terwijl den Noorderlingen, zooals van zooveel kultuurschatten, betrekkelijk gemakkelijk de oogst in den schoot viel. Daaruit zou dan o.a. weer volgen, dat b.v. ook die overwinning op het Noordsche landschap, waarop Noorderlingen in velerlei vormen — ook ten onzent — zoo prat gaan, eigenlijk geen noemenswaardige selectieve werking kan hebben uitgeoefend. Dit blijkt vooral uit de enorme toename der bevolking, die gedurende die laatste phase en wel juist in het Noorden plaats vond, d.w.z. daaruit, dat deze ontwikkeling geen offers kostte, wat een strengere selectie en daarmee een positieven invloed op de vorming van het ras uitsloot. Dat echter onze hedendaagsche technische uitrusting nog iets van die oorspronkelijk harde eischen van een Noordsche natuur tot uiting zou laten komen, lijkt vrijwel uitgesloten.

Dit laatste heeft men ook van de zijde der aanhangers der rassenleer ingezien, en men heeft er een reden te meer in gevonden, het langzamerhand weer opkomen van een lagerstaand, donkerder menschensoort te vreezen en naar een kunstmatige teeltkeuze te trachten, om de gevolgen te voorkomen. Alsof niet dit gebrek aan een strenge selectie even onverbiddelijk haar gevolgen zou doen gelden op de meest zuivere en onvermengde Noorderlingen zelve! Of moeten wij aannemen, dat het „blonde" het „slappe" uitsluit, dat misschien zelfs de verslapte Noorderling donker wordt?

HOOFDSTUK II

TOEPASSING VAN DE NOORDSCHE GEDACHTE OP HET DUITSCHE VOLK

Om de beteekenis van de Noordsche gedachte dieper te leeren begrijpen, is het noodig ons van de rol bewust te worden, die zij in de huidige Europeesche ontwikkeling speelt. Wij zien dan allereerst, dat zij zich niet alleen voornamelijk in Duitschland ontwikkelde, maar ook dat zij bijna uitsluitend in dat land door een grootere menigte bewust beleden wordt. Om in te zien, dat dit niet toevallig, maar — hoe betreurenswaardig misschien ook — min of meer voor de hand lag, moeten wij zeer in het kort de omstandigheden van ons buurvolk, zoover zij met deze ontwikkeling samenhangen, bedenken.

Reeds in het einde der 18e eeuw zijn de Duitsche denkers begonnen, in tegenstelling b.v. tot de gelijktijdige Fransche, de tot dien algemeen heerschende universalistische en rationalistische beschouwingswijze den rug toe te keeren. Vooral sinds HERDER vinden wij een voorliefde voor het meer onderscheidende, specificeerende beschouwen der menschelijke dingen. Dit leidde o.a. tot een sterk historische zienswijze, voor welke de karakteristieke soorten, de stammen, zoover zij de ontwikkeling het duidelijkst kenteekenen, een belangrijke plaats moesten innemen. Door de romantiek werden de middeleeuwen en met deze het oude Germanendom, Nibelungen en Heidendom weer opgegraven, ten tijde dat zich in West-Europa de moderne „natie" ontwikkelde. Gedurende de geheele negentiende eeuw heeft het historisch onderscheidende denken tezamen met en in strijd met het Duitsche idealisme, dat op deze onderscheidingen een universeele maatstaf van waardeeringen trachtte toe te passen, het eigenlijke Duitsche geestesleven ondermijnd. Het romantisch idealisme mondde ten slotte uit in de algemeene Europeesche voorstellingen van „vooruitgang". Met het historisch optimisme van HEGEL won de Duitsche zienswijze een beslissenden invloed op het algemeen Europeesch denken. De weg stond open voor de systemen van positieve verklaring der menschelijke ontwikkeling.

Een dergelijk systeem in de stoffelijke erfelijkheid, in de ontwikkeling der rassen, te zoeken, werd door de moderne biologie mogelijk, die van Engeland uitgegaan, spoedig in Duitschland wortel schoot. Bekend zijn de radicale vormen in welke het modern materialisme gedurende de negentiende eeuw in Duitschland zijn doorgedrongen. De oude heidensche voorliefde van een nooit geheel „gekerstend" volk voor het „wesensmässige" boven de voortbrengselen van den geest, kwam in eigenaardige wijze aan dit natuurwetenschappelijk materialisme tegemoet. Nadat een genetisch samenhangende verklaring der ontwikkeling der menschelijke soorten uit elkander door de leer van teeltkeuze en selectie was mogelijk geworden, was het wel haast onvermijdelijk, dat er naast een historisch materialisme ook een eenzijdig biologisch monisme naar verklaring en classificatie der menschelijke ontwikkeling zou trachten. Deed de idee der evolutie deze systemen eenzijdig ten gunste van heden en toekomst, van den modernen mensch getuigen, het later met het beter verwisselen, in Duitschland voegde zich daar een krampachtig en onbevredigd nationalisme aan toe, ze even eenzijdig ten gunste van het „eigene" in tegenstelling tot het „vreemde" te laten spreken. Gedurende de geheele 19e eeuw nog hebben in dit opzicht geestelijke en taalkundige onderscheidingen overheerscht. Nog heden spreekt men veelal van „arisch", waar men „Noordsch" bedoelt. Toch konden zich op den duur de traditioneele onderscheidingen, begrippen als Germanen, Slaven, om niet te spreken van Romanen, niet handhaven tegen de meer exacte samenvattingen der nieuwere anthropologie. Men ontdekte, dat de talen al te vaak werden overgenomen. In de plaats van begrippen als volk en natie, traden steeds meer die van de rassen, de erfelijke soorten.

Nergens was de typisch West-Europeesche vorm van samenleving, de natie, het resultaat van langdurige gemeenschap en samensmelting van kultuur en belangen binnen de grenzen van verouderde vorstelijke macht, zoo weinig volkomen geworden als in Duitschland. Toen de meeste omliggende volken reeds lang in nationale vormen tot vaster eenheden van politiek en sociaal leven waren geworden, waren de Duitsche volken nog zoekende naar het kenmerk van hun nationale saamhoorigheid. En toen er eindelijk in 1871 een zekere eenheid tot stand was gekomen, waren zich niet slechts andere criteria van saamhoorigheid reeds in het volksbesef gaan vormen, maar was deze jonge eenheid ook weinig bevredigend, gezien de zware

eischen die weldra aan haar werden gesteld. Het meest in het oog vallende kenmerk van volkssamenhang, de taal, stemde niet overeen met de politieke grenzen, nergens bestonden zoo intensieve betrekkingen tot verschillende buurvolken en nergens werd daarom zoo in het vage maar tegelijk zoo bewust, naar een dieper en duidelijker kenmerk van saamhoorigheid verlangd. De Noordsche rasgedachte, toen nog in populairen vorm de Germaansche gedachte, moest op het eerste gezicht juist voor het Duitsche volk veel verlokkelijks hebben. Het z.g. Pangermanisme hield geen stand aan de grenzen, vereenigde met volken waaraan men zich vagelijk verwant gevoelde, en die men, geheel buiten de politieke organisatie om, tengevolge van den schijnbaren en uiterlijken bloei van Noord-Europa in die dagen, samen met zichzelve, als menschelijk superieur beschouwde. De mogelijkheid van een wijde expansie, soms imperialistisch Duitsch, even vaak echter ook sentimenteel en zelfs anti-nationaal-Duitsch getint, een expansie waartoe overigens voor dit volk zoo weinig gelegenheid bestond, scheen zich te openen.

De katastrophe van 1918 heeft deze strekking bevorderd. De troepen van gekleurd ras, die in den oorlog door de Entente tegen Duitschland in het veld werden gebracht, en in nog hooger mate de bezetting van het Rijnland mede door zwarte soldaten, hebben er toe bijgedragen het rasgevoel in Duitschland algemeener te maken, en aan vreemd ras een zekere bittere bijsmaak te verleenen. Nog heden worden als afschrikkend voorbeeld soms foto's van die weinige bastaards vertoond, die als vrucht van het verkeer tusschen blonde Rijnlandsche meisjes en zwarte vijanden zijn overgebleven. Duitschland zelf daarentegen beschikte over geen gekleurde hulptroepen, had van kleurlingen niets te verwachten en bezat geen koloniën meer die het konden nopen, tot volken van geheel vreemd ras in vriendelijke verhouding te treden.

Ook anthropologisch gezien was Duitschland zelf voor een Noordsche rassentheorie het gegeven terrein. Het toenemend bewustzijn (Broca contra Virchow) dat het volk zelf niet van zuiver Noordschen of Germaanschen oorsprong was, kon daaraan niets veranderen, integendeel. Weliswaar kon deze leer slechts post vatten in een volk, waar het voorgetrokken ras in voldoende mate vertegenwoordigd was, om er zich met eenigen schijn van recht op de ware of vermeende eigenschappen van dit ras als op nationale deugden te kunnen beroepen. In de

meer volledig Noordsche landen echter, was het Noordsche vraagstuk niet zoozeer een probleem, lokte het te weinig ten strijde, was het met de vaststelling van eigen Noordschen aard te snel afgedaan. In Engeland en Holland zou er slechts aanleiding tot een rassenvraagstuk kunnen bestaan ten gevolge van de verhouding tot geheel vreemde rassen in de koloniën, wat wederom als probleem te zeer van zelf spreekt en te eenvoudig is, bovendien eerder de fijnere verschillen binnen Europa over het hoofd laat zien.

Wat het rassenvraagstuk juist voor Duitschland zoo aanlokkelijk maakte, was het ordenen en waardeeren binnen het eigen volk en dan juist die vele kleine en preciese arbeid die hier te doen was in het fijnere onderscheiden tusschen dicht bij elkaar staande groepen. Het was, niettegenstaande alle mengingen, het Noordsche ras, dat door zijn sterk aandeel aan de samenstelling van de Duitsche bevolking, dit volk het duidelijkst van de oude tegenstanders in het Zuiden, Oosten en Westen hielp onderscheiden, het daarentegen verbond met de bevriende volken van Scandinavië en Nederland en zelfs met de in Duitschland, ondanks den oorlog, meest in aanzien gebleven Engelschen. Aan den anderen kant vroegen de diepe tegenstellingen, die in het volk zelf na de revolutie van 1918 waren zichtbaar geworden, naar een meer absolute verklaring. Ook hier bood de rassenleer de mogelijkheid de minder op prijs gestelde volksgenooten met de lager gewaardeerde raselementen gelijk te stellen. Men vergat, dat hiermede tevens het eenige werkelijke kenmerk van nationale saamhoorigheid (dat men, buiten alle rassiale en politieke verhaspelingen om, wonderbaarlijker wijze nog werkelijk bezat) dat van taal en kultuur, waarop dit zeer gemengde volk nog meer dan anderen was aangewezen, te niet gedaan werd. Juist het mengsel, dat Duitschland vormt — gelegen als het is, in het midden van Europa — moest het voorbestemmen, in tijden van verzwakking van het geestelijk besef en gemeenschapsgevoel, tot het theoretische slagveld der rassen te worden.

Toch is dit alles pas na den wereldoorlog in zoo scherpe vormen tot uiting gekomen. Nog tien jaren langer heeft het geduurd eer het de vrienden van de Noordsche gedachte, dank zij hun populairen aanhang heeft mogen gelukken, al die andere tegengestelde stroomingen in hun land, het Duitsche universalisme van verschillend stempel, de oude voorliefde voor het Zuiden en voor de antieke, de zeer Germaansche zelfcritiek, in het openbaar

te overstemmen. Om deze reden mogen wij de bijna *uitsluitende* heerschappij van een al te grof rasbesef typisch onduitsch noemen: dit ondanks het feit, dat het in de vormen, waarin wij het kennen, alleen in Duitschland kon ontstaan.

Houston Steward Chamberlain, Engelschman van geboorte, Duitscher naar opvoeding en keuze, en gevormd in de school van het romantisch Germaniseerende Bayreuth van den ouden Wagner, was de eerste die nog in het einde der vorige eeuw de Germaansch-Arische gedachte, dus de oudere vorm van de Noordsche gedachte, op min of meer populaire wijze in het openbaar naar voren had gebracht. Overeenkomstig het karakter van dien tijd, was zijn idee van Germaansche superioriteit weliswaar meer imperialistisch bedoeld, maar toch nog meer geestelijk, minder natuurwetenschappelijk gedacht, dan later het geval zou worden.

In hooger beschaafde kringen in Duitschland heeft men dergelijke opvattingen nooit zeer ernstig genomen. In het begin der 20ste eeuw had de Duitsche wetenschap met het uitgesproken materialisme ook alle overdrijving van de beteekenis der erfelijke raseigenschappen reeds laten varen. Klinkt er zelfs in Nietzsche hier en daar — zij het ook niet zonder den bijsmaak van bewuste fantasie en cynisme — iets door van speculatie met de ontwikkeling en zelfs met de teelt van nieuwe ons nog onbekende soorten, met den „übermensch" en de „blonde Bestie", juist deze zijde van den grooten philosooph en menschenkenner vond al spoedig geen ernstige weerklank meer. Men begon de natuurwetenschappelijke ontdekkingen critischer te zien. Meer dan ooit neigde men er toe vrije geestelijke normen te ontwerpen. Het evenwicht tusschen de waarden die men hechtte aan de stoffelijke en de geestelijke wetten, had zich weer hersteld en neigde eerder ten gunste van de laatsten over te slaan. De rassenleer gold niet langer als interessant; bijna voor overwonnen. Maar wie zoo dacht, had buiten den achteraan komenden invloed der populaire wetenschap en van het half beschaafde volk gerekend, die altijd pas uit geestelijke stroomingen politieke macht vormen.

Hans Günther was de eerste die — zij het ook aanvankelijk op nog zoo voorzichtige wijze — uitgaande van de gedachte van de Noordsche superioriteit, de raselementen van het Duitsche

volk in populairen vorm, maar op de basis van ernstige waarneming, volgens een eenvoudige indeeling, systematisch beschreef. Zooals steeds vinden wij ook hier een grond van waarheid. De fouten liggen in de overdreven waarde die men aan de raskenmerken „überhaupt" hecht, en aan de eenzijdige waardeeringen die men er aan ontleent. GÜNTHER heeft er o.a. toe bijgedragen het juiste inzicht in den, slechts zeer gedeeltelijk Noordschen of Germaanschen oorsprong van het Duitsche volk te verspreiden. Zooals wij nader zullen zien, heeft dit op zichzelf juiste inzicht, door de waarde die men er aan toekent, niet ten goede gewerkt. De invloed van GÜNTHERS „Rassenkunde des deutschen Volkes" was enorm. Vele soortgelijke, meest subjectiever en fantastischer boeken van hemzelf en anderen, zijn hierop gevolgd. De rassenkunde bevond zich van nu af in handen van mannen, die als personen in het Duitsche geestesleven zoo min als in de eigenlijke wetenschap een rol spelen.

De door GÜNTHER gegeven indeelingen hebben zich in breede lagen van het Duitsche volk doorgezet. Hij onderscheidt hoofdzakelijk vier groepen: ten eerste het Noordsche ras (de eigenlijke Germanen), dat vooral in het Noorden van Duitschland en in de hoogere klassen in zuiverder vorm voorkomt, en dat hier nu naar gedaante en gezichtsvorm aan de hand van zeer veel fotografisch materiaal nader wordt omschreven en wel naar de beeltenis van den fatsoenlijken blonden man met open blik, tamelijk rechte, licht naar voren springende neus en een meest nog al zakelijke, intellectueele of militaire uitdrukking; men zou ook kunnen zeggen het gentlemantype. Ten tweede: het z.g. „Ostische ras", dat naar zijn voornaamste verspreidingsgebied en -kenmerken het meest herinnert aan wat vroeger wel het „Alpine" ras genoemd werd, en dat meer naar het Zuiden, maar vooral ook in het Oosten wordt aangetroffen: donkerder, kleiner van stuk, kort en breed van gestalte, schedel en gezicht; men zou het boersch kunnen noemen: eenigszins gedrukt van uitdrukking, rondachtig en plomp van gezichtsvormen en beweging. Ten derde, het z.g. „Westische" ras, het meest overeenstemmend met het mediterrane ras van een vroegere generatie, slank van lichaamsbouw en gezicht en lang van schedel, zooals het Noordsche ras, maar kleiner van stuk, bewegelijker en donkerder, dat hoofdzakelijk in het Zuiden en Westen van Europa voorkomt en dus in hoofdzaak buiten de Duitsche sfeer valt, en ten vierde: het „Dinarische" ras, dat oorspronkelijk in

de landen langs de Oostkust van de Adriatische Zee, van den Balkan tot in Zuid-Duitschland verspreid is, en ons beschreven wordt als weer groot van gestalte, maar van korter, stijler schedelbouw, harder en ruwer van beenderen en gezichtsuitdrukking dan de Noorderlingen, met veelal gebogen neus.

Terwijl aan elk van deze rassen een streek wordt toegeschreven, waar het min of meer zuiver voorkomt, waaruit het misschien zelfs afstamt, zouden zij van daaruit als het ware hun elementen hebben uitgestrooid, die elkaar in de overgangsgebieden in verschillende lagen overdekken of zich met elkaar kruisten. Hoewel in het Noorden van Duitschland tamelijk zuiver Germaansche streken gelegen zijn, is het overige Duitschland volgens GÜNTHER e.a. daarentegen een typisch meng- en overgangsland, zij het ook met een overwegenden Noordschen inslag. Natuurlijk vormen de groote steden overal plaatsen van menging.

Naast de vier genoemde hoofdtypen werden dan later nog enkele groepen afgescheiden, die op het eerste gezicht eerder den indruk van kruisingen maken, n.l. het Oost-Baltische ras, dat op het „Ostische" lijkt, maar grooter en grover van bouw, Noordelijk van het laatste thuis is en vooral het Noord-Oosten van Duitschland inneemt, en het „Ost-Fälische" ras, een verbreeding en vergroving van het Noordsche ras, dat men voor een kruising van dit laatste met het voornoemde zou kunnen houden, en dat dan ook in de grensgebieden tusschen beide het meest voorkomt.

Steeds meer neigt men er toe deze verschillende rassen voor oorspronkelijk gescheiden te houden en hun oorsprong in verschillende der groote oerrassen te zoeken. Zoo wordt volgens de officieele opvatting der Duitsche leerboeken, het Noordsche ras van het z.g. Cromagnon-Aurignac-type afgeleid, dat als een latere, hooger ontwikkelde laag, b.v. de Neanderthalers en het Fürfoozras zou hebben opgevolgd, in welke laatsten men dan eerder geneigd is, de voorouders van het „Ostische" ras te zien.

De geestelijke eigenschappen die aan al deze rassen moeten worden toegeschreven, worden minder scherp omlijnd. In latere boeken hebben GÜNTHER, KLAUS e.a. ze nader uitgewerkt. Wat het Noordsche ras betreft, stemt de voorstelling die ons omtrent zijn zielseigenschappen gegeven wordt, ongeveer overeen met de algemeene, misschien in beginsel niet onjuiste, maar toch oncritische en geïdealiseerde voorstelling, die men zich ook

ten onzent wel van den Noorderling in tegenstelling tot den Zuiderling pleegt te maken: zij het nu, dat men zich hem als Engelschman tegenover den Franschman, als Scandinaviër tegenover den Italiaan, als Friesch tegenover den Limburger, als Vlaam tegenover den Waal wenscht voor te stellen: rustig, terughoudend, nadenkend, eerlijk, niet wreed, Echter is men tevens verder gegaan, is men in den Noorderling steeds meer den zuiveren, kloekmoedigen, ook wel weer den intellectueelen, geestelijken en dan weer den eigenlijk actieven en origineelen, den uitsluitend scheppenden mensch gaan zien. KLAUS geeft hem als den innerlijk altijd eenzamen, die daardoor altijd vrij en op een afstand tegenover de wereld staat, als den mensch die zijn omgeving naar zichzelf vormen en aan zich aanpassen wil, die nooit zooals anderen in haar vastgegroeid en op haar neergedrukt zit.

Men heeft daar weer eigenschappen aan toegevoegd, die in het tegenwoordige Duitschland bijzonder in eere gehouden worden: moed, offervaardigheid, een z.g. „Draufgängertum", zooals het genoemd wordt, eigenschappen die men ook aan het „Westische" ras niet in die mate toekent; al geeft men een gelijke, soms zelfs meerdere mate van intelligentie van dit laatste ras toe — wordt hieraan toch minder waarde gehecht. De vele koppen van groote mannen, niet alleen uit het Duitsche, maar uit het geheele Europeesche verleden, die wij in de nieuwe Duitsche boeken over het rassenvraagstuk vinden afgebeeld, worden bijna steeds als Noordsch of toch in hoofdzaak Noordsch gekenteekend. Wij vinden deze o.a. bij voorkeur ontleend aan den militairen adel van Pruisen, Engeland en de Italiaansche Renaissance, terwijl wij iets minder zuiver typen in de Napoleontische veldheeren ontmoeten. De geesteshelden van het verleden schijnen iets minder gemakkelijk in dit systeem te passen. Als niet ongunstige bijmenging wordt nog het meest het Dinarische ras toegelaten, dat men zich het best kan voorstellen naar het type van den Duitsch-sprekenden bewoner van de Oostelijke Alpen of van den man uit het volk in Beieren, en dat, hoewel eenvoudiger van geest dan de Noorderlingen, toch in hooge mate in Duitschland in de gunst staat. Eigenaardiger wijze wordt b.v. GOETHE veelal als Noordsch-Dinarisch aangeduid. Men kan ook zeggen: het Dinarische vertegenwoordigt voor het burgerlijk gevoel dat tintje uitheemschheid en interessantheid, dat als niet on-Duitsch nog juist wordt

toegelaten en daarom als bijzonder kenteekenend en interessant geldt.

Veelal wordt getracht de begrippen „Noordsch" en „adellijk" te identificeeren. Men denkt daarbij niet in de eerste plaats aan den officieelen Duitschen adel, wel echter ziet men in dezen, zoover hij van zuiver bloed bleef, een voorbeeld bij uitnemendheid van paring binnen de kaste en een overeenkomstige gepriviligeerde plaats te midden der overigen: een voorbeeld, waarop men gaarne steunt. Wij vinden voor dezen toestand inderdaad nog een min of meer zuiver voorbeeld in de Noord-Oostelijke deelen van Duitschland, die — hoewel het vermeende oorspronkelijke stamland van het Noordsche ras, door dit verlaten en door uit het Oosten komende volken bezet — pas in later tijden door Duitsche ridderschappen heroverd werden: namelijk in de verhouding van den Duitschen grondbezitter tevens tot heden toe een soort officierskaste en de tot voor kort nog hoorige boeren van veelal Poolsch-Slavische herkomst. Onder deze laatsten hebben wij vooral het „Ostische" ras te zoeken, dat voor de Noordsche theorie eigenlijk alleen de kwalijke rol van het lage, bekrompene en egoïstische speelt. Te weinig onderscheid wordt hierbij gemaakt, tusschen de werkelijke raseigenschappen van zekere volksdeelen en hun tegenwoordige kwaliteiten. Wie zegt ons b.v., dat deze laatsten niet het product vormen van een zeer recenten socialen druk, een overschot, gevormd naar de weinige mogelijkheden die hun landheeren hen open lieten: misschien een waarschuwend voorbeeld voor wat een nieuwe Noordsche adel ook uit West-Duitschland zou wenschen te maken!

Bij het uitwerken van de raseigenschappen is men veel verder gegaan dan het onderscheiden van zekere lichamelijke en geestelijke kenmerken. Men heeft een algemeene stijl der rassen ontdekt, die op alle gebieden tot uiting zou komen. Men heeft van Noordsche landschappen of landschapsvoorstellingen gesproken: dat zijn landschappen, die den Noorderling weldadig aandoen of schilderijen, die zijn blik op het landschap weergeven. Deze voorstellingen die meest van een zekere romantisch-sombere verlatenheid getuigen, ook het Rembrandteske landschap b.v., worden dan tegenover het zonnige, meer klassiek gevormde, heroïsche landschap van het Zuiden geplaatst. Daarbij bevindt men zich op het vooral door Nederduitschers gevolgde spoor van den „Rembrandtdeutschen" een meer particularistische

Noordsche strooming, die vooral met Holland en Vlaanderen aanraking zoekt. Op soortgelijke wijze heeft men de bouwstijlen in Noordsche en Zuidelijke invloedssferen ingedeeld, waarbij natuurlijk de slanke en vergeestelijkte Gothiek — hoewel van Franschen oorsprong — de voorkeur geniet. Over het geheel kan men zeggen, dat deze Noordsche stijl anti-klassiek is.

Als typisch voor de mentaliteit der rassen heeft men o.a. ook op de vormen van het lachen gewezen: tegenover den open lach van den Noorderling zou een meer speelsche, verholen glimlach op „Westische" herkomst, een meer benepen, grijnsachtige vertrekking van het gelaat daarentegen, op Ostisch bloed wijzen. Aan het „Ostische" ras wordt in het algemeen een voorliefde voor het aardsche, stoffelijke, zinnelijke toegeschreven; men ziet dit ras in een zekere zelfbehaaglijke breede rust gedompeld, daarentegen wordt voor het Noordsche ras eigenlijk op alle idealisme aanspraak gemaakt; de intelligentie der andere rassen krijgt eerder den bijsmaak van intellectualisme zooal niet van sluwheid.

Verder nog is men gegaan bij de verklaring van het verleden. In geschriften die waarschijnlijk als bespotting bedoeld waren, maar die toch een tijdlang ernstig genomen werden, trachtte men in Noord-Duitsche landschappen, namelijk in Mecklenburg, het oorspronkelijke paradijs te zien, waaruit de menschheid zou zijn verdreven, wat men door pseudo-linguïstische vergelijkingen van Noord-Duitsche landschapsnamen met bijbelsche woorden wilde bewijzen! De Hollander Herman Wirth bouwde een nieuwe, op rassiale gegevens steunende philosophie der geschiedenis op, een oer-ontwikkeling uit tot dusver onbekende kultuurphasen van Noordsch karakter. De bekende Oeralinda-kroniek, waarop hij een goed deel van zijn theorieën baseerde, als op een oeroud getuigenis, bleek spoedig een tamelijk jong geschrift te zijn, welbekend uit de Friesche letterkunde. Zelfs heeft men uit het ontbreken van stoffelijke sporen het etherisch karakter van een desondanks aangenomen oeroude Germaansche kultuur willen afleiden.

Behalve met een materialistisch monisme kan deze leer ook in verbinding met een extreem spiritualistische zienswijze voorkomen. Vooral in de lengte van den schedel wordt dan het kenmerk van een hooger incarnatie gezien. Het kwam voor, dat jongelui, om zich over een schrijver of schilder een oordeel te vormen, zich niet diens werk, maar een portret lieten voorleggen, het uit-

drukkingsvolste en-face-portret echter dat men hen voorhield, onbevredigd ter zijde legden: slechts aan het profiel immers konden zij de lengte van den schedel afmeten!

Ondanks alle dwaasheden waarin de Noordsche rassenleer ontaard is, en ondanks alle critiek, die men op de ten grondslag liggende beginselen kan uitoefenen, is toch de beschrijvende rassenkunde van het Duitsche volk, zooals reeds aangeduid, niet geheel zonder verdienste geweest. Op een aantal feitelijke waarheden en juiste waarnemingen berustend, had haar popularisatie tot het verspreiden van een scherper onderscheidingsvermogen bij het waarnemen van menschen kunnen bijdragen. Zij had de aandacht kunnen vestigen op zekere soortelijke kwaliteiten, die wellicht te zeer in vergetelheid waren geraakt. Zij had dezen gunstigen invloed misschien kunnen uitoefenen, wanneer zij er zich toe beperkt had zekere algemeene typen in hun relatieve beteekenis zakelijk te beschrijven. Ten gevolge van een matelooze overdrijving echter van de beteekenis van de fijnere soortelijke onderscheidingen, en van een volkomen éénzijdige waardeering der verschillende soorten, heeft zij niet alleen op dwaze dwaalwegen geleid, maar heeft zij vooral het in Duitschland sterk ontwikkelde gevoel voor de menschelijke substantie, overal waar zij vat kon krijgen, grof en nauw gemaakt. Zij heeft n.l. het individueele oordeel en niet minder het gevoel voor het individueele verschijnsel ondermijnd.

De rassenleer werkte paedagogisch ongunstig op de ontwikkeling van het individueele gevoel, doordat zij van het individu te weinig eischt, n.l. alleen maar een bepaalde voortplanting. De richtlijn die zij daarbij voorschreef, was al te gemakkelijk in het oog te vatten: naar een aantal eenvoudige uiterlijke kenmerken, gegeven als kenmerk van een zeer groot aantal menschen, meetbaar en leerbaar. Aan deze vastliggende gegevens viel niets te keuren en te scheppen en geen hooger soort van waardeering behoefde te worden aangekweekt, geen levende veranderlijke smaak, geen vrije keuze werd van den enkeling gevergd. Een zeker soortelijk zelfbewustzijn kan nuttig zijn om geheel ongewenschte, al te veel lager of al te ver afstaande, ongezonde of abnormale elementen uit te sluiten. Als minimale voorwaarde kan het dan den grondslag vormen voor een eenzijdige maar des te hoogere teelt, en een waardeering der kleine maar des te fijnere verschillen in de hand werken. Op zichzelf echter

omvatten de kenmerken, die een groote groep omschrijven: blond haar en een lange schedel b.v., nooit het schoone, goede, wijze, nooit het individueel-zeldzame en bijzondere. Het zijn vooral in Noord-Europa evenzeer de kenteekenen van den Noordschen boerenknecht als van den Noordschen edelman, en in het geheel geen adelspraedicaten. De praktijk toont aan, dat b.v. de kenmerken die een schoon gezicht uitmaken in het geheel niet onder rassiale begrippen te vangen zijn. Zij zijn veeleer altijd van bijzondere combinaties en afwijkende trekken afhankelijk: d.w.z. de rassen vormen horizontale, ruimtelijk naast elkander liggende eenheden, geen verticale, boven elkaar staande. Ware dit anders, men zou het waarlijk wel duizend jaar vroeger hebben ontdekt.

Wanneer nu echter, zooals in de Duitsche jeugd geschiedde, het gevoel voor de soortelijke kwaliteiten meer inhoudt dan de eisch van een zeker minimum, wanneer het tot hoogste en eenige voorwaarde wordt, en boven het gevoel voor de onderscheidende verschillen tusschen de bijzondere leden van het eigen soort gaat overwegen, wanneer het geheele soort als het ware geheiligd wordt en men daar binnen nauwelijks meer durft onderscheiden en afkeuren, dan werkt dit soortelijk gevoel afstompend op de individueele keuze, ont-individualiseerend en nivelleerend binnen het eigen soort, en *ontstaat de kudde.*

Katastrophaler is de uitwerking, wanneer zich het rassen-idealisme niet neerlegt bij de algemeene soortelijke kenmerken, en niet alleen naar een zoo groot mogelijke zuiverheid van het soort — maar veeleer naar een uiterste van deze van nature altijd gematigde kenmerken tracht. Het uiterste van een soort of type, is het uiterste van een doorsnee en het uiterste van een doorsnee is een tegenstrijdigheid. Het uiterste echter van een aantal kenmerken, die een doorsnee op zeer normale wijze kenteekenen, is een hypertrophie, in het geval van het Noordsche ras een Albino, met geheel witte huid, strooblonde, uitgebleekte haren en een abnormaal lange, smalle schedel, een homunculus, met waarschijnlijk dito abstracte, koele en rustelooze mentaliteit, een zeer veel gevaarlijker ontaarding, een zeer veel éénzijdiger kunstproduct, dan welk mengsel ook. Evenzeer als deze altijd voorkomende abnormale spelingen der natuur, waren ook de extreme rassectariërs zelf gewoonlijk typisch gedegeneerden, gezien naar de meest gewone maatstaven van menschelijke gezondheid naar lijf en leden.

Al dergelijke zienswijzen vormen de consequentie van het meten naar één maatstaf, wat te gevaarlijker is, wanneer het zich in stee van op een nooit bereikbare moreele of andere geestelijk eenzijdige norm — die daarnaast voor alle mogelijke afwijkingen plaats laat — op het geheel der aangeboren menschelijke eigenschappen richt. Het is daarom, dat de meest psychologische schrijvers der rassentheorie, die hun type het meest precies wisten te omlijnen, het gevaarlijkst waren. Zij lieten de geringste ruimte over voor een waardeering van het individueele, doordat zij hun ideale type zoo nauwkeurig bepaalden, dat het zelfs de plaats van een individu begon in te nemen. D.w.z. dit geconstrueerde, uit soortelijke qualiteiten afgelezen type werd als voorbeeld opgesteld om er de waarde van het werkelijke, altijd spontane en onberekenbare individu uitsluitend en in al zijn eigenschappen aan te meten. In plaats van basis, werd hier het ras tot top der pyramide. Een verticale scala van waardeeringen tot in de kleinste details doordringend, nam de plaats in van het gevoel voor het altijd horizontale naast-elkander der individuën. Naast de mate van ontwikkeling van de op één doel gerichte eigenschappen, werden dan alle afwijkingen naar links en rechts onverschillig of zelfs uit den booze. Volgens deze leer kan ook de hoogste enkeling niet anders zijn, dan het verhoogde prototype van de soort, de soort slechts de vertroebeling van het prototype; het eene ligt in het andere opgesloten en wordt er door bepaald: een oude philosophische tendentie, die wij tot PLATO toe kunnen nagaan en die heden in Duitschland slechts een nieuwe natuurwetenschappelijk-populair-nationalen vorm aannam. In werkelijkheid berusten alle individueele waarden op zijdelingsche qualiteiten, alle individueele waardeeringen op persoonlijke, van elkaar afwijkende maatstaven, of, beter, het gevoel voor de individueele werkelijkheid berust op het ontbreken van elke vooropgezette algeheele norm.

Misvattingen van de genoemde soort zijn bij de toepassing van de Noordsche gedachte op Duitschland te meer te vreezen, zoo ver het hier gaat om onderscheidingen tusschen zeer dicht bijeen staande soorten, die in tallooze kruisingen sinds lang in elkaar overgingen en in alle mengvormen voorkomen. Want hoe dichter de soorten, die men onderscheidt, bij elkaar staan, des te grooter is het gevaar, dat niet elk dezer soorten naar eigen maatstaf gemeten wordt, maar dat het geïdealiseerde type van het voorgetrokken ras ook de anderen als voorbeeld wordt voor-

gehouden. En hoe meer de rassen die men onderscheidt op het geprivilegieerde ras gelijken, hoe meer zij er mee gekruist zijn en gradueerbare tusschenvormen voorkomen, des te grooter is het gevaar, dat de eigenschappen der oorspronkelijk naast elkander staande soorten de plaats van individueele deugden en ondeugden gaan innemen.

Onder zoo dicht bijeen staande soorten, als die, welke het Duitsche volk samenstellen, overwegen voor ons natuurlijk gevoel de individueele eigenschappen der leden van elk dier soorten verre de beteekenis van de soortelijke verschillen. D.w.z. er is nauwelijks een waardemaatstaf van intellectueele, aesthetische of moreele natuur denkbaar, volgens welke niet vele individueele leden van het „Ostische" ras hooger zullen staan, dan zulke van het „Nordische" ras, om van alle mengselen in het geheel niet te spreken, waarbij de meest heterogene eigenschappen wild dooreen loopen: de donkerste haren kunnen boven de blauwste oogen prijken en uit den kortsten schedel kunnen de meest Noordsche gedachten voortkomen, al moge dan de waarschijnlijkheid dat dit geschiedt iets geringer zijn dan in geval van een langen schedel. Dit beteekent, dat de individuen als zoodanig zich verregaand aan de waardeerbaarheid naar meer genuanceerde raskenmerken onttrekken.

Niet minder nadeelig dan de invloed der soortelijke hierachie op het persoonlijk onderscheidingsvermogen binnen de soort werkte, werkte zij ook op het gevoel en de verhouding tegenover het afwijkende als zoodanig. Natuurlijk kan zich een enkeling altijd betrekkelijk ongestraft aan de eenzijdige voorkeur voor eigen ras overgeven. Wanneer echter in een geheel volk het gevoel voor het eigen soort, de eigen doorsnee, het gevoel voor de individueel hoogere leden van een verwant soort gaat verstikken, dan werkt dit vernauwend op het geestesleven van zulk een volk. Evenzeer als de onverschillige of zwakke eigenschappen van het eigen soort geheiligd worden, even zeer worden de nobele trekken van het afwijkende soort verontachtzaamd. De basis van waardeering wordt daarbij des te smaller, naarmate de veroordeelde soorten dichter bij het verkozen soort staan. Over al het edele en schoone van den meer zuidelijken mensch b.v. loopt men heen, bevangen door dien blinden eigenwaan. Voor alle zachtere, matigende eigenschappen van zulk een misschien iets minder krijgshaftigen en intellectueelen stam, bestaat weldra geen gevoel meer. En zoover de afwijkende elementen van den

voorgetrokken stam afhankelijk zijn, worden zij in hun eigen ontwikkelingsmogelijkheden gefnuikt, en zien zij zich tegenover normen geplaatst waaraan zij toch niet kunnen voldoen.

Slechts wanneer men in alle deugden, waaraan men waarde hecht, de eigenschappen van een bepaald ras ziet, zou men den mensch naar de mate van zuiverheid dier raskenmerken mogen beoordeelen. Dit zou dan wel een geheel anti-individualistische, maar geen zinlooze zienswijze zijn. Wij wezen er echter reeds op, dat deze gelijkstelling zich in tegenspraak bevindt met de feiten, dat ook het Noordsche ras zijn heiligen en zijn misdadigers heeft, die zich hoe ook, maar zeker niet naar raskenmerken onderscheiden. Niemand staat dan ook werkelijk ernstig op dit standpunt. Wij allen oordeelen in hooge mate naar universeele maatstaven: eerlijkheid, dapperheid enz., die niet het privilege van dit of dat ras zijn, maar waarin hoogstens een ras kan uitmunten, waarin echter nooit al zijn leden meer uitmunten dan alle leden van andere rassen. Wanneer de aanhangers van de Noordsche leer hierover anders dachten, zouden zij niet hun ras met tallooze op zichzelve universeele attributen behoeven te omschrijven. De werkelijke ontwikkeling dezer gedachte is natuurlijk omgekeerd: men geeft de voorkeur aan zekere op zichzelf universeele eigenschappen, waarin men zich sterk voelt, en zoekt de volkomen ontwikkeling hiervan in het eigen ras, in plaats van den moeilijker weg te gaan: deze eigenschappen direct in zichzelf aan te kweeken.

HOOFDSTUK III

DE DUITSCHE RASSENTEELT

Met de omwenteling van het jaar 1933 bereikte de ontwikkeling van de rassengedachte in Duitschland een nieuw stadium. De oorzaken die haar tot algemeene geldigheid brachten, en steeds dieper lieten inwerken, liggen, zooals wij zagen, op politiek gebied. Overeenkomstig de breede volkslagen, die van toen af haar dragers werden, verloor de rassengedachte misschien aan verfijning, won daarentegen, aan intensiteit. De vormen die deze gedachte van nu af ging aannemen, interesseeren ons daarom minder als gedachte-ontwikkeling, dan wel omdat de Noordsche idee in deze vormen tot daden, d.w.z. tot de beginselen van een rassenteelt kon geraken, die ons de practische gevolgen doet kennen.

Vanzelfsprekend was het onmogelijk op directen weg een geleding binnen het Duitsche volk tot stand te brengen, waaraan belangrijke bestanddeelen van dit volk zelf ten offer zouden vallen. HITLER beperkt er zich daarom in „Mein Kampf" toe, de Joden van het Duitsche volk af te scheiden, terwijl hij overigens tot de oudere, anthropologisch minder juiste term van „Ariërs" terugkeerde. Van meer belang echter dan de meer of minder juiste betiteling van de bedoelde erfelijke groepen, en de voorloopige beperking bij de toepassing van de overeenkomstige onderscheidingen, is de wijze, waarop de beteekenis der soorten en hunner kenmerken hier wordt gezien.

Men is de overtuiging vast toegedaan, dat elke vermenging der gegroeide en uitééngegroeide erfelijke soorten, deze tot den ondergang doemt. Niet minder dan in de dierenwereld ziet men verzwakking of zelfs onvruchtbaarheid als gevolg van zulke kruisingen. Het menschelijk geestesleven, alle opvattingen en gezindten, beschouwt men geheel als uitvloeisel van den geërfden aanleg. Aan een als het ware op zichzelf staand stelsel van gedachten en gevoelens hecht men geen geloof. Zoo zegt HITLER: „bepaalde ideeën zijn zelfs aan bepaalde menschen

gebonden. Dit geldt vooral voor zulke ideeën, waarvan de inhoud niet uit exacte wetenschappelijke waarheden, maar uit de wereld van het gevoel voortkomt, of die, zooals men het tegenwoordig zoo mooi en duidelijk pleegt te zeggen, een innerlijke ervaring weergeven. Al deze ideeën, die met een koude logica op zichzelf niets te maken hebben, maar die uitingen van het gevoel en ethische voorstellingen zijn, zien wij geklonken aan het bestaan van de menschen, aan wier geestelijke voorstellings- en scheppings kracht zij hun bestaan te danken hebben. Juist dan echter moeten wij immers in het behoud van die bepaalde rassen en menschen de voorwaarde zien van het behoud dezer ideeën." En dan verder: „alles wat wij tegenwoordig op aarde bewonderen — wetenschap en kunst, techniek en uitvindingen — is slechts het oorspronkelijk product van weinig volkeren en misschien oorspronkelijk van één ras. Van hen hangt ook het voortbestaan van deze geheele kultuur af. Gaan zij te gronde, dan zinkt met hen de schoonheid van deze aarde in het graf." En dan weer: „altijd was de laatste oorzaak van zulk een ondergang, dat men vergat, dat elke kultuur van de menschen afhangt en niet omgekeerd, dat dus, om een bepaalde kultuur te behouden, de haar opbouwende mensch behouden moet blijven. Dit behoud echter staat onder de ijzeren wet der noodzakelijkheid en van het recht van de overwinning van den besten en sterksten." En eindelijk: „de mensch die de wetten van het ras miskent en veracht, doet werkelijk afstand van het geluk dat voor hem scheen weggelegd. Hij verhindert de triumftocht van het beste ras en daarmee ook de voorwaarden van allen menschelijken vooruitgang." Aldus Hitler.

Voorzeker liggen hier de algemeenste en sterkste grondvesten van de nationaal-socialistische opvattingen omtrent de beteekenis der rassen. Niet te ontwapenen, tevens vanzelfsprekend, is die stelling der afhankelijkheid van alle menschelijke dingen van de menschelijke grondstof. Waarop het echter aankomt, is, behalve de maatstaf van onze waardeering van het beste, de vraag, of wij de mogelijkheid bezitten een menschensoort te behouden zoover het dat niet vanzelf doet, en wel juist grootendeels door middel van zijn kultuur en geestesleven, dat immers tot het soort behoort. In de voorstelling een kultuur door het behoud van een menschensoort te willen redden, en niet omgekeerd, ligt de gedachte van de teelt besloten. Echter behoort natuurlijk ook de gedachte van de teelt tot de kultureele uitingen van

de soort, en kan dus een wapen zijn in haar strijd om het bestaan.

Toch bestaat er een principieel verschil tusschen den strijd om het bestaan door teelt, en die door meer vrije krachten. In het eerste geval moet van te voren een blijvende maatstaf worden aangenomen, naar welke een groep zich zelf als eenheid onderscheiden en als zoodanig verder ontwikkelen kan, d.w.z. een rashygiëne in acht nemen wil, of ook, van buitenaf onderscheiden en voortgeleid, d.w.z. gekweekt of geteeld worden kan. In het tweede geval beslissen de losse enkele krachten van oogenblik tot oogenblik, in vrije concurrentie, hoe de ontwikkeling zal verloopen. Gezien het geteelde ras in verhouding tot andere, zal natuurlijk altijd strijd, d.w.z. vrijheid, blijven bestaan. Binnen de groep echter waarop de teelt wordt toegepast, zeggen wij het Duitsche volk, bestaat misschien werkelijk de mogelijkheid één der daar voorkomende ondersoorten, b.v. het Noordsche, naar een vast plan, ten koste van de andere te begunstigen. Zal het Duitsche volk daardoor sterker en beter worden? Zal Duitschland in den strijd om het bestaan tegen anderen sterker dan deze worden door zulk een kunstmatig overwicht van het Noordsche ras, d.w.z. door uitschakeling van de vrije concurrentie zijner krachten, naar een vooropgezette waardeering? Zal de keuze der regeering beter dan hun onderlinge strijd de „beste en sterkste" elementen de „overwinning" doen behalen?

De uitschakeling van den strijd der vrije krachten, beteekent o.a. de uitschakeling van het geestelijk leven, dat toch mede zal moeten beslissen in den strijd om het bestaan. Hoewel HITLER de ideeën van de soort afhankelijk ziet, staat hij toch zeer wantrouwend tegenover het spel der ideeën. Immers, wat hij de Joden in de eerste plaats verwijt, is, dat zij zich vreemde ideeën toeëigenen en deze onder de anderen rond strooien zouden. Berust deze opvatting echter niet juist op een onvoldoende vertrouwen in den samenhang van ras en ideeën, d.w.z. in het instinct van het ras om zijn gedachteleven juist te bepalen. Ondanks dat meent hij dit laatste op den duur door een regeling der voortplanting in de hand te krijgen. Uitgaande van enkele vermeende geestelijke kenmerken van het tegenwoordige ras hoopt hij de richting van dit geestelijk leven door de voortplanting, en deze laatste weer door het eerste, voor altijd te kunnen vastleggen. Wordt vooral de aanpassing aan alle on-

verhoede en onvoorziene omstandigheden hierdoor niet in gevaar gebracht?

De voorstanders van de teeltgedachte zijn voor deze consequentie niet teruggeschrikt. Immers meer dan een zekere richting, de heele mentaliteit, het karakter, meenen zij met hun keuze van een Noordsch ras te bestendigen. Weliswaar stellen zij zich op het standpunt, dat deze keuze die van het Noordsche ras zelf is, als het ware een spontane, aangeboren neiging tot zelfbehoud tot uiting brengt, welks verkondigers niet meer dan organen van het volk zouden zijn, maar toch lijkt het hun veiliger, dan de altijd wisselvallige, avontuurlijke gedachtenontwikkeling van het ras af te wachten, dit door een stelselmatige teelt van zekere eigenschappen te verzekeren: waarom de onzekere uitwerking der gedachte-gangen af te wachten, wanneer men den drager van de gewenschte gedachten kan kweeken?

De eerste vraag naar aanleiding van deze tegenstrijdigheid tusschen het vertrouwen in den zekeren aanleg van het Noordsche ras en het wantrouwen, dat uit de voorbeschikkende voogdij spreekt, is, of wij het hier werkelijk met een tendentie van het Noordsche ras te doen hebben? In dit geval beteekent deze voorzorg een natuurlijke rassenhygiëne en is er weinig meer van te zeggen, dan dat zij een teelt en rassenleer overbodig maakt. Is dit echter niet het geval, dan is HITLER's gedachte een vrije, persoonlijke idee, die, niet minder willekeurig dan andere, bijv. „Joodsche" ideeën, zich aan van nature anders voelenden tracht op te leggen, en hebben wij dus met een eigenlijke teelt te doen.

Wanneer de neiging tot het zuiver houden van het eigen ras werkelijk uit den erfelijken aanleg van het ras zou voortkomen, dan vraagt men zich af, hoe dan ooit die mengsels tot stand hebben kunnen komen, aan wier invloed thans het verval van dit exclusief rasseninstinct wordt toegeschreven. Men vraagt zich af, of dan die Joodsche emancipatiepropaganda, aan welke dit verval in het bijzonder wordt geweten, zoo demonisch sterk was, dat daar tegenover de oerinstincten van het Noordsche ras dienen te worden beschermd. Waarom anders plantten zich niet die talrijke werkelijk Noordsche elementen in Noord-Duitschland vanzelf en krachtens hun ingeboren neiging daartoe reeds sinds lang vanzelve zuiver verder. Waarom gaven talrijke adelijke blonde officieren er de voorkeur aan uit financieele redenen of uit hartstocht met donkere Jodinnen te trouwen, tot

het hen door zeer veel minder Noordsche elementen verboden werd, wanneer het, zooals Hitler zegt, werkelijk de kenmerkende eigenschap van dit Noordsche ras is, zich aan het geheel en vooral aan het ras op te offeren?

Kortom, men gaat niet uit van ervaring, maar van een idee. Deze houdt in, dat de z.g. oorspronkelijke soorten, zooals die zich min of meer scherp omlijnd en van elkaar afgescheiden ontwikkelden, ook verder in deze relatieve afgescheidenheid en in de oude richting moeten blijven voortgroeien. In werkelijkheid daarentegen toont ons niet alleen de Duitsche geschiedenis, maar heel de ontwikkeling der volken het tegendeel: n.m.l. een toenemende neiging tot vermenging en kruising der soorten. Moeten wij deze als symptoom van ondergang zien? Zouden wij dit zelfs moeten, wanneer de volken, zooals wij die kennen, daarbij in nieuwe eenheden zouden ondergaan, zooals de oude stammen bezig zijn in nieuwe volken onder te gaan; en zelfs wanneer dit zoo ware, zouden wij dan dit proces door middel van een kunstmatige teelt, berustend op een theorie, kunnen tegengaan?

De Duitsche regeering heeft vastgehouden aan de beginselen der oudere erfelijkheidsleer, waarbij het er op aan komt de beste elementen te paren, daar de nieuwere ingewikkeldere opvatting van het nut der veelvuldige samenvoegingen haar geen houvast meer biedt en ook inderdaad van te voren geen richtlijnen kan vastleggen. Men zocht de wetten der psychische erfelijkheid, en al kon men de waarschijnlijk oneindig kleine eenheden, die onscheidbaar erfelijk en voor geen splitsing meer vatbaar zijn, nooit ontdekken, zoo nam men toch de erfelijkheid der psychische trekken als analoog met die der grovere lichamelijke eigenschappen aan, de ééne een aanwijzing voor de andere. Van de vermeende kennis van het raderwerk tot de poging het in de hand te nemen, was nog slechts één stap. Men vergat, dat, wie deze stap deed, het denkende, voelende individu, nooit de belichaming van een doorloopenden erfelijken stam was, maar een verbinding van twee stammen, die door een vroeger individu gekozen waren en daardoor een verbinding van duizenden, altijd weer afwijkende geestelijke trekken: een individu, zoo gecompliceerd, dat het misschien in zeer groote lijnen naar de globale mogelijkheden van den stam omschreven kan wor len en bestemd kon zijn, door de wijze zijner voortplanting over de ontwikkeling van

den stam mede te beslissen, maar welks oordeel in deze en andere dingen niet te peilen was, en even goed met dat van loten uit de vreemdste wortels, als met dat van den naasten broeder kon overeenstemmen.

Men vergat, dat de kleinste toegevoegde erfelijke elementen, het geringste onderscheid in hun verbinding, de allergrootste geestelijke verschillen tusschen de leden van één stam kunnen teweegbrengen. Kortom, men vergat, dat weliswaar zeer algemeene geestelijke trekken misschien even eenvoudig erfelijk zijn, als blond haar of een lange schedel, maar dat het geestelijk leven, dat de voortplanting van den enkeling bepaalt, van deze algemeene eigenschappen zoo goed als onafhankelijk is: de kleinste erfelijke psychische afwijkingen kunnen de grootste verschillen van oordeel ten gevolge hebben en hetzelfde oordeel kan door de meest varieerende erfelijke substanties gedragen worden. Het is afhankelijk van de onnaspeurbaar fijne variaties, zooals zij niet alleen tengevolge van de paring van heterogene erfsubstanties, maar ook reeds van die van zeer homogene elementen, dank zij het mendelen, ontstaan, althans zoolang geen volstrekte gelijkheid der individuën verkregen is. D.w.z. de onvermijdelijke en onberekenbare kleinste verschillen van verbinding van nagenoeg dezelfde erfelijke psychische elementen kunnen veroorzaken, dat de ééne broeder goed, de andere slecht is, dat de ééne een aanhanger van de noordsche gedachte is en de ander een Jodin huwt. Weliswaar zullen verschillende rassen geneigd zijn, uit b.v. éénzelfden godsdienst een zeer verschillende mentaliteit te doen groeien, wat echter niet wegneemt, dat zeer verschillende rassen den gedachteninhoud van éénzelfden godsdienst kunnen omhelzen. Een algemeene beslissing als die over teelt of niet — teelt, vrijheid of onvrijheid, is geen quaestie van ras, maar van ontwikkeling van gedachten. De geschiedenis leert, dat hetzelfde ras in deze dan zus, dan zoo oordeelt. Wij kunnen dus wel zekere zeer algemeene rastypen opstellen, maar onze meeste en belangrijkste waardeeringen zijn niet van deze typen afhankelijk en hebben er geen betrekking op. Wanneer wilde, veelal geïsoleerde stammen soms langen tijd een soort van teeltkeuze toepasten, dan was dat uit nood en de selectie op enkele, zeer algemeene, meest lichamelijke eigenschappen die er het gevolg van was, beantwoordde waarschijnlijk aan de eenzijdige eischen van het primitieve leven. Misschien kunnen enkelingen door een moderne bewuste teelt weer een dergelijke

homogeniteit als die der primitieven en de neiging tot een zoo eenzijdige voortplanting in hun volk aankweeken. Maar daartoe zullen weer eeuwen noodig zijn. Tot zoolang zal slechts een willekeurige dwang daartoe kunnen leiden.

Wanneer echter de elementen die ter paring beschikbaar zijn te gelijk aan elkander worden, dan vindt ook de selectie weinig vat meer. Zij berust immers op de keuze tusschen verscheidenheden. Alleen wanneer het leven weer zeer eenvoudige eischen zou gaan stellen, zou een dergelijke selectie, waarschijnlijk vanzelve opnieuw intreden. Zij kan, zooals gezegd, zeer bepaalde en beperkte eigenschappen aan de hand van kleine persoonlijke verschillen oneindig langzaam en onder enorme offers uitkiezen en opkweeken. Dat dit in den voortijd geschiedde, had o.a. het enorme nut, dat er groote verschillen tusschen de soorten ontstonden, d.w.z. dat er voor later tijden een rijke en breede basis geschapen werd voor een keuze uit zeer verschillende elementen. Pas door de kruising van deze heterogene elementen ontstaat een grooter rijkdom van individueele combinaties: de voorwaarde zoowel van bijzondere mogelijkheden als van een snelle en scherpe teeltkeuze.

Natuurlijk mag de vermenging van heterogene bestanddeelen zekere grenzen niet overschrijden. De kruising met een zeer veel lager ras verlaagt natuurlijk ondanks alles het peil der elementen te zeer. Ook de kruising met een hoogstaand, maar te ver afwijkend ras maakt de verschillen, die dan tusschen de individuën ontstaan, zoo grof en het aantal der typen zoo talrijk, dat binnen een dusdanige „mulattenwereld" niet alleen de keurzin afstompt, maar ook naast een ontwikkeling in de breedte, in het geheel geen ontwikkeling in de hoogte meer plaats vindt. Moeilijk is hier de juiste middenweg aan te geven, zoo moeilijk, dat wij geneigd zijn aan de natuur ook in haar kultureel stadium de keuze over te laten, d.w.z. het aan den aangeboren zin der enkelingen over te laten, hoe zij de twijg van den stam waarover zij beschikken willen verbinden en verder leiden. Wanneer waar is, wat Hitler zegt, dat het geestesleven geheel afhankelijk is van de geërfde neigingen der dragers van dit leven, dan kunnen deze hierin geen misgreep doen, en mag men aannemen, dat hun keuze zich in overeenstemming bevindt met het soort van leven dat zij wenschen. Wat in deze de enkeling doet, blijft ondanks alles van het standpunt van den stam uit gezien willekeur, niet minder dan b.v. de gedachte van andere enkelingen aan een

Noordsche teelt. Alleen wat zij allen tezamen doen, de som van de vrije paringen aller enkelingen vertegenwoordigt de neiging van het ras, zooals het werkelijk is, zelfs wanneer het daardoor ten onder gaat.

Waarom neemt men de kruising van het Noordsche ras met andere elementen niet als een nieuwe phase der ontwikkeling aan, nadat de voorwaarden van een afgezonderd natuurleven, dat eens dit ras deed ontstaan, toch lang vervallen zijn? Wie zegt ons, dat niet ook de ons bekende rassen eens uit zulke mengingen zijn voortgekomen, en dat niet de gemengde volken van heden de geestelijke en sociale smeltkroes, de bakermat van het nieuwe ras zullen zijn, groeiend naar natuurlijke, d.w.z. vrije keuze van zijn aard en naar de selectie uitgeoefend door de nieuwe omstandigheden? Zijn het niet juist de rastheoretici, die hier een gedachte tegenover stellen, en is deze gedachte niet conservatiever dan eenig andere? Stelt zij niet de richting eener verouderde ontwikkeling, onder verouderde omstandigheden tot richtsnoer voor alle toekomstige ontwikkeling op? Is dit niet evenzeer het geval, wanneer men aan deze neigingen een zekere nieuwheid tracht te geven door deze verouderde ontwikkeling tot een uiterste door te drijven?

Men vraagt zich af, waarom wel de enkelingen aan het ras, d.w.z. aan de toekomst, maar niet het ras aan de heden levenden mag worden toegewijd? Daar de toekomst, slechts in onze gedachten bestaat, beteekent dit het offer van de instincten aan een idee. Men vraagt zich af of deze vrees, het ras op het spel te zetten, deze vrees voor den sprong in het duister, wel een goed geleidsman is voor hen die van de enkelingen zooveel heldendeugden verlangen. Wij vinden hier geen Vikinger-gezindheid, maar een burgerlijk-boersche mentaliteit, die naar zoo groot mogelijke zekerheid in het van ouds bekende zoekt en die voor alles het geërfde bezit aan een verre nakomelingschap wil overreiken. Deze mentaliteit ligt in waarheid evenmin in eenige gedachte als in een raseigenschap gegrond, maar in de sociale laag die door politieke macht de beslissing over de openbare houding tegenover het rassenprobleem in handen kreeg.

Ook de laatste vraag die men in dezen samenhang te stellen geneigd is, n.l., waarom dan juist onder alle mogelijke uitgangspunten die de natuurlijke eenheden ons bieden, in Duitschland niet b.v. het individu, noch ook de menschheid gekozen werd, maar juist die daartusschen liggende relatieve eenheid van het

ras — in andere samenhangen van het volk of de natie — is hiermede beantwoord: het is de keuze van de burgerlijke middenlaag, die belang heeft bij de nationale groepeeringen, omdat voor haar het individu te hoog en te fijn, de menschheid te wijd en veelvuldig is.

Zoo is de Noordsche gedachte, langzamerhand van haar romantische neigingen ontbloot, tot een burgerlijk machtsinstrument geworden. Even uitsluitend naar buiten als gelijkmakend naar binnen gericht, meent men door middel van haar met de grootste kracht die typische eenheden en geledingen te kunnen doorzetten, waarbij men belang heeft. Anders uitgedrukt: met de mogelijkheid, de ontwikkeling van het ras, van de menschelijke grondstof zelf, door de beslissing over geboorte en niet geboorte, naar eigen maatstaf, geslachten lang in de hand te krijgen, meent men, niet geheel zonder reden, machtiger invloed op de huishouding van het volk gewonnen te hebben, dan door welke economische hervormingen en systemen ook.

Met de meeste wetenschappelijke autoriteit onder de mannen der regeering, met de meeste politieke autoriteit onder de vertegenwoordigers van de rassenleer, was de minister van landbouw van het Derde Rijk, DARRÉ, toegerust, die zijn wetenschappelijke ervaringen vooral aan de moderne veefokkerij ontleende en wiens verdienste voor het rassenprobleem het o.a. geweest is, de overeenkomst van de verbreiding van het Noordsche ras met die van het varken te hebben aangetoond. Men onderschatte de bijna mystieke beteekenis dezer vaststelling niet, gezien de afkeer der Joden van ditzelfde dier. DARRÉ ontkent — het persoonlijkheidsgevoel van het Duitsche volk in aanmerking nemend — de mogelijkheid van regeeringswege man en vrouw ter paring aan te wijzen. Wel wil hij zien aangewezen, wie niet ter paring of voortplanting toegelaten dienen te worden: n.l. de ongezonden en erfelijk belasten van beiderlei geslacht. Binnen deze beperking naar eugenetische gezichtspunten wil hij echter verder — aansluitend bij oude traditiën — de permissie tot het huwelijk voor den man daarvan afhankelijk stellen, of deze zich in staat toonde voor zich en een gezin de kost te verdienen, dus van diens gewone „Erwerbstüchtigkeit". Ook dit dus meer een burgerlijke dan een rassiale maatstaf! Wat de meisjes betreft, zoo redeneert DARRÉ is dit kostverdienen geen natuurlijke maatstaf voor een goede erfaanleg. Om ook onder hen zooveel mogelijk de deugdelijke

elementen ter voortplanting voor te houden, en de gewenschte qualiteiten voor de nakomelingschap te verzekeren, oordeelt DARRÉ het raadzaam aan de jonge mannen zooveel doenlijk onder de op zichzelve gezonde meisjes, die van Noordsch ras tot echtgenooten aan te bevelen.

Uit deze voorstelling spreekt niet minder de gelijkstelling van deugdelijkheid met Noordsche rashoedanigheid, dan het gebrek aan overtuiging om deze rassiale maatstaf ook in de plaats van den werkelijken strijd om het bestaan tusschen de mannen te stellen. Er blijkt verder uit, hoezeer de enkeling aan de soort, de paring aan de voortplanting, de liefde aan de teelt, het huidige schijnbaar aan het toekomstige ondergeschikt wordt geacht. Wij wezen er reeds op, dat in dit laatste opzicht de verhouding omgekeerd is: door de toekomstigen naar hedendaagsche maatstaven te beoordeelen en voor te bestemmen, worden zij veeleer van de nu levenden afhankelijk gemaakt.

De boerenleider DARRÉ vergeet, dat er een principieel verschil bestaat tusschen het fokken van vee, en de menschelijke ontwikkeling. Voor het vee bestaat er een vaste norm, n.l. het belang van den eigenaar der kudden. De toekomstige menschen zijn echter evenmin het eigendom van de hedendaagschen als omgekeerd deze het van hun nakomelingen zijn. De natuur, die de paring van den hartstocht en deze van de tegenstelling, en wel niet alleen van de tegenstelling der geslachten afhankelijk maakte, en die daarmee deze paring evenzeer van de instinctieve begeerte der „mendelende" enkelingen afhankelijk liet blijven, als zij haar daardoor aan elke bewuste en berekenbare gedachte omtrent een toekomstig type onttrok, heeft in deze zeker wijzer voorzien, dan de regeering van het Derde Duitsche Rijk bij machte is.

Zooals men weet hebben ook de Bolsjewisten aanvankelijk zekere voorstellingen omtrent het kunstmatig kweeken van een gewenscht type gekoesterd, zij het ook dat dit type gedeeltelijk en schijnbaar onder andere voorteekenen stond. Het Duitsche type is meer archaisch en historisch, minder homunculusachtig dan het Russische. En toch, wanneer men al een bepaald type wenscht te kweeken, een aantal eigenschappen wil volmaken en vermenigvuldigen, andere uitroeien, dan is het de vraag, of men niet beter doet, zooals de Russen, deze direct tot norm te kiezen, zonder zich eerst de moeite te geven ze moeizaam met enkele kenmerken van een bepaald oud ras te laten overeenstemmen.

Men kan dan ook al naar behoefte verschillende typen kweeken, zooals het bij de hondenfokkerij geschiedt, waaraan ons overigens in andere opzichten juist weer de Duitsche teelt herinnert. Ook bij de teelt van de Duitsche herdershonden, b.v. richt men zich naar een ideale voorstelling van een zeker wild oertype, waarbij men dan weer al te woeste eigenschappen, die de wilde wolven over zich hebben, moest trachten te vermijden. Een hondenfokkerij blijft dit allemaal toch; het wild gegroeide type werd nooit naar deugden geselecteerd, hoogstens naar deugdelijkheden, die onder nieuwe omstandigheden altijd weer nieuwe worden. Alle typeeringen echter die kenmerken van deugdelijkheid trachten vast te leggen, zijn ontstaan, nadat de creatieve natuurkrachten, die het type in het leven riepen, hadden opgehouden te werken en zij staan niet minder ten achter, bij het natuurlijk scheppingsproces, dan de rassenleer bij de levende cultuurselectie.

Het ingrijpen van den staat maakt een einde aan het natuurlijke proces en daarmede aan de vrije ontwikkeling van het ras. De idee echter, volgens welke nu over deze ontwikkeling beslist wordt, is juist hier als idee niet op haar plaats. Deze altijd veranderlijke menschelijke idee, kiest niet alleen willekeurig het ras uit, dat voor de deugden die men wenscht het meest belooft, maar zij kiest ook de kenmerken, volgens welke dit ras onderscheiden wordt, d.w.z. zij *maakt* een ras, of ook, zij zoekt uit het ras een bepaald type naar voren te brengen, dat aan het politieke doel beantwoordt en dat overigens al naar de neigingen en behoeften van den dag verandert. Zoodra niet één ras in aanmerking komt dat zich instinctief als ras laat kennen, wordt de keuze van dit of dat oude ras, vooral de keuze naar geestelijke neigingen, al te licht tot voorwendsel eener politieke richting. Ten slotte kan men elke groep van menschen volgens zekere lichamelijke en geestelijke kenmerken naar typen indeelen en deze typen zullen ook altijd min of meer erfelijk zijn. Men kan daarbij evengoed een zeker eenzijdig moreel of aesthetisch kenmerk, een zekere politieke gezindheid, als blond haar of een langen schedel tot kenmerk kiezen en zal telkenmale hetzelfde en wel steeds het gewenschte resultaat bereiken.

Volgens latere uitlatingen heeft Hitler de officieele Duitsche rastheorie meer positief aan den toestand van het Duitsche volk aangepast, d.w.z. het gemengd karakter van dit volk mocht niet

langer aanleiding geven, het als minder waardevol dan zuiverder Noordsche volken te doen schijnen; naar de laatste opvatting zou juist het voorkomen van minder Noordsche bestanddeelen naast de Noordsche, gelegenheid bieden tot een werkelijke geleding, tot een vorming van lagen en standen en zoodoende aan alle elementen de hen toekomende plaats kunnen waarborgen. Dit beteekent, dat het Noordsche ras de andere erfbestanddeelen van het volk zou moeten gaan overheerschen, en wel als een heerscherskaste, zooveel mogelijk uitgezocht naar rassiale kenmerken. Dus minder een algemeene „Aufnordung" of verbreiding van het Noordsche element, dan wel een zoo zuiver mogelijke indeeling ten bate van dit laatste wordt gewenscht. Het is evenzeer een gevolgtrekking van de Noordsche leer, als van de politieke neigingen die wij ook op andere gebieden kunnen waarnemen. Het pleit niet tegen het Noordsche ras, dat het niet de meest kneedbare grondstof voor deze indeeling bleek te zijn, dat het als geheel onvoldoende bleek overeen te stemmen met de soort, die men als bovenste laag wenscht, ja, dat dikwijls zeer veel minder Noordsche typen, werkelijk Noordsche menschen van hun theorie moesten trachten te overtuigen, zonder zich in het minst bewust te zijn, hoe zeer zij zichzelve daarmee logenstraffen.

Volgens de laatste bij monde van het hoogst gezag verkondigde opvatting, komt het niet op de uiterlijke kenteekenen, maar op de gezindheid aan. Daarmee zou de Noordsche rassenleer als politiek instrument uitgediend hebben. Gelijktijdig begon men naar een nieuw, dynamisch beginsel te zoeken, dat waarschijnlijk de functie zal hebben, een nog kneedbaarder werktuig in handen der politieke hegemonie te vormen: een beginsel, waarbij men zich niet langer aan tallooze ongewenschte eigenaardigheden van een werkelijk bestaand oud ras zal behoeven te storen. Echter onttrekt zich hiermede de ontwikkeling aan het gebied onzer beschouwingen.

Niet alleen wordt de Noordsche gedachte en de Günthersche leer der vaste typen van vele kanten ook verder aangehangen, maar zij heeft ook merkwaardiger wijze haar gevolgen gehad, die misschien door een nieuw beginsel in hooger mate zullen worden voortgezet dan men wel zou verwachten, in zooverre het type dat men wenscht hetzelfde blijft, ook al wisselen de methoden en kenmerken die men voor de doelmatigsten houdt elkaar af.

Hoewel geen onmiddellijke wetgeving tot dusver in dienst van de verbreiding van het Noordsche type kon worden gesteld en hoewel men, in geval de raskenmerken en de gezindheden niet overeenstemden, zonder meer de laatsten den doorslag liet geven en men zich ook bij bevorderingen en straffen officieel aan de gewone maatstaven hield, is het des te merkwaardiger, dat nu reeds velen meenen, de gevolgen van de voorliefde voor het Noordsche ras in de samenstelling van het volk te kunnen waarnemen: een moeilijk verklaarbaar verschijnsel is deze beinvloeding der menschelijke gedaante door den heerschenden smaak, een verschijnsel, dat reeds vroeger en onder andere omstandigheden — eigenlijk overal, waar een bepaalde stijl de voorkeur genoot — werd waargenomen. Ook wanneer wij van de geheel uiterlijke en kunstmatige maatregelen eener zoogenaamde „Aufnordung" — het blonde haar der meisjes lang laten hangen, het donkere daarentegen meer verborgen houden of verven enz.— afzien, dan nog blijft er een rest die moeilijker te begrijpen is. Waarschijnlijk moeten wij haar verklaren uit een zich meer op den achtergrond houden of een meer daarop geplaatst worden van de afwijkende en donkerder elementen en uit een dito begunstiging der anderen, volgens alle inofficieele maatstaven, waarnaar een groot aantal organisaties te werk kan gaan.

Zeer zeker was de weg niet omgekeerd: de voorkeur voor het blonde volgde niet uit een opleving der blonde elementen; zelfs volgens de theorie ging het eerder om de bevrijding uit een noodtoestand. Wel werden er zekere maatschappelijke wegen geopend, andere gesloten, naar een keuze, die voor een bepaald ondersoort van het Noordsche ras gunstig was. Zoo ver was men niet mis gegaan, dat, al was dan ook niet het geheele ras met het werkelijk gewenschte type te identificeeren, toch een deel er van aan dit type beantwoordde en wel in een vorm die men zoo goed geschikt in geen ander ras zou hebben kunnen vinden. Zeker bevordert het overwegen van bepaalde lichamelijke militaire eischen het op den voorgrond treden van een bepaald Noordelijk type, men zou mogen zeggen, van den krachtig gebouwden, lichtzinnigen, ongecompliceerden man, dien men zoo compleet onder de andere rassen misschien niet aantreft. Maar men vergete terwille van dit Noordsche ras, dat tenslotte ook bij ons overweegt, nooit, dat deze soort slechts één van de vele mogelijkheden is, die dit hoogbegaafde ras in bijzondere mate biedt, een keuze, die getroffen werd naar één van de vele ideeën die dit ras heeft

helpen voortbrengen. Dit begunstigde type stemt dan werkelijk eenigszins overeen met wat sommige schrijvers als Noordschen adel proclameerden: het onschuldige, gezonde, maar weinig belangrijke of interessante, dappere en zelfs onstuimige, maar zeer conventioneele en volgzame van den blonden soldaat.

Niet in de uiterlijke kenteekening van het Noordsche ras ligt het gevaar van deze menschensoort, want elk ras, en zeker het Noordsche, is veelzijdig genoeg: veel bedenkelijker is het feit, dat dit speciaal ondertype het product is van een banale gedachte. Waarschijnlijk kan men ook in een ander land en uit een ander ras mutatis mutandis dezelfde soort voor den dag brengen. Het ontzaglijke gevaar is daarin gelegen, dat het machtige wapen eener kunstmatige teelt aan zulke plannen ten dienste staat. De bevordering van het gewenschte type volgt ook reeds uit zuiver politieke maatregelen zonder bewustzijn omtrent ras en selectie. Maar de bewuste gedachte en kennis omtrent teeltkeuze en selectie maken — ook wanneer zij met geen oude rasgedachte samengaan — uit de onwillekeurige beïnvloeding der nakomelingschap, die ten slotte elke scherp omlijnde kultuur uitoefent, pas een doelbewuste menschenvorming.

Wij zagen, dat de overtuiging van de superioriteit van het Noordsche ras en van de betrekkelijke minderwaardigheid der andere rassen in Duitschland tot dusver niet sterk en vanzelfsprekend genoeg is geworden om als onmiddellijke en voornaamste maatstaf van de maatschappelijke ladder dienst te doen; dat zelfs de partijfunctionarissen niet daarnaar benoemd werden en dat nooit de scherper selectief werkende machtsmiddelen naar deze maatstaf openlijk toegepast werden, ook al speelden zij overal een zekere rol. Evenmin heeft men een systematische teelt naar politieke gezindheid openlijk aangedurfd.

Anders staat het met de eugenese, die in het tegenwoordige Duitschland hoog in aanzien staat en er meer toegepast wordt dan ooit ergens sinds de oudheid in de beschaafde wereld geschiedde. Wij zagen reeds, dat zelfs minister Darré zijn direct huwelijksverbod uitsluitend naar eugenetische gezichtspunten gericht wil zien. Hoewel de eugenese veelal uit dezelfde bron voortkomt als de eenzijdige rasgedachte en zooals wij zullen zien ook een deel der zelfde gevaren met zich brengt, is zij toch in de eerste plaats scherp daarvan te onderscheiden. De maatstaf van de eugenese is de gezonde mensch in de meest algemeene

beteekenis van het woord, maar niet een bepaald ras, een afdeeling der menschheid. Wat de eugenese bestrijdt zijn de abnormale, ziekelijke afwijkingen, die afwijkingen, welke geen sterveling bij zichzelf of zijn nakomelingschap wenscht. Wanneer de eugenese echter een meer bepaalde positieve norm van gezondheid en lichaams- of geesteskracht gaat aanleggen, wanneer zij bijzonder strenge en in zooverre willekeurige eischen aan deze gezondheid gaat stellen, dan wordt zij — ondanks het objectief, algemeen-menschelijk karakter van haar oorspronkelijk streven — subjectief en begint zij daarin de Noordsche leer te benaderen. Ligt toch aan de mate, waarin men in zekere lichamelijke of geestelijke gebreken een nadeel ziet, een van individu tot individu en van groep tot groep verschillend oordeel ten grondslag. De maatstaf b.v. volgens welke sommige wilde en historische volken hun lichamelijk zwakkere kinderen na de geboorte plegen te dooden, zal voor volksgroepen, die een hoogere waarde hechten aan de verstandelijke vermogens en bij welken het geestelijk leven meer op den voorgrond treedt, van minder waarde worden. Zoo geraakt ook de meest objectief bedoelde eugenese licht tot een maatstaf die van de één of andere zijde als willekeurig en daarom verkeerd verworpen kan worden.

Men kan beweren, dat de maatstaf der tegenwoordige Duitsche eugenese naar moderne, algemeen Europeesche begrippen, zoover zij op lichamelijke gezondheid betrekking heeft, tamelijk streng is. Weliswaar wordt de sterilisatie uitsluitend op erfelijke praedisposities tot bepaalde ziekten en zwakzinnigheid toegepast; wanneer men echter van studenten zoowel als docenten niet minder dan van haast alle ambtenaren, militaire bruikbaarheid als maatstaf van minimale gezondheid opstelt, en als voorwaarde eischt tot uitoefening van hun burgerlijk ambt, dan wordt daarmede een sociale rangschikking teweeggebracht, die met de Noordsche gedachte het belangrijkste n.l. het voorgetrokken militaire type gemeen heeft. Ook de maatstaf voor de directe sterilisatie wegens zwakzinnigheid draagt hier en daar al een zeer modern, intellectueel karakter, en herinnert ons even aan de onderscheidingen die men trof tusschen het Noordsche en het „Ostische" ras.

Het is dan ook begrijpelijk, dat elke subjectieve raswaardeering, een objectief, algemeen eugenetisch bedoelde maatstaf van menschelijke normaliteit en volksgezondheid als het ware als minimum inhoudt. Alleen bestaat het gevaar, dat deze beiden,

zooals in Duitschland geschiedt, elkander van twee kanten, van de algemeene basis en van de bijzondere top uit, tegemoet komen. Daar de eugenese onder het mom der objectieve wenschelijkheid met de scherpste middelen te werk kan gaan, wordt deze samenwerking des te gevaarlijker. Zooals altijd, ligt juist aan de schijnbaar meest objectieve en onschuldige maatstaf van „normaliteit" een zeer vast ingeworteld en algemeen geworden subjectief oordeel ten grondslag, n.l. een bepaalde norm, die des te tyranieker heerscht, naarmate men zich van haar subjectieve oorsprong niet meer bewust is.

Heeft—in tegenstelling tot de eugenese—de leer van de superioriteit van een bepaald Noordsch ras voor het volksgeweten tot dusver tot geen vanzelf sprekende norm geleid, die sterk genoeg was om het meest werkzame en onversluierde ingrijpen gerechtvaardigd te doen schijnen, de leer echter van de gezamenlijke superioriteit van de Europeesche rassen tegenover anderen — die wij tot dusver buiten beschouwing hebben gelaten — was wel sterk genoeg, om de eenige grootere groep van dit soort, die men grijpen kon, zoo al niet te steriliseeren, dan toch uit te stooten en door het huwelijksverbod met „Ariërs" te treffen.

R. STEINMETZ

HET DUITSCHE ANTI-SEMITISME

Was tot dusverre steeds sprake van onderscheidingen tusschen dichtbijeenstaande groepen, gradueel anders wordt alles, wanneer het om de verhouding tusschen afstammingsreeksen gaat, die zich sinds lang afgescheiden van elkander en onder zeer verschillende omstandigheden ontwikkelden, zoodat sterke verschillen, zonder overgangsvormen, ontstonden.

In zulk een geval zullen zich, vooral wanneer de omstandigheden twee zulke groepen in grooter getal in elkanders nabijheid brachten, veelal twee problemen voordoen, die al naar de mentaliteit dezer groepen, verschillend kunnen worden opgelost. Ten eerste, de vraag of het gewenscht schijnt, deze twee groepen in nauwere geestelijke en sociale aanraking met elkaar te doen samenleven, en, zoo ja, of deze groepen al dan niet in bepaalde afgescheiden kasten duidelijk van elkaar onderscheiden dienen te blijven. Ten tweede ontstaat de vraag, wanneer men het eerste probleem in liberalen zin oplost, of het gewenscht schijnt beide groepen in bloedgemeenschap te laten treden, d.w.z. hun eigenschappen *in* de individuën te mengen.

Practisch doet zich dit probleem — behalve in Duitschland, ook in geheel Midden- en West-Europa — alleen voor ten opzichte van de Joden, die inderdaad raselementen die zeer veel verder van de overige afstaan dan deze onderling van elkander, in een eigenaardig en eenig mengsel te midden onzer volkeren vertegenwoordigen. Dat de aanhangers der Noordsche gedachte tegenover de Joden een afwijzende houding aannemen, is gezien hun maatstaven, die wij leerden kennen, begrijpelijk. Echter is het zoogenaamde anti-semitisme niet alleen veel ouder, maar ook veel algemeener in Europa verbreid dan de meer bijzondere Duitsche rassenwaardeeringen.

Nu berust het zoogenaamde anti-semitisme zeker niet uitsluitend, misschien zelfs niet in de eerste plaats, op verschillen van ras, maar veeleer op een geheel complex van historische,

theologische, conventioneele en politieke tegenstellingen, die geheel buiten het gebied onzer beschouwingen liggen, evenals de oordeelen en vooroordeelen, die uit dergelijken bron ontspringen, en waarbij wij hier slechts terloops zullen stil staan. Dit neemt niet weg, dat er tusschen Noord-Europeanen en Joden — zuiver anthropologisch gezien — toch een zoo groot verschil van erfelijke eigenaardigheden bestaat, zoodat het voor de hand ligt, althans een deel van den anti-semitistischen afkeer van de Joden aan deze rassiale afwijking te wijten, terwijl een ander deel van dienzelfden afkeer — ook zoover zij in andere vormen gekleed is — toch van de omstandigheden die uit het rasverschil voortkwamen zal moeten worden afgeleid. Om deze verschillende soorten van gevoelens en opvattingen van elkaar te leeren onderscheiden en de wisselwerking der anthropologische en andere opvattingen te begrijpen, kunnen wij ook deze laatsten niet geheel buiten beschouwing laten.

Dat de Jood in vele opzichten en haast zonder uitzondering, zoowel naar uiterlijk als naar begaafdheid, temperament en karakter, betrekkelijk ver van den Noord-Europeaan — even ver van den Duitscher als b.v. van ons — afwijkt, mag als feit worden aangenomen. Het is de zwakste vorm van bestrijding van het anti-semitisme, dit te ontkennen. Of de afzonderlijke Joodsche eigenschappen dermate vaste, erfelijke trekken vormen, dat men deze, zooals de anti-semieten beweren, ook na langdurige kruisingen steeds kan herkennen, is de vraag. Ten slotte kan men ook minder afwijkende eigenschappen, zij het ook overeenkomstig minder duidelijk, na zulke kruisingen herkennen: beslissend is hier veeleer de waardeering van zulke eigenschappen. Van een geringer algemeene begaafdheid van de Joden in het algemeen, wagen ook de anti-semieten nauwelijks te spreken. Wat men den Joden verwijt, is eerder een overmatig intellectualisme. Zelfs uit de meest onredelijke en overdreven verwijten, die men in Duitschland veelal aan de Joden pleegt te doen, spreekt eerder vrees en afkeer, dan minachting. De vraag, waarop het hier dus aankomt is veeleer, of de anti-semieten de bezwaren, die er in het algemeen tegen een samenleving of kruising van twee hoog ontwikkelde maar betrekkelijk ver van elkaar afstaande rassen kunnen bestaan, en waarop wij reeds wezen, terecht ook tegen de Joden kunnen doen gelden.

Bijzondere bezwaren, die er juist tegen de Joden en tegen hen

alleen bestaan, moeten vooral worden toegeschreven aan het feit, dat men in Europa van alle vreemde raselementen met hen alleen regelmatig in aanraking komt; dat juist de lagere klassen, die niet reizen en geen andere vreemden kennen, zich met allen afkeer, die er in den beperkten, thuis zittenden mensch, tegen het uitheemsche sluimert, tegen de Joden richten. Op grond van dien meer algemeenen — misschien ook eerder gerechtvaardigden — menschelijken trek, tegen de onaangename eigenschappen en excessen van het vreemde als zoodanig, heftiger in opstand te komen dan tegen de onhebbelijkheden van het eigen soort, die ook in de eigen borst sluimeren, leidt het besef van de vreemdsoortige ondeugden — dikwijls aan beide kanten — tot een algemeene rassenhaat. Toch wordt ook door ernstiger anti-semieten het gevoel van afstand tusschen de Joden en de andere volksdeelen, in het bijzonder tusschen gene en het Noordsche ras, zoozeer in de vormen van haat en afkeer gekleed, dat wij hier, zooals gezegd, een oogenblik critisch bij dienen stil te staan, als bij een symptoom van dien afstand.

Een groot deel der verwijten tegen de Joden, hebben een onmiddellijken politieken achtergrond, zijn de verkapping van andere neigingen of komen uit socialen nijd en concurrentie voort, zijn echter niet het resultaat van werkelijke aanraking met Joodsche raseigenschappen of ook slechts van eenigerlei anthropologische opvattingen en gaan ons daarom in dezen samenhang niet aan. Ook op die hysterisch-bijgeloovige voorstellingen omtrent de aangeboren boosaardigheid der Joden, waaruit Joodsche samenzweringen e.d. zouden volgen — waartoe het volksgevoel ten allen tijd en ten koste van elke groep kan worden opgezweept — zullen wij niet ingaan, inzooverre zij zich slechts betrekkelijk toevallig met het anti-semitisme vereenigden. Op grond van misdadige eigenschappen, kan zich geen ras en geen volk tot het bezit van eigen qualiteiten en kultuur ontwikkelen. De wijze waarop veel algemeener, ook ten onzent — in veel minder hatelijken, maar misschien tegelijk ernstiger vorm — de Joden als vreemd en eigenaardig in de onvriendelijke beteekenis van het woord worden aangevoeld, moge als dermate bekend verondersteld worden, dat wij deze hier niet behoeven te beschrijven, veeleer naar de historisch-anthropologische oorzaken moeten verklaren.

Als misschien meest algemeene eigenaardigheid, die aan de Joden ten laste wordt gelegd, en waaruit veel van de overige verwijten

plegen te worden afgeleid, noemen de Duitsche anti-semieten het zoogenaamde parasietisme der Joden. Zij bedoelen daarmede, dat het Joodsche volk altijd als „Gastvolk" temidden van andere volken en ten koste van deze zou hebben geleefd, omdat zij zonder de oorspronkelijke maatschappelijke vermogens, zooals die voor den landbouw, de landsverdediging enz. noodig zijn, als ook zonder eigen en eigenlijk scheppend vermogen zouden zijn: een zwervend koopmansvolk, aangewezen op bemiddelende bezigheid. Gezien het klein aantal der Joden en hun groote beteekenis op velerlei gebied, gezien ook de strenge eisch van werkelijk scheppend vermogen, waaraan door alle stammen zoo zelden voldaan wordt, is dit op het eerste gezicht een zeer merkwaardig verwijt.

Het is mogelijk, dat de Joden, als een oud kultuurvolk, aangewezen op een verstrooide levenswijze, temidden van meer barbaarsche, lichamelijk meest krachtiger stammen, moeilijker dan anderen in onmiddellijke aanraking met de natuur leven. Misschien is ook een grooter deel van hen geschikt om als koopman, meer algemeen uitgedrukt, als bemiddelaar, te bestaan, een kleiner gedeelte als boer, militair of handwerksman te leven. Duidt dit dan echter wel op een essentieel verschil tusschen b.v. den Duitschen koopman en den Joodschen? Zijn deze verschillen niet zuiver relatief en quantitatief? Zien wij hier niet hetzelfde verschijnsel, dat wij onder de Europeesche stammen onderling waarnamen, n.l., dat hoewel de doorsneden van elkaar afwijken, reeds de meest algemeene afwijkingen elkaar dekken? En zouden daarbij de Joden niet misschien zelfs een zekeren voorsprong hebben in de lijn van de moderne ontwikkeling, hoe men deze nu ook moge waardeeren. Zoolang b.v. de geldhandel voor Christenen verboden was, bestond er een zeker recht het in de Joden te laken, dat zij zich met dit bedrijf inlieten en er in uitblonken, althans, zoover men er hen niet zelf toe noopte. Reeds daaruit echter, dat men van dezen handel gebruik maakte, meer nog uit het feit, dat er een verbod voor Christenen noodig was, om hen er van te weerhouden, blijkt, dat er toen reeds in deze geen essentieel verschil bestond, en dat wij het hier dus niet met een erfelijke neiging uitsluitend van het Joodsche volk te doen hebben.

Als kenmerk van vreemd of eigen ras voor het gewone volksbesef, zoude men als criterium mogen kiezen: of op het eerste

gezicht al dan niet de soortelijke verschillen boven de individueele overwegen. Wij bedoelen dit zoo: in den Chinees zal de blanke altijd in de eerste plaats den Mongool zien; pas na een langer verblijf onder het gele ras en een intieme aanraking daarmede, zal hij langzamerhand meer individueel tusschen hen gaan onderscheiden; misschien zal voor de meesten altijd de verhouding van blanke tot gele die van enkeling tot enkeling blijven overwegen. Dit zegt niets tegen de Mongolen: het bewijst alleen, dat er een groot verschil van soortelijke eigenschappen tusschen beide rassen bestaat. De Chinees is van geheel vreemd ras. Tusschen de meest geëuropeïseerden Chinees en de Oostelijkste Russen van zuiver bloed, blijft een ontzaglijke klove gapen. De erfelijke eigenschappen van den Mongool gaan niet geleidelijk in de onze over en kunnen slechts langzamerhand en nooit geheel in den loop van vele generaties door kruising verdeeld en verzwakt worden. In den Franschman of Italiaan daarentegen zal elke Noord-Europeaan ondanks alle afwijkingen, steeds toch in de eerste plaats en onmiddellijk het individu zien, omdat hij van ras slechts in ondergeschikte opzichten van hem verschilt.

De Jood, al staat hij ook dichter bij ons, neemt in deze opzichten eenigszins een tusschenplaats in: men begrijpe wel, niet naar ontwikkelingshoogte, maar naar de mate van verschil. Reeds de zuivere „Semiet" staat als blanke naar uiterlijk en voor ons gevoel aanmerkelijk dichter bij ons dan vele andere Aziatische volksgroepen. Waarschijnlijk moeten wij zelfs in het oude Mediterrane ras een tusschenlid tusschen deze en de Noord-Europeanen zien, wat tevens verklaart, waarom in Zuid-Europa het anti-semitisme geen rol speelt en de Jood er reeds moeilijk te onderscheiden is. De Jood echter is geen zuivere Aziaat. Hoewel hij enkele verder van ons afstaande elementen van lager ontwikkeling in zich herbergt — ook de Europeaan doet dit, althans volgens de Noordsche gedachte — staat hij over het geheel veel dichter bij ons, zoodat zelfs moeilijk uit te maken is, of het Zuid-Europeesche dan wel het Klein-Aziatische sub-ras grooter aandeel aan zijn samenstelling heeft gehad. In meerdere mate dan onder de Joden vinden wij onder de volken ten Noorden van de Middellandsche Zee, vooral in Zuid-Italië en Portugal, overal nog kleine resten van verstrooide trekken van negerachtigen oorsprong, die van oeroude slaveninvoer afstammen en die wij aan het kroeshaar en de dikke lippen nog kunnen herkennen. Waarschijnlijk hebben daarentegen

in den loop der tijden vele Noordelijke en andere elementen (Chazaren) zich met de Joden vermengd, waardoor de geleidelijke persoonlijke overgangen toch min of meer gegeven zouden zijn. Wanneer nu juist tegen den Jood in veel hooger mate bezwaren worden gemaakt dan tegen den Arabier b.v., dan ligt dit waarschijnlijk behalve daaraan, dat men hem alleen van nabij kent, aan het feit, dat de afwijkingen juist onder dicht bijeen staande verwanten in veel hooger mate als afwijking worden gevoeld, en veel minder als tegenstelling worden geaccepteerd dan de afwijkingen van geheel vreemden. De verleiding wordt dan te machtig zichzelf als voorbeeld en maatstaf te kiezen. Ook beroept men zich op het recht der quantitatieve meerderheid, in eigen land deze maatstaf te doen gelden, wat in deze alleen de Joden treft, al rechtvaardigt dit ook niet hen daarom voor minder te houden, dan andere groepen van afwijkend ras.

Met het Duitsche volk verbinden de Joden meer banden dan met eenig volk op aarde, en juist in dit feit moeten wij voor een goed deel in bovengenoemden zin een verklaring zoeken voor een zoo ernstig anti-semitisme in dit land. Niet alleen herbergt Duitschland een groot aantal Joden en vroeger bij tijden nog veel meer, maar zelfs moeten wij het Duitsch, in den dialectischen vorm van het Jiddisch, practisch het meest als de taal der Joden beschouwen. Behalve voor de meest Hoog-Duitschsprekende Duitsche Joden en de Jiddisch sprekende primitivere Oost-Joden in geheel Oost-Europa, bleven Duitsch en Jiddisch ook lang de meest gebruikte intermédiaire talen der Joden over de geheele wereld. Reeds hieruit volgt, dat de Joden aan den opbouw van geen enkele literatuur en taal zoo gemakkelijk hebben kunnen deelnemen als aan de Duitsche, wat hen dan ook weer, meer dan met anderen, met Duitschers in conflict moest doen komen.

Verder is Duitschland het doorgangsland voor haast alle West-Europeesche en Amerikaansche Joden geweest. De z.g. Oost-Joden waren veelal reeds in de Middeleeuwen van uit Duitschland naar hun latere Oost-Europeesche woonsteden gekomen, terwijl zij dan wéér later van daar — wederom door Duitschland heen — de Westelijke wereld binnentraden, dikwijls na enkele generaties in Duitschland te hebben vertoefd. Zoo is Duitschland telkens het land geweest, waar de uit het Verre Oosten komende Joden, die daar nog onder zeer primitieve omstandigheden

in het Ghetto onder elkander leefden, zich meer individueel onder de anderen mengen en persoonlijk ontplooien konden, waar zij voor het eerst met werkelijk Europeesche kultuur in aanraking kwamen en als het ware voorbereid werden, om enkele generaties later in de meer Westelijke landen, en ook reeds ten onzent, in het algemeene volksleven op te gaan. Het critieke oogenblik — zoowel voor de Joden als voor de anderen — lag zoodoende telkens in Duitschland, en, willen wij rechtvaardig zijn, zoo moeten wij toegeven, dat — zoowel ten aanzien van de Joodsche emancipatie als van het anti-semitisme — telkenmale Duitschland de voornaamste plaats heeft ingenomen, en dat, wanneer al ergens het conflict tot uitbarsting moest komen, dit menschelijker wijze wel in Duitschland moest geschieden. Het is nu eenmaal het noodlot dezer dicht bijeenstaande Europeesche volken, dat zij veelal zekere phasen en functies van het geheel, goede zoowel als kwade, in het bijzonder in zich moeten belichamen, in zooverre zij evenmin zelfstandige eenheden als slechts naast elkaar staande deelen van een geheel, maar veeleer de verschillende aspecten van dezelfde grondkultuur vormen. Dit wil niet zeggen, dat niet bijzondere eigenaardigheden van den Duitschen geest en van de Duitsche omstandigheden, deze botsing meer dan noodig was verscherpt zouden hebben, evenmin als de weemoed waarmee vele Joden thans aan hun Duitsch vaderland terugdenken, zonder bijzonderen grond is geweest.

Wij laten hier buiten beschouwing, in hoeverre het Duitsche anti-semitisme uit meer algemeene, deels rassiale opvattingen, zooals de Noordsche leer, gevolgd is, of in hoeverre juist dit antisemitisme de eigenlijke steen des aanstoots is geworden, door welke de genoemde opvattingen werden opgewekt en eveneens in hoeverre dit Duitsche anti-semitisme echt en oorspronkelijk dan wel van regeeringswege en door propaganda opgelegd en gesuggereerd is. Zeer zeker n.l. bestaat er ook een echt, een op grond van eigen ervaring en indrukken, werkelijk gevoeld antisemitisme. Dit laatste is in het Oosten van Duitschland, in aansluiting aan geheel Oost-Europa, hoewel reeds zwakker dan daar, sterker dan in het Westen, op het land uit den aard der zaak sterker dan in de meer internationale groote steden. Het is in het Zuiden algemeener verspreid en heftiger dan in het Noorden, en is in Oostenrijk, in het Zuid-Oosten dus, het sterkst ontwikkeld. In Weenen, met zijn mengsel van uiterst heterogene, deels lager ontwikkelde stammen en zijn sterk

contingent van nog slechts half geciviliseerde Joden, was het ook, dat HITLER zijn eerste ervaringen opdeed, die — reeds zuiver van dit gezichtspunt gezien — ten opzichte van Rijks-Duitschland, met zijn in den grond en van nature veel rustiger en — anthropologisch gesproken — harmonischer verhoudingen, geen juisten maatstaf kunnen inhouden. Vooral in het Noord-Westen en aan den Rijn, waar mentaliteit en verhoudingen zoo zeer op de onze gelijken, is van een spontaan, meer algemeen en scherp anti-semitisme weinig sprake.

Om het anti-semitisme niet alleen psychologisch maar ook als sociaal probleem te begrijpen, moet men bedenken, dat de beide in den beginne genoemde vragen aangaande de wenschelijkheid van de menging, tot een eeuw geleden niet alleen van — laat ons zeggen — Christelijke zijde, maar evenzeer van Joodschen kant algemeen ontkennend beantwoord werden. Ook GOETHE was daar nog een beslist tegenstander van. Van Joodschen kant stonden hierbij rassiale redenen minstens evenzeer op den voorgrond als godsdienstige en historische: het één en ander, zooals dat uit hun stamgodsdienst moest volgen, in nauwen samenhang met elkaar. Zoolang de Joden zich uit eigen wil slechts onder elkander pleegden voort te planten, vormde het Jodenvraagstuk wel een sociaal maar geen rassiaal probleem. Pas de Joodsche emancipatie heeft voor een rassiaal anti-semitisme en daarmee voor zooveel ander rassen-vooroordeel stof gegeven. Zoo lang de Joden in Duitschland evenals elders als een bijzondere klasse afgesloten in het Ghetto leefden, namen zij hun plaats in die veel geleedde Duitsche maatschappij dier dagen in. In ieder geval was er van een menging van het bloed niet dan bij uitzondering sprake, wat evenzeer op de Joodsche als op de Europeesche wetten en zeden berustte.

Wanneer de Joden aanvankelijk als vrije, losse enkelingen in de Europeesche landen verschenen waren, dan zouden zij zonder twijfel sinds lang in de overige bevolking opgenomen en door de verschillende gastheer-rassen geamalgameerd zijn. De lange eeuwen van het Ghetto-leven en van de eenzijdige paring onder elkaar, versterkt door bijzondere, eigenaardige selectief werkende omstandigheden, die het exclusieve Ghetto-bestaan met zich bracht, hebben het oorspronkelijk rassiaal verschil met de anderen, zooal niet versterkt, dan toch in stand gehouden, in plaats van toen reeds een zekere vermenging voor te bereiden. Het godsdienstig verschil niet alleen, maar de oude samenhang

en tegenstelling der beide godsdiensten, de botsing die daaruit telkens weer volgde, hielden de tegenstelling wakker in tijden, dat er op een anthropologisch verschil nog minder bewust gelet pleegde te worden.

De uitgesproken exclusieve stamgodsdienst der Joden heeft henzelven eigenlijk als eerste en eenige aller volken van onzen kultuurkring tot in onzen tijd toe een soort van raspolitiek doen volgen, die met de Duitsche van onze dagen een zekere gelijkenis vertoont, en die voor deze weliswaar niet tot voorbeeld gestrekt heeft, maar haar dan toch als onwillekeurige reactie in het leven heeft helpen roepen. Immers was een groep van weliswaar sinds lang gemengd ras, maar niettegenstaande zoo sterke erfelijke eenheid, te midden van ons stammenmengsel slechts door een dusdanige rassenpolitiek mogelijk. Daarbij was de houding der Joden te zelfbewuster en hoogmoediger, omdat zij niet, zooals de Duitschers, een eigen land in groote meerderheid bevolkten, maar verstrooid tusschen vreemde meerderheden leefden. Begrippen als adel en uitverkoren volk liggen even duidelijk en slechts naar den geest der tijden gewijzigd in beide besloten. Niet is te loochenen, dat men de Duitsche rassentheorie en het anti-semitisme niet (zooals wij dat doen) veroordeelen kan zonder ook de eenkennigheid van de oude Joodsche rassenteelt te laken. Wij spreken hier niet van de middelen die men aanwendt. Daartegenover staat, dat het alleen deze zelfde Joodsche rassenteelt is geweest, waaraan wij het te danken hebben, dat er heden te midden van ons in levenden lijve een element optreedt, dat wij althans gedeeltelijk als representant en meer onmiddellijk loot van de Oostelijke wortel van onze eigen oudste beschaving mogen beschouwen. Niemand kan zeggen, of het gelukkiger zou zijn geweest, wanneer dit groote soortelijke verschil zich veel vroeger in vele kleinere verschillen en verscheidenheden tusschen de individuën en in een meerdere veelsoortigheid binnen de individuën zou hebben opgelost. Niet te ontkennen is echter, dat de verbinding van ras en godsdienstige overtuiging, van uiterlijke gedaante en zeden, van aanleg en onderlingen samenhang, de Joden in de oogen der anderen scherp van henzelve moest doen afsteken, en koren op de molen was van elke rassentheorie.

Men heeft dikwijls beweerd, dat de eigenaardigheden der Joden, hun overwegende neiging tot zekere bemiddelende intellectueele beroepen aan het feit te wijten zou zijn, dat

zij te lang door hun gastheeren van vele beroepssoorten waren buitengesloten, dat zij tot een te beperkt deel der maatschappij waren toegelaten en zoodoende aan een al te eenzijdige selectie zouden hebben bloot gestaan. Deze opvatting is zeker overdreven. De genoemde uitsluiting heeft de aan deze Joodsche eigenaardigheden ten grondslag liggende eigenschappen zeker versterkt en in stand gehouden, maar niet veroorzaakt. Het is zelfs de vraag, of een selectie van anderhalf maal duizend jaren niet alleen enkele eigenschappen, maar een dusdanig uitgesproken type onder een zoo groot aantal ver van elkander afgescheiden levende menschen zou hebben kunnen teweegbrengen. Dit, hoewel wij weten, dat een strenge selectie in de hoogere stadia binnen enkele generaties geheele typen kan doen verdwijnen en andere uitsluitend achterlaten. Het Joodsche type is echter meer dan een keuze, het is wel degelijk een eigen positieve teelt, waarbij zeer bepaalde qualiteiten hoog ontwikkeld werden, een teelt, die, juist omdat zij eenzijdig was, slechts langzaam kon geschieden. Terwijl b.v. de zooveel eenvoudiger klimatische aanpassing binnen enkele eeuwen de z.g. Spaansche en Duitsche Joden van huidskleur zeer verschillend deed worden, bleef dit geestelijk type in hoofdlijnen hetzelfde bij beide. Moeilijk kan men dit aan gelijksoortige uitsluiting alleen toeschrijven.

Wanneer de Joden als een eenvoudig herdersvolk naar Europa waren gekomen, simpel van geest en sterk van lichaam, dan zouden zij zich onmiddellijk met de overige Europeanen vermengd hebben. En wanneer men al wegens zekere godsdienstige of andere afwijkingen gewenscht zou hebben hen afgezonderd te houden, dan zou men hen misschien als huursoldaten, maar zeker niet als geldhandelaars gebruikt hebben. Het is even willekeurig, de waarschijnlijkheid van een oorspronkelijk relatief verschillenden aanleg van de Joden over het hoofd te zien, als de omstandigheden te loochenen van hun zwervend leven in de oude kultuurwereld van het Oosten, waarvan wij de getuigenissen sinds de oudste tijden bezitten. En er bestaat evenmin reden, die typisch Joodsche erfelijke aanpassing aan de wereldkultuur, waarop de grootere rijpheid der Joden in bijna alle ingewikkelde maatschappelijke functies moet berusten, pas vanaf hun intrede in de nieuwere West-Europeesche wereld te dateeren. Ook de ontzaglijk snelle ontplooiïng der Joden op wel haast alle gebieden sinds hun emancipatie wijst eerder op de

gevolgen van hun herkomst uit een oude kultuurwereld met haar overeenkomstige selectieve invloeden ten goede en ten kwade, dan op een beperkte teelt op grond van uitsluiting.

Het is het tragische lot der Joden geweest, dat juist toen zij tenslotte begonnen de oorspronkelijk zelf gesmede kluisters van een enghartigen stamgodsdienst af te leggen, om daarmede geheel in de Westersche beschaving hun intrede te doen, dat juist toen de biologisch-heidensch-nationalistische inzichten van hun voornaamste gastheervolk, dit niet langer naar religieuse kenmerken liet oordeelen, maar veeleer naar de aangeboren en erfelijke eigenschappen, die niet zoo snel veranderen konden. Daartoe was de sprong te groot geworden, en waren deze eigenschappen ook te positief. Zoolang de Joodsche emancipatie uit de verminderende strengheid en exclusiviteit van de andere volken, uit de algemeen-Europeesch-democratische ontwikkeling volgde, was er geen ernstige botsing te vreezen. Toen enkele Joodsche voorloopers, zooals HEINRICH HEINE, zelf op deze democratiseering vooruitliepen, kwam onmiddellijk die botsing tot stand. Aan deze voorloopers een overwegend aandeel in de genoemde Europeesche ontwikkeling toe te schrijven, beteekent hun krachten vertienvoudigd zien. Hoe zouden die vat hebben kunnen krijgen, wanneer de anderen niet gewild hadden?

Toen echter de eenmaal door de tendenties der anderen bevrijde Joden op dreef gekomen, nu zelve meer actief deze emancipatie voortzetten en volkomener maakten, toen zij begonnen zich met de anderen te paren en toen zij, vooral na de katastrophe van 1918, die zoo vele oude Duitsche families de ruggegraat ontnam, als het ware met hun lang onderdrukte frissche krachten konden beginnen, en vijftien jaren lang inderdaad een invloed uitoefenden, die zeer veel grooter was dan met hun aantal overeen kwam, toen was het moeilijke oogenblik gekomen. Toen kort daarop in Duitschland de democratische ontwikkeling tot staan kwam en voor een reactie moest plaats maken, was de tegenstand gegeven. Het is begrijpelijk, dat de Joden deze nationale reactie niet konden meemaken. Daartoe waren zij te zeer door hun meer internationalen toestand als erfelijke groep gebonden. Het is verklaarbaar, dat de anderen in hen de typische vertegenwoordigers van die nu gesmade internationale en democratische ontwikkeling zijn gaan zien, evenals wéér anderen hen daarvoor dank weten. De Joden, die een leer die hen zelve en hun ontwikkeling verwierp, niet konden omhelzen, moesten nu voor hun

tegenstanders als onmisbare en werkzame tegenstelling tot het Noordsche ras fungeeren. Men begon hun aandeel in de beschaving van vroeger en later tijden gelijkelijk te verguizen, om hun erfelijke minderwaardigheid aan te toonen.

Natuurlijk is een algeheele waardeering van het Joodsche aandeel aan den opbouw van onze kultuur van subjectieve momenten afhankelijk. Zoolang men aan eenigen samenhang van ras en geestelijke neigingen gelooft, moet men ook een zekere Joodsche geestesaard aannemen, die door de tegenstanders met depreciëerende formuleeringen als spitsvondigheid en sluwheid omschreven wordt, maar toch ook meer algemeen, b.v. op geestelijk gebied in de richting van het dialectische, analytische en critische, gezocht pleegt te worden. Men kan echter zeggen, dat het positief aandeel van de Joden aan den opbouw van onze kultuur in de ruimste beteekenis van het woord zoo groot is geweest, dat men om deze te ontkennen of te verwerpen, de geheele Westersche kultuur met Christendom en veel meer, overboord moet werpen, zooals sommige op zichzelf consequente Duitsche schrijvers als LUDENDORFF en ROSENBERG dan ook deden.

Wellicht nog grooter was het aandeel der Joden—zoover wij de latere tijden op het oog hebben — aan de specifiek Duitsche kultuur, ook al staat dit aandeel meer intellectueel en democratisch als het was, in krasse tegenspraak tot wat men tegenwoordig in Duitschland Duitsch pleegt te noemen. Wanneer men echter van anti-semitische zijde veelal werkelijk te goeder trouw meent het scheppend vermogen der Joden vergeleken met het eigene te moeten ontkennen, dan ligt dat ten deele zeker daaraan, dat de Joden naar de eenvoudige, min of meer ruwe maatstaven die o.a. de rassenleer aanlegt, misschien werkelijk minder productief waren en zijn konden. Zelfs echter wanneer de Joodsche qualiteiten meer dan die der Duitschers in de richting der critiek en transactie zouden liggen, is het zeer de vraag of de uitroeiing dezer elementen ten goede zal werken.

Wat dit scheppend vermogen betreft, moet men ook steeds het relatief klein aantal Joden tegenover de anderen bedenken. Wanneer wij aannemen, dat onder de Joden het aantal der werkelijk-oorspronkelijk begaafden niet veel grooter, noch veel kleiner is dan onder de Noorderlingen, zoo is het alleszins begrijpelijk, hoe tot den opbouw der nieuwe Westersche kultuur

Joden veel minder hebben bijgedragen dan b.v. het Noord-Europeesche ras, of ook dan het overige Duitsche volk. Veel grooter was echter onder de Joden het percentage van intellectueelen, het resultaat van een oude ontwikkeling. Op dit aantal van in den grond niet origineele intellectueelen: advocaten, critici, uitvoerende artisten enz., was het aantal der werkelijk begaafden dientengevolge onder de Joden geringer dan onder de gewone Duitschers, zoodat de bemiddelende krachten die zij bezaten temeer opvielen. Zoodra men echter het getal der werkelijk begaafden over het geheele volk rekent, dus aan Duitsche zijde de groote massa van onopvallende burgers, boeren en arbeiders, die onder de Joden relatief weinig talrijk zijn, meetelt, wat men gewoonlijk onwillekeurig niet doet, dan wordt het percentage der begaafden voor de Joden zeker niet geringer dan voor de anderen

Als sociaal en geestelijk element hebben de Joden, sinds voor hen daartoe de mogelijkheid bestond, aan het Duitsche geestesleven op wel haast alle gebieden meer dan rijkelijk hun aandeel gehad. Gedurende de republiek van Weimar mag dit aantal abnormaal groot geworden zijn. Natuurlijk hadden de Joden evenzeer aan de grootheid als aan de zwakheden van deze republiek, die tot haar val geleid hebben, gelijkelijk hun aandeel. Wanneer de reactie hen thans in het bijzonder voor het verval van krachten, dat in dien tijd plaats vond, aansprakelijk wil maken, treft zij met dit oordeel mede een goed deel van het Duitsche geestesleven. Zelfs kan de mate waarin de Joden ten goede en ten kwade aandeel hadden aan het meest innerlijk en geestelijk Duitsch leven als een school-voorbeeld beschouwd worden voor de mogelijkheid van een vruchtbare samenwerking van twee betrekkelijk zoo ver uiteenloopende erfelijke groepen. Wanneer daarbij tegenstellingen bestonden, doet dat niets hiertoe af. Niet uit de opeenstapeling van homogene onderdeelen, maar uit de wrijving en spanning tusschen heterogene bestanddeelen ontstaat hoogere kultuur. Slechts de zwakke kan onder deze spanningen lijden. En wanneer er al een rechter moet zijn om over waarde of onwaarde van den Joodschen geest voor den Duitschen te oordeelen, dan zegt ons het oordeel van GOETHE en SCHILLER, die meenden van den Jood SPINOZA te kunnen leeren en hem te mogen bewonderen en hun gedachten ten deele op de zijne te moeten opbouwen, meer dan dat van welken rastheoreticus ook.

Wij zagen, dat zeer verschillende rasbestanddeelen de dragers van gelijke geestelijke tendenties kunnen zijn. In nog minder mate dan geestelijke overeenstemming, behoeft een vruchtbare wisselwerking gelijksoortigheid van ras. Ongelijksoortige elementen komen echter weliswaar minder in de ideeënwereld, maar wel altijd op de één of andere wijze tot uiting: behalve in het voorkomen ook in de persoonlijkste trekken, in het temperament enz. Al spreekt ook de mogelijkheid van een positieven geestelijken samenhang voor een zekere overeenstemming in peil van erfelijke qualiteiten—door samensmelting van deze qualiteiten, ingeval van kruising verandert het type van de groep zoowel als van den enkeling toch. De halfbloed-Jood wijkt aanmerkelijk verder van de doorsnee-Duitschers af dan deze gemiddeld van elkander verschillen. Wij wezen reeds op de voor- en nadeelen die ontstaan, wanneer de individueele deelen van een volk zeer heterogeen, de onderlinge verschillen zeer groot en grof, maar tevens veelvuldig worden. Men neemt ook aan, dat het individu, in dit geval de half-bloed Jood, wel dikwijls zeer begaafd, maar uitermate onberekenbaar en veelal onharmonisch in zichzelf is, waarvan o.a. het feit getuigt, dat onder hen juist vele anti-semieten voorkomen en wel niet alleen uit berekening.

Wat dus de vraag van de menging van het bloed betreft, dat is de vraag van de algeheele oplossing van het Jodendom in hun omgeving, de menging in den persoon van Joodsch en Noord-Europeesch bloed, waardoor zoowel het één als het ander ophoudt in min of meer zuiveren vorm te bestaan, is vooral te bedenken, dat dientegevolge de verscheidenheid van soort tot soort, het sterk verschil van erfelijke groepstrekken geëffend zou worden, ten bate van een individueel veelvuldiger geschakeerde verscheidenheid. Er kan zeer wel een kracht en een gezond zelfbewustzijn liggen in het instinct volgens hetwelk zoowel vele Joden als vele anderen zulk een menging afwijzen. Men ziet zijn kinderen gewoonlijk niet gaarne te zeer van zichzelf afwijken en voelt bij de gedachte daaraan dit vreemde als onaangenaam, zonder dat men daarom het vreemde element op zichzelve behoeft te verwerpen. Het is zeer natuurlijk, wanneer men aan beide kanten eerder liefde gevoelen kan voor meisjes van het andere ras, dan dat men in staat is behagen te scheppen in de gedeeltelijk vreemdsoortige eigenschappen in zijn eigen kinderen. In veel mindere mate dan de in de eerste graad (half om half) gekruiste individuën, zou natuurlijk het geheel van het talrijker

ras den invloed eener kruising ondergaan. Zeker zou het Noordsche ras door de oplossing van het klein aantal Joden erin niet te gronde gaan; waarschijnlijk zou het aan levenskracht iets winnen, ook al moge sommigen de gedachte aan die kruising persoonlijk tegenstaan.

Wanneer Hitler in dezen samenhang zegt, dat men paard en ezel niet moet paren, dat de natuur zulk een onnatuurlijke verbintenis straft met onvruchtbaarheid, dan past dit zeker zeer slecht op de kruising der menschelijke soorten. Men moet toch eerder de menschelijke rassen met de verschillende paardensoorten vergelijken, daar zij evenals deze onderling altijd vruchtbaar zijn, laat staan Joden en Noorderlingen en wel evenzeer in de directe beteekenis als in den hoogeren zin des woords. Dat er geen natuurlijke, spontane liefde van Noordsche mannen voor Joodsche meisjes, evenmin als omgekeerd, zou kunnen bestaan, is even dwaas, als deze aan helsche lokmiddelen van Joodsche zijde of aan de bedoeling het Noordsche ras te bederven toe te schrijven. Zoowel onder de Joden als onder de anderen staat den één de paring met den ander in het bijzonder aan, terwijl zij den ander afstoot. Dit hangt er evenzeer van af, in welke mate de bijzondere eigenschappen van het andere ras als vreemd worden gevoeld en in hoeverre juist het vreemde aantrekkingskracht uitoefent.

Misschien wordt van de zijde der anti-semieten — niet minder dan van den kant van hun bondgenooten, de Noordsche rastheoretici, en de rashygiënisten — de spontane, aangeboren weerstandskracht, het individueel zelfbewustzijn en het ruimer gevoel voor de waarde van het vreemde, zelfs van het exotische, dat de besten van dit ras altijd gekenmerkt heeft, wel eens te gering aangeslagen, wanneer zij een voogdij in deze voor noodig houden. Het ras vormt slechts één van vele factoren in de menschelijke samenleving, d.w.z. de wenschelijkheid van bepaalde raseigenschappen is van tallooze veranderlijke factoren afhankelijk. Slechts de meest beperkte eigenwaan kan doen gelooven, dat eenig sterveling ten bate van verre nageslachten de wenschelijke eigenschappen zou vermogen te bepalen.

R. STEINMETZ

DE TOEKOMST DER RASSEN

De lezer zal schrikken bij het zien van dezen titel. Het komt mij voor, dat wij daarom goed doen ons een weinig in het wezen en de mogelijkheid der voorspelling te verdiepen. Is een voorspelling mogelijk? Dit wil natuurlijk zeggen: zoo, dat zij uitkomt? Wij moeten dit vraagstuk eerst eens onder de oogen zien in het algemeen, voor wij onze bizondere voorspelling aandurven.

Laten wij eene begripsbepaling vooraf doen gaan: voorspelling is uitgesproken zekerheid omtrent toekomstig gebeuren.

In het Oude Testament zijn de profeten van groote beteekenis; maar zij waren Gods stem, hun voorspellingen geschiedden dus met Gods hulp en het geloof daarin bezat een religieuzen grondslag. Alle godsdiensten kenden zulke profeten met goddelijk vermogen. Ook meer profane voorspellers hebben nooit ontbroken; duizenden van jaren lang hebben zij hun geloovigen getroost en verschrikt, en daarmee beheerscht: de machtige heerschers riepen hun hulp niet minder in dan de eenvoudige onderdanen; geen staatstaak werd zonder hen ondernomen en de onbeduidendste handeling van het dagelijksch leven verlangde evenzoo hun sanctie.

Heel het particuliere en het openbare leven was vol van voorzeggingen en van handelingen die berustten op het vertrouwen, tot zekerheid stijgend, dat het een of ander zou geschieden, hier of daar, duurzaam of kortstondig, op bepaalden tijd of vager, van grooter of geringer belang. Juist omdat zij zoo talrijk waren, was het leven ondenkbaar zonder hen. Soms noemen wij ze niet voorspellingen, staan ze niet op één lijn met de groote voorspellingen van de heilige vakmannen, de profeten; maar toch beteekent elke overtuiging van een bepaald toekomstig gebeuren van eenige beteekenis een voorspelling. Voorbeelden: ik laat een huis bouwen, een vorstelijk paleis, of een systeem van vestingwerken: dat kan ik alleen doen, wanneer ik van velerlei gebeuren in de toekomst overtuigd ben: duur van mijn leven, vol-

doende bezit om te betalen, blijvende behoefte aan die woning, geloof in of vrees voor toekomstigen oorlog. Iedere speculatie is een voorspelling, die een zeker geloof onderstelt, anders zou men zijn geld niet wagen. De heel groote voorspellingen zooals duur en uitslag van een oorlog, omvatten onnoemelijk vele mogelijkheden en daarom falen zij bijna altijd; men denke aan den Spaanschen burgeroorlog dezer dagen en aan den wereldoorlog. Deskundigen van den eersten rang, veldheeren en staatslieden, hebben zich hier vergist, misschien minder dan wij wel denken. Engeland en Amerika bereikten hun werkelijk doel wel ruimschoots of nagenoeg; de kleinere volken, die hun zelfstandigheid zochten eveneens. Het vertrouwen in iets toekomstigs is een voorspelling.

De groote massa van „voorspellingen" vertoont het particuliere leven in zijn regelmatigheid van uur tot uur, van dag tot dag: men vertrouwt op zijn ontbijt, op regelmatige inkomsten en uitgaven, met alleen nu en dan inbreuken hierop, die men niet voorzag (voorspelde): mee- en tegenvallers; de zorgeloosheid hierin vergroot nog de zekerheid der voorspelling. Voor talloozen bestaat die zekerheid maar zeer betrekkelijk en wordt hun daarom dan ook niet in bepaalde, formeele voorspellingen bewust: de landlooper zal stellig rekenen op een bekend buitenkansje, de inbreker op de onvoldoendheid van een zekere sluiting.

Kan men mij nu toegeven, dat uitvindingen, staatswetten en -bevelen ook voorspellingen inhouden, evenals beraamde ontdekkingen? Denk aan al de medewerkers aan de ontdekking van Amerika, aan de pioniers overtuigd een nieuwe wereld te ontdekken of een beter vaderland voor hun kinderen. Die geweldige reeks van daden was ook eerst plan dus voorspelling. Dat zij dit alle waren komt nog meer uit bij de even tallooze mislukkingen.

De Duitsche legeraanvoerders rekenden reeds in 1915 op een groote omwenteling in Rusland, die hun de overwinning in het Oosten zou bezorgen. Het eerste gebeurde, het tweede bleef uit.

De lezer zal er op wijzen, dat, ook al wil hij wel toegeven, dat de opgesomde gevallen werkelijke voorspellingen zijn, er toch een immense afstand bestaat tusschen de meeste dier gevallen en de toekomst van groote volken, eerst recht van de hoofdrassen en hun verre toekomst. Ik ben het volkomen met hem eens en daarom ook niet vermetel genoeg om zulke voorspellingen te wagen, al ondernemen staatslieden en veroveraars wel veel wat

er zeer op lijkt, wat althans een niet uitgesproken, niet klaar bewuste voorspelling veronderstelt.

Een zeer treffend feit is wel, dat de astronoom de banen der kometen kan aangeven, d.i. voorspellen, die een geweldige uitbreiding bezitten en zich op ontzaggelijken afstand van ons bewegen. Op het gebied der natuurwetenschappen kan men wonderbare voorspellingen doen, die altijd en altijd weer uitkomen: waar ligt dit aan? aan de zekerheid onzer kennis wat deze feiten betreft, en in verband daarmee aan hun eenvoud. Alle levende en stervende wezens: planten, dieren, menschen, zijn oneindig ingewikkelder, dan de feiten der exacte wetenschappen, daar wij ons voor de eersten veel meer interesseeren. Waar onze wetenschap erin geslaagd is regelmatigheden in de verschijnselen te ontdekken (zoogenaamde natuurwetten) kan zij ook voorspellen binnen het gebied dezer regelmatigheden.

De plantenkunde is wel geen exacte wetenschap, al is zij zoo gelukkig heel veel zekerheden, regelmatigheden omtrent het plantenleven te kennen; toch komen er op haar gebied nog tallooze onregelmatigheden voor, die wel niet zoo belangrijk zijn en voor den mensch eerst recht niet. Het dierenrijk gaat hierin nog veel verder: in alle opzichten zijn geen twee dieren van dezelfde soort *volkomen* gelijk, en dat neemt zeer toe, wanneer men ook bij het dier het psychologisch gebied betreedt. Geen twee terriers of Duitsche herders zijn volkomen gelijk van aard.

Alle overleg omtrent de toekomst heeft hoogere waarde naar mate wij meer van het verleden weten, immers „in het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal". Wat waren de oorzaken, waardoor uit dat verleden het heden groeide? En dan: welke machten nemen wij nu waar, die, te oordeelen naar wat wij nu reeds voor onze oogen zien, in staat blijken groote veranderingen in het leven der menschheid voort te brengen? Zeker geeft het feit ons eenige vastheid, wat wij van praehistorische menschen weten, en wel dat zij vergaan zijn (zie hoofdstuk III Anthropologie), en dat desondanks een nieuwe mensheid is opgestaan. Ook zagen wij, dat historische rassen en volkjes te gronde zijn gegaan, terwijl zeer veel er op wijst, dat andere hen volgen zullen. Wij kunnen aannemen, dat er groote menschengroepen nu al ten doode opgeschreven zijn, en dat wij voorbarig waren in ons oordeel omtrent anderen, waarop een nieuwe toekomst wacht. Mogen wij de Egyptenaren, de Arabieren, de Perzen,

hiertoe rekenen? Zeker is het, dat zij na een lange, min of meer onrustige slaap steeds meer tot de kultuurvolken gaan behooren. Volken, die eeuwenlang groot en vruchtbaar waren en in vreemde werelddeelen macht en gebied verwierven zooals de Spanjaarden, of die meer dan één tijdvak van grooten bloei beleefden, die tot de groote volken der Geschiedenis behoorden zooals de Romeinen, die eeuwenlang wegdoken in de Middeleeuwen, zich weer oprichten in het latere deel ervan, en in de Renaissance aan het hoofd der Europeesche beschaving stonden op ieder gebied.

In Voor-Azië, Noord-Afrika, Voor-Indië, China, Japan en het Mongoolsche rijk hebben zich dergelijke wisselingen voorgedaan van grootheid en verval, hooge beschaving en dorheid, macht en afhankelijkheid.

Wat waren van dit alles de oorzaken, de werkende factoren?

Het spreekt vanzelf, dat ons boek niet eindigen kan met een rij van deelen, die de toekomstige geschiedenis der menschheid zouden moeten bevatten, neen, de lezer zal tevreden moeten zijn met een zeer kort overleg.

Wij moeten indachtig zijn aan het feit, dat wij niet de volken maar de rassen tot onderwerp hebben; alleen hopen wij uit de lotgevallen der volken eenig licht te ontvangen op de waarschijnlijke toekomst der rassen en hunner onderdeelen. Deze toekomst wordt zeker voor een groot deel beheerscht door: a) getalsafname, b) getalstoename, c) verplaatsing op groote schaal, d) kruising met andere rassen. Een andere reeks van groote veranderingen omvat de volgende die de beschaving der volken betreffen: a) verheffing of achteruitgang in kultuur, b) oekonomische verrijking of verarming, c) voor- of achteruitgang in gezondheid, d) vooruitgang of stilstand in kunst en wetenschap, e) in techniek, f) in moraliteit en moraal, g) in eenheid, onafhankelijkheid en vrijheid, in politieken zin.

In de tweede groep noemde ik een hoogst belangrijken factor nog niet, den godsdienst, die zonder twijfel vroeger, en nog voor vele honderden millioenen, het grootste gewicht bezit. Maar juist daarom is voor- of achteruitgang hierin nooit eendrachtig vast te stellen; ook het verdwijnen van den godsdienst zal voor den één de grootste val in geestesleven beteekenen, voor den ander het begin van eigenlijke beschaving.

Onze eerste reeks van raslotgevallen onderscheidt zich van de tweede hierin, dat deze geestelijk, geene stoffelijk is,

zij het ook met geestelijk-kultureele gevolgen, maar dit is immers altijd het geval: getalstoename is, of liever kan zijn, een zeer krachtige stuwkracht vooral voor de groep zelve en zeer zeker ook voor andere, in beide opzichten indirect. Laat mij dit even duidelijk maken. De getalstoename van de groep dwingt tot meer inspanning om genoeg levensmidden in ruimsten zin te verkrijgen, ook maakt zij hare kracht om den mededinger te weerstaan grooter; die toeneming maakt de kans op de geboorte van begaafden grooter, zij zal bij aanhouding dwingen tot verhuizing en daarmee weer tot grooter inspanning, en hiermee wordt de kans op meer uitwendige prikkels en meerdere wrijving ook weer grooter. Maar ik wil het hierbij laten. Wij raken hier de groote beteekenis aan van de verandering van omgeving. Hoe groot was b.v. de invloed van de nieuwe dier- en plantensoorten, die de verovering van Amerika voor de Oude en Nieuwe Wereld meebracht. Zulk een verandering dwingt tot aanpassing aan het nieuwe in allerlei opzichten en daarmee tot verrijking der ervaring, welke reeds geschiedt door het feit van de verplaatsing en door de wrijving met geheel anders geaarde rassen. Die verandering zal allicht ook leiden tot andere selecties en daarmee weer tot aardverandering in allerlei opzichten, ten slotte ook tot kruising met andere rassen. Het groote voorbeeld uit de laatste eeuwen heeft ons eveneens Amerika, Noord en Zuid, gegeven. Dit groote vasteland heeft door de Europeesche ontdekking en bezetting met verschillende volken der Oude Wereld *alle* rassen der wereld met elkander in aanraking gebracht en allengs min of meer gemengd en gekruisd.

Wat Midden- en Zuid-Amerika betreft waren de Spanjaarden en de Portugeezen, later ook de Italianen de veroveraars en immigranten en deze alle kruisten zich met Indianen van hooger en lager ras en beschaving; en al zeer spoedig met de Negers van allerlei afstamming. In Noord-Amerika waren de Spanjaarden eveneens de eerste Europeanen; na hen kwamen al spoedig de Engelschen, de Nederlanders, de Duitschers, de Ieren, de Zweden, de Joden, en naast vele vertegenwoordigers van Oost-Europa, de Chineezen en de Japanneezen, ook Polynesiërs, maar vooral Negers, die zich allen mengden met de resten der haast uitgemoorde Indianen.

Amerika mag met recht de „melting pot" aller menschenrassen heeten — wat de Oude Wereld nooit was — en zou dit niet steeds toenemend het geval worden? Mogen wij niet aan-

nemen, dat alle kolonisatie, alle verovering, alle „empires" hiertoe leiden?

Het kan haast niet anders of de nieuwe buurschappen der lotgenooten zullen leiden tot kruising, gepaard met nieuwe teeltkeuze (selectie). Op de lange baan, en na veel leed en strijd, zal hieruit een nieuwe menschheid spruiten, vol variatie maar niet vijandig tegen elkaar, wel harmonisch, ondanks alle verschil.

Wij behoeven niet angstig te zijn voor dit toekomstbeeld, immers, zoolang deze angst afkeer en afwijzing tengevolge zou hebben, zal het niet werkelijkheid kunnen worden, en derhalve niet zoo spoedig, niet in de naaste toekomst. Wij en vele geslachten na ons zullen die voltooiing niet beleven noch verdienen, hebzuchtig en jaloersch als wij zijn.

De anthropologen zullen moeten uitmaken of de rassen en subrassen inderdaad naar elkaar toegroeien of omgekeerd steeds weer van elkaar af, of het getal der stervende groepen heel groot zal moeten zijn? Dus laten wij niet vooruitloopen en van verbroedering spreken, voordat deze begint te gloren.

Wij moeten nu de mogelijke kultureele en psychische veranderingen nagaan en hoe die in volgende eeuwen, misschien in duizenden van jaren zullen uitvallen en wat zij zullen uitwerken.

De verheffing in beschaving zal vele voordeelen van allerlei aard meebrengen, maar die niet alleen, zeker niet! Het saldo is al zeer moeilijk op te maken, vooral omdat die vooruitgang van verschillende hoogten uitgaat: van dat der kultuurloozen, van hen die een zekere hoogte bereikt hebben, maar overigens in ontbering leven, niet van wat de wereld biedt ruimschoots genieten: ik denk aan honderden van millioenen in onze groote fabriekssteden en in Oost-Azië. Tot hoogere kultuur behoort in de eerste plaats, ja, voor haar is kenmerkend, het kritisch denken in het algemeen, dus zonder illusies, zonder bijgeloof, zonder vooroordeel. Kunnen wij ons dit algemeen verspreid over de geheele menschheid en in volle mate voorstellen? En zal dit alle karakters bevredigen? Zullen er niet altijd schrikwekkend velen overblijven, die terugverlangen naar hun oude onnoozelheid? Zal de aard van hun woonplaats hen niet daartoe dwingen: hitte, vochtigheid of de uiterste droogte der woestijn? Zullen er ooit middelen gevonden worden, die de werking der landschappen voldoende vereffenen, negatief en positief: hun nadeelen opheffend en hun voordeelen aan allen schenkend, voor

het lichaam, maar ook voor den geest en het gevoel? IJverig is gezocht, maar nog niet gevonden. En achteruitgang in kultuur? Ik meen, dat wij hier minder moeilijkheden voor onze voorstelling ontmoeten: altijd honger en gebrek kunnen wij ons plastischer denken dan het toppunt van weelde voor allen. Kan het zijn, dat het opgeven van alle droomen, van alle illusies onder den meedoogenloozen dwang van het critisch denken en voelen, ook van de vrouwen, bevorderd door algemeene overbevolking op de geheele aarde, en door de kunst, die realistisch zal zijn geworden, een algemeene desillusioneering tengevolge zal hebben: zoodat niet alleen de liefde van man en vrouw hare hooge bekoring verliest, maar zelfs de moeders hun kinderen zullen zien, moeten zien, zooals ze in waarheid zijn, en de kinderen hun ouders eveneens?

Zeker, dit schrikbeeld komt ons onmogelijk voor, ondenkbaar zelfs. Maar toch! Er zijn kinderen die waarlijk zoodra de eerste hulpeloosheid voorbij is, ook voor de moeder geen bekoring bezitten en er zijn tallooze mannen en vrouwen, die na de wittebroodsweken en nadat de prikkel van het geslachtsverschil uitgewerkt heeft, versneld door ziekte en allerlei nood, alleen niet tot scheiding komen uit gewoonte en traagheid of gemakzucht, „die süsse Gewohnheit der Ehe". Als de „sex appeal" voorbij is en de andere banden, die men toch geen liefde kan noemen, verslapt of verscheurd zijn, hoeveel huwelijken zouden dan door hetzelfde paar gesloten worden, of hoeveel tenminste nog eenmaal tot een huwelijk komen? Zou de gezinsbeperking waarlijk uitloopen op het uiterste: een gezin dat nauwelijks nog een gezin mag heeten, immers één of twee kinderen, kunnen de ouders niet vervangen, en de „vrije liefde". Wie op dit gebied zijn vertrouwen stelt in het een of ander gezag, hoe eerwaardig en sterk ook, zal bedrogen uitkomen, zoo hij dat vertrouwen uitstrekt over de maatschappij. De ervaring heeft dit wel bewezen. Er is te veel, dat tot gezinsbeperking dringt, en wel uit gronden, die moreel geheel gerechtvaardigd zijn. Zeker, het ras wordt daardoor in verhouding tot anderen, wat het getal betreft, verzwakt. Maar beteekent het groote getal van zwakken, die niet aan deze beperking ten offer vallen, werkelijk een versterking der groep. Is b.v. China sterker dan Europa?

Zeker, er zijn ouders, moeders zoowel als vaders, aan wie het talrijke kroost wel toevertrouwd is, een geluk voor hen uitmaakt, maar zij vormen zeker niet de meerderheid der

ouders, allerminst in tijden van nood zooals wij nu doorleven, niet in slechte huwelijken, niet bij ziekelijken aanleg, niet als de jeugd voorbij is. Het procent der domme, egoïste, liefdelooze ouders is zeker zeer groot; maar de statistiek kan het niet vaststellen. Mogen wij hier op de teeltkeuze (selectie) vertrouwen? Zullen de goede ouders in alle opzichten de overhand krijgen, maar waarom dan vroeger niet? Of zou het zijn, dat de emancipatie der ouders dit eerst nu op groote schaal toelaat, ook omdat het inzicht bij de massa dit nu eerst aanwijst? Maar het is lang niet ondenkbaar, dat, door verhooging der algemeene gezondheid, tengevolge van den vooruitgang der voeding, der hygiëne en der betere verdeeling van den volksrijkdom, een intellectueele en moreele vooruitgang in de geheele menschheid teweeg gebracht wordt. En deze mogen wij op grond niet van wenschen of fantasmen, maar van de feiten der geschiedenis en der ervaring vermoeden. Dat velen dit niet voetstoots zullen erkennen, is zeer begrijpelijk. De hoofdoorzaak van dit scepticisme ligt wel hierin, dat men aanmerkelijke vooruitgang langs onze lijn verwart met bereiking van het ideaal. Helaas is tot deze gelijkstelling nog maar weinig reden aanwezig.

Wij moeten om niet willekeurige en vage stellingen ten beste te geven, of een aantal zeker lang niet bereikte idealen op te stellen, ons vooral tot feiten bepalen, die zooveel mogelijk duidelijk en onbetwistbaar vastgesteld kunnen worden, en daarbij moeten wij ons beperken tot de beschouwing en vergelijking van de volken en rassen, die wij op sociaal- en moreel gebied het best en veelzijdigst kennen, en van wie wij in allen gevalle niet door mindere bekendheid en groot verschil in geestelijk leven gescheiden zijn. Wanneer wij ons hieraan houden, dan omvatten wij zeer zeker lang niet de heele menschheid, maar daarentegen zullen wij ook niet zoovele en niet zoo groote en belangrijke misgrepen maken, en die wij begaan, zullen onze lezers eerder in het oog vallen.

Medelijden, meegevoel, sympathie, zijn zeker de grondslag en de kern van alle moraal en moraliteit. Willen wij hunne hoogte bepalen, hun dalen of stijgen, zooveel mogelijk op positieve wijze, dan dienen wij groepen van min of meer vastgestelde of vaststelbare feiten met elkaar te vergelijken, en weer zooveel mogelijk die te kiezen welke door ons allen gelijk beoordeeld zullen worden. Ik kies dan: bestraffing van zware misdaden, oorlogvoering, behandeling van de vrouw, slavernij en actief medelijden.

Wanneer wij dan de zwaarte van de straf nagaan bij allerlei volken en rassen vanaf het tijdstip, dat de bestraffing de wraak vervangt en opgelegd en uitgeoefend wordt door de gemeenschap en hare vertegenwoordigers, dan zal het ons zeker opvallen, dat zij niet wreeder wordt, maar steeds zachter. De heksenperiode duurde van de 13e eeuw tot diep in den nieuwen tijd, en zij is waarlijk een monument van dwaasheid, wreedheid en onrecht. De Jezuït SPEE (1631) en de predikant BALTHAZAR BECKER in Amsterdam (1691) en TOMASIUS (1703) hebben eindelijk in de 17e eeuw door hun strenge betoogen de oogen open doen gaan, maar nog in de 18e eeuw komen heksenprocessen voor, de laatste heks werd in 1758 verbrand. In de 18e eeuw beroemde zich een Engelsche rechter op zijn vele doodvonnissen en andere waren hem daarin voorgegaan. In de 19de eeuw werd de straf bij de volken van het Blanke ras langzamerhand alleen streng, niet meer opzettelijk wreed, ook de doodstraf niet (electrocutie); in vele landen verdween zij geheel, in alle beschaafde landen werd zij zeer zelden toegepast, en het motief hiervan was zeker zachtmoedigheid.

De oorlogvoering is uit den aard der zaak wreed, zij is immers in den grond dwingen door geweld en leed tot den dood toe. Maar dit doel laat allerlei schakeeringen toe: de haat kan overwegen, het dwingen wegvallen, ook kan het dooden en martelen het eenig doel worden, maar allicht paart zich toch hieraan het rooven en wel vooral dat van vrouwen; waar slavernij heerscht treedt deze op den voorgrond en kan zij het eenig doel worden. De hoogere Natuurvolken staan op dit standpunt. Verovering van land, uitbreiding van gebied en onderdanen is het volgende. De godsdienstoorlogen zijn zelden ongemengd van doel; vaak krijgen wij den indruk, dat het bevel der godheid of der priesters eigenlijk meer de vorm is, die aan den krijg om land, goed, slaven, wordt gegeven. Deze beweeggrond is misschien wel eigen aan dat kultureele middelvak; bij de lagere volken komt hij niet voor, dunne bevolking, overvloed van grond laten dit niet toe, en bij de hoogere ook nauwelijks, behalve in de koloniale oorlogen, die land en werkkrachten aan den veroveraar moeten verschaffen.

Hooge, ja, verfijnde beschaving verhindert de onbarmhartigheid van den oorlog geenszins. Deze wordt veroorzaakt door de vreemdheid van de beide partijen aan elkaar en daarmee het gebrek aan alle sympathie, ja, door verachting tot haat toe. Die

vreemdheid bestaat natuurlijk vooral in de zeden, den godsdienst, de taal en misschien nog meer het uiterlijk. Dit laatste kan zoover gaan, dat het eene volk het andere verafschuwt, ja, het nauwelijks als menschen beschouwt. Toch zal hieruit alleen wel geen verdelgingsoorlog ontstaan, daartoe moet vrees of hebzucht naar land, woonplaats enz. er bij komen. Men denke aan de uitmoordingsoorlogen van de squatters tegen de Indianen van Zuid-Oost-Noord-Amerika, en nog vele andere, die juist vrij hoog in beschaving stonden, en eigenlijk juist daarom. Hoe ontzaggelijk wreed werden de oorlogen der halfkultuur gevoerd, die der Joden op bevel van JEHOVAH, volgens JOSUA, RICHTEREN en SAMUEL (zie MAX WEBER) en evenzoo die der Assyriërs en Karthagers; ook de oud-oriëntalische volken, met uitzondering van de Egyptenaren, vertoonden in hun oorlogen geen enkel spoor van medelijden of menschelijkheid. De oude Mexicanen, Chibcha en andere volken van Midden- en Zuid-Amerika vochten ware uitroeiïngsoorlogen en de volken van dezelfde kultuurhoogte in het Oude Azië streden even bloedig en onmeedoogend. Ook de Grieken en Romeinen, wier verfijnde beschaving nog altijd als toonbeeld aan onze jeugd wordt voorgehouden, vochten zonder medelijden; de groote wijsgeeren, PLATO en ARISTOTELES oordeelden, dat tegenover de Barbaren d.i. alle andere volken, alles veroorloofd was, en hun practijk was niet zachter [1]). Men ziet, dat het rasverschil ook in dit opzicht geen beteekenis heeft. Na de uitroeiïngsoorlogen werd het doel het wegsleepen van heele bevolkingen als slaven, en dit maakte zeker het moorden en martelen niet langer tot het eenige doel van den strijd, zoo niet uit zachter gevoelens dan toch uit practische berekening; dit geldt ook voor het losgeld der krijgsgevangenen. En weer werd de strijd minder bloedig gevoerd, niet uit medelijden of welk gevoel ook aanvankelijk, maar door de groote verandering in de gevechtstechniek: de oorlog werd bloediger, de verwoestingen uitgebreider, maar het gevecht van man tegen man niet wreeder. De strijd werd door de techniek uitgestreden, men kon den vijand vernietigen, zonder hem gezien te hebben. In het zeegevecht verdween het enteren eveneens, ook hier werd de strijd in hoofdzaak op grooten afstand, mechanisch beslecht. En voor het gevecht in de lucht geldt hetzelfde. De romantiek verdween geheel, de durf is niet langer de hoofdeisch, niet de woede, die kolonel MONTAIGNE

[1]) Verg. STEINMETZ, Soziologie des Krieges: 77-81.

verlangde, is niet meer de hoofdeigenschap van den soldaat, maar overleg en volharding. Het leger is een immense machine geworden. Oekonomie en techniek geven de overwinning. Het doel is te bereiken door politiek en geld. Alleen de burgeroorlog heeft de opzettelijke wreedheid behouden, zooals wij tot onze ontsteltenis en beschaming in de 20ste eeuw beleefd hebben: in Ierland, Zuid-Afrika en Rusland, om van groote burgeroorlogen in Noord- en Zuid-Amerika niet te spreken, noch van die in Azië en Afrika en de koloniale oorlogen door Frankrijk, Engeland en Nederland gevoerd, waarlijk niet op zachte wijze. En nu verkeeren wij reeds jaren lang in een toestand van gewapende vrede in Europa, en beleefden wij onlangs nog den oorlog tegen Abessinië door Italië en nu van Japan tegen China. Wie vindt hier nu nog een werkelijk verschil in gedrag tusschen de verschillende rassen. Eerder nog vinden wij een gemeenschappelijke ontwikkeling, ten goede en ook ten kwade.

Dit zeer vluchtig overzicht bewijst onweerlegbaar, dat de oorlog nergens onmogelijk is geworden en zelfs niet minder bloedig. De volkenbond werd opgericht door eenige kleine staten uit waren afkeer van oorlog en in de overtuiging, dat deze hun alleen schade kan brengen, en door de twee groote staten om het hun overwonnen vijand onmogelijk te maken hun roof terug te nemen.

De massamoord en de onnoodige wreedheid van den ouden oorlog zijn nu wel verdwenen, maar nog worden krijgshelden als Napoleon door velen hoog bewonderd. De feiten, die wij zooeven opsomden, toonen onweerlegbaar, dat de oeroude neiging tot geweld nog krachtig voortbestaat.

De behandeling van de vrouw door den man is in hooge mate zachter geworden, zelfs zoozeer dat vele vrouwen verontwaardigd zullen zijn over deze bewering, daar zij herinnert aan heel andere tijden. Trouwens zij geldt dan ook alleen voor eenige volken, zeker niet voor alle, zelfs niet voor alle betrekkelijk beschaafden, laat staan voor het blanke ras.

In West-Europa is de rechtspositie der vrouw niet beneden die van den man, eveneens in Canada en de Vereenigde Staten. In Oost- en Zuid-Europa is dit evenmin het geval als in de rest van de wereld en in Japan, noch in China of in Voor-Indië en Indonesië.

Alleen dezen troost hebben wij, dat de vrouw nergens méér

van den man en van de zeden te lijden heeft dan in vroeger eeuwen, en bij vele volken in allerlei opzichten aanzienlijk minder. Bij andere volken, zooals bij die van het gele ras, ook bij vele negerstammen maakt de toewijding van de zoons aan de moeder het lot van het meisje weer goed, omgekeerd als bij de blanken.

Het komt mij voor, dat maar één omstandigheid zich toenemend kan voordoen, die het leven der vrouw bedreigt, en wel zware arbeid in de industrie. De Europeesche en Amerikaansche vrouw ondervindt reeds de hulp der wetgeving, de Aziatische nog niet; haar lot wordt eerder harder.

Over de slavernij kunnen wij kort zijn. Bij alle beschaafde volken is zij in beginsel opgeheven, al is het ook nog niet zoo heel lang in sommige koloniën. In het midden van de vorige eeuw bestond zij nog in al haar ellende en menschonteering, en waren beschaafde blanken overtuigd van hare wenschelijkheid en goed recht. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen, dat zij in alle koloniën bestond en verdedigd werd door personen, die golden en zich zelf beschouwden als toonbeelden van Christelijkheid en moraliteit, gesteund door den staat en de openbare meening.

Dit alles is betrekkelijk verdwenen, waarschijnlijk om niet meer terug te keeren.

In West-Europa is ongeveer sedert de tweede helft der 18de eeuw steeds toenemende humaniteit en actief medelijden met alle menschelijk leed waar te nemen. Politieke bevrijdingen en nawerking der Fransche revolutie, de emancipatie van geheel Amerika, bevorderden dit. Ondanks ongeloof en revolutie nam de humaniteit in West-Europa in hooge mate toe. Tallooze inrichtingen spreken hiervan duidelijk. Christelijke moraal werd steeds meer in praktijk gebracht. Menige taak van kerkelijke barmhartigheid werd door den staat overgenomen. De omgang der menschen met elkander, de steeds grootere ingewikkeldheid van het oekonomisch leven in vollen omvang en al zijn uitloopers hebben met meer kracht en succes een reeks van samenhangende deugden gepredikt dan ooit te voren.

Wat zal nu het besluit uit ons overzicht, historisch en sociographisch zijn? Mij dunkt, wij zien uit de besproken feiten, dat van de vijf ontwikkelingsrijen, die zich over een ontzaggelijk groot deel der menschheid uitstrekken, slechts voor één twijfel kan bestaan omtrent den vooruitgang zooals die uit de feiten

duidelijk blijkt. Die ééne is de oorlog, en onze tijd is wel geschikt om dien twijfel te versterken. Dat de oorlogsverliezen nu absoluut grooter zijn, staat vast en spreekt vanzelf: de bevolkingen zijn talrijker, de legers grooter, de wapenen beter, de betreffende wetenschappen meer ontwikkeld, evenals de techniek, de organisatie, de rijkdom, in droeve tegenstelling gepaard met onvoldoend sociaal gevoel en inzicht. Maar relatief zijn de verliezen niet grooter dan vroeger, de vernieling kleiner, het herstel vlugger. De besmettelijke ziekten, gevolg van de oorlogen, zijn niet meer zoo verderfelijk: de wereldoorlog is een grootsch voorbeeld hiervan. Het Roode Kruis werkte voorbeeldig, de krijgsgevangenschap was minder barbaarsch.

De bevolking nam toe door afnemende sterfte als gevolg van hygiëne, medische hulp en betere voeding der massa, uitvloeisel van ontzaggelijke veranderingen in het verkeer sedert het midden der 19e eeuw, gevolg zoowel als prikkel van vermeerdering der productie van allerlei aard. De heele menschheid, alle rassen werken mee aan de wereldproductie, de volken van Europa en Noord-Amerika in de eerste plaats, indirect ook die der Europeesche koloniën, wel van hun vrijheid beroofd, maar tevens verrijkt, vermeerderd en langzamerhand versterkt. Vrede en orde vermeerderen de bevolking waarop CARR-SAUNDERS wijst en wat Egypte, Ceylon en Java toonen.

Dit alles stond in het teeken van en werd alleen mogelijk door de twee groote, nieuwe krachten: de natuurwetenschap en op haar steunend de moderne techniek. Zij beide waren niet langer nationaal beperkt en gekarakteriseerd zooals het handwerk de eeuwen door in hoogen mate. Waar natuurwetenschap en techniek binnendringen, eischen zij de vervulling van hunne voorwaarden en verwezenlijken zij die tevens. Het laboratorium met zijn hulpmiddelen en hulpstoffen, spoortrein, telegraaf, vliegtuig, sociale arbeid, positieve kennis, zijn over de geheele aarde eigenlijk gelijk. Voor het geheel der oorlogstechniek geldt hetzelfde, voor de geesteshouding (de mentaliteit) en daarmee onderricht en opvoeding eveneens. Japan begon en overwon na weinig meer dan een kwart eeuw Rusland, dat hierdoor wakker geschud, gereed werd voor den nog veel grooteren strijd, die het, zooals zijn lot zoo vaak was, eveneens verlossen moest om het grootste sociale experiment van alle tijden te nemen. Turkije, Perzië, China met meer dan 475 millioen inwoners, de zeer talrijke universiteiten naar Amerikaansch model,

worden nu door het Japansche leger vernield, dat wel weet wat het doet [1]). Met het hooger onderwijs dringt de Europeesch-Amerikaansche opvoeding en wetenschap in het Chineesche volk door. De Sovjet-regeering geeft een milliard dollar uit voor opvoeding en onderwijs van de Poolvolken in haar gebied. De Zuidelijke landen van Azië zijn koloniën van Europa en volgen dus een anderen weg. Achter-Indië, Voor-Indië, met zijn honderden millioenen zijn als koloniën achterlijk en machteloos, maar ook zij bewegen zich langzaam in de richting der Europeesche en Noord-Amerikaansche volken. De bevolkingen nemen toe in aantal zooals Europa in de 18de eeuw. Het verkeer dringt, voorbeelden trekken. Het meest treffende geval vormen Arabië en Jemen onder IBN SAUD; ook Afghanistan betreedt nieuwe wegen.

Zuid-Amerika en Mexico blijven niet stilstaan. De heerschappij der Europeesche grondbezitters wankelt, het oude ras verheft zich eindelijk weer. Ondanks alles wat op het tegendeel wijst, zooals juist nu de oorlogstoestand, over een groot deel der aarde, zoo kort na den wereldoorlog en de groote nood, die daarop volgde, mogen wij aannemen, dat de rassen en volken naar elkaar toe groeien, voor zoover zij niet uitsterven.

De groote oorlogen dwongen de staten der halfkultuur tot het opgeven van vele oude zeden, ja, van geheiligde denkbeelden. De oude goden, die machteloos bleken, worden verlaten, de oude wijsheid eveneens, zelfs de groote wetten der eeuwen oude moraal. Een periode van toenemende bevolking ging daaraan vooraf, evenals voor twee eeuwen in West-Europa als gevolg van wetenschap en hare toepassing op menschen. Zal ook in Azië, zij het nog lang niet, de beperking van het gezin algemeen worden? De feitelijke nood gepaard met de eisch van algemeene welvaart en het verstommen van de roep der vaderen naar vereering, brengt deze grootste omwenteling mee.

Dezelfde oorzaken zullen in alle rassen de wijzere en betere gezinnen er toe drijven zich te beperken en dit zal op zichzelf in de kleinere families betere voeding en opvoeding mogelijk maken: de meerdere en wijzere zorg voor het kroost en de overwinningen der hygiëne zullen de ouders zoowel als de kinderen een betere toekomst tegemoet voeren.

---

[1]) CHIH MENG „Japan's war on Chinese higher Education"; „Foreign Affairs, an American quarterly review" Jan. 1938, p. 351 etc.; ibidem: SMOLKA „Soviet Strategy in the Arctic", p. 273.

Wij moeten tot de banden, die de volken door doelstelling, studie en maatregel steeds meer bij elkaar zullen brengen, vooral de bestrijding der besmettelijke en gevaarlijke ziekten rekenen. Dit is zeker een ontzaggelijk groot en gemeenschappelijk belang en gedurende den wereldoorlog is gebleken, dat onze wetenschap en haar organisatie hier niet langer machteloos staan.

Zal het nationaal gevoel niet luid protesteeren, ja, met geweld zich verheffen tegen al wat zweemt naar de nadering van deze toekomst?

De Ethnographen en Anthropologen hebben sedert lang vastgesteld, dat zuivere rassen d.i. volken of menschenmassa's, die lichamelijk hetzelfde type bezitten, niet bestaan, allerminst bij de hoogere volken. Deze zijn alle min of meer gemengd. Dit bleek reeds uit de overblijfselen der oude Egyptenaren. Het bewijst, dat de menschen niet, ja nooit afkeerig waren van paring met ongelijken, zelfs met vrouwen van zeer ongelijk en veracht ras: blanke Christenen met negerslavinnen, Cortes met een Indiaansche; Mestiezen zijn nooit een zeldzaamheid geweest. Het is niet waar, dat deze menging altijd de grofste zinnelijkheid tot oorzaak heeft, want niet alleen de moeder heeft haar bastaard lief maar ook de vader deelt dat gevoel talloos vaak. Een derde veel zeggend bewijs ligt hierin, dat alle volken de voortbrengselen van vreemdelingen niet alleen bewonderd, maar vaak ook overgenomen en met hun hulp zich opgeheven hebben. En dit geldt niet alleen voor kunst en wetenschap, maar ook voor wijsbegeerte en godsdienst. Alle hoogere godsdiensten hebben zich naar andere landen dan hun geboortegrond overgeplant, en daar hun grootste uitbreiding en hoogsten bloei bereikt. Zij zijn dus in hun ontwikkeling nooit nationaal gebleven. Dit geldt voor het Christendom, het Boedhisme, den Islam eigenlijk ook.

Is het nationaal gevoel per se gebonden aan rasreinheid en volkseenheid? Neen. Een treffend voorbeeld biedt Frankrijk: geen volk is zoo bezield door nationalen trots en zoo gewoon zich zelf te bewierooken met volle instemming van vele anderen en toch: warme vaderlanders hebben er op aangedrongen de Fransche bevolking aan te vullen met vreemden van allerlei nationaliteit en zij konden zich op een zeer krachtig argument beroepen, namelijk de reeks van volken, die in vroeger eeuwen langzamerhand het Fransche volk hebben samengesteld, dat nu uitmunt in patriotisme en zeker ook niet bij eenig volk

achterstaat in begaafdheid. De bevolking der Vereenigde Staten overtreft de Franschen hierin in de hoogste mate.

Vele wetenschappen hebben zich over de menschheid uitgebreid, en in alle volken hun medewerkers gevonden, in dank voor hun practische resultaten. Van twee wetenschappen kan men dit niet roemen: niet van de Psychologie en evenmin van de Sociologie in den zeer ruimen zin van het woord. De verklaring is niet ver te zoeken. Beide wetenschappen zijn nog jong. Beide hebben nog geen vast erkende werkmethode en grondbeginselen. Zij schrijden daarom maar langzaam voorwaarts, met veel struikelen en dwalen. Zij durven nog niet recht op eigen beenen staan. De navolging van geheel andere wetenschappen brengt vooral de eerste, de Psychologie telkens van de wijs (de Philosophie en de Psychiatrie). Een tweede hinderpaal bestaat hierin, dat zij beide zoo innig met de verscheidenheid der menschen en der volken samenhangen en daardoor hun stempel dragen.

Zoolang de Oost- en Zuid-Aziatische menschen en maatschappijen zoozeer verschillen van de Europeesche en de Noord-Amerikaansche, zoolang zullen de Psychologie, de Sociale Wetenschappen en hun kern de Sociologie, de kenmerken hiervan vertoonen. Maar het gloort! De Japanneezen en de Hindoe's melden zich reeds verdienstelijk aan in meer dan een Wetenschap.

De volken van eenzelfde ras hebben talloos vaak onderling gestreden, oekonomisch en met de wapenen: Burgeroorlogen waren ook niet zeldzaam tot op den huidigen dag. Maar oorlogen van ras tegen ras kwamen nog niet voor. Zal de toekomst ze brengen? Als Japan er in slaagt Azië aan de Aziaten te geven onder Japansche leiding, dan zou het er naar lijken, maar dit kan nog heel lang duren: voorloopig vechten zij tegen elkander. Tachtig millioen, maar Europeesch gewapend en geoefend aan Japansche zijde tegen 450 millioen Chineezen hoe langer hoe meer ook militair geëuropeïseerd en met groeienden haat tegen de Japanneezen. De Japansche eilanden grenzen aan Russisch-Azië, Rusland kan niet dan na een heftigen strijd zijn mineraal-schatkamer afstaan. Zouden de volken van Britsch-Indië, van Fransch-Achter-Indië en van Nederlandsch-Indië den droom van Azië voor de Aziaten, d.w.z. voor Japan gewillig meedroomen, ja, in werkelijkheid omvatten? En zou dit voor altijd zoo blijven?

Noch in vroeger noch in later tijd hebben staten van den omvang van een werelddeel of van één der groote rassen bestaan, en wat er het meest op geleek was niet van langen duur: het Romeinsche Rijk, het Mongoolsche, dat van KAREL V: zullen de Vereenigde Staten en het Britsche Rijk duurzaam zijn? De grootere volken hebben wel meerdere kleine en vreemde subrassen opgezogen maar ondanks hun macht en grootheid waren de banden die hen samenhielden zwak en niet in staat de verschillen uit te wisschen: men denke slechts aan de Basken, de Kaukasiërs en vooral aan Ierland, dat zeven eeuwen lang onder Britsch bewind diep gebukt ging en zich toen nog bevrijdde.

Even moeilijk als de politieke voorspelling wat de rassen betreft, is de sociale, ja nog moeilijker, daar wij op dit gebied minder ervaring van mogelijke veranderingen bezitten. Kapitalisme, socialisme en communisme zijn zeker in strijd met elkander, maar die strijd wordt niet door hen in optima forma gestreden. Integendeel! alle drie vertoonen zich in allerlei schakeeringen en maten en zijn niet naar rassen of zelfs maar naar subrassen verdeeld. Zuiver en absoluut kapitalisme is ook in West-Europa ondenkbaar, eerst recht wanneer men tevens oekonomisch individualisme daaronder verstaat. Het Russisch communisme schijnt ook niet volledig te wezen, en zeker niet democratisch, dit verhindert reeds de zeer begunstigde bureaucratie; terwijl de specialisten en de hoogere rangen in macht en aanzien, maar ook in de bevrediging die hun arbeid hun geeft, zich zeer van de massa onderscheiden.

Heeft ooit iemand het raadsel opgelost: wat komt na het verwezenlijkt internationaal, d.w.z. inter-raciaal communisme? of zal dit de oekonomische bestaansvorm blijven voor de geheele menschheid, tot dat zij ondergaat?

Deze vragen zijn voor ons evenmin op te lossen als die van de overige toekomst der rassen, of der beschaving, of van het geestesleven der twee milliard menschen die de aarde draagt. Zeker, wij zijn niet in staat deze vragen te beantwoorden, maar ik meen, dat wij toch evenmin nalaten kunnen te trachten ons met die raadselen bezig te houden. In beginsel juiste methoden kunnen wij op die voorspellingen wel toepassen. Het zijn niet de slechtste denkers geweest, die hier hun krachten aan wijdden: wat zal de toekomst der rassen in lengte van dagen zijn?

S. R. STEINMETZ

AANBEVOLEN LECTUUR

BEGRIPSBEPALINGEN EN ALGEMEENE FEITEN

S. R. STEINMETZ, „Inleiding tot de Sociologie", 1931.
A. VIERKANDT, „Naturvölker und Kulturvölker", 1896.
E. PITTARD, „Les Races et l'Histoire", 1924.
A. L. KROEBER, „Anthropology", 1923.
EGON FRIEDELL, „Kulturgeschichte der Neuzeit", 1931, 3 Bände.
WALTER SCHEIDT, „Allgemeine Rassenkunde", 1925.

RASSENHAAT, RASSENSTRIJD, RASSENWAAN

KURT BASCHWITZ, „Der Rassenwahn, seine Wirkung und seine Beherrschung" s.d.

RASKARAKTER EN RASBEGAAFDHEID

G. HEYMANS, „Inleiding tot de speciale Psychologie", 1929 (ook Duitsche vertaling).
GÜNTHER, „Rassenkunde Europa's", 1929.
W. HELLPACH, „Einführung in die Völker-Psychologie", 1938.
HURWICH, „Die Seelen d. Völker", 1920.
MC. DOUGALL, „An Introduction to Social Psychology", 1926.
MENNICKE, „Sociale Psychologie", 1935.
MÜLLER-FREIENFELS, „Allgemeine Sozial- und Kultur-Psychologie", 1930.
Völkerpsychologische Charakterstudien Band 3, von verschiedenen Autoren, 1927.
E. v. EICKSTEDT, „Grundlagen der Rassenpsychologie", 1936.

ANTHROPO-SOCIOLOGIE

VACHER DE LAPOUGE, „L'Aryen son rôle social", 1899.
" „Les sélections sociales", 1896.
W. H. RIPLEY, „The Races of Europe", 1900.
O. AMMON, „Die Natürliche Auslese beim Menschen", 1893.
W. K. B. MANGOLD, „Frankreich und der Rassengedanke", 1937.

DE JODEN EN HET ANTI-SEMITISME

A. RUPPIN, „Die Soziologie der Juden", 2 dln. 1930.
WERNER SOMBART, „Die Juden und das Wirtschafsleben", 1928.
A. M. CARR-SAUNDERS, „World Population", 1937.
E. H. BOEKMAN, „De Demographie der Joden", 1937.
LESTSCHINSKY, „Der wirtschaftliche Zusammenbruch der deutschen Juden", 1936.
H. COUDENHOVEN-KALERGI, „Das Wesen des Antisemitisme", 1929.
„Die Gefährdung des Christentums durch Rassenwahn und Judenverfolgung," 1936, mit Beiträgen von verschiedenen Schriftstellern.

RASSENKRUISING

E. BAUR, E. FISCHER, F. LENZ, „Menschliche Erblichkeitslehre," J. F. Lehmanns Verlag, München 1930.

E. BODEWIG, „Mathematische Untersuchungen zum Mendelismus und zur Eugenik," Genetica XVIII 1936.

K. H. BOUMAN, „Le Miracle Grec," Psychiatrische Bladen, 1934.

CHARLES DARWIN, „The Variation of Animals and Plants under Domestication", popular edition, John Murray, London 1905, 2 Deelen.

Æ. DROOGLEEVER FORTUYN, „Inleiding tot de Variatie- en Erfelijkheidsleer," 1927.

R. A. FISHER, „The Genetical Theory of Natural Selection" Oxford Univ. Press 1930.

FRANCIS GALTON, „Inquiries into Human Faculty and its Development".

A. GESELL, „Maturation and Infant Behaviour Pattern," Psychological Review Vol. 36, July 1929.

A. GESELL, „The Developmental Psychology of Twins" Chapter 6, Handbook of Child Psychology Clark Univ. Press, 1931.

R. GOLDSCHMIDT, „Physiologische Theorie der Vererbung," Julius Springer 1927.

J. W. GREGORY, „The Menace of Colour", 1925.

A. L. HAGEDOORN, „Autokatalytical substances, the Determinants f. Inheritable Characters, a Biomechanical theory of Evolution", Roux's Vorträge u. Aufsätze, 1911.

A. L. en A. C. HAGEDOORN, „The relative value of the processes causing evolution," Nijhoff 1921.

A. C. HAGEDOORN-Vorstheuvel La Brand, „Soortvorming en Eugenetica," Diss. Nijhoff 1924.

A. L. en A. C. HAGEDOORN, „Evolutie van Symbiosegroepen van Menschen, Huisdieren en Kultuurplanten," Mensch en Maatschappij Vol IX.

A. HAGEDOORN, „Erfelijkheid bij den Mensch en Sterilisatiewetten," Natuur en Techniek, 1934.

M. A. VAN HERWERDEN, „Erfelijkheid bij den Mensch en Eugenetiek," Wereld-bibliotheek 1929.

J. v. D. HOEVE, „Voorkoming van Blindheid," Rectorale rede Leiden, Stenfert Kroese 1937.

M. J. HORSKOVITZ, „The American Negro", a study in Racial Crossing, 1928.

L. HOGBEN, „Genetic Principles in Medicine and Social Science," Williams and Norgate 1931.

A. M. LEGRAS, „Psychose en criminaliteit bij tweelingen," Diss. 1932.

H. LUNDBERG, „Die Rassenmischung beim Menschen," Bibliografica Genetica, 1931.

H. J. MULLER, „Out of the Night," A Biologist's view of the Future, Vanguard Press, 1935.

L. S. PENROSE, „The Influence of Heredity on Disease," H. K. Lewis, 1934.

A. QUERIDO, „Het Zeeburgerdorp," Stenfert Kroese, 1933.

P. RADIN, „The Racial Myth." Mc.Graw-Hill, 1934.

K. SALLER, „Einführung in die Menschliche Erblichkeitslehre und Eugenik," Springer 1932.

SCHALLMEIJER, „Vererbung und Auslese im Lebenslauf der Völker".

W. SCHEIDT, „Allgemeine Rassenkunde, als Einführung in das Studium der Menschenrassen", 1925.

STODDARD, „The rising Tide of Color against white world-supremacy", 1922.

N. W. TIMOFÉEFF-RESSOVSKY, „Experimentelle Mutationsforschung," Th. Steinkopff, 1937.

F. D. TURNER, „Sterilization of Defectives," Annual Report Royal Eastern Counties' Institution, Colchester, 1933.

O. VON VERSCHUER, „Erbpathologie," Th. Steinkopff, 1934.

F. VISSER, „Onderzoek naar gehuwde zwakzinnigen in de gem. Utrecht," Tijdschr. v. Buitengewoon onderwijs, Juni 1936.

P. A. VOÛTE, „De differentiëele diagnostiek van Tweelingen," Diss. Kemink 1935.

P. J. WAARDENBURG, „De biologische achtergrond van aanleg, milieu en opvoeding," Twee deelen, Noordhoff 1927.

P. J. WAARDENBURG, „Het Rassenvraagstuk in onzen tijd," v. Loghum Slaterus, 1937.

De vaklitteratuur over beschrijvende Anthropologie is zóó uitgebreid en ten deele zoo zeer gespecialiseerd, dat het onmogelijk is en ook geen zin heeft hier te streven naar volledigheid. Wij zullen ons daarom bepalen tot het noemen van eenige werken van samenvattenden aard, waarin voor den meer belangstellenden lezer uitvoerige litteratuuroverzichten zijn vervat.

ANTHROPOLOGISCHE METHODEN VAN ONDERZOEK

R. Martin, „Lehrbuch der Anthropologie in systematischer Darstellung", II Auflage 3 Bde., Jena 1928.

K. Saller, „Leitfaden der Anthropologie", Berlijn 1930.

W. Scheidt, „Rassenforschung", Leipzig 1927.

E. Fischer en Th. Mollison, „Allgemeine Anthropologie". Die Kultur der Gegenwart, 5e Abteilung: Anthropologie, 1923.

ALGEMEENE BESCHRIJVENDE ANTHROPOLOGIE

E. von Eickstedt, „Rassenkunde und Rassengeschichte der Menschheit", Stuttgart 1934.

J. Deniker, „Les races et les peuples de la terre", Paris 1900.

E. Fischer, Rassenlehre. „Die Kultur der Gegenwart" 5e Abteilung: Anthropologie 1923.

G. Montandon, „L'ologénèse humaine", Paris 1908.

G. Sergi, „L'origine dei popoli europei", Torino 1908.

W. Z. Ripley, „The races of Europe", London 1900.

J. Deniker, „Les six races composant la population actuelle de l'Europe". Journ. Anthr. Inst. XXXIV 181—206. 1904.

J. Beddoe, „The anthropological history of Europe", Paisley, 1912.

PRAEHISTORISCHE MENSCH

M. Boule, „Les hommes fossiles", 2ème édition, Paris 1923.

H. Obermayer, „Der Mensch der Vorzeit", (Bd. I van Der Mensch aller Zeiten), Berlin 1911.

F. Birkner, „Der diluviale Mensch in Europa," 3e dr., Innsbruck 1925.

A. J. P. van den Broek, „Oudste geschiedenis van den Mensch", Utrecht 1936.

M. Hoernes, „Natur und Urgeschichte des Menschen", Leipzig 1909.

G. Elliott Smith, „The search for man's ancestors".

A. Keith, „The antiquity of man", London 1920.

H. Weinert, „Ursprung der Menschheit", Stuttgart 1932.

E. Werth, „Der fossile Mensch".

REGISTER

